

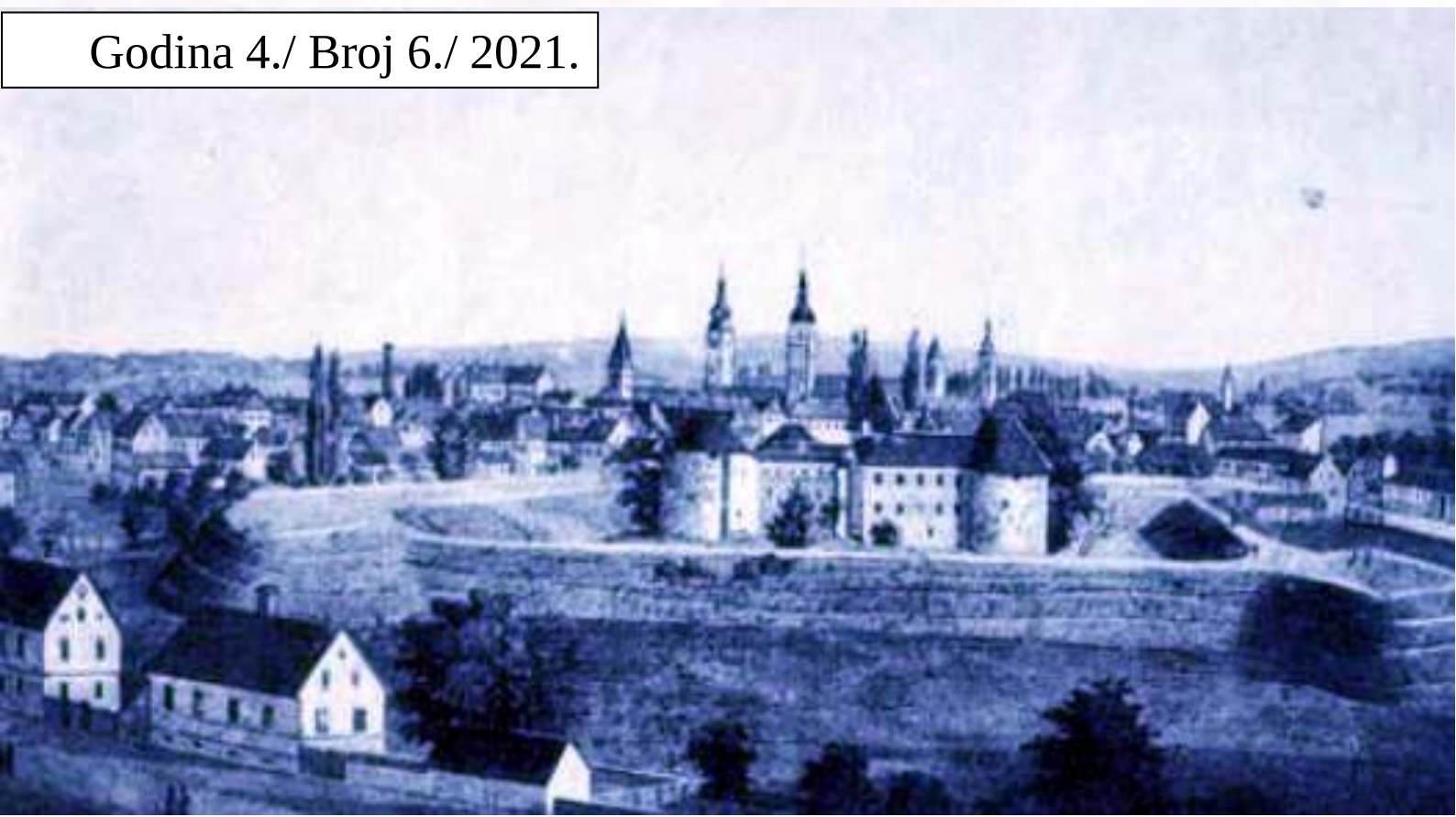
VARU

Varaždinski učitelj

digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje

ISSN 2623-7237

Godina 4./ Broj 6./ 2021.

Varaždinski učitelj

digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje

Varaždin, svibanj 2021.

Nakladnik

Varaždinski učitelj-digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje

Glavni i izvršni urednik

Zoran Hercigonja, mag.edu.inf.

Grafička priprema i dizajn

Zoran Hercigonja

Izdanje časopisa

Godina 4 / Broj 6/ 2021.

Kontakt

e-mail: zoran.hercigonja@gmail.com

ISSN 2623-7237

PROFESIONALNI IDENTITET ŠKOLSKOG PEDAGOGA	Nikola Vuković	5
TAMAGOTCHI U NASTAVI PROGRAMIRANJA	Zoran Hercigonja	23
OBRAZOVANJE NA DALJINU DJECE S POSEBNIM POTREBAMA	Bojana Posavec Vaupotič	32
POSLEDICE NISKOG SAMOPOŠTOVANJA KOD UČENIKA	Bojana Posavec Vaupotič	44
PROČITATI DOBRU KNJIGU JE KAO PRONAĆI ZLATNI DUKAT	Tatjana Hren	53
MOTIVACIJA ZA ČITANJE	Nives Miljuš	59
KOMPETENCIJE ODGAJATELJA ZA RJEŠAVANJE SUKOBA U UČENIČKOM DOMU	Jelena D. Stojković Nedeljko M. Milanović	67
ULOGA UČITELJICE TIJEKOM ODRŽAVANJA NASTAVE NA DALJINU	Tatjana Hren	80
PROMAŠENI (NADARENI) UČENICI	Bojana Murko	90
ULOGA ŠKOLSKOG PEDAGOGA U PRAĆENJU NASTAVNOG PROCESA	Nikola Vuković	97
ZNAJU LI UČITELJI PREDZNAJU SKOTOPIČKI SINDROM?	Petra Podbevšek Žigman	112
PROJEKT „I ŽIVOTINJE TREBAJU NAŠU BRIGU“	Martina Jembrih	119
IGRE S LOPTOM U PRODUŽENOM BORAVKU	Mojca Debeljak	127
VRIJEME ZA BAJKU U 1. RAZREDU	Mojca Debeljak	135
KULTURNI DAN ODRŽAN UZ POMOĆ IMPROVIZACIJSKIH KAZALIŠNIH METODA	Tanja Pangerc Žnidaršič	143
MJERENJE SOCIOMETRIJSKOG STATUSA UČENIKA U RAZREDNOJ NASTAVI	Bruno Matijašević	152
STAJALIŠTA ODGAJATELJA O AKTIVNIM LIKOVNIM METODAMA I OBLICIMA RADA NA OSNOVI PROFESIONALNOG RAZVOJA	Uroš Klobas	158
MODERNO DOBA U FILMOVIMA	Bojana Murko	167
ELEMENTARNE IGRE S LOPTOM U PRODUŽENOM BORAVKU ZA 1. RAZRED	Damjana Strgar	175
ŠKOLSKA KNJIŽNICA , ZAIGRANA I ZELENA	Ankica Karakaš Radošević	182
NASTAVA UZ POMOĆ PLATFORME ZA UČENJE KAHOOT	Boštjan Groznik	190
NASTAVA KUĆANSTVA U VRIJEME COVIDA-19	Vasja Avsec	204
RAZVOJ FINE MOTORIKE I GRAFOMOTORIČKIH VJEŠTINA U OKVIRU JUTARNJEG DEŽURSTVA	Stanka Erjavec	224
ŠIRENJE EKOLOŠKE SVIJEŠTI U NASTAVI SLOVENSKE JEZIK U SREDNJOJ ŠKOLI	Vesna Sever	231
KAKO Približiti nastavu izbornog predmeta	Doroteja Kostanjevec	239
PRIPREMA DANA AKTIVNOSTI I KULTURNIH DOGAĐANJA U NASTAVI NA DALJINU	Doroteja Kostanjevec	246
KAKO MOTIVIRATI UČENIKE KOD NASTAVE NA DALJINU	Doroteja Kostanjevec	255
USPOSTAVA NASTAVE NA DALJINU I KOMUNIKACIJSKI KANALI U OSNOVNOJ ŠKOLI KNEŽEVI VINOGRADI	Ivana Norac Dunja Kufner	263
IZAZOVI MOBILNIH SPECIJALNIH I REHABILITACIJSKIH PEDAGOGA U VRIJEME ŠKOLOVANJA NA DALJINU	Tina Tanacek	270
ŠKOLSKI ČASOPIS LEDINA SE PREDSTAVLJA	Nataša Colja	277
OBLICI RADA I OCJENJIVANJA TIJEKOM EPIDEMIJE COVID-19	Maja Kranjc	286
NAUČIMO UČENIKE PREŽIVJETI SAMOSTALNO	Boris Györköš	296
IDENTIFICIRANJE SPOSODNIJIH UČENIKA U OSNOVNOJ ŠKOLI	Maja Obrenović Ovčar	308
INOVATIVNI PRISTUP UČENJU ZA MLAĐE UČENIKE	Marjetka Novak	314

NOVI PRISTUPI KOD MLAĐIH UČENIKA	Maja Obrenović Ovčar	319
UČENJE KROZ DIDAKTIČKE IGRE	Julija Grm	325
UČENJE I ISTRAŽIVANJE ŠUME KROZ IGRU	Julija Grm	331
ZNANOST KAO POTICAJ ZA KREATIVNI POKRET	Marjetka Novak	336
MOTIVACIJA KOD NAJMLAĐE DJECE	Simone Golež	341
UČENJE JEZIKA KROZ IGRE POKRETA	Simone Golež	347
MODERNA TEHNOLOGIJA ZA PRAĆENJE TJELESNE AKTIVNOSTI	Jure Vračun	355
RAZLIČITOST NAS UČI PRIHVAĆANJU – DRUGAČIJA DJECA UČE NAS SUOSJEĆANJU	Žana Vračun	364
TKO JE UČITELJ NOVOG DOBA?	Žana Vračun	372
ŽONGLIRAJ I URAVNOTEŽI LIJEVU I DESNU POLUTKU MOZGA	Jure Vračun	381
UČENJE ISTRAŽIVANJA U PRVOM RAZREDU	Darja Bastl	387
NEOVISNOST DJECE S POREMEĆAJIMA U RAZVOJU	Andreja Zagoršek	393
UČINKOVITOST KORIŠTENJA ALTERNATIVNE KOMUNIKACIJE U DJECE S RAZVOJNIM POREMEĆAJIMA	Andreja Zagoršek	401
DODATAN ŠPORTSKI PROGRAM U OŠ	Vanesa Princ	410
STRIP KAO NASTAVNO GRADIVO	Vesna Penec	418
IGRE I VJEŽBE OPUŠTANJA ZA UČENIKE 1. RAZREDA	Damjana Strgar	429
STRES KOD UČENIKA ZA VRIJEME PANDEMIJE	Bojana Posavec Vaupotič	435
ODRŽIVA MOBILNOST U OSNOVNIM ŠKOLAMA	Dragica Kolednik	446
ŠTO SMO NAUČILI TJekom ŠKOLOVANJA DJECE OD KUĆE	Barbara Novak	455
TURISTIČKE ZNAMENITOSTI NAŠEG GRADA (RAD S NADARENIM UČENICIMA)	Boštjan Groznik	463
OSVRT NA BUDUĆNOST KURIKULUMA	Martina Galeković	472
TEHNIKE OPUŠTANJA KAO IZVANNASTAVNA AKTIVNOST	Damjana Strgar	483
SVLADAVANJE STRESA UČITELJA U VEZI S RADOM NA DALJINU	Aleksandra Jagarinec	490
SOCIJALNA INKLUZIJA-PROJEKT	Jasmina Zadravec	496
PEČENJE MEDENJAKA-PROJEKT	Jasmina Zadravec	504
KREATIVNOST NA SATOVIMA LIKOVNE UMJETNOSTI NA OSNOVNOJ ŠKOLI S PRILAGOĐENIM PROGRAMOM	Ela Leskovšek	516
UČENJE PISANJA UZ POMOĆ FONOMSKE METODE	Andreja Živko-Rožman	527
MENTALNO ZDRAVLJE UČENIKA	Valentina Bolčević Novak Gabrica Dvekar-Bešenić	533
PROBLEMSKO UČENJE NA DALJINU	Tanja Jagarinec	544
NADARENI UČENICI SUKREIRAJU SPORTSKI DAN	Božena Idžojtić	549
NASTAVA TJELESNOG ODGOJA NA DALJINU	Božena Idžojtić	562
STRATEGIJE UČENJA ČITANJA ZA POUČAVANJE POVIJESTI – UPOZNAVANJE SREDNJOVJEKOVNIH SLOJEVA	Bojana Murko	575
FILMOVI I POVIJEST 8	Bojana Murko	584
RANO UVOĐENJE UČENIKA U KONSTRUKTIVNO RJEŠAVANJE KONFLIKTA	Dalića Čosić	595
PJETLIĆ TRAŽI SREĆU-AUTORSKA PRIČA	Alja Benkoč Sušnik	607
UČENJE NJEMAČKOG JEZIKA OD OSNOVNE ŠKOLE DO DRŽAVNE MATURE	Geriena Karačić	617
SNIMANJE VLOGOVA KAO OBLIK RADA S NADARENIMA U NASTAVI	Nina Urška Cafuta	
ENGLESKOG JEZIKA		627
PROJEKT PASAVČEK U 4. RAZREDU OSNOVNE ŠKOLE	4 Dragica Kolednik	637

Stručni rad

PROFESIONALNI IDENTITET ŠKOLSKOG PEDAGOGA

Nikola Vuković, prof.

Osnovna škola Đurđevac

Sažetak:

Od samog početka uvođenja školskog pedagoga u odgojno-obrazovni rad pitanja oko identiteta i profesionalnog djelovanja stalno su aktualna. Definiranje uloge i područja njegovog rada aktualne su i danas, a posebno u vrijeme školskih reformi i sadašnje situacije vezane za različite modele izvođenja nastavnog procesa. Školski pedagog stalno je uključen u pedagoški proces i to od planiranja, programiranja i neposrednog izvođenja do praćenja, analiziranja i vrednovanja istog. Njegova temeljna uloga unapređivanje je rada škole te doprinos razvoju škole u kojoj radi, pa i šire. Tu ulogu ostvaruje kroz različita područja djelovanja. Neposredni rad školskog pedagoga sa sudionicima odgojno-obrazovnog procesa ostvaruje se u različitom kontekstu školskog i izvanškolskog okruženja. Radna sredina u kojoj djeluje važan je kontekst za uspješno ostvarivanje njegovog profesionalnog identiteta. Uspješnost rada ogleda se i u uspješnosti rada škole te njezinih prepoznatljivih odlika kao što su programi, opremljenost škole, kultura škole, učitelji, drugi stručni suradnici i ravnatelj škole. Školski pedagog u suradnji s ostalim sudionicima nastavnog procesa doprinosi ostvarivanju zajedničke školske misije i vizije, ciljeva, kurikuluma i ishoda koji dovode do što boljih postignuća svakog učenika. Profesionalni identitet školskog pedagoga gradi se kroz njegove osnovne uloge u planiranju i projektiranju, informiranju, savjetovanju, istraživanju, analiziranju i unapređivanju odgojno-obrazovnog rada. Rad bi trebao odgovoriti na pitanje *Tko su školski pedagozi, odnosno što ih čini profesionalcima?* Ovaj rad bavi se mogućnostima doprinosa školskog pedagoga na području učinkovite škole, a time i jačanju njegovog profesionalnog identiteta.

Ključne riječi: identitet, profesionalnost, školski pedagog, učinkovita škola

1. Razvojni put profesije školskog pedagoga

Krajem pedesetih godina dvadesetog stoljeća počinje zapošljavanje prvih pedagoga u školama. Zakon o osnovnoj školi iz 1964. godine obvezuje zapošljavanje pedagoga u škole. U 111. članku navedenog Zakona o osnovnoj školi navodi se: „...u svrhu što uspješnijeg ostvarivanja odgojno-obrazovnih ciljeva škole, proučavanja i unapređivanja odgojno-obrazovnog rada i rada pomaganja direktoru škole u provođenju instruktivno-pedagoških zadataka...škola zapošljava pedagoga.“ Ubrzo je započelo kontinuirano obrazovanje školskih pedagoga na fakultetu u Zagrebu i Visokoj industrijsko-pedagoškoj školi u Rijeci. Osam godina od zapošljavanja prvog pedagoga u osnovnoj školi donesen je Orijentacijski program rada školskog pedagoga. Intenzivno proučavanje njegovog rada, izdavanje stručne literature kao i pisanje knjiga o radu školskog pedagoga počinje iza 1970. godine. Do te godine isticalo se da je njegova uloga pomaganje ravnatelju škole, a vladalo je i mišljenje da je pomoćnik ravnatelja. Osnovna uloga pedagoga na taj način gubi smisao i on se smatra kao rukovodeći kadar u školi što nije bila svrha uvođenja pedagoga u škole. Ladislav Bogner 1972. godine ulogu pedagoga vidi u tome što će pedagog „...predstavljati sponu između nauke i praktične djelatnosti, te zahvaljujući svom obrazovanju, moći pratiti razvitak pedagoške znanosti i biti sposoban u sredini u kojoj djeluje primjenjivati nauku.“ [3] Vidljiva je promjena u shvaćanju rada školskog pedagoga. Unapređenje neposrednog rada i povezivanje znanosti i školske prakse u fokusu su njegovog rada. Osim rada s učenicima, sve se više naglašava i neposredni rad s učiteljima. Objavljivanjem „Metodike rada školskog pedagoga“ vodećeg pedagoga Vladimira Jurića, jača uloga školskog pedagoga, a time i profesionalizacija rada. Naglašava se suradnja sa stručnim suradnicima u školi, roditeljima i vanjskim sudionicima neposrednog rada, govori se o njemu kao stručnom suradniku. Početkom osamdesetih godina dvadesetog stoljeća, školski se pedagog spominje u kontekstu razvojno-pedagoške službe koja ima cilj unapređenja neposrednog rada u školi te otvaranje škole prema okruženju u kojem ista djeluje. Važni trenutak u razvoju radnog mjesta školskog pedagoga je 1986. godina kada je donesena

Koncepcija razvojno pedagoške službe. U dokumentu se ističe: „Razvojna pedagoška funkcija ostvaruje se u svakoj odgojno-obrazovnoj organizaciji, a svojim razvojno-istraživačkim i inovacijskim karakteristikama usmjerena je na stalno unapređivačko djelovanje na području odgojno-obrazovnog rada.“ [14] Organizacijske sposobnosti školskog pedagoga važne su za uspješan neposredni rad s učenicima kao i ostvarivanje plana i programa škole u cjelini. O razvoju smisla školskog pedagoga za organizaciju rada u školi i provođenju ideja u djelo, Jurić piše: „Pedagog prije svake odluke treba da razumije, a zatim psihološki tretira sve vrste ljudskog ponašanja, ne ispoljavajući autoritativno ponašanje ili socijalne pritiske kojima bi podvrgnuo suradnika.“[5] Koordinacija rada i suradnički odnosi unutar škole i izvan nje važan su dio poslova školskog pedagoga. U ulozi koordinatora pojedinih aktivnosti, pokazuje svoje organizacijske i suradničke kvalitete, a posebno ulogu voditelja pojedinog rada: „Vođenje je utjecaj na ljude koji ih treba navesti da promjene svoja stajališta i smjer ponašanja, što znači da je to proces u kojemu osoba utječe na druge, inspirira, motivira i usmjerava njihove aktivnosti u smjeru ostvarenja ciljeva.“[6] Školski pedagog mora posjedovati i razvijati uspješnu komunikaciju, a posebno pedagošku komunikaciju. Pod pojmom pedagoške komunikacije podrazumijeva se prenošenje, priopćavanje, izlaganje, primanje, razmjena poruka kao i uspostavljanje odnosa među sugovornicima u odgojno-obrazovnom procesu. Osnovna funkcija rada je unapređenje rada i razvoj, čemu doprinose inovacije i istraživački rad u radu školskog pedagoga. U tom razdoblju valja spomenuti Milu Silova koji u svojim radovima polazi od teorija razvoja društva, škole i ličnosti, a posebno od teorije sustava. Akcijska istraživanja u radu školskog pedagoga zauzimaju sve veći prostor i imaju cilj unapređenja pedagoške prakse. Stjepan Staničić 1989. godine u svojoj knjizi *Razvojno-pedagoška djelatnost u školi* naglašava timski rad školskog pedagoga i potrebu za formiranjem stručnih timova u školi. Razvojnu pedagošku službu operativno definira kao „tim stručnjaka različitih profila kojemu je temeljna funkcija da anticipira, potiče, usmjerava razvoj i unapređuje cjelokupnu odgojno-obrazovnu djelatnost škole, na osnovi znanstvenih spoznaja... Stručnu jezgru razvojno-pedagoške djelatnosti čine specijalizirani stručnjaci kao što su: pedagog, psiholog, programer, socijalni radnik, defektolog i bibliotekar-informatičar“.[10] Nakon 1990.

godine započinje intenzivan razvoj uloge školskog pedagoga. Na fakultetima u Zagrebu i Rijeci nastaju stručno-znanstveni radovi i mnogobrojne knjige koje opisuju njegov rad i ulogu. O promjenama u Konceptiji razvojno-pedagoške službe u razdoblju od 1990. do 2000. godine pisali su mnogi pedagozi, a najviše Jurić, Mušanović, Staničić, Bognar, Vrgoč, Lavrnja, Matijević, Silov i drugi. Ministarstvo prosvjete i športa RH i Prosvjetno vijeće 2002. godine tiskalo je publikaciju *Razvojno-pedagoška djelatnost* u: Konceptija promjena odgojno-obrazovnog sustava u Republici Hrvatskoj. U navedenoj publikaciji navodi se suvremeni pogled na ulogu školskih pedagoga. Osnovne funkcije razvojne djelatnosti školskog pedagoga, prema tom su dokumentu sljedeće: „operativna, studijsko-analitička, informativna, instruktivna, savjetodavna, terapijska, supervizijska, istraživačka i normativna.“ [8] Nakon te godine pa sve do danas, u znanstvenim i stručnim radovima i prikazima prakse, govori se o školskom pedagogu kao profesionalcu. Naglasak je na suradničkim odnosima, timskom radu, inovacijama i poticanju razvoja neposrednog rada u školi i izvan škole. Profesija rada školskog pedagoga temelji se na znanosti i znanstvenim disciplinama te na neposrednoj praksi. „Za pedagoge u praksi nedvojbeno su relevantne discipline kao što su: opća pedagogija, školska pedagogija, didaktika, metodologija pedagoškog istraživanja, pedagoška i razvojna psihologija, sociologija obrazovanja i metodika rada pedagoga.“ [11] Šezdeset godina nakon uvođenja školskog pedagoga u škole, osim profesionalizacije struke, sve više se govori o funkciji pedagoškog vođenja škole, odnosno o školskom menadžmentu. Ključna zadaća školskog pedagoga je vođenje škole zajedno s ravnateljem. To ne znači da je on pomoćnik ravnatelju, već je dio školskog tima. Rukovođenje i pedagoško vođenje škole traži specifična znanja i vještine koji bi osigurali uspješno i kvalitetno postizanje odgojno-obrazovnih ciljeva. Budući da je osnovni zadatak menadžmenta voditi organizaciju prema ispunjenju ciljeva [5], sukladno postojećoj društvenoj situaciji, došlo je vrijeme da i odgojno-obrazovne ustanove, što uključuje i škole, postupno uvode pedagoški menadžment radi postizanja što bolje kvalitete.

2. Školski pedagog i suštinske promjene u obrazovnom sustavu

U posljednjih dvadesetak godina bili smo svjedoci nekoliko reformskih pokušaja koji su obilježili obrazovni sustav u Republici Hrvatskoj. Ministarstvo prosvjete i športa još 2002. godine izradilo je Projekt hrvatskog odgojno-obrazovnog sustava za 21. stoljeće. Taj dokument nije usvojen u Hrvatskom saboru i poslan je na doradu. Uslijed promjene vlasti dorada navedenog Projekta nije napravljena i dokument je propao. Nakon toga svjedočili smo reformi koja je bila usmjerena na izradu Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda. Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa 2005. godine intenzivno je radilo na navedenoj reformi. Nastavak reforme bio je do 2011. godine kada je uslijedila izrada Nacionalnog okvirnog kurikuluma za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje. U Hrvatskom Saboru 2014. godine usvojena je Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije nakon čega se započelo s Cjelovitom kurikularnom reformom čemu i danas svjedočimo. Nažalost, do 2019. godine nismo svjedočili uspjehu navedenih reformi jer niti jedna nije u potpunosti ostvarena. Projekt Ministarstva znanosti i obrazovanja „Škola za život“ trenutno je u eksperimentalnoj fazi. Intenzivno se radi na uvođenju novih kurikula za sve predmete te na pojačanom stručnom usavršavanju učitelja, stručnih suradnika i ravnatelja. Za uspješnu provedbu obrazovne reforme i postizanje kvalitete obrazovanja, potrebno je osposobiti učitelje i stručne suradnike za kvalitetnu nastavu, izabrati kvalitetne učitelje i stručne suradnike za nositelje reformskih procesa te osigurati kvalitetne uvjete za učenje svih učenika. Školski pedagog u svom radu svakako treba odabrati najbolje iz predloženih reformskih projekata i u neposrednom radu s učenicima, učiteljima i ostalim stručnim suradnicima raditi na reformi u vlastitoj školi. Govorimo o unapređenju školske prakse, provođenju malih akcijskih istraživanja, školskih projekata i stvaranju prepoznatljivosti škole. Školski pedagozi praktičari trebaju u svojim planovima i programima rada promišljati o kvaliteti obrazovanja i uvoditi inovacije s ciljem unapređenja neposrednog odgojno-obrazovnog rada. Na njemu je velika odgovornost kao jednog od nositelja

školskog stručnog usavršavanja. U odnosu na učenike, školski pedagog zajedno s ravnateljem i učiteljima treba osigurati kvalitetnu nastavu u kojoj će učenik biti aktivan nositelj procesa i biti u poziciji da i sam poučava. Nastava predstavlja ključnu pretpostavku za kvalitetu procesa učenja učenika. Prema tome, suštinske promjene mogu se ostvariti samo vodeći računa o tome što se događa na nivou škole. Školski pedagog kao inicijator promjena treba i osobno sudjelovati u tim promjenama i na kraju zajedno sa svim sudionicima vrednovati reformske napore. Primjere dobre prakse svakako treba prezentirati izvan škole, a posebno na županijskim stručnim vijećima kao i državnim skupovima u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje i Ministarstva znanosti i obrazovanja. U radu s učiteljima i stručnim suradnicima, školski pedagog svakako treba staviti naglasak na jačanje učitelja i njihovih kompetencija. Važno je za sve odgojno-obrazovne djelatnike da prepoznaju činjenice koje su bitne za određeno područje i da ih prilagode učenicima. Naglasak na stručnom usavršavanju je i na praćenju i vrednovanju rada učenika te davanju povratnih informacija kako bi oni mogli što samostalnije sudjelovati u nastavnom procesu. Kada se govori o povratnim informacijama, one svakako trebaju biti što kvalitetnije i pravovremene. Dio pedagoških radionica, debata i panel diskusija u okviru školskih stručnih aktivna svakako se treba odnositi na motivaciju za rad, uvođenje inovacija i poučavanje učenika da aktivno sudjeluju u svim etapama nastavnog procesa. Ovaj dio školski pedagog svakako treba odraditi u timu s ostalim stručnim suradnicima, a prvenstveno sa stručnim suradnicima psiholozima. Kvalitetna suradnja i rad u timu osigurava primjer dobre inkluzivne prakse gdje je svaki član tima važan i ima svoju ulogu. Kvalitetnim suradničkim radom u kojem je svaki član sudjeluje djelotvorno, motivirano i iskreno može se postići puno više, nego pri individualnom, odvojenom radu. Uzimanjem u obzir tuđih mišljenja i prijedloga, stvara se pouzdano i kvalitetno okruženje koje pospješuje suradnju između stručnjaka. [2] Kvalitetna nastava prepoznaje se u učionicama u kojima učitelji vjeruju u mogućnosti svojih učenika i pomažu im postići uspjeh sukladno tome. Jedna od tema koju školski pedagozi trebaju uvrstiti u područje stručnog usavršavanja je postavljanje ciljeva i ishoda učenja. Učitelji koji postavljaju izazovne ciljeve i naglašavaju ishode učenja doprinose kvaliteti učenja. Osim obrazovnih sadržaja, važan je i odgojni trenutak nastavnog procesa

jer krajnji cilj obrazovanja nije dobra ocjena i količina usvojenih podataka, već razvoj životnih vrijednosti, kompetencija potrebnih za samostalnost u učenju i radu, kritičko razmišljanje i sudjelovanje učenika u svakodnevnim nastojanjima da se njihovo okruženje mijenja na bolje. Školski pedagog u svom radu potiče učitelje i stručne suradnike na kvalitetno i stalno stručno usavršavanje. Osim tradicionalnih oblika stručnog usavršavanja, predavanja i radionica, potrebno je naglasak staviti na promišljanje o pedagoškoj praksi, uvođenju inovacija, zajedničkom praćenju inovacija, suradničkom učenju među učiteljima što je usmjereno na razvoj kreativnosti učitelja, suradničkih i refleksivnih kapaciteta učitelja i stručnih suradnika. Zajednički školski projekti i akcijska istraživanja u školi mogu unaprijediti rad na području stručnog usavršavanja. Kako bi školski pedagog mogao kvalitetno voditi i koordinirati reformske procese u školi, mora se i sam usavršavati. Suradnjom sa znanstvenicima obrazovanja i njihovim povremenim uključivanjem u rad škole u smislu povezivanja teorije i prakse, dolazi se do kvalitete obrazovanja. Tu svakako dolazi do izražaja uloga pedagoga kao koordinatora na pojedinim aktivnostima. I na kraju valja istaknuti suradnju školskog pedagoga i ravnatelja. Vođenje škole i kreiranje školskih programa, projekata i kurikulumu pretpostavlja dobru suradnju i timski pristup radu ravnatelja i pedagoga. Samo dobrom suradnjom, stvaranjem vizije i misije škole i organizacijom školskih timova za kvalitetu mogu se provesti obrazovne reforme u kojima je krajnji rezultat obrazovnog procesa uspjeh učenika, njegov napredak i razvoj.

3. Djelovanje školskog pedagoga na području stvaranja učinkovite škole

Reformski procesi tijekom povijesti razvoja školstva nastojali su, a i danas još više nastoje stvoriti kvalitetnu, uspješnu i nadasve učinkovitu školu. Kada govorimo o učinkovitoj školi onda se misli na školu koja ima jasno određenu viziju, kvalitetan učiteljski kadar koji vjeruje da svaki učenik može postići uspješan rezultat te stručni tim koji pomaže ravnatelju u stvaranju prepoznatljive kulture škole temeljene na zajedničkom radu s ciljem učenja i profesionalnog razvoja svih sudionika nastavnog procesa. Učinkovitu školu karakterizira i stupanj ostvarenosti postavljenih ciljeva. Učinkovitost škola definira se sukladno različitim kriterijima za procjenu učinkovitosti kao što su produktivnost, adaptibilnost, uključenost, kontinuitet, upravljanje kvalitetom, zadovoljstvo, suradnja s dionicima. [1] Učinkovitost škole može se promatrati na nivou razrednog odjela, pojedine škole u cjelini ili škola na nacionalnoj razini. U ovom radu govori se o učinkovitosti jedne škole u kojoj radi stručni suradnik školski pedagog. Školski pedagog kao stručni suradnik koji ima najšire područje djelovanja ima važnu ulogu da u suradnji s ravnateljem škole potiče sve sudionike rada u školi na povezanost, timski rad i međusobnu suradnju. U radu s učiteljima i ostalim stručnim suradnicima ima ulogu promicanja standarda kvalitete tako da svi sudionici prihvate iste standarde i zajednički unapređuju kvalitetu nastavnog procesa. U radu s učenicima prati njihovo napredovanje, identificira darovite učenike kao i učenike kojima je potrebna dodatna pomoć te u suradnji s učiteljima i ostalim stručnim suradnicima pronalazi primjerena rješenja za nastavak školovanja svih učenika. Jedno od važnih područja rada školskog pedagoga s učenicima je učenje. Najčešće se ova tema ostvaruje kroz predavanja i radionice na satu razrednika. Znanja i vještine o tome kako djelotvorno učiti valja steći što ranije. Strategije i vještine učenja treba uvježbavati u okviru pojedinog nastavnog predmeta, ali je moguće o tome poučavati učenike i na satovima razrednih odjela. Upravo zato sat razrednika važan je kako bi razrednik i/ili školski pedagog učenicima ukazao na to kako naučeno mogu upotrijebiti i poboljšati svoje vještine učenja. Učiti kako učiti jedna

je od 8 ključnih kompetencija koja se nalazi u Preporuci o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje koju je usvojilo Vijeće Europske unije i Europski parlament 2006. godine.[13] Važna je uloga školskog pedagoga rad s roditeljima učenika kao i s vanjskim sudionicima uključenima u odgojno-obrazovni proces, a s ciljem prezentacije škole i školskih nastojanja da se nastavni proces osuvremeni i prilagodi učenicima kako bi oni što uspješnije prema svojim mogućnostima postigli uspjeh u učenju i radu. Ovako izdvojene uloge školskog pedagoga stavljaju u položaj inovatora i koordinatora pedagoškog razvoja škole koji dovodi do učinkovite škole. Postavlja se temeljno pitanje, kako školski pedagog može doprinijeti učinkovitoj školi? U prvom redu njegov plan i program rada treba imati jasnu orijentaciju. U svom programu školski pedagog afirmira misiju škole i zajedničku viziju koju je odredio školski tim za kvalitetu. Kroz planirane sadržaje priprema podlogu za što uspješnije ostvarivanje ishoda učenja i rada kako bi učenici bili što uspješniji, a učitelji razvili svoje profesionalne kompetencije. Važno je da svaki školski pedagog ima visoka očekivanja od svih sudionika u neposrednom nastavnom procesu. Tijekom svog neposrednog rada s učenicima afirmira očekivanja od učenika i to prema njihovim sposobnostima. U skladu s tim, od učitelja očekuje i potiče ih na individualizaciju i diferencijaciju pristupa u radu s učenicima te ih osposobljava za objektivno sagledavanje sposobnosti svakog učenika. Od školskog pedagoga očekuje se učinkovito vođenje kroz neposredni rad s učenicima i učiteljima na način da ih potiče na donošenje odluka važnih učenje, rad i za školu u cjelini. U sklopu stručnog usavršavanja u školi potiče učitelje na inovacije, kreativnost, stvaranje novih strategija učenja i poučavanja, a time i donošenje odluka važnih za školu. Samo kreativnim i inovativnim pristupom ostvarivanju nastavnog procesa stvaraju se uvjeti za unapređenje rada škole i gradi se njezina prepoznatljiva kultura. Stvaranjem malih školskih timova postiže se učinkovitost u radu, a time se afirmira i kolegijalno vođenje u školi. Jedna od odlika učinkovite škole je suradnja i komunikacija. Školski pedagog kao stručni suradnik najčešće je koordinator na ostvarivanju različitih programa, školskih projekata i zajedničkih aktivnosti. Njegova zadaća je u okupljanju učitelja u male timove koji će kroz međusobnu komunikaciju, suradnju i rasprave stvarati nove ideje i dovesti do unapređenja

odgojno-obrazovne prakse. Savjetodavni rad i komunikacija sa svim sudionicima nastavnog procesa svakako doprinosi kulturi međusobnog povjerenja, pomaganja, dijeljenja primjera dobre prakse, a time i dijeljenja znanja. Kao stručni suradnik i profesionalac, školski pedagog skrbi o zakonskoj utemeljenosti rada škole, školskih programa i kurikuluma. Temeljna zadaća je informirati učitelje, stručne suradnike, učenike i roditelje o svim novinama koje se odnose na rad škole i provedbu školskih propisa i pravilnika. Te svoje zadaće školski pedagog ostvaruje putem predavanja, radionica, informativnih panoa, brošura ili neposredno u razgovoru sa sudionicima odgojno-obrazovnog rada iz škole ili izvan nje. Svakako treba spomenuti i savjetodavni rad školskog pedagoga, a posebno na području osobnog razvoja učitelja kao i rješavanju svakodnevnih školskih problema ili raznih stresora. Jedan od najčešćih izvora nastavničkog stresa i u osnovnoj i u srednjoj školi jesu „teški“ roditelji, zatim razredna (ne)disciplina, konflikti s kolegama, brze promjene u informacijskoj tehnologiji i nasilje među učenicima. Strategije za rad s učiteljima koji su pod stresom su redovni savjetodavni razgovori, organiziranje pedagoških radionica ili predavanja na temu stresa, stručna usavršavanja, hospitacije, kvalitetna suradnja, timski rad, ugodna radna atmosfera, dobri međusobni odnosi, supervizija i metoda medijacije.[4] U radu s učiteljima, a posebno s učiteljima pripravniciima, zalaže se za jasno određivanje ciljeva i zadaća rada kao i ishoda učenja koji će biti jasni svim sudionicima nastavnog procesa. Važno je istaknuti stalnu primjenu individualizacije i diferencijacije nastavnog procesa s ciljem da svi učenici prema svojim sposobnostima postignu uspjeh u radu te da usvoje predviđene ishode rada u školi. Da bi se to postiglo školski pedagog treba stalno isticati potrebu da se vrednovanje i samovrednovanje integrira u cjelokupni nastavni proces kako za učenike tako i za učitelje. Uspješna i učinkovita škola prepoznaje se po tome što učitelji dobro poznaju i primjenjuju strategije koje jamče uspjeh. Učitelji u svom radu s učenicima primjenjuju poticajne oblike i metode rada kako bi učenici mogli svaki prema svojim mogućnostima ostvariti postavljene ishode učenja. Tu je jako važna integracija i inkluzija učenika s određenim teškoćama kao i rad s darovitim učenicima. Školski pedagog tijekom svog rada prati rad učenika i učitelja, prati razvoj i napredovanje učenika s ciljem prikupljanja dokaza o razini kvalitete nastavnog procesa u školi. O vezi školskog

pedagoga s nastavom Jurić navodi „Povezanost s nastavom omogućuje pedagogu kompleksniji utjecaj na nastavu. Uočavanjem, praćenjem i mijenjanjem pojedinih važnih činilaca, pedagog u suradnji s učiteljem može neposredno i posredno utjecati na uspjeh učenika u nastavi.“ [5] Nakon posjeta nastavi važno je pravovremeno dati povratne informacije učiteljima o kvaliteti njihova rada, komunikacije s učenicima, dobivenim rezultatima u odnosu na postavljene ishode učenja i rada. Jako je važan i rad s učiteljima na vrednovanju postignuća učenika te njihovo provjeravanje rada učenika. Osim brojčanih ocjena važno je opisno praćenje i vrednovanje rada učenika te je jedna od uloga školskog pedagoga rad s učiteljima na unapređenju vrednovanja, a pogotovo davanja pravovremenih i jasnih povratnih informacija učenicima. Velik dio rada školskog pedagoga s učiteljima odvija se kroz zajedničke aktivnosti na školskim stručnim aktivima. On, zajedno s voditeljima školskih stručnih aktivita, identificira potrebe profesionalnog razvoja učitelja. Nakon odabira tema i područja rada izrađuje se plan i program stručnog usavršavanja u školi. Osim predavanja i pedagoških radionica, važan dio stručnog usavršavanja ostvaruje se prikazom dobrih primjera iz prakse, zajedničkim analizama i vrednovanjem ostvarenih aktivnosti, izradom baze podataka o pojedinim aspektima nastavnog rada i stvaranjem zajednica učenja. Profesionalni razvoj svih djelatnika u školi temelji se na zajedničkim ciljevima postavljenim u školskom kurikulumu, ostvarivanju školske vizije i misije kao i na osobnom profesionalnom razvoju svakog pojedinca. Uspješnost i učinkovitost škole ogleda se i u napredovanju učitelja i stručnih suradnika u viša zvanja, objavljenim stručnim radovima, dijeljenju primjera dobre prakse kao i raznolikošću aktivnosti koje učitelji i stručni suradnici rade u školi i izvan nje. Profesionalni rast i razvoj učitelja i stručnih suradnika moguć je u školi čije vodstvo, a posebno ravnatelj škole, stalno motivira i podupire napredovanje svakog pojedinca. U školskom okružju koje je poticajno za učenje svih sudionika, učenika i učitelja, razvija se međusobno povjerenje, jača komunikacija, a samim tim i produktivnost zajedničkog rada i učenja. Mogućnosti doprinosa školskog pedagoga na ovom području su velike. Kao stručni suradnik potiče povezanost između učenika i učitelja, škole i roditeljskog doma te škole i okruženja u kojem škola djeluje. Školski pedagog potiče stvaranje ugodnog školskog okružja u kojem svi dolaze do

izražaja i koriste svoje potencijale kako bi došli do dobrog uspjeha. Posebnu pažnju treba posvetiti učenicima s teškoćama u razvoju, učenicima koji imaju određene zdravstvene teškoće kao i svakom pojedincu koji treba dodatnu pomoć učitelja. Školski pedagog treba poticati unapređenje personaliziranog odnosa s učenicima koji imaju poteškoće ne samo u školi već i u obitelji. Jedan od pokazatelja učinkovite škole je uključenost obitelji i zajednice u rad škole. Školski pedagog jedini je stručni suradnik koji od početka školovanja do završetka osmog razreda prati rad i razvoj učenika, surađuje s njegovim roditeljima te zajednicom u kojoj škola djeluje. U svom radu analizira i utvrđuje stupanj suradnje škole s okruženjem, predlaže nove oblike suradnje, potiče učitelje na uključivanje vanjskih suradnika i roditelja u neposredni rad s učenicima, a sve s ciljem pripremanja učenika za uključivanje u život zajednice u kojoj stanuje. Stručna suradnja školskog pedagoga s učiteljima ogleda se u kreiranju različitih programa za uključivanje roditelja i vanjskih suradnika u neposredni rad škole. Isto tako u suradnji sa članovima školskog stručnog tima, projektira dugoročni razvoj škole i školskih projekata koji uključuju vanjske suradnike.

Pobrojani su samo neki elementi koji karakteriziraju učinkovitu školu te ulogu školskog pedagoga u unapređenju istih. Važno je napomenuti da se učinkovita škola stalno mijenja i razvija na dobrobit svih koji rade u njoj. Na tom putu promjena važna je uloga školskog pedagoga kao stručnjaka za razvoj i unapređenje rada škole. On kao član i najčešće kao koordinator školskog tima za kvalitetu zajedno s ostalim članovima svoj rad treba usmjeriti na analizu postojećeg stanja u školi i predlaganje mjera za unapređenje rada kako bi škola postala učinkovitija. Neki od pokazatelja učinkovite organizacije škole su: opremljenost škole nastavnim sredstvima i pomagalicama, broj specijaliziranih učionica, broj izbornih predmeta, izvannastavne aktivnosti u školi, organizacija izvanučioničke nastave, terenske nastave, izleta i školskih ekskurzija, vrste programa koje se provode u školi (preventivni, ekološki, volonterski, sportski, kulturno-umjetnički...), uključenost škole u neke od EU projekata ili programa, ostvarivanje vlastitih projekata i programa u koje se mogu uključiti i druge škole. Osim nabrojenog pokazatelj učinkovite škole mogu biti i didaktički pristupi i strategije koje stručni suradnici i učitelji primjenjuju u radu s učenicima. Tu se misli

na ideje i kreativne uratke učitelja i stručnih suradnika kao što su: izrada digitalnih sadržaja, nastava putem društvenih mreža, online kvizovi, prezentacije za nastavu, online portali (e Twininig, Baltazar...) te korištenje obrazovnih platformi kao što su Edmondo, Nearpod itd. Školski pedagog ima zadaću inicirati promjene, stvarati male školske timove koji će u svom području djelovanja stvarati nove ideje i didaktičke materijale te motivirati učitelje i stručne suradnike za što veću podršku na putu promjena i inovacija u školi. Osim toga školski pedagog sudjeluje u vrednovanju rada te rezultate vrednovanje zajedno sa sudionicima primjenjuje u daljnjem radu. Učinkovita škola prepoznaje se po jasno postavljenim ciljevima, zajedničkoj misiji i viziji razvoja, a školski pedagog kao stručni suradnik itekako može doprinijeti unapređenju rada škole.

4. Izgradnja identiteta školskog pedagoga

Od prvog dana zapošljavanja u školi počinje razvojni put svakog školskog pedagoga, a time i stvaranje prepoznatljivog profesionalnog identiteta. Početak profesionalnog puta započinje pripravničkim stažem i polaganjem stručnog ispita. Tijekom prve godine rada uz pomoć mentora, školski pedagog već pokazuje svoje profesionalne interese i smjer kojim će se graditi njegova profesija. Stručni ispit prva je stepenica potvrde njegovog rada. Daljnji put ovisi o spremnosti školskog pedagoga na učenje i stručno usavršavanje. Individualno stručno usavršavanje temelj je za rast i razvoj profesije, a sudjelovanje u različitim oblicima kolektivnog usavršavanja u školi i izvan nje nadogradnja su cjelokupne izgradnje školskog pedagoga. Uspjeh u stručnom usavršavanju ovisi o uvjetima u kojima pedagog radi, potpori ravnatelja škole te stručnoj pomoći kolega iz drugih škola, viših savjetnika Agencije za odgoj i obrazovanje kao i potpori Ministarstva znanosti i obrazovanja. Važno je istaknuti i mogućnost napredovanja u struci. Upravo je u tome motivacija za bolji rad, stvaranje novih strategija, povezivanje s pedagozima praktičarima i pedagozima znanstvenicima te uključivanje u različite projekte koji doprinose unapređenju rada. Profesionalni identitet školskog pedagoga ogleda se u rezultatima njegova rada, korištenju novih alata kojima se služi u svakodnevnom radu, načelima kojih se pridržava u radu s učenicima, učiteljima i vanjskim suradnicima. Od početka uvođenja školskog pedagoga u škole pa sve do danas, njegova je temeljna uloga razvojno-pedagoška djelatnost sa svrhom unapređenja odgojno-obrazovnog procesa u kvalitetnoj i učinkovitoj školi u kojoj učenici prema svojim mogućnostima postižu uspjeh. Dakle, svoj profesionalni put gradi u učinkovitoj školi koja ima sve karakteristike učeće organizacije. Pedagozi bi trebali poboljšati sustav funkcioniranja pedagoškog procesa po shemi: planiraj, provedi, provjeri i djeluj.[7] To znači da školski pedagog treba svaku svoju aktivnost pažljivo planirati kako bi ostvarenje iste bilo što uspješnije. Nakon toga slijedi vrednovanje u kojem uspoređuje planirano s ostvarenim. Dobivene rezultate analize i vrednovanja koristi za unapređenje rada. Profesionalni identitet gradi se na temeljima zadovoljstva poslom kojeg obavlja školski pedagog u učinkovitom okruženju i sa suradnicima koji su spremni na pomoć i unapređenje rada. Profesiju

školskog pedagoga moguće je razmatrati iz nekoliko područja koja je na prepoznatljiv način obilježavaju. Jedno se područje odnosi na prednosti njegovog djelokruga rada i doprinos obrazovanja kvaliteti življenja, drugo na promjene koje se događaju u sklopu procesa odgoja i obrazovanja te statusa, dok se treće područje dotiče motivacije za posao i rad stručnog suradnika školskog pedagoga. Za razvoj profesionalnog identiteta školskog pedagoga važna je i percepcija okruženja u kojem on djeluje te obrazovna politika nadležnog ministarstva koje kreira odgojno-obrazovnu politiku. Poznato je da je kvaliteta odgojno-obrazovnog sustava prije svega ovisi o kvaliteti učitelja i stručnih suradnika. To dakako ne znači kako je svaki učitelj ili svaki školski pedagog u stanju doprinijeti kvaliteti učenja svojih učenika, a još manje da o kvaliteti pojedinih učitelja i školskih pedagoga ovisi kvaliteta obrazovnog sustava. Područje stručnog usavršavanja, unapređenje kulture škole i izgradnja kvalitetne škole jedno je od važnih područja i izazova u radu školskog pedagoga. Kad govorimo o izgradnji njegovog profesionalnog identiteta moramo spomenuti reformska nastojanja u proteklih tridesetak godina. Reforme su se uglavnom odnosile na promjenu nastavnih planova i programa te predmetnih kurikuluma. Manje se pažnje, gotovo nimalo, posvetilo pitanjima o tome kako postići da u školama imamo što više izvrsnih učitelja i školskih pedagoga. Postoji nekoliko puteva da bi se stvorio prepoznatljiv identitet školskog pedagoga. Za početak valjalo bi poraditi na upisu najboljih studenata na učiteljske studije, studijske kurikulume osuvremeniti i učiniti kvalitetnijim za pripremanje budućih učitelja i stručnih suradnika. „Krajnje je vrijeme da se studijski programi usklade s potrebnim kompetencijama, a stručno usavršavanje i savjetodavna pomoć optimiziraju.“ [7] Važno je osigurati učiteljima i školskim pedagozima kvalitetno stručno usavršavanje tijekom rada. O svemu tome važnu ulogu imaju Fakulteti i Ministarstvo znanosti i obrazovanja te Agencija koji prate i podržavaju rad učitelja i stručnih suradnika. Oblici stručnog usavršavanja školskih pedagoga svakako trebaju biti temeljeni na svakodnevnoj praksi i usmjereni na razvoj suradničkih i inovativnih kapaciteta školskih pedagoga. Također je vrlo važno da školski pedagozi preuzmu aktivnu ulogu u ostvarivanju i vrednovanju promjena koje se događaju u školstvu, a razlog je taj što oni u svom inicijalnom obrazovanju uče o svim bitnim aspektima odgojno-obrazovnog

sustava. Obrazovni sustav Republike Hrvatske prolazi kroz reformsko razdoblje, a reformski tijek ima naziv „Škola za život“. Školski pedagozi trebaju što više sudjelovati u reformskim nastojanjima jer se od njih očekuje da budu nositelji inovacija u školama. Iz tog razloga moraju biti upoznati s ciljevima europskih i nacionalnih obrazovnih politika te na osnovu svoje prakse u školi ponuditi rješenja koja će pomoći u reformi odgojno-obrazovnog sustava u Republici Hrvatskoj.

5.Zaključak

Pod profesionalnim identitetom školskog pedagoga mislimo na skup poslova koje obavlja, a koji ga čine posebnim u odnosu na druge stručne suradnike i učitelje u školi. Profesionalni identitet određuje njegova orijentiranost u struci, postavljeni ciljevi i zadaće, načela rada kao i niz kompetencija koje posjeduje. Važna odrednica u radu školskog pedagoga su instrumenti koje u svom radu koristi te dokumentacija kojom potvrđuje svoje aktivnosti i dokumentira rad. Njegov rad nezamisliv je bez ostalih suradnika u školi, u prvom redu učitelja, razrednika te ostalih stručnih suradnika s kojima najčešće radi pojedinačno ili u timovima. Bitna odrednica profesionalnog identiteta školskog pedagoga je etičnost. U svom radu uvažava i primjenjuje etička načela, a glavni cilj djelovanja je dobrobit svih učenika. Da bi uspješno gradio profesionalni identitet važni su uvjeti u kojima radi te stalna podrška ravnatelja škole i svih zaposlenika škole. Školski pedagog je suradnik, koordinator, savjetnik, učitelj, organizator, sudionik nastavnog procesa, istraživač, valorizator i stručnjak za unapređenje odgojno-obrazovnog procesa, ne kao pojedinac, već u zajedništvu sa svim sudionicima neposrednog odgojno-obrazovnog rada u školi i izvan nje.

6.Literatura

1. Adžić-Bastalić, A. 2018. Učinkovitost osnovnih škola u Republici Hrvatskoj. Doktorski rad. Filozofski fakultet. Rijeka
2. Beneš, J. (2020), Suradnja između stručnjaka u inkluzivnom obrazovanju, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb; pregled 5.siječnja 2021.dostupno <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:158:185969>
3. Bognar, L.1972. Za radikalnije rješavanje uloge pedagoga u osnovnom školstvu. Pedagoški rad. 205-209. Zagreb
4. Dekanić, M. (2019), Uloga pedagoga u prevenciji nastavničkog stresa, Diplomski rad, FF Osijek; pregled; 6.siječnja 2021. dostupno <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:006192>
5. Jurić, V. 2004. Metodika rada školskog pedagoga. Školska knjiga. Zagreb
6. Jurić, V. 2007. Kurikulum suvremene škole, u: Previšić (ur) Kurikulum. Školska knjiga. 253-307. Zagreb
7. Ledić, J., Staničić, S. i Turk, M. 2013. Kompetencije školskih pedagoga. Filozofski fakultet u Rijeci. Rijeka
8. Mušanović, M. 1999. Kritika koncepcije cjelovitog upravljanja kvalitetom u odgoju i obrazovanju u: Nastavnik-čimbenik kvalitete u odgoju i obrazovanju-Zbornik radova str.243-249. Filozofski fakultet. Rijeka
9. Mušanović, M., Staničić, S., Jurić, V., Vrgoč, H. 2001. Koncepcija razvojno-pedagoške djelatnosti stručnih suradnika – prijedlog, Školske novine 22, Prilog 9. Zagreb
10. Staničić, S.1989. Razvojno- pedagoška djelatnost u školi, Zavod za prosvjetno-pedagošku službu. Zagreb
11. Staničić, S. 2001. Kompetencijski profil školskog pedagoga. Napredak 142(3); 279-295. Zagreb
12. Staničić, S., Resman, M., 2020. Pedagog u vrtiću, školi i domu, Znamen, Zagreb
13. Ugarković, V, (2019), Analiza planova i programa sata razrednog odjela razredne i predmetne nastave, Diplomski rad, FF Osijek, pregled; 5.siječnja 2021.;dostupno; <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:141:148278>
14. Žužić, S. i Markušić, P. (2017) Percepcija profesionalnog statusa i ugleda pedagoga. U Suvremeni izazovi u radu (školskog) pedagoga, Zbornik u čast Stjepana Staničića (gl.ur.M.Turk), str 156-176, Rijeka, Filozofski fakultet
15. Koncepcija razvojno-pedagoške djelatnosti. 1986. Prosvjetni savjet Hrvatske. Zagreb

Stručni rad

TAMAGOTCHI U NASTAVI PROGRAMIRANJA

Zoran Hercigonja, mag.edu.inf.,

V. osnovna škola Varaždin

Sažetak

Programiranje u nastavi informatike u smislu usvajanja osnovnih programskih struktura, zanimljivije je kada se doda stvarni kontekst. Konkretizacija znanja i vještina učenika postiže se kroz realni kontekst u kojem je moguće izraditi program to jest algoritam s jasnim i opipljivim rezultatom. Učenici dodatne nastave informatike pomoću micro:bit tehnologije, odlučili su se za programiranje povijesnog digitalnog uređaja vrlo atraktivnog 90-ih godina prošlog stoljeća. Radi se o Tamagotchi uređaju koji se zbog svoje popularnosti zadržao sve do 2000 godine. Animirani pokreti i primitivna umjetna inteligencija digitalnih kućnih ljubimaca učenicima se svidjela kao ideja za kreiranje vlastitih digitalnih ljubimaca sa željenim pokretima i ponašanjima. Tako se krenulo u izradu vlastitog Tamagotchi kućnog ljubimca preko micro:bit uređaja koji je u ovome dobio ulogu digitalnog uređaja nalik Tamagotchi uređaju.

Ključne riječi: Tamagotchi uređaj, digitalni kućni ljubimac, programske rutine

1.Uvod

Kako su učenici na samom početku učenja programiranja i usvajanja osnovnih programskih koncepata iskazali izniman interes i oduševljenje učenjem preko micro:bit-a rodila se ideja da se u nastavu programiranja uključi i ponešto noviji povijesni kontekst programiranja digitalnih uređaja koji su se u počecima razvoja igara kroz samostalne igrače konzole razvijali i preko popularnog uređaja Tamagotchi. Tamagotchi je bio vrlo popularan uređaj 90-ih godina koji je predstavljao programiranog ručnog kućnog ljubimca poput psa, zeca, mačke o kojem je trebalo brinuti koristeći se s nekoliko tipki na samom uređaju. Njegovim utemeljiteljima smatraju se Akihiro Yokoi iz WiZ-a i Aki Maita iz Bandaija. Bandai ga je objavio 23. studenog 1996. u Japanu i 1. svibnja 1997. u ostatku svijeta, ubrzo postajući jedan od najvećih igračaka za zabavu s kraja 1990-ih i početka 2000-ih.

Slika 1. Primjer klasičnog Tamagotchi uređaja s crno bijelim monitorom

(preuzeto s <https://images.app.goo.gl/JqJAEq9RRnLzS9858>)

Tamagotchi nije bio samo hit u smislu novog uređaja nego i programiranih rutina koje su digitalnog kućnog ljubimca pretvarale u inteligentno biće koje je u određenim vremenskim razmacima odrađivalo neke radnje. Tako je tog digitalnog ljubimca bilo moguće dresirati, voditi u šetnju, hraniti, liječiti jednom riječju brinuti o njemu kao o pravom kućnom ljubimcu.

Ova ideja u nastavi programiranja učenike je zainteresirala prije svega iz istraživačkog aspekta jer su prije samog programiranja rutina ponašanja digitalnog kućnog ljubimca trebali istražiti Tamagotchi uređaj i njegove rutine. To je metodički bilo opravdano jer su učenici učili i usvojili osnovne programske strukture, njihovu funkcionalnost i zadaće. Stoga su ih mogli identificirati na temelju naučene funkcionalnosti. Tako su učenici pretraživali Internet u potrazi za objašnjenjima.

Pregledavali su slike, a ponajviše video materijale iz kojih su mogli uočiti osnovne programske strukture na temelju rutina ponašanja digitalnih kućnih ljubimaca.

Zajedno s učiteljem informatike učenici su na dodatnoj nastavi informatike identificirali neke od osnovnih programskih struktura i detaljno raspravili algoritme ponašanja digitalnih kućnih ljubimaca. Nakon toga su utvrdili nekoliko najjednostavnijih algoritama ponašanja digitalnih kućnih ljubimaca koje će isprogramirati pomoću micro:bit aplikacije koristeći se gotovim programskim blokovima.

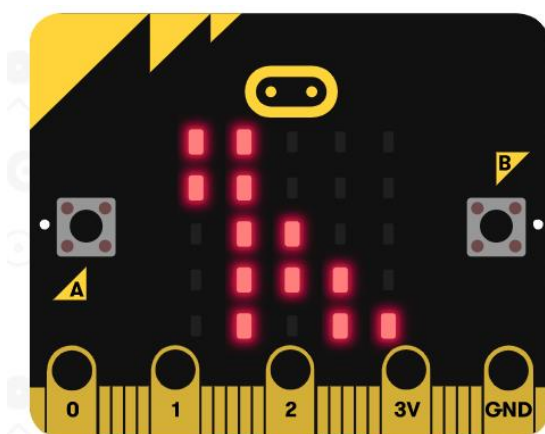
2.Programiranje vlastitog Tamagotchi digitalnog kućnog ljubimca

Na dodatnoj nastavi informatike, dogovoreno je nekoliko ključnih elemenata koji su predstavljali smjernice u izradi i programiranju vlastitog Tamagotchi digitalnog kućnog ljubimca.

Ponajprije učenici su trebali odlučiti kojeg će kućnog ljubimca izraditi pomoću matrice dioda samog micro:bit uređaja. Zbog jednostavnijeg digitalnog prikaza učenici su odabirali za digitalnog kućnog ljubimca psa ili žirafu jer je na taj način pomoću matrice led dioda bilo moguće stvoriti efekt pokreta tijela digitalnog ljubimca.

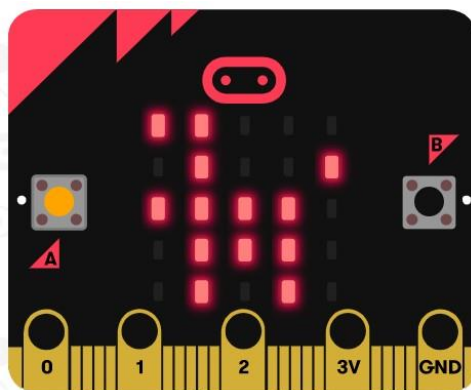
Učenici su trebali konstruirati dva algoritma ponašanja odabranog kućnog ljubimca koristeći se osnovnim programskim strukturama (programskim petljama, programskim odlukama i programskim slijedom). Kada bi na micro:bit uređaju odabrali tipku A pokrenuo bi se jedan algoritam ponašanja; odabirom tipke B aktivirao bi se drugi algoritam ponašanja kućnog ljubimca znatno različit od prvog.

Za izradu algoritama ponašanja, učenici su imali četiri školska sata. Algoritme su razvijali samostalno uz mogućnost konzultacija s učiteljem informatike. Većina učenika se odlučila za psa kao digitalnog kućnog ljubimca i razvoj algoritama za ponašanje psa. No prije same izrade algoritama i programiranja učenici su temeljem matrice dioda micro:bit uređaja na papiru izradili presliku te matrice da bi mogli nacrtati likove digitalnog ljubimca psa u pokretu. Također u bilježnicama su razradili i dijagram tijeka njihovog programa. Učenici su morali odrediti početni položaj svojeg digitalnog kućnog ljubimca da bi se nakon toga mogla vidjeti razlika prilikom primjene odnosno aktivacije algoritama pokreta. Jedan od boljih primjera programiranog micro:bit digitalnog kućnog ljubimca je pas koji laje prilikom pritiska na tipku A i odlazi prilikom pritiska na tipku B.

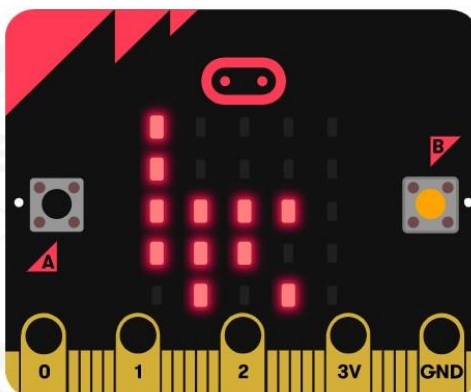
Slika 2: Početni položaj digitalnog kućnog ljubimca psa (prikaz u simulatoru)

Početni položaj psa sa slike 2 je sjedeći položaj koji se pojavljuje svaki puta kada nije pritisnuta ni jedna tipka. Drugim riječima početni položaj ostaje tako dugo dok se pomoću tipke A ili B na samom micro:bit uređaju fizički ne aktiviraju programske rutine. Dakle micro:bit uređaj sada predstavlja Tamagotchi digitalni uređaj koji u ovom slučaju ima dvije tipke: A i B za pokretanje programskih rutina.

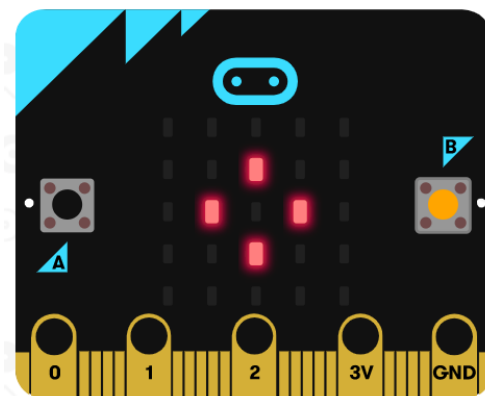
Slika 3: Aktivirana programska rutina odabirom tipke A na micro:bit uređaju

Položaj psa se mijenja pritiskom tipke A na micro:bit uređaju. Stvara se dojam pokreta psa koji laje, a čije se čeljusti miču tako dugo dok je tipka A aktivirana.

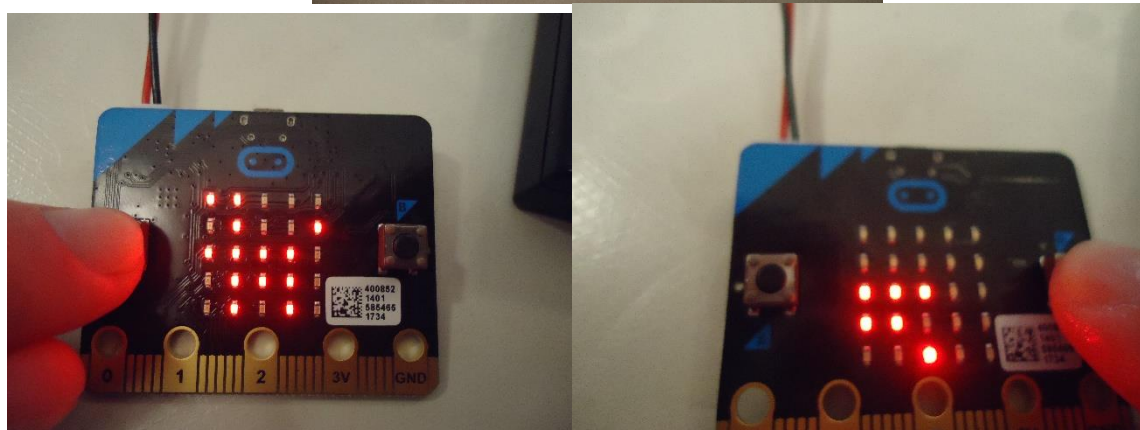
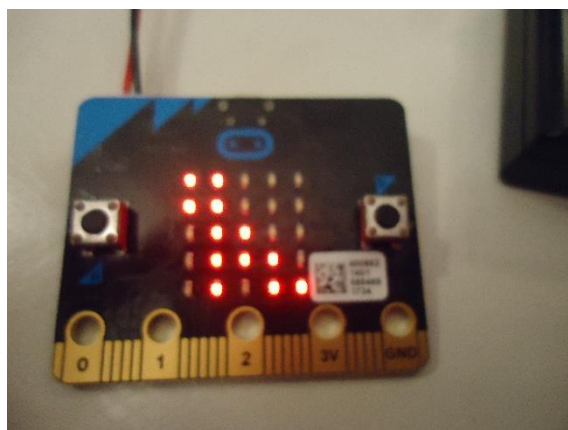
Slika 4: Aktivirana programska rutina odabirom tipke B na micro:bit uređaju

Druga programska rutina predstavlja algoritam odlaska psa do potpunog iščeznuća s matrice led dioda micro:bit uređaja. Na slici 4 prikazano je početno kretanje psa prema lijevoj strani matrice led dioda micro:bit uređaja. Cijelo vrijeme kako je uključena tipka B na uređaju, pas odlazi na lijevu stranu uređaja dok potpuno ne iščezne čime se stvara dojam pokreta. Naravno to nisu precizni pokreti jer je uređaj micro:bit ograničen led diodama koje ne daju prevelike mogućnosti animiranja pokreta.

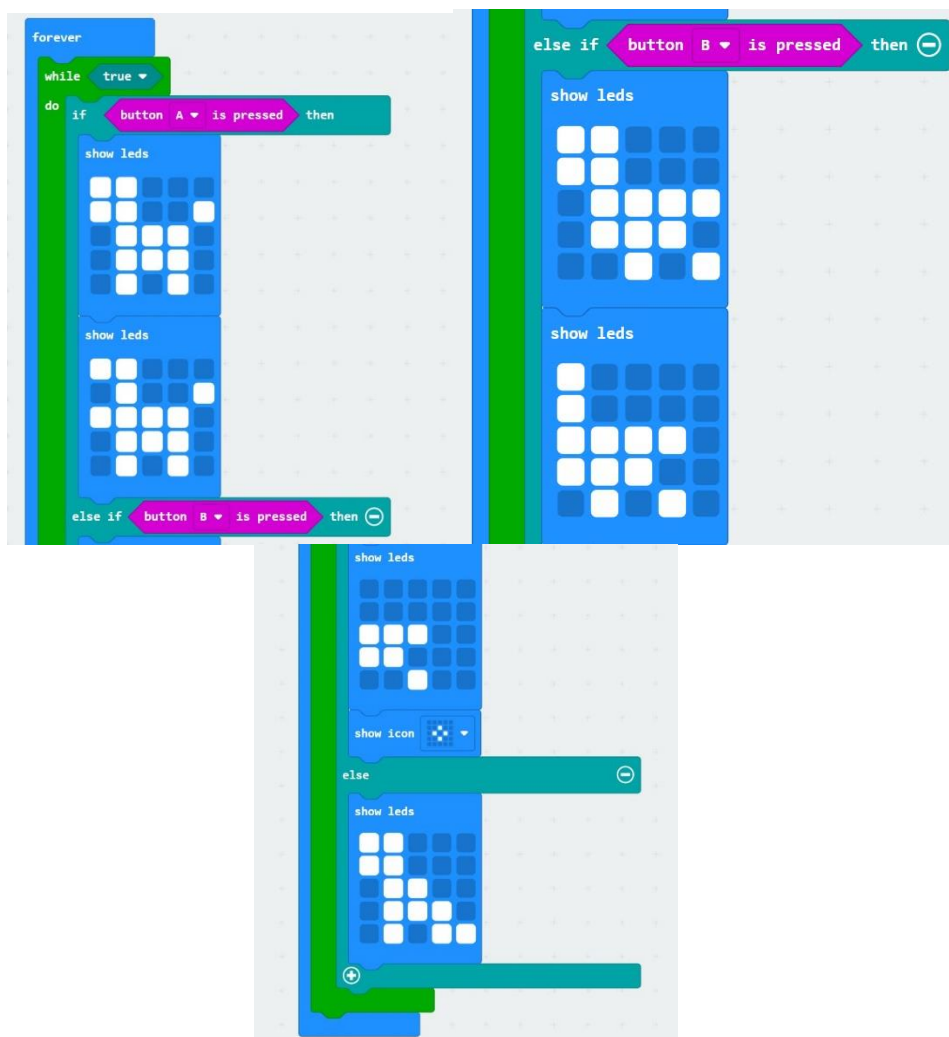
Slika 5: Oznaka završetka programske rutine

Kada završi algoritam aktiviran tipkom B uključuju se četiri diode kojima je označen odlazak psa. Naravno tako dugo dok je tipka B uključena, rutina se iznova i iznova ponavlja u zatvorenoj petlji.

Slika 6: Prikaz početnog stanja i aktivacija programskih rutina na fizičkom micro:bit uređaju

Programski kod sastavljen od gotovih blokova čini se prilično jednostavan jer se koristi samo while petlja u kombinaciji sa if-else odlukom i simulacijskom pločom dioda na kojima se mogu kreirati likovi. No slijed naredbi je nešto kompleksniji jer je trebalo razmišljati o redoslijedu izvršavanja naredbi i o uvjetima koji se postavljaju da bi određeni blokovi mogli biti aktivirani.

Slika 7: Programske rutine u gotovim programskim blokovima

Tako je trebalo za postavljanje logičkih uvjeta odabirati i neke dosad nepoznate gotove blokove poput button pressed. Naravno ovdje je trebalo razmišljati i o intenzitetu pokreta. Na primjer pas koji laje treba imati nekoliko položaja koje je potrebno izraditi pomoću simulacijske ploče dioda i odrediti redoslijed. Primjerice prvi položaj kada su usta psa zatvorena i položaj kada su usta otvorena. U

algoritam je trebalo uključiti oba položaja i odrediti im redoslijed izvršavanja. Kod kretanja digitalnog ljubimca psa prema lijevom rubu micro:bit uređaja bilo je potrebno preko simulacijske pločice izraditi nekoliko položaja kako bi se stvorio dojam pokreta.

Sami učenici bili su zadovoljni postignutim jer su samostalno uspjeli kreirati programsku rutinu odnosno algoritme koji oponašaju vrlo primitivnu umjetnu inteligenciju.

3.Zaključak

Primjenom micro:bit uređaja učenici su programirali zadani scenarij u nekom stvarnom kontekstu što je još više pojačalo dojam i doživljaj programiranja. Učenici su na zabavan i zanimljiv način osvijestili funkcionalnosti temeljnih programskih struktura. Ovakav način rada je pokazao dosta velik interes učenika za još ponekim realnim kontekstom u kojem je potrebno izraditi algoritam. Ono što se učenicima jako svidjelo je sama ideja da će sami moći izraditi uređaj koji simulira kućnog ljubimca nalik Tamagotchi digitalnom uređaju što predstavlja konkretizaciju njihovog znanja, vještine i logičkog razmišljanja. Programiranje kao radnja, kao aktivnost im je kroz ovu ideju dalo određenu svrhu i krajnje opipljiv rezultat.

4.Literatura

1. <https://images.app.goo.gl/JqJAEq9RRnLzS9858>
2. <https://pcchip.hr/gaming/vraca-nam-se-tamagotchi/>

Stručni rad

**OBRAZOVANJE NA DALJINU DJECE S
POSEBNIM POTREBAMA
USPOREDBA PROLJEĆE-JESEN**

Bojana Posavec Vaupotič, univ. dipl. ped.

III. gimnazija Maribor, Slovenija

Sažetak

Živimo u vremenu kada su promjene na dnevnom redu, a način obrazovanja postao je veliki izazov. Učenici su postavljeni u potpuno nove situacije, koje nisu samo pozitivne za sve. To je bio jedan od razloga zašto sam u III. gimnaziji Maribor osmislila kako pomoći djeci s posebnim potrebama. Trenutno imamo 53 takve djece. Provela sam internetsku anketu kako bih dobila najbolji mogući uvid u njihovu dobrobit i otkrila razlike između proljetnog razdoblja učenja na daljinu i jesenskog. Istraživanje je pokazalo da je za većinu spomenute djece rad na daljinu postao još teži. Učenici su u oba razdoblja podjednako zadovoljni s isporukom sadržaja. Komunikacija s nastavnicima činila im se na proljeće boljom. Učenici utvrđuju da postoji i razlika između rada u školi i rada na daljinu. Tako škola dnevno u nastavi troši u prosjeku 6 i pol sati dnevno, a kod kuće malo više od 2 sata. Međutim, u učenju na daljinu vrijeme je ravnomjernije raspoređeno. Učenici smatraju da je procjena realnija na jesen i izvršavanje zadataka i zaduženja se popravilo ove jeseni. Učenici također na jesen bolje prate zadatke, što također ukazuje na to da smo se nekako naviknuli na novi način rada.

Ključne riječi: anketa, ocjene, zadovoljstvo, doživljaj

1. Uvod

Živimo u vrlo različitim i izazovnim vremenima na koja nismo navikli. Preko noći morali smo se prilagoditi radu na daljinu, a učenici su zamijenili učionicu za svoju sobu i učitelja su vidjeli samo kroz računalne zaslone.

Kad se ljudi suoče s nepoznatim, suočavamo se s različitim oblicima straha. Situacija kojoj smo izloženi velik je izazov, stoga je posebno važno da djelujemo preventivno. Nedavno je evaluacijska studija na Odsjeku za pedagogiju i andragogiju Filozofskog fakulteta u Ljubljani pokazala kako je duga tradicija savjetovanja unutar pojedine obrazovne ustanove dobrodošla u normalnom obrazovnom procesu, a kamoli u ovim teškim vremenima. [1]

Iz tog razloga odlučila sam provesti anketu među učenicima s posebnim potrebama na III. Gimnazija Maribor. Anketa je obuhvatila svih 53 učenika. Poslala sam im internetsku anketu i većina se odazvala. Pitala sam se koja je razlika između proljetnog vremena rada na daljinu i jeseni. Kako raspoređuju svoje vrijeme i koliko troše učeći, kako se sada odmaraju i kako su se osjećali na proljeće ili kako su zadovoljni komunikacijom s nastavnicima, koliko su zadovoljni s ocjenama, što im najviše nedostaje, u kojoj mjeri pravovremeno obnašaju svoje zadaće?

1.1. TEŠKOĆE DJECE S POSEBNIM POTREBAMA

Na III. gimnaziji Maribor trenutno imamo 53 djece s odlukom djeteta s posebnim potrebama. Za svako dijete koje ima odluku o djetetu s posebnim potrebama, stručna skupina priprema individualizirani program.

Vrste teškoća, koje imamo na našoj školi:

- deficit u pojedinim područjima učenja
- dugotrajno bolesno dijete,
- dijete s govorno-jezičnim smetnjama,
- dijete s emocionalnim poremećajima i poremećajima u ponašanju,
- slabovidna djeca,
- dijete s umjerenim oštećenjem sluha.

Veliko truda vlagamo, da omenjenim otrokom pomagamo, da lahko premagujejo svoje primanjkljaje. Uložemo puno truda i pomoći spomenutoj djeci kako bi prevladali svoje nedostatke.

Najčešće prilagodbe:

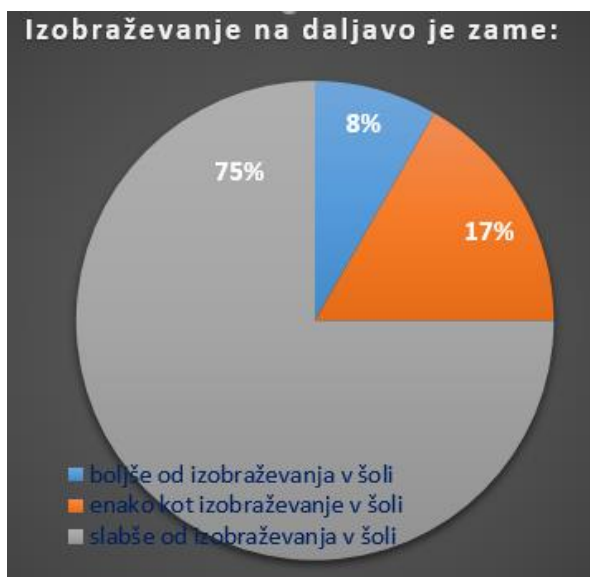
- produženo vrijeme,
- najavljeni ispiti i provjera znanja,
- provjera znanja u manjim cjelinama,
- provjera razumijevanja uputa od strane učenika,
- individualno ocjenjivanje znanja,
- čitanje uputa učeniku ...

2.EMPIRIJSKI DIO

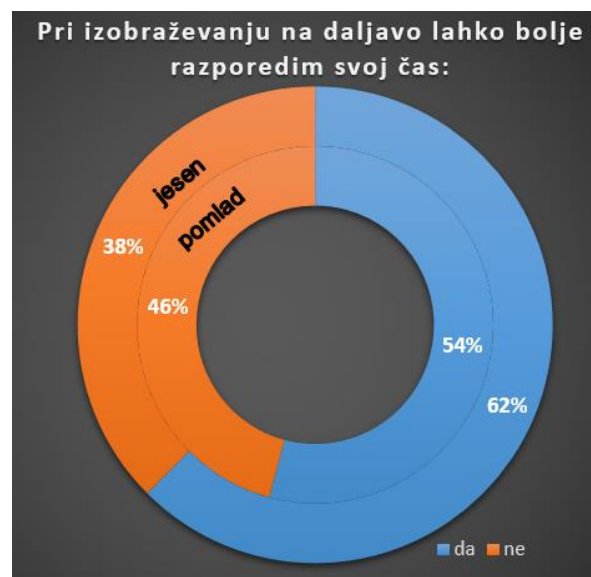
U anketi je sudjelovalo 53 učenika, 68% učenica i 32% učenika. Prosječna dob anketiranih učenika bila je 16,5 godina.

Na pitanje kako doživljavaju ovo vrijeme obrazovanja na daljinu (slika 1), 75% je odgovorilo da je puno gore nego u školi. 8% učenika zadovoljnije je ovom metodom rada, a 17% ispitanika ne osjeća nikakvu razliku. Većina se, međutim, slaže da se jesensko razdoblje razlikuje od proljetnog.

Što se tiče rasporeda vremena, učenici su prilično jednoglasni kako bi ga olakšali u rasporedu učenja na daljinu (slika 2). To je još vidljivije na jesen.

Slika 1: obrazovanje na daljinu

Slika 2: raspoređivanje vremena

Sa zadovoljstvom učenika u izlaganju gradiva nastavnika, nema velike razlike između proljeća i jeseni. U 71%, odnosno 75%, učenici su zadovoljni. Samo je mali dio nezadovoljan, 8% nezadovoljnih učenika u proljeće, a samo 4% nezadovoljnih u jesen (slika 3).

Slika 3: izvođenje nastave

Velika se razlika, međutim, pokazala po pitanju komunikacije s nastavnicima. U proljeće je 79% učenika bilo zadovoljno komunikacijom s nastavnicima, a u jesen samo 42%. U oba razdoblja bili su nezadovoljni sa samo 4%. (Slika 4).

Slika 4: komunikacija s nastavnicima

Na pitanje kako nastavnici razumiju njihove probleme, međutim, nema značajnih razlika između proljeća i jeseni. Nešto manje od 40% u oba razdoblja odgovorilo je da ih nastavnici razumiju, da to uvelike ovisi o nastavniku, ali nešto manje od 60% u oba dogovorena razdoblja, a u oba razdoblja ima i 8% koji misle da ih nastavnici ne razumiju. (Slika 5).

Slika 5: problemi i prilagodba

Učenici utvrđuju da postoji i razlika između rada u školi i rada na daljinu. Tako u školi učenici dnevno u nastavi troše u prosjeku 6 i pol sati dnevno, a kod kuće

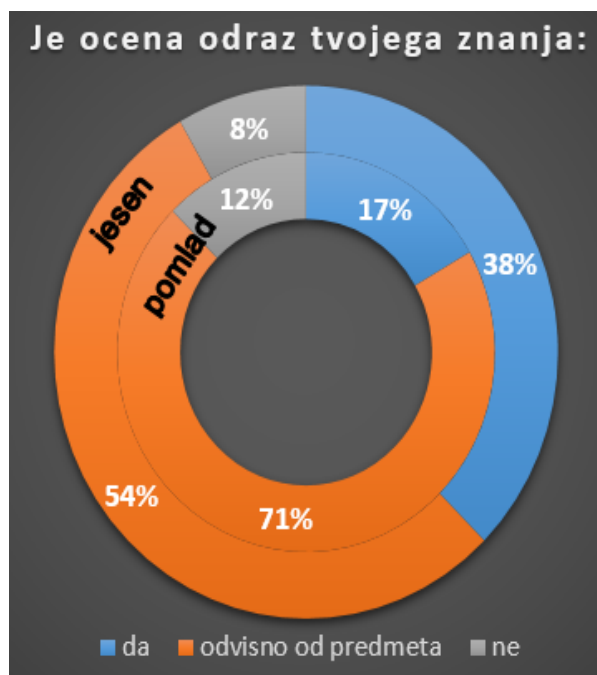
malo više od 2 sata. Međutim, u učenju na daljinu vrijeme je ravnomjernije raspoređeno - po 4 sata za pisanje domaćih zadaća, tek u jesen je utvrđeno da imaju sat vremena više posla kod kuće (slika 6).

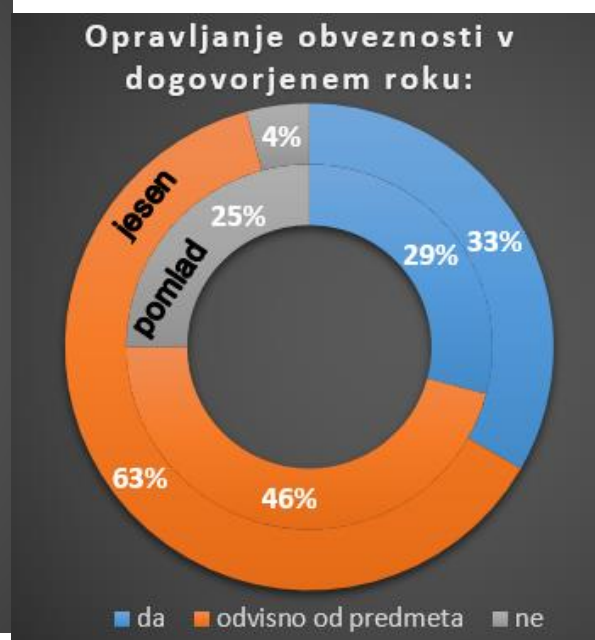
Slika 6: iskorišteno vrijeme

Na pitanje je li ocjena odraz vašeg znanja, postoji prilično razlika između ta dva razdoblja. U proljeće se mislilo da je tako u 17%, a u jesen 38%. U proljeće je 71% učenika smatralo da to ovisi o predmetu, a u jesen 54%. Međutim, mali je dio onih koji se s tim ne slažu (slika 7).

Rezultati ankete pokazali su nam kako učenici ispunjavaju svoje obaveze u dogovoreno vrijeme. Na proljeće su u dogovoreno vrijeme predali svoje zadatke u 29% slučajeva, a na jesen se rezultat malo popravio i iznosi 33%. Veliki udio i dalje ovisi o nastavnom predmetu. U proljeće 46%, a u jesen se udio povećao na 63%. U proljetnom je razdoblju bilo mnogo učenika koji nisu mogli pratiti vremenski okvir (25%), ali sada se situacija znatno popravila i takvih je samo 4% (slika 8).

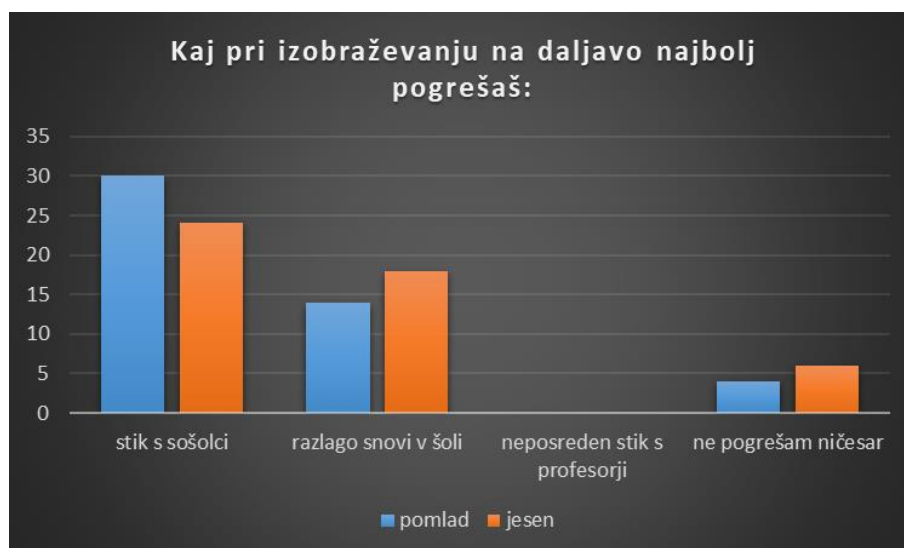

Slika 7: ocjena - znanje

Slika 8: obveze - dogovoreni rok

U obrazovanju na daljinu najviše im nedostaje kontakt sa školskim kolegama, 63% u proljeće i 50% učenika u jesen. Prijateljstvo je vrlo važno za ovo razdoblje života. Tinejdžeri osjećaju veliku potrebu za prihvaćanjem i pripadanjem. [2] Nedostaje im obrazlaganje u školi u 29% u jesen je takvih učenika bilo puno više naime 37%. Oko 10% je onih kojima ništa ne nedostaje u oba razdoblja. Međutim, u oba razdoblja ispitanici ne propuštaju kontakt s nastavnicima (slika 9).

Slika 9: što ti najviše nedostaje?

Prednosti obrazovanja na daljinu prema nahođenju anketiranih učenika:

1. lakše raspoređujem vrijeme,
2. manje opterećenja,
3. ocjenjivanje je više prijateljsko,
4. izvođenje nastave je živopisnije
5. ostalo.

Nedostaci obrazovanja na daljinu prema nahođenju anketiranih učenika:

1. veće opterećenje,
2. izvođenje nastave je nepregledno,
3. ocjenjivanje je neprijateljska,
4. teže raspoređujem svoje vrijeme
5. ostalo.

Rezultati se u oba razdoblja ne razlikuju.

Tijekom učenja na daljinu, samo se 8% učenika osjeća dobro u jesen, a 29% u proljeće. Bolje im je kod kuće nego u školi - 21% u proljeće i samo 17% u jesen. Škola na daljinu je loša u proljeće za 29%, a u jesen za 46% ispitanika. Loše je za oko 25% u oba razdoblja.

Njihovi dojmovi tijekom ovih stresnih razdoblja učenja na daljinu:

- *Iscrpljujuće je provesti cijeli dan pred računalom, nedostaje mi kontakt sa školskim kolegama i nastavnicima*
- *Procjene nisu realne, gradivo je teško jer radimo sami*
- *Ocjenjivanje na daljinu mi je vrlo neprikladno, stječem manje znanja nego u školi*
- *Voljela bih se vratiti u školu*
- *Ne sviđa mi se što više vremena potrošim na školu nego kad sam u školi*
- *Ne sviđa mi se, u školi je bolje!*
- *Sve je u redu, ovisno o vremenu u kojem se nalazimo, ali bilo bi lakše da se vratimo u školu. Ako ste sami kod kuće, teško je pronaći motivaciju, a teže se pripremiti za maturu. Nastavnici imaju dobro pripremljen kurikulum i oni nam objašnjavaju gradivo i dobro ga objašnjavaju.*
- *Posao je naporan, manja je koncentracija u učenju na daljinu nego u školi*
- *Možemo spavati duže, ali nedostaje nam kontakt sa školskim kolegama i nastavnicima uživo. Gradivo u školi lakše je pratiti nego kod kuće. U školi imamo vremenski okvir kada moramo završiti posao u tom razredu, ali kod kuće moramo sami rasporediti svoje vrijeme i ponekad odgodimo posao.*
- *Zapamtim manje gradiva nego kada sam u školi, nedostaje mi kontakt s prijateljima*
- *Osobno mi je lakše raditi na daljinu, jer predavanja idu kako treba i ne gubi se vrijeme kao u učionicama*
- *Obrazovanje je teže jer dobivamo puno materijala*

3.ZAKLJUČAK

Usporednom anketom došla sam do zaključka da je radu od kuće za veliku većinu djece gore ili teže nego u školi. djeca s posebnim potrebama trenutnu situaciju doživljavaju još teže. Među njima su i djeca koja se suočavaju sa socijalnim poteškoćama i anksioznošću, ali takav način rada im odgovara, ali u malom omjeru. S obzirom na prezentaciju nastavnčkog gradiva, učenici su približno jednako zadovoljni s obzirom na prvi i drugi val epidemije. Razlika se javlja u komunikaciji s nastavnicima, s tim da je 79% ispitanika bilo zadovoljno s njom u proljeće, a samo 42% u jesen. Učenici utvrđuju da postoji i razlika između rada u školi i rada na daljinu. tako škola dnevno u nastavi troši u prosjeku 6 i pol sati dnevno, a kod kuće malo više od 2 sata. U učenju na daljinu, međutim, vrijeme je ravnomjernije raspoređeno - 4 sata za nastavu i 4 sata za posao kod kuće, tek u jesen utvrđuju da imaju sat vremena više posla kod kuće. Što se tiče ocjenjivanja, međutim, oni vjeruju da je ocjena koju dobiju na jesen više odraz njihovog znanja nego što je bila na proljeće. pisanje domaćih zadaća se poboljšalo u jesenskom vremenu u odnosu na proljeće. To također ukazuje na to da smo se nekako naviknuli na novi način rada. Međutim, u proljeće je bilo mnogo učenika s posebnim potrebama koji nisu mogli pratiti sve svoje obveze (25%), što je puno bolje na jesen, a ima ih samo 4%.

Created by Freepik - www.freepik.com

Slika 10: rad na daljinu[3]

U obrazovanju na daljinu, učenicima najviše nedostaje kontakt sa školskim kolegama i tumačenje 'živog' gradiva. Zato svi moramo učiniti sve zajedno da se što prije vratimo u školu.

4.LITERATURA

- [1] https://zdpds.si/wp-content/uploads/2020/06/SSS_epidemija_raziskava_FF_2020.pdf (29.12.2020)
- [2] Moč najstništva, Pia Back Rydahl, Radovljica, Didakta 2010
- [3] <https://safe.si/ucitelji/priporocila-za-sole-in-ucitelje-pri-izobrazevanju-na-daljavo-varnostni-vidik> (29.12.2020)

Stručni rad

POSLEDICE NISKOOG SAMOPOŠTOVANJA KOD UČENIKA

Bojana Posavec Vaupotič, univ. dipl. ped.

III. gimnazija Maribor, Slovenija

Sažetak

Važan dio stvaranja slike o samome sebi oblikuju drugi, jer oni utječu na to kako doživljavamo sebe. Oni važni drugi obično su ljudi koji igraju važnu ulogu u našem životu. U svom radu u savjetodavnoj službi susretala sam se posljednjih godina s puno osobnih poteškoća i neprimjerenih rješenja. Primjećujem vrlo nisko samopoštovanje u djece koja pribjegavaju neprimjerenim načinima rješavanja problema koji dolaze s tinejdžerskim životom. Rješavanje problema često je povezano i s hranom. Stoga sam odlučila provesti anketu o cjelokupnoj populaciji učenika u programu predškolskog odgoja. Rezultati su pokazali da je velik dio učenika bio nezadovoljan svojim tijelom i da su mnogi od njih koristili i neku vrstu prehrane. Velika većina vjeruje da su nisko samopoštovanje, emocionalni problemi, obiteljski problemi i neprikladno vršnjačko društvo uzrok stvaranja pogrešnog odnosa prema hrani. Škola na daljinu također je doprinijela promjenama u prehranbenim navikama učenika. Stoga je važno da ohrabrimo djecu i stanemo uz njih kad nas trebaju i naučimo ih da su vrijedna i da su najbolji upravo takvi kakvi jesu.

Ključne besede: anketa, problem, vrijednost, rješavanje problema

1. Uvod

Samopoštovanje je slika koju stvaramo sami o sebi. Oblikuje se od rođenja na temelju naših iskustava, iskušenja i izloženosti neugodama. Temelj predstavljaju naša vlastita iskustva i naš odnos prema njima. Međutim, važan dio slike o sebi nastaje na temelju onoga što je nama važno; roditelji, prijatelji, učitelji ... razgovarali su o nama ili su očekivali od nas; bez obzira jesu li bili u pravu ili nisu. [1].

Samopoštovanje predstavlja skup stavova, osobina, karakteristika, mišljenja i drugih psihičkih sadržaja koje osoba sebi pripisuje. To je jedno od temeljnih područja osobnosti koje se postupno formira od djetinjstva nadalje te se mijenja i razvija tijekom života. Važan je dio osobnosti u svakom životnom razdoblju i u svakoj situaciji. Na prvom mjestu je naš odnos koji negujemo prema sebi samima. To je skup percepcija, misli i ideja o nama samima, o tome tko smo i što smo. Mnoge od tih misli i percepcija također dolaze iz naše podsvijesti, što znači da ih nismo svjesni. Samopoštovanje je sve što mislimo o svojim sposobnostima, osobinama, o svom tijelu, životnim šansama, uspjesima i neuspjesima. Naime, ako sebe smatramo sposobnima i vrijednima uspjeha, onda nas to podupire u našem životu.

Općenito, ako imamo dobru i stabilnu sliku o sebi samima, uspješnije se suočavamo s problemima i izazovima u životu. Međutim, različiti stresni događaji u našem životu, poput zlostavljanja, uznemiravanja, diskriminacije, problema u obitelji, tjelesnih i mentalnih bolesti i fizičkog izgleda, često nas navode na razmišljanje o sebi samima i vjerujemo da nismo dovoljno dobri i sposobni rješavati svakodnevne probleme. U posljednje vrijeme u svom poslu često se susrećem s psihičkim poremećajima i problemima koje učenici rješavaju raznim oblicima prehrambenih poremećaja. Iz navedenih činjenica suvremenog doba odlučila sam provesti anketu među učenicima programa predškolskog odgoja na III. gimnazija Maribor. Uključila sam učenike svih razreda, ukupno 189 učenika. Spomenutim programom prevladavaju djevojke. Zanimalo me kako nisko samopoštovanje učenika utječe na njihov odnos prema tijelu i hrani te razvoju poremećaja prehrane. Kako se učenici nose sa školom na daljinu i prehrambenim navikama. Koliko ova hitna situacija utječe na odnos prema hrani i prehrambenim navikama. U nastavku ću detaljno iznijeti empirijske rezultate ankete.

1.1. PODJELA SAMOPOŠTOVANJA

Dijelimo na :

- Akademsko samopoštovanje, koje uključuje percepciju vlastitih vještina i sposobnosti te naše vjerovanje u vlastitu inteligenciju i naše talente te

radnu sposobnost. To je također naša vlastita percepcija psihičkog i fizičkog zdravlja.

- Neakademsko samopoštovanje, koje se dalje dijeli na tjelesnu, socijalnu, emocionalnu i religijsku sliku o sebi.
- Tjelesno/fizičko samopoštovanje u osnovi je sve što vidimo kada ugledamo vlastit odraz u ogledalu. To je naše mišljenje koliko smo atraktivni i kakav je naš stil odijevanja. To je također mišljenje o tome koliko smo u formi. Ljudi često uspoređujemo svoj izgled s izgledom drugih, a to također oblikuje sliku o vlastitom tijelu.
- Socijalno samopoštovanje predstavlja naš odnos
- Socialna samopodoba predstavlja naš odnos s vršnjacima i važnim osobama
- Emocionalno samopoštovanje usko je povezano s našim uvjerenjem u to koliko smo sposobni izraziti i upravljati osjećajima.
- Religijsko samopoštovanje samo je procjena naše vjere ili nevjere. [2]

1.2.NISKO SAMOPOŠTOVANJE

Jedan od pokazatelja niskog samopoštovanja je stalna potreba za pažnjom i stalna potreba za potvrđivanjem od strane drugih. To znači da je za ljude s niskim samopoštovanjem mišljenje drugih izuzetno važno. Pretjerana briga za ono što drugi misle o njima također je opasno jer u slučaju negativnog mišljenja, može dodatno potkopati njihovo samopoštovanje. Netko koga karakterizira negativna slika o sebi samome nema dobro mišljenje o sebi samome, ali se neprestano podcjenjuje i pretjerano kritizira. Kao rezultat, takva osoba ima nisko samopoštovanje i posljedično tome ne vjeruje sebi samome. Staje na svakoj prepreci. Svaki neuspjeh samo je dodatna potvrda njegove nesposobnosti. Samopoštovanje se najjače formira u ranom djetinjstvu, kada dolazimo u kontakt s drugim važnim ljudima. Stoga naši roditelji imaju velik utjecaj na naše samopoštovanje. Fizičko samopoštovanje postalo je vrlo važno tijekom adolescencije. [2]

2.EMPIRIJSKI MODEL

U svom radu susrećem se s puno mladih ljudi i njihovih problema, i to je bio razlog zašto sam odlučila provesti anketu među učenicima programa predškolskog odgoja i obrazovanja obuhvaćajući sve kronološke dobi.

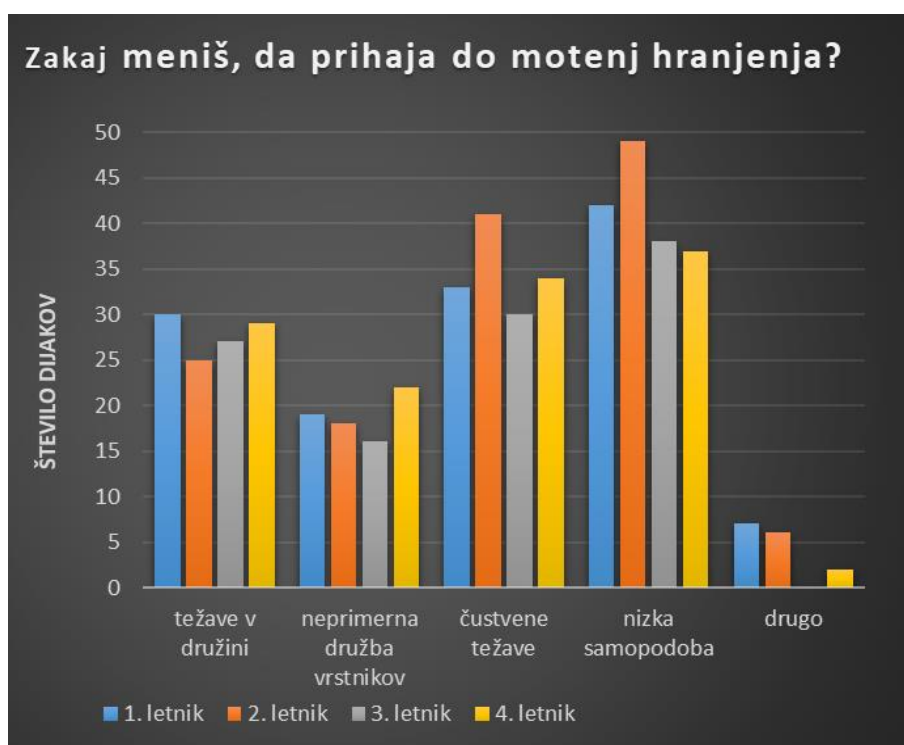
2.1.RAZINA SAMOPOŠTOVANJA NAŠIH UČENIKA

Uglavnom mje zanimala njihova negativna slika o sebi, jer svake godine ima sve više poteškoća koje učenike vode do pogrešnog odnosa prema hrani. Pitala

sam ih jesu li zadovoljni svojim izgledom. U 1. godini 55% je zadovoljno tjelesnom građom, u 2. godini 42%, u 3. godini 70% i u 4. godini 47% učenika. Što je vrlo malo, ali nisu spremni učiniti puno kako bi to postalo drugačije.

Velika većina učenika odgovorila je potvrdno na pitanje jesu li ikada odlučili smršavjeti. U 1. i 2. godini takvih je učenika bilo 73%, u 3. i 4. godini nešto manje. U međunarodnom istraživanju HBSC, 2018., 16,5% adolescenata izvijestilo je o prehranbenim navikama. Također postoji značajna razlika među spolovima. Za dijetu se odlučilo više djevojčica (21%) nego dječaka (12,3%). Najveći postotak adolescenata na dijeti je među 17-godišnjacima. [3]

Velika većina vjeruje da su nisko samopoštovanje, emocionalni problemi, obiteljski problemi i neprikladno vršnjačko društvo uzrok iskrivljenih prehranbenih navika (slika 1).

Slika 11: uzroci poremećaja u prehrani

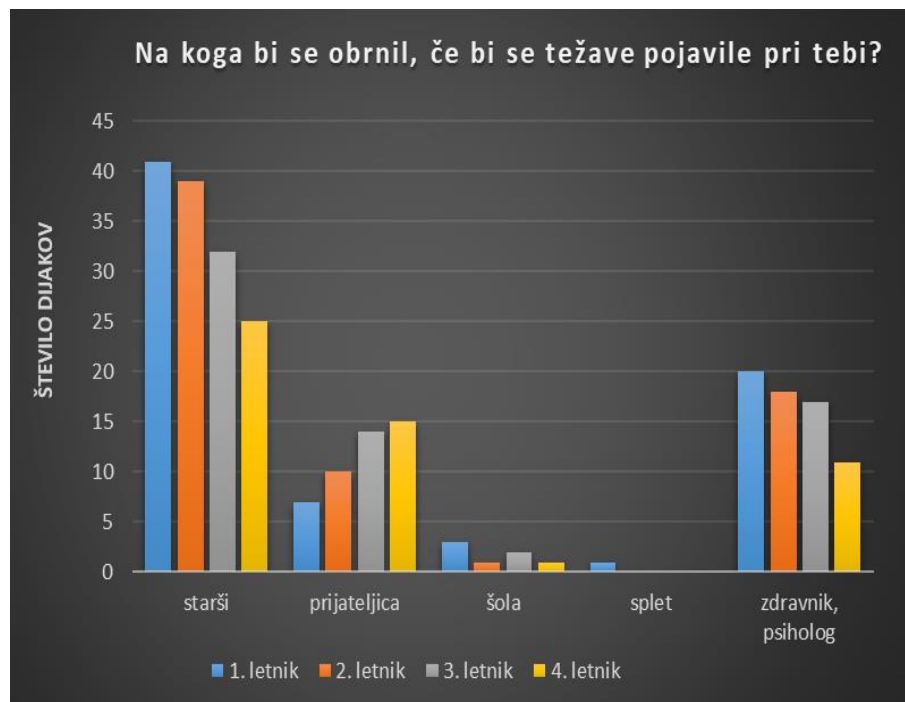

Slika 12: niska razina samopoštovanja[7]

Tako je ženska predstava o lastni vrednosti in samospoštovanje pogosto povezana z zunanjo podobo (slika 2).

Velika većina učenika u svim kronološkim dobima predškolskog programa također vjeruje da se veći udio žena suočava s bilo kojim poremećajem prehrane. To se može pripisati sociokulturnoj stvarnosti. U zapadnom svijetu vitko tijelo obećava samopoštovanje, autonomiju, uspjeh i kontrolu. [4] Adolescenti su jako zabrinuti za fizičku sliku o sebi, jer se tada tijelo vrlo brzo mijenja, a fizičke karakteristike su u središtu vlastite i međusobne procjene. Djevojke puno pažnje pridaju izgledu, dok dječaci više pažnje posvećuju sposobnostima, snazi i vještinama. Dakle, ženski pojam vlastite vrijednosti i samopoštovanja često je povezan s izvanjskom slikom sebe. (slika 2).

Istraživanje je pokazalo da bi učenici, ako imaju problema s prehranom, prvo trebali razgovarati s roditeljima, tražiti pomoć liječnika ili stručnjaka, prijatelja i u školi. Vrlo mali broj učenika potražio bi pomoć putem interneta (slika 3). Mnogo puta se toga srame i osjećaju se vrlo neugodno. Iznad svega brinu se što će drugi misliti o njima. [5] Područje poremećaja prehrane i dalje je prilično tabu tema. Ne žele razgovarati o tome, posebno u tinejdžerskoj dobi.

Slika 13: gdje biste potražili pomoć

Svi oblici ovisnosti o hrani - od lošeg samopoštovanja, težnje ka savršenstvu, nemogućnosti pronalaženja rješenja i rješavanja problema do nesposobnosti prihvatanja negativne kritike, nesposobnosti zauzimanja za sebe i reći ne, krivnje, loše savjesti, nesposobnosti, neuspjeha, osjećaja da me ljudi promatraju cijelo vrijeme, procjenjuju me, jesu svojevrsno fizičko nasilje nad tijelom, zbog čega pojedinac započinje vlastito samouništenje. [6]

Učenici su najviše informacija o poremećajima prehrane dobili u školi putem predavanja i putem interneta. Što nam daje povratne informacije o činjenici da imamo dobar set aktivnosti za podizanje svijesti učenika o različitim ovisnostima, uključujući hranu. S obzirom na to da većinu ispitanika u programu predškolskog odgoja i obrazovanja čine žene, to rezultira činjenicom da se o više tih problema govori među djevojčicama i da su ih i svjesnije. O tome izvještavaju učenici svih razreda, nakon čega slijede podaci dobiveni od prijatelja, roditelja, televizije, knjiga, a također i neki iz vlastitog iskustva.

Zanimalo me je također kako je škola na daljinu utjecala na prehrambene navike učenika. Kao što grafikon pokazuje, u proljeće je više učenika primijetilo promjene u rasporedu hranjenja nego u jesen. Za sve nas ovo je bila nova, nepoznata situacija. Međutim, u jesen smo nekako mogli predvidjeti tijek događaja (slika 4).

Slika 14: utjecaj učenja na daljinu na prehrambene navike učenika

3.ZAKLJUČAK

Samopoštovanje je osobni doživljaj samog sebe na koje utječe mnogo različitih čimbenika. Važan dio naše slike o sebi u osnovi grade drugi. Ako imamo nisko samopoštovanje, to utječe na naš život i rješavanje problema. Istraživanje koje sam provela među učenicima u programu predškolskog odgoja i obrazovanja pokazalo je da su mnogi učenici nezadovoljni svojim izgledom i da je velik postotak njih odlučio smršavjeti. Kad se pojave pomećaji prehrane, prvo se trebamo obratiti roditeljima, profesionalcima, prijateljima ... Prema učenicima, žene su one koje su sklonije problemima s hranom. To pripisuju idealima društva koje još uvijek teži vitkim, lijepim, urednim ženama. Međutim, ako se i vi suočite s lošom slikom o sebi, brzo steknete dojam da niste dovoljno dobri i brzo pribjegavate neprimjerenim rješenjima.

4.LITERATURA

- [1] https://www.napovednik.com/dogodek116309_samopodoba_-_kdo_ali_kaj_jo_oblikuje (22.12.2020)
- [2] <https://neodvisnost.si/samopodoba-kaj-moram-vedeti/> (22.12.2020)
- [3] H. Jeriček Klaneček, M. Roškar, A. Drev, T. Zupančič, P. Prelec Poljanšek. Z zdravjem povezana vedenja v šolskem obdobju med mladostniki v Sloveniji: izsledki mednarodne raziskave HBSC, 2018. NIJZ Ljubljana, 2019

[4] D.Strnad. Motnje hranjenja:od besed, ki ranijo k besedam, ki celijo. Ljubljana, 2001

[5] B. Colclough. Ne kaj ješ- kaj te žene, da ješ! Ljubljana, 2000

[6] <https://ksenijajovanovic.si/clanki/> (20.12.2020)

[7] <https://lepotazdravje.si/nasveti/samopodoba/> (20.12.2020)

Stručni rad

"PROČITATI DOBRU KNJIGU JE KAO PRONAĆI ZLATNI DUKAT"

Tatjana Hren, prof., učiteljica razredne nastave

Osnovna škola Žužemberk, PŠ Dvor, Slovenija

Sažetak

Da čitanje u razredu ne postane monotono i po utvrđenom redoslijedu, učitelj može obogatiti nastavu. Učenice motiviraju različiti načini čitanja i čitanje kroz igru jer tako puno čitaju usput, a da toga nisu ni svjesni. Postoji nekoliko načina na koje se može u školi djecu poticati na čitanje. Od velike važnosti je i kakav primjer pružaju roditelji, učitelji i odrasli općenito. Djeca upijaju naše postupke više od naših riječi.

Ključne riječi: čitanje, zanimanje za knjige, obogaćivanje rječnika, različiti načini za poticanje čitanja

1. Uvod

Kako djeci objasniti zašto je čitanje važno? Da je važno čitati knjige, a ne samo titlove crtića i upute tijekom igranja video igrice. U biti, djeca su još uvijek samo djeca i nisu se promijenila. Još su uvijek čista poput jutarnje rose, naivna i bezazlena. Tijekom svoje dvadesetogodišnje učiteljske prakse još ih uvijek pokušavam zainteresirati za neku priču naglašavajući koliko je važno čitati, slušati, upijati svaku pojedinu riječ. Jer kad se nađu u situaciji kad će morati nešto samostalno napisati ili izreći, jednostavno će otvoriti magične ladice u svojim glavicama, ispunjene tisuću i jednom riječju, i riječi će početi navirati same po sebi, baš kao da naviru iz najčišćeg izvora.

2. Zanimanje za čitanje

Kad u djeci uspijem pobuditi zanimanje, najveća prepreka je otklonjena i možemo se baciti na posao. Jedan od načina je svakodnevno čitanje. U ovu aktivnost uključeni su i roditelji, a vodimo računa i da vrijeme čitanja bude prilagođeno svakom pojedinom djetetu. Nekoj djeci pet minuta čitanja predstavlja isto što i 15 minuta čitanja djeci koja su znatno bolje savladala ovu vještinu. S djecom najprije razgovaramo o stvarima koje ih zanimaju. Zatim zajedno tražimo ono što bismo mogli pročitati na tu temu. Tako stižemo do različitih tema: jedni više vole bajke, drugi fantastične priče, treći smiješne priče objavljene u raznim časopisima.

3. Poticanje čitanja u školi i kod kuće

Neka djeca jednostavno ne vole čitati. Ovdje je uključivanje roditelja od presudnog značaja. Odaberemo varijantu nasumičnog čitanja. "Molim pročitaj mi vremensku prognozu, zanima me kakvo će biti vrijeme." Ili: "Koja je momčad već pobijedila u košarci? Molim te, pročitaj mi tu vijest, ja stvarno nemam vremena...".

Od velike važnosti je i kakav primjer pružaju roditelji, učitelji i odrasli općenito. Djeca upijaju naše postupke više od naših riječi. Važno je da nas unatoč obilju

svakodnevnih poslova koje trebamo obaviti ponekad vide i s knjigom ili barem časopisom ili novinama u ruci.

U školi djeca puno čitaju usput, a da toga nisu ni svjesna. Na primjer: čitanje uputa za rješavanje zadataka, tekstualnih zadataka iz matematike, čitanje odgovora ili rješenja, teksta napisanog na školskoj ploči ili teksta prezentacije.

Načini za poticanje čitanja

Postoji nekoliko načina na koje u školi djecu potičem na čitanje:

1. Kutak za čitanje

Mjesto gdje se učenici okupljaju, gdje mogu odabrati knjigu koja im se sviđa, prolistati ju, pročitati barem jedan njezin dio ili razgovarati o sadržaju s drugim učenicima.

2. Čitanje u nastavcima

U dogovoru s učenicima čitanje se može odvijati svaki dan po nekoliko minuta na početku nastave, a kao nagrada prije završetka nastave, ova se aktivnost može obavljati i jednom tjedno, na točno određeni dan. Uvijek se trudim odabrati priču koja je zanimljiva, napeta, primjerena njihovoj dobi i barem donekle šaljiva. Činjenica je da djeca vole humor.

3. Pet minuta dnevno na početku nastave za tiho čitanje sadržaja po vlastitom izboru

Djeca mogu odabrati bilo što za čitanje, od kuće ili iz knjižnice mogu sobom ponijeti časopis ili neku knjigu, isto tako mogu nešto pronaći u školskom kutku za čitanje.

4. Čitanje za čitalačku značku

Da bi dobio čitalačku značku, svaki učenik 3.r. mora pročitati i prepričati sadržaj tri knjige i naučiti napamet 3 pjesme.

5. Razredno natjecanje u čitanju

Od tkanine sam sašila džepiće na koje sam pričvrstila oznake s imenima učenika. Razredno natjecanje u čitanju obično započinjemo nakon natjecanja u čitanju za čitalačku značku, tako da ničeg nije previše. Za svaku pročitanu knjigu učenici ispunjavaju kratki ocjenjivački listić na koji upisuju naziv knjige, ime autora, ono o čemu se u knjizi govori i broj stranica knjige. Utvrđujemo vremenski okvir, odnosno od kada do kada će se natjecanje održavati. Nakon natjecanja prebrojimo prikupljene listiće, a pobjednik je učenik koji je pročitao najviše knjiga i od učiteljice dobiva nagradu. Obično je to knjiga s posvetom.

6. Torba za čitanje

Torba sadrži razne knjige, časopise i bilježnicu s bilješkama i crtežima koji se odnose na određeni sadržaj. Učenik koji dobije torbu za čitanje odabere iz nje jednu knjigu, pročita ju, zatim napiše nekoliko rečenica o njoj i ilustrira njezin sadržaj. Tako nastaje zbirka dojmova o pročitanim knjigama.

7. Okretanje strelice u krug - igra tko je sljedeći na redu za čitanje

Ovu igru biramo kada čitamo kraće tekstove i jednostavne zadatke. Učenici sjede u krugu i okreću strelicu koja je zalijepljena za plastičnu bocu. Učenik prema kojemu se strelica okrene sljedeći je na redu za čitanje i izvršavanje zadatka. Na primjer: napravi pet čučnjeva, mahni kolegi koji se nalazi s tvoje desne strane, pokupi otpatke oko koša, ispričaj neku šalu...

8. Obogaćivanje rječnika slušanjem

Iz vannastavna aktivnost "Knjiški moljac" uključuje čitanje knjiga. Ako su djeca mlađe školske dobi, biram slikovnice, a za učenike 3. i 4. razreda i knjige u nastavcima. Učenici slušaju sadržaj, razgovaraju o pročitanoj, objašnjavamo manje poznate riječi, smijemo se ili suosjećamo s glavnim likovima koji proživljavaju tužne događaje.

9. Pobuđivanje zanimanja pripovijedanjem kratkih priča

Ovu aktivnost provodimo ponedjeljkom u jutarnjem krugu, tijekom kojeg učenici izvještavaju o događajima proteklog vikenda ili ukratko predstavljaju pročitanoj knjigi koja im se svidjela. Na taj način često potaknu druge učenike da pročitaju tu knjigu.

10. Razredna zbirka šala

Bilježnica putuje od učenika do učenika, svaki od njih je nosi kući, traži neku šalu, zapisuje ju pisanim slovima u bilježnicu. Prije toga čita sve šale koje su zapisali ostali učenici.

11. Izrada knjižnih oznaka

Knjižne oznake izrađujemo na satovima likovnog odgoja. Svatko izrađuje svoju knjižnu oznaku, ukrašava ju i njome označava pročitane stranice u knjizi.

12. Zanimljivi listovi za čitanje sa zadacima

Čitanje listova još je zabavnije kad se čitanje odvija na različitim, manje uobičajenim mjestima. Na primjer, upute su: čitaj ispod stola, ispod deke pomoću svjetiljke, čitaj svom kućnom ljubimcu, čitaj s tatinim čarapama na nogama, sa šeširom na glavi... U tablicu na listu za čitanje učenici zapisuju vrijeme čitanja i ono što su pročitali. Način čitanja mogu odabrati između predloženih načina, a mogu ga i sami izmisliti.

13. Čitanje mlađim učenicima

Neki od učenika 3. razreda već jako dobro čitaju i ponosni su ako mogu čitati mlađim učenicima. Stoga povremeno, na početku nastave, nekoliko minuta čitaju mlađim učenicima (pjesmica, dio bajke).

14. Suradnja s gradskom knjižnicom

Budući da imamo sreću da je narodna knjižnica u osnovi smještena u dijelu naše školske zgrade, možemo ju češće posjećivati. Knjižničarka nas

upoznaje s knjižnicom, njezinim skrivenim kutovima i pročita nam koju bajku.

4. Zaključak

Djeca su međusobno različita, stoga im dopuštam da mogu birati aktivnosti u kojima će sudjelovati, a u kojima neće.

Tijekom provođenja nastave na daljinu djeca su razvila računalnu pismenost, navikla su se na brzo pronalaženje potrebnih podataka, pretvaranje dokumenata u različite formate i njihovo slanje, isto tako su se susrela s brojnim novim aplikacijama. Ipak, nedostajalo im je čitanja na dobri stari način. Kad sam im putem *Zooma* pročitala cijelu bajku, bili su oduševljeni, nedostajao im je kontakt s učiteljicom i čitanje uživo koje se ipak znatno razlikuje od slušanja snimke.

Naravno, poticaj je vrlo važna stvar, treba pohvaliti svaki uloženi napor učenika, čak i ako nema vidljivog napretka jer jedino tako pomažemo djetetu da ustraje. Važno je da se ne preda i da se osjeća dobro jer je izvršilo zadatak. Samo na taj način izrast će u samouvjerenu odraslu osobu s mnogo ideja i bit će na pravom putu do ostvarenja svojih ciljeva.

Stručni rad

MOTIVACIJA ZA ČITANJE

Nives Miljuš

III. osnovna škola Bjelovar

Sažetak

U radu se govori o izazovima i odgovornosti učitelja u nastavnom procesu. Čitanje s razumijevanjem preduvjet je za uspješno učenje, no danas, kada su sve informacije o književnom djelu dostupne na internetu, učenici posežu za bržim i lakšim načinima umjesto da sami pročitaju književno djelo. Pokušava se odgovoriti na pitanja: kako motivirati učenike za čitanje i osvijestiti važnost samostalnog rada i kritičkog razmišljanja, koje su negativne strane pretjerane uporabe digitalne tehnologije i kako ju u nastavnom procesu možemo primijeniti na učinkovit način.

Prikazana su dva primjera motivacije za čitanje i mogućnost bogaćenja rječnika učenika viših razreda osnovne škole pomoću digitalnog alata Padlet.

Ključne riječi: razumijevanje smisla teksta, poticanje na čitanje, Padlet

1. Zašto čitati knjige?

Ovim pitanjem često pokušavamo u nastavi Hrvatskoga jezika motivirati učenike za čitanje. Najčešći su odgovori: čitanjem obogaćujemo rječnik, čitanjem razvijamo maštu, saznajemo nove činjenice o svijetu oko sebe. No, sve to, razvojem interneta može se puno brže i jednostavnije. Sve što nas zanima pronaći ćemo *guglajući*. Učenici „pročitaju“ knjigu, prepisu sažetak ili prijateljski podijele svoja razmišljanja i interpretaciju teksta. Danas je lako doći do informacija, biografskih podataka, sadržaja. No, kad razgovaramo s učenicima o književnom djelu koje su trebali pročitati, uviđamo da samo nekolicina razumije što je pročitala, može kritički razgovarati i objasniti svoje doživljaje i razumijevanje teksta.

2. Čitanje je složen kognitivni proces

Razumijevanje pročitaneog teksta važno je ne samo u nastavi Hrvatskoga jezika, već u svim nastavnim predmetima. Kao jedan od temeljnih kognitivnih procesa, čitanje je složen proces i osnovni preduvjet za razumijevanje sadržaja. „Čitanje i pisanje dvije su temeljne kognitivne sposobnosti kojima dijete mora ovladati u ranoj dobi kako bi moglo nastaviti sa svojim daljnjim obrazovnim procesom, a potom i drugim mentalnim i komunikacijskim procesima tijekom života“. [3]

Očekuje se da učenici u nižim razredima osnovne škole ovladaju tehnikom čitanja (vještina prepoznavanja riječi, brzina čitanja, tečnost). To je bitno i u višim razredima i osnovni je preduvjet za razumijevanje pročitaneog. U ovom tekstu ne osvrćemo se na sve poteškoće u savladavanju čitanja koja djeca imaju, već na problem siromašnog rječnika učenika, odnosno na sve manji broj riječi kojima raspolaže. Većina školske djece odgovorit će da je čitanje važno za razvijanje rječnika, no kako ih potaknuti da to i primijene?

2.1. Razumijem što čitam ili *copy paste*

Čitanjem s razumijevanjem bavimo se u nastavi u svim razredima osnovne škole. Cilj takvog čitanja je razumijevanje poruke, jasno i točno primanje napisane obavijesti. Naglasak je na spoznajnoj razini, a postizemo ga različitim metodama ili metodičkim postupcima.

Doživljajna razina teksta sljedeća je razina čitanja kojom dublje poniremo u tekst, učenici otkrivaju svoje razumijevanje i doživljaj ili se kritički osvrću na tekst svojim tvrdnjama i razmišljanjima. [2]

U svim čitankama nastavnoga predmeta Hrvatski jezik metodički je dio koji se odnosi na razumijevanje teksta (*Razumijem što čitam, Razgovaramo, Doživljavam, razmišljam, razumijem,...*) Nakon čitanja, najčešće razgovorom provjeravamo razumiju li učenici pročitano i uvodimo ih u daljnji rad na tekstu. Objašnjavamo nepoznate riječi, riječi koje ne koriste u svakodnevnoj komunikaciji ili su posuđenice, lokalizmi, dijalektizmi ili žargonizmi. Često nakon takve analize i razgovora pretpostavljamo da su svi tekst razumjeli. No, je li baš tako? Ponekad smatramo da je objašnjenjem i upoznavanjem s nepoznatim riječima koje su već navedene u čitanci ili bilo kojem udžbeniku nekog nastavnog predmeta naš posao završen. Smatramo da oni razumiju tekst. Iznenadimo se kad shvatimo da npr. ne razumiju značenje rečenice: *Ekipa je zaigrala nogomet na leđini*. Ili kad ni jedan od 24 učenika šestoga razreda ne zna značenje riječi *krnja* (motivacija prije obrade krnjeg perfekta).

U posljednje vrijeme nastavnici uočavaju velike promjene u načinu učenja, analiziraju, razmjenjuju iskustva i često dolaze do zaključka da djeca danas ne razumiju što čitaju. Čak i oni koji su dobro ovladali tehnikom čitanja. U knjizi Čitanjem do (spo)razumijevanja: Od čitalačke pismenosti do čitateljske sposobnosti. autorica Anita Peti – Stantić razlikuje pojmove čitač i čitatelj.[3]

„U mojem je pojmovnom sustavu čitač onaj koji čita zato što je prekoračio prag bespismene kulture i zakoračio u pismenu, dakle onaj koji može čitati. Čitatelj je, s druge strane, onaj koji uživa u čitanju, svakim novim čitanjem nadograđujući svoju spoznaju i pretvarajući je u sredstvo izgradnje svojega svijeta i sebe kao intelektualnoga bića.“[3]

Uslijed brze razmjene informacija, do mnogih učenika ne dopire informacija ili poruka teksta. Uspoređujući ih s generacijama od prije interneta, uviđamo razlike. Generacija učenika odrasla s računalom, djeca koja su i slova upoznala tipkajući po tipkovnici, drugačije obrađuju primljene informacije. Površnost, nasumično traženje informacija o postavljenom problemu, nemogućnost snalaženja u šumi ponuđenih informacija, nemogućnost razlikovanja bitnog od nebitnog i istinitu informaciju od lažne. Sve su to negativnosti uzrokovane ponašanjem mladih usmjerenih na internet i druge medije. Iako postoje i drugačija razmišljanja prema kojima mlade generacije bolje i kreativnije koriste internet od njihovih učitelja, to su znanstvenici istraživanjem opovrgli.[1]

Nastavnici su suočeni s izazovom kako motivirati učenike, kako obraditi sadržaj, koliko činjenica im pružiti, a da ih to brzo ne zasiti i umori i da ne pobjegnu od učenja u njima zanimljivije sfere društvenih mreža i igrice.

2.2. Aktivno učenje

S promjenama koje su se dogodile u društvu mijenja se i škola i učitelj. Učenike više ne možemo zainteresirati za čitanje cjelovitog književnog djela navodeći im samo naslov i podatke o autoru te zadatke za samostalan rad. Cilj nam je osposobiti učenike za samostalno stjecanje znanja i kritičko mišljenje. Aktivnim učenjem učenik je u središtu, a učitelj kao organizator i moderator učenja odabire aktivnosti i strategije poučavanja kojim će potaknuti učenika na samostalan rad. Tijekom rada pruža im podršku i usmjerava. Učitelj moderator potiče učenika da sam dođe do znanja otkrivanjem, istraživanjem, postavljanjem pitanja. Za vrijeme procesa učenja, samostalno ili u timu, učenik procjenjuje svoj rad, preuzima odgovornost za uspjeh ili neuspjeh i rezultate svog rada na kraju predstavlja ostalim učenicima u razredu. Ostali učenici raspravljaju i vrednuju rad učenika. Učitelj prati i analizira te vrednuje uspjeh učenika.[4]

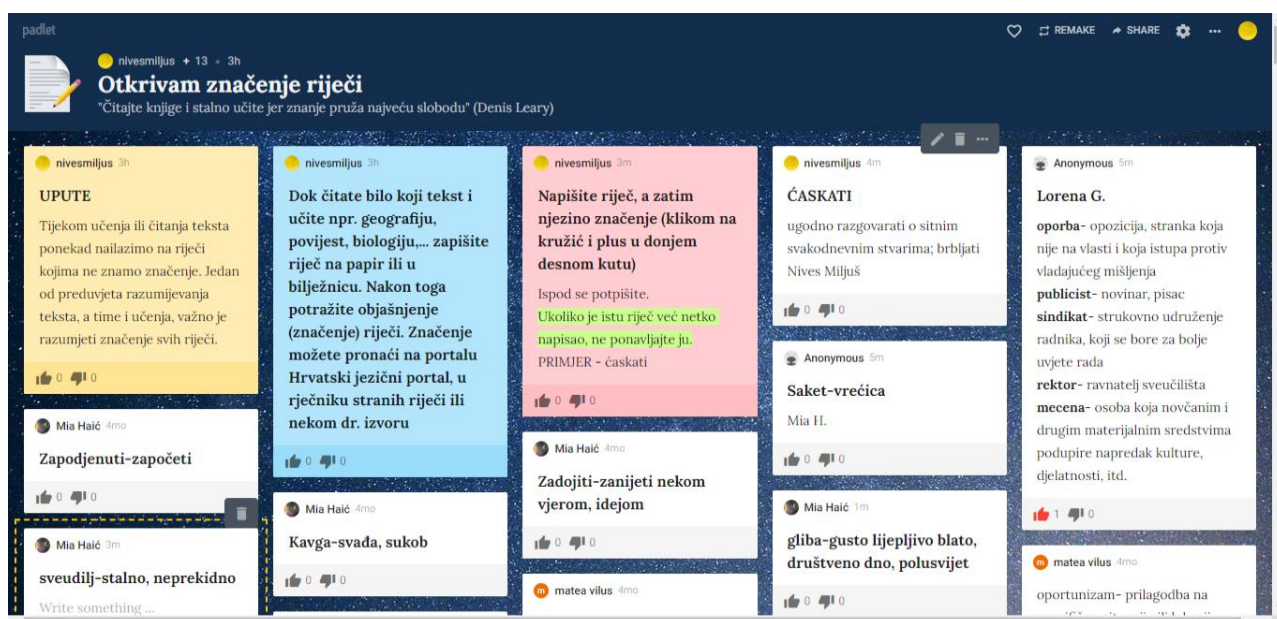
Digitalna kompetencija učitelja i učenika pridonosi motivaciji i postizanju aktivnoga učenja. No, da bismo spriječili one negativne strane uporabe digitalnih medija, važno je usmjeriti učenika, davati pravovremenu povratnu informaciju i podršku. Osim roditelja, učitelji imaju veliku odgovornost usmjeravati mlade generacija na pozitivnu, umjerenu i „pametnu“ uporabu IKT-a.

Za vrijeme nastave na daljinu uvjerali smo se koliko je bitna neposredna komunikacija koju je teško ostvariti u digitalnom okruženju. Stoga je izazov bio pronaći digitalne alate kojima će se svi učenici znati služiti i pomoću kojih ćemo ostvariti zadane ishode.

2.3.Primjeri za poticanje čitanja i razumijevanja pročitano

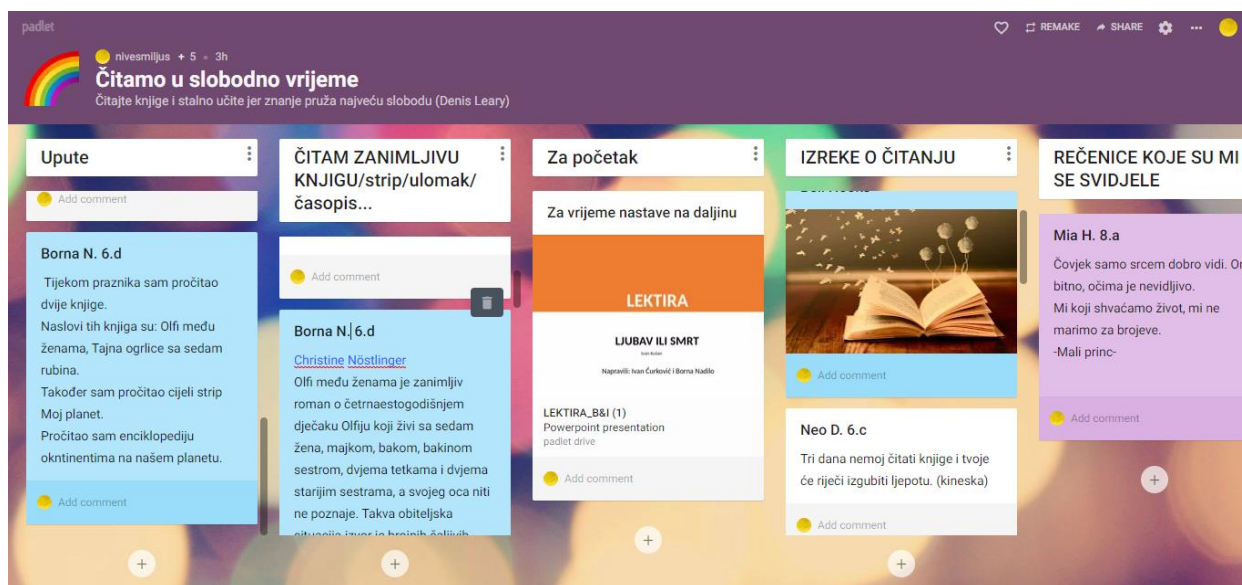
Učenici sedmoga i petog razreda tijekom nastave na daljinu samostalno su rješavali zadatke pomoću digitalnog alata Padlet. Cilj je bio potaknuti učenike na razmišljanje o nepoznatim riječima i samostalno traženje podataka i izvora znanja. Učenici sedmoga razreda dobili su zadatak da tijekom učenja sadržaja bilo kojeg predmeta zapišu nepoznatu riječ. Uputila sam ih na Hrvatski jezični portal, Školski rječnik hrvatskoga jezika i tiskana izdanja koja imaju kod kuće. Učenici su tijekom travnja, svibnja i lipnja upisivali riječi na koje su nailazili čitajući tekst. Pratila sam njihov rad i reagirala na pravopisnu pogrešku. U komentare sam upisala uputu da pogrešku isprave.

Rad ćemo nastaviti i tijekom redovne nastave u školi. Učenici samostalno rješavaju zadatke kod kuće, a u školi ćemo povremeno analizirati riječi i vršnjački vrednovati. Naša rječnička baza polako će postajati sve opširnija, a učenici će, vjerujem, značenje nekih riječi upamtiti jer su ih sami zapisali i aktivno sudjelovali.

Slika1: Otkrivam značenje riječi

Slika 2. prikazuje primjer samostalnog rada učenika kojim se potiče čitanje i razmjena doživljaja čitanja. Također je započet tijekom nastave na daljinu, a nastavljamo i dalje. Uključeni su učenici dva osma i dva šesta razreda (bivši sedmi i peti).

Slika 2: Čitamo u slobodno vrijeme

3. Zaključak

Razumijevanje smisla pročitaneog teksta preduvjet je za uspješno učenje, a time i razvoj kompetencija i samopoštovanja. Učitelji svih nastavnih predmeta trebali bi biti svjesni važnosti čitanja i razumijevanja pročitaneog te često provjeravati razumiju li svi učenici tekst. Reproduciranje opširnog sadržaja u današnje vrijeme dostupnosti informacija besmisleno je. Važnije je motivirati učenike i podučiti ih strategijama aktivnoga učenja, razgovarati što češće o pročitaneom, poticati ih na kritičko promišljanje i suradnju i učinkovitu uporabu digitalne tehnologije.

4. Popis literature

- [1.] Spitzer, M. (2018.) Digitalna demencija-Kako mi i naša djeca silazimo s uma, Zagreb, Ljevak
- [2.] Težak, S. (1996.) Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 1, Zagreb, Školska knjiga
- [3.] Hrvatski jezik : znanstveno-popularni časopis za kulturu hrvatskoga jezika
- [4.] Vol. 6 No. 3, 2019. Blagus, G. Čitanjem do znanja
- [5.] URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=toc&id_broj=18054 (28.8.2020.)
- [6.] Škola za život
URL: <https://skolazazivot.hr/prezentacije/> (28.8.2020.)

Stručni rad

KOMPETENCIJE ODGAJATELJA ZA RJEŠAVANJE SUKOBA U UČENIČKOM DOMU

Jelena D. Stojković
Master domski vaspitač

Nedeljko M. Milanović
Student doktorskih studija
Filozofski fakultet
Univerzitet u Nišu
Departman za pedagogiju

Sažetak

U ovom radu predstavljeni su rezultati empirijske studije koja je imala za cilj ispitati stavove domskih odgajatelja o njihovim kompetencijama za rješavanje sukoba među učenicima. Istraživanje je provedeno u studentskim domovima u Srbiji, na uzorku od 61 odgajatelj, 28 odgajatelja i 33 odgajateljice. Za ispitivanje stavova odgajatelja koristili smo instrument N. Suzić [1], koji smo prilagodili za potrebe ovog istraživanja. Rezultati koje smo dobili pokazuju da odgajatelji imaju sve potrebne kompetencije za posredovanje u sukobima među učenicima i da prepoznaju da je njihova uloga u rješavanju sukoba među učenicima relevantna. Osim što odgajatelji navode da posjeduju potrebne kompetencije za posredovanje u sukobima među učenicima, potrebno je posvetiti više pozornosti sukobima u domovima učenika i kompetencijama odgajatelja za njihovo rješavanje.

Ključne riječi: kompetencije, sukobi, komunikacija, odgojitelj, učenički dom.

1. Uvod

Komunikacija je fenomen koji se prožima kroz čitavu povijest ljudskog čovječanstva. Kvalitetna komunikacija omogućuje ljudima da se bolje razumiju, shvate svoje i potrebe drugih, prenose poruke i usmjeravaju druge. Sukobi su dio komunikacije. Kad nema razumijevanja u komunikaciji, dolazi do sukoba. Sukob se događa kada se suprotstave strane koje su u interakciji, odnosi se na neslaganje između ljudi ili članova grupe [2]. Neslaganja u stavovima i argumentima potiču sukob. Čovjek koji se suočava s argumentima koji se razlikuju od njegovih vlastitih, odgovara boreći se da brani svoje ideje, argumente [3]. Međutim, način kojim se vodi za obranu svog stava definirat će ishod sukoba. Kada primijenimo lošu komunikaciju u konfliktnoj situaciji, što znači da ne slušamo što druga strana ima za reći, dvosmislene poruke, čvrsto stojimo sa svojom idejom i ne prihvaćamo drugu, prebacujemo krivnju na drugog, ne pristupamo sukobu kako bi ga riješili, već radimo na njegovom pogoršanju.

Sukobi se često javljaju tijekom adolescencije. Adolescencija je razdoblje kada mlada osoba doživljava kognitivne, emocionalne i fizičke promjene. Prvenstveno je važna svijest odgajatelja da rade sa učenicima koji su u ranjivoj fazi i da su sukobi normalna i svakodnevna pojava u ovoj fazi života mladih. Mladi osim što su u osjetljivom razdoblju, dolaze u potpuno novo okruženje, upoznaju nove ljude, nova pravila, navike, pa je stoga sasvim očekivano da će dolaziti do sukoba među učenicima. Loša komunikacija može biti najčešći uzrok sukoba među učenicima. Problem nastaje kada učenici zbog nepoznavanja tehnika i vještina za konstruktivno rješavanje sukoba, sukob produbljuju i pogoršavaju. Stoga odgajatelji imaju vrlo važnu ulogu u sprečavanju pojave sukoba i njihovom optimalnom rješavanju ako ih je nemoguće spriječiti. Zadatak koji imaju odgajatelji nije nimalo lak, ali ukoliko posjeduju potrebne kompetencije, zadatak će izvršiti u potpunosti. Odgajatelji moraju uzeti u obzir sve što se događa u životu učenika i moraju primijeniti adekvatne načine pomoću kojih će razvijati kod učenika vještine kvalitetne komunikacije i konstruktivnog rješavanja sukoba.

Kvalitetna komunikacija važan je čimbenik u postizanju odnosa s drugim pojedincima. Pored toga, komunikacija je vrlo važna u odgojno-obrazovnom radu s učenicima, jer uz njezinu pomoć odgajatelj usmjerava učenike, upoznaje njihove interese, želje i sposobnosti. „Pod pojmom pedagoška komunikacija podrazumijeva se prenošenje, saopštavanje, izlaganje, primanje, jednom riječju razmjena poruka kao i uspostavljanje odnosa, sporazumijevanje, sredstva i način ophođenja među učesnicima u vaspitno-obrazovnom procesu i procesu učenja” [1]. Primjena kvalitetne komunikacije u radu sa učenicima može biti moćno oružje u boljem uspostavljanju socijalnih odnosa i sprječavanju neželjenog ponašanja. Međutim, kada mjesto kvalitetne komunikacije zauzmu kritika, prigovor, protivljenje u mišljenju, pojavljuju se sukobi. „Pod pojmom loše komunikacije podrazumijeva se prisutnost kritiziranja, okrivljavanja, prigovarivanja, kažnjavanja i sl., što ima negativan utjecaj na odnose” [4]. Ukoliko odgajatelji posjeduju potrebne kompetencije, uspješno će rješavati sukobe. Ali isto tako, odgajatelj treba stalno preispitivati svoj način rada, jer ključ uspjeha leži upravo u kritičkom preispitivanju samog rada kako bi se kvalitet rada poboljšao. Uz to, razumijevanje osnovnih pojmova i vrijednosti, razvijanje vještina i stjecanje potrebnih kompetencija u području vlastitog poziva važan su preduvjet za poboljšanje kvaliteta rada i potrebe suvremenog društva [5]. Bez posjedovanja

potrebnih kompetencija, odgajatelji ne mogu uspješno realizirati obrazovni proces s učenicima.

Odgajatelji bi kod učenika trebali razviti komunikacijske vještine i djelovati preventivno kako bi izbjegli sukobe. Učenici koji posjeduju komunikacijske vještine rjeđe će ulaziti u sukobe i moći će uspješno riješiti problem. Zadaća odgajatelja je da kod učenika razvija vještine koje će mu pomoći da dalje funkcionira u društvu. Jedna od vještina koju bi učenici trebali razviti i koja zahtijeva adekvatan model ponašanja je rješavanje sukoba. Rješavanje sukoba društvena je vještina koja se usvaja metodom učenja po modelu [6]. Promatrajući postupke odgajatelja u konfliktnim situacijama, učenici podsvjesno usvajaju način rješavanja sukoba. Suzić [1] ističe da odgajatelji koji uče učenike rješavanju sukoba prvo moraju znati prirodu sukoba, zatim odgovarajuće tehnike i metode za rješavanje sukoba, ali i pedagoške metode i postupke za osposobljavanje učenika za suočavanje sa sukobima. Odgajatelj koji nema znanja o tehnikama i metodama za rješavanje sukoba i nije kompetentan za razvijanje vještina kod učenika, ne može prenijeti znanje učenicima kako konstruktivno prevladati sukobe.

2. Metodološki okvir istraživanja

2.1. Problem i predmet istraživanja

Problem istraživanja je ispitati stavove odgajatelja o tome jesu li i u kojoj mjeri osposobljeni za posredovanje i rješavanje sukoba među učenicima u učeničkom domu?

Predmet istraživanja je osposobljenost odgajatelja da riješe sukobe u učeničkom domu.

2.2. Cilj i zadaci istraživanja

Cilj istraživanja je ispitati stavove domskih odgajatelja o njihovim kompetencijama za rješavanje sukoba među učenicima u učeničkom domu.

Iz definiranog cilja istraživanja proizlaze sljedeći zadaci:

- Ispitati i analizirati stavove domskih odgajatelja o ponašanju učenika u konfliktnim situacijama.
- Ispitati i analizirati stavove odgajatelja o vlastitoj ulozi u rješavanju sukoba među učenicima.
- Istražiti kako odgajatelji procjenjuju vlastitu sposobnost rješavanja sukoba među učenicima.

2.3. Metode, tehnike i instrument istraživanja

U istraživanju je korištena deskriptivno-analitička metoda, a od neparametrijskih metoda korišćeno je određivanje osnovnih statističkih pokazatelja - frekvencije i prostoci.

Anketni upitnik preuzet je od Nenada Suzića [1] i prilagođen je potrebama ovog istraživanja. Upitnik je u obliku skale procene Likertovog tipa. Pitanja su zatvorenog tipa. Upitnik se sastoji od dva dijela: prva tri pitanja odnose se na opće podatke o uzorku, dok se u drugom delu nalazi dvanaest stavki kojima se ispituje osposobljenost domskih odgajatelja za rješavanje sukoba među učenicima.

2.4. Populacija i uzorak istraživanja

Populaciju čine odgajatelji iz učeničkih domova u Jagodini, Svilajncu, Čupriji, Rekovcu, Negotinu i Novom Sadu.

U istraživanju je sudjelovao 61 odgajatelj, i to 45,9% (f=28) odgajatelja muškog spola i 54,1% (f=33) odgajatelja ženskog spola. Kada je u pitanju stručna sprema odgajatelja, 57,4% (f=35) odgajatelja imaju završene master studije, 39,3% (f=24) odgajatelja imaju završene osnovne studije i 3,3% (f=2) odgajatelja završila su višu školu. Takođe, dobijeni podaci o radnom stažu odgajatelja su sljedeći: 9,8% (f=6) odgajatelja je u radnom odnosu od 0-5 godina, 19,7% (f=12) je u radnom odnosu od 5-10 godina. 10-15 godina je 14,8% (f=9), dok je više od polovine odgajatelja 55,7% (f=34) u radnom odnosu preko 15 godina.

3. Rezultati istraživanja i njihova interpretacija

Prvi zadatak je bio da ispitamo stavove domskih odgajatelja o ponašanju učenika u konfliktnim situacijama. Odgovori odgajatelja pregledno su prikazani u tabelu 1.

Tabela 1. Stavovi odgajatelja o ponašanju učenika u konfliktnim situacijama

Tvrdnje	Uopće se ne slažem		Ne slažem se		Neodlučan/na sam		Slažem se		Sasvim se slažem		Ukupno	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Učenici ne mogu sami riješiti konfliktnu situaciju.	3	4,9	2	4,8	2	3,3	2	3,3	4	6,6	6	10,0
Učenici stupaju u konfliktnu situaciju zbog nevažnih	-	-	3	5,0	1	1,7	4	6,6	8	13,1	6	10,0

stvari.												
Ponašanje učenika u konfliktnim situacijama odraz je obiteljskog ponašanja.	8	1 3,1	9	1 4,8	7	11, 5	2 4	3 9,3	1 3	2 1,3	6 1	1 00
Učenici poznaju tehnike nenasilne komunikacije.	-	-	1 8	2 9,5	1 0	16, 4	2 1	3 4,4	1 2	1 9,7	6 1	1 00
Sukobi su normalna pojava kod učenika adolescentnog uzrasta.	-	-	-	-	6	9,8	1 9	3 1,1	3 6	5 9,0	6 1	1 00

Prva tvrdnja kojom smo željeli da ispitamo stavove odgajatelja o ponašanju učenika tijekom sukoba glasi: „*Učenici ne mogu sami riješiti konfliktne situacije*“. Mali broj odgajatelja 4,9% (f=3) se uopće ne slaže da učenici ne mogu sami riješiti sukob, 45,9% (f=28) se ne slaže sa navedenom tvrdnjom, 3,3% (f=2) odgajatelja je neodlučno, dok se 39,3% (f=24) odgajatelja slaže i 6,6% (f=4) sasvim slaže da učenici ne mogu sami riješiti sukob.

Dobijeni rezultati pokazuju da je bilo podjeljenog mišljenja među odgajateljima po pitanju da li učenici mogu sami riješiti konfliktnu situaciju. Ukoliko su učenici osposobljeni za primjenu tehnika nenasilne komunikacije i aktivnog slušanja mogu sami riješiti ili ublažiti sukob. Odgajatelji moraju raditi na razvoju navedenih vještina kod učenika i samim tim im omogućiti da sukobu priđu sa ciljem da ga riješe ili ublaže.

Sukobi su veoma česta pojava u adolescentnom periodu, zbog toga smo željeli da ispitamo zašto učenici stupaju u konfliktne situacije. Naredna tvrdnja glasi: „*Učenici stupaju u konfliktne situacije zbog nevažnih stvari*“. Više od polovine odgajatelja 52,5% (f=32) se ne slaže sa tvrdnjom da učenici stupaju u sukobe zbog nevažnih stvari, dok je 27,9% (f=17) neodlučno. Mali broj odgajatelja se slaže 19,7% (f=12) da učenici stupaju u konfliktne situacije zbog nevažnih stvari.

Odgajatelji su svjesni da razlozi zbog kojih učenici stupaju u konfliktne situacije nisu nevažni. Analizirajući istraživanje koje je obavio Petrović [7] i ispitivao najčešće razloge za započinjanje sukoba među učenicima u

adolescentnom periodu, kao najčešći razlozi navode se laž, ogovaranje, sukob mišljenja. Za navedene razloge ne možemo reći da su nevažni za započinjanje sukoba. Sasvim je očekivano da će se sukob dogoditi ukoliko učenik sazna da je predmet ogovaranja od strane svojih vršnjaka ili ukoliko sazna da ga je prijatelj slagao. Navedeni razlozi su prisutni i kod odraslih i često eskaliraju u konflikte.

Sljedeća tvrdnja u upitniku glasi: „*Ponašanje učenika u konfliktnim situacijama odraz je obiteljskog ponašanja*“. Za navedenu tvrdnju 13,1% (f=8) odgajatelja je iznelo stav da se uopće ne slaže i 14,8% (f=9) da se ne slaže da je ponašanje učenika u sukobu odraz ponašanja u obitelji. Neodlučan stav po ovom pitanju je iznelo 11,5% (f=7) odgajatelja. Dok se 39,3% (f=24) odgajatelja slaže i sasvim slaže 21,3% (f=13) da je ponašanje učenika u sukobu odraz ponašanja u obitelji. Rezultati do kojih smo došli pokazuju da se preko polovine odgajatelja slaže da ponašanje koje učenici ispoljavaju tijekom sukoba je ponašanje koje su usvojili od svojih obitelji. Bulić [8] je ukazao da učenici usvajaju stilove rješavanja sukoba od svojih roditelja, odnosno da je odgojna uloga roditelja kao modela ogromna. Možemo se delimično složiti da ponašanje koje ispoljavaju učenici tijekom sukoba je ponašanje koje su usvojili od svojih roditelja. Međutim, pored roditelja modeli, odnosno uzori učenicima mogu biti i vršnjaci, omiljeni glumci iz filmova, serija, odgajatelji, nastavnici. Shodno tome odgajatelj mora da postupa adekvatno kako u konfliktnim situacijama, tako i u svim ostalim prilikama i pruži učenicima ispravan model za ponašanje.

Važan preduvjet za konstruktivno rješavanje sukoba je nenasilna komunikacija. Shodno tome naredna tvrdnja koju smo postavili odgajateljima glasi: „*Učenici poznaju tehnike nenasilne komunikacije*“. Sa navedenom tvrdnjom ne slaže se 29,5% (f=18) odgajatelja, dok je 16,4% (f=10) odgajatelja neodlučno po ovom pitanju. Više od polovine odgajatelja se slaže 54,1% (f=33) da učenici poznaju tehnike nenasilne komunikacije. Iz rezultata možemo vidjeti da više od polovine odgajatelja smatra da učenici poznaju tehnike nenasilne komunikacije što znači da se nadaju da će sukobe rješavati konstruktivno. Primjenjujući nenasilne komunikacije drugima se obraćamo s poštovanjem i empatijom i samim tim preventivno delujemo da do sukoba ne dođe [9].

Posljednja tvrdnja kojom smo želeli da ispitamo stavove odgajatelja o ponašanju učenika u konfliktnim situacijama glasi: „*Sukobi su normalna pojava kod učenika adolescentnog uzrasta*“. Sa tvrdnjom da su sukobi normalna pojava u ovoj fazi života slaže se više od polovine odgajatelja 90,1% (f=55), dok je 9,8% (f=6) odgajatelja neodlučno o tome. Dobijeni rezultati pokazuju da odgajatelji poznaju karakteristike adolescentnog perioda učenika sa kojima rade. Sasvim je očekivano da su u ovom periodu sukobi češći jer su emocije intenzivnije, značaj vršnjaka veliki kao i želja za dokazivanjem. Trikić i saradnici [10] navode da su sukobi u adolescentnom periodu veoma poželjni jer se njihovom pojavom odnosi između učenika poboljšavaju. Kada se nastali sukob uspješno riješi dolazi do zbližavanja među učenicima koji su bili učesnici u sukobu i odnosi među njima postaju bolji.

Rezimirajući odgovore na postavljene tvrdnje uviđamo da odgajatelji posjeduju znanja o adolescentnom razdoblju, također da su svjesni da se sukobi među učenicima ne dešavaju zbog nevažnih stvari i da se zbog vulnerabilnosti učenika sukobi češće javljaju i da su sasvim očekivani. Međutim, ne možemo da budemo potpuno sigurni da li su odgovori odgajatelja u skladu sa njihovim djelovanjem u praksi, jer odgovori do kojih smo došli mogu biti društveno poželjni.

Ono što nas raduje jeste to da domski odgajatelji poseduju znanja o sukobima i svesni su da su sukobi očekivani u adolescentnom razdoblju.

Naredni zadatak u našem istraživanju odnosi se na ispitivanje stavove odgajatelja o vlastitoj ulozi u rješavanju sukoba među učenicima.

Tabela 2. Stavovi odgajatelja o vlastitoj ulozi u rješavanju sukoba među učenicima

Tvrdnje	Uopće se ne slažem		Ne slažem se		Neodlučan/na sam		Slažem se		Sasvim se slažem		Ukupno	
	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%
Odgajatelj mora da presudi u vršnjačkim sukobima.	6	9,8	1	18,0	5	8,2	2	3,4	1	2,8	6	100
Prilikom rješavanja sukoba odgajatelj treba da ostane neutralan.	-	-	3	54,1	7	11,5	1	1,7	9	14,8	6	100
Odgajatelj bi trebalo da jednako razumije obje strane koje učestvuju u sukobu, bez obzira na to čija je krivica.	-	-	-	-	4	6,6	2	3,4	3	5,0	6	100
Odgajatelj nije odgovoran za ishod	2	4,1	2	32,0	7	11,5	9	14,8	-	-	6	100

konfliktne situacije među učenicima.												

Prva tvrdnja za navedeni zadatak bila je: „*Odgajatelj mora da presudi u vršnjačkim sukobima*“. Kod ove tvrdnje nije bilo podijeljenog mišljenja među odgajateljima, više od polovine odgajatelja se sasvim slaže 29,5% (f=18) i slaže 34,4% (f=21) da treba presuditi u vršnjačkim sukobima. Po ovom pitanju neodlučan stav iznelo je 8,2% (f=5) odgajatelja, dok se 27,8% (f=17) odgajatelja ne slaže da odgajatelj treba da presudi u sukobima među učenicima.

Uspoređivanjem odgovora sa prvom tvrdnjom iz prvog zadatka uviđamo nedosljednost u stavovima odgajatelja. Više od polovine odgajatelja se složilo u okviru prvog zadatka da učenici mogu sami riješiti konfliktne situacije, dok kod ove tvrdnje vidimo stav da odgajatelji smatraju da oni treba da presude u vršnjačkim sukobima. Dobijeni rezultati nam pokazuju da odgajatelji ipak nemaju povjerenja u učenike i u njihove kompetencije za rješavanje sukoba. U situacijama kada učenici ne mogu doći do dogovora i postoji mogućnost da se sukob pogorša poželjno je da se odgajatelj umeša u sukob i pomogne učenicima da sami pronađu najbolje rješenje. On mora delovati kao medijator koji će usmjeravati učenike ka problemu i njegovom rješavanju, a ne da odgajatelj odlučuje kako će se sukob završiti.

Učestalo se postavlja pitanje koja je uloga odgajatelja u rješavanju sukoba među učenicima i kako odgajatelj treba reagirati i postupati u takvoj situaciji. U skladu sa tim sljedeća tvrdnja koju smo postavili odgajateljima kako bi ispitali njihov stav o ovom pitanju glasi: „*Prilikom rješavanja sukoba, odgajatelj treba da ostane neutralan*“. Više od polovine odgajatelja 54,1% (f=33) se ne slaže sa ovom tvrdnjom, dok je 11,5% (f=7) odgajatelja neodlučno. Sa navedenom tvrdnjom slaže se 34,5% (f=21) odgajatelja.

Neutralnost se ne smije mešati sa izbjegavanjem. Neutralnost znači da ne zauzimamo stranu u sukobu, dok izbjegavanje označava ne ulaženje u sukob koji se dešava među učenicima. Suzić [1] je ukazao na to da ponekada odgajatelji izbjegavaju konfliktne situacije zato što se osećaju neprijatno ili ne znaju točno kako treba da postupe. Važno je da odgajatelj ne izbjegava sukob, već da ostane neutralan. U ovakvim situacijama odgajatelj treba da preuzme ulogu medijatora, odnosno treće osobe koja će pomoći učenicima da sami ili uz njegovo vođenje konstruktivno razriješe sukob i da ih usmerava na rješavanje problema.

Naredna tvrdnja za koju su odgajatelji izneli svoje stavove glasi: „*Odgajatelj bi trebalo da jednako razumije obje strane koje učestvuju u sukobu, bez obzira na to čija je krivica*“. Skoro svi odgajatelji 93,4% (f=57) se slažu sa tvrdnjom da odgajatelji moraju podjednako razumjeti obje strane koje su u sukobu. Dok je 6,6% (f=4) odgajatelja neodlučno po ovom pitanju.

Kao što smo naveli odgajatelj ne smije da zauzima strane u konfliktnim situacijama među učenicima, ukoliko on pokaže više razumijevanja za jednog sudionika samim tim pokazuje da je zauzeo stranu i više nije neutralan. Bez obzira na to čija je krivica za nastanak sukoba, odgajatelj treba da pokaže razumijevanje za obje strane i usmerava sudionike koji su u sukobu da saopšte svoja osećanja jedni drugima, da saslušaju jedni druge i da dogovorom riješe nastali problem.

Sa tvrdnjom da *odgajatelj nije odgovoran za ishod konfliktne situacije među učenicima* uopće se ne slaže 41% (f=25) odgajatelja i ne slaže se 32,8% (f=20) odgajatelja. Neodlučan stav po ovom pitanju iznelo je 11,5% (f=7) odgajatelja, dok se 14,8% (f=9) odgajatelja slaže sa tim da odgajatelj nije odgovoran za ishod sukoba.

Odgajatelj jeste odgovoran za pokušaj posredovanja među učenicima ali nije za ishod konfliktne situacije među učenicima. Odgajatelj treba preventivno da radi sa učenicima na tehnikama i komunikaciji za optimalno rješavanje sukoba. Tijekom konfliktnih situacija on vodi, usmerava sudionike da na najbolji način riješe sukob samostalno.

U istraživanju smo nastojali da ispitamo stavove odgajatelja o njihovoj ulozi u rješavanju sukoba među učenicima. Odgajatelji su izneli stavove da je važno da znaju razlog za nastanak sukoba, da odgajatelj ne smije da izbjegava sukob, već mora adekvatno reagirati i da posreduje u konfliktnim situacijama među učenicima. Možemo zaključiti da su odgajatelji svjesni svoje uloge koje imaju i da shodno tome adekvatno postupaju u svom radu.

Posljednji zadatak u našem istraživanju bio je da ispitamo na koji način odgajatelji procjenjuju sopstvenu osposobljenost za rješavanje sukoba među učenicima. Navedeni zadatak nam je ključan, jer od osposobljenosti odgajatelja za rješavanje sukoba zavisi kako će se sukob među učenicima rješavati. Kako bismo ispitali kako odgajatelji procjenjuju svoju sposobnost za rješavanje sukoba, odgajateljima smo postavili nekoliko tvrdnji za koje su oni iskazali svoje stavove.

Tabela 3. Kompetencije odgajatelja za rješavanje sukoba među učenicima

Tvrdnje	Uopće se ne slažem		Ne slažem se		Neodlučan /na sam		Slažem se		Sasvim se slažem		Ukupno	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Odgajatelji imaju dovoljno znanja i vještina za kvalitetnu pedagoški komunikaciju.	-	-	-	-	3	4,9	21	3,4	37	6,7	61	100

Odgajatelj poznaje tehnike kontrolisanja bijesa i drugih negativnih emocija koje primjenjuje u svom ponašanju.	-	-	-	-	2	3,3	3	5	2	3	61	10
							6	9,0	3	7,7		0
Odgajatelj stalno mora da usavršava svoju pedagošku komunikaciju.	-	-	-	-	1	1,6	2	4	3	5	61	10
							7	4,3	3	4,1		0

Tvrđnja koju smo postavili odgajateljima glasi: „*Odgajatelji imaju dovoljno znanja i vještina za kvalitetnu pedagošku komunikaciju*“. Veliki broj odgajatelja se slaže 95,1% (f=58) da poseduje znanja i vještine za kvalitetnu pedagošku komunikaciju, dok je 4,9% (f=3) odgajatelja neodlučno. Kvalitetan odgojno-obrazovni rad iziskuje kvalitetnu komunikaciju. Odgajatelj koji zna kako da prenese poruku, da bude jasan u svom izlaganju i da usmjerava učenike poseduje vještine za kvalitetnu komunikaciju i svoj odgojno-obrazovni rad izvršavaće uspješno.

Tvrđnja koju smo postavili odgajateljima bila je: „*Odgajatelj poznaje tehnike kontrolisanja bijesa i drugih negativnih emocija koje primjenjuje u svom ponašanju*“. Veliki broj odgajatelja 37,7% (f=23) se sasvim slaže i slaže se 59% (f=36) odgajatelja da poznaju tehnike kontroliranja bijesa i da ih primjenjuju u svom ponašanju. Neodlučan stav iznelo je 3,3% (f=2) odgajatelja.

Ukoliko odgajatelj ne primjenjuje tehnike u svom ponašanju ne može očekivati ni da učenici to rade. Prirodno je da odgajatelj poseduje i negativne emocije, međutim, on mora kontrolirati svoje emocije i reagirati smireno. Takvim ponašanjem daje primjer učenicima kako se treba ponašati i kako treba upravljati svojim emocijama tijekom sukoba.

Sljedeća tvrdnja koju smo postavili odgajateljima glasi: „*Odgajatelj stalno mora da usavršava svoju pedagošku komunikaciju*“. Sa navedenom tvrdnjom sasvim se slaže 54,1% (f=33) odgajatelja i slaže se 44,3% (f=27) odgajatelja. Na ovu tvrdnju 1,6% (f=1) odgajatelja je iznelo neodlučan stav. Rezultati istraživanja [11] koje se bavilo kvalitetom komunikacije domskog odgajatelja sa učenicima ukazuju na to da učenici smatraju da odgajatelji posjeduju razvijene vještine verbalne i neverbalne komunikacije.

Ono što najviše razlikuje obrazovnu profesiju od svih drugih jest upravo pedagoška komunikacija. Pri prenošenju poruka, uspostavljanju odnosa sa učenicima odgajatelj treba biti pažljiv, on ne smije prenijeti učenicima dvosmislene poruke, ne smije se koristiti sarkazmom ili manipulacijom. Kako je permanentno obrazovanje potrebno u svim područjima isto je potrebno da domski odgajatelj kontinuirano usavršavaju svoju pedagošku komunikaciju.

4. Zaključak

Neizostavni dio života svakog čovjeka čine sukobi. Burno razdoblje adolescencije praćeno je svakodnevnim sukobima kako zbog vulnerabilnosti samog razdoblja tako i zbog vulnerabilnosti samog adolescenta. Zbog osjetljivosti adolescenta i burnog razvoja u ovom razdoblju, dolazi do čestih konflikata u komunikaciji. Kako ne bi došlo do eskalacije sukoba među učenicima važna je uloga odgajatelja. Odgajatelj će konstruktivno i optimalno rješavati sukobe među učenicima ukoliko posjeduje odgovarajuća znanja i vještine iz oblasti komunikacije. Kompetencije koje treba odgajatelj da posjeduje su sljedeće: neutralnost, poznavanje ja govora, empatija, istinoljubivost, strpljenje, smirenost. Polazeći od značaja kvalitetne pedagoške komunikacije i važnosti poznavanja tehnika rješavanja sukoba među učenicima, smatrali smo opravdanim istraživanje kojim smo željeli da ispitamo osposobljenost domskih odgajatelja za posredovanje u rješavanju sukoba među učenicima. Rezultati do kojih smo došli u našem istraživanju su sljedeći:

Prvi zadatak je bio da ispitamo stavove domskih odgajatelja o ponašanju učenika u konfliktnim situacijama. Dobijeni rezultati ukazuju da se odgajatelji nadaju da učenici poznaju tehnike i da mogu samostalno riješiti sukob. Stav odgajatelja da učenici ne stupaju u konfliktnu situaciju zbog nevažnih stvari nam pokazuje razumjevanje odgajatelja za probleme sa kojima se učenici susreću. Iako se nadaju da učenici mogu samostalno da riješe sukob, praksa im ipak pokazuje suprotno. Veliki broj njih navodi da učenici ne znaju kako da se ponašaju u konfliktnim situacijama. Također, veliki broj odgajatelja navodi da učenici poznaju tehnike nenasilne komunikacije, ali iz prethodnih odgovora uviđamo da učenici ove tehnike ne primjenjuju u konfliktnim situacijama.

Drugi zadatak našeg istraživanja odnosio se na ulogu odgajatelja u rješavanju sukoba među učenicima. U ovom zadatku primjetili smo nedosljednost u odgovorima odgajatelja. Odgajatelji su izneli stav da smatraju da učenici mogu sami da riješe sukob, ali odgovarajući na tvrdnju da odgajatelj treba da presudi u sukobu, jasno pokazuje da oni ipak nemaju povjerenja u učenike i njihove sposobnosti da sami dolaze do rješenja u konfliktnim situacijama. To potvrđuje i podatak da više od polovine odgajatelja smatra da prilikom rješavanja sukoba među učenicima odgajatelj ne treba da ostane neutralan. S druge strane, isto tako veliki broj ispitanih odgajatelja navodi da treba podjednako da razumje obe strane koje su u sukobu. Ovakvi stavovi odgajatelja jasno pokazuju da odgajatelji znaju kako treba da odgovore na pitanje, što znači da su povremeno davali društveno poželjne odgovore, dok su na druga pitanja iskazivali svoje stvarno mišljenje, što je dovelo do nedosljednosti u njihovim odgovorima.

U posljednjem zadatku želeli smo da ispitamo da li odgajatelji poseduju kompetencije za rješavanje sukoba među učenicima. Najveći broj odgajatelja je iznelo stav da je osposobljeno za posredovanje u konfliktnim situacijama među

učenicima i najveći broj njih je naveo da je potrebno da stalno usavršava svoju pedagošku komunikaciju.

Pedagoškoj komunikaciji i pitanju rešavanja sukoba, treba posvetiti veliku pozornost i posebno je potrebno intenzivirati obuku odgajatelja u delu osposobljavanja za prevazilaženje i rešavanje sukoba, kao i primenu tehnika nenasilne komunikacije.

Zbog učestale pojave sukoba među učenicima sukobu su tema kojoj treba posvetiti više pažnje. S obzirom da je ovo istraživanje otvorilo niz pitanja i dilema vezanih za kompetencije odgajatelja u rešavanju sukoba, smatramo da dobijeni rezultati mogu poslužiti kao inspiracija za buduća istraživanja koja će se baviti rešavanjem konfliktnih situacija u učeničkom domu.

5. Literatura

- [1.] Suzić N. Pedagogija za XXI vijek. Banja Luka: TT-Centar; 2005.
- [2.] Divijaysinh T. Conflict and Conflict Management. IOSR Journal of Business and Management. 2013; 8 (6): 07-16.
- [3.] Runde C, Flanagan T. Becoming a Conflict Competent Leader. New York: John Wiley & Sons Inc; 2006.
- [4.] Skelac M. Sukobi u komunikacijskim odnosima između učenika i učitelja. Život i škola. 2017; 64 (2): 49-58.
- [5.] Sučević V. Socijalne i radne kompetencije vaspitača kao preduslov kvalitetnog vaspitno-obrazovnog rada u predškolskoj ustanovi. Norma. 2009; 14 (2): 178-188.
- [6.] Sladović B. Evaluacija programa učenja rešavanja sukoba u dječijoj dobi. Ljetopis socijalnog rada. 1995; 2 (1): 13-26.
- [7.] Petrović J. Karakteristike vršnjačkih konflikata u adolescenciji. Primenjena psihologija. 2010; 3: 223-237.
- [8.] Bulić A. Roditeljski stilovi rešavanja interpersonalnih konflikata u odnosu na pol i obrazovni nivo roditelja. Nastava i vaspitanje. 2018; 67(1): 191-204.
- [9.] Rosenberg B. M. Nenasilna komunikacija- Jezik života. Osijek: Centar za mir, nenasilje i ljudska prava; 2006.
- [10.] Trikić Z, Koruga D, Vranješević J, Dejanović V, Vidović S. Vršnjačka medijacija: od svađe slađe. Beograd: Nemačka organizacija za tehničku saradnju (GTZ) GmbH; 2006.
- [11.] Milanović N. Teacher communication quality with students in boarding schools. Sinteze – časopis za pedagoške nauke, književnost i kulturu. 2019; 8 (16): 1-12.

Stručni rad

ULOGA UČITELJICE TIJEKOM ODRŽAVANJA NASTAVE NA DALJINU

Tatjana Hren, prof.
OŠ Žužemberk, Područna škola Dvor

Sažetak

Nastava na daljinu postala je dio naše svakodnevnice, stoga i u ovom slučaju treba prepoznati neke njezine dobre strane. Učenici, kao i njihovi učitelji, stekli su obilje novog iskustva i znanja, prije svega u području informatičke pismenosti. Tijekom održavanja nastave na daljinu djeca možemo motivirati i aktivirati uz pomoć raznih igara, a povremeno organiziramo i različite oblike online aktivnosti.

Ključne riječi: nastava na daljinu, iskustvo, igre, dani aktivnosti

1. NASTAVA NA DALJINU

Kao i svugdje u Sloveniji, i kod nas je, nakon jesenskih školskih praznika 2020. godine, ponovo započelo održavanje nastave na daljinu. Doista smo se nadali da se to neće dogoditi, ali iz svake situacije mora se izvući ono najbolje i sve je odmah nekako lakše.

Tim smo putem doista krenuli lakšim korakom nego u proljeće jer smo i mi, učitelji, i naši učenici bili znatno bolje pripremljeni i osposobljeni za nastavu na daljinu. Već u prvim jesenskim mjesecima upoznali smo učenike s mogućnošću korištenja asistenata u nastavi, internetskih učionica, predajom materijala u virtualne učionice. Uz to što mi, učitelji, svoj posao obavljamo marljivo i s velikim entuzijazmom, istovremeno neprestano otkrivamo i nove načine i tehnologije u poučavanju. Naš je zajednički cilj približiti gradivo učenicima i održati istinske kontakte s njima tijekom savladavanja nastavnog gradiva.

Jedan od prvih koraka prije početka održavanja nastave na daljinu bilo je usklađivanje vremena održavanja videokonferencija s učenicima na razini cijele škole. Bilo mi je vrlo važno da djeca i roditelji ne budu opterećeni s ove točke gledišta, odnosno da zbog pomanjkanja računalne opreme učenici ne bi mogli sudjelovati u videokonferencijama. Trebalo je pretpostaviti da neka djeca možda žive u nepovoljnim životnim uvjetima ili da je sada cijela obitelj kod kuće i da svima trebaju računala za rad.

Učenici su nastavu na daljinu usvojili dobro, marljivo, uglavnom redovito dostavljaju materijale i tako stječu nova znanja, učvršćuju i provjeravaju već obrađeno nastavno gradivo.

Veći dio dana provodi se u pripremi materijala i slanju povratnih informacija. Smatram da je, čak i u ovo vrijeme, vrlo važno roditeljima i učenicima dati povratne informacije o tome kako su odradili svoje školske obaveze. Učenike motivira i veseli svaka pohvala i ohrabrenje, pogotovo ako ih uputimo svakom od njih zasebno.

Gradivo koje treba obraditi učitelj mora poslati putem elektroničkih kanala na način koji će učenicima biti dovoljno razumljiv. I učenje i priprema za proces učenja zahtijevaju puno više vremena nego da sam fizički prisutna i gradivo tumačim učenicima u razredu. Djeci pokušavam gradivo približiti pomoću videozapisa koji sadrže objašnjenja gradiva, koristim i interaktivne zadatke za koje učenicima dajem jasne upute kako bi ih svi mogli razumjeti. Istodobno treba voditi računa da se učenicima ne nameće previše zadataka i obveza te da se vješto balansira između količine poslanog materijala i još uvijek zadovoljavajuće granice usvojenog znanja. Učenici se međusobno razlikuju i ne mogu postizati jednake rezultate na svim područjima, stoga je potrebno prilagoditi način usvajanja nastavnog gradiva prema njihovim individualnim sposobnostima. Također je potrebno uzeti u obzir predznanje učenika kako bi mogli dalje nadograđivati usvojeno znanje.

2. DJECU MOTIVIRA RAZNOLIKOST

Tijekom održavanja nastave ne smijemo zaboraviti na kretanje, stoga tijekom svake videokonferencije odvojimo nekoliko minuta za zdravlje. Nešto vremena odvojimo za izvođenje vježbi istezanja, pretklona, otklona, za skakanje, čučnjeve, plešemo uz glazbu.

2.1.IGRE KORISNE ZA IZVOĐENJE NASTAVE NA DALJINU

1. PRONAĐI PREDMET

U uputama učiteljica objašnjava učeniku koji predmet treba potražiti u njegovoj blizini i pokazuje ga ispred zaslona, npr .: donesi mi nešto mekano, nešto okruglo, nešto plavo, nešto trokutasto, nešto prozirno, nešto malo, nešto pahuljasto, nešto ukusno.

2. IGRA SKRIVAČA

Učitelj ili učenik broji do 10, za to se vrijeme ostali učenici skrivaju. Zatim učenik koji je žmirio govori o tome gdje bi se ostali mogli skrivati, primjerice iza stola, ispod stolice, u ormaru, ispred kauča.

3. POGODI RIJEČ

Učitelj isključuje svoj mikrofonski i jasno izgovara odabranu riječ na zaslonu računala. Učenici pokušavaju odgonetnuti o kojoj se riječi radi.

4. POGODI OSOBU

Zamislom određenu osobu koju svi poznajemo. Učenici zatim postavljaju učitelju/učiteljici pitanja na koja on ili ona mogu odgovoriti samo s "da" ili "ne", npr. "Ima li ta osoba smeđe oči?", "Je li ta osoba dijete?", "Ima li ta osoba dugu kosu?".

5. ZAPAMTI ŠTO VIŠE PREDMETA

Učitelj/učiteljica na zaslonu prikazuje sliku koju učenici neko vrijeme promatraju. Učitelj/učiteljica zatim ukloni sliku, a djeca zapisuju predmete koje su na njoj vidjeli. Pobjednik je onaj koji zapamti i zapiše najviše predmeta sa slike.

6. IGRA PANTOMIME

Učitelj/učiteljica ili odabrani učenik bira određenu osobu (tema je utvrđena već ranije, npr. zanimanja) i pokušava je prikazati pokretom, bez govora. Ostali pogađaju što im taj učenik pokušava prikazati.

7. SKRIVENI PREDMET U TORBI UČITELJA/UČITELJICE

Učitelj/učiteljica pripremi neprozirnu vrećicu u koju sakrije razne predmete. Učenici postavljaju različita pitanja, npr.: "Je li taj predmet izrađen od plastike?", "Koristi li se za pisanje?" "Možemo li u njega nešto pospremiti?".

2.2.DANI AKTIVNOSTI

Primjer dana aktivnosti na daljinu:

- **Dan prirodošlovlja: pastirski dan organiziran u suradnji s Centrom školskih in obšolskih dejavnosti.**

U suradnji s CŠOD organizirali smo dan prirodošlovlja pod nazivom "Pastirski dan". Učiteljica CŠOD-a predstavila nam je nekadašnji način života, kada su djeca uvelike pomagala u obavljanju različitih poslova na obiteljskom gospodarstvu. Morala su brinuti o domaćim životinjama, voditi ih na pašu i paziti na njih. Ovaj posao uglavnom su obavljali dječaci. Djeca su nekoć sama izmišljala različite igre, što je zahtijevalo veliku dozu maštovitosti i kreativnosti jer su mogla koristiti samo materijale koje su pronašli u prirodi: štapove, kolce, kamenčiće, lišće, koru drveća.

Zajedno smo poslušali dvije stare belokranjske narodne pjesme: "Pastirče mlado" i "Pobeležo pole", pročitali kratku priču o pastiru i pogledali kratki film koji prikazuje pastirske igre.

Učenici su se zatim prihvatili posla i sami su izmislili tri igre prema uputama: "NEBESIČALJKA", "BACANJE PRSTENOVA", "BALANJE KOZE". Jednu su igru izmislili i sami.

Nakratko smo se, bez korištenja suvremene tehnologije i postojećih igračaka, vratili u prošlost i prirodi pristupili na drugačiji način.

Djeca su uživala i, koristeći vlastitu maštu, stvarala razne igre.

Slika 1: Vlastita igra.

Slika 2: Vlastita igra učenika.

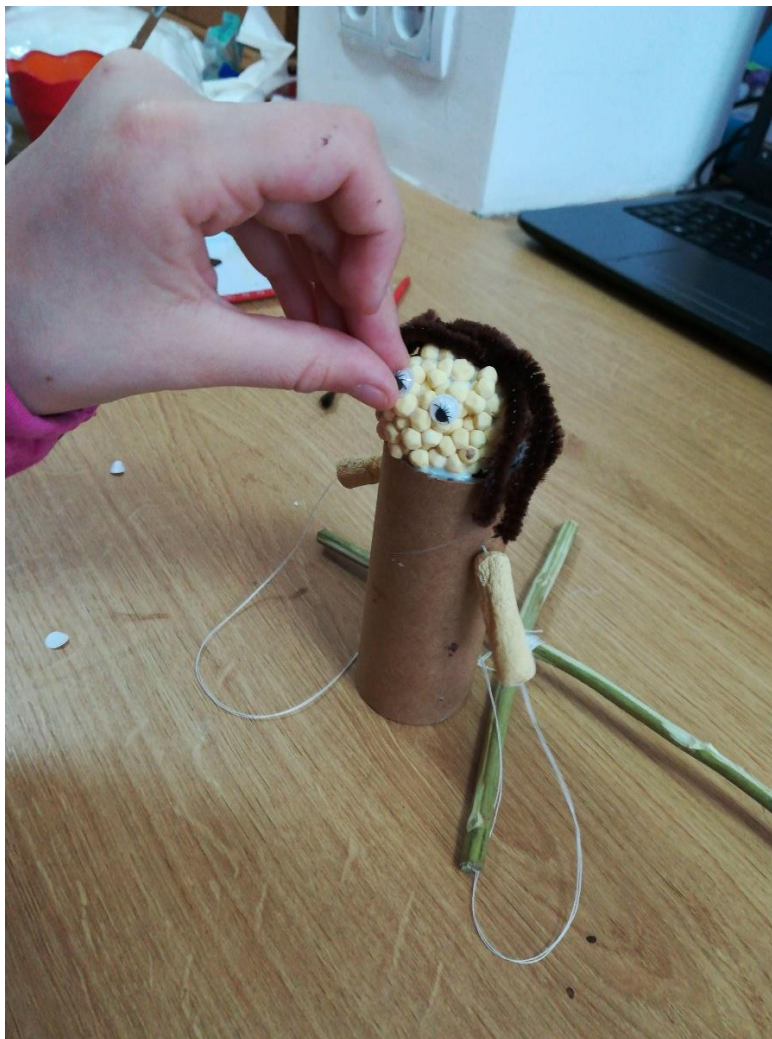
- Dan kulture na daljinu: praćenje predstave "Petar Pan"

Predstavu "Petar Pan" pratili smo na mrežnoj poveznici Kazališta lutaka Ljubljana. Izvođači su se okušali u više uloga i tako na zanimljiv način djeci predstavili priču o putovanju djevojčice Wendy i njezina dva brata u zemlju Nigdjezemsku, gdje su ih očekivale zanimljive avanture. U predstavi su nastupili poznati slovenski glumci. Nakon predstave učenici su usmeno odgovarali na postavljena pitanja i na taj način ponovili sadržaj odgledane predstave.

Nakon toga uslijedio je zadatak izrade lutki od materijala koji imaju kod kuće. Tijekom izvršenja tog zadatka međusobno su si pomagali prateći način izrade lutaka na mrežnoj poveznici Kazališta lutaka Ljubljana i tako dobivali nove ideje za vlastite kreacije.

Fotografije izrađenih lutki poslali su u internetsku učionicu. Zatim je uslijedilo igranje društvene igre "U zemlji Nigdjezemske", kada su putovali kroz Vilinsku šumu, indijanski logor, Lagunu Sirena i Zaljev morskih ježeva.

Na kraju su pročitale odlomak o Petru Panu iz udžbenika i tako smo uspješno završili dan.

Slika 3: Lutka Petar Pan.

- Dan kulture povodom Dana neovisnosti i jedinstva

Ovogodišnji oproštaj od stare godine bio je prilično neuobičajen. Prošao je bez prisnih zagrljaja, rukovanja i osobno upućenih želja. Ipak, doživjeli smo prednovogodišnji ugođaj i dobre želje uputili si na daljinu.

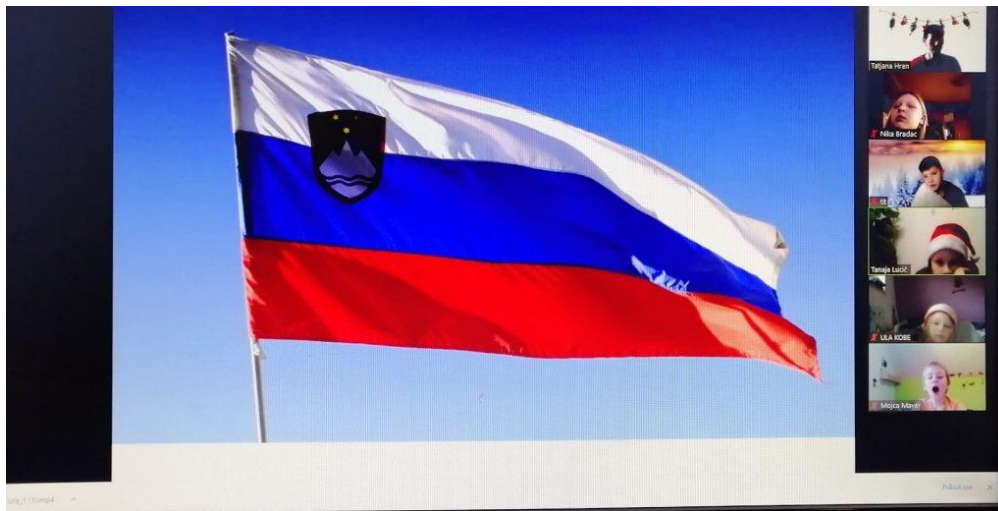
Posljednji prednovogodišnji susret s učenicima započeli smo gledajući video zapis o kulturnom događaju. Razgovarali smo o značaju ovog državnog praznika, Dana neovisnosti i jedinstva, koji se obilježava 26. prosinca.

Rješavajući kviz, također smo testirali svoje znanje i ustanovili da znamo već puno toga. Uslijedila je proslava putem Zooma: igre po izboru učenika - igra skrivača, pogađanje predmeta koji se krije u torbi učiteljice, prepoznavanje zvukova, glasanja životinja, naučili smo crtati na bijeloj ploči i na kraju podijelili u sobe u kojima su još uvijek mogli međusobno razgovarati i poigrati se.

Njihov zadatak je pomagati roditeljima i ostalim članovima obitelji u kućanskim poslovima i stvoriti svečani ugođaj u kući tijekom praznika. Učenici su pogledali kratki prizor o mišu koji se spremao na odlazak na zimske praznike.

Također smo se složili da će jedan od njihovih glavnih zadataka biti da tijekom praznika pokušaju što više razveseliti članove svoje obitelji jer već jednim osmijehom i dobrom voljom cijeloj obitelji možemo uljepšati dan.

Zaželjeli smo si sretnu i prije svega zdravu i sigurnu Novu godinu punu smijeha, a zatim se oprostili u ugodnoj atmosferi.

Slika 4: Dan kulture na daljinu.

- Plesni sportski dan na daljinu

Tijekom izvođenja nastave na daljinu organizirali smo i plesni sportski dan tijekom kojeg su se učenici zabavili uz glazbu i nove plesne korake, razgibali se i opustili.

Učenici najprije su usvojili nešto teoretskog gradiva. Ponovili su što je ples, koje vještine mora posjedovati plesač i upoznali se s različitim vrstama plesova.

Plesali su ples "Kauboj Jaka" i "Nagajiva pomlad" i razgibali se izvodeći različite plesne figure. Na kraju dana ispunili su i upitnik u internetskoj učionici.

Reakcije učenika su bile pozitivne, odgovorili su da žele još takvih i sličnih dana.

Slika 5: Ples na daljinu.

3. ZAKLJUČAK

Sve se u našem životu događa namjerno, a naš je zadatak iskoristiti to u vlastitu korist. Zahvaljujem svim mojim nadobudnim učenicima i učenicama i njihovim roditeljima na razumijevanju, suradnji, toleranciji, ljubaznosti, pomoći i obilju uložene energije tijekom održavanja nastave na daljinu; jednako tako zahvaljujem i cjelokupnom osoblju naše škole na nesebičnom i srdačnom dijeljenju nastavnog gradiva, iskustava i savjeta.

Vjerujem da se svi problemi i poteškoće mogu riješiti i da je sve puno jednostavnije ako istim putem koračamo ruku pod ruku i zajedno pomažemo našoj djeci, učenicima i učenicama, da unatoč svemu napreduju u usvajanju novih znanja. Zahvaljujem na svakom poslanom zadatku, jednako tako sam zahvalna za svaki postignuti napredak svakog od mojih učenika. Svaka stvar ima svoje značenje i predstavlja tek jedan mali kamenčić u konačnom mozaiku usvojenog znanja. Stoga vrijedi ustrajati.

Ustrajmo zajedno i nadalje!

Stručni rad

PROMAŠENI (NADARENI) UČENICI

Bojana Murko

OŠ Breg, Slovenija

Sažetak

U ovom članku opisat ću svoj pogled na ono što se događa u učionici, u redovnoj osnovnoj školi. Na primjer, u razredu s 20 učenika, od kojih su 3 nadarena učenika (također se svrstavaju među učenike s posebnim potrebama), 3 učenika s posebnim potrebama (deficit) i 14 učenika, što se u žargonu nazivaju „zlatnom sredinom“. U članku sam napisala svoje misli o radu u učionici. Učim povijest već 15 godina, u tom vremenu sam stekla brojna radna iskustva.

Ključne riječi: povijest, učenici s posebnim potrebama, dodatne dužnosti

1. Tko su nadareni učenici?

U stručnoj literaturi ne može se naći jedinstvena definicija talenta.

Talent se očituje u raznim oblicima i rasponima. Najčešće kažemo da su talentirani učenici oni koji ili u vrtiću ili u školi pokazuju visoke potencijale ili postignuća u intelektualnom, kreativnom području. To znači da talentiranima smatramo i one s zapravo visokim postignućima i one koji imaju potencijal samo za iznimna postignuća. [1]

Uz uobičajene nastavne planove i programe, nadareni učenici trebaju i prilagođene aktivnosti, kako bi razvili svoj potencijal, pa ih opravdano svrstavamo u skupinu djece s posebnim potrebama. [1]

To se obično smatra da uče jednostavno, puno pitaju i izuzetno su znatiželjni.

Imaju smisla za humor i otvoreni su za nove ideje.

Uz to, obično koriste rječnik širokog opsega, produbljen i zahtjevan. Sposobni su za trajne koncentracije i imaju originalan pristup rješavanju problema. [1]

Njihovo je opće obrazovanje opsežno, strastveno se prepuštaju zanimljivim problemskim zadacima, žele ih dovršiti do savršenstva, a dosadili su im rutinski i mehanički zadaci. Daju neobične, rijetke i jasne odgovore. Kritični su prema sebi i drugima, imaju visoko razvijenu empatiju, visoko samopouzdanje i samopoštovanje, emocionalno su uravnoteženi i veseli. [1]

1999. godine je u Sloveniji prihvaćen koncept „Otkrivanje i rad s nadarenim učenicima u devetogodišnjoj osnovnoj školi“ koji je formuliralo „Stručno vijeće Republike Slovenije za opće obrazovanje“.

Opisuje postupak identificiranja nadarenih učenika, koji se odvija u tri koraka:

- ✓ Dokazivanje,
- ✓ Identifikacija,
- ✓ Prezentacija roditeljima.

1. Dokazivanje

U prvoj fazi, potencijalno nadareni učenici, bilježe se bez uporabe posebnih dijagnostičkih alata. Podaci se uglavnom temelje na zapažanjima djetetovih roditelja, učitelja i drugih stručnjaka. Uzima se u obzir sljedeće:

- ✓ dječji uspjeh u učenju
- ✓ postignuća u obrazovnim aktivnostima
- ✓ zapažanja učitelja
- ✓ natjecanja i hobiji u kojima je dijete uključeno
- ✓ mišljenje školske savjetodavne službe.

2. Identifikacija

Druga faza uključuje opsežni uvid registrirane djece. Postupak se sastoji od formiranja dijagnostičke procjene dječjeg funkcioniranja na temelju standardiziranih psiholoških testova (testova sposobnosti i testova kreativnog mišljenja). Testiranje uključuje:

- ✓ pamćenje informacija
- ✓ sposobnost rasuđivanja
- ✓ motivacija
- ✓ tjelesne i motoričke sposobnosti
- ✓ vještine vođenja itd. [1]

Rad s nadarenom djecom temelji se na sljedećim osnovnim načelima:

- proširivanje i produbljivanje osnovnih znanja,
- brži napredak u procesu učenja,

- razvijanje kreativnosti,
- korištenje viših oblika učenja,
- razmatranje specifičnih sposobnosti i jakih interesa,
- razmatranje individualnosti,
- promicanje neovisnosti i odgovornosti,
- briga za integrirani osobni razvoj,
- raznolikost ponude i omogućavanje slobodnog izbora studentima,
- uspostavljanje mentorskih odnosa između učenika i učitelja,
- stvaranje mogućnosti za povremena druženja. [2]

Predloženi oblici rada s nadarenom djecom:

- unutarnja diferencijacija,
 - fleksibilna diferencijacija,
 - dodatne lekcije,
 - individualizirani programi za rad s nadarenim učenicima,
 - paralelni programi,
 - programi obogaćivanja (subotnje škole...),
 - sportske i kulturne sekcije,
 - izvannastavne aktivnosti,
 - dani aktivnosti,
 - kreativne radionice,
 - istraživački kampovi,
 - priprema za sudjelovanje na natjecanjima,
 - programi razvoja socijalnih vještina,
 - programi za osobni i socijalni razvoj
- (vježbe interakcije, socijalne igre, radionice za mlade),
- brži napredak,
 - osobno savjetovanje za učenike i roditelje,
 - izborni predmeti,
 - seminarski radovi,
 - istraživački zadaci,
 - savjetovanje nadarenih u odabiru profesije. [2]

Vrlo je teško ili nemoguće uključiti ove predložene oblike rada u redovnu nastavu, jer su uglavnom namijenjeni radu izvan redovne nastave.

2. Tko su učenici s posebnim potrebama (deficitima)?

Djeca s posebnim potrebama su djeca s intelektualnim teškoćama, gluha i nagluha djeca, slijepa i slabovidna djeca ili djeca oštećenog vida, djeca s govorno jezičnim poremećajima, djeca smanjene pokretljivosti, djeca s teškoćama u učenju, dugotrajno bolesna djeca, djeca s emocionalnim poremećajima i poremećajima u ponašanju te djeca s autističnim poremećajima. [3]

U svom radu susrećem djecu s različitim spektrom deficita (govorni i jezični poremećaji, djeca s poteškoćama u kretanju, djeca s poremećajima emocija i ponašanja, dugotrajno bolesna djeca, djeca s autističnim poremećajima i djeca s nedostacima u određenim područjima učenja).

U ovom ću se članku usredotočiti na djecu s nedostacima u pojedinim područjima.

Imaju izraženih poteškoća u čitanju, pisanju i pravopisu i / ili računanje. Također se javljaju zastoji u razvoju i /ili poremećaji nedostatka pažnje, pamćenja, razmišljanja, koordinacije, komunikacije, socijalnih vještina i / ili emocionalnog sazrijevanja. Nedostaci utječu na kognitivnu obradu verbalne i neverbalne informacije, ometaju stjecanje i automatizaciju školskih vještina i utječu na učenje i ponašanje tijekom života. [4]
Kao učitelj, moram razmotriti prilagodbe za ove učenike, koje se za njih određuju na temelju individualiziranog programa.

3. Tko su učenici koje u žargonu nazivamo „zlatnom sredinom“?

O ovom pitanju postoji dilema. Nisam pronašla nigdje literature za diskusiju o toj djeci. Zašto? To je vrlo čudno, s obzirom na to da je ove djece najviše u školi. Jesu li to djeca koja su ili nadarena ili imaju specifične probleme, ali su ih uspjeli sakriti kako ne bi bili uočljivi?
Jesu li to nadarena djeca koja još uvijek nisu otkrivena u svom talentu?
Jesu li to djeca koja imaju specifične probleme koje uspješno nadoknađuju?
U ovom spektru djece, koja se nazivaju „zlatnom sredinom“, vidim učenike koji imaju dobre, vrlo dobre ili čak izvrsne ocjene, ali se u školskom okruženju ne ističu nekim posebnim znanjem, nisu uspješni, perspektivni sportaši, ne sudjeluju u školskim natjecanjima, ... Skoru su nezapaženi.

4. Zašto mislim da se nadareni učenici često zanemaruju pri radu u učionici?

Kao učitelj, moram uzeti u obzir niz čimbenika u učionici:

- ✓ Školski sat traje 45 minuta,
- ✓ Školska godina određuje broj sati posvećenih mom predmetu (i svim ostalim predmetima),
- ✓ Ministarstvo obrazovanja i Zavod za obrazovanje precizno propisuju ciljeve koje, kao učitelj, moram postići u učionici,
- ✓ Navodi se minimalni broj ocjena koje učenici moraju steći,
- ✓ Lekcije trebaju biti individualizirane, fleksibilne, zanimljive, informativne, profesionalno implementirane, treba uzeti u obzir potrebe suvremenih pristupa učenju, korištenje IKT-a, ...

Uzimajući u obzir sve navedene faktore, vrlo je vjerojatno da neki učenici osjećaju se promašeni. Kad izvodim lekciju u kojoj učimo o novoj temi, važno mi je da svi učenici razumiju gradivo, a često se dogodi da učenicima s deficitima na pojedinim područjima nekoliko puta objasnim gradivo koje oni ne razumiju. Tijekom istog, nadareni učenici razumiju gradivo već

prvi put i za njih moram imati spreman dodatni posao, kako im ne bi bilo dosadno. Učenici „zlatne sredine“, također, razumiju temu i trebala bi imati pripremljen dodatni posao i za njih. Ali povijest nije matematika.

U povijesti kao predmetu potreban je veći angažman učitelja prilikom pronalaženja dodatnih dužnosti koje im moraju biti zanimljive.

Pritom potrebno je stvarati učenicima osjećaj da nisu dobili dodatni rad, dodatno opterećenje, jer će se inače početi opirati, lagati, odustajati od nastave, ...

U prosjeku, 80% sati je posvećeno stjecanju novih znanja, a ostatak učvršćivanju i ocjenjivanju znanja.

Jako mi je teško uskladiti sve zahtjeve, preporuke i činjenice u učionici.

Za učenike koje znam da će brzo shvatiti gradivo, ja sam spremila zanimljive, dodatne „zadatke“:

- ✓ Pomoći ostalim učenicima u razredu,
- ✓ Križaljke,
- ✓ Rebusi,
- ✓ Suradivanje s prijateljima iz klupe,
- ✓ Umjetničko stvaranje,
- ✓ Povremeno i tablet računalo koje se može koristiti za dodatno istraživanje teme.

Pripremila sam dodatni rad i odgodila ga na poznatom mjestu u učionici, a učenici mogu, ako žele, odabrati dodatne zadatke koji ih zanimaju.

Oni mogu i odlučiti da ne odaberu nijedan zadatak, ali morat će mirno pričekati na njihovom mjestu.

Praksa je već pokazala u prvom tjednu korištenja spomenutih „zadataka“ da su učenici oduševljeni tim zadacima. Čak sam i slabije učenike mogla motivirati tim „zadacima“ da brzo zaključe jedan rad, a da im ostane još vremena za dodatne „zadatke“. Također, primjećujem da među usmenog ocjenjivanja, učenici, koji su već bili procijenjeni, vole se angažirati u tim „zadacima“.

5. Zaključak

Volim podučavati i obožavam svoj rad u učionici.

Također, mogu reći da je većina učenika zadovoljna mojim radom, ali svejedno, razmišljajući o svom radu, ponekad osjećam da sam promašila nekog učenika. Inače, većina nadarenih učenika nije problematična u odgoju i ne prave nemir u učionici kad završe.

Još uvijek pokušavam i tražim nove načine popunjavanja školskih satova nadarenim učenicima na način da se ne osjećaju kažnjeni dodatnim radom samo zato što su brzo dovršili obvezni školski posao.

6. Popis literature

- [1] Center Motus. URL: <https://www.center-motus.si/nadarjeni-ucenci/> (26.01.2021.)
- [2] Osnovna šola Bojana Iliča. URL: <https://www.osbi.si/o-soli/svetovalna-sluzba/nadarjeni-ucenci> (26.01.2021.)
- [3] Zavod Republike Slovenije za šolstvo. URL: <https://www.zrss.si/o-nas/usmerjanje-otrok-s-pp> (26.1.2021.)
- [4] Zavod Republike Slovenije za šolstvo. URL: <https://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/kriteriji-puopp-2015/files/assets/basic-html/index.html#23> (26.1.2021.)

Stručni rad

ULOGA ŠKOLSKOG PEDAGOGA U PRAĆENJU NASTAVNOG PROCESA

Nikola Vuković, prof. pedagogije

Osnovna škola Đurđevac

Sažetak:

Nastavni proces i unapređivanje odgojno-obrazovnog rada prioritet je u radu stručnog suradnika pedagoga. Aktivnosti koje planira u svome radu odnose se na nastavu i sve aktivnosti koje proizlaze iz nastavnog procesa. Time nastava postaje njegov trajni interes. Naravno, kada govorimo o nastavi, mislimo na sve aktivnosti koje se odvijaju u školi i izvan nje, a u kojima sudjeluju učenici, učitelji te ostali sudionici. Od uvođenja stručno-pedagoške službe u školu (sredina 20. stoljeća) pa sve do danas, aktualno je pitanje koje se odnosi na vezu školskog pedagoga s nastavom. Posjeti nastavi sastavni su dio godišnjeg plana i programa rada pedagoga. O planiranim i programiranim aktivnostima na tom području pedagog će izvijestiti ravnatelja škole i zajedno s njim odrediti prioritete i neke zajedničke aktivnosti. Time započinje unapređivanje nastave i to na praktičnim osnovama. U literaturi se govori o teorijskim osnovama posjeta nastavi, ali je premalo praktičnih primjera. U članku se govori o ulozi školskog pedagoga i njegovoj vezi s nastavom s ciljem unapređivanja odgojno-obrazovnog rada. Naglasak je na praćenju ostvarivanja nastavnog procesa i na doživljaju nastave od strane učitelja. Osim već spomenutog praćenja nastave koji se odnosi na ostvarivanje godišnjeg plana i programa rada škole, školski pedagog planira i specifične oblike sudjelovanja u nastavi. Na taj način ostvaruje se suradnički rad s učiteljima kao i suradničko učenje u zajedničkom radu s učenicima. U članku se navode aktivnosti koje mogu unaprijediti nastavu i koje doprinose rasvjetljavanju uloge školskog pedagoga na poslovima praćenja nastavnog procesa.

Ključne riječi: Nastavni proces, odgojno-obrazovni rad, praćenje nastave, suradnja, školski pedagog, unapređenje rada

1. Veza školskog pedagoga s nastavnim procesom

Suvremena škola razvija se u novom okruženju koje pred nju postavlja sve veće i drugačije zahtjeve. Školska reforma koja je u tijeku pred sve sudionike nastavnog procesa stavlja izazove za unapređivanje rada. Nove zahtjeve nije moguće ostvariti tradicionalnim pristupom školi, već se od svih sudionika nastavnog procesa očekuju promjene u pristupu radu. Suvremeni pristup radu temelji se na istraživanju postojeće prakse, praćenju nastavnog procesa, analiziranju i predlaganju novih didaktičkih rješenja. Teži se stvaranju humane škole. Humana škola kvalitetna je škola koja pruža potrebna znanja učenicima, prati društvene, znanstvene i tehnološke promjene i primjereno ih transformira u svoj rad, uvažava prirodne potrebe učenika (djece i mladeži) i socijalizira ih u skladu s osobnim individualitetom svakoga pojedinca, u kojoj učenici mogu stvaralački iskazivati svoje mogućnosti i sposobnosti, koja učeniku omogućava socijalni život s vršnjacima tako da usmjerava njihove razvojno-emotivne privlačnosti pravim sadržajima i koja ih duhovno bogati, odgaja i usređuje u njihovu življenju, a ne dehumanizira.[4] Školski pedagog zajedno s ravnateljem, učiteljima i ostalim stručnim suradnicima ima zadaću stvaranja uvjeta u kojima će učenici zajedno s učiteljima tijekom nastavnog procesa, osim znanja, stjecati odgojne vrijednosti i kvalitetne međusobne odnose koji će rezultirati kvalitetnim ishodima. Škola budućnosti trebala bi se usmjeriti na: ...humanizaciju odnosa u školi, tj. na kvalitetan i stvaralački rad. U svim svojim segmentima, škola budućnosti trebala bi biti više obogaćena igrom kao sastavnicom stvaralačkog učenja i rada, te zadovoljstvom učenika i učitelja tijekom rada i radnim postignućima.[6] Različita područja djelovanja školskog pedagoga moguće je sažeti u tri temeljne skupine aktivnosti:

1. organizaciju pedagoškog procesa
2. pripremu i praćenje odgojno-obrazovnog procesa te
3. rad sa subjektima pedagoškog procesa.

U dosadašnjoj literaturi moglo se pročitati dosta negativnih konotacija o pedagogu i njegovoj vezi s nastavom. Uglavnom ga se poistovjećuje s kontrolorom ili produženom rukom ravnatelja. Na sreću, postoji niz školskih pedagoga praktičara koji su u svojim radovima pokušali definirati svoje poslove. Stručni suradnici pedagozi u svom radu sudjeluju u unapređivanju cjelokupnog odgojno-

obrazovnog rada. Svojim dodiplomskim obrazovanjem, diplomom i stručnim ispitom stekli su osnove za daljnje napredovanje u struci. Dobro poznavanje struke i metodike osnova je za brojne inovacije u nastavnom procesu i za timski pristup radu. Na taj se način ostvaruje suradnički rad i suradničko učenje koje je prioritet u današnjem odgojno-obrazovnom radu. Iz tih pozicija valja shvatiti i ulogu školskog pedagoga i njegovo sudjelovanje u nastavi. Njegov posao i stručna suradnja nezamislivi su bez praćenja nastave. Povezanost s nastavom trebamo shvatiti kao namjeru za unapređivanjem nastave, što je jedan od njegovih osnovnih zadataka u radu. Radi boljeg shvaćanja mjesta i uloge pedagoga u školi, pa tako i u nastavi, treba navesti osnovne poslove na unapređivanju nastavnog procesa:

- sudjeluje u planiranju i programiranju rada škole
- koordinira rad na izradi školskog kurikulumu
- koordinira rad svih učitelja i izrađuje projekte koji su značajni za školu i koji daju prepoznatljivost školi
- prati pojedine učenike ili skupinu učenika u nastavnoj situaciji i to s različitih interesnih pozicija
- u suradnji s razrednicima ispituje interese i opredjeljenja učenika za pojedine izvanastavne aktivnosti
- u sklopu stručnog tima škole radi na identifikaciji učenika s posebnim potrebama, predlaže najpovoljnije oblike daljnjeg rada
- radi na uvođenju novih učitelja u rad, sudjeluje u njihovu radu i pomaže im u pripremanju stručnog ispita
- u suradnji s učiteljima prati uspješnost inovacija u nastavnom procesu, predlaže nove inovacije i vrjednuje rad
- pomaže razrednicima i učiteljima u ostvarivanju odgojne zadaće, sam sudjeluje u pojedinim aktivnostima s učenicima i njihovim roditeljima, a s ciljem odgojnog djelovanja
- provodi akcijska istraživanja s ciljem unapređivanja nastave
- sudjeluje u zajedničkim oblicima stručnog usavršavanja učitelja, prenosi na njih svoja pedagoška iskustva, prihvaća njihova iskustva i na taj način zajednički unapređuju odgojno-obrazovni rad
- sudjeluje u stvaranju prepoznatljivosti škole, surađuje s ravnateljem škole s kojim osmišljava glavne smjernice za rad škole
- u suradnji sa školskim pedagozima iz drugih škola razmjenjuje iskustva, provodi zajednička akcijska istraživanja i sudjeluje u unapređivanju nastavnog rada izvan škole u kojoj radi.

Naveden je dio poslova školskog pedagoga koji se odnose na nastavu i nastavni proces. Budući da se nastava ne odvija samo u razredu i školi, već i u okružju škole, njegova se uloga proširuje. Pedagog surađuje s vanjskim čimbenicima koji mogu pomoći u ostvarivanju nastave, koordinira rad učitelja,

učenika, roditelja i članova lokalne zajednice. O kojim će oblicima sudjelovanja u nastavi biti riječ ovisi o njegovoj otvorenosti i suradnji s učiteljima u zajedničkom radu. Timski pristup radu sve više prevladava u našim školama. Posebno dolazi do izražaja u radu s učenicima s teškoćama kao i u stvaranju inkluzivne kulture škole. Inkluzivno se obrazovanje može sagledati kao obrazovanje koje odgovara potrebama sve djece.[3] Budući da je ovo široko područje, u ovom članku naglasak je na jednom dijelu rada školskog pedagoga, a to je praćenje nastave i suradnja s učiteljima na pripremi, ostvarivanju i vrjednovanju nastavnog procesa. Kategorije praćenja nastave mogu biti: poticajno razredno ozračje i dobri odnosi učitelja i učenika, strukturiranje i planiranje nastavnog sata, naglašavanje ishoda učenja, jasnoća poučavanja, uključenost i motiviranost učenika, poučavanje metakognitivnih vještina, strategija učenja i primjena naučenog, individualizacija i diferencijacija za pojedine učenike i skupine učenika, vrednovanje učenika itd. Uvođenje inovacija u rad prioritet je svakog nastavnog djelatnika. U školi se taj posao ogleda kroz uvođenje novina u nastavni proces. Posebno je važna uloga školskog pedagoga u uvođenju promjena u pedagoški proces s ciljem njegova unapređenja, a posebno u vanrednim uvjetima u kojima se trenutno odvija nastavni proces. Njegov rad na uvođenju inovacija odnosi se prije svega na motivaciju, ohrabrivanje, suradnju te supervizijsko praćenje pedagoških inovacija. Da bi se uvođenje novih pedagoško-didaktičkih inovacija moglo analizirati potreban je timski pristup. Važna je uloga školskog pedagoga upravo u suradničkom radu s učiteljima i učenicima na praćenju ostvarivanja inovacija tijekom nastavnog procesa. Svojim znanjem, kompetencijama i radom, utječe na uvođenje inovacija, njihovu primjenu i unapređivanje istih. U cilju stvaranja timova koji će sudjelovati u uvođenju pedagoško-didaktičkih inovacija, školski pedagog ima zadaću predlaganja prioriteta u pojedinim projektima. Kao stručni suradnik u školi, zajedno s ravnateljem, izrađuje koncepcije rada škole za određeno razdoblje te u suradnji s članovima školskog stručnog tima i školskog tima za kvalitetu izrađuje prijedloge za rad po područjima. Nakon izrađenih planova i programa i zajedničke suradnje učitelja, učenika, roditelja i stručnog suradnika pedagoga pristupa se ostvarivanju programa. Jedan od poslova stručnog suradnika pedagoga je i praćenje nastave. Kako bi praćenje nastave bilo što učinkovitije, pedagog bi rebao na početku godine, na školskim stručnim aktivima, učitelje

pripremiti za zajedničke poslove i suradnju. Osim predavanja i objašnjavanja ciljeva posjeta nastavi preporuča se učiteljima dati pismene upute i primjerak protokola za praćenje. Na taj će način učitelji biti upoznati sa svrhom dolaska školskog pedagoga na nastavu kao i s eventualnim zajedničkim radom na ostvarivanju nastavnog procesa.

2.Priprema i praćenje nastavnog procesa – rad sa sudionicima pedagoškog procesa

Rad školskog pedagoga na unapređenju nastavnog procesa počinje praćenjem nastave. U nacionalnom okvirnom kurikulumu (2011), kao temeljnom dokumentu, određuju se vrijednosti, ciljevi, načela, sadržaji i opći ciljevi odgojno-obrazovnih područja te vrednovanje učeničkih postignuća, koja moraju biti zajednička svim školama. No, svaka škola mora izgraditi vlastiti školski kurikulum koji će biti prilagođen posebnim uvjetima i zahtjevima same škole, a samim time preuzima odgovornost za vlastitu kvalitetu nastave. U izgradnji školskog kurikulumu i razvoju škole važno je pronaći odgovor na pitanje: Što je to kvalitetna nastava? Na to pitanje zasigurno nije jednostavno odgovoriti zbog mnogih elemenata koji na nju utječu. Dio odgovora na pitanje o kvaliteti škole i kvaliteti nastavnog procesa može dati i školski pedagog provodeći sustavno opažanje i praćenje nastavnog procesa. Njegova uloga u praćenju nastavnog procesa izuzetno je velika jer uočavanjem, praćenjem i mijenjanjem pojedinih važnih činitelja, zajedno s učiteljem, može neposredno i posredno utjecati na uspjeh učenika tijekom nastave. Školski pedagog nikako ne bi trebao biti kontrolor, već suradnik koji će pomoći učitelju u pripremi, realizaciji i vrednovanju nastave. Praćenje može biti strukturirano i nestrukturirano. U nestrukturiranom praćenju nema predviđenih očekivanja, bilježe se upečatljivi detalji, otkrivaju potrebe i poteškoće, osmišljavaju prijedlozi za otklanjanje nedostataka, planiraju daljnji koraci u praćenju nastavnog procesa. Strukturirano praćenje odnosi se na rad i ponašanje učitelja, rad i ponašanje učenika, komunikaciju i odnos između subjekata učenja te primjenu inovacija i

kreativnosti tijekom nastavnog procesa. Tijekom pedagoške prakse svaki bi školski pedagog trebao prvo nestrukturirano pratiti nastavu, a potom se usmjeriti na praćenje prema određenim kriterijima. Dubina i smjer praćenja ovisit će o njegovom zanimanju za unapređenje određenog praktičnog dijela, a određuju se nakon općeg uvida i detaljne analize nastavnog procesa. Svako praćenje podrazumijeva odgovarajuću pripremu. Priprema bi trebala sadržavati: utvrđivanje ciljeva, planiranje, pripremanje, dogovaranje, utvrđivanje protokola, stvaranje klime suradnje i načine kasnijeg vrednovanja rada. Svaki školski pedagog obrasce i protokole može izraditi samostalno i to na osnovu pedagoškog iskustva i primjera dobre prakse. Praćenje nastavnog procesa može se odvijati s ciljem praćenja svih okolnosti vezanih za nastavu, a to je u prvom redu ostvarivanje plana i programa te predmetnih kurikuluma. Takvo praćenje nazivamo još i opće praćenje. Praćenje kod kojeg idemo s konkretnijim ciljevima, pratimo korištenje nastavnih sredstava i pomagala, primjenu novih oblika i metoda rada ili kad jednostavno pratimo rad u nekom razrednom odjelu, naziva se razredno ili kliničko praćenje. Opće praćenje u najvećoj mjeri školski pedagog ostvaruje u suradnji s ravnateljem škole. Zajedno posjećuju učitelje u razrednim odjelima i prate ostvarivanje nastavnog procesa, njegovu kvalitetu te ostvarivanje postavljenih ishoda učenja. Na taj način dobiva se uvid u uvjete u kojima učitelji ostvaruju neposredni rad s učenicima kao i predmetni kurikulum te na osnovi praćenja nastave predlažu se, u suradnji s učiteljima, mjere za unapređivanje uvjeta rada u školi. Drugu vrstu praćenja pedagog ostvaruje u suradnji s učiteljima i ona se odnosi na konkretne uvide u nastavu. U suradnji s učiteljima mogu se dogovoriti načini praćenja rada pojedinih učenika ili praćenja novih nastavnih strategija. Posao školskog pedagoga je priprema posjeta nastavi, sudjelovanje u izvođenju nastave (praćenje) i analiza nastave. O kakvoj će pripremi biti riječ ovisi o cilju praćenja nastave. Ukoliko je namjera posjeta nastavnom satu praćenje ostvarivanja kurikuluma, priprema je jednostavnija. Može se izraditi protokol za praćenje nastave koji će kasnije poslužiti za analizu nastave. Nakon obavljenog uvida u nastavu zajedno s učiteljima provodi se analiza rada. Prilikom analize neposrednog rada školski pedagog koristi bilješke koje je napravio tijekom nastavnog sata, učiteljevu dnevnu pripremu i nastavni materijal koji je koristio tijekom rada s učenicima. Vrlo je važno uključiti i učenike u analiziranje ili vrednovanje zajedničkog rada s učiteljima. U tu

svrhu školski pedagog može koristiti upitnike za učenike kojima utvrđuje njihov doživljaj praćenja nastave, vrednovanje razredne klime, samovrednovanje kao i vrednovanje ostalih učenika u razrednom odjelu. Kako bi smanjio stres, napetost, strah ili nelagodu kod učitelja prilikom dolaska na nastavu na početku svakog polugodišta na stručnim aktivima ili Učiteljskim vijećima može održati predavanja i razgovor s učiteljima na temu:

- Stilovi učenja, raznolikost i razlike u procesu učenja
- Planiranje nastavne jedinice, određivanje ciljeva i zadataka i ishoda učenja
- Umijeće izlaganja i umijeće slušanja, razvoj komunikacije
- Motivacija učenika za rad i učenje
- Korištenje nastavnih sredstava i pomagala, izmjena oblika i metoda rada
- Disciplina u razrednom odjelu, kreativni rad, radna klima
- Razvoj samopouzdanja i samopoštovanja
- Vrednovanje i samovrednovanje rada
- Kako motivirati i uključiti učenike u sve etape nastavnog sata?

Osnovni cilj ovih predavanja povezivanje je s učiteljima, stvaranje međusobnog povjerenja, suradničkog odnosa i rad na razvijanju njihovih kompetencija. Zadatak pedagoga u radu s učiteljima poticanje je na zajedničku suradnju što podrazumijeva uključivanje svih sudionika u dijagnosticiranje potreba, odlučivanje, osmišljavanje, implementaciju i evaluaciju razvoja učitelja. Usmjeravanje učitelja prema onima koji imaju duži pedagoški staž olakšava određivanje smjera i vlastitih ciljeva, a služenje profesionalnim sadržajima zadovoljenje potreba i stvaranje novih ideja i inovacija u pedagoškoj praksi. Primjeri dobre prakse dobra su osnova za stručno usavršavanje i međusobnu podršku učitelja. Školski pedagog tijekom cijelog svog rada s učiteljima treba poticati kritičko i refleksivno mišljenje koje pomaže onima koji uče ispitati kulturne i organizacijske pretpostavke kao i vlastitu školsku praksu te njegovati učenje za akciju, uz mogućnosti za odlučivanje i planiranje strategija učenja. S ciljem unapređenja rada školskog pedagoga na području praćenja nastavnog procesa predlaže se kontinuirani rad na ovim područjima:

Planiranje posjeta nastavi i praćenje nastave

-u godišnji plan i program rada školski pedagog treba planirati aktivnosti vezane za posjet nastavi i praćenje nastavnog procesa

-potrebno je odrediti ciljeve i zadatke praćenja te ishode, pri čemu valja voditi računa o zajedničkim ciljevima i suradnji s ravnateljem škole

-priprema posjeta nastavi važna je za uspjeh praćenja nastavnog procesa, stoga je potrebno odrediti prioritete odnosno sadržaje koji su pedagoški mjerljivi

-postupak praćenja i promatranja nastave treba biti znanstveno utemeljen, pouzdan i što objektivniji, te zbog toga školski pedagog treba izraditi protokol praćenja

-u pripremu praćenja nastave valja uključiti učitelje i na taj način stvoriti ozračje suradnje i timskog pristupa nastavnom procesu.

3.Praćenje nastavnog procesa – suradnja školskog pedagoga, učitelja i učenika

-mjesto s kojeg će pedagog pratiti nastavu u razrednom odjelu treba biti odabrano na način da ne ometa rad učenika i učitelja, niti da svojim prisustvom odvlači pažnju učenika

-školski pedagog bilježi svoje dojmove, komentare i prijedloge te iste koriti u razgovoru s učiteljima nakon održanog nastavnog sata

-kad je školski pedagog aktivni sudionik u dijelovima nastavnog sata, treba se na primjeren način uključiti u raspravu, a nikako nametati svoje ideje i moguća rješenja, on je sudionik u nastavi, prema tome jednak s ostalim sudionicima

-praćenje, pisanje bilježaka, ispunjavanje protokola praćenja ili korištenje tehnike (video-kamera, fotoaparata, kazetofona) treba biti što diskretnije da ne ometa sudionike u nastavnom procesu

-budući da učitelji traže povratnu informaciju, najčešće pogledom, dobro je da školski pedagog prati kretanje učitelja i povremeno da podršku učitelju – neverbalna podrška

-prije kraja sata poželjno je obratiti se učenicima, izraziti svoje doživljaje i osjećaje tog sata i na taj način i učenicima dati povratnu informaciju o praćenju nastave.

4. Analiza sata, zaključci te preporuke za unapređivanje nastave

-sređivanje dojmova prvi je korak nakon praćenja nastave, školski pedagog proučava i analizira bilješke sa sata i eventualne listiće za vrjednovanje nastavnog sata koje su popunili učenici

-predlaže se da u analizi nastavnog procesa školski pedagog počne od općih pitanja, uvjeta rada u učionici, korištenja udžbenika i dostupnih nastavnih sredstava

-u početnom dijelu razgovora s učiteljima dobro je da oni sami iznesu svoja zapažanja, osjećaje i ukratko analiziraju sat, izjava učitelja dobra je polazna osnova za cjelovitu analizu nastavnog procesa

-nakon toga pristupa se detaljnijoj analizi nastave i to po područjima: vrijeme, nastavni sadržaji, nastavna sredstva, oblici i metode rada, komunikacija između učenika i učitelja, postavljeni i ostvareni ishodi učenja

-nakon analize nastave potrebno je navesti nekoliko zaključaka i planova za budući rad, to je zapravo i bit praćenja nastave, izrada prijedloga za unapređivanje rada

-o razgovoru s učiteljima vodi se dokumentacija koja kasnije koristi školskom pedagogu za izradu analize rada kao i za vrjednovanje cjelokupnog rada.

Valja napomenuti da se za svaku analizu nastavnog sata školski pedagog treba savjesno pripremiti. Temelj za analizu sata su bilješke koje je vodio tijekom praćenja nastavnog procesa. Nastavu zajedno analiziraju školski pedagog i učitelj u konstruktivnom i argumentiranom razgovoru. Tu dolaze do izražaja komunikacijske kompetencije sudionika razgovora, a rezultat analize svakako doprinosi unapređenju kvalitete nastavnog procesa. Tijekom odvijanja nastavnog procesa školski pedagog surađuje sa svim sudionicima tog procesa pri čemu primjenjuje različite metode i postupke. S učiteljima najčešće surađuje na unapređenju nastave kao temeljnog odgojno-obrazovnog procesa u školi. „Povezanost s nastavom omogućuje pedagogu kompleksniji utjecaj na nastavu. Uočavanjem, praćenjem i mijenjanjem pojedinih važnih činjenica, pedagog u suradnji s učiteljem može neposredno i posredno utjecati na uspjeh učenika u

nastavi.“[2] Neposredni rad s učenicima odnosi se na pitanja vezana za njihovo odrastanje, učenje, ostvarivanje školskih obveza, njihovo napredovanje i sl. U suradnji s roditeljima učenika školski pedagog ima važnu ulogu motivirati roditelje za njihovo uključivanje u život i rad škole, a sve s ciljem dobrobiti njihove djece. Navedeni su glavni dijelovi praćenja nastave koji mogu koristiti za rad svakog stručnog suradnika školskog pedagoga. Zajedničkim radom učenika, učitelja i školskog pedagoga razvijaju se interpersonalni odnosi; sigurnost, povjerenje, identifikacija, prihvaćanje, podržavanje, suradnja, samostalnost i iskrenost. Važno je napomenuti da se uloga svakog sudionika nastavnog procesa treba mijenjati tijekom nastave. Svaki sudionik nastave trebao bi biti planer, programer, organizator, izvršitelj, analitičar i na kraju u ulozi vrjednovatelja. Praćenje nastave sastavni je dio poslova školskog pedagoga i učitelja. Školski pedagog kao stručni suradnik u školi ima ulogu poticati učitelja i učenika na vrjednovanje rada u kojem zajedno sudjeluju s ciljem zajedničkog unapređenja odgojno-obrazovnog rada. Njegova je stalna zadaća stvaranje ugodnog ozračja u školi, a pogotovo stvaranje suradničkih odnosa među svim sudionicima nastavnog procesa. Naglasak treba biti na zajedničkom planiranju, programiranju, ostvarivanju i vrjednovanju rada. Na taj se način postiže zajednički uspjeh na usavršavanju odgojno-obrazovnog rada. Sudionici postaju odgovorni za (ne)uspjeh. Školski pedagog trebao bi u svoj godišnji plan i program uvrstiti što više tema i zadaća za unapređivanje komunikacije među sudionicima nastavnog procesa i to kroz predavanja, razgovor, pedagoške radionice i zajedničko izvođenje nastave. Na taj će se način smanjiti osjetljivost učitelja na njegovo prisustvo na satovima. Učenici će također uvidjeti da je uloga pedagoga u školi koordinacija rada i pomoć njima i učiteljima da što uspješnije ostvare predmetne kurikulume kao i postavljene ishode učenja. Praćenje nastavnog procesa i suradnja školskog pedagoga, učenika i učitelja treba postati svakodnevna aktivnost, a ne pojava koju učitelji smatraju opterećenjem ili kontrolom njihova rada. Učitelji i stručni suradnici u komunikaciji s učenicima tijekom neposrednog rada moraju omogućiti učenicima da vide sve svoje dobre osobine i da se osjećaju dobro kad misle o sebi. Zato je stalna povratna informacija o radu učenika važna i pomoć učitelja tijekom rada s učenicima usmjerena prema razvoju osobine učenika treba biti stalna. Važno je da učenik ima znanje o sebi, da prepozna svoja očekivanja te da može vrednovati

svoj rad. Upravo je vrednovanje sebe važna dimenzija pojma o sebi.[7] Uspjeh rada na ovom području bit će veći ukoliko svi sudionici u odgojno-obrazovnom radu shvate potrebu za suradničkim učenjem i timskim pristupom radu s ciljem dobrobiti učenika.

5. Posao školskog pedagoga na utvrđivanju kvalitete nastavnog procesa i postignuća

Osnovna je uloga školskog pedagoga poboljšati kakvoću odgojno-obrazovnog procesa. Kako bi ostvario tu svoju ulogu tijekom neposrednog rada sa svim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa analizira pedagoški proces, provodi akcijska istraživanja na područjima gdje su uočene poteškoće kao i područjima odgojno-obrazovnog rada gdje ima prostora za unapređenje dosadašnje dobre prakse. Njegova zadaća je da trajno vrednuje nastavne procese i ostvarena postignuća. Dio poslova na utvrđivanju kvalitete nastavnog procesa ostvaruje kroz aktivnosti vezane za periodične analize rada i postignuća učitelja i učenika, provedbom ciljanih akcijskih istraživanja te aktivnostima vezanim za utvrđivanje mjera koje će stvoriti kvalitetnu školu i unaprijediti kulturu školske ustanove u kojoj zajedno s ostalim sudionicima radi i unapređuje nastavni proces. Kvalitetna suradnja školskog pedagoga i učitelja podiže kvalitetu nastavnog procesa te kvalitetu škole u cjelini. Savjetodavni rad školskog pedagoga nakon ostvarenog uvida u neposredni rad učenika i učitelja važan je segment unapređenja kvalitete nastavnog procesa. U radu s učiteljima on se najčešće odnosi na konkretne školske i pedagoške situacije. Kvaliteta takvog rada ovisi o pedagoškom iskustvu, utjecajima pedagoške prakse, različitim objektivnim i subjektivnim okolnostima u kojima se odvija nastavni proces i savjetodavni rad. Osim savjetodavnog rada, školski pedagog u svom radu primjenjuje konzultacije s učiteljima. Svrha konzultacija je prikupljanje i razmjena informacija o učenicima, njihovom radu, motivaciji, napredovanju ili poteškoćama koje se javljaju tijekom nastavnog procesa. Školski pedagog i učitelj tijekom konzultacija razmjenjuju informacije, usklađuju i zbližavaju svoja stajališta i pronalaze najbolja rješenja za pojedinog učenika ili razredni odjel u cjelini. Savjetodavni rad i konzultacije temelje se na

povjerenju. Važna je otvorena komunikacija, stvaranje osjećaja sigurnosti i zadovoljstva zajedničkom suradnjom. Za kvalitetne kolegijalne odnose između školskog pedagoga i učitelja važna je empatičnost. Školski pedagog u učitelju treba gledati stručnjaka od kojega može učiti. Isto tako, kada učitelj školskog pedagoga doživi kao stručnjaka i osobu od povjerenja, možemo govoriti o kvalitetnom odnosu za unapređenje odgojno-obrazovnog rada i kvalitetnu brigu o učenicima. U suradnji s ravnateljem škole, školski pedagog mora se baviti pitanjima razvojnih planova, rješavanjima odgojno-obrazovnih pitanja te vizijom škole, a sve s ciljem unapređenja rada škole i stvaranja njezine prepoznatljivosti. Suradnja s ravnateljem i zajednički rad na području stvaranja kvalitetne škole od velike je važnosti za uspjeh stvaranja kvalitete rada. Zajedničko planiranje, praćenje i analiziranje ostvarenih rezultata sastavni je dio suradnje školskog pedagoga i ravnatelja. Školski pedagog ključni je sugovornik ravnatelju u:

- koncipiranju pedagoških poslova i procesa u školi i oblikovanju odgovarajućih pedagoških dokumenata kojima se reguliraju

- pitanjima kreiranja vizije i razvojnih planova škole kao pedagoške ustanove

- izvođenju odgojno-obrazovnog procesa te rješavanja pitanja i problema što se u njima pojavljuju i

- analiziranju potreba učenika, stavova roditelja i lokalne zajednice te njihovom unošenju u program rada škole.[5] Škola se ne razvija samo uz mjere i propise izvana već se njen razvoj ogleda u aktivnostima koje se provode u samoj školi. Ona se razvija na način da prilagođava svoj rad potrebama školskog okružja, a ponajprije potrebama učenika i učitelja koji zajednički ostvaruju nastavni proces. Upravo je zadaća školskog pedagoga pokretanje inovacija koje će rezultirati razvojem škole.

6. Zaključak

Smisao naših zanimanja u školi nije ispunjavanje učenika činjenicama nego poučavanje učenika kako učiti. Smisao zajedničkog rada učitelja i školskog pedagoga je u suradničkom radu i učenju. Posao školskog pedagoga vezan je za unapređivanje nastave. Jedan je od oblika unapređivanja nastave i zajedničko praćenje nastave u kojem ima važnu ulogu. Naglasak se stavlja na metodiku rada učitelja, komunikacijske vještine, organizacijske kompetencije te primjenu pedagoško-didaktičkih inovacija. Praćenje nastave ima cilj međusobnog pomaganja svih sudionika nastavnog procesa te unapređivanje odgojno-obrazovnog rada. Za uspješno praćenje nastave potreban je i dobar plan aktivnosti. Učitelji u svojim dnevnim pripremama omogućuju ostvarivanje programa i isto tako daju mogućnost praćenja. Uloga učitelja je višestruka; usredotočen je na sadržaj rada, metodiku rada, učenike, nastavna sredstva i pomagala. Kako bi se kreativnost mogla što adekvatnije vrjednovati, u nastavnom procesu kao supervizor i podrška učitelju povremeno sudjeluje i školski pedagog. Zajedničkom analizom nastavnog sata učitelj i školski pedagog predlažu mjere za unapređivanje nastavnog procesa, a time i učenja. Praćenje nastavnog procesa bit će uspješnije ukoliko se u njega uključe i učenici. Učenje kojemu je učenik u središtu najbolje je učenje. U tom smislu treba promatrati rad školskog pedagoga na području i poslovima praćenja nastavnog procesa.

7.Literatura:

- [1.]Bognar, B.,2017., Ususret promjenama odgojno-obrazovnog sustava, *Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru*, 10(11), 143-166.
- [2.]Jurić, Vladimir. 2004. Metodika rada školskog pedagoga. Školska knjiga. Zagreb
- [3.]Ledić, J., Šimek,L. Dorčić,M. 2020. Kompetencije pedagoga za inkluzivnu praksu, *Napredak : Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 161 (2020), 3 - 4; 291-314 <https://www.bib.irb.hr/1107903>
- [4.]Previšić, V. 1999. Škola budućnosti: Humana, stvaralačka i socijalna zajednica. *Napredak*, 140 (1), 7-16, str. 12.
- [5.]Staničić,S., Resman, M.:2020., Pedagog u vrtiću, školi i domu, Znamen, Zagreb
- [6.]Vrcelj, S., Mušanović, M. 2001. Prema pedagoškoj futurologiji. Rijeka, Hrvatski pedagoško-književni zbor, str. 208
- [7.]Vuković,N. 2020; Učitelji i učenici u kreativnoj školi, *Varaždinski učitelj* 3/2020

Stručni rad

ZNAJU LI UČITELJI PREDZNAJU SKOTOPIČKI SINDROM?

Petra Podbevšek Žigman

Osnovna šola Šmartno pod Šmarno goro

Sažetak

Učitelji, unatoč previše obrazovanja, ne znaju sve posebnosti koje učenici sa sobom donose u učionice. Kao učiteljica u učionici, susrela sam se sa skotopijskim sindromom kod svog sina, misleći da bi to mogla biti disleksija, jer su neki od znakova slični.

Ključne riječi: Skotopični sindrom, filtri, Irlen klinika, procjena.

1. Uvod

Današnje vrijeme, vrijeme brzog i masovnog prikupljanja informacija, istovremeno je vrijeme u kojem je ispravno imati kritički pristup svemu novom što učimo. Ali to s jedne strane zahtijeva dovoljnu količinu stvarnih informacija, a s druge strane prijenos tih informacija u život ili osmišljavanje onoga što smo naučili.

Većinu vremena tražimo informacije o stvarima koje nas zanimaju iz određenog razloga.

Ja, kao učiteljica u osnovnoj školi, po prirodi i također imam tendenciju tražiti informacije o promjenama koje primjećujem kod djece. I škola i moja djeca kod kuće.

Naime, mudrost i znanje koje steknem u školi često prenosim svojoj djeci kod kuće i obrnuto. Ono što naučim, naučim ili postignem sa svojom djecom, a barem pokušavam i s učenicima u školi.

Nedavno sam, s iskustvom sa sinom, počela puno razmišljati i istraživati te pratiti jednu posebnu temu i u školi.

Ovako ide priča o iskustvu.

2. Kako je sve počelo?

Desetogodišnji sin nosi naočale s dioptrijom od svoje šeste godine. Ništa slično, reklo bi se, ali tek do trenutka kad se počeo sustavno opismenjivati.

Još od djetinjstva, puno prije nego što je sustavno naučio čitati, svi smo mu čitali priče prije spavanja, uključujući oca i baku i djeda, sa željom da potaknemo njegovu volju i zanimanje za čitanje. A onda je strastveno slušao bajke i aktivno sudjelovao u čitanju koliko je mogao sa svojim godinama. Gledao je ilustracije, zanimao ga je sadržaj onoga što je čuo.

Sve dok nije počeo učiti čitati. Bilo je to sa šest godina. Tada je njegova revnost za čitanjem počela jenjavati. I nismo mogli zamisliti zašto je to tako.

Bilo je to i vrijeme kada se, gledajući televiziju navečer, odjednom počeo žaliti da mu sve svijetli pred očima, da ga peku i da ne može gledati u ekran.

I sama sam nosila naočale za dalekovidost od svoje treće godine te do trineste godine, a suprug je prvih godina svog rada radio u optici, a kao optički tehničar brzo je shvatio da s vizijom našeg sina nije sve u redu. Nakon neposrednog oftalmološkog pregleda, sin je odmah dobio korektivne naočale. Zbog kratkovidnosti, dalekovidosti, a istodobno mu je dijagnosticiran astigmatizam ili neravnomjerna zakrivljenost leće. "

Sin je odmah prihvatio naočale i skinuo ih samo kad je to prijeko potrebno. Snimao ih je u školi, u sportu i u plivanju.

Revnost za čitanjem je opadala. Nije više bio toliko uzbuđen što smo ga čitali kao odraslog, ali kad je morao sam vježbati, sve se više opirao. Nije bio oduševljen čitanjem.

U drugom razredu, kada je u slovenskoj školi započelo sustavno učenje čitanja, prihvatio je čitanje kao nužno zlo. Čitati je naučio relativno brzo i bez većih problema. Ipak, više ne voli čitati. U trećem je razredu za laičkog slušatelja čitao gotovo tačno, bez većih problema ili zastoja. Shvatio je ono što je pročitao, uglavnom. No, kako ne bi čitao, počeo je tražiti razne izgovore.

Opet, drugi put je čitao s pogreškama. Nekad veći, nekad manji. Ponekad s više pogrešaka, opet drugi put s manje pogrešaka. I to je bilo vrlo zbunjujuće. "Zašto jednom ovako čita, a drugi put onako?" Svi smo se pitali oko njega.

A kad je uopće okretao slova, b i d, a ponekad f i t ili čak slogove u riječi, uvijek sam puno puta pomislila da bi mogao biti disleksičar. Naravno, cijelo sam vrijeme uspoređivala njegovo čitanje s čitanjem vršnjaka u školi. I prenjivala iskustvo; od kuće do škole i obrnuto.

S vremenom sam shvatila da je povremeno promijenio slog dviju riječi, ili zato što se nije mogao sjetiti nove riječi ili izraza za njega, izmislio je riječ koja mu je značila riječ koju se nije sjećao. Tako je, na primjer, svog rođaka Dragota preimenovao u Darka i slično, a ja sam sebi rekla; "To je gotovo disleksija."

Znala sam da ću sama teško doći do dna. Uvjerena da ću dobiti odgovarajuću pomoć i odgovore na svoja pitanja, obratila sam se tada učiteljici svog sina i pitala je može li mog sina odvesti defektolog u njihovu školi pod povećalo.

Tamo sam naišla na odgovor koji me šokirao. Razrednik mog sina nije se složio s mojim zapažanjima u vezi s njegovim čitanjem i rekao je da sin ima natprosječne kognitivne sposobnosti. Odmah je dodala kako njegovo ponašanje, međutim, nije uvijek uzorno. Da se odupre i inzistira na svom. Pokušao sam joj objasniti svoja zapažanja o čitanju i dodao sam da je nemiran pri čitanju, zijeva, sjedi zatvoreno i ne voli sjediti za stolom dok čita, a ponekad previše radi i čini pogreške slične osobama s disleksijom. sine, ako postoji, teško je obrazovati, a ne podučavati.

Shvatio sam da joj ne odgovara što joj se sin prkosio učiteljima. Međutim, ona je kategorički negirala njegove nedostatke u čitanju.

Odmah nakon toga i sama sam kontaktirala školsku savjetodavnu službu svog sina te ih upoznala sa svojom dilemom i pitala hoće li netko iz njihove službe nadzirati dijete u nastavi ili s njim napraviti testiranje ili bilo kakvu procjenu moje dileme.

A također sam dobio odgovor od savjetodavne službe sličan odgovoru razrednika, a da ga nitko nije samo trenutak promatrao na nastavi.

Ogorčena, vidjela sam da se moram drugdje obratiti za odgovore o stanju svog sina.

U četvrtom razredu, kada se odvija faza čitanja nazvana „čitanje za učenje“, bilo je važno pravilno čitati, razumjeti pročitano i učiti čitanjem.

Sin je kod kuće čitao samo navečer, u mraku, uz svjetlost i uvijek u posebnoj pozi. Onaj koji se meni kao učitelju uopće nije svidio. Uopće nije volio čitati za stolom. Pritom je često počeo zijevati nakon nekoliko pročitanih redaka. Ponekad se žalio da ga boli trbuh.

A ponekad je čitao gotovo bez greške; pod tim mislim, bez okretanja slova, pročitao je svaku riječ do kraja i točno, opet drugi put kad sam očajavao da nije mogao čitati.

Još me više zbunila činjenica da u školi nije imao loše ocjene. Međutim, kući je nekoliko puta donio lošiju ocjenu u četvrtom razredu jer nije u cijelosti pročitao zadatke koji proizlaze iz teksta ili je pogrešno razumio cjelokupnu uputu zadatka.

Kad se to dogodilo prilikom ocjenjivanja opisa struke na slovenskom jeziku, rekao sam sebi; "Za sada je dosta!"

Čitanje djeteta mora procijeniti stručnjak.

Odveli smo sina na samoprocjenu. Specijalnom pedagogu koji također procjenjuje moguću disleksiju, pa čak i skotopijski sindrom. Anomalija za koju sam saznao točno na mreži kad sam tražio informacije o uzrocima čitanja svog sina koje sam opisao.

Kad nam je određen datum pregleda, dobili smo uputu da tog dana ne puštamo sina u školu. Trebao bi se odmarati kod kuće i ni na koji način ne gledati televiziju, tablete ili bilo koji drugi zaslon, jer bi mu to moglo naškoditi prilikom ocjenjivanja.

Sin je slijedio preporuke, odmorio se i započeo razgovor s procjeniteljem.

Prije početka upozoren sam da se moj sin može žaliti na glavobolju, mučninu, vrtoglavicu, pospanost ...

Procjena je podijeljena u dva dijela; u prvom je gledao bijele listove tiskane s crnim tekstovima, sekvence slova i druge znakove. Pritom je imao niz zadataka povezanih s vizualnom percepcijom.

Na kraju prvog dijela, ocjenjivač je presudio da se sigurno radi o skotopijskom sindromu, a ne o disleksiji, kao što sam u međuvremenu sumnjao.

Naime, otkrila je da u vizualnoj percepciji jedna boja zaostaje za njim u procesu stimuliranja podražaja duž vidnog živca. To uzrokuje da ono što je napisano na bijeloj pozadini opaža neispravno, već iskrivljeno. Slika se može tresti, rotirati, zamagljivati ili iskrivljavati na bilo koji drugi način, čak se i slova u riječi mogu okretati. A ovo je skotopijski sindrom. Na klinici Irlen skotopijski sindrom opisan je na sljedeći način: „Skotopični sindrom je poremećaj senzorne regulacije koji uzrokuje niz simptoma, uključujući nedostatke u obradi vizualnih informacija i osjetljivost na svjetlost. To je problem s obradom vizualnih informacija u mozgu, a ne problem s očima. "

Ili jednostavnije rečeno; da bi opazio bijeli spektar, koji je spektar svih šest duginih boja, optički živac mora istodobno prenijeti cijeli spektar boja. Međutim, kod ljudi sa skotopijskim sindromom obično jedna, rijetko dvije boje zaostaju minimalno. To rezultira iskrivljenom slikom, posebno na bijeloj pozadini. Velika većina nastavnih materijala ima tekst na bijeloj podlozi.

Procjeniteljica je nadalje objasnila da je u drugom dijelu morala otkriti koja je od duginih boja zaostajala za njim u procesu percepcije. Da bi to saznala, dala mu je folije različitih nijansi i boja kroz listove pune crnih tragova kako bi provjerila je li njegova percepcija uz pomoć obojenog filtra, mat folije, nešto drugačije. To bi trebalo ublažiti ili čak eliminirati kašnjenje u percepciji.

Kad je preko lišća postavila nekoliko folija različitih nijansi, otkrila je da on zaostaje za dvije boje; plava i marelica.

Uputila nas je da kupimo folije obje boje. Vaš bi vas sin trebao pročitati kroz čitanje koje bi pročitao.

Međutim, budući da je malo ljudi koji zaostaju za dvije boje u procesu opažanja bijele boje, nazvala me tri dana kasnije i ponovno nas pozvala na pregled. I dalje je tvrdila da moj sin ima ovaj sindrom, ali rekla je da on ima toliko snažnu i dugotrajnu pažnju da je kad joj je sudila potvrdila da on možda zaostaje u boji.

Sinu smo odmah dali prozirne folije koje će mu pomoći u svakodnevnom čitanju u školi. Uz to, mat folija uklanja odsjaj koji uzrokuju neonska svjetla koja su danas puna u školama. Taka; bijelo, hladno svjetlo tim ljudima još više otežava dešifriranje likova na bijeloj pozadini. Međutim, ako je papirnati materijal još uvijek gladak i sjajan, još im je teže.

Ali to nije jedini način da se pomogne ljudima s skotopijskim sindromom. Ljudima najviše pomažu "Irlen spektralni filtri", koji se u laboratoriju u Kaliforniji, SAD, obrađuju individualno određenom bojom za svakog pojedinca.

Da bi se odredili takvi filtri, osoba prvo izvrši drugi pregled ili dijagnozu, jer postoji oko jedanaest tisuća nijansi tih filtara.

Čeka se nekoliko mjeseci, a trenutno je vrijeme čekanja još duže zbog virusa Sars Cov -19.

3. Zaključak

Sin trenutno čeka ovaj pregled, a s njim i sve rezultate filtera na novim lećama koje ima na novim okvirima. Novo odabrani okvir morao je biti u mat materijalu, a korektivne leće bez ikakvih prevlaka.

Sve zajedno, međutim, čekamo da vidimo hoće li mu filteri pomoći do te mjere da će tamni tekst na bijeloj pozadini doživljavati baš kao i ljudi bez ovog sindroma, a odsjaj neonskih svjetala neće osjetiti kao ometajuću element.

Ti će odgovori doći iz Amerike. Trenutno ne znamo kada točno.

4. Popis literature

1. Irlen klinika. URL: <https://www.irlenslovenia.com/o-kliniki/> (9. 2. 2021)

Stručni rad

PROJEKT „I ŽIVOTINJE TREBAJU NAŠU BRIGU“

Martina Jembrih, učiteljica matematike

V. osnovna škola Varaždin

Sažetak

Na V. osnovnoj školi u Varaždinu već sedmu godinu za redom uspješno se provodi projekt naziva „I životinje trebaju našu brigu“ u suradnji s udrugom za zaštitu životinja „Spas“. Projekt je od velikog društvenog značaja ali iz značaja za učenike škole u smislu razvoja socijalnih vještina i jačanja odgojnih vrijednosti. Projekt je humanitarnog karaktera i u njemu dobrovoljno sudjeluju učenici V. osnovne škole Varaždin prikupljajući sredstva i potrepštine potrebne za štićenike udruge Spas. Projekt se odvija u dva dijela. Prvi dio odnosi se na prezentiranje realnog stanja štićenika udruge prikupljanje potrebnih sredstava. Drugi dio se odnosi na posjet udruzi i dopremanje prikupljenih potrepština.

Ključne riječi: udruga Spas, socijalno ponašanje, odgoj, škola

1.Uvod

Jedan od glavnih i temeljnih zadataka osnovne škole je odgoj i obrazovanje. Na strani odgoja učenici razvijaju osjećaj za zajednicu i socijalno povezivanje s članovima zajednice. Na taj način promiče se socijalno ponašanje u djeteta čime mu se omogućava normalno funkcioniranje u ljudskoj zajednici. Učenika osnovnoškolske dobi treba usmjeravati prema osjećaju pripadnosti zajednici i jačanju osjećaja za druge jer su to temeljne vrijednosti jednog budućeg građanina ove zemlje. U razrednom okruženju učenici dobivaju dio tog osjećaja i dio te obaveze (dužnosti) s kojom ih ispraćamo u svijet nakon osam godina školovanja. Osnovna škola kao gotovo jedina odgojna institucija koja oblikuje i odgaja mlade ljude od prvog dana njihovog svjesnog uključivanja u zajednicu ima najvažniji zadatak usađivanja odgojnih vrijednosti u djeteta.

Nažalost nisu sve aktivnosti u okvirima predmetnih kurikuluma usmjerene prema stvaranju i usađivanju socijalnih vrijednosti učenika. Ponekad pored obrade novog gradiva što je isto tako važna komponenta učenikovog života i prebivanja u osnovnoj školi jednostavno nema prostora za dodatno stvaranje izvrsnosti u odgojnim vrijednostima.

Nasreću tu su školski projekti kojima je moguće izvan predmetnih kurikuluma osnažiti odgojne vrijednosti uključivanjem učenika u aktivnosti i provedbu tih projekata. Najzanimljiviji su humanitarni projekti u kojima učenici mogu pokazati sav potencijal svoje socijalnu izvrsnost. Tako je u organizaciji i provedbi dviju učiteljica V. osnovne škole Varaždin: **Martine Jembrih i Gordane Križanić** uspostavljen i proveden već sedmu godinu po redu socijalni i humanitarni projekt naziva: „**I životinje trebaju našu brigu**“ u suradnji s naširoko poznatim azilom u Hrvatskoj, udruzi Spas.

Sama udruga Udruga za zaštitu životinja “Spas” osnovana je 2000. godine od male grupe entuzijasta s ciljem promicanja prava životinja i njihove zaštite. Nedostižno u tim davnim počecima, želja i cilj volontera bila je osnutak NO KILL skloništa u gradu Varaždinu.

Velikim angažmanom ljudi koji su bezuvjetno uložili svoje vrijeme i trud, sa željom da se pomogne lutajućim ili ozlijeđenim životinjama koje je netko napustio i zaboravio sklonište je 2010. godine – uz potporu Grada Varaždina, dobilo status registriranog skloništa!

SPAS
UDRUGA ZA ZAŠTITU ŽIVOTINJA

Slika 1: Službeni logo udruge za zaštitu životinja „Spas“

Udruga uskoro slavi 20 godina od osnutka, a sklonište je prošlo 7000 pasa, 5000 sretnih njuškica u tim godinama pronašlo je svoj dom. Svake godine sklonište se adaptira i veliki trud i napor ulaže za poboljšanje uvjeta štićenika. (prema: <https://spas.hr/o-nama/>)

2.Način provedbe i organizacija učenika

Osnovni cilj projekta već sedmu godinu zaredom što se pokazalo iznimno vrijednim je kod učenika probuditi veći stupanj suosjećanja i senzibilnosti u ovom slučaju prema životinjama i svemu živom. Jačanje učenikove empatije prema životinjama, zapravo je učenje usmjereno prema svemu živome. Ovim projektom koji se već sedam godina provodi s istom svrhom dobivaju se dugotrajni rezultati koji možda nisu vidljiv trenutno tijekom same provedbe projekta, ali dugotrajno donose zajednici mlade ljude spremne pomoći i suosjećati u teškim trenucima.

Projekt su s učenicima V. osnovne škole provodile učiteljice Martina Jembrih i Gordana Križanić. Aktivnosti ovog školskog projekta bile su realizirane tijekom mjeseca studenog u obliku dobrotvorne akcije istog naziva „I životinje trebaju našu brigu“. Učenici škole bili su dobrovoljno uključeni u ovu akciju odnosno projektne aktivnosti.

Slika 2: Akcija prikupljanja potrepština

Na samom početku provedbe projekta, održana je kratka prezentacija realnog stanja štićenika udruge Spas gdje su učenici bili suočeni s grubom realnosti koja je u njih probudila suosjećanje i empatiju te ostale pozitivne

emocije. U svakom razredu, razrednici su s učenicima prikupljali potrepštine koje su na kraju bile spremljene u jednu prostoriju škole u obliku hrane za pse, deka, zdjelica za hranu, gumenih i plastičnih igračaka za pse.

Slika 3: Donošenje hrane za pse učenika 8.a razreda

Prilozi u obliku hrane, dekica, ručnika, zdjela i plastičnih igračaka, prikupljeni su uzastopno nekoliko tjedana. Sakupilo se preko 300 kg hrane za pse što pokazuje koliko je učenicima bilo bitno sudjelovati u toj projektnoj aktivnosti.

Slika 4: Utovar potrepština namijenjenih udruzi Spas

Nakon što su sva potrebna sredstva prikupljena, vozilima udruge Spas prevezena su u samo sklonište. Učenici V. osnovne škole Varaždin uz djelatnike udruge osobno su pomagali utovariti sva prikupljena sredstva i potrepštine.

Slika 5: Transport potrepština u udugu Spas

Učenici su stvarno pokazali svu svoju socijalnu izvrsnost i najiskrenije namjere te veliko srce i suosjećanje s napuštenim životinjama, ali i suosjećanje prema svemu živome i životu. Na ovaj način učenici su stekli nova iskustva i usvojili pozitivne odgojne vrijednosti suosjećanja i socijalnog ponašanje koje će im uveliko koristiti u životu.

Uspješnost provedenog projekta vidljiva je ponajviše u osobnom zadovoljstvu učenika i njihovim sretnim licima.

3. Zaključak

Aktivacijom i participiranjem učenika projektnim aktivnostima projekta „**I životinje trebaju našu brigu**“ dobivene su mnogostruke odgojne vrijednosti kao u prvom redu stvaranje pozitivnih stavova prema sebi, drugima i vlastitom angažmanu. Također sami učenici su dobili prostor za svoje djelovanje i stvaranje osjećaja pripadnosti na temelju svojeg rada i doprinosa. Ovaj proces odgoja učenika možda u ovom trenutku nije dao konačne rezultate, ali svakako će im ta stečena iskustva i usvojene vrijednosti dugotrajno u životu biti glavna okosnica socijalnog ponašanja čemu zapravo škola kao odgojno obrazovna institucija treba težiti: stvaranju trajnih vrijednosti i pozitivnih obilježja karaktera.

4. Literatura

1. <https://spas.hr/>

Stručni rad

IGRE S LOPTOM U PRODUŽENOM BORAVKU

Mojca Debeljak

Osnovna škola Orehek Kranj, Područna škola Mavčiče, Slovenija

Sažetak

U 1. razredu igra je još uvijek vrlo važna jer se u tom razdoblju djeca suočavaju s prijelazom iz vrtića u školu, a istovremeno se moraju prilagoditi školskom radu, što uključuje više sjedenja. Stoga mislim da je važno, djecu u produženom boravku, do neke mjere "rasteretiti". Aktivnost opuštanja u produženom boravku namijenjena je odmoru, opuštanju i obnavljanju psihofizičke snage učenika, ali čak i za to vrijeme postoje određena pravila kojih se učenici moraju pridržavati, što nastojimo uravnotežiti sa čim više gibanja. U članku ću se prvenstveno usredotočiti na osnovne igre s loptom koje povezuju učenike, navikavaju ih na u život u zajednici, te ih dobro razgibaju, kako bi mogli brže i učinkovitije obavljati školske obaveze, istovremeno trenirajući motoričke sposobnosti, prirodne oblike gibanja i " baratanje " loptom.

Ključne riječi: aktivnost opuštanja, igre s loptom, gibanje, produženi boravak

1. Uvod

Ove školske godine predajem u produženom boravku, u 1. razredu. Dinamika rada prilično se razlikuje od samog podučavanja, jer su djeca popodne već umorna i zato im je potrebno više opuštanja. Tijekom nastave djeca još uvijek sjede određeni dio dana, što također utječe na njihove motoričke sposobnosti. Za vrijeme učenja na daljinu stručnjaci su ukazivali na njihovo opadanje.

Moja je uloga važna i odgovorna, jer, osim što sam učiteljica, ja sam i u ulozi voditelja, motivatora, moderatora i animatora. Učenike treba poticati na izražavanje stvaralaštva i inovativnosti.

Učenici u ovoj uzrastu vrlo su kreativni, znatiželjni, zanimaju ih mnoga područja, pa ih nastojim što manje ograničiti.

2. Aktivnosti opuštanja

U sklopu produženog boravka u našoj školi provodimo nekoliko aktivnosti, uključujući opuštanje. Ono je od iznimne važnosti za učenike. Obično ga izvodimo nakon ručka, tako da se učenici za to vrijeme opuste i skupe novu snagu za daljnja psihofizička opterećenja. Naravno, djeca su u svakom trenutku pod kontrolom, unatoč tome što su u to vrijeme minimalno vođeni. Ovo vrijeme provodimo u dvorani ili na igralištu, ako nam vremenski uvjeti dopuštaju

Ciljevi koje pokušavamo postići u okviru aktivnosti za opuštanje, različitim metodama rada, su sljedeći [1]:

- učenici shvaćaju opuštanje i odmor kao nužni element zdravog načina života;
- učenici uče i savladavaju različite aktivnosti koje ih opuštaju;
- učenici zadovoljavaju svoje potrebe za odmorom, gibanjem, socijalnim kontaktima i igrom;
- učenici kroz igru stječu i učvršćuju znanje, intelektualne vještine i socijalne vještine;
- učenici u zaigranim situacijama prihvaćaju pravila i norme, razvijaju maštu, kreativnost i smisao za humor;
- učenici interdisciplinarno (međupredmetno) povezuju znanja iz različitih školskih predmeta

3. Djeca i osnovne igre

Kroz igru djeca razvijaju svoje fizičke sposobnosti i zadovoljavaju potrebu za gibanjem. Uz to, igra potiče djetetovu socijalizaciju jer ga postupno privikava na život u široj zajednici. Na taj način se dijete privikava na određena pravila, na prihvaćanje kompromisa, na pobjede i poraze, a prije svega na suradnju, te je stoga važno, da ju uključimo u sve djetetove aktivnosti. Radi se o slobodnoj aktivnosti koja je ugodna i u velikoj mjeri proizlazi iz unutarnje motivacije.

Igra značajno utječe na djetetove motoričke i funkcionalne sposobnosti, te vještine. Uz to, dijete razvija govor, maštu i kreativnost, rješava probleme, uči i istražuje okolinu. Kroz igru savladava probleme i sukobe, opušta se i izražava svoje osjećaje, upoznaje sebe i svijet oko sebe, te razvija autonomiju. [2]

Osnovne igre uključuju razvoj motoričkih sposobnosti, a da dijete toga nije svjesno, te mu osim toga jačaju prirodne oblike gibanja. To su: hodanje, trčanje, skakanje i poskakivanje. Osnovne igre s loptom, s druge strane, utječu na razvoj onih motoričkih i mentalnih sposobnosti koje su slabije razvijene tijekom ovog razvojnog razdoblja. To su: koordinacija, brzina i točnost. Uz to, dijete može vježbati brojanje i orijentaciju (lijevo, desno, gore, dolje), svjesno vlastitog tijela i prostora u kojem se nalazi zajedno s drugim ljudima. [3]

4. Primjeri dobre prakse

Tijekom svih ovih godina kako predajem, primjećujem, da je lopta i dalje prva rekvizit koji djeca odaberu. Dječja mašta ne poznaje granice pa ponekad lopta nije samo lopta, već predstavlja "životinju", "bebu", "opasnost" ... Ono što me izuzetno raduje je, da se djeca znaju igrati zajedno. Lopata je rekvizit koji ih spaja. Tada više nije važno što prije nekoliko trenutaka nisu bili u najboljim odnosima, nije bitan ni spol ... važno je samo okupiti dovoljan broj igrača za određenu utakmicu.

4.1. Nogomet

Za dječake je nogomet još uvijek prvi izbor, ali djevojčice tu također ne zaostaju i rado im se pridruže.

Snaga, pokretljivost, koordinacija, brzina, ravnoteža i točnost su primarni oblici motoričkih vještina koje djeca jačaju kroz nogometnu igru. Uz to, u ovoj je igri prisutna i izdržljivost, što je također izuzetno važno za djecu.

U nogometu su djeca neizmjereno motivirana, što im daje energiju, usmjerava ih, te ih pokreće po igralištu. Cilj igre je dati što više golova protivniku, a pobjednička

momčad je ona koja postigne više golova. Djeca uglavnom jačaju dva prirodna oblika gibanja, to su trčanje i skakanje.

Pritom se, naravno, navikavaju na loptu, njezino vođenje i dodavanje suigraču, te gađanje u određenu metu, u ovom slučaju na gol (slika 1).

Slika 1: Nogomet na školskom igralištu

4.2. Na dva koraka

U ovoj igri sudjeluje bilo koji broj djece. Igra započinje kada učitelj ubaci loptu među učenike, a jedan od njih mora je uhvatiti. Učenik koji prvi uhvati loptu ima na raspolaganju dva koraka, kako bi se približio ostalim učenicima, te ih pokušao pogoditi loptom. Za vrijeme približavanja ostali učenici se ne smiju kretati. Dopusšteno je gađanje od struka naniže. Učenik koji je pogođen povlači se na rub polja i čeka kraj igre, dok se ostali "bore", da bi ili uhvatili loptu ili se dovoljno povukli, da ne budu pogođeni (slika 2). I ovdje su također bitni brzina i preciznost, kao i hvatanje, te bacanje lopte. U ovoj igri djeca osnažuju sva četiri prirodna oblika gibanja.

Slika 2: Igra Na dva koraka između učenika prvog razreda

4.3. Preko klupe

Igra Preko klupe prilično je slična igri Između dvije vatre, ali ova igra nema graničare. Obično se igra odvija u dvorani, u kojoj su dvije brojčano jednake ekipe odvojene klupom. Cilj igre je pogoditi sve igrače protivničke momčadi. Kad je učenik pogođen, povlači se na rub terena, a kada njegov suigrač uhvati protivničku loptu, prvi pogođeni igrač može se vratiti u igru (slika 3). Važno je da učenici u "zapaljivoj borbi" ciljaju protivnike od struka naniže kako bi izbjegli ozljede. U našoj školi za ovu igru koristimo mekanu loptu. Brzina, koordinacija i preciznost također su važni u ovoj igri, kao i hvatanje i bacanje lopte. U ovoj igri djeca osnažuju sva četiri prirodna oblika gibanja.

Slika 3: Igra Preko klupe u dvorani

4.4. Četiri kvadrata

Površinu za igru podjelimo na 4 jednaka polja. Mi ih obično odvajamo pomoću užadi za preskakanje. Igra započinje bilo kojim igračem na servisu (izvodi se nakon što se lopta odbije od tla, odozdo prema gore s obje ruke). Svaki od učenika može se kretati u svom polju, a cilj igre je odbiti loptu rukama, odozdo prema gore, u polje jednog od suigrača. Pritom se lopta može jednom odbiti na vlastitom polju i jednom na polju suigrača (slika 4).

Slika 4: Igra Četiri kvadrata

Tijekom igre djeca vježbaju odbijanje i zaustavljanje lopte, te sve primarne oblike motoričkih vještina (snagu, pokretljivost, koordinaciju, brzinu, ravnotežu, točnost).

Ovu igru učenici jako vole. Sviđa mi se što su je prilagodili tako, da može igrati više igrača, a ne samo četvorica, samo moraju pričekati da jedan od njih ispadne. Igra se možda čini jednostavnom, ali to nije tako, pogotovo za mlađe igrače, jer je dinamična i igrači se brzo mijenjaju. Mislim da je to jedan od razloga zašto je djeca vole, jer u relativno kratkom vremenu mogu nekoliko puta doći na red.

5. Zaključak

Motoričke sposobnosti ne utječu samo na tjelesno stanje, nego i na pamćenje, percepciju, koncentraciju, orijentaciju u vremenu i prostoru, asocijativne procese, te sposobnost rješavanja problema. Međutim, sve su to sposobnosti koje su osnova za školsko, ali također i za cjeloživotno učenje.[4]

Igre koje sam predstavila prije nisam poznavala, osim nogometa. Sretna sam što mogu i sama učiti od učenika, a ne samo obratno. Prije svega, drago mi je što učenici naše škole i dalje vole igrati takve igre, unatoč upozorenjima stručnjaka, jer je produženi boravak vrijeme koje moramo iskoristiti za gibanje. Još uvijek postoji dio djece koju je potrebno poticati na gibanje, ali to za veliku većinu djece predstavlja veselje, jer je razigrano gibanje užitek, opuštanje i radost. Za igru, kao i gibanje, nikad nismo prestari.

6. Popis literature:

[1] Blaj, B., Chwatal, B., Čerpnjak, S., Kos Knez, S., Magolič, L., Murgelj, H., ... Purgaj, S. (2005). Razširjeni program osnovnoškolskega izobraževanja: Podaljšano bivanje in različne oblike varstva učencev v devetletni osnovni šoli. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

[2] Videmšek, M., Stančević, B. (2011). Ulovimo prosti čas. Ljubljana: Fakulteta za šport.

[3] Videmšek, M., Stančević, B. (2011). Ulovimo prosti čas. Ljubljana: Fakulteta za šport.

[4] Frostig, M. (1998). Gibalna vzgoja. Ljubljana: Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše Ljubljana. Videmšek, M. in Pišot, R. (2007). Šport za najmlajše. Ljubljana: Fakulteta za šport.

Stručni rad

VRIJEME ZA BAJKU U 1. RAZREDU

Mojca Debeljak

Osnovna škola Orehek Kranj, Područna škola
Mavčiče, Slovenija

Sažetak

Čitanje je privlačno jer nam otkriva nove svjetove, budi maštu, dočarava različite osjećaje ... Također je važno za razvoj, učenje, jačanje međusobnih veza... Ali kako približiti knjige i čitanje djeci koja još ne čitaju, koja su na početku svog životnog puta i u kojoj se isprepliće mnoštvo različitih emocija, s kojima se nisu uvijek u stanju nositi? Sama sam se odlučila to učiniti pomoću čitanja slikovnica i takozvane "školske biblioterapije".

Ključne riječi: čitanje, djeca, emocije, školska biblioterapija.

1. Uvod

U našoj školi čitanje je jedna od poslije podnevnih aktivnosti. Učenici koji već znaju čitati po završetku svojih domaćih zadaća svoje vrijeme posvete čitanju. Na taj način omoguće mir i tišinu kolegama iz razreda koji još nisu završili svoju domaću zadaću, a prije svega vježbaju čitanje i razumijevanje pročitanog. Pri tome imaju na raspolaganju svoje knjige, udžbenike, lektiru, literaturu, časopise, popularne znanstvene knjige... sve iz kutka za knjige ili iz školske knjižnice.

2. Čitanje i "posljedice" čitanja

Čitanje potiče maštu i domišljatost, a s glavnim junacima doživljavamo uzbudljive događaje ili učimo o temi koja nas posebno zanima. Istovremeno, bez prisile učimo nove podatke koji se tako lakše utisnu u naše sjećanje. Osim toga, razvijamo pamćenje, održavamo koncentraciju i osnažujemo usredotočenost. Čitanje nam pomaže obogatiti rječnik, što poboljšava našu sposobnost pisanja i izražavanja. Sve u svemu, to također dobro utječe na naše samopoštovanje. Jačanje empatije također je jedna od „posljedica“ čitanja, što je posebno važno za mlađu djecu, jer su u ranoj razvojnoj fazi (prema Piagetu), egocentrični i nisu u stanju razlikovati vlastitu perspektivu od perspektive drugih. Kroz heroje iz knjiga, međutim, svi, djeca i odrasli, jačamo vlastitu empatiju, suosjećanje i osjećaj za bližnje.

Bajke utječu na djetetov razvoj osobnosti, kao i na njegovo učenje kasnije u životu. Pomažu im da upoznaju različite emocije i lakše se nose sa svojim osjećajima i problemima. Kad tijekom dana dožive stresnu situaciju, slušanje bajki omogućuje im da zaborave na to, prepuste se fantaziji i opuste se.

3. Djeca i biblioterapija

Pojam biblioterapija potječe od dvije grčke riječi, naime biblion, što znači knjiga, te therapein, što znači izliječiti. [1] Općenito se dijeli na čitateljsku i interaktivnu. Čitateljska biblioterapija je više raširena. Ovom metodom svatko sam rješava različite osobne probleme koji su za njega aktualni u određenom trenutku. Čitač je neovisan u procesu terapije, a knjiga mu je terapeutkinja i savjetnica.

Djeca imaju manje iskustva s čitanjem, slabiju koncentraciju i manje bogastvo riječi... pa se ova vrsta biblioterapije razlikuje od biblioterapije za odrasle. Za izvođenje je važna dob djece, jer se u predškolskom uzrastu, kada dijete još ne zna čitati, koriste prvenstveno audiovizualna pomagala. Važne su ilustracije koje izazivaju pozitivne, ali i negativne osjećaje. Ilustracije moraju biti živahne kako bi privukle djetetovu pažnju. Potrebno je uzeti u obzir višekratno čitanje naglas, odnosno pripovijedanje. Aktivnost bi trebala biti kratka jer je i djetetova pozornost kratka. Istinite priče treba iznijeti izravno, ali vrlo pažljivo. Prikladan uvod u biblioterapiju je terapija igrama, gdje se dijete može igrati s bilo kojom igračkom u

sobi i međusobno pripovijedanje, gdje priču prvo ispriča dijete, a zatim terapeut. On priči dodaje nove aspekte i rješenja, koja dijete mora prepoznati. [2]

Svako čitanje ne predstavlja biblioterapiju, ali bi li i naše čitanje u produženom boravku moglo biti označeno kao neka vrsta biblioterapije? Prema Burkeljci [3], „školska biblioterapija“ namijenjena je prvenstveno rješavanju manjih problema i osobnom razvoju, a ne rješavanju teških situacija, te je stoga važno da si ne postavljamo previsoke ciljeve. Iako stručnjaci vjeruju da u školi ne postoji biblioterapija ili biblioprevencija, iskustvo pokazuje da se ona može dogoditi spontano kada se dijete prepusti događajima, kada se uživi u junaka iz knjige, kada je opušteno i prihvaćeno, kada vjeruje svom mentoru. .. naravno s pretpostavkom, da mentor sam doživljava književnost kao ljekovitu, prema njoj ima osobni odnos, te da i sam osobno raste i razvija se.

4. Vrijeme je za bajku u skupini Marsovc

Moja znanja s područja knjižničarstva, didaktike i obrazovanja potaknula su me na razmišljanje, da se određene emocije koje se javljaju kod djece, mogu riješiti pomoću priča.

Naša skupina s produženim boravkom broji 16 dijete. Djeca su ljubazna, ali i živahna, što znači da među njima postoje i nesuglasice koje uzrokuju loše raspoloženje i stanje u skupini. Jedan od načina kako učenicima predstaviti problem svakako je bajka. Iste s radošću slušaju.

Budući da se nalazimo u područnoj školi i da je naša knjižnica prostorno mala, ali ipak sa velikim izborom dobrih knjiga, naše se aktivnosti odvijaju ili u učionici ili na školskom igralištu. Vrijeme za bajku je vrijeme kojemu posvetimo svaki dan, nakon ručka, kada su puni trbušići i kada se djeca trebaju smiriti prije novih izazova. Priče koje čitam ili pričam vrlo su različite. Izbor je tematski: godišnja doba, praznici, odnosi - obitelj, prijateljstvo, ekologija, higijena..., a sama sam usredotočena na to da se djeca poistovjećuju sa sadržajem i slušaju sa zanimanjem. Pri tome sam pozorna da su knjige napisane s fondom riječi koji djeca poznaju, jer će ih samo takve knjige kasnije još više približiti svijetu čitanja, te radije će vježbati čitanje.

Kada djeca čuju melodiju Pink Pantera, znaju da je to najava za smirenost i bajku. Okupljaju se na podu (u krug), te sjede ili leže (slika1).

Slika 1: Slušanje bajke

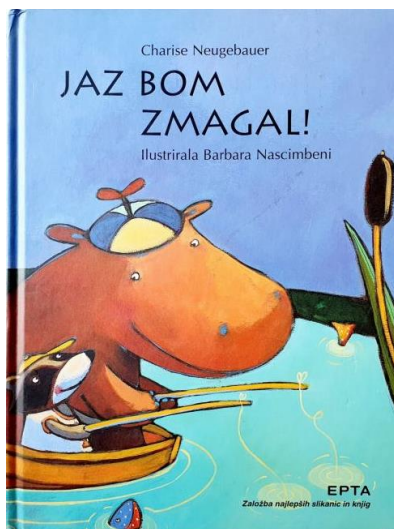
Na kraju bajke, većina djece leži i želi čuti još koju. I sama sjednem na jednu od dječjih stolaca kako bi ilustracije bile vrlo vidljive. Pri čitanju, a ponekad i pri pripovijedanju, oponašam glasove junaka iz bajke, što djeci dodatno povećava pozornost.

Nakon čitanja bajke obično joj posvetimo nekoliko minuta, da ponovno pregledamo ilustracije, po potrebi prepričamo radnju (obično djeca to urade sama, bez mog vodstva) i prenesemo je u naš život. Pri tome djeca zaista uživaju jer imaju priliku podijeliti sve osjećaje i događaje koji su im se dogodili. Istovremeno dijete također jača svoje strpljenje i slušanje, jer mora pričekati da mu kolega ispriča svoje iskustvo. Na taj način učenici međusobno razmjenjuju mišljenja, iskustva, stavove, ... i tako si pomažu pomoću širega uvida u svoje probleme ili im se ukaže način na koji ih mogu riješiti. Čineći to, učenik također vidi da nije sam u svojim mislima, da se i druga djeca ponekad osjećaju isto, da su zadovoljna sa istim stvarima ili imaju iste probleme. Dijete tako zna da je sve što osjeća nešto normalno, a posljedično tome i lakše izražava svoje osjećaje. Kroz junake u bajkama uči i kako reagirati u određenim situacijama.

5. Reproduciranje

Predstaviti ću dvije aktivnosti koje smo dodatno izveli, osim slušanja priče i razgovora, a na temu prijateljstva, međusobnog nadmetanja, te ljutnje, odnosno stresa.

Često se je među djecom pojavljivalo takmičenje tko će biti prvi u redu, tko će prvi odabrati određenu igračku, iako samo da bi zadirkivao kolegu iz razreda, tko će biti pobjednik u društvenoj igri, tko će prvi napraviti domaću zadaću, unatoč potrebi za popravkom ... Slikovnica Charise Neugebauer sa naslovom Pobjediti ću! (slika 2) učinila mi se je prikladnom knjigom za rješavanje ovih problema! Priča je o Rokiju, koji uvijek želi pobjediti. Njegov prijatelj Hypohampri mu je pokazao kako je važno ne samo biti prvi, već su važne i druge stvari, kao što su pomoć potrebitima i prijateljstvo.

Slika 2: Slikovnica o prijateljstvu

Nakon čitanja bajke uslijedio je razgovor tijekom kojega su djeca razmišljala o svojim postupcima i mogućnostima vlastite preobrazbe. Poslije, u istom tjednu prisjetili smo se priče o Rokiju, kratko je obnovili, te smo izradili kamenčiće prijateljstva (slika 3). Djeca su ih međusobno razmijenila i jedini uvjet bio je, da kamen daju nekome koga bi ga željeli još bolje upoznati, a do sada to nikako nisu uspjeli. Zadatak su djeca lijepo prihvatila i pri tome smatram najvažnijim, da nisu imala nikakvih problema i zadržki prilikom darivanja kamenčića.

Slika 3: Kamenčići prijateljstva

Jedan od osjećaja koji se pojave kod nesporazuma, kao i kod takmičenja je ljutnja. Razgovor u određenom trenutku nije uvijek moguć. Stoga sam se odlučila da djeca trebaju napraviti antistres kuglicu, svatko svoju, te da prije toga pokušamo riješiti svoje osjećaje kroz priču autora Roberta Starlinga pod naslovom Feri je ljut (slika 4).

Slika 4: Slikovnica o kontroli ljutnje

Priča govori o prijaznom zmaju Feriju, koji se, kad mu nešto nije po volji, jako naljuti i počne rigati vatru. S njom uništava stvari, ali i prijateljstva. To postaje sve veći problem, pa ga mama savjetuje kako se može smiriti. Ako se želi družiti s drugim životinjama, morat će naučiti ukrotiti svoj bijes na drugačiji način, jer su ponekad i druge životinje bijesne, ali su pronašle učinkovit način kako da se nose s bijesom.

Poruka priče je jasna. Ponovno smo razgovarali i učenici su znali projicirati Fera u naše školske situacije. Uslijedilo je izrađivanje antistres loptice (slika 5), koju svaki učenik ima na svom znaku. Naučili smo vježbe s lopticom, koje također s vremena na vrijeme ponavljamo. Loptica se je pokazala vrlo učinkovitom i korisnom jer je djeca uzimaju u ruke, bilo za igru ili za opuštanje.

Slika 5: Antistresna loptica

6. Zaključak

Opuštajući i pozitivan tekst s porukom zasigurno donosi rezultate koji se odražavaju na raspoloženje, razmišljanje, svijest... Isto tako je važan pristup problemu, prvenstveno kod djece. Svjesna sam, da je to dug proces i da ne treba tražiti brza rješenja. Djecu je potrebno stalno osvještivati, podsjećati ih, te im predstavljati postupke (također putem priče) koji su teže prihvatljivi u društvu ili uopće nisu, ali sigurna sam da će naše vrijeme, volja i energija zasigurno donijeti uspjeh. Djeca u 1. razredu su na početku razdoblja opismenjavanja i knjige su u ovom procesu važne, korisne, možda čak i presudne. Zato jih je ispravno pokazati djeci na način koji zaslužuju. Kao što Burkeljca [4] kaže: "Knjige nam pomažu živjeti."

7. Popis literature:

[1] Reščič Rihar, T., Urbanija, J. Biblioterapija. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, 1999, str. 11.

[2] Reščič Rihar, T., Urbanija, J. »Nav.dj.«, str. 60 – 61.

[3] Burkeljca, S. Knjige nam pomagajo živeti. Izkušnje z biblioterapijo v šoli. // Šolska knjižnica 4(2011), 243 – 248.

[4] Burkeljca, S. »Nav.dj.«, str. 247.

Stručni rad

KULTURNI DAN ODRŽAN UZ POMOĆ IMPROVIZACIJSKIH KAZALIŠNIH METODA

Tanja Pangerc Žnidaršič

Osnovna škola Srečka Kosovela Sežana

Sažetak

S porastom broja elektroničkih medija interes za kazalište opada. S namjerom da se kazalište približi mladima, u Sloveniji su već izvedeni mnogi projekti koji su uključivali i učitelje s ciljem da prenesu svoje znanje i ljubav mladima prema kazalištu. Naša škola svoju zadaću obavlja na različite načine. Slijedi opis izvedbe kulturnog dana, u kojem smo uz pomoć metoda improvizacijskog kazališta podučavali mlade kako pratiti predstave te da postanu svjesni sebe i svoje okoline.

Ključne riječi: kulturni dan, kazalište, kazališna improvizacija, sudjelovanje učenika, društvene vještine

1. Uvod

Kulturni djelatnici već neko vrijeme ističu kako se broj gledatelja u kazalištima smanjuje te da među gledateljima ima uglavnom starijih ljudi i da nedostaju mladi. Kako bi mlade gledatelje educirali, približili im kazalište i naučili ih gledati predstave, u Sloveniji je provedeno mnogo projekata. Naša se škola uključila organiziranjem kulturnog dana za učenike devetih razreda. Proveli smo ga koristeći metode improvizacijskog kazališta koje su opisane u nastavku.

Metode improvizacijskog kazališta provode se kretanjem koje je u osnovnoj školi najčešće omogućeno samo u tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi. Osim toga, razvijaju asocijativno mišljenje i socijalne vještine.

Kako ističe Ranko Rajović [1], kretanje je vrlo važno za dječji kognitivni razvoj jer je jedini važan utjecaj na razvoj onih struktura u mozgu koje omogućuju čitanje, pisanje i računanje. Ako slijedimo njegove preporuke, uključujemo kretanje i u druge nastavne predmete. Međutim, to se ne događa baš često, pa je kulturni dan, uz pomoć metoda kazališne pedagogije, dobrodošla prilika za kretanje i upoznavanje svog tijela. Osim toga, improvizacijske kazališne vježbe omogućuju i puno asocijativnog razmišljanja.

Kako kaže Rajović [1], djecu je potrebno naučiti razmišljati i da bismo ih naučili tome, moramo im postavljati takva pitanja i zadavati im takve zadatke koji će poticati razmišljanje.

"Zato moramo promijeniti način učenja, podižući reproduktivno učenje na razinu asocijacija. Zatim moramo učiti dijete povezivati asocijacije." [1]

Staša Tome [2] kaže da visoko produktivno i brzo rastuće društvo zahtijeva kreativnu, prilagodljivu i inovativnu radnu snagu.

„Potrebne su nam različite vrste znanja. Među vještinama koje su danas potrebne i važne su socijalne vještine i kreativno razmišljanje, što osigurava uspješan radni rezultat čak i u različitim okolnostima. Ovisno o brzini promjene društva, ove karakteristike mogu biti presudne za karijeru i životni put pojedinca u određenom trenutku." [3]

Improvizacijske vježbe koristimo u dramsko-scenskim aktivnostima za zagrijavanje ili za razvijanje određenih vještina. Sama ih koristim u nastavi prirode i kemije, zato mi nije bilo teško osmisliti kulturni dan uz pomoć improvizacijskih kazališnih vježbi.

2. Upotreba i rezultati

Vježbe su opisane u nastavku. Svaka vježba objašnjava vještine koje se razvijaju izvođeci ju.

2.1.Šetnja u prostoru 1

Učenici se rasporede u prostoriji i počinju se kretati. Hodaju u svim smjerovima, pazimo da ne hodaju kružno, ne smiju se sudarati jedan s drugim. Na znak pljeska učitelja, učenici se zaustave i zažmire. Učitelj im zadaje zadatak da pokažu određeni predmet u prostoriji (npr. sat, plakat, prozor, koš za smeće). Vježbu ponavljamo nekoliko puta i biramo predmete od općenitijih / vidljivijih do specifičnijih / skrivenijih. Kada pokažu u smjeru predmeta, otvaraju oči i provjere jesu li pokazali pravilno, a zatim se ponovno počinju kretati po prostoru.

Ovom vježbom potičemo učenike da budu svjesni prostora u kojem se nalaze.

2.2 Šetnja u prostoru 2

Učenici se kreću kao i prije. Na znak pljeska učitelja, učenici se zaustave i zažmire. Učitelj im zadaje zadatak da pokažu na osobu koja ima ... (npr. ručni sat, žutu majicu, naočale, duge naušnice, ...). Vježbu ponavljamo nekoliko puta, kao i u prethodnoj vježbi predmete za pokazivanje odabiremo od općenitijih do skrivenijih. Kada pokažu u smjeru osobe koja bi trebala imati ono što tražimo, otvaraju oči i provjere jesu li pokazali pravilno, a zatim se ponovno počinju kretati po prostoru.

Ovom vježbom potičemo svijest učenika o prostoru u kojem se nalaze, ljudima koji prolaze pored njih i uočavanje detalja na njima. Sve vještine potrebne su za primanje i praćenje kazališne predstave.

2.3 Šetnja u prostoru 3

Učenici se kreću kao i u prethodne dvije vježbe. Njihova je zadaća zaustaviti se kao grupa bez vanjskog znaka i ponovno ,istovremeno, započeti hodati.

Ovom vježbom potičemo svijest učenika kao pojedinaca da su dio grupe koju čine. Za vrijeme izvođenja vježbe trebaju obratiti pažnju na svoje vršnjake i njihovo kretanje. Jedni trebaju preuzeti inicijativu i odgovornost, drugi trebaju zadržati želju za vodstvom. Vježbom se učenici povezuju u grupi. Kao kazališni gledatelji dobiju osjećaj da glumci moraju biti povezani i da moraju osjetiti drugog glumca čak i ako ga ne vide, kako bi mogli kvalitetno odglumiti na pozornici.

2.4 Ogledalo

Učenici se rasporede u parove i okrenu se jedan prema drugome. Njihova uloga je da jedan u paru vodi kretanje, a drugi ga slijedi. Tijekom izvođenja vježbe zamijene uloge nekoliko puta. Učitelj promatra parove te im, tijekom vježbe, može dati povratnu informaciju o tome tko je vođa, a tko nije.

Svrha vježbe je da učenici shvate kako mogu osjetiti drugog glumca da bi osvijestili ograničenja u kretanju te da shvate da je našem mozgu potrebno vrijeme da uoči promjenu, obradi ju i ponovi pokret - kada gledaju predstave, lakše shvate da je za taj nastup uloženi veliki trud, puno sati vježbanja, na kojima su glumci misaono aktivni te da se kretanje može uskladiti s drugim glumcem ili s glazbom.

2.5 Sjena i vođa

Učenik koji je izabran za vođu, izvodi pokret po prostoru, a učenici ga slijede. Igra se ponavlja nekoliko puta, svaki put je netko drugi vođa.

Ovom igrom oni percipiraju prostor, stječu spoznaju da vođa mora predvidjeti što se događa iza njega te mora osigurati dovoljno prostora drugim glumcima. Također uviđaju i doživljavaju moć vođe i nalaze se u situaciji, kao vođa, da sami donose odluke za cijelu grupu.

„Zdravi odnosi u grupi zahtijevaju međusobnu suradnju pojedinaca na provođenju projekta, njihovu potpunu individualnu suradnju i osobni doprinos. Bez međusobnog djelovanja, pojedini glumac nema nikakvih mogućnosti jer za koga bi trebao glumiti bez grupnog djelovanja, gdje bi trebao dobiti materijal i kakve bi učinke mogao postići? Ali ako radi u grupi, glumi i proživi nešto zajedno s drugima, glumac-učenik se uključuje i nalazi se unutar cijele aktivnosti.”

[4]

2.6 Slike

Učenici sjede u polukrugu i gledaju prema 'pozornici'. Učitelj izabere jednog sa zadatkom da stoji na 'pozornici'. Slijedi ga drugi, koji se postavi na način kako razumije raspored prvog, prvoj dvojici se pridružuje treći, zatim četvrti i peti. Učenici neverbalnom komunikacijom- govorom tijela, pokušavaju predstaviti neki događaj i odrediti prostor. Glume bez razgovora, bez koordinacije i dogovora. Učenici na 'pozornici' moraju stajati mirno i zadržati izraz na licu s kojim su došli na pozornicu.

Kad svih pet učenika sastavi "sliku", na redu su "gledatelji" kako bi opisali ono što vide. Učitelj ih vodi s ciljem što preciznijeg opisa prostora, osoba (njihovu dob, odnose među njima, socijalni status, ...) i događanja. Više učenika izražava svoja mišljenja, koja su najčešće različita. Kad "gledatelji" završe, dajemo riječ "glumcima" da ispričaju kako su se osjećali i zašto su se tako postavili, kako su shvatili položaj drugih glumaca i što su željeli prenijeti svojim govorom tijela.

Ovom vježbom učenici dobivaju uvid da i samim držanjem tijela glume i prenose poruku. S tom spoznajom obično su iznenađeni. Ovom vježbom nauče "promatrati" kazalište. Što su učiteljeva pitanja usmjerenija i detaljnija, usredotočenije vježbaju promatranje.

"Intuicija, kreativnost, mašta i nadahnuće od ključne su važnosti u stvaranju znanstvenih otkrića, kao i u stvaranju umjetničkih djela." [5]

2.7 Zvučna kulisa

Učenici se rasporede u grupe po petero u grupi. Njihov je zadatak zvukovima stvoriti prostor i događaj u njemu. Prije nastupa se pripremaju - dogovore se što će biti prostor i što događaj te provjere produkciju zvukova. Kad su grupe spremne, prva grupa započinje svoj nastup, a ostale slušaju zatvorenih očiju. Slijedi analiza onoga što se čulo. Učitelj usmjeruje analizu pitanjima (Što se dogodilo? Gdje se dogodilo? Kakvo je bilo vrijeme? Tko su glumci?). Što su pitanja detaljnija, točnija je analiza.

Ovom vježbom uče da je u kazalištu važna glazba. Glazba pomaže stvoriti atmosferu, dočarava prostor i vrijeme. Dobro je ponoviti vježbu nekoliko puta. Analizom, učenike učimo promatrati kako bi bili pažljiviji i precizniji pri sljedećim izvođenjima.

3. Zaključak

Učenici veoma vole ovaj način nastave. Vole se kretati i razmišljati. Kod tih vježbi gotovo da i nema pogrešnih odgovora jer iste stvari možemo doživjeti na različite načine. Pokazalo se da ovakav kulturni dan ima puno pozitivnih učinaka. Učenici posvećuju više pažnje okolini i ljudima koje susreću. Povezuju se kao grupa i lakše se razumiju i prihvaćaju. Osim toga, razvijaju kreativnost, razigranost, uče se nastupanju i komunikaciji. Učiteljima je isto tako dragocjeno upoznati učenike u drugačijoj situaciji, mogu promatrati njihove međusobne odnose u razredu. U takvom radu obično nema problema s disciplinom.

Kao što kaže osnivačica improvizacijskog kazališta, Vijola Spolin [4]: „Bez vanjskog autoriteta koji bi se nametnuo sudionicima predstave i diktirao im što im je i kako činiti, svaki glumac je slobodan u odabiru samodiscipline prihvaćajući pravila predstave. Sa zanosom i povjerenjem sudjeluje u grupnim odlukama. Ako nema nikoga tko bi mu udovoljio ili zadovoljio, glumac može svu svoju energiju usmjeriti izravno na zadatak i naučiti ono što je došao naučiti. ”

Kulturni dan smo održali i u četvrtim razredima i bili smo jednako uspješni kao i u devetim razredima. Neke učiteljice, tijekom cijele godine, u satove razrednog odjela uključuju pojedinačne vježbe što se pokazalo veoma učinkovitim jer se vještine trebaju vježbati kako bi ih zaista usvojili.

I kao što kaže Draga Ahačić [6], „Činjenica je da je moguće pravilnom kazališnom metodom odgoja djeteta vježbati ispravno izgovaranje, osnove tehnike disanja i govora, fizičke vještine i skladno kretanje, opušteno ponašanje i nastupanje, razvijati njegovu maštu, domišljatost, snalažljivost i osjećaj promatranja, njegovu emocionalnu percepciju, obogaćujući njegov unutarnji svijet iskustva, njegov estetski i etički smisao, razvijajući njegov osjećaj za kolektivni rad, odgovornost i samodisciplinu. ”

4. Popis literature

[1] Rajović, Ranko (2018): Kako so povezani ravni podplati in inteligenca.

<https://www.ntcslovenija.com/blog/kako-so-povezani-ravni-podplati-in-inteligenca/> (Citirano: 4. 10. 2019)

[2] Tome, Staša (2008): Umetnostna in kulturna vzgoja – potreba in izziv. V: Kultura in umetnost v izobraževanju – popotnica 21. stoletja: Predstavitev različnih pogledov o umetnostni in kulturni vzgoji v izobraževanju. Ljubljana: Pedagoški inštitut

[3] Sitar, Jelena (2008): Lutkovna umetnost v okviru kulturne vzgoje. V: Kultura in umetnost v izobraževanju – popotnica 21. stoletja: Predstavitev različnih pogledov o umetnostni in kulturni vzgoji v izobraževanju. Ljubljana: Pedagoški inštitut

[4] Spolin, Vijola (1980): Improvizacijske vaje. Ljubljana: Knjižnica Mestnega gledališča ljubljanskega

[5] Planinšič, Gorazd (2008): Medpredmetno povezovanje naravoslovnih in umetniških predmetov: zakaj in kako?. V: Kultura in umetnost v izobraževanju – popotnica 21. stoletja: Predstavitev različnih pogledov o umetnostni in kulturni vzgoji v izobraževanju. Ljubljana: Pedagoški inštitut

[6] Ahačič, Draga (1982): Gledališče pod vprašajem, polemike in obračuni. Ljubljana: Knjižnica Mestnega gledališča ljubljanskega

Stručni rad

MJERENJE SOCIOMETRIJSKOG STATUSA UČENIKA U RAZREDNOJ NASTAVI

Bruno Matijašević, mag.prim.educ. OŠ Lotrščak

Sažetak:

Odnos članova u skupini važna je povratna informacija za svakoga učitelja. Uvidom u odnos članova to jest sociometrijski status učenika može se uvidjeti potencijalna isključenost pojedinca, ali i prihvaćenost pojedinca od ostatka razreda. Pitanja koja ispituju sociometrijski status učenika u razredu trebala bi biti prilagođena dobi dok se učenicima treba osigurati anonimnost kako bi odgovori bili što objektivniji. Ovakav tip ispitivanja odnosa u grupi, zbog svoje osjetljivosti ne bi se trebao provoditi često.

Ključni pojmovi: odnos u grupi, prihvaćanje, odbačenost, prevencija poremećaja u ponašanju

1. UVOD

Poznato je kako je škola ustanova koja osim svoje obrazovne zadaće ima i odgojnu zadaću. Odgojni aspekt prisutan je u cijelom školovanju, no posebno u razrednoj nastavi u kojoj se učenici prilagođavaju novoj okolini, stječu prijateljstva i grade odnose. Vršnjačkom interakcijom, učenici uče kontrolirati svoje osjećaje, ispravno komunicirati, razvijaju samosvijest i samopouzdanje kao i vlastite vrijednosti. Međusobnom interakcijom unutar razrednoj odjela stvara se razredna hijerarhija. Osim razredne hijerarhije postoji i školska hijerarhija. Njezinom podjelom navode se vertikalna i horizontalna struktura. Vertikalnom strukturom objašnjavaju se odnosi pojedinaca na različitim hijerarhijskim pozicijama kao što su ravnatelj, učitelj i učenik [7]. Struktura koja će se pobliže promatrati u ovome radu jest horizontalna struktura koja objašnjava odnose pojedinaca na istome položaju. U ovome slučaju to su učenici koji se nalaze na istom položaju to jest iste su dobi i u istom su razredu [3]. Prelaskom iz vrtića u školu, dijete počinje razvijati čvršće i intenzivnije odnose to jest okolina počinje imati sve veći utjecaj na dijete. Unutar navedenog okruženja, dijete može razviti prihvaćenost ili odbačenost kako od pojedinca tako i od grupe [6].

2. VAŽNOST MJERENJE SOCIOMETRIJSKOG STATUSA

Prema pedagoškom standardu uređenja broja učenika u jednom razrednoj odjelu vidljivo je kako je maksimalan broj učenika unutar odjeljenja 28 dok je minimalan broj učenika unutar razrednoj odjeljenja 14. S obzirom na navedeno, jasno je kako učitelj kao promatrač razvoja odnosa unutar razreda možda uvijek neće imati objektivnu i cjelovitu sliku stanja odnosa unutar razreda. Jedan od alata kojim se može doskočiti kako bi se imala jasnija i objektivnija slika o stanju odnosa unutar razreda jest mjerenje sociometrijskog statusa učenika. Sociometrija je znanost koja se bavi „ispitivanjem međusobnih odnosa članova unutar neke skupine ili društveni odnos općenito [2].“ Mjerenje sociometrijskog statusa unutar grupe ima za zadatak ispitati „organizaciju

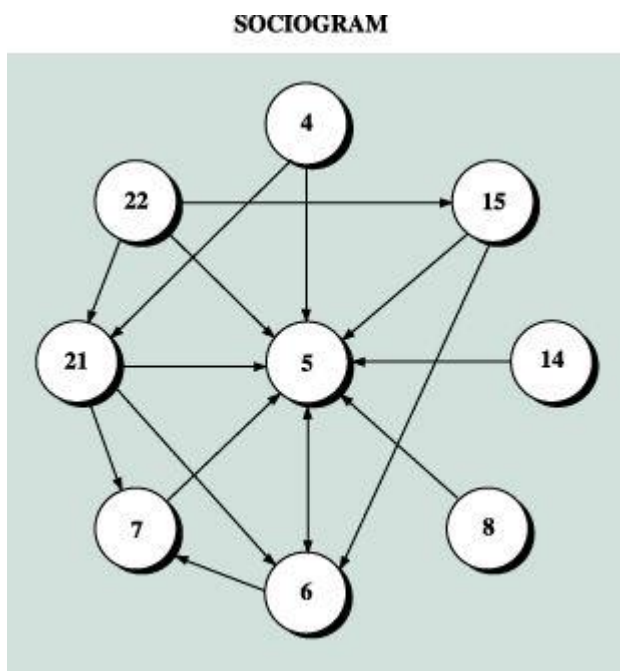
grupa i položaju jedinki u grupama [5]“.Korisnost ovakvog vida ispitivanja jest prevencije potencijalne izoliranosti pojedinca unutar grupe, sprječavanje vršnjačkog nasilja, ali i uvid u cjelovitu sliku odnosa. Nadalje, anketiranje ovakvog tipa trebalo bi se provoditi nakon što učenici upoznaju jedni drugi.

3. PROVOĐENJE MJERENJE SOCIOMETRIJSKOG STATUSA

Mjerenje sociometrijskog statusa unutar jednoga razreda trebao bi provoditi razrednik. Najjednostavnije vrijeme provođenja bilo bi za vrijeme Sata razrednika. Nadalje, učenicima treba naglasiti kako su odgovori anonimni za ostale učenike. Time se znatno smanjuje utjecaj ostalih pojedinaca, učenika koji mogu sugerirati odgovor. Također, ispitivač, razrednik treba razriješiti sve moguće nedoumice učenika kako bi dobio što objektivnije rezultate . Dvije ključne stavke kod ispitivanja sociometrijskog statusa su: odbijanje i prihvaćanje. Navedene stavke trebale bi biti obuhvaćene unutar anketnih pitanja, ali prilagođene dobi ispitanika. Tako se za razrednu nastavu mogu postavljati pitanja: 1) *S kim bih želio sjediti u klupi?*, ili *Nabroji trojicu učenika koje bi pozvao na rođendan.*– za odgovor koji bi trebao prikazati prihvaćenost pojedinca. Dok se za odgovor koji ukazuje na odbacivanje pojedinca može postaviti pitanje: 2) *S kim ne bih želio sjediti u klupi?*. ili *Koga iz razreda ne bih pozvao na rođendan?* Ako su i jedan i drugi odgovor jednaki kod učenika koji je pristupio anketiranju onda su oni nevaljani i ne mogu se uzeti u obzir. Kako bi učenik pristupio selektiranju, jedna od uputa jest da se učeniku ograniči izbor na 3, 5 ili 7. Ograničavanje izbora znatno olakšava prikupljanje podataka, ali i učenika tjera na razmišljanje i na izbor.

4. SOCIOGRAM I REZULTATI

Sociometrijski status učenika može se prikazati sociogramom koji vizualno prikazuje odnose pojedinaca unutar grupe. Vizualnim prikazom vidljivo je od koga su osobe označene kao prihvaćene te od koga su označene kao odbačene [1]. Korisnost rezultata, ali i prikaza odnosa vizualnim putem jest višestruka. Učitelju rezultati odnosa u grupi mogu ukazivati na potencijalno pogrešan raspored sjedenja ili mogu pojašnjavati ili čak predvidjeti potencijalne sukobe unutar grupe. Dobiveni rezultati obično ukazuju na nekoliko kategorija sociometrijskog statusa učenika unutar razreda. Učenik koji je više puta negativno ocijenjen smatra se odbačenim učenikom. Izoliranim učenikom smatra se onaj koji ima malo pozitivnih i malo negativnih ocjena. Nadalje, onaj koji ima mnogo pozitivnih i negativnih ocjena naziva se kontroverznim dok je tzv. učenik-zvijezda onaj koji ima mnogo pozitivnih ocjena [3],[4].

Slika 1. Primjer sociograma

5. ZAKLJUČAK

Sociometrijski status učenika važan je podatak učitelju, jer daje uvid u potencijalnu isključenost učenika unutar skupine. Uvidom u sociometrijski status mogu se detektirati i prevenirati pojedini poremećaji kao i negativne emocije pojedinca koji je isključen iz zajednice. Također, navedenim uvidom učitelj može svojim aktivnostima potencirati češće uključivanjem izoliranog pojedinca u zajednicu. Nadalje, izoliranost može ukazivati i na vršnjačko nasilje koje je prisutno, a učitelju je nevidljivo, jer se događa kada je učitelj fizički odsutan. Mjerenje sociometrijskog statusa, ne bi se trebalo provoditi često, jer je samo po sebi osjetljivog tipa i kao takvo može produbljivati jaz između učenika koji su okarakterizirani kao oni koji se odbacuju.

6. LITERATURA:

- [1.] Braza F, Braza P, Carreras M, Muñoz J, Sánchez-Martín J, Azurmendi A et al. BEHAVIORAL PROFILES OF DIFFERENT TYPES OF SOCIAL STATUS IN PRESCHOOL CHILDREN: AN OBSERVATIONAL APPROACH. *Social Behavior and Personality: an international journal*. 2007;35(2):195-212.
- [2.] Enciklopedija.hr (preuzeto 23. rujna 2020.)
- [3.] Kolak A. Sociometrijski status učenika u razrednom odjelu i školskoj hijerarhiji. *Pedagoški istraživanja* [Internet]. 2010 [pristupljeno 24.09.2020.];7(2):243-252. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/118087>
- [4.] Macdonald C. Children's Awareness of Their Popularity and Social Acceptability (1991) [http:// www.eric.ed.gov/](http://www.eric.ed.gov/)
- [5.] Moreno J, Jelić J. Osnovi sociometrije. Beograd: Savremena škola; 1962.
- [6.] Newcomb A, Bukowski W. Social impact and social preference as determinants of children's peer group status. *Developmental Psychology*. 1983;19(6):856-867.
- [7.] Simel S, Špoljarić I, Buljubašić Kuzmanović V. ODNOS IZMEĐU POPULARNOSTI I PRIJATELJSTVA. *Život i škola* [Internet]. 2010 [pristupljeno 24.09.2020.];LVI(23):91-108. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/53988>

Stručni rad

Stajališta odgajatelja o aktivnim likovnim metodama i oblicima rada na osnovi profesionalnog razvoja

Uroš Klobas, mag. prof. ranog učenja i mag. prof. inkl. ped., savjetnik
Center za usposabljanje Elvira Vatovec Strunjan, Slovenija

Sažetak

Za aktivno uključivanje djeteta, uspješno usvajanje likovnih znanja, vježbanje likovnih kreativnosti i motivacije za rad u odgojno-obrazovnom procesu, moramo kao odgajatelji odabrati metode i oblike rada koje potiču dječiju kreativnost i interes. Dječja primarna želja je otkrivati novo, aktivno stvarati, u smislu razvoja svih razvojnih t.j. likovnih potencijala. Istraživanjem smo imali namjeru utvrditi kakvo je stajalište odgajatelja o upotrebi metode u obliku rada, koje potiču aktivno sudjelovanje odnosno participaciju djece u likovnim aktivnostima u odnosu na njihovo uključivanje u različite sadržaje u okviru profesionalnog razvoja. Podatke smo dobili preko online upitnika, kojeg su ispunjavali odgajatelji nekih priobalnih vrtića. Iskazalo se, da su odgajatelji donijeli jedinstveni stav prema pozitivnoj učinkovitosti primjene metoda u obliku rada koji omogućava aktivno uključivanje djece u odgojno-obrazovni proces.

Ključne riječi: likovna metode, profesionalni razvoj, odgojno-obrazovni proces, odgajatelji, participacija

1. UVOD

U procesu likovnih aktivnosti odgajatelji uključuju djecu na različite načine. Za aktivno uključivanje djece i za uspješno stjecanje likovnih znanja očekuje se da će odgajatelji odabrati razvojno primjerene metode i oblike rada. U literaturi možemo pronaći različita viđenja njihove primjene. U praksi se često koriste metode koje na neki način ponekad ne potiču dječju aktivnost ili sudjelovanje u vrtiću. Deskriptivnom statističkom analizom željeli smo saznati kakvi su stavovi odgajatelja o aktivnim metodama i oblicima rada u odnosu na njihov trenutni profesionalni razvoj. Naša osnovna hipoteza bila je da na stavove odgajatelja o aktivnim likovnim metodama i oblicima rada u vrtiću utječe i sadržaj profesionalnog razvoja odgajatelja [2] [3].

2. METODE I OBLIK RADA U LIKOVNIM AKTIVNOSTIMA

U umjetničkim aktivnostima svako dijete mora imati priliku aktivno se razvijati u kognitivnom (emocionalnom), afektivnom (afektivnom) i psihomotornom području [4]. Različite metode i oblici rada pružaju odgojiteljima mogućnost pristupa obrazovnom radu na nekoliko načina [2]. Nakon drugog svjetskog rata, razmišljanje o načinima rada u "crtanju", a kasnije i u "podukama umjetnosti" u Europi se uvelike promijenilo. Neki su nastavili inzistirati na starim metodama i oblicima rada koji su učili crtanje na pr. nakon oponašanja i prepisivanja, dok su drugi zagovarali potpunu slobodu dječjeg umjetničkog izražavanja [2].

Metode i oblici rada koji su uspostavljeni u prošlosti bili su samo frontalni, najčešće korišteni skupni oblik rada i metode oponašanja koji su prikazivali precizne postupke za izvođenje određenog likovnog zadatka.

Prema Vonti visokokvalitetne moderne paradigme predškolske pedagogije usredotočuju se na sudjelovanje djeteta i konstruktivističko-transformacijsku metodu i oblik rada koji omogućuju strategije koje imaju smisla u učenju predškolske djece [5]. U tim suvremenim metodama i oblicima rada odgajatelji su u ulozi voditelja procesa učenja, stručnjaka za razvoj, refleksivnog praktičara koji se neprestano brine o njihovom profesionalnom razvoju i istovremeno zalaže za djecu u funkciji poštivanja i ostvarivanja dječjih prava [1].

Do sada uspostavljeni oblici i metode rada ne smiju se zanemariti, samo ih treba ažurirati i prilagoditi današnjem vremenu. U predškolskom je razdoblju dječje umjetničko

stvaralaštvo rezultat razvojnih potreba, uglavnom jer pomaže djeci da razumiju sebe i pojave u okolini.

Međutim, njihovo spontano umjetničko izražavanje može steći širu kognitivnu vrijednost kad se pažljivo planira postupak umjetničkog i kreativnog rada [3]. U praksi se prilikom planiranja provedbe umjetničkih aktivnosti premalo razmišlja o prikladnosti odabranih metoda i oblika rada koji bi potaknuli aktivnu ulogu ili sudjelovanje djece u rješavanju određenog likovnog problema. Problem odgajatelja je taj što ne nalaze način da ih povežu s umjetničkim sposobnostima i umjetničko-kreativnim čimbenicima [3].

Opće metode rada u umjetničkim aktivnostima dijele se na verbalne ili govorne metode. Te dvije kategorije uključuju metodu razgovora, metodu interpretacije, metodu rada s tekstom, metodu crtanja i metodu pisanja, koje se odražavaju u procesu likovne aktivnosti u jasnijem prikazu umjetničko-teorijskih i drugih umjetničkih zakona koji su sadržaj umjetnosti. Vizualne metode rada uključuju način prezentacije, koji je najvažnija metoda u likovnoj djelatnosti, jer obogaćuje vizualnu i umjetničku zastupljenost djece i način rada s audiovizualnim sredstvima. Praktično manipulativne metode uključuju metodu demonstracije, koja se najčešće koristi u procesu umjetničke aktivnosti. Specifične metode rada u umjetnosti podijeljene su prema osnovnim karakteristikama estetskog fenomena u didaktičkim procesima:

- Metode koje proizlaze iz specifičnosti estetske komunikacije su metoda estetske komunikacije, metoda estetske kulture i metoda širenja i razrade umjetničkog senzibiliteta.
- Metode koje proizlaze iz složenosti umjetničkih pojava, funkcija i procesa jesu metoda složenosti i preplitanja i metoda izmjeničnih utjecaja.
- Metode koje proizlaze iz pojedinačnih, subjektivnih karakteristika umjetničkih pojava su metoda osvještavanja vlastitog senzibiliteta i metoda autonomnih umjetničkih postupaka.
- Metode izvedene iz specifičnosti kreativnih procesa su metoda transpozicije i alternative te metoda neizravnih podražaja.
- Metode koje proizlaze iz specifičnosti likovnih tehnika su metoda izravnog učenja likovne tehnike i metoda neovisnog opažanja i usvajanja likovne tehnike uz pomoć vlastitog iskustva [3].

3. ISTRAŽIVANJE

Deduktivni, kvantitativni empirijski neeksperimentalni.

3.1 DEFINICIJA ISTRAŽIVAČKOG PROBLEMA

Prema nalazima nekih autora [2, 3, 4] o važnosti aktivnog suodlučivanja ili sudjelovanja djece u odabiru odgovarajućih metoda i oblika rada na području likovne aktivnosti u predškolskom razdoblju, u sklopu istraživanja utvrdit ćemo mišljenja odgojitelja o odabiru odgovarajućih metoda i oblika rada u likovnim aktivnostima u neposrednoj praksi u vrtiću. Pretpostavljamo da o tome uvelike ovise sadržaji koji se odnose na područje umjetnosti u okviru profesionalnog razvoja odgajatelja.

3.2 UZORAK

Odabran je općenito zgodan pilot uzorak. U uzorak su bila uključena ukupno 34 odgojitelja. Odgajatelji uključeni u istraživanje imali su priliku koristiti IKT tehnologiju i ispuniti internetski upitnik.

3.3 STATISTIČKA METODA

Korištena je opisna statistika. Koristili smo samo deskriptivnu deskriptivnu metodu istraživanja mišljenja, bez zahtjevnijih testova statističke hipoteze. Rezultati su prikazani samo na frekvencijskim numeričkim prikazima učestalosti pojavljivanja pojedinačnih mišljenja odgajatelja. Iz toga slijedi da treba naglasiti da se dobiveni rezultati ne mogu generalizirati na sve odgojitelje u vrtiću.

3.4 TEHNIKA PRIKUPLJANJA PODATAKA

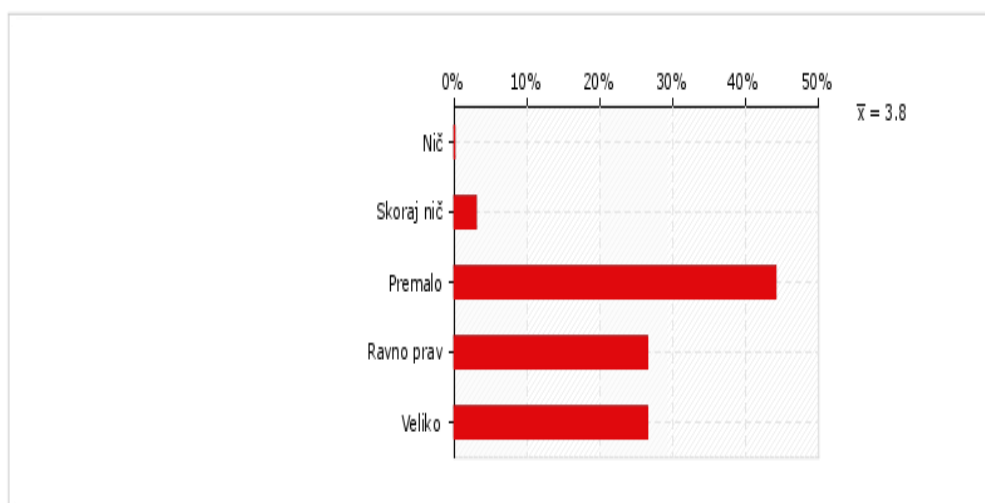
Upitnik mrežne ankete bio je kombiniranog tipa, s otvorenim i zatvorenim pitanjima. Koristili smo numeričke ljestvice ocjena i Likartove skale stavova. Ukupan broj pitanja bio je 9. Izradili smo upitnik za mrežnu anketu. Dobiveni podaci obrađeni su u računalnom programu Excell. Rezultati istraživanja predstavljeni su uz pomoć raspodjele frekvencija u tablicama i u obliku grafikona.

3.5 CILJ ISTRAŽIVANJA

Utvrđiti mišljenja i stavove odgajatelja o korištenju različitih metoda i oblika rada u umjetničkim aktivnostima koji potiču aktivno sudjelovanje djece u odnosu na njihov trenutni profesionalni razvoj.

3.6 REZULTATI I INTERPRETACIJA

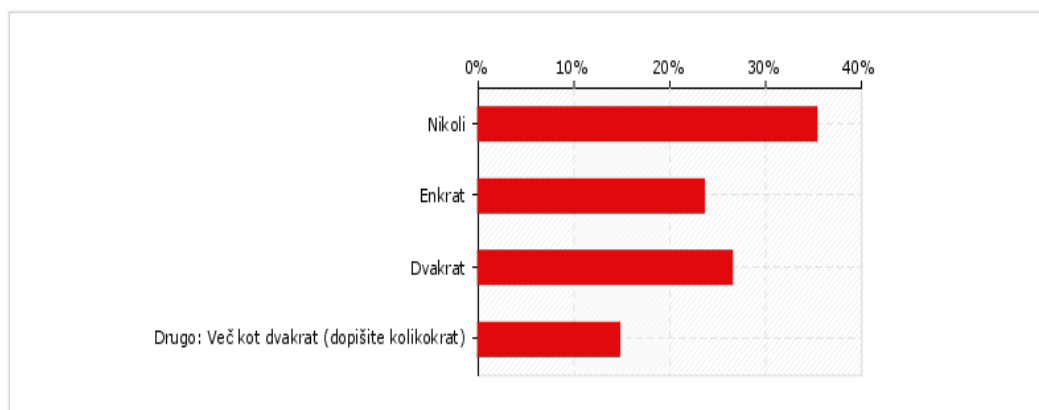
3.6.1 Analiza stajališta odgajatelja o aktivnim metodama i oblicima rada u odnosu na sadržaje u okviru profesionalnog razvoja

Grafikon 1: *Stajališta odgajatelja o svojim kompetencijama na likovnom području u okviru profesionalnog razvoja*

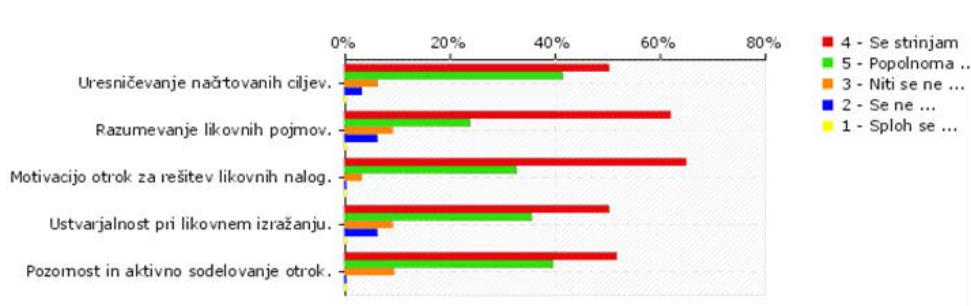
Grafikon 1 pokazuje da odgajatelji uglavnom smatraju da nisu stekli dovoljno znanja o aktivnim metodama i oblicima rada na likovnom području u vrtiću u sklopu svog formalnog obrazovanja. Odgajatelji smatraju da su stekli nedovoljno znanje (44%), što predstavlja gotovo polovicu svih anketiranih odgajatelja, pa moramo pobiti našu prvu hipotezu, gdje smo pretpostavili da odgajatelji uglavnom vjeruju da su dovoljno znanja stekli u procesu svog profesionalnog razvoja o izboru likovnih metoda i oblika rada koji potiču aktivno sudjelovanje djece u likovnim aktivnostima u predškolskom razdoblju. Ovaj rezultat ukazuje da će se u budućim obrazovnim programima na fakultetima morati

ažurirati u smislu kvalitetnog sadržaja na temu umjetnosti, t.j. likovni sadržaj.

Grafikon 2: *Stajališta odgajatelja o učestalosti uključivanja u sadržaje i seminare na području likovnih aktivnosti u okviru profesionalnog razvoja*

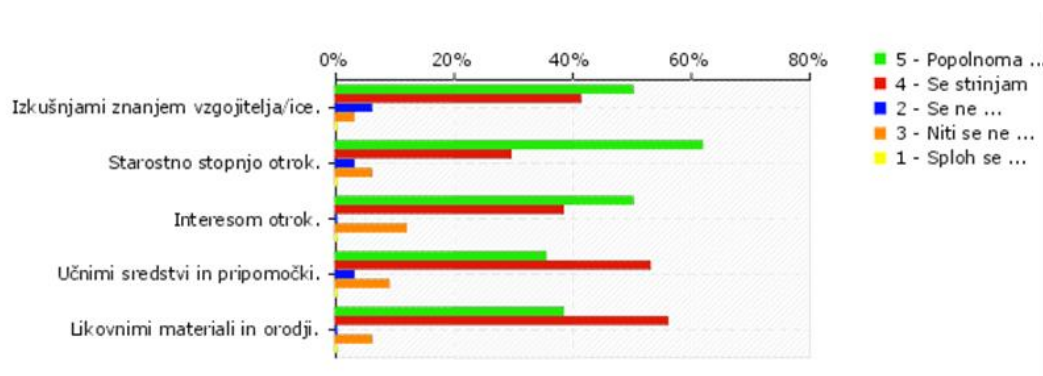
Grafikon 2. pokazuje da, prema odgojiteljima, u sklopu njihovog daljnjeg stručnog usavršavanja većina njih nije pohađala sadržaje i seminare o metodama i oblicima rada koji promiču aktivnu ulogu djece u likovnim aktivnostima (35%). Ovaj se rezultat može povezati s rezultatom iz prethodnog grafikona 1, jer su sadržaji daljnjeg stručnog usavršavanja povezani i nadograđivani na temelju formalnog obrazovanja na fakultetima. Iz toga proizlazi da će u budućnosti sustav daljnjeg usavršavanja morati biti sadržajno bolje opremljen prema temama metoda i oblika rada u likovnim aktivnostima u vrtićima, koji promiču aktivnu ulogu djece u likovnom procesu.

Grafikon 3: *Stajališta odgajatelja o likovnih aktivnostima u funkciji uključivanja djece - participacije*

Grafikon 3. prikazuje stajališta odgajatelja, da izbor metoda i oblika rada koji potiču aktivnu ulogu djece u likovnim aktivnostima ima najveći utjecaj na ostvarenje planiranih ciljeva (41%). Samo (39%) odgajatelja vjeruje da izbor metoda i oblika rada koji promiču aktivnu ulogu djece utječe na pažnju i aktivno sudjelovanje djece. (35%) odgajatelja vjeruje da izbor likovnih metoda i oblika rada utječe na kreativnost u likovnom izražavanju, još manje (32%) odgajatelja vjeruje da to utječe na motivaciju djece za rješavanje likovnih

zadataka, samo (24%) odgajatelja su smatra da izbor likovnih metoda i oblika rada koji promiču aktivnu ulogu djece utječe na razumijevanje umjetničkih pojmova. Zanimljivo je da odgajatelji vjeruju da dječja pažnja, aktivno sudjelovanje i kreativnost ne ovise najviše o izboru aktivnih metoda i oblika rada u umjetničkim aktivnostima u smislu interakcije s djecom.

Grafikon 4: *Stajališta odgajatelja od kojih faktora je ovisno aktivno uključivanje djece – participacije u likovne aktivnosti*

Grafikon 4 pokazuje da, prema odgojiteljima, izbor aktivnih metoda i oblika rada u likovnim aktivnostima najviše ovisi o dobnoj razini djece (62%). Samo 50% odgajatelja vjeruje da je izbor metoda i oblika rada koji promiču aktivnu ulogu djece u likovnim aktivnostima također povezan s iskustvom odgajatelja. No, radno iskustvo im nije najvažnije u samom izboru, što smo inače i predviđali. Prema njihovom mišljenju, interes djece, nastavna sredstva, materijali, alati i drugi didaktički alati nešto su manje povezani s izborom metoda i oblika rada u likovnim aktivnostima u vrtiću. Sumirajući sve dobivene rezultate, možemo zaključiti da postoji tendencija mišljenja odgajatelja u smjeru propuštanja uključivanja u kvalitetne oblike u okviru daljnjeg stručnog usavršavanja odgajatelja na temu likovnih sadržaja. Iz toga slijedi da će se u budućnosti, kao dio daljnjeg stručnog usavršavanja, morati provesti temeljita analiza i evaluacija u smislu mogućnosti da nastavnici sudjeluju na seminarima s umjetničkim sadržajem. Spomenuti rezultat na neki je način polazište ili pokazatelj za daljnja istraživanja koja će biti opsežnija i gdje će se rezultati testirati zahtjevnijom statističkom metodom.

4. ZAKLJUČAK

Teoretskom i osnovnom početnom kvantitativnom analizom stekli smo određeni profesionalni uvid u to kako odgajatelji razmišljaju na razini svakodnevne prakse u vrtiću kada je riječ o metodama i oblicima rada u likovnim aktivnostima u predškolskoj ustanovi u vezi sa svojim prethodnim kompetencijama.

Odgajatelji smatraju da ih formalno obrazovanje na fakultetima koji obrazuju buduće odgajatelje nije dovoljno osposobilo i upoznalo sa suvremenim metodama i oblicima rada koji bi potaknuli aktivnu ulogu djece u odgojno-obrazovnom procesu u aktivnim likovnim metodama i oblicima rada. Istodobno, i dalje ističu da u sklopu daljnjeg stručnog usavršavanja propuštaju seminare s kvalitetnim sadržajem o suvremenim aktivnim metodama i oblicima rada u likovnim aktivnostima. Hipotezu smo potvrdili pretpostavljajući da, prema odgojiteljima, aktivne likovne metode i oblici rada ovise o njihovom trenutnom profesionalnom razvoju. U svakom slučaju, istraživanje je ukazalo na trenutne stavove odgajatelja o suvremenim aktivnim i participativnim metodama i oblicima rada u umjetničkim aktivnostima u predškolskom razdoblju. Istodobno je izvrsno polazište za nadogradnju i za još detaljnija istraživanja.

5. POPIS LITERATURE

- [1] Belopavlovič, N. (1992). Konvencija o otrokovih pravica. Pravni vidiki otrokovih pravica. Ljubljana: Uradni list RS.
- [2] Berce – Golob, H. (1993). Likovna vzgoja. Načini dela pri likovni vzgoji. Priročnik za učitelje na predmetni stopnji osnovne šole. Ljubljana. Državna založba Slovenije.
- [3] Duh, M., Zupančič, T. (2009). Sodobna likovna umetnost v kurikulumu vrtca. Ljubljana. Zavod Republike Slovenije za Šport.
- [4] Tacol, T. (1999). Didaktični pristop k načrtovanju likovnih nalog. Ljubljana: Debora.
- [5] Vonta, T. (2009). ISSA pedagoška področja, standardi in indikatorji kakovosti. Ljubljana: Razvojno raziskovalni center pedagoških iniciativ Korak za Korakom. Interno gradivo.
- [6] Vrlič, T. (2002). Likovno – ustvarjalni razvoj otroka v predšolskem obdobju. Ljubljana: Debora.

Stručni rad

MODERNO DOBA U FILMOVIMA

Bojana Murko
Osnovna škola Breg

Sažetak

Predajem u redovnoj osnovnoj školi kao profesor povijesti. S učencima sam već 15 školskih godina.

Tijekom godina, stekla sam puno iskustva i svake školske godine promijenila i nadopunila način rada u učionici.

Oduvijek me vodilo približavati povijest učenicima, kako bi rado sudjelovali u nastavi, lakše zamišljali povijesne događaje i da to ne bi bilo samo činjenično znanje o imenima, godinama, glavnim događajima ...

Prema mom iskustvu, najučinkovitije je uključiti, uz ustaljenu praksu učenja, i gledanje filmova i dokumentaraca na teme povezane s predmetom.

Ključne riječi: *1. svjetski rat, 2. svjetski rat, hladni rat, Titove reforme.*

1. UVOD

U 9. razredu učenici uče o povijesti modernog doba. Tijekom 64 sata upoznaju, konsolidiraju i savladavaju povijesne događaje koji su trajali od 1914. do 1992. godine.

U svom radu polazim od činjenice da studenti uče gradivo vizualnim, slušnim i perceptivnim kanalima, pa je potrebno način rada prilagoditi studentskim potrebama.

Ovo je razdoblje koje je ostavilo ogromnu količinu povijesnih izvora, ali ih je potrebno odabrati, jer nastavni plan i program za osnovne škole predviđa samo 64 školska sata za povijest u 9. razredu.

Tijekom ovih 64 sata s učenicima gledam 2 filma i 6 dokumentaraca.

2. RAZDOBLJE OD 1914. DO 1992. GODINE

Glavna smjernica svakog učitelja je kurikulum za predmet koji predaje. Utvrđuje opće ciljeve, operativne ciljeve i sadržaj i standarde znanja.

Prije lekcije, učitelj izrađuje plan kojim želi postići tražene ciljeve. Ovaj je plan priprema za lekcije. Za svaku lekciju učitelj treba sat vremena pripreme. Također, ja se pripremam za pojedinačni set u kojem predviđam želje učenika, tehničke mogućnosti, vremensko ograničenje ...

Učeći o povijesti modernog doba, uz pomoć filmova / dokumentaraca, aktivnosti prije, tijekom i nakon filma, postigla sam brojne ciljeve tražene u nastavnom programu za 9. razred.

Aktivnosti koje sam radila tijekom nastave prije gledanja filma / dokumentarca:

- provjerila sam predznanje učenika,
- vodila sam ponavljanje gradiva vezanog uz novu temu učenja koja je obrađivana u nižim razredima ili drugim predmetima,
- slijedom mojih uputa, učenici su u bilježnicu zapisali ključne riječi koje su ih vodile tijekom gledanja filma.

Aktivnosti tijekom gledanja filma / dokumentarca:

- na zahtjev učenika, nekoliko sam puta prekidala prikazivanje filma i čekala da dovrše bilješke u bilježnici,
- na zahtjev učenika, nekoliko sam puta pustila određeni isječak,
- odgovorila sam na pitanja koja su studenti imali prilikom gledanja filma,
- tijekom pregleda podsjetila sam učenike na zanimljive scene iz filma koje su posebno povezane s temom.

Aktivnosti nakon gledanja filma / dokumentarca:

- analiza snimljenih podataka,
- dopunjavanje zapisa materijalom iz udžbenika i drugim izvorima,
- ponavljanje i konsolidacija.

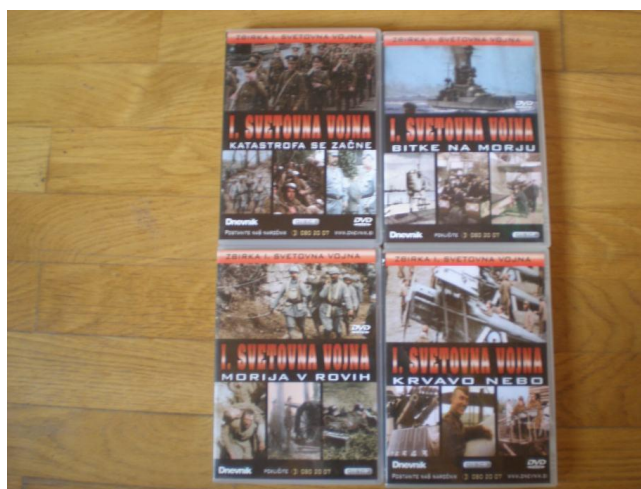
2.1. 1. SVJETSKI RAT

Kako bismo lakše razumjeli dotični materijal, s učenicima smo pogledali dva dokumentarca koji prikazuju početak i kraj 1. svjetskog rata.

Tijekom gledanja, studenti su obraćali pažnju na:

- ✓ uzrok rata,
- ✓ zemlje koje su se borile [tko protiv koga],
- ✓ život na bojnopolju,
- ✓ život u zaleđu,
- ✓ oprema i oružje vojske, način borbe.

Gledali smo dva dokumentarca iz kolekcije iz 1. svjetskog rata, a to su „Katastrofa počinje“ i „Pobjeda i očaj“.

Slika 1, DVD zbirka o 1. svjetskom ratu [1]

Pored toga, studenti su postigli sljedeće ciljeve učenja:

- ❖ opisuju glavne značajke 1. svjetskog rata,
- ❖ iz primjera dolaze do zaključaka o utjecaju i posljedicama 1. svjetskog rata na gospodarstvo,
- ❖ opisuju nacionalni položaj Slovenaca u Austro-Ugarskoj,
- ❖ objašnjaju uzroke i tijek nastanka Kraljevine Jugoslavije,
- ❖ objašnjaju koja su znanstvena dostignuća imala najznačajniji utjecaj na način života ljudi u 20. stoljeću [komunikacijska mreža, promet, medicina itd.],
- ❖ objašnjaju, na primjer, prijenos znanstvenih dostignuća u vojne svrhe i slučaj zlouporabe znanosti u vojne svrhe,
- ❖ opisuju nove tehnologije i oružje koji omogućuju sve veće uništavanje. [5]

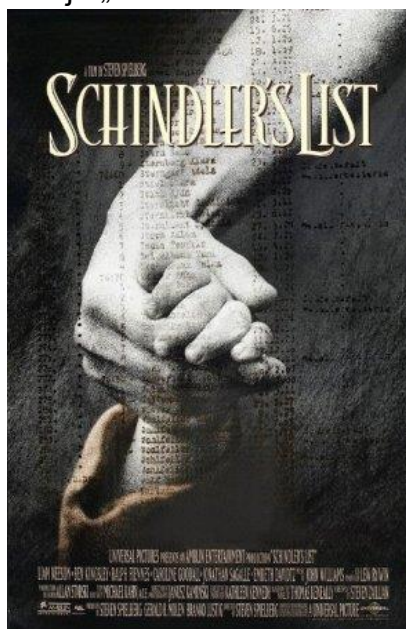
2.2. 2. SVJETSKI RAT

U obradi materijala pogledali smo četiri dokumentarca iz zbirke 2. svjetskog rata. Ti filmovi su: „Pad Poljske“, „Bombardiranje Engleske“, „Pearl Harbor“, „Dan 'D'“.

Slika 2, DVD zbirka iz 2. svjetskog rata [2]

Na kraju rasprave, pogledali smo film „Schindlerov popis“, koji prikazuje događaje tijekom cijelog 2. svjetskog rata. Film je snimljen 1993. godine i traje 195 minuta. Originalni naslov filma je „Schindler`s List“.

Slika 3, naslovni plakat za film „Schindlerov popis“ [3]

Uz sve dokumentarce i film, učenici su postigli sljedeće ciljeve učenja:

- ❖ opisuju glavne značajke 2. svjetskog rata i objašnjaju njegove posljedice,
- ❖ objašnjaju događaje u Sloveniji tijekom 2. svjetskog rata iz različitih perspektiva,
- ❖ objašnjaju, na primjer, prijenos znanstvenih dostignuća u vojne svrhe i slučaj zlouporabe znanosti u vojne svrhe,
- ❖ uspoređuju značajke oslobodilačkih pokreta,
- ❖ objašnjaju uzroke suvremenih sukoba i njihove posljedice,
- ❖ opisuju nove tehnologije i oružje koji omogućuju sve veće uništavanje. [5]

2.3. RAZDOBLJE NAKON 2. SVJETSKOG RATA

Kako bih postigla ciljeve učenja, kako bih olakšala prezentaciju povijesnog razdoblja i života u poslijeratnoj Jugoslaviji, učenicima sam predstavila slovenski film pod naslovom „Moj otac socijalistički kulak“, koji je snimljen 1987. godine i traje 100 minuta.

Slika 4, naslovni plakat za film „Moj otac socijalistički kulak“ [4]

Studenti su postigli sljedeće ciljeve:

- ❖ analiziraju ekonomsku situaciju nakon 2. svjetskog rata,
- ❖ opisuju uzroke ekonomske integracije između Europe i svijeta i navode oblike ekonomske integracije,
- ❖ zaključuju zašto je propao socijalistički ekonomski model,
- ❖ objašnjaju okolnosti i posljedice,
- ❖ primjerima i iz različitih perspektiva opisuju život Slovenaca u socijalističkoj Jugoslaviji,
- ❖ uspoređuju međuovisnost obrazovne strukture stanovništva i brži gospodarski razvoj,

- ❖ analiziraju utjecaje socijalnih prilika na svakodnevni život,
- ❖ zaključuju o ulozi i važnosti religije i duhovnosti u suvremenom svijetu. [5]

3. Zaključak

Nekoliko školskih sati [oko 14 sati] proveli smo gledajući filmove, što meni ne predstavlja problem jer su učenici oduševljeni takvim radom. Vole sudjelovati u radu, i prije gledanja filma i nakon gledanja istog. Puno više informacija ostaje u njihovom sjećanju, vizualno nadopunjujući moje objašnjenje, objašnjenje iz udžbenika i drugih pisanih izvora.

Svim nastavnicima preporučujem da filmske projekcije uvedu u nastavu povijesti. Međutim, moraju obratiti pozornost na to da se vode aktivnosti prije, tijekom i nakon filma.

Filmovi uključeni u lekcije također su dobar motiv za rad na materijalima za koje ne postoji odgovarajući film.

4. Popis literature

[1] Slika 1, DVD zbirka o 1. svjetskom ratu. URL:

https://www.google.si/search?q=dvd+1.+svetovna+vojna&tbm=isch&ved=2ahUKEwjepfvGgfTuAhVh7OAKHXbRBXEQ2-cCegQIABAA&og=dvd+1.+svetovna+vojna&gs_lcp=CgNpbWcQAzoECAAQQzoICAAQsQMqgwE6BQgAELEDOgIIADoECAAQHjoECAAQEzoGCAAQBRAeUP7mBViiSQZgwrQGAFwAHgAgAGQAYgB5RKSAQQxLjlxmAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&scient=img&ei=AasuYJ6hO-HYgwf2opeIbw&bih=625&biw=1366&hl=sl#imgsrc=ZKsFF3pBVIZMqM, [18. 2. 2021.].

[2] Slika 2, DVD zbirka iz 2. svjetskog rata. URL:

https://www.google.si/search?q=dvd+1.+svetovna+vojna&tbm=isch&ved=2ahUKEwjepfvGgfTuAhVh7OAKHXbRBXEQ2-cCegQIABAA&og=dvd+1.+svetovna+vojna&gs_lcp=CgNpbWcQAzoECAAQQzoICAAQsQMqgwE6BQgAELEDOgIIADoECAAQHjoECAAQEzoGCAAQBRAeUP7mBViiSQZgwrQGAFwAHgAgAGQAYgB5RKSAQQxLjlxmAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&scient=img&ei=AasuYJ6hO-HYgwf2opeIbw&bih=625&biw=1366&hl=sl#imgsrc=UBebJ7Ya9gCKiM, [18. 2. 2021.].

[3] Slika 3, naslovni plakat za film „Schindlerov popis“. URL:

https://www.google.com/search?q=schindler+seznam+film&tbm=isch&hl=en&chips=q:schindlers+list+schindlerjev+seznam+film,online_chips:schindlers+list,online_chips:poster&sa=X&ved=1349&bih=625#imgsrc=uic-V9idwM-dIM&imgdii=4uTQUij6dxfMWM, [18. 2. 2021.].

[4] Slika 4, naslovni plakat za film „Moj otac socijalistički kulak“. URL:

https://www.google.com/search?q=moj+ata+socialisti%C4%8Dni+kulak&rlz=1C1GCEA_enSI937SI937&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwj4_OmMklLvAhXiyYUKHRwtA0UQ_AUoAXoECAMQAw&biw=1366&bih=625#imgsrc=ERwsN6dqj90UIM, [24. 2. 2021.].

[5] Zavod Republike Slovenije za obrazovanje. URL:

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_zgodovina.pdf, [24. 2. 2021.].

Stručni rad

ELEMENTARNE IGRE S LOPTOM U PRODUŽENOM BORAVKU ZA 1. RAZRED

Damjana Strgar
Osnovna škola Šmarje – Sap

Sažetak

Tjelesna aktivnost jedna je od najvažnijih područja djetetovog razvoja. Produženi boravak predstavlja dio odgojno-obrazovnog procesa u kojem se susrećemo sa umornim učenicima koji su tijekom dana puno vremena proveli sjedeći. Zato je iznimno važno da djecu motiviramo za kretanje i omogućimo im dovoljno tjelesne aktivnosti koja će ih opustiti, okrijepiti i omogućiti razvoj njihovih vještina te povećati njihovo samopouzdanje. Potreba za igrom je prirođena. Dijete može preko igre zadovoljiti svoje biološke, motoričke, intelektualne, emocionalne i socijalne potrebe. Prikazane igre s loptom autorici u produženom boravku omogućuju razvijanje motoričkih sposobnosti i upornosti kod djece, povećati njihovo samopouzdanje i omogućiti opuštanje i zabavu. Igre s loptom osobito su korisne nemirnim učenicima koji su nakon igre smireniji i spremniji za samostalno i individualno učenje, pisanje domaćih zadaća i rješavanje dodatnih radnih listova. Druženje učenika kod igara s loptom dodatno razvija osjećaj pripadnosti zajednici i prijateljstvo među djecom.

Ključne riječi: produženi boravak, tjelesna aktivnost, vještina s loptom, opuštanje

1. Uvod

Radim kao odgajateljica tj. druga stručna radnica u prvom razredu i produženom boravku kojeg pohađa 25 učenika. Kao dijete jako sam voljela igre s loptom: košarku, rukomet, odbojku i stolni tenis, jer sam rasla u okolini koja je bila jako stimulativna za različite igre s loptama, doma i u osnovnoj školi. U vrijeme studija trenirala sam i klupsku košarku. Zajednički sportovi omogućuju druženje, prijateljstvo, sudjelovanje, samopouzdanje te fizički i psihički jačaju tijelo.

Produženi boravak je oblik odgojno-obrazovnog rada organiziran nakon nastave. Roditelji dobrovoljno uključe svoje dijete u produženi boravak. Među aktivnostima koje nudi produženi boravak nalazi se i aktivnost opuštanja u kojoj učenici upoznaju različite vrste sportskih sadržaja, među ostalim i elementarne igre s loptom koje su se pokazale najzanimljivijima.

Tjelesna aktivnost jedno je od najvažnijih područja u dječjem razvoju. Kretanje se ubraja u osnovne dječje potrebe. Kad dijete kontrolira svoje tijelo doživi veselje, užitek, osjeća sigurnost i razvija samopouzdanje. [4]

Djeci je u produženom boravku potrebno osigurati dovoljno tjelesne aktivnosti i poticati ih na kretanje da razviju svoje tjelesne vještine i samopouzdanje te stvore relevantnu sliku o sebi i emocionalnu vezu sa okolinom.

Potreba za igrom je prirođena (igra sa zvečkom) i prati čovjeka sve do kasne starosti (bočanje, kuglanje, šah). Kod djece je kao aktivnost u prvom redu igra koja uključuje kretanje i koja kao takva zadovoljava njegove biološke, motoričke, intelektualne, emocionalne i socijalne potrebe. Igra je radost, sloboda i kreativnost te djeci koja žive u brzom životnom tempu potrebna baš kao i zrak koji dišu. [3]

2. Razrada

Elementarne igre su dobar primjer prakse kojim se služimo u produženom boravku u 1. razredu. Za učenike tog uzrasta karakteristična je zaigranost, nepredvidljivost i opuštenost u kretanju. Pravila igara sam po potrebi prilagodila i izmijenila prema okolnostima, vještinama, znanju i interesu učenika. Igre s loptom su prikladan sport za zdravlje i opuštanje bez obzira na starost djece jer utječu na razvoj koordinacije i ravnoteže. Kretanje s loptom u različitim situacijama, precizno gađanje i dodavanje razvijaju pozornost, brzinu reakcije, orijentaciju u prostoru i situacijsko razmišljanje. [2]

Učenik stječe puno različitih iskustava, osobito ako u igri koristimo više vrsta lopti. Lopte se mogu razlikovati po veličini, materijalu i posebice po namjeni. Upotrijebili smo različite lopte: nogometne, rukometne, odbojkaške, košarkaške, djeci prilagođene „medicinke“ s kojima su djeca jačala mišiće, loptice za golf, tenis i stolni tenis, pikule, balone, ponekad smo lopte izradili i sami iz tkanine ili papira.

Igre s učenicima izvodila sam individualno, u parovima a najviše puta u grupi kada su učenici igrali štafetu s loptom u koloni, krugu ili organizirali natjecanje među kolonama. Za stjecanje određenih vještina postavljali smo različite prepreke,

kao što su palice, stolci, čunjevi, obruči. Prije zahtjevnijih igara odradili bismo zagrijavanje kako bi se smanjila mogućnost ozljeda.

Igre s loptom izvodila sam najčešće na igralištu. Prostor kretanja ograničila sam s namjerom držanja djece na okupu. U slučaju lošeg vremena igre sam izvodila u školskoj dvorani ili u razredu. U zatvorenom prostoru djeci sam ponudila mirnije igre, kao što je igra balonima, bacanje lopte u koš, dodavanje lopte u krugu, igranje sa pikulama, tenis lopticama i lopticama za stolni tenis. Učenicima sam prije svake igre prezentirala i po potrebi demonstrirala pravila i igru u što sam uključivala i zabavne sadržaje. Na kraju smo igru analizirali i ocijenili, učenici su dodali svoje prijedloge i ideje za poboljšanje igre. Igre su bile na programu nakon ručka tijekom produženog boravka i programa relaksacijske aktivnosti i prije polaska doma nakon kreativnog provođenja slobodnog vremena.

2.1. Primjeri elementarnih igara s loptom [1]

1. Kotrljanje lopte među palicama

Palice postavimo na pod na udaljenosti 1 do 2 metra. Svaki učenik dobije svoju loptu koju kotrlja s rukom, nogom ili štapom među palicama. Ako palicu sruši, mora ju pokupiti i nastaviti s igrom. Učenik koji sruši najmanje palica u što kraćem vremenu je pobjednik.

Mogućnosti: Na stazu postavimo različite prepreke koje učenik mora savladati, možemo mijenjati i načine kretanja s loptom, na primjer do čunja kotrljaju loptu rukom, natrag do kolone nogom.

Mogućnost 1: Učenik kotrlja loptu rukom.

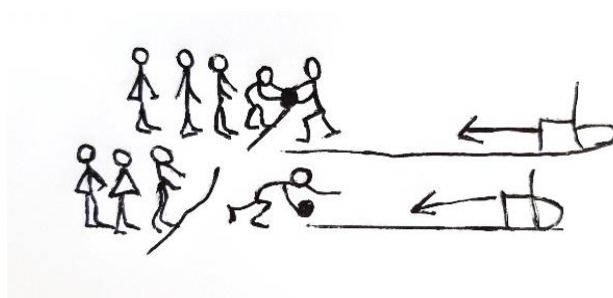
Mogućnost 2: Učenik kotrlja loptu nogom.

Mogućnost 3: Učenik kotrlja loptu do čunja rukom, natrag nogom.

Mogućnost 4: Učenik kotrlja loptu palicom.

2. Nošenje, kotrljanje i vođenje lopte

Učenike podijelimo u jednakobrojne grupe i kolone. Učenici mogu lopte nositi za što su prikladne „medicinke“, lopte mogu kotrljati ili voditi za što su prikladnije lagane pjenaste lopte. Prvi učenik u koloni na učiteljev znak loptu kotrlja, vodi ili prenosi 3 do 4 metra do predmeta koji označuje kraj puta, to može biti čunj ili stolica. Predmet obiđe i vrati se s loptom do sljedećeg učenika u koloni koji loptu preuzme. Sam potrči na kraj kolone. Grupa koja prva završi je pobjedila. Ako učeniku lopta ispadne, potrči za njom i nastavi igru s mjesta gdje mu je ispala.

Slika 1: Prenosenje lopte

3. Pepček

Na podu nacrtamo krug, kvadrat ili pravokutnik. Učenici koji stoje izvan tog prostora dodaju jednu drugome loptu kroz prostor gdje se nalaze djeca zvana „Pepčeki“ i koji pokušavaju loptu uloviti ili ju dotaknuti. Broj „Pepčekov“ može biti različit. „Pepček“ koji dotakne loptu mijenja svoju poziciju sa dodavačem.

Druga mogućnost je da loptu dodaju nogom.

Slika 2: Pepček

4. Dodavanje lopte u koloni

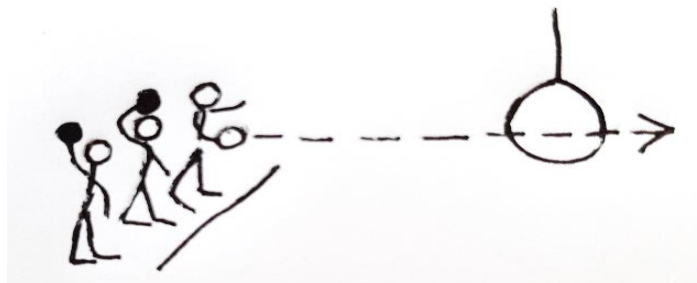
Učenike podijelimo u dvije ili više kolona. Prvi u koloni dobije loptu koju na učiteljev znak preda sljedećemu u koloni. Zadnji koji preuzme loptu potrči na prvo mjesto u koloni. Igra završi kada dođe prvi učenik ponovno na početno mjesto u koloni. Pobjedi grupa koja prva prenese loptu od prvoga do zadnjega učenika.

Loptu učenici dodaju na dogovoreni način: iznad glave, među nogama sa ispruženim koljenima ili čučajući, iza leđa ...

Igra je zahtjevnija ako dodamo još jednu loptu ili formiramo duže kolone sa više lopti.

5. Lopta kroz obruč

Obruč objesimo na užu ili ga učitelj drži u ispruženoj ruci. Učenici stoje iza crte udaljeni 2 do 3 metra od obruča i pokušavaju pogoditi otvor u obruču. Pobjedi učenik koji najviše puta pogodi cilj.

Slika 3: Bacanje lopte kroz obruč

6. Lopta u koš

Postavimo koš ili kutije na udaljenosti 2 do 3 metra od učenika koji u tri pokušaja pokušavaju pogoditi što više koševa.

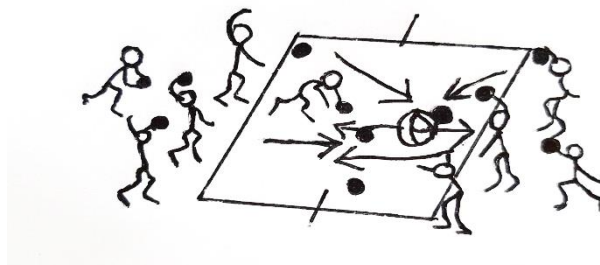
Nastavimo sa natjecanjem u grupama. Svaka grupa ima jednu loptu s kojom pokušava pogoditi što više koševa.

Slika 4: Bacanje lopte u koš

7. Gađanje veće lopte s loptama

Veliku loptu postavimo na sredinu kvadrata sa stranicama 3 do 4 metra. Iza crta na svakoj strani kvadrata stoji polovica učenika. Svaki učenik ima svoju loptu. Na znak počinju gađati veliku loptu u polju koju pokušavaju gurnuti preko granične crte suprotne grupe. Nakon bacanja mogu učenici uzeti bilo koju loptu na svojoj polovici te se vratiti na graničnu crtu i ponovno gađati veliku loptu u polju. Pobjedi grupa koja više puta gurne loptu preko granične crte suprotne grupe.

Slika 5: Gađanje s loptom

8. Lovac s loptom

Učenici stoje u krugu s promjerom 3 metra. Lovac je na sredini. Izpred nogu ima loptu. Lovac skače, čuča, hoda na mjestu ... Ostali učenici ga moraju oponašati. Na znak „bježite iz kruga“ učenici potrče, lovac uzme loptu i pokušava nekoga pogoditi. Lovac smije trčati za učenicima do kružnice kruga, učenici trče do najviše 10 metara udaljenosti koju označimo sa drugom kružnicom. Na poziv: „Jedan, dva, tri, brzo trči u krug!“ učenici ponovno potrče u primarni krug. Lovac postane onaj kojeg je pogodila lopta. Ako nitko nije bio pogođen igru nastavlja isti lovac. Pobjedi onaj koji nikada nije bio pogođen.

9. Igra balonima

Učenicima bacimo određeni broj balona koje odbijaju rukama na različite načine. Balon koji dotakne predmet, stijenu ili pod izbacimo. Igru završimo kada je izbačen zadnji balon.

3. Zaključak

Radna iskustva u vrtiću i u 1. razredu osnovne škole potvrdila su da djeca vole sudjelovati u igrama s loptom. Lopta je dinamična, skače, odbija se i može služiti u terapijske svrhe. Učenici mogu loptu nositi, voditi, kotrljati, dodati, bacati, s njom mogu ciljati i loviti. Sadržaji elementarnih igara s loptom su precizno odabrani i primjereni ovom uzrastu djece. Kod vježbanja s loptom učenici su sljedili pravila i provjeravali svoje vještine. U nastavku su razvijali motoričke sposobnosti i upornost, svoje samopouzdanje, u igri su se opustili i zabavili. Dečki su vještiji s pucanjem lopte, djevojčice s nošenjem i kotrljanjem. Nemirni učenici su se pomoću igre i kretanja umirili i nakon aktivnosti pokazali bolju koncentraciju i spremnost za pisanje domaćih zadaća i rješavanje dodatnih radnih listova. Druženje učenika u igrama s loptom kod djece dodatno razvija osjećaj pripadnosti zajednici i prijateljstvo.

4. Literatura

- [1.] Dežman, C., Dežman, B. (1985). Elementarne igre z žogo za predšolske otroke. Ljubljana.
- [2.] Dežman, C., Dežman, B. (2004). Igre z žogo v prvem triletju osnovne šole. Ljubljana: Univerza v Ljubljani. Fakulteta za šport.
- [3.] Petkovšek, M., Kremžar, B. (1986). 100 + 1 igra. Ljubljana: Fakulteta za telesno kulturo.
- [4.] Videmšek, M., Visinski, M. (2001). Športne dejavnosti predšolskih otrok. Ljubljana: Fakulteta za šport.

Stručni rad

ŠKOLSKA KNJIŽNICA , ZAIGRANA I ZELENA

Ankica Karakaš Radošević, školska knjižničarka
OŠ Đakovački Selci, Bana J. Jelačića 9, 31400 Đakovo

Sažetak

Promovirati školsku knjižnicu i čitanje veliki je izazov za svakoga školskog knjižničara /knjižničarku. U knjižničnom fondu prevladavaju tiskane knjige, lektirni naslovi i naslovi za čitanje iz radoznalosti ili užitka. Knjižnice, a napose školske, u svome fondu trebaju imati i didaktičke i društvene igre. Učenici se njima koriste izvan nastave ili ih se posuđuje za igre učionici. To su društvene igre izrađene od plastike ili u kombinaciji više materijala, registrirane od proizvođača sa određenom cijenom, itd. Namjera mi je uvesti u knjižnicu igre (igračke) koje nisu kupljene i kreativni rad oblikovanja od papira i otpadnog materijala sa ciljem: pokazati na primjeru kako otpad nije smeće i kako ga kreativno reciklirati. Pobuditi radoznalost, zainteresirati učenike za pisanu riječ, predstaviti da za svaku prigodu ima priča ili knjiga, a pri tome ostati nenametljiv kako učenicima tako i nastavnicima. Školska knjižnica, a samim tim i knjižničarka, član je Zelenih knjižnica. Cilj ovoga projekta, koji je pokrenulo Društva bibliotekara Istre i istarskih knjižnica još 2011. godine, je educirati javnost, širiti svijest o održivom društvu i nužnosti zaštite okoliša. To podrazumijeva, osim ponude knjiga sa ekološkom tematikom u fondu knjižnice i promicanje ekološke odgovornosti.

Ključne riječi: čitanje, ekologija, igra, kreativno recikliranje

1.Uvod

Prema UNESCO-v manifest za školske knjižnice[3], školska knjižnica pruža obavijesti i spoznaje bitne za uspješno uključivanje u suvremeno društvo koje se temelji na znanju i informacijama. Školska knjižnica omogućuje učenicima stjecanje vještina za doživotno učenje, razvija njihovu maštu i pomaže im da postanu odgovorni građani. Aktivnost koju predstavljam provedena je povodom obilježavanja Međunarodnog dana zaštite močvara sa učenicima prvog razreda. Razlog zašto prvašići je u tome što im je bila dobrim dijelom uskraćena „predškolska godina„ radi pandemije i *lock downa*. Mnoga ruralna naselja nemaju organiziran predškolski odgoj (vrtić) i prva spoznaja o „skupnom odgoju“ za njih počinje u godini prije polaska u školu (mala škola). Nastavila se pandemija, stoga je i ova školska godina isprekidana nastavom u školi i online nastavom. Brzi tehnološki napredak i razvoj digitalnih alata i učenici koji su vješti u korištenju IKT pokazao se koristan u „novom normalnom“. Stvarali su knjižničari/knjižničarke digitalne sadržaje, stvarali su ih i nastavnici, i učenicima smo ponudili veliki broj kvizova, osmosmjerki i drugih digitalnih igara. Kako navodi J. Maravić u svome članku *Igra u nastavi* [2] razlog „ne voljenja škole“ je u „dosadnom radu“. Igra je pomoć u usvajanju kognitivnih, ali i emocionalnih vještina. Igra je pomoć u nošenju sa stresom. Ponudili smo učenicima velik broj digitalnih igara i nastava je bila zabavna, ali često se učitelji/učiteljice pa i roditelji žale: na nevoljkost djece da pišu ili pišu neuredno i nečitljivo, čitanje im je previše pasivna aktivnost i dosadno, ništa ih ne zanima osim „igrice“. Izvor ovih negodovanja leži u činjenici, koju iznose Nataša Čičin-Šain, prof. defektolog i Stela Horvat, prof. rehabilitator,[1] djeci su od najranijeg doba dostupne razne digitalne igre uz koje će naučiti prepoznavati slova, ali će grafomotorika biti manjkava uslijed nedovoljno razvijene fine motorike.

2.Obilježavanje Međunarodnog dana zaštite močvara i močvarnih staništa

Močvarna staništa su najugroženiji ekološki sustavi što zbog isušivanja, a što zbog onečišćenja. Važnost i uloga vlažnih staništa (močvara) za sprečavanje i ublažavanje posljedica prirodnih katastrofa je velika. U našoj neposrednoj okolini nalazi se jezero Mlinac na koje obitavaju biljke i životinje močvarnih staništa. Na obalama ovoga malog jezera česta su obiteljska ili među-obiteljska druženja naročito za Praznik rada ili ribička druženja. Kroz ovakva druženja naši učenici dolaze u direktan kontakt sa močvarnim staništem i važno je usvajaju stavove o odgovornom ponašanju.

2.1. Čitanje kao uvod u radionicu

Odabrala sam prvašiće izložiti čitanju priče koja nije iz udžbenika i nije obvezna. U pomoć sam pozvala četiri učenika 4. razreda koji su im pročitali kratku priču *Velika utrka kornjače Grete*. [4] Zašto četvrtiši? Prvi razlog je što na taj način povezujem školski projekt Čitalice sa nastavnim sadržajima. Projekt je namijenjen učenicima razredne nastave i izvorno je orijentiran na promociju knjige i čitanja, ali zbog sve većeg broja učenika sa teškoćama u govoru, čitanju i pisanju dopunjen je radom sa učenicima sa teškoćama. Potom uz suradnju sa

stručnim suradnicima drugih profila uključeni su i učenici sa strahom od javnog nastupa ili oni koji trenutno prolaze neku emocionalnu krizu, složenu obiteljsku situaciju i sl. Poznato je da djeca lakše i rado uče od starije djece, a kad su to „popularni“, učenici, čitanje je baš fora. Nakon pročitane priče četvrtaši su nas napustili pa smo opušteno mogli razgovarati o pročitanoj priči. „Nije nas bilo sram i nismo se bojali“, „smijat će mi se“. Sve više izražen strah od podsmijeha koju imaju učenici razlog je što sam im omogućila opuštenu, poznatu, atmosferu samo njihovog razreda. Strah od ruganja od strane drugih učenika čest je u školskoj dobi kako to navodi (Vulić-Prtorić, 2002.; Vulić-Prtorić, 2006.).[5] Vršnjačko okruženje postaje sve važnije, a status u vršnjačkoj populaciji djeci se ponekad čini presudan.

Pri izboru priče vodila sam se zahtjevima:

- kratka jer nisam željela „opterećivati“ učenike, ni čitače ni slušatelje, sa predugim tekstom
- pisana lako razumljivim jezikom (bez stranih riječi) kako ne bi morali ulaziti u analizu teksta
- temom koja se odnosi na obiteljske odnose s ciljem povezivanja emocija prema obitelji i domu sa močvarom kao domom nekih životinja.
- likovi su životinje koje žive uz močvarna staništa

Čitanje je definirano prema Hrvatskom jezičnom portalu[6] kao proces vezan uz praćenje teksta kao osobni ili opći interes ili interpretacija pročitano. Iako nismo čitali nego slušali prilikom interpretacije teksta povezali smo znanje stečeno iz prirode i društva o važnosti doma i obitelji. Povezali smo emocije za sebi bliske osobe i svoj dom sa spoznajom da je močvara dom mnogim životinjama i njihovim mladuncima. Priča nam je ponudila još jednu temu za interpretaciju, a to je planiranje (strategija). Zapodjenula sam razgovor o strategiji koju je razvila Greta za pobjedu u utrci s važnosti strategije (plana) učenja. Učenici prvoga razreda sada već imaju iskustva sa nastavnim sadržajima i sa savladavanjem istih. Nastavili smo razgovor o biljkama i životinjama koje poznajemo, a žive u barama, močvarama i drugim vodama stajaćicama.

2.2.Kreativno recikliranje

Kreativni zadatak bio je izraditi od kartonskih rola i komadića kolaž papira kornjaču Gretu. Premda sam planirala koristiti umjesto kolaža stare kalendare pokazalo se da ljepljiva koja učenici imaju za svakodnevni rad nisu pogodna za ljepljenje „tvrdih papira“. Nastali problem brzo sam riješila tako da smo iskoristili kolaž papir koji učenici imaju u razrednom ormaru i koriste za rad u likovnoj kulturi. Za izradu kornjača nisam dala nikakvu uputu, ali su učenici vrlo brzo povezali da sama rola je oblika kornjačinog oklop i samim dodavanjem nogu, glave i repa kornjača je izrađena. Dodali su još pokoji papirić koji dočarava oklop.

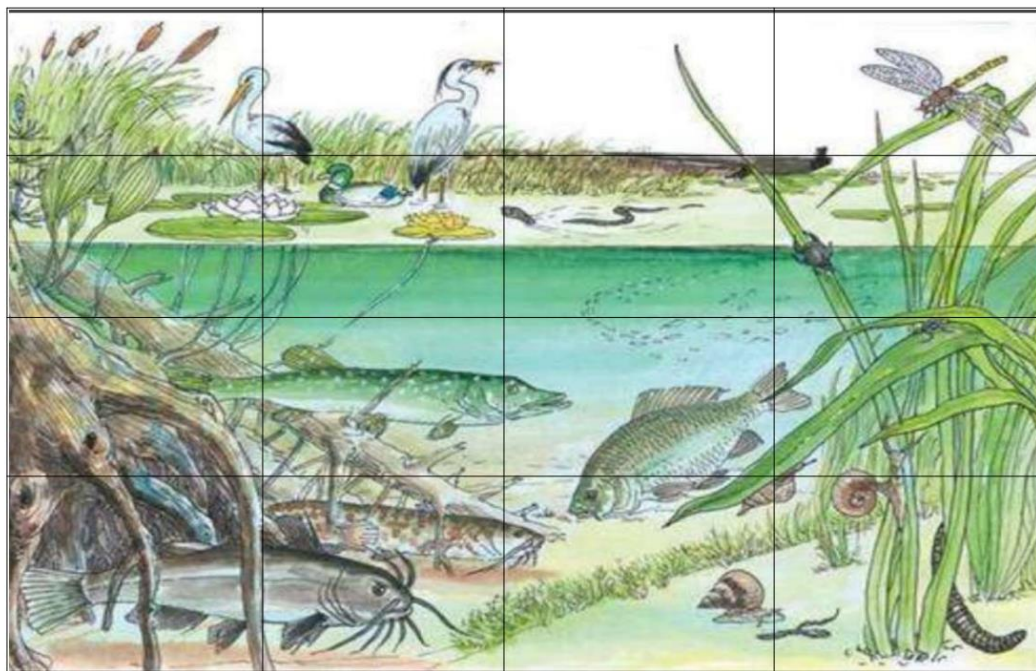

Slika 1. Kornjače od papirnatih roli

2.3. Igra u funkciji kognitivnog razvoja i grafomotorike

Završni dio radionice posvetili smo igri u funkciji razvoja kognitivnih, motoričkih i socijalnih vještina. Za ovu priliku izradila sam jednostavne puzzle sa prikazom močvare i njezinih stanovnika te osmislila i izradila igru Rodin kljun.

Puzzle su bile jednostavnog oblika u nijansama i tonovima zelene boje. Fotografiju sam preuzela sa portala *Moj O razred* te na fotografiju dodala mrežu pravokutnika, ispisala i izrezala. Slaganje puzzli pridonosi razvoju socijalnih vještina jer su ih učenici slagali u paru. Nadalje slaganje puzzli razvija i kognitivne sposobnosti jer dijete mora razviti kritičko mišljenje kao bi riješilo problem (gdje ide koji dio).

Slika 2. Jednostavne puzzle izrađene dodavanjem mreže pravokutnika na sliku

Slika 3. Slaganje puzzli za razvoj kognitivnih vještina

Za izradu igre Rodin kljun koristila sam sljedeće:

- kutiju u kojoj se dostavljaju potrepštine za školsku kuhinju,
- komade stiropora koji su ostali od računalnih ekrana dopremljenih u školu
- kineske štapiće koji su ostali kao suvenir iz restorana,
- plastične podloške koji su preostali iz školske kuhinje
- i zeleni pigment za zidne boje.

Kutija je močvara, zeleno obojeni komadići stiropora na koje sam zalijepila bijele kružice od papira (oči) su žabe, podlošci u koje sam zalijepila fotografiju rodinih ptica gnijezdo, a štapići rodin kljun. Služeći se samo štapićima u jednoj ruci učenici su lovili žabice te ih premještali u gnijezdo. Zanimljiva vježba fine motorike. Istovremeno se igralo tri učenika. Pobjednik je onaj koji skupi najviše žabica u zadanom vremenu. Pasivno čekanje na sudjelovanje u igri ovakvog tipa može u razredu izazvati "nered". Kako bi zadržala fokus ostali učenici su za vrijeme dok je igrala "jedna postava" slagali puzzle i čekali svoj red. Čekanje nije bilo predugo i broj puzzli bio je relativno mali (16 dijelova).

Slika 4. Učenici tijekom igre Rodin kljun

3.Zaključak

Uključivanje knjižnice (knjižničarke) u nastavu prvoga razreda ima za cilj odgojiti čitatelja i korisnika knjižnice. Način kako to provesti nalazim u igri. Igra je prema definiciji spontana intelektualna i tjelesna aktivnost djeteta kao sastavni dio odrastanja i razvijanja ličnosti. Djeci je igra spontana, a usvajanje znanja i vrijednosti kroz igru nenametljivo. Čitanje koje nije zadano, koje nije nametljivo, povezano sa igrom (igračkom) načinjenom od otpadnih materijala za razvoj ekološke svijesti bio mi je cilj u osmišljavanju aktivnosti(radionice).

4.Literatura

[1] Čičin-Šain,N. ,Horvat, S.; *Razvoj grafomotorike kod djece*:
<http://www.korneo.hr/BlogClanak?id=19> (1.3.2021.)

[2] Maravić,J. *Igra u nastavi*, školski portal:
http://www.skole.hr/podsjecamo?news_id=405 (15.1.2021.)

[3] UNESCO-v Manifest za školske knjižnice:
<https://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/school-library-manifesto-hr.pdf>(1.3.2021.)

[4]Velika utrka kornjače Grete: <https://blog.dnevnik.hr/price-story-geschichte/2014/11/1631898573/velika-utrka-kornjace-grete.html>(15.1.2021.)

[5] Vulić-Prtorić, A. (2002.). Strahovi u djetinjstvu i adolescenciji. Suvremena psihologija, 5, 271-293.Vulić-Prtorić, A. (2006.). Anksiozna osjetljivost: fenomenologija i teorije. Suvremena psi-hologija, 9, 171-194.

<https://www.unizd.hr/Portals/12/Nastavnici/Anita%20Vulic-Prtoric/Znanstveni%20radovi/92.%20Strahovi%20kod%20djece.pdf?ver=2013-06-29-175108-820> (15.1.2020.)

Stručni rad

NASTAVA UZ POMOĆ PLATFORME ZA UČENJE KAHOOT

Boštjan Groznik, profesor razredne nastave

Osnovna škola Angela Besednjaka, Maribor

Sažetak:

Učenje na daljinu donijelo je nove izazove. Kako je motivacija učenika počela slabiti tokom trajanja učenja na daljinu, tražio sam nove načine diversifikacije lekcija, uključujući i platformu za učenje Kahoot. Platforma temelji na igrama koje olakšavaju stvaranje, dijeljenje i igranje igara za učenje. Radi se o kvizovima s više izbora, kojima se može pristupiti putem web preglednika ili aplikacije. Prikazat ću vam jedan primjer provjere znanja kod predmeta „priroda i društvo“ u 5. razredu osnovne škole, budući da se je platforma pokazala vrlo učinkovitom kod provjere znanja te postala vrlo popularna među mojim učenicima.

Ključne riječi: učenje na daljinu, motivacija, platforma za učenje, kviz, provjera znanja

1. Uvod

Radi pogoršanja situacije u vezi pandemije početkom studenog 2020. godine, škole u Sloveniji već su drugi put zatvorile svoja vrata. Za razliku od proljetnog zatvaranja odgojno-obrazovnih ustanova, učitelji smo bili znatno bolje pripremljeni za početak nastave na daljinu. Tokom mjeseca listopada svoje smo učenike tijekom nastave upoznali s time kako se upotrebljava videokonferencijski okoliš MS Teams. Učenici su dobili svoja korisnička imena i lozinke koje smo testirali i u slučajevima poteškoća, te uklonili sve prepreke. Više puta učenici su dobili domaće zadatke, koje su trebali predati kao dodijeljene zadatke u okolišu MS Teams. Tako smo svi zajedno bili relativno dobro pripremljeni za rad preko internetske platforme, već i prije nego je nastava na daljinu ponovo započela.

Tokom jesenskog zatvaranja promijenio se i način poučavanja na daljinu, jer smo se s učenicima susretali svaki dan na videokonferencijama. Obradivanje nastavnih sadržaja odvijalo se uživo. Za učenike koji radi tehničkih poteškoća nisu mogli biti prisutni na videokonferencijama uživo, ili radi prekidanja internetske veze na videokonferenciji nisu bili prisutni čitavo vrijeme nastavnog sata, imali su na raspolaganju video snimke s obrazloženjima nastavnih sadržaja. Nove okolnosti na području školovanja i opća situacija u državi radi prihvaćenih mjera protiv korone, zasigurno su utjecale i na psihofizičko stanje djece. Uočio sam kako je motivacija djece, usprkos redovnom sudjelovanju na nastavi i dobrim povratnim informacijama sa njihove strane, polagano počela padati.

Započeo sam tražiti nove načine kako nastavu na daljinu učiniti zanimljivijom. Platformu Kahoot neki su učenici već upoznali na fakultativnoj nastavi informatike i na produženoj nastavi. Odlučio sam ovu platformu za učenje upotrijebiti i za provjeravanje znanja, najprije kod predmeta »priroda i društvo«.

2. Prezentacija platforme za učenje Kahoot

Kahoot je platforma za učenje koja obuhvaća kvizove s više odabira, do kojih je pristup moguć putem web-preglednika ili aplikacije Kahoot. [1]. Možemo je upotrebljavati za učvršćivanje nastavnih sadržaja, provjeravanje znanja učenika ili za to da nastavu učinimo zanimljivijom.

Slika 1: Logotip Kahoot [1]

Učitelj u roku do nekoliko minuta stvara zanimljivu igru za učenje, koju potom na interaktivnoj tabli ili platnu, prikazuje čitavom razredu. Postoji i mogućnost odabira igara koje su kreirali drugi korisnici iz čitavog svijeta preko zajedničke web platforme, kao i korištenje zbirke besplatnih igara iz više predmeta.

Igranje je jednostavno. Svi igrači povežu se kreiranim kodom za igru prikazanom na zajedničkom zaslonu, zatim pomoću svoje naprave (pametnog telefona ili prijenosnog računala odnosno tableta) odgovaraju na pitanja, koje je za njih pripremio učitelj. Odgovori se boduju. Broj bodova koje igrač dobiva za pojedini odgovor ovisi od toga, da li je odgovor pravilan ili nije, dok se uzima u obzir i to koliko je vremena trajalo do predaje odgovora igrača. Prije što igrač odgovori, više bodova dobije, dakako, u slučaju da je predao pravilan odgovor. Nakon svakog pitanja bodovi se prikazuju na ljestvici najboljih.

2. 1. Razvoj platforme

Platformu su 2012. godine razvili Jamie Brooker, Morten Versvik i Johan Brand, u sudjelovanju s Norveškim univerzitetom znanosti i tehnologije. Koncept igre temelji na ideji norveškog profesora Alf Inge Wang-a, koji je zamislio učionicu, u kojoj je bio učitelj voditelj igara, dok su učenici bili kandidati s vlastitim mobilnim napravama. Početni koncept nazivao se Lecture Quiz. Prvi kviz bio je izveden u učionici s dvadeset studenata na Norveškom univerzitetu znanosti i tehnologije. Rezultati eksperimenta pokazali su kako je kviz bio relativno jednostavan za upotrebu, doprinio je povećanom učenju i zabavi te povećao motivaciju za sudjelovanje na predavanjima. [1]

2. 2. Svrha i upotreba

Kahoot je inovativno pomagalo, namijenjeno upoznavanju učenika s gradivom za učenje na zabavan način. Taj interaktivan pristup, koji temelji na internetskim igrama, podržava sve učenika uključene u proces učenja, potiče sudjelovanje i grupne rasprave te zdravu natjecateljsku atmosferu. Učitelj može igrama dodati video snimke, slike i dijagrame, kako bi se još više pojačalo sudjelovanje učenika. Učenici mogu i sami stvarati svoje igre za učenje, što pomaže produbljivanju njihovog razumijevanja.

Platforma se može upotrijebiti za pokrivanje svih predmetnih područja. Rezultate igre učitelj može prenijeti i upotrijebiti ih kao brzo i jednostavno oruđe za formativno ocjenjivanje, koja svakom učitelju omogućava učinkovito individualiziranje nastave za svoje učenike.

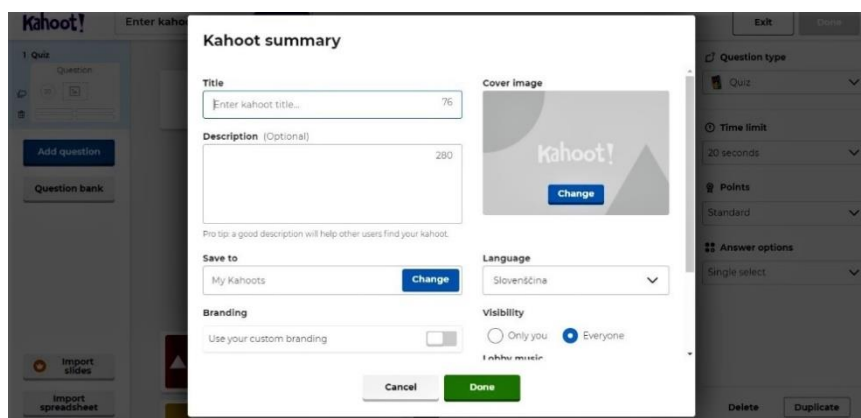
3. Kreiranje jednostavnog kviza

Kviz kreiramo na web stranici www.kahoot.com. Kada po prvi put ulazimo na web stranicu, potrebna je registracija. Gore desno odaberemo opciju »Sign-up«, zatim i tip računa kojeg želimo kreirati. Učitelji koji učimo u osnovnoj školi, odaberemo račun »Teacher« i »School«. Potom slijedi i upis kontaktnih podataka te odabir paketa. Paket »Basic«, koji je besplatan, dovoljan je za kreiranje jednostavnog kviza. [1]

Ako smo na web stranici Kahoot već registrirani, prilikom ulaska na tu stranicu odabiremo opciju »Log in« i upišemo svoje podatke.

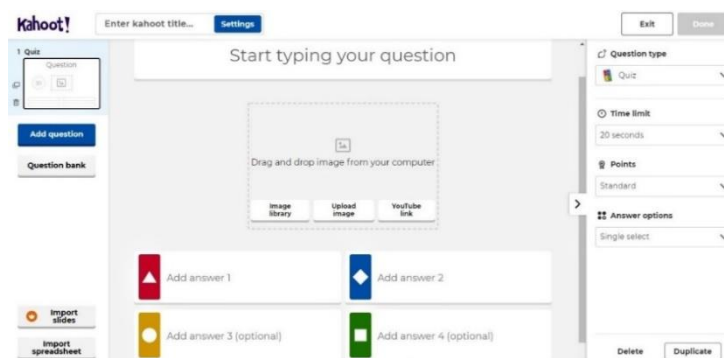
Tada nam se otvori kontrolna ploča, koja nudi više mogućnosti. Za izradu kviza odaberemo mogućnost "Create«, koja se nalazi gore desno, nato opciju »New kahoot«. Otvara nam se prozor za izradu kviza.

Najprije odredimo odgovarajuće postavke tako da odaberemo mogućnost »Settings«. Nakon toga, otvara se nov prozor s postavkama.

Slika 2: Prozor s postavkama [1]

U prozor upišemo ime kviza i (opcijski) opis kviza. Odredimo mjesto za spremanje odnosno pohranu kviza, jezik, glazbu u pozadini, naslovnu sliku te odaberemo, da li će kviz biti vidljiv svim korisnicima ili samo nama. Kada odredimo osnovne postavke, vraćamo se na prozor »Quiz«, gdje započinjemo s dodavanjem pitanja za kviz.

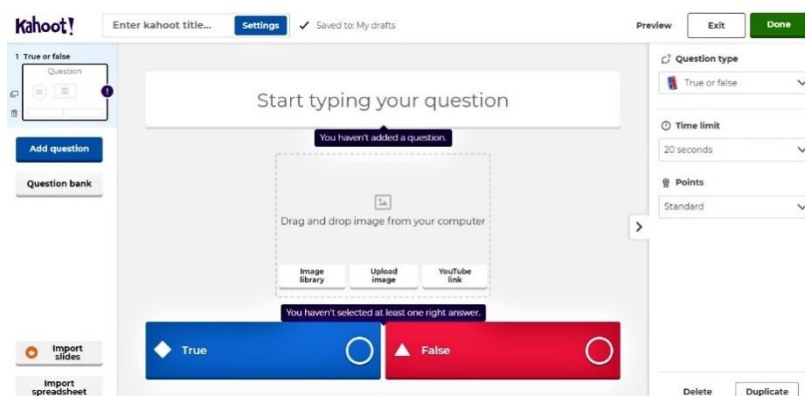

Slika 3: Prozor »Kviz« [1]

U polje »Start typing your question« zapišemo pitanje. Unutar donja četiri polja »Add answer 1–4« upišemo četiri moguća odgovora. Odgovori su označeni različitim bojama (crvena, žuta, plava i zelena) i likove za učenike daltoniste. Pravilan odgovor označimo tako da se mišem postavimo na krug željenog odgovora i kliknemo na nj, kad se prikaže kvačica.

U polju »Time limit« odredimo koliko će vremena za odgovor imati na raspolaganju učenici, a u polju »Points« broj dobivenih bodova za pravilan odgovor. Pitanju možemo dodati i sliku ili video snimak s platforme Youtube sa svog računala, koji su je sadržajno povezani s pitanjem. Za vrijeme igranja kviza poželjno je video snimak pogledati nakon otkrivanja pravilnog odgovora na određeno pitanje, jer tako možemo učenicima ponuditi dodatno obrazloženje. [1]

Novo pitanje kreiramo klikom na modro dugme »Add question«, kod kojeg odabiremo tip pitanja. Uz klasičan tip »Quiz«, kod kojeg učenici odabiru pravilan odgovor između više mogućnosti, u praksi je vrlo koristan i tip pitanja »Točno./Netočno.« (»True or false«).

Slika 4: Prozor »Točno./Netočno.« [1]

Jednako tako i kod ovog tipa pitanja, u polje »Start typing your question« upišemo pitanje. Pravilan odgovor označimo tako da se mišem postavimo na krug željenog odgovora (plavog za odgovor »Točno« ili crvenog za odgovor »Netočno.«) te kliknemo na nj, kada se prikaže kvačica. Ne zaboravimo označiti još i vrijeme za odgovor te broj dobivenih bodova za pravilan odgovor.

U kviz možemo umetnuti bilo koji broj pitanja. Nakon završetka, kliknemo na zeleno dugme »Done«. Naš kviz možemo bilo kada kasnije mijenjati.

4. Igranje kviza

Učitelj vodi kviz preko web stranice www.kahoot.com ili u aplikaciji Kahoot. U kartici "My kahoots" potrebno je odabrati željen kreiran kviz i kliknuti na zelenu tipku »Play«. Odabrati je još potrebno i način igranja kviza (najkorisnije su mogućnosti »Teach« i »Classic«). Pojavi se PIN kod igre, kog trebaju učenici kako bi se mogli prijaviti na kviz.

Učenici igraju kviz pomoću pametnih telefona ili tablica. Pitanja prate na zaslonu, telefonu ili tabletu te odabiru odgovore. Na kviz se prijave pomoću PIN koda, kojeg utipkaju u okvir na web stranici www.kahoot.it. Nakon prijave učenici upišu svoje ime, vidljivo i na glavnom zaslonu odnosno ekranu.

Nakon što su svi sudionici kviza upisani, učitelj započinje kviz klikom na dugme »Start«. U kvizu se boduje pravilnost odgovora, dok je važno i što kraće vrijeme za odgovor, jer tako donosi više bodova. Kada isteče vrijeme za odgovor na pojedino pitanje, na zaslonu se pokaže pravilan odgovor te podatak o tome koliko učenika je odabralo pojedinačan odgovor. Slijedi ljestvica prvih pet najuspješnijih sudionika i njihov zbroj postignutih bodova. Na kraju kviza prikaže se i animacija pobjedničkih stepenica s imenima prvih pet takmičara.

U kartici »Reports« nakon završetka kviza dobijemo povratne informacije o uspješnosti učenika na kvizu. Nude nam se na raspolaganje i podaci poput npr. koja pitanja su bila za učenike najteža, koliko učenika nije odgovorilo na koje pitanje te koji učenici su postignuli nizak rezultat i stoga trebaju pomoć.

5. Upotreba platforme Kahoot kod predmeta Priroda i društvo

Platformu Kahoot na nastavi sam upotrijebio kod više predmeta, pa ipak se najbolje rezultate dala kod provjeravanja znanja predmeta »Priroda i društvo«. U 5. razredu tokom ovog predmeta, između ostalog, obrađujemo i pet slovenskih pokrajina/krajolika. Svaki krajolik učenicima predstavljamo tako da upoznaju njegove osnovne značajke: reljef, geološke posebnosti, vode, vegetaciju, životinjski svijet, veća naselja, promet te gospodarske djelatnosti u prošlosti i danas. [4]

5. 1. Igranje kviza za vrijeme nastave na daljinu

Za vrijeme nastave na daljinu s učenicima smo se više puta dnevno susretali na videokonferencijama u aplikaciji MS Teams. Točno/Netočno. Interaktivno sam Kahoot predstavio učenicima nekoliko dana prije prvog izvođenja kviza.

Tokom pripreme na kviz kod predmeta »Priroda i društvo« obrađivali smo Alpske krajolike, zato sam pripremio pitanja iz tih nastavnih sadržaja. [2] Upotrijebio sam dva najkorisnija tipa pitanja takozvani »Kviz« i »Točno/Netočno«. Pregled svih pitanja i odgovora koje sam upotrijebio, predstavio sam u tabeli 1.

	<i>Tip pitanja</i>	<i>Pitanje</i>	<i>Ponuđeni odgovori</i>
1.	Kviz	Što sačinjava Alpske/planinske krajolike?	1. Srednje visoke planine, široke doline. 2. Visoke planine, duboke i uske doline. 3. Brda i ravnice. 4. Gorja, uske kotline.
2.	Točno/Netočno.	Alpski krajolici vrlo su gusto naseljeni.	1. Drži. 2. Ne drži.
3.	Kviz	Kako dijelimo Alpske krajolike?	1. Na Sjeverne Alpe, Zapadne Alpe i Sjeveroistočne Alpe. 2. Na Bovec, Kranjsku Goru i Tržič.

			3. Na Julijske Alpe, Kamniško-Savinjske Alpe i Karavanke. 4. Na Triglav, Grintovec i Stol.
4.	Točno/Netočno.	U dalekoj prošlosti u Alpskim krajolicima bavili su se uglavnom trgovinom i obrtništvom.	1. Drži. 2. Ne drži.
5.	Kviz	Koja rijeka ne spada u Alpski krajolik?	1. Drava. 2. Soča. 3. Sava Bohinjka. 4. Savinja.
6.	Kviz	Gdje se u Alpskim pokrajinama može naći većina naselja?	1. Na visoravnima. 2. Na vrhovima planina. 3. Na nižim uzvisinama. 4. U dolinama i kotlinama.
7.	Kviz	Koje tradicionalne građevine su značajne za Alpske krajolike?	1. Lovačke kuće. 2. Hambari za sijeno. 3. Kuće iz ilovače. 4. Kuće zidane ciglom.
8.	Točno/Netočno.	U Triglavskom narodnom parku moramo psa voditi na uzici.	1. Točno. 2. Netočno.
9.	Kviz	Koje je podneblje u Alpskim krajolicima?	1. Kratke zime, duga ljeta s mnogo padalina. 2. Duge hladne zime, kratka ljeta s malo padalina. 3. Hladne zime, hladna ljeta. 4. Kratka, topla ljeta s mnogo padalina, duge, hladne zime.
10.	Kviz	Koja je životinja karakteristična za Alpski krajolik?	1. Kozorog. 2. Roda. 3. Ris.

			4. Vuk.
11.	Točno/Netočno.	Najpoznatije jezero Alpskog krajolika je Bledsko jezero.	1. Točno. 2. Netočno.
12.	Kviz	Koja je biljka značajna za Alpske krajolike?	1. Encijan. 2. Zvončići. 3. Tulipan. 4. Runolist.
13.	Kviz	Što je događa iznad granice šume?	1. Crnogorične šume. 2. Miješane šume. 3. Vrištine i planinski travnjaci. 4. Stijene i polja.
14.	Kviz	Što je značajno za staru alpsku planinsku kuću?	1. Napravljena je iz gline. 2. Ima strmi krov. 3. Izgrađena je iz kamena i slame. 4. Ima velike prozore pokrivene mrežama.
15.	Točno/Netočno.	Među najvažnije gospodarske djelatnosti u Alpских pokrajinama spadaju turizam i šumarstvo.	1. Točno. 2. Netočno.
16.	Kviz	Kako je u prošlosti tekao promet u Alpским pokrajinama?	1. Preko planinskih prijelaza. 2. Po vijaduktima. 3. Po brdima. 4. Kroz tunele.
17.	Kviz	Koje mjesto ne leži u Alpским pokrajinama?	1. Jesenice. 2. Bovec. 3. Kranjska Gora. 4. Tolmin.
18.	Kviz	S čime su povezani kravliji i ovčarski bal?	1. Obnovom zdjela i posuđa u alpskoj planinskoj kući.

			2. Povratkom stočara sa planina. 3. Striženjem krava i ovaca. 4. Skijaškim skokovima.
19.	Točno/Netočno.	Triglav je visok 2867 m.	1. Točno. 2. Netočno.
20.	Kviz	Po kome je stup na vrhu Triglava dobio ime?	1. Po Valentinu Vodniku. 2. Po Francu Prešernu. 3. Po Angelu Besednjaku. 4. Po Jakobu Aljažu.
21.	Točno/Netočno.	Najviši vrh Kamniško-Savinjskih Alpa je Stol.	1. Točno. 2. Netočno.
22.	Kviz	Što je značajno za planine u Alpskim pokrajinama?	1. Strmi obronci, oštri vrhovi. 2. Blagi obronci, sjenoviti vrhovi. 3. Oštri vrhovi, blagi obronci. 4. Strmi brežuljci.
23.	Točno/Netočno.	Alpske doline su u ledenom dobu preoblikovali ledenici.	1. Točno. 2. Netočno.
24.	Kviz	Što ne spada pod turizam u Alpskim krajojcima odnosno pokrajinama?	1. Kanjoning. 2. Brdski biciklizam. 3. Jedenje. 4. Padobransko jedrenje.

Tabela 1: Sva pitanja i odgovori u mom kvizu Alpski krajojcima

Slika 5: Igranje kviza putem videokonferencijske platforme MS Teams [5]

Učenici su kod provjeravanja znanja postigli dobar rezultat. 12 od zajedno 25 učenika na kvizu su postigli više od 90 % uspjeha. 7 učenika nije odgovorilo barem na jedno pitanje, 3 učenika su postigla nizak rezultat, što znači kako trebaju dodatnu pomoć za usvajanje obrađivanih sadržaja učenja. Na osnovi zapažanja za vrijeme izvođenja kviza i razgovora s učenicima, utvrdili smo kako neki učenici imaju problema s internetom, za vrijeme igranja kviza nisu bili prisutni radi tehničkih poteškoća u okolišu MS Teams. Rezultati su prikazani na donjoj slici, na kojoj su radi zaštite osobnih podataka, imena sudionika sakrivena.

Kahoot!				
Home Discover Kahoots Reports Groups Upgrade now Create				
All (25) Need help (3) Didn't finish (7)				
Nickname	Rank	Correct answers	Unanswered	Final score
[Redacted]	1	100%	—	23 009
	2	96%	—	22 332
	3	96%	—	22 302
	4	100%	—	22 286
	5	96%	—	21 981
	6	96%	—	21 913
	7	96%	—	21 508
	8	96%	—	21 483
	9	96%	—	20 443
	10	92%	—	20 385

Slika 6: Statistika igranja kviza na daljinu [5]

5. 2. Igranje kviza tokom školske nastave

Krajem veljače, nastava na daljinu je završila i opet smo se, nakon dugo vremena, s učenicima susreli u školi. Kod predmeta »Priroda i društvo« počeli smo obrađivati Dinarskokraška područja i područja Panonskih krajolika. Prilikom

razgovora o provjeravanju znanja, učenici su sami izrazili želju za provjeravanjem znanja putem kviza Kahoot.

Za kviz sam pripremio 22 pitanja, od toga 16 pitanja tipa »Kviz« i 6 pitanja tipa »Točno./Netočno.«.

Kod kviza učenici su upotrebljavali pametne telefone. 8 učenika je kviz igralo u parovima, dok su ga drugi igrali samostalno.

Na kvizu učenici su postigli dobar rezultat. 10 učenika (od kojih su 4 učenika igrala u parovima) od zajedno 25, na kvizu je postiglo više od 90 % uspjeha. 6 učenika (od kojih su igrali 4 u parovima) nije odgovorilo na barem jedno pitanje, 4 učenika još trebaju pomoć kod usvajanja sadržaja učenja koje je bilo provjeravano. Čak i kod kviza u razredu, naletjeli smo na jednake tehničke poteškoće kao i kod igranja kviza kod kuće.

Slika 7: Igranje kviza u školi [5]

5. 3. USPOREDBA IGRANJA KVIZA KOD NASTAVE NA DALJINU I NASTAVE U ŠKOLI

Učenici su u oba slučaja postignuli slične rezultate. Malo bolji rezultat je, doduše, bio kod igranja kviza za vrijeme nastave na daljinu. U oba slučaja pojavile su se tehničke poteškoće, posebice radi prekidanja internetske veze. Razlika je bila u tome što su svi učenici na daljinu kviz igrali individualno, dok su ga neki u školi igrali u parovima.

6. Zaključak

Izobražavanje se mijenja. Umjesto predavanja pred razredom, učitelji mogu djelovati tako da potiču i podupiru učenike ka aktivnom sudjelovanju i oblikovanju procesa učenja. Kahoot je, po mom mišljenju, odlična platforma za učenje, u kojoj učitelj postane voditelj igara, a učenici aktivni sudionici. Takav zabavan i društveno okruženje vrlo pozitivno utječe na učenje djece i na njihovu motivaciju. Čak i oni

učenici koji su običajno pasivni, rado sudjeluju, jer je igra osnovana na nalin da potiče njihov natjecateljski duh. Za korištenje Kahoot je jednostavna aplikacija, što vrijedi i za učenike i za učitelje. Jedina loša strana koju bi naglasio, tehničke su poteškoće, koje pak nije moguće u cijelosti ukloniti, barem za sada.

Uporaba platforme Kahoot pokazala se kao vrlo uspješna za utvrđivanje sadržaja učenja i za provjeravanje znanja, jer učenici na zanimljiv način provjeravaju svoje znanje. Učenici ujedno i međusobno takmiče bez zamjera i negativne energije, koja je uglavnom prisutna prilikom aktivnosti natjecateljskog karaktera. Ovu aplikaciju, koja je dokazala kako proces učenja čini zanimljivijim, preporučio bih učiteljima svih predmetnih područja.

7. Literatura

- [1] Službena stranica aplikacije Kahoot, www.kahoot.com, posjećeno 3. 2. 2021.
- [2] Budnar, M., Kerin, M., Umek, M., Rztresen, M. in Mirt, G. (2011). Plan učenja za društvo. Ljubljana. Ministarstvo za izobražavanje, znanost i šport.
- [3] Interaktivni plan učenja, osnovna škola, <https://dun.zrss.augmentech.si/#/> posjećeno 27. 10. 2020.
- [4] Verdev, H. i Žlender, B. (2016). Radovednih pet – Udžbenik za društvo u 5. razredu osnovne škole. Ljubljana. Rokus Klett.
- [5] Fotografije – vlastiti izvor, 2020. i 2021.

Stručni rad

NASTAVA KUĆANSTVA U VRIJEME COVIDA-19

UČENJE NA DALJINU U ŠKOLSKIM GODINAMA 2019/2020. I 2020/2021.

Vasja Avsec, nastavnik predmeta kućanstvo i kemija - savjetnik

Osnovna škola Preska, Preška cesta 22, 1215 Medvode

Sažetak

Bolest covid-19, koja se na proljeće 2020. krenula širiti u našim krajevima, temeljito je promijenila naš život i snažno utjecala i na školstvo. Školovanje na daljinu, koje prije toga nismo mogli ni zamisliti, postalo je nova realnost, promijenivši način nastave. Neki školski predmeti posve su teoretske naravi, tako da je ovakva nastava još nekako i moguća, dok su drugi posve praktični, zbog čega je nastava bez kontakta učenika, nastavnika i instrumenata poseban izazov. Među njih spada i nastava kućanstva, koja se zasniva na praktičnom radu učenika uz prisustvo i vodstvo nastavnika. Poučavanje na daljinu je zato kod ovog predmeta poseban izazov, a jedno od rješenja za taj problem dat je u ovom članku. Opisani su putevi koji su do njega doveli, načini provedbe i konačni rezultati.

Ključne riječi: osnovna škola, kućanstvo, covid-19, karantena, nastava na daljinu, nastava kućanstva

1. Pojava virusa SARS-CoV-2

Nakon zimskih odmora u školskoj godini 2019/2020., preciznije nakon 1. marta 2020., svakoga dana smo se više puta susretali s riječima virus, korona, covid-19, zatvaranje škola, izolacija, rad na daljinu...

Učenici, roditelji i nastavnici, pa i sva druga javnost, postavljali su pitanja kako će se odvijati rad ako škole jednog dana zaista zatvore.

Svatko je sam za sebe tražio rješenja i logična objašnjenja za ovakvo stanje.

Predmeti koje predajem povezani su sa svakodnevicom. Učenici se na predmetu kućanstva u 5. razredu uče osnove ekonomike i upoznaju se s tekstilom, osnovama oblačenja, vrstama obuće, oznakama za održavanje ovih proizvoda, a osim toga usvajaju i neke praktične vještine, kao što je na primjer šivanje pregače...

U 6. razredu upoznajemo životne namirnice, hranu i hranljive tvari, načine konzerviranja hrane, mehaničke i toplotne postupke pripreme hrane, pripremu jela i obroka te načine ishrane. A tko dugo govori o hrani – prije ili kasnije postane gladan.

Kako objasniti djeci da mogu sama pripremiti jelo ili obrok, ako su od malena navikli da ove poslove umjesto njih obavljaju odrasli? Kod kuće to rade mame i tate te djedovi i bake, u vrtićima kuharice i odgajatelji, a u školama kuhari, kuharice i učiteljice.

Naravno, obitelji se razlikuju i po tome koliko samostalnosti dozvoljavaju djetetu prilikom odgajanja, zato su i razlike u poslovima za koje su potrebne određene vještine kod mladih koji odrastaju veoma velike. Neki već znaju sami pripremiti određena jela, dok brojni ne znaju odrezati komad kruha ili oljuštiti jabuku, a kamoli krumpir...

Uvođenje školovanja na daljinu je uz poštivanje ovih činjenica porodilo posve nova pitanja. Kako na daljinu voditi nastavu i poštovati sve ove razlike - i to bez kontakta ili barem vidljivog kontakta. Pritom je naravno potrebno spriječiti ozljede, ogrebotine, udarce, posjekotine, razlivanje tečnosti po prostoru, a prvenstveno vrućeg ulja po štednjaku. Druga opasnost je ta da dijete zaboravi isključiti pećnicu ili ploču za kuhanje, budući da ovo može prouzrokovati požar...

Ovo će biti poprilično veliki zalogaj, rekao sam sam sebi... Puno činilaca utječe na uspješnost provedene vježbe.

Je li je možda smislenije prvenstveno se posvetiti sigurnosti i predavati samo teoriju?

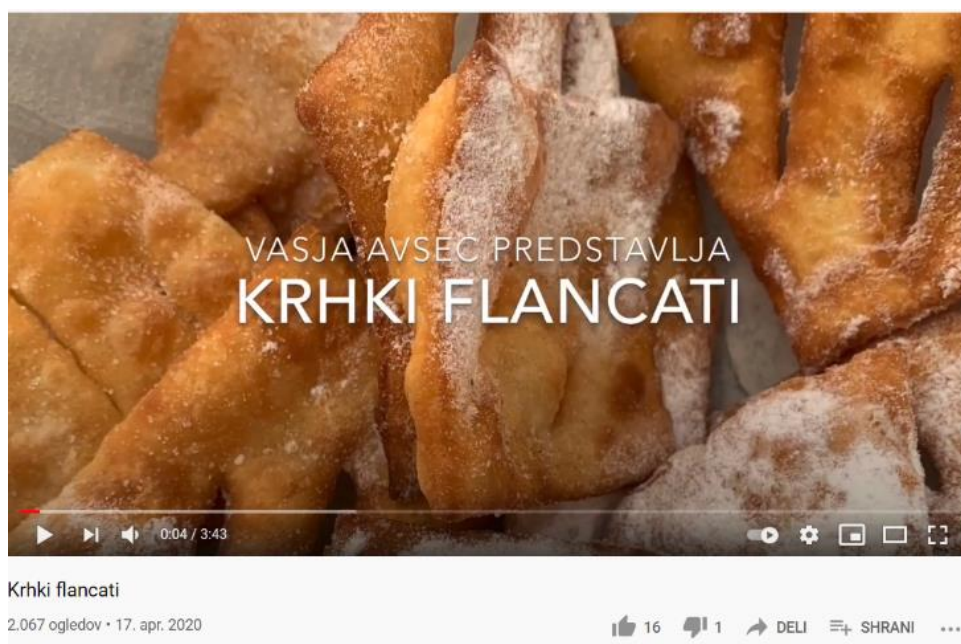
Samo, kako? Kad znam da se većini djece zasvijetle oči kada im spomenem rad za štednjakom i da su u doba rasta kada sve đakonije upijaju i očima i ustima.

Dučani će biti zatvoreni, školske kuhinje, gostione, picerije...Roditelji na poslu... Pa neće valjda biti zavisni od unaprijed pripremljene industrijske ili kućne hrane?

Potom moram pripremiti smislene upute za kućnu pripremu jela. Moram odabrati takvu zahtjevnost vježbe kako bi svatko tko se pridržava uputa mogao sigurno pripremiti ukusan i zdrav obrok, pri čemu mora omogućiti uporabu kuhinje i drugim članovima kućanstva.

Neka to budu smjernice. Neka predmeti suvremena priprema hrane, načini prehrane i kućanstvo dobiju i svoj praktični smisao.

Neka, dakle, djeca na svojem trudu spoznaju koliko posla, vremena i energije je potrebno uložiti u pripremu određenog obroka koji nas zasiti samo za kratko vrijeme.

Slika 1: Prikaz rada na kanalu YouTube

Stvarno. Samo što smo oprali suđe i pospremili, a već moramo ponovno krenuti s pripremanjem sljedećeg obroka.

Dakle, na početku s teorijom... Obavezno je upozorenje da pri radu mora biti prisutna odrasla osoba, te da neke stvari ne rade sami dok roditelji ne ocjene jesu li dovoljno zreli i sami im to dozvole.

Ne vole naročito napisane upute i recepte. Nemaju dovoljno strpljenja, a ni dovoljno stečenog znanja. Treba ih voditi kroz postupke, mimo zamki i do konačnog cilja, budući da se tek tako može održati i razvijati početni entuzijazam.

Ali ne smije biti ni previše jednostavno. Pred njih moram postaviti nov izazov. U kratak film ću komentarima i slikama-fotografijama skriti sve upute za pripremu i količine sastojaka. Tako će morati budno pratiti, precizno promatrati, razmišljati i povremeno čak nešto i zapisati. Svakako će morati pratiti kompletan postupak pripreme jela.

Praktičan rad brzo se postavlja uz bok suhoparnoj teoriji. Vještine i spretnost nam inače veoma pomažu, ali nažalost ne ako nemamo potrebne sastojke, ako ne znamo ocijeniti omjere između njih, ako ne poznajemo recepte i ako nismo savladali postupke.

Kako djeci olakšati rad, skratiti vrijeme između obroka, obogatiti časove i dane nastave na daljinu? O svemu tome i još štošta sam mozgao tada, ožujka 2020., prilikom uvođenja nastave na daljinu.

Mi, učitelji, smo 13. ožujka 2020. dobili rješenje da od ponedjeljka za tjedan dana ostanemo na vanrednom odmoru. Za to vrijeme, rukovodstvo škole će nas obavijestiti kako i što ćemo raditi nadalje. Nitko nije mogao zamisliti koliko dugo vremena će se odvijati nastava na daljinu. Kakve ciljeve ćemo morati postići, kako smo potkovani i opremljeni za takav oblik nastave, kako smo pripremili učenike i roditelje na ovakav oblik učenja, kako ćemo kontrolirati prisutnost, znanje, zalaganje?

Bili smo potpuno nespremni. I školarci, učenici, javnost, da o struci ni ne govorim. Učenje na daljinu bilo je pravo iznenađenje koje je zahtijevalo obilje improvizacije i domišljatosti.

2. Kako ostvariti svoje zamisli?

U nedjelju, prije tjedna odmora, supruga koja je također učiteljica i ja otišli smo na izlet na more. Razgovori su se sve vrijeme vrtjeli oko zatvaranje škola. Što će biti, kako će biti, ako će biti, kada će biti...

Tog nedjeljnog popodneva, njezini rođaci su me doveli do toga da za večeru ispečem picu. Situacija je bila upravo idealna za ostvarivanje moje zamisli. Brzo sam postavio svoje uvjete. Nije bilo potrebno uložiti dosta energije kako bih motivirao nećakinju iz prvog razreda i pridobio dozvolu njenih roditelja da pod mojim mentorstvom sama ispeče picu. A dok je budem vodio kroz postupke, snimat ću film. I tako su nastale dvije dobre stvari - odlična pica i prvi kratki iMovie.

S picom smo utolili glad, a s filmom sam na stranici školskog Facebooka pokrenuo lavinu interesiranja za ovakvo kuhanje. Od tog dana do vraćanja u školu svakog sam dana (i tijekom vikenda, praznika ili u vrijeme odmora) snimio, montirao i objavio barem jedan film koji je trajao od 2 do 5 minuta. Stavio sam ga na kanal »YouTube« (naziv: avsec vasja tj. <https://youtu.be/EU0fVg9mxgw>) i objavio ga na FB stranici naše škole. Broj pregleda na školskoj stranici je više nego zadovoljavajući - od 300 do 550 pregleda za pojedinačnu vježbu.

Slika 2: Objašnjenje na kanalu YouTube

Djeca su puno vježbi gledala zajedno s roditeljima. Vježbe u filmu odlična su smjernica u praktičnom učenju, jer nude mnoštvo savjeta i praktičnih uputa, a sve to na zabavan i neopterećujući način.

3. Reakcije na prve objave

Objave su bile popularne. Osim naših učenika, pratili su ih i komentirali i bivši učenici naše škole, kao i mještani naše općine, tako je čak i naš lokalni časopis Sotočje objavio članak o kuhanju na daljinu.

Učenje kuhanja na daljavo

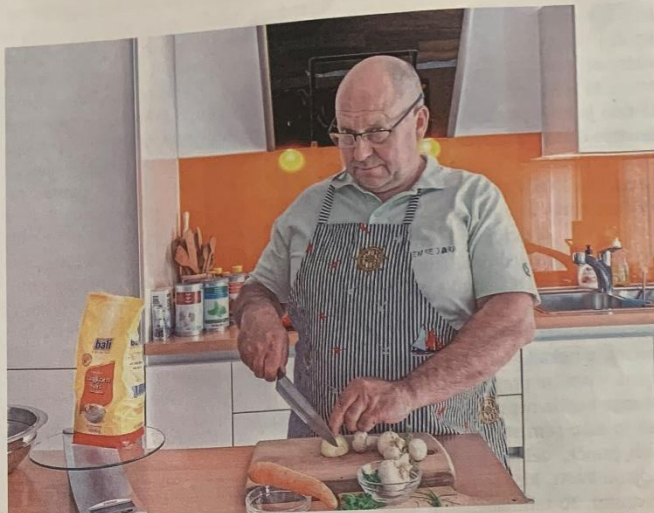
Vasja Avsec, učitelj gospodinjstva na Osnovni šoli Preska, je posnel že blizu petdeset kratkih kuharskih posnetkov.

PETER KOŠENINA

V mesecih pouka na daljavo se učitelji na primer matematike, slovenščine, tujih jezikov ... z učenci lahko povežejo na več načinov. Kako pa se praktičnega dela pouka loti učitelj gospodinjstva? Vasja Avsec z OŠ Preska snema kuharske vaje, jih objavlja na spletu, učenci pa jih nato poskušajo opraviti doma. Na preški osnovni šoli otroci radi kuhanje, zato se po pouku gospodinjstva v petem in šestem razredu v sedmem radi odločijo za izbirni predmet Sodobna priprava hrane ali kuharski krožek. Ker praktičnega pouka v času novega koronavirusa ni mogoče izvesti, se je učitelj gospodinjstva in vodja šolske prehrane Vasja Avsec odločil za snemanje kuharskih vaj. "Sprva so bile video delavnice samo pripomoček ali vodilo. Malo za hec sem z nečakinjo posnel, kako se speče pica. Učenci šestih razredov so pri praktičnem delu to vajo opravljali, nisem bil pa prepričan, da so jo sposobni sami brez nadzora varno speljati do konca. To je bil razlog za snemanje prvega videa in testno objavo na šolski Facebook strani. Odziv je bil fantastičen, dobil sem veliko spodbud, pohval in všečkov, zato sem se odločil, da bom posnel še kakšnega," pravi Avsec, ki posnetke posname, zmontira in objavi s pomočjo pametnega telefona.

VELIKA IZBIRA RAZLIČNIH JEDI

Ker število ur gospodinjstva v petem in šestem razredu ni dovolj veliko, vseh objavljenih vaj pri pouku ne bi mogli izvesti. Učencem vseh vaj ni treba opraviti, ampak med njimi lahko izbirajo. "Mislim sem, da bo kriza s tem virusom mimo v dveh ali treh tednih, kasneje pa se je pokazalo, da se bo pouk na daljavo nadaljeval. Zavedam se, da vsi nimajo enakih pogojev, da imajo različne prehranjevalne, kulturne navade in običaje, zato sem jim iz vaj, ki jih pogosto opravljamo, dal večjo izbiro. Vsega jim seveda ni treba skuhati. Če imajo v učnem načrtu 50 ali 60 ur pouka gospodinjstva, to ne pomeni, da jih moram jaz v tem času obremeniti s takim števi-

Učitelj gospodinjstva z OŠ Preska Vasja Avsec objavlja kratke kuharske posnetke na šolski Facebook strani. / Foto: osebni arhiv

lom ur," pravi Avsec in dodaja, da učenci opravljeno vajo dokažejo s pošiljanjem vsaj petih fotografij priprave in fotografijo vira recepta. "Učenci so nalogo vzeli zelo resno in dogaja se mi, da ponoči urejam njihove prispevke. Nekateri so poslali celo filmčke in projekcije v programu PowerPoint, ki jih z veseljem beležim in shranjujem v mape," pravi.

POSNETKI SO VŠEČ TUDI ODRASLIM

Odzivi na kuharske vaje so zelo dobri, saj njihovo uporabno vrednost prepoznajo tudi odrasli. "Ko dobiš dobro povratno informacijo, ni težko narediti še česa več. Ogromno znancev, danes že odraslih bivših učencev, celo staršev zdajšnjih otrok mi je pisalo, da so jim ti kratki posnetki v veliko pomoč. Predstavljajo jim motivacijo, v njih najdejo kakšen namig ali trik. Posnetki so se dobro prijeli, sprva so se jim malo smejali, zdaj pa jih že pogrešajo, če jih kakšen dan ni. Na različne načine mi pošiljajo vprašanja in podvprašanja, želje, naj pokažem še to in ono. Ko vidiš, da te spremljajo, tega ni težko storiti," je z odzivom zadovoljen Avsec, ki je do oddaje Sotočja v tisk na Facebook strani OŠ

Preska objavil že skoraj petdeset kratkih kuharskih posnetkov.

Da imajo preški učenci kuhinjo radi, sta dokazala tudi Nik Olaj in Nika Zorič, ki sta se v otroškem televizijskem kuharskem šovu Mali šef Slovenije uvrstila v finale. "Večina učencev, če ne celo vsi njihovi vrstniki, navijajo zanju. Prav tako se je to dotaknilo vseh učiteljev, kajti človek rad spremlja nekoga od malih nog in se z njim veseli njegovih uspehov. Mislim, da je njun nastop v šovu uspeh na vseh področjih, saj v njem odlično nastopata tudi kot govorca, igralca, dva pozitivna mlada. Držal bom pesti, da zmagata," je pred zadnjo oddajo, ko je odgovarjal na naša vprašanja, dejal Vasja Avsec. Kuharske oddaje so v zadnjih letih postale izjemno popularne, a na OŠ Preska so otroci radi kuhali že veliko prej. "Na naši šoli smo vedno imeli možnost ustvarjanja in kuhanja. Svoje izdelke smo obiskovalcem ponudili ob dnevih odprtih vrat ali na Miklavževih sejmih. Če otrokom dovoliš, da so kreativni in jih pri tem spodbujaš, dobijo pozitivne informacije tudi od širše javnosti in to jih žene naprej," priljubljenost kuhanja na OŠ Preska pojasnjuje Avsec.

Slika 3: Članak u općinskom časopisu Sotočje

S vremenom, kada smo uspostavili školske učionice i rad na daljinu, poveznice sam integrirao u pojedinačne predmete i nastavio s kulinariskim kružkom na daljinu. Učenici su primili upute za učenje na daljinu. Putem e-pošte slali su mi po 5 fotografija obavljenih radova, upute za rad tj. recepte, pri čemu su naveli utrošeno vrijeme za provedbu određene vježbe.

U ovom periodu, preciznije 9. svibnja 2020., Nika Zorič i Nik Olaj, učenici 8. razreda naše škole, pobijedili su u 2. seriji TV emisije Mali Šef. Za školu su osvojili 10.000€ vrijednu nagradu.

Slika 4: Nika i Nik u pobjedničkom zagrljaju.

S njihovom pobjedom još više se povećalo interesiranje školskih drugova, vršnjaka i mlađih za kreacije u kuhinji.

Slika 4a: Lonac koji su Nika i Nik dobili kao nagradu u emisiji MALI ŠEF

Slika 4b: Pregača, daska za rezanje i kuhača tri su nepogrešive stvari u kuhinji, koje su Nika i Nik zaslužili u TV emisiji.

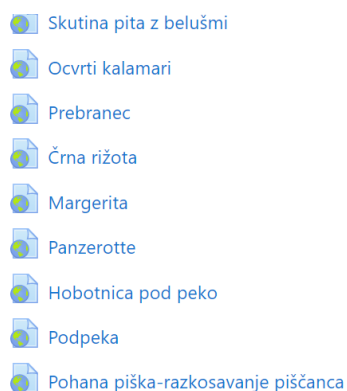
4. Nastava kućanstva u vrijeme karantena

Lipnja, rujna i početkom listopada smo se u školi, usprkos prelijetanju zrakoplova (pobjedi nad covidom), posvetili pripremi na rad na daljinu u slučaju drugoga vala bolesti.

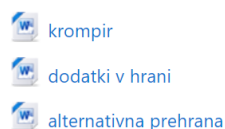
Svi učenici su na oblaku Google Drive kreirali mape, gdje pristupaju pomoću školske elektroničke pošte (e-mailom) i među predmete prenose obavljene sadržaje.

Nastava kućanstva i izbornih predmeta SPH (suvremena priprema hrane) i NPH (načini prehranjivanja) provodi se po provjerenoj metodi.

Teoretski dio nastave organiziran je u »e-učionicama«, gdje imaju pristup s e-ključem. U forum kojeg automatski dobiju svi učenici određenog predmeta, tjedno šaljem obavijest s uputama za određeni tjedan, mjesec ili dulji period.

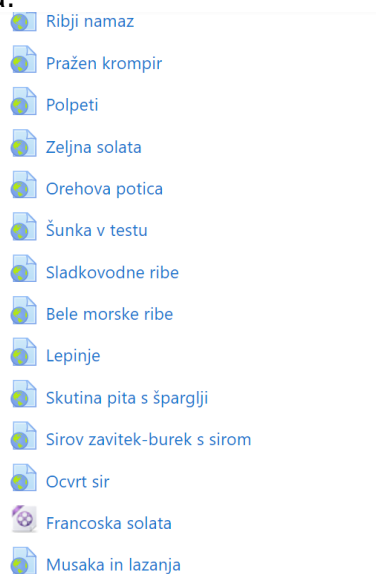

6. razred

Slike 5: Snimak zaslona s objavama za učenike, u kojima su opisane upute za rad, teoretske osnove i pitanja za obnavljanje gradiva. Objave su razdijeljene u mape, a u njima se nalaze tekstovi i fotografije.

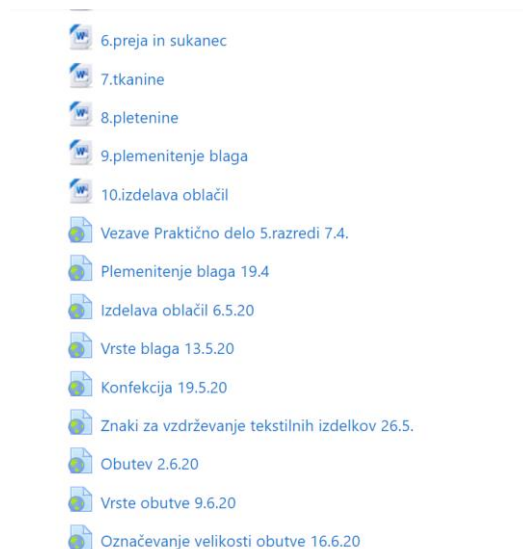
Mape u školskom oblaku dostupne su svim onim učenicima kojima su namijenjene. S njima možemo precizno pratiti naš put učenja, a i predvidjeti što ćemo učiti u sljedećim tjednima.

Slika 6: Objave su raspoređene u mape, a u njima se nalaze tekstovi i fotografije.

Svaki razred za pojedinačni predmet ima određenu mapu, u koju dajem poglavlja u formi tekstova, opremljenih sličicama.

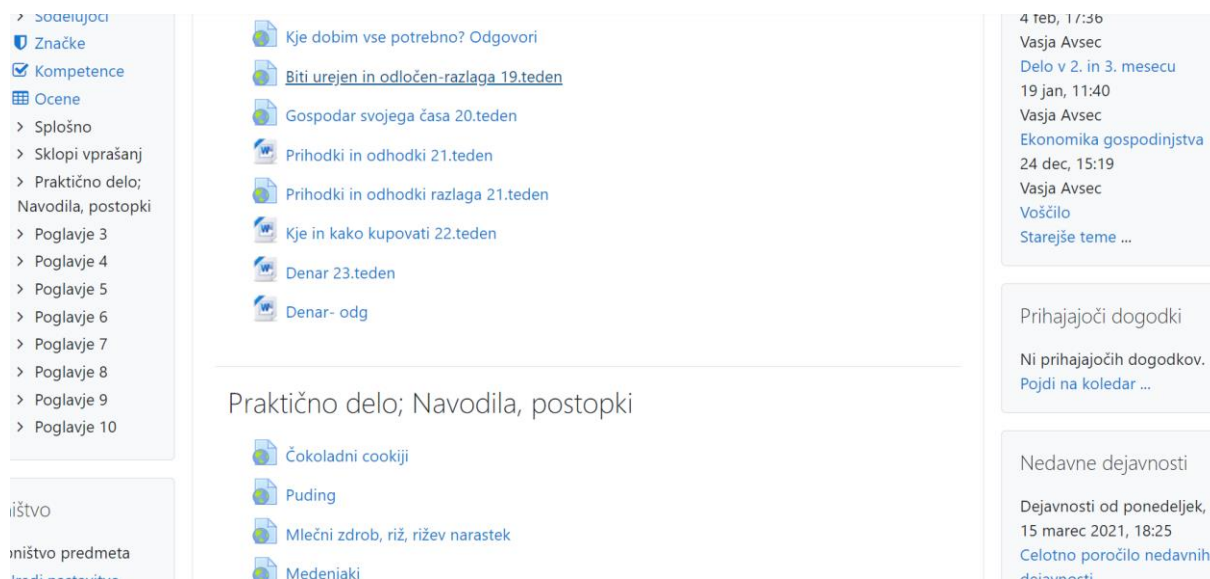
Poglavlja su raspoređena po sklopovima ili po vremenu u tjednima. Sastavljena su od teoretskog objašnjenja, praktičnog prikaza rada i sklopa pitanja koja utvrđuju učenikovo znanje.

Slika 7: Snimak zaslona s pitanjima i uputama za tekstil

5. Nalazi i zaključci

Iskustva su pokazala da su učenici za ovaj oblik rada dobro motivirani i u većini slučajeva pažljivo sudjeluju. Prate i rade bez većih teškoća, a i roditelji su upoznati s njihovim radom, pri tome ih podržavaju i o njihovom radu brzo dobivaju povratne informacije. Sasvim bez teorije ne ide. Moramo znati što dajemo u lonac, koliko je to vrijedno, kako to oblikujemo, što će to prouzrokovati u jelu i kasnije u našem tijelu. Zato su moje upute isprepletene s teoretskim osnovama o sastojcima jela i praktičnim uputama za njihovu pripremu.

Slika 8: Snimak zaslona, gdje učenici mogu naći neke teoretske detalje o mastima, a osim njih upute za praktičan rad, u kojima su opisani radni postupci za pripremu nekih popularnih jela

Kuharski recepti u knjigama mogu biti vrlo suhoparni, posebno za mlade koji iza riječi još ne vide njihovo pravo značenje. Riječi kao što su mućenje, sječenje, paniranje i miješanje ne znače ništa ako nikada ne vidimo što se pri tom događa, kakav alat je potrebno upotrijebiti i kako ga držati u ruci. Da ne bi ostali sami i sasvim na krilima mašte, pripremio sam niz kratkih filmova, gdje je sve potrebno prikazano u kretanju. Tako gledatelji (učenici, njihovi roditelji i svi drugi koje to zanima) dobivaju osjećaj o trajanju pripreme odnosno utrošenom vremenu i upoznaju najbolje načine uporabe kuhinjskih pomagala. Na kraju krajeva, u kuhinji je veoma važan tijek zamjene starih i novih pomagala, kako nam kuhinjski pult ne bi bio pun pohabanih posuda. Filmovi prikazuju pripremu najčešćih jela, naravno takvih koja su primjerena za pripremu s mladim, neiskusnim rukama. Možda je tu i tamo potrebna neka intervencija bake ili mame, koja dodaje malo obiteljske tradicije i sprečava kako bi postupak skrenuo s pravog puta.

Slika 9: Suhoparne teoretske upute dopunio sam filmom kojeg djeca mogu vidjeti na svojem računalu ili telefonu. To im pomaže kada se nešto zakomplicira ili ne ide sve po planu. U filmu se nalaze precizne upute za pripremu testa.

Priprema sastojaka, kuhanje i posluživanje sigurno su pogodni za igru i zanimljivi su postupci za svakog učenika, ali u realnom životu na ide bez ekonomike. Zato su zadaće koje učenici dobivaju na web stranici također posvećeni i kupnji sastojaka. Preko njih dobivaju uvid u cjenovnu situaciju, troškove i utvrđuju da hrana nije sasvim prirodna datost koju bi mogli dobiti besplatno. Važan je i uvid u vrijednost životnih namirnica: koliko energije nam daju, koliko vitamina sadrže, koliko je u njima ugljikovih hidrata, a slijedi i niz drugih podataka. Oni su predstavljeni na praktičnim primjerima iz svakodnevnog života.

KOLIKO STANE SLOVENSKI TRADICIONALNI ZAJTRK ZA ENO OSEBO? ALI ZNAŠ IZRAČUNATI?

1. NALOGA

Podatki, ki jih potrebuješ za izračun cene zajtrka za eno osebo so:

- 1l svežega domačega mleka stane 1,00 €. Koliko stane skodelica 2,5 dcl mleka ?
- 1 kg domačega masla stane 14,00 €. Za namaz dveh kosov kruha potrebujemo 20 g masla. Koliko stane 20 g masla?
- 1 kg medu stane 11,00 €. Za namaz dveh kosov kruha potrebujemo toliko medu kot masla. Koliko € odštujemo za med?
- 1 kg doma pečenega ajdovega kruha z orehi stane 2,8 € in je 50 % cenejši kot 1 kg kupljenega. Za zajtrk kupimo in pojemo 100 g ajdovega kruha z orehi. Koliko stane 100 g kupljenega ajdovega kruha z orehi?
- 1 kg domačih jabolk stane 1,5 €. Srednje veliko jabolko tehtja približno 150 g. Koliko stane 1 jabolko?

Sedaj si izračunal cene posameznih sestavin za zajtrk (mleko, maslo, med, kruh in jabolko).

Koliko stane celoten zajtrk?

2. NALOGA

V prvi nalogi imaš podane količine živil za zajtrk na osebo. Izračunaj koliko kJ energije si z obrokom dobil, če veš, da nam da:

- 100 g mleka 273 kJ
- 100 g masla 3000 kJ
- 100 g medu 1270 kJ
- 100 g ajdovega kruha z orehi 1273 kJ
- 100 g jabolk 244 kJ

Slika 10: Primjer zadaća kojima u nastavni predmet uvodimo ekonomiku.

6. Postupci i njihovo evidentiranje

O obavljenom radu vodim preciznu evidenciju, kojom sprečavam nepotrebno ponavljanje određenih stvari, kao i propuštanje drugih. Zapisivanje i vođenje evidencija uzima puno vremena, zato su često korištene skraćenice ili skraćeni zapisi, koji se ponekad ne pridržavaju pravopisa. Ali to u ovom slučaju nije najvažnije. Važno je da pisanje ide brzo i da je precizno po značenju, usprkos tome što se rad odvija za vlažnim kuhinjskim pultom, gdje nije baš najpoželjnije davati računalo.

x	tsz. odg	denar, prih, odh	kje kupovati	krofi	zelen. rižota				
x	odgovori	biskvit	kje dobimo	potrošnici	zajtrk. tsz	higijena			
x	odg	zajtrk							
x	odg. živ. potrebe	kolač, puding	cookiji	marmorni kolač	kje dobim	razpokančki	mufini		
x	20. 11. odg	tsz, dobrote	baklava	kje dobim, g. čas	kje in kako kup	prih in odh	denar		
x	23. 11. tsz. odg	cookiji	marmorni kolač	kje dobim, g. čas	kje in kako kup	narastek	denar	krofi	
x	20. 11. TSZ, ODG	denar, prih, odh	kje nakupujem	kje dobimo					
x	26. tsz								
x	20. 11. TSZ	22. 11. kukiji	15. 12. lazanja	medenjaki	odg. urejen, gos	torta	mesna štruca	buhtelnji	lepinja
x	11. odg	tsz, čoko salame	cookiji						
x	odg.	Marmorni kolač	denar	zdrav duh					
x	odg. TSZ	denar, prih, odh	Kje kupovati						
x	tsz. zajtrk	denar	kje dobim	prihodki in odh.	kje ikupovati				
x	18. 11. odg	6. 1. odg	cakepops	pizza	prih in odhodki	kje in kako kup	denar		
x	23. tsz. odg	potica							
x	19. higijena	šarkelj, kolač, roč	potca, pita	kolač	razpokančki	prehrana	cookiji	buhtelnji	kruh
x	odg. kukiji	denar, prih-odh	kje in kako	palačinke	mufini	božično deblo	zajtrk	higijena	
x	17. 11. odg. zdrav								
x	odg. kukiji	piškot	slani polžki	hrenovke v testu	rogličke	kaj vse	medenjaki	zajtrk	jagodne kepice
x	20. 11. ODG, TS	osebna	prih. in odh	kje in kako	denar				
x	17. 11. zajtrk	10. 12. puding	mufini	krof					
x	plače	prih in odh	kje in kako kup	zdrav duh	higijena	prehrana			

Slika 11: Primjer spiska kojeg brzo upisujem u svoj dnevnik i u kojem grubo opisujem najvažnije točke - gdje, šta, koliko, kada...

Povjerenje je inače jako značajno, ali bez dobre evidencije ne ide. Gornje tabele omogućuju precizan uvid u rad koji su obavili učenici, a za vlastitu kontrolu s njima možemo provjeriti i svoj rad.

7. Filmovi na društvenim mrežama

Na društvenim mrežama sam dobio podatke u vezi s time koji sadržaji su bili najgledaniji tj. najposjećenije.

Nakon godinu dana snimanja i davanja filmova na YouTube, rezultati su bili iznenađujuće dobri. Do dana 17. 3. 2021. određeni sadržaji na YouTube kanalu »Vasja Avsec« gledani su iznad očekivanja. Svaki film ima svoj naslov, koji označava jelo za koje je opisan postupak pripreme. Po broju pregleda vodi film Goveđi gulaš s 3002 pregleda, na drugom mjestu je Heljdina kaša s 2090 pregleda, a na trećem mjestu Krhke kiflice. Slijede Vučeno tijesto (1113), Domaći rezanci (998), Heljdin kruh s orasima (810), Meso od makarona (791), Raženi kruh (628) te Domaće školske kobasice (604). Blagdanska orahnjača osvojila je samo 39 pregleda.

Na Facebook stranici osnovne škole Preska brojke su raspoređene malo drugačije.

Najviše puta ogledan je Prženi krumpir – »pommes frites« (662), potom Meso od makarona (655), Vučeno tijesto (607), Šarkelj od masla (591), Biftek (472). S nešto više od 420 pregleda sledile su Palačinke, Načini vezivanja i Orahnjača, a s nešto manje Grah (289), Morski plodovi (272), Krhke kiflice (258) i Pica (296).

8. Ograničenja zbog covida

Prije zatvaranja škola smo u učionici zarad vremenskog ograničenja na 2. školska časa (90 minut) sva jela pripremali po brzom postupku, budući da nije bilo vremena niti za nadzor tijesta s kvascem. Picu smo zato u školi pripremili po brzom, ali provjerenom receptu.

Ali za orahnjaču nam treba više vremena i sastojaka. Potrebna nam je topla kuhinja bez propuha i pomoć barem jednog od roditelja. Moramo uzeti u obzir to da zarad sigurnosti pri radu učenici 2. i 3. trijade kod kuće ne mogu i ne smiju raditi sami. Za ovakve vježbe pri nastavi u školi nemamo dovoljno vremena. A s filmom, preciznim uputama i uz pomoć odraslih možemo za 6 sati pripremiti zahtjevne vježbe kao što su krafne, kiflice, vučeno tijesto ili orahnjača. Za rad ih možemo dodatno motivirati tako što ćemo im za jedno od gore navedenih jela obećati dodatnu ocjenu. Kao dokaz su dužni u mapu na google-drive dati svoj film ili barem pet fotografija iz kojih je moguće vidjeti recept, upute, postupak pripreme, rad i konačni proizvod. Kao primjer pripreme jela prilažem svoj recept za pripremu orahnjače, koju ne možemo ispeći u razredu zarad vremenskog ograničenja.

Za orahnjaču nam je potrebno:

Kvasac - u lončić nalijemo 1,5 dl toploga mlijeka, 25 g svježega kvasa, žličicu šećera i brašna. Ostavimo na toplom da kvasac krene djelovati. Pripremimo toplu posudu. U nju prosijemo 600 g bijelog pšeničnog brašna TIP 400 ili TIP 500 i pola žličice soli. Sadržaj u posudi dobro promiješamo.

U lončiću rastopimo 2,25 dl mleka, 100 g sirovog masla, 90 g braon šećera, 2 žumanca, 2 žlice ruma i kesicu šećera od vanilije. Tijekom zagrijavanja skrbno pazimo da se smjesa ne zagrije preko 40 stupnjeva Celzija. U sredini brašna načinimo udubljenje, u koje ulijemo kvasac i mlijeko s istopljenim sastojcima. Prvo miješamo, potom gnječimo. To radimo tako dugo dok se tijesto ne odvoji od posude i kuhače. Tijesto pokrijemo svježom kuhinjskom krpom ili »strech« folijom i ostavimo ga da se nadiže za jedan sat. Za to vrijeme pripremamo nadjev od oraha. 400 g mljevenih oraha poparimo s 1,5 dl vrućeg mlijeka u kojem je rastopljeno 50 g masla. Dodamo 90 g šećera, 1 dl slatke pavlake, 2 žlice ruma, 1 kesicu šećera od vanilije, pjenu od dva bjelanca, 50 g odnosno jednu šaku drobina od keksa. Začinimo još i cimetom i naribamo koru limuna. Po želji dodamo malu količinu naribanog muškarnog oraščića i naribanih klinčića, a na kraju još i 2 žlice domaćeg meda.

Po želji potopimo grožđice u posudicu s rumom. Nakon jednog sata, rukom zamijesimo tijesto i gnječimo ga tako dugo dok ne potrošimo svo brašno na zidovima posude i dok se tijesto više ne lijepi ni za posudu ni za ruke. Iz testa oblikujemo štrucu. Pokrijemo je čistom, svježom i suhom kuhinjskom krpom. Stavimo je na toplo za dobra četvrt sata. Pećnicu zagrijemo na 180 stupnjeva Celzija. Posudu za orahnjaču namažemo maslom ili margarinom i naspemo bijelim mrvicama kruha. Za vrijeme dok kvasci mekšaju tijesto, pripremimo brašnastu površinu na kojoj ćemo razvijati tijesto.

Naraslo tijesto razvijemo na debljinu od jednog centimetra. Rubove možemo obrezati. Tijesto ravnomjerno namažemo pripremljenim nadjevom od oraha. Po želji nakapljemo s 0,5 dl tekuće slatke pavlake i malo naspemo grožđicama koje smo prethodno malo osušili cijedenjem. Ako nam nadjev izgleda previše mokar, naspemo još šaku mrvica od kruha ili kolača. Tijesto zavijamo po duljoj stranici, prvo tijesno, a kasnije opuštenije. Orahnjaču stavimo u pripremljenu posudu i na više mjesta probodemo do dna. Površinu orahnjače premažemo umućenim bjelancem. Tako pripremljenu orahnjaču ostavimo »odmarati« još nekih 10 minuta,

potom je ubacimo u pećnicu i pečemo jedan sat. Ispečenu je ostavimo u posudi da se malo ohladi, potom je okrenemo i damo na dasku. Naspemo je šećerom u prahu, razrežemo i serviramo vruću.

**Slika 12: Orahnjača koju su djeca pripremila uz pomoć roditelja lijep je
zaključak nastave**

Prilikom uzimanja orahnjače iz pećnice obvezno moramo koristiti suhe rukavice ili suhu kuhinjsku krpu, budući da je tako vruća da nas može pošteno opeći!

9. Završetak – ili početak?

Što će donijeti budućnost – ne možemo znati. Hoće li se život vratiti u stare šine, ili ćemo se morati navići na nove? Kakogod, u međuvremenu smo štošta naučili. Sada znamo da je moguće živjeti, raditi i učiti se i na drugačiji način, iako on nije baš tako prijatan. Iako određene stvari ponekad izgledaju nemoguće i neizvodive, s malo napora moguće je prevladati naizgled neprohodne prepreke. Rezultati načina rada koji je opisan u ovom članku potvrđuju da smo na pravom putu i da on predstavlja učinkovitu alternativu uobičajenom načinu nastave kućanstva. Prepreke i ograničenja je s malo snalažljivosti, truda i sudjelovanja moguće savladati, tako da se i praktična nastava odvija skoro pa nesmetano. To osigurava da i generacija mladih, koji su se našli u ovoj nepredvidljivoj situaciji, ne bude uskraćena za ono znanje koje im je, pored drugog, potrebno - u svakodnevnom životu.

Stručni rad

RAZVOJ FINE MOTORIKE I GRAFOMOTORIČKIH VJEŠTINA U OKVIRU JUTARNJEG DEŽURSTVA

Stanka Erjavec

Osnovna škola Louisa Adamiča Grosuplje

Sažetak

Kao učiteljica razredne nastave u 1. razredu u članku predstavljam konkretne i jednostavne aktivnosti za razvoj fine motorike i grafomotorike u kojima učenici tijekom ove školske godine aktivno sudjeluju za vrijeme jutarnjeg dežurstva. S uvođenjem aktivnosti započela sam krajem rujna, kada su se učenici prvog razreda već prilagodili novom okruženju. Iako su rezultati rada pozitivni i primjetni, s aktivnostima ćemo nastaviti sve do kraja školske godine.

Uz spomenute aktivnosti, u okviru jutarnjeg dežurstva obavljamo i aktivnosti povezane s čitanjem, kreativnošću, kretanjem i opuštanjem.

Ključne riječi: jutarnje dežurstvo, grafomotorika, fina motorika, 1. razred

1. Uvod

Već nekoliko godina radim kao druga stručna djelatnica u 1. razredu i satnicu nadopunjujem jutarnjim dežurstvom, kao dijelom proširenog programa. U našoj se školi održava od 6.30 do 8.30. Za to vrijeme učenicima je potrebno pružiti sigurno i poticajno okruženje za učenje u kojem mirno čekaju na početak nastave. Neki učenici dolaze u školu već vrlo rano, pa učitelj za vrijeme jutarnjeg dežurstva mora brižljivo planirati raznolik niz aktivnosti koje učenicima omogućuju razvijanje različitih znanja, vještina i sposobnosti.

Posljednjih godina kod sve više učenika prvog razreda primjećujem slabije razvijenu finu motoriku i grafomotoričke vještine odnosno učestalije probleme kod aktivnosti koje iziskuju razvijeno ručno umijeće. Stoga smo kolegica, razrednica 1. razreda i ja odlučile da će učenici ove vještine aktivno i usmjereno razvijati tijekom cijele školske godine, prije svega u okviru jutarnjeg dežurstva.

Poznato je da učenici općenito preferiraju neusmjerene slobodne aktivnosti, što znači da najviše vole slobodnu igru u kutcima za odmor, crtanje, bojenje, sastavljanje kockica ili razne društvene igre. Unatoč tome, za vrijeme jutarnjeg dežurstva treba im ponuditi što više praktičnih usmjerenih aktivnosti i odgovarajuće ih motivirati da sa zanimanjem i veseljem posežu za predloženim aktivnostima, znajući da će izraditi nešto vrijedno pohvale.

2. Praktične aktivnosti za poboljšanje fine motorike i grafomotoričkih vještina

U nastavku navodim praktične aktivnosti za poboljšanje fine motorike i grafomotoričkih vještina koje redovito provodimo tijekom jutarnjeg dežurstva. To su:

- gradnja Lego kockicama i razne slagalice
- oblikovanje plastelina, gline, mase za modeliranje i slanog tijesta
- zatezanje matica i vijaka
- rukovanje kvačicama
- prebiranje i razvrstavanje predmeta pincetom
- crtanje slova i brojeva u grizu, brašnu ili pijesku
- izvođenje ležeće osmice
- crtanje X-a i ležeće osmica po zraku
- izrezivanje traka i jednostavnih likova
- izrezivanje složenijih oblika
- vezanje vijače i vezica
- oblikovanje uzica u obliku brojeva i slova
- grupno oblikovanje slova i brojeva vlastitim tijelom
- hvatanje, dodavanje i bacanje balona te velikih ili malih lopti

- vezenje, nizanje, šivanje
- aktivnosti s plišanim žicama
- prelijevanje vode
- gužvanje i trganje papira
- crtanje uzoraka, brojeva i slova na „piši-briši” foliji
- upotreba geoploče i drvenih štapića za računanje
- kopčanje i šivanje gumba
- korištenje spajalica
- kreativno pribadanje čavlića u boji
- poticanje crtanja s nedominantnom rukom
- poticanje crtanja oblika s nogom
- slaganje odjeće
- grafomotoričke vježbe
- vježbe za spretnost prste i opuštenu ruku
- bojanke i labirinti
- vježbe opuštanja
- vježbe disanja
- *brain gym* vježbe
- FIT aktivne stimulacije (projekt Fit4Kid).

2.1. Opis nekih od praktičnih aktivnosti

Kao učitelji 1. razreda imamo na raspolaganju velik broj didaktičkih igračaka koje doprinose razvoju fine motorike i poboljšanju koordinacije oko-ruka, a koje naravno uspješno koristimo tijekom različitih aktivnosti u odgojno-obrazovnom procesu. Ovdje ubrajamo slagalice različitih veličina, geoploče, štapiće za računanje, Lego kocke, čavliće u boji, kreativne blokove za slaganje, „piši-briši” podloge za crtanje s različitim uzorcima, grafomotoričke vježbe – i još mnoge druge.

Iako se učenici obično vole igrati s didaktičkim igračkama, ponekad je određenu aktivnost potrebno oprezno uplesti putem igre ili (ne)usmjerenih aktivnosti. Vrlo je važno učenicima što prije sustavno ponuditi različite prilike za vježbu te u tome biti ustrajni i dosljedni.

Geoploče vrlo su prikladne za razvoj ručnog umijeća, jer učenici s gumicama u boji samostalno oblikuju različite likove, uzorke i crteže, na primjer kuću, vozilo ili životinju. Pri radu razvijaju finu motoriku, vizualno-motoričku koordinaciju i misaone procese. Uz neke geoploče dolaze i kartice s već nacrtanim uzorcima.

Drveni štapići za računanje – Cuisenaireovi štapići

Učenicima podijelimo predloške na kojima su nacrtani predmeti. Svaki učenik treba i list s kvadratnom mrežom (1 cm) na koji postavlja odgovarajuće štapiće kojima će sastaviti predmet s predloška. Zatim učenike potaknemo da oboje svoj proizvod i usporede rješenja.

Upotreba štipaljki

Na uzicu pričvrstimo kartončiće s računskim operacijama, slovima, slogovima, riječima ili rečenicama. Učenici otkvače karticu i odnesu je u školsku klupu, gdje

riješe zadatak, na primjer izračunaju račun. Zatim ga donesu natrag, pričvrste na uzicu i ponove aktivnost.

Djecu podijelimo u skupine. Svaka skupina dobije uzicu i određen broj kvačica. Uzica može biti napeta ili slobodno ležati na podu. Na nju je potrebno fiksno pričvrstiti kvačicu. Ovo je dobra vježba za pravilan stisak i jačanje snage u prstima. Pobjeđuje skupina koja pravilno pričvrsti najviše kvačica.

Korištenje uredskih spajalica

Učenici pričvršćuju spajalice na različito debeo karton ili papir. Pomoću spajalica mogu sastavljati lance od kojih oblikuju brojeve, slova, likove ili različite vrste linija.

Modeliranje

Jednostavne aktivnosti gnječenja i oblikovanja plastelina, gline, slanog tijesta ili mase za modeliranje mogu biti izvrsna aktivnost za razvijanje fine motorike, koncentracije, kreativnosti, kao i preciznosti. Učenik u proizvoljno oblikovanu smjesu može postaviti čačkalice, slamke ili šibice te oblikovati slova, riječi, brojeve i uzorke.

Plišane žice

Na plišane žice učenici vole nizati perlice, makarone ili kratke slamke te tako oblikovati razne ogrlice ili narukvice. Aktivnost je korisna i za učenje dovršavanja nizova.

Umetanje plišanih žica u kuhinjsko cjedilo s većim rupicama može biti zabavna igra. Cjedilo se pretvara u voće po izboru kroz koje gmižu crvi s jedne strane unutra, a s druge van. Aktivnost se može nadograditi postavljanjem žice na lijevu i desnu stranu cjedila. Tako su djeca prisiljena koristiti obje ruke.

Preljevanje vode najprije vježbamo na terasi ispred učionice. Vodu iz vrčeva koje držimo u kuhinjskom kutku ulijevamo u lončiće i šalice. Na početku na otvorenom vježbamo i zahvaćanje te naljevanje vode kutljačom.

Gužvanje i trganje papira

Učenici gužvaju različite otpadne papire. Gužvanjem izrađuju grude različitih veličina ili manje kuglice. U dvije se skupine u školskoj dvorani ili na otvorenom grudaju izrađenim lopatama. Pobjeđuje grupa koja u protivničko polje ubaci više gruda.

U okviru likovne kulture možemo izraditi kolaž od kuglica papira ili različito velikih komada koje trgamo.

Papirnati ubrus

Učenici izrađuju ubrus ispreplićući trake.

Prvo iz časopisa ili kolaž papira izrežu trake. Za učenike prvog razreda primjerene su šire trake. Jednom kada savladaju sustav prepletanja, koriste uže trake.

Kopčanje i šivanje gumba

Stara košulja s malo većim gumbima izvrstan je i besplatan alat za učenje zakopčavanja i otkopčavanja gumba. Tko bi pomislio da u početku to može

predstavljati velik problem. Na košulju ili komade odgovarajuće tkanine učenici također mogu prišiti veće gumbe. Za to nam je potreban deblji konac i deblja igla.

Vezenje

Za razvijanje ručnog umijeća koristimo razne setove, blokove za vezenje i ploče za šivanje, a šablone od kartona i plastičnih tanjura možemo izraditi i sami.

Vezivanje

Znamo da većini učenika treba više ponavljanja kako bi naučili vezati vijaču i/ili cipele. Zato možemo izraditi jednostavno pomagalo.

Od kartona izrežemo obris stopala koji će nam poslužiti kao cipela. Sa strane napravimo rupice kroz koje provučemo vezicu.

Ležeća osmica

Stručnjaci vjeruju kako je ovo pomagalo u prva tri razreda nezamjenjiv alat za razvoj koncentracije, rada ruku i očiju, pažnje i vizualne percepcije. Redovitom uporabom jačamo pokrete koji su neophodni za razvoj i povezivanje lijeve i desne hemisfere. Upotrebljavamo je tako da pikulom, manjom kuglicom ili olovkom učenik putuje po udubini ploče, aktivirajući djelovanje obiju polovica mozga.

Također se preporučuje da prije težih misaonih procesa po zraku crtaju velik znak „X” ili ležeće osmice. Pritom je važno da očima prate vrške prstiju.

Korištenje pincete

Pravilnom upotrebom plastične pincete učenici razvijaju koordinaciju očiju i ruke te finu motoričku kontrolu odnosno sve ključne vještine potrebne za kontrolu olovke i drugih pomagala. Pincetom mogu razvrstavati obojene cofleke, kuglice, grah, kamenčiće, kukuruz i druge prirodne materijale. U našem je razredu vrlo popularna aktivnost koju su učenici nazvali „Pomozimo Pepeljugi“. Pepeljugin mačeha nasula je u kutiju nekoliko vrsta graha, kukuruza i raznih kamenčića koje mora razvrstati želi li navečer otići na ples. Umjesto ptičica, u poslu joj pomažu djeca. Pincetom (kljunom) prenose sjemenke i kamenčiće te ih razvrstavaju u posudice. Kad je kutija prazna, Pepeljuga može otići na ples, a učenici zaslužuju slobodnu aktivnost.

3. Zaključak

U članku sam opisala neke od aktivnosti koje s učenicima od početka školske godine aktivno provodimo tijekom jutarnjeg dežurstva. Jednom su određene vježbe obavezne, a drugi put ako učenici to žele. Naravno, aktivnosti provodimo i za vrijeme nastave, jer svaka se aktivnost može nadograditi, promijeniti ili prilagoditi.

Najveću korist od vođenog rada imaju učenici s manje razvijenim motoričkim sposobnostima, jer su s vremenom, uz poboljšanje fine motorike, poboljšali i ustrajnost, preciznost te pozitivnu sliku o sebi.

Također moram primijetiti kako se grafomotorika osjetno pogoršala kada su se učenici nakon tromjesečnog školovanja na daljinu vratili u školu. Zato smo u veljači i ožujku provodili još više aktivnosti, a ustrajan rad urodio je plodom.

Provođenje aktivnosti kolegica i ja kombiniramo s metodom *brain gym*, vježbama disanja i opuštanja te FIT aktivnim stimulacijama. Kombinacijom svih spomenutih aktivnosti svim je učenicima poboljšano ručno umijeće, ustrajnost i preciznost pri radu, a u učionici je istovremeno stvorena pozitivnija i ugodnija klima.

Ovaj sam članak napisala kako bih iz prakse potvrdila da se zacrtani ciljevi mogu postići posve jednostavnim i laganim vježbama, a posebno da se ustrajan rad bogato nagrađuje. Slovenska poslovice „Što Janez nauči, to Janez zna” moja je vodilja od prvog dana poučavanja i uvijek iznova potvrđuje kako vrijedi i u suvremeno doba. Naravno, u svakom je procesu učenicima potrebno pružiti konstruktivne povratne informacije, pozitivna očekivanja i ohrabrenje.

4. Popis literature

- [1.] Sovinc, Nina; Krašovec, Bojana; Bizjak, Anja. 2020. *Vaje za spretne prste: zbirka vaj za zaznavanje in obvladovanje telesa*. Založba Rokus Klett. Ljubljana.
- [2.] Fricelj, N.; Golob, N.; Podgorelec, M.; Suhoveršnik, P. *Spretni prstki*.
https://ucilnice.arnes.si/pluginfile.php/2094406/mod_resource/content/1/Spretni%20prstki.pdf (pristupljeno 23. ožujka 2021.).
- [3.] Zadavec, A. *Igre za spretne prste*. <http://www.popp-maribor.si/files/2016/10/Igre-za-spretno-prste-1001-ideja.pdf> (pristupljeno 23. ožujka 2021.).
- [4.] Gajić, M. *Aktivnosti za razvijanje fine motorike*.
https://ucilnice.arnes.si/pluginfile.php/1967710/mod_resource/content/1/Fina%20motorika%20-%20opis%20in%20aktivnosti%20za%20razvoj.pdf (pristupljeno 23. ožujka 2021.)

Stručni rad

ŠIRENJE EKOLOŠKE SVIJESTI U NASTAVI SLOVENSKOG JEZIKA U SREDNJOJ ŠKOLI

Vesna Sever

Srednja škola Slovenska Bistrica

Sažetak

Nastavni plan za slovenski jezik u gimnaziji i u srednjem strukovnom programu ne predviđa konkretne sadržaje pomoću kojih bismo kod učenika širili ekološki način razmišljanja i ponašanja. Spektar literarnih tekstova u nastavi književnosti daje samo polazišta za interpretaciju povezanu sa širenjem ekološke svijesti i ekološkog ponašanja. Više je mogućnosti u nastavi jezika. Kod analize neknjiževnog teksta moguće je odabrati tekstove ekološke tematike, a na kraju analize učenici pišu i tekstne vrste povezane s ekološkim događajima. Za nastavu jezika dana su dva primjera polaznog teksta za analizu neknjiževnog teksta s ekološkom tematikom i s polaznim točkama za poticanje ekološke svijesti. Opisani su i konkretni primjeri ekološkog ponašanja u vezi s gramatikom, i to učenje sintakse i tvorba tekstne vrste „predstavljanje postupka“ u kombinaciji sa šivanjem perivih zaštitnih maski. Drugi konkretni primjer ekološkog ponašanja jest osmišljavanje precikliranog proizvoda i snimanje reklamnog teksta koji je i obvezna tekstna vrsta u nastavi slovenskog jezika u gimnazijskom i srednjem strukovnom programu.

KLJUČNE RIJEČI: širenje ekološke svijesti, širenje vrijednosti, recikliranje, precikliranje, primjeri ekološkog ponašanja i osviještenosti, nastava slovenskog jezika u srednjoj školi.

1. Uvod

Što je zajedničko nastavi slovenskog jezika i ekologiji? Premda na prvi pogled taj predmet u školi nije izravno povezan s ekologijom, poticanje vrijednosti, uvjerenja i svijesti o ekologiji unutar njega iznimno je važno. Što više mladi slušaju o toj temi, brže je internaliziraju i počinju se ekološki ponašati jer im takav način života postaje dobra navika. Posebno ako u ekološkim projektima unutar predmeta i sami aktivno sudjeluju.

2. Nastava slovenskog jezika i širenje ekološke svijesti

2.1. Nastava književnosti i širenje ekološke svijesti

U nastavnom planu za gimnaziju i srednje strukovne škole nema konkretnoga ekološkog sadržaja povezanog s književnošću. Ali unatoč svemu, uz vješto vođenje i interpretaciju literarnih tekstova s učenicima u razredu (ili na daljinu) učitelj materinskog jezika koji je i sam ekološki osviješten to može postići. Takvi su tekstovi na primjer Biblija, Adam i Eva; Dante, Božanska komedija; Cervantes, Don Quijote; Hemingway, Kome zvono zvoni?; Sartre, Iza zatvorenih vrata; Kovič, Južni otok...

2.2 Nastava jezika i razvijanje ekološke osviještenosti

Na prvi pogled ni nastava jezika u slovenskom jeziku ne nudi mogućnost za razvijanje ekološke svijesti jer konkretnih sadržaja iz tog područja također nema u nastavnom planu. Ali unatoč svemu, nastava jezika dopušta uvođenje ekoloških tekstova, ponajprije kod analize neknjiževnog teksta, što učenici kasnije moraju pisati i na općoj ili strukovnoj maturi. Mogućnost za širenje ekološke svijesti postoji i kod obrade tekstnih vrsta. U prvom razredu gimnazije to je „Predstavljane postupka“, a u drugom razredu „Reklamni tekst“. Takvi su sadržaji mogući i kod tekstnih vrsta kao što su publicističko izvješće, reportaža, službeni poziv, službena zahvala itd.

Za te tekstne vrste potrebni su ekološki događaji, npr. akcija čišćenja, razmjena odjeće, radionice precikliranja, predavanja o ekologiji itd. na temelju kojih učenici i pišu navedene tekstne vrste.

2.3 Primjeri dobre prakse u nastavi slovenskog jezika

2.3.1 Analiza neknjiževnog teksta s ekološkim sadržajem

Za učenike gimnazijskog programa i srednjega strukovnog obrazovanja u više od dvadeset godina podučavanja slovenskog jezika za polazne tekstove samoinicijativno sam birala tekstove ekološke tematike. Tako sam pokušala potaknuti mnogobrojne naraštaje učenika na ekološkije ponašanje. Pritom su nastali mnogobrojni primjeri analize polaznog teksta ekološke tematike koji u nastavku zadatka obrađuju sadržaje sa svih jezičnih razina, na primjer fonetike, morfologije, sintakse, tvorbe riječi, leksikologije, leksikografije i tekstnih vrsta.

Prvi primjer polaznog teksta jest tekst naziva „U smeću završi gotovo trećina hrane“ [7]. U tom tekstu učenici nisu samo rješavali zadatak iz jezika nego je tekao i vođeni razgovor o tome kako možemo, na primjer, kuhanu hranu ponovo upotrijebiti sljedeći dan u novom jelu. Učenike sam poticala i da redovito pregledavaju rok trajanja proizvoda u hladnjaku, odnosno da kreiranjem popisa za kupnju u trgovinama ili, još bolje, na ekološkoj tržnici, njihove obitelji kupuju samo ono što će kasnije stvarno i upotrijebiti, odnosno pojesti. Učenici su pisali i javni poziv na predavanje o odvojenom prikupljanju otpada u gradu Slovenska Bistrica.

Kao drugi primjer ekološkoga polaznog teksta navodim intervju Bernarda Nežmaha s Antonom Komatom, ekološkim ombudsmanom [1]. Tekst govori o tome da „poljoprivreda obvezuje čovjeka na poštovanje zakona prirode, a oni su snažniji od zakona industrije“. Današnje dobivanje hrane povezano je s posebno pohlepnom energetska sustavom. Anton Komat potiče recikliranje, proizvodnju kvalitetnijih proizvoda i posluživanje tako da se proizvede samo onoliko koliko priroda može obnoviti. U intervjuu je navedeno i da bi „zdravstveni sustav trebao bdjeti nad biološkom i kemijskom sigurnošću hrane jer ona danas najviše ugrožava čovjeka“. I na temelju tog polaznog teksta s učenicima sam razgovarala o načinima proizvodnje hrane te kako bismo mogli smanjiti potrošnju energije.

Kupnjom lokalnih proizvoda nešto bismo smanjili i nastanak emisija CO₂ jer bi ta hrana bez dugog prijevoza došla gotovo izravno s polja na tanjur. Govorili smo o recikliranju i ponovnoj uporabi predmeta koje bismo inače bacili i koji bi tako postali komunalni otpad. Na temelju tog teksta učenici su pisali tekstnu vrstu „Predstavljanje osobe“, i to predstavljanje Antona Komata, ekološkog ombudsmana.

2.3.2 Nastava slovenskog jezika na daljinu za vrijeme karantene (proljeće 2020.) – šivanje perivih zaštitnih maski povezano s nastavom jezika

Učenje gramatike u slovenskom jeziku za vrijeme karantene povezali smo sa šivanjem kirurških zaštitnih maski jer ih tada nije bilo moguće kupiti ni u ljekarnama niti putem interneta. Kasnije sam na internetskoj stranici SKC Ljubljana našla preporuke za izradu perive kirurške zaštitne maske [3]. I bolnice su pozivale krojačice da izrađuju i doniraju perive maske (60° C – 90° C) za pacijente posjetitelje jer je i njima nedostajalo maski za jednokratnu uporabu. Povezala sam na prvi pogled dvije nespojive aktivnosti – izradu zaštitne maske i gramatiku, odnosno tekstne vrste. Učenici prvih razreda gimnazije učili su tekstnu vrstu „Predstavljanje postupka“, a učenici trećih razreda sintaksu.

Slijedila sam upute za šivanje kirurških zaštitnih maski SKC-a Ljubljana [3] i tzv. FU maske [2] koja se upotrebljavala u bolnicama diljem svijeta. Poštovala sam njihove preporuke o uporabi materijala i načinu izvedbe.

Prvi razred gimnazije u nastavi jezika ima poglavlje „Tekstne vrste“ unutar kojeg se obrađuje „Predstavljanje postupka“. Učenicima sam pripremila detaljne upute i projekciju s fotografijama kako se šiva kirurška maska. Predstavila sam im svoj primjer šivanja s detaljnim fazama postupka. Zadatak sam im postavila u internetsku učionicu s bilješkom da izrade maske za sebe, a ako je moguće i za bližnje i ljude iz ranjivijih skupina. Tekstnu vrstu „Predstavljanje postupka“ učenici su učili pomoću konkretnog primjera šivanja i dizajniranja zaštitnih maski. Učenike sam potaknula na šivanje zaštitnih maski i od recikliranih materijala koje su imali kod kuće za vrijeme karantene. Maske su mogli izraditi i prema drugim ili njihovim originalnim krojevima.

Treći razred gimnazije u nastavnom planu ima poglavlje „Sintaksa“, zato sam učenicima upute za izradu maske preoblikovala u provjeru iz sintakse. Tako su u pojedinim rečenicama podcrtavali rečenične članove, određivali paratakse, zavisne rečenice itd. Primjeri iz teksta „Kako sašiti kiruršku masku“ bili su zapisani pravilnim redoslijedom i označeni drugom bojom. Svaka faza šivanja maske tako je postala polazna rečenica za jedan od zadataka iz sintakse kojim smo provjeravali znanje prije pismenog ocjenjivanja znanja. I učenici trećeg razreda šivali su, odnosno dizajnirali zaštitne maske za sebe, svoje bližnje i ljude iz ranjivih skupina.

Suradnici su me potaknuli da primjer predstavim javnosti. Kad sam novinarki Katji Treer s RTV SLO1 opisala svoja dva primjera podučavanja, pozvali su me u emisiju Dobro jutro uživo. Vrijeme emitiranja 8.30 [4]. Učenici su svojim proizvodima došli do vrlo originalnih rješenja. Unatoč zatvaranju neprehrambenih trgovina, putem interneta ili uporabom predmeta koje su imali kod kuće, na primjer, tkanina triko (majice kratkih rukava) došli do gumica za praktičnije pričvršćivanje maske. Tako su primijenili tehniku precikliranja. Kasnije su na Slovenskom institutu za kvalitetu materijala počeli s testiranjima robe, zato smo počeli upotrebljavati inlet koji dvama slojevima osigurava 92-postotnu zaštitu od virusa i kao vanjski sloj dodali i pamučni popelin – Svijet metraže inlet br. 14810 [6]. Takva maska ekvivalent je troslojnoj kirurškoj maski. Uporabom perivih zaštitnih maski i istodobnom uporabom ekoloških sredstava za pranje u prvoj godini pandemije zasigurno smo prilično smanjili količinu otpada jer se kirurške maske u pravilu bacaju nakon dva sata uporabe. Troslojne perive zaštitne maske nešto se sporije navlaže od kirurških, a uz prijanjajući kraj, dosljednu zamjenu, zadržavanje zaraznih čestica, pranje na više od 60° C i glačanje također postižemo odgovarajuću zaštitu, slično kao ekološki problematičnim troslojnim kirurškim maskama. Prijanjajuća periva maska s takozvanim kljunom za lakše disanje uz tri sloja također nudi zaštitu od 82 % do 92 %. Naravno, perive maske općenito predstavljaju osnovnu barijeru ispred nosa onoga tko ih nosi, čime štite od širenja kapljica iz dišnih puteva [5].

2.3.3 Reklamni tekst za precikliran proizvod

U ovoj školskoj godini testirala sam svoju novu ideju da ekološki sadržaj uključim i u tekstnu vrstu „Reklamni tekst“. Učenike drugog razreda gimnazija potaknula sam da dizajniraju proizvod od predmeta koji bi inače završili u smeću. Pritom sam im objasnila što znače pojmovi recikliranje i precikliranje. Učenici su kao primjer u internetskoj učionici dobili nekoliko primjera precikliranih proizvoda, a istodobno i gradivo o tome koje su značajke reklamnog teksta. Povezali smo se i s interdisciplinarnim tematskim sklopom „Umjetnost“, tj. izbornim predmetom za drugi razred gimnazije. U sklopu tog predmeta učenici snimaju filmove. Kao krajnji proizvod tog miniprojekta nastao je filmić – reklama za preciklirani proizvod.

Učenici su snimili reklame za mnogobrojne preciklirane proizvode, npr.: košaru od reciklirane plastike izrađenu 3D pisačem; reklamu za tajanstvenog medvjedića – plišanu igračku u koju je umetnuta posuda za ulaganje u koju možemo staviti svoje tajne poruke ili predmete; stalak za olovke od otpadnih metalnih poluproizvoda; *Eco bag* vrećicu za kupnju sašivenu od majice kratkih rukava s unikatnim printom; Tompu – precikliranu vrećicu od ostataka robe iz tekstilne industrije nazvanu „suputnicom nas i Zemlje“.

3. Zaključak

Širenje ekološke svijesti i ponašanja moguće je i u nastavi slovenskog jezika iako u nastavnom planu za to nema predviđenih izravnih ekoloških sadržaja. Nastava jezika neknjiževnim tekstovima nudi više mogućnosti za širenje ekološke svijesti od nastave književnosti. Moguće je i konkretno iskustvo ekološkog ponašanja u okviru manjih projekata u nastavi. U vezi s precikliranjem, prema mojem dizajnu i idejama u Srednjoj školi Slovenska Bistrica odobren nam je i međunarodni projekt Erasmus + Mladi u akciji – razmjene mladih naziva Precikliram – saniram okoliš / *Overcycling – restoring the environment*. Koordinatorica projekta bit će prof. Simona Luetić.

4. Popis literature

- [1] B. Nežmah. Anton Komat – ekološki ombudsman. URL: <https://www.mladina.si/46326/anton-komat-ekoloski-ombudsman/> (26. 3. 2013.)
- [2] FU maske. URL: <https://freesewing.org/blog/facemask-frenzy/> (25. 3. 2020.)
- [3] Navodila za izdelavo kirurške maske. URL: https://www.kclj.si/dokumenti/maske_navodila1-merged.pdf (25. 3. 2020.)
- [4] Oddaja Dobro jutro. URL: <https://www.rtv slo.si/tv/razvedrilni/dobro-jutro/arhiv/posnetkov/624?4d=174684408#modal> (10. 4. 2020.)
- [5] Regulatorna obravnava zaščitnih mask. URL: <https://www.jazmp.si/2020/04/07/covid-19-regulatorna-obravnava-zascitnih-mask/> (15. 2. 2021.)
- [6] Testiranje blaga za zaščitne maske na Inštitutu Jožef Stefan. URL: <https://svetmetraze.si/blog-post/rezultati-testiranja-blaga-za-izdelavo-mask> (15. 2. 2021.)
- [7] V smeteh konča skoraj tretjina hrane. URL: https://www.slopak.si/files/626/Nedelo2013_03_17.pdf (20. 3. 2013.)

Stručni rad

KAKO PRIBLIŽITI NASTAVU IZBORNOG PREDMETA (školsko novinarstvo)

Doroteja Kostanjevec, prof.

Osnovna škola Markovci

Sažetak

Tijekom izvanrednog stanja bili smo prisiljeni brzo uspostaviti strukturirani sustav učenja na daljinu. Sve smo predmete predavali na daljinu, uključujući izborne predmete, koje pohađaju učenici različitih razreda. Izborni predmet školsko novinarstvo pohađaju učenici 7., 8. i 9. razreda. U školskoj godini izborni predmet je 35 školskih sati, odnosno jedan sat tjedno. U radu na daljinu bilo je potrebno od početka školske godine prilagoditi metode i oblike rada prema postavljenim ciljevima i standardima znanja. Sadržaji, ciljevi i standardi znanja djelomično su prilagođeni, ali su u osnovi ostali isti. Učitelj je morao prilagoditi sadržaje tako da su pripremljene aktivnosti, pojmovi i sadržaji bili jasni, razumljivi i dostupni. Naglasak je bio na trenutnim, zanimljivim sadržajima, izvedivim aktivnostima i praktičnim primjerima te na kreativnosti.

Ključne riječi: izborni predmet, školsko novinarstvo, rad na daljinu, odabir metoda i oblika rada.

1. Uvod

Procjene pokazuju da su učenici učenje na daljinu tijekom nove epidemije koronavirusa ocijenili izazovnijim od podučavanja u učionici, a s druge strane, učenje na daljinu također je bilo zanimljivo i kreativno. Kreativnost i stvaralaštvo može izrazito doći do izražaja kod izbornih predmeta. Izborne predmete učenici biraju prema interesu i područjima gdje imaju jačinu i koje žele razvijati i nadograđivati.

Učitelji, predavatelji određenih stručnih, izbornih predmeta, imali su pitanja o tome kako nastavu učiniti dostupnom, zanimljivom i izvedivom. Prema nastavnom programu, učitelj ima prilično otvorene ruke kako se pripremiti i odabrati dobar sadržaj za provedbu nastave. Tijekom učenja na daljinu, kao mentor školskog novinarstva, birala sam aktivnosti i sadržaje koje je također bilo moguće provoditi na daljinu. Prilikom pripreme satova školskog novinarstva bilo je potrebno uzeti u obzir da su za taj predmet prijavljeni učenici različitih razreda, stilova učenja i, prije svega, različitih sposobnosti. Neki najlakše uče čitajući iz knjige, drugi slušajući objašnjenje, opet treći iz slikovnog prikaza, a četvrti iz praktične aktivnosti.

2. Strategije učenja i stilovi učenja

U svakom razredu imamo učenike različitih stilova učenja i različitih sposobnosti. Nastava na daljinu izbornog predmeta također je trebala biti prilagođena učenicima svih različitih stilova učenja. Stoga je stil učenja pojedinca kombinacija opažanja, obrade i vrednovanja informacija i iskustva. U našem mozgu imamo tri komunikacijska centra: vidni ili vizualni, slušni ili audio te emocionalni ili kinestetički centar pokreta. Ti moždani centri i njihove veze predstavljaju jezik međusobne komunikacije. Kroz te kanale informacije nam dolaze iz okoline, putem njih šaljemo poruke. Ljudi imaju te kanale različito razvijene. Istraživanje je pokazalo da je 35% ljudi vizualnih, 25% slušnih i 40% kinestetičkih tipova. Obično smo kombinacija sva tri, ali jedan se više ističe. [1] Iz tog razloga učitelj mora utvrditi koji stil učenja najbolje odgovara određenom učeniku. Sati učenja moraju biti prilagođena tako da svaki učenik, bez obzira na to

gdje se klasificira po stilu učenja, može maksimalno iskoristiti nastavu na daljinu i postići postavljene ciljeve učenja.

3. Izborni predmet školsko novinarstvo

Riječ je o specifičnom školskom predmetu koji nadograđuje predmet slovenski jezik, uglavnom sadržajem neumjetničkih tekstova, posebno novinarskih.

Ciljeve predmeta zapisane u kurikulumu učitelji provode selektivno prema razredu u kojem se predmet predaje, sposobnostima, predznanju i interesima djece, vodeći računa o individualizaciji i diferencijaciji te prema praktičnom iskustvu. Funkcionalni ciljevi predmeta su da učenici čitaju i analiziraju novine i časopise, prate radijski i televizijski program i formiraju kritički stav prema medijima. Trebali bi biti u stanju stvarati razne informativne i interpretativne novinarske tekstove; stvarati razredne i školske novine, pripremati emisije na školskom radiju i / ili televiziji; upoznaju se s istraživanjem jezika i književnosti, uče osnove i temeljne metode znanstvenog istraživanja jezika i književnosti; uče koristiti priručnike, leksikone, rječnike, proučavati razne društvene vrste jezika, posebno slovenske dijalekte i zanimljive govore; upoznaju književni folklor i upoznaju se s mogućnostima njegovog stjecanja, uređivanja, dokumentiranja i arhiviranja. [2] Odabrane ciljeve i sadržaje smo s prilagođenim oblicima i metodama rada također usvajali na daljinu.

3.1. Aktivnosti školskih novinara na daljinu

Budući da smo uvodne sate iz predmeta izvodili samo u školi, gdje smo naučili osnovne pojmove novinarstva, rad sam prilagodio na daljinu tako da su oblici rada bili izvedivi i od kuće. Svaka je lekcija sastavljena tako da su se učenici prvo kratko upoznali s teorijom raspravljanog sadržaja. Dakle, aktivnosti su podržane poveznicama na razne web stranice, gdje su učili o pojmovima: novinar, dokumentarac, novinarska i televizijska kuća, žuti tisak, reportaža, intervju, radio predstava Nakon toga je uslijedila analiza raspravljanih pojmova i provjera teorije u praksi. Na kraju je slijedilo ponovno stvaranje, gdje su učenici analizirali,

kreirali, pisali, ocjenjivali i komentirali raspravljane teme. Rad je također bio diferenciran i prilagođen pojedinim učenicima. U nastavku je predstavljeno nekoliko ideja u kojima su ciljevi i standardi znanja u potpunosti postignuti.

3.1.1. Novinarski pojmovi

Za učenike sam pripremila prezentaciju osnovnih pojmova: članak, vijest, reportaža, izvještaj, mali oglas, anketa, oglas, intervju ... Iz novina i časopisa dostupnih kod kuće, učenici su potom pronašli i izrezali uzorke žanrova i vrste novinarskih tekstova. Potragu smo podržali teorijom, analizirali i kreirali. Učenici su napravili reportažu: dan naše obitelji u vrijeme korone. Stvoreni su zanimljivi intervjui, video i radio prilogi. Učenici su svoj rad potkrijepili raznim fotografijama i kratkim video zapisima.

3.1.2. Gledanje dokumentarca

Učenici su naučili što je pojam dokumentarac. Zatim sam potražila web stranice na kojima su dostupni dokumentarni filmovi primjereni njihovoj dobi. Učenici su za sebe izabrali jednog od njih, pogledali ga i na kraju ocijenili. Postignut je cilj verbalne analize medijskih poruka, prosudba, rasprava i utemeljenje stavova. Učenici su utvrdili bitne sastavnice žanrova i vrste novinarskih tekstova. Upoznali su pojam: informativna emisija i gledali: INFODROM.

3.1.3. Upoznavanje dnevnika, tjednika i mjesečnika

Učenici su se upoznali s internetskim izdanjima raznih novina koje izlaze svakodnevno, tjedno ili mjesečno. Čitali su vršnjačke novine iz drugih škola koje su dostupne na internetu, uspoređivali s vlastitim novinama i kritički ocjenjivali. Upoznali su se s pojmovima: lažne vijesti, žuti tisak.

3.1.4. Priprema projekta, istraživačko novinarstvo

Svaki je učenik dobio jednu temu za pripremu govornog nastupa, i to prezentaciju (lokalne) novinske kuće, radijske ili televizijske stanice, programa. Drugi dio zadatka bio je prezentacija života medijske osobe: novinara, moderatora, redatelja Tako su se pobliže upoznali s radom i vremenskim rasporedom profesionalnih novinara i drugih zanimanja vezanih za novinarstvo.

3.1.5. Karnevali

Učenici su sakupljali i proučavali kulturnu baštinu na selu. Informatori su prikupljali materijal i prezentirali ga u obliku intervjua i anketa. Istraživali su običaje i navike (blagdanski običaji, stara vjerovanja, vragovi, bračni običaji, plesovi, karnevalski likovi). Nastali su intervjui s Korantom, opisi likova i reportaže o istaknutim ličnostima mjesta i lokalno specifičnih osoba.

4. Zaključak

U radu na daljinu učenici izbornog predmeta školsko novinarstvo učili su o novinarskim pojmovima i analizirali ih na konkretnim primjerima. Učenici su stvorili raznolike informativne i interpretativne novinarske tekstove. Napisali su vijest, izvještaj, reportažu, anketu, intervju, komentar, uvodnik, članak i recenziju. Pripremali su izvještaje, komentirali gledani sadržaj i upoznavali se s radom lokalnih novina, radija i televizijskih postaja. Ovisno o temi, učenici su odabrali odgovarajuću vrstu novinarskog pisanja i kreirali mnoge stvari. Uspoređivali su i ocjenjivali svoje tekstove. Učenici su materijal objavljivali u školskim i izvannastavnim javnim medijima. Upoznali su se s kriterijima za objavljivanje tekstova i pripremili ih za objavljivanje. Učenje na daljinu pokazalo se vrlo uspješnim, kreativnim i zanimljivim jer su učenici imali vremena pripremiti dobre radove.

5. Literatura

- [1.] Učni tipi, Dostupno 2. 3. 2021. na
http://www2.arnes.si/~lukoper9/spretnosti_ucenja/uni_tipi.html
- [2.] Učni načrt za izbirni predmet šolsko novinarstvo, Dostupno 1. 3. 2021. na
https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/izbirni/1-letni/Solsko_novinarstvo_izbirni.pdf

Stručni rad

PRIPREMA DANA AKTIVNOSTI I KULTURNIH DOGAĐANJA U NASTAVI NA DALJINU

Doroteja Kostanjevec, prof.

Osnovna škola Markovci

Sažetak

Učenje na daljinu postala je redovitost učitelja, učenika i svih ostalih sudionika obrazovnog procesa u posljednjih godinu dana. Tijekom ove školske godine u osnovnim se školama provodila nastava na daljinu od sredine listopada do kraja veljače. Proces učenja prebačen je tako putem računala u domove. Učitelji su morali prilagoditi sadržaje, teme, ciljeve učenja, metode i oblike kako bi bili izvedivi i od kuće. Tako su se na daljinu održavali i razni dani aktivnosti: dani sporta, znanosti, tehnike i kulture. Vođe aktiva morali su osigurati da se sadržaji i metode rada prilagode radu na daljinu te da su osmišljeni tako da budu izvedivi, dostupni i razumljivi. Povodom slovenskog državnog praznika, Prešernovog dana, u čast kulturnog praznika u našoj smo školi održali dan aktivnosti, kulturni dan i školsku i općinsku priredbu, naravno sve na daljinu. Mentorice su pažljivo odabrale dostupne sadržaje i pripremljena je opsežna TV emisija koju su mogli gledati svi građani.

Ključne riječi: škola na daljinu, dan aktivnosti, kultura i umjetnost.

1. Uvod

Prema kurikulumu, dani aktivnosti, kulturni, tehnički, prirodoslovni i sportski dani dio su obveznog kurikulumu osnovne škole. Međupredmetno povezuju discipline i predmetna područja koja su uključena u nastavni plan i program osnovne škole. Njihov sadržaj i provedba utvrđeni su godišnjim planom rada škole (školskim kurikulumom). Dani aktivnosti omogućuju učenicima objedinjavanje i integriranje znanja stečenih u pojedinim predmetima i predmetnim područjima. Omogućuju i primjenu ovog znanja i njegovu nadogradnju kroz praktično učenje u kontekstu međusobne suradnje i odgovora na trenutna zbivanja u užem i širem društvenom okruženju. [1]

Početkom veljače, prije proslave slovenskog kulturnog praznika, koji obilježavamo 8. veljače, u našoj smo školi unatoč učenju na daljinu održali dan aktivnosti, kulturni dan i školsku priredbu. Crvena nit kulturnog dana bila je kultura i općenito umjetnost te aktivnosti povezane s njima. Povodom kulturnog praznika, učenike smo podsjetiti i na našeg najvećeg pjesnika dr. Francea Prešerna. Sadržaji, oblici rada i aktivnosti bili su planirani kako bi ih učenici mogli provoditi kod kuće.

2. Dani aktivnosti u osnovnoj školi

U jednoj školskoj godini prema nastavnom programu 15 školskih dana posvećeno je danima aktivnosti. Svaki dan aktivnosti provodi se u okviru 5 pedagoških sati. Od 1. do 9. razreda čak 30 dana posvećeno je kulturnim danima. Ovi su dani osmišljeni kako bi potakli znatiželju, kreativnost i samoinicijativu učenika, osposobili ih za samostalno promatranje i stjecanje iskustva i znanja, za razvijanje vještina i samostalno rješavanje problema. Tijekom ovih aktivnosti učenici povezuju znanja iz različitih područja u cjelinu. [1] Ove smo školske godine održali dva kulturna dana na daljinu, jedan u prosincu i jedan u veljači kako bismo obilježili slovenski kulturni praznik.

2.1. Ciljevi dana aktivnosti - kulturni dan

Prema kurikulumu, sadržaji i ciljevi kulturnih dana postavljeni su tako da učenici upoznaju različita jezična, društvena i umjetnička polja i međusobno ih povezuju. Učenici su aktivni u provedbi, sudjeluju u planiranju, praćenju, doživljavanju i izražavanju različitih aktivnosti [1]. U radu na daljinu, bilo je potrebno prilagoditi oblike i metode rada za provedbu kulturnog dana. Umjetničko-jezični aktiv odlučio je da će crvena nit dana biti kultura i umjetnost općenito. Stoga smo tražili sadržaje koji su dostupni, aktualni, zanimljivi i poučni u ovo doba.

2.2. Oblici i metode rada

U provedbi dana aktivnosti naglasak je na interdisciplinarnoj integraciji. Pripremajući kulturni dan kombinirali smo slovenski jezik, likovnu umjetnost i glazbu.

Treba uspostaviti aktivnosti tako da potiču učenje i uzajamnu suradnju učenika u razredu, između razreda, s nastavnim osobljem i okolinom. Svi su učenici na prikladan način aktivni, neovisni i kreativni te sudjeluju u pripremi dana. [1] U učenju na daljinu potrebno je odabrati oblike i metode rada koji učenicima omogućuju pristup materijalima i izvođenje planiranih aktivnosti na daljinu. Odabiremo sadržaje koji su dostupni široj javnosti i koji su primjerni različitim stilovima učenja učenika.

2.3. Planiranje i organizacija

Dani aktivnosti mogu se organizirati za svaki razred pojedinačno, zajedno za nekoliko razreda ili za cijelu školu. Planiranje i organizacija konkretnih dana aktivnosti povezani su s okolinom u kojoj se škola nalazi. [1] Dan aktivnosti planira stručni aktiv. Prilikom planiranja kulturnog dana u našoj su se školi prvo okupili stručni aktiv prve i druge trijade te jezično-umjetnička aktiv na razini predmeta. Dogovorili smo se oko crvene niti koja će povezati sve aktivnosti. Voditelj kulturne priredbe bila sam ja, učiteljica slovenskog jezika. Dala sam prijedloge što uključiti u događaj i planirali smo aktivnosti po ovom scenariju. Dogovor je bio da se učenici upoznaju s pojmovima: kultura, umjetnost, muzej, galerija, život i djelo Francea Prešerna.

2.4. Provedba kulturnog dana na daljinu

Organizacija rada na daljinu za dan aktivnosti bila je sljedeća:

- Ujutru je bio video sastanak razrednika/korazrednika s učenicima. Razgovarali smo o kulturi, virtualnoj kulturi. Objasnili smo sve aktivnosti i obveze učenika u vezi s kulturnim danom na daljinu. Zajedno smo gledali i snimke o životu i radu Francea Prešerna.

- Potom je planirano samostalno stvaranje učenika.

- Uslijedio je kratki video sastanak s učenicima, pregled predanih zadataka, ocjenjivanje.

Za učenike su bile planirane sljedeće aktivnosti:

1) Stvaranje nakon gledanja video snimaka povezanih s Franceom Prešernom. Literalna aktivnost je bila napisati pjesmu po uzoru na Francea Prešerna ili napraviti snimak na osnovu iskustva pročitane jedne od Prešernovih pjesama.

2) Virtualna šetnja slovenskim muzejom:

- Pokrajinski muzej Ptuj - Ormož
- Narodni muzej Slovenije

Učenici su se virtualno prošetali po oba muzeja. Oba muzeja omogućuju pregledavanje zbirki (fotografija) putem interneta, kao i šetnju njihovim sobama. Nakon posjeta muzeju uslijedilo je stvaranje. Uz dojmove virtualne posjete, učenici su stvarali u različitim područjima kulturnog obrazovanja. Pojedinci su odabrali likovno djelo, a zatim su kod kuće stvarali svjetski poznate slike, maštovito kreirajući kostime i scenu, uzimajući u obzir glavni motiv, te formirajući kompoziciju sličnu izvornom umjetničkom djelu. Učenici su dobili sljedeće upute:

- Odaberite bilo koje umjetničko djelo slovenskoga autora (nadahnuće možeš crpiti iz virtualne posjete, putem interneta ili iz kućne knjižnice odabrati umjetničko djelo koje ti se dopada).

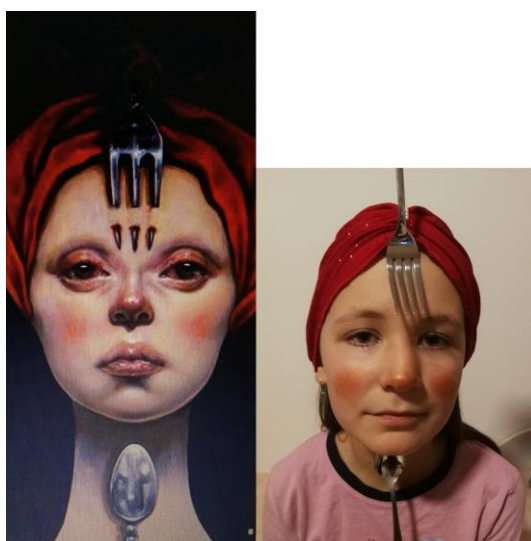
- Dobro pogledaj umjetničko djelo i razmisli koje predmete, odjeću i pomagala trebaš za stvaranje motiva (pomagala mogu biti vrlo maštovita i ne moraju biti ista izvorniku).

- Možeš biti kreator, redatelj i fotograf tijekom rada, a članovi obitelji mogu pozirati i pomagati. Također sve to možeš napraviti sam.

Stvoreni su sljedeći proizvodi:

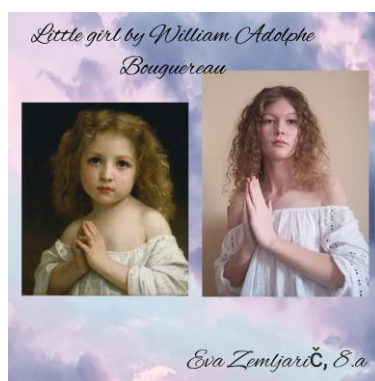
Slika 1: Ana Stolec

Slika 2: Ajna Ramić

Slika 3: Eli Bežjak

Slika 4: Eva Zemljarič

2.5. Planiranje i provedba kulturnog događaja

U sklopu dana aktivnosti planirali smo i kulturni događaj. Sve napravljeno učenici su snimili kod kuće. Crvena nit scenarija kulturnog događaja bila je kultura i njezin značaj. Uključili smo i članke o Franceu Prešernu, velikanu među slovenskim pjesnicima, koji nas uvijek podsjeća da se kultura još uvijek spaja i povezuje. Televizijska emisija povodom državnog praznika ujedno je bila općinski događaj. Kao mentorica i izvođač izbornog predmeta literalni klub, razgovarala sam s učenicima i poticala ih na rad, tj. da se snime s recitalom, pročitanim tekstom koji su oni sami osmislili na satu slovenskog jezika, glazbenom izvedbom, ukratko kulturnim doprinosom. Tako su učenici poslali snimke raznih recitacija, deklamacija, promišljanja o kulturi. Nakon toga uslijedio je odabir najprikladnijih priloga. U posao je bila uključena i učiteljica likovne kulture, koja je sakupila

radove učenika stvorenih na daljinu i snimila kratke filmove. Učiteljica glazbe poticala je učenike zborova i izbornih predmeta da kod kuće snimaju pjesme. Sve je to na kraju učitelj računarstva i inženjerstva složio kako bi stvorio čak 1,5 sata materijala.

Gledatelji su mogli gledati kulturnu emisiju na SIP TV-u, a i dalje se može vidjeti na web stranici osnovne škole. U emisiji je sudjelovala cijela škola, od prvašića pa sve do posljednjeg razreda, čiji učenici već sada razmišljaju malo drugačije, te su predstavljeni likovni proizvodi. Ne samo Prešeren, već i Trubar, Lainšček i preminuli autori slovenskih pjesama, što predstavlja naše simbolično umjetničko stvaralaštvo u likovnom obrazovanju. Uključili smo i priloge o našim bivšim učenicima koji su karijeru nastavili na likovnom ili glazbenom polju. ... Sve je to kultura koja bi se mogla napisati velikim početnim slovom. Ravnatelj osnovne škole i župan općine također su dodali svoje govore.

3. Zaključak

Kulturni dan koji smo pripremali na daljinu obuhvaćao je jezično-umjetnička i društvena područja. Istaknuli smo područje kulture, slovenski jezik i književnost kao kulturu izražavanja. Učenike smo upoznali s povijesnim pamćenjem i nacionalnim identitetom, umjetnošću i glazbenom kulturom. Jedna od važnih kompetencija koju pokušavamo usaditi učenicima je da se naviknu prihvaćati i vrednovati vlastiti rad, rad školskih kolega i odraslih. Tako smo predstavljene proizvode komentirali na zajedničkim video konferencijama. Uključili smo najbolje u glavni događaj. Postavljeni ciljevi dana aktivnosti bili su da učenici razviju kreativnost, iskuse umjetničku riječ i umjetničko stvaralaštvo. Izvrsne snimke pokazuju da su učenici uspješno završili dan aktivnosti te da su oblici i metode rada dobro postavljeni unatoč radu na daljinu.

4. Literatura

[1.] Dnevi dejavnosti, Dostupno 2. 2. 2021. na
https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Drugi-konceptualni-dokumenti/Dnevi_dejavnosti.pdf)

Stručni rad

KAKO MOTIVIRATI UČENIKE KOD NASTAVE NA DALJINU

Doroteja Kostanjevec, prof.

Osnovna škola Markovci

Sažetak

Učitelji imamo konstantni problem, kako motivirati učenike, da ih pokrećemo prema određenom cilju. Ciljevi u školi su različiti. Svi bi željeli da su sve aktivnosti usmjerene, da učenici upoznaju i procjenu vlastite svoje mogućnosti i sposobnosti, i da postignu jako dobre rezultate. Učenici moraju upoznati da trudom i radom može se postići dobro znanje i može se odabrati dobar put u životu. Trenutačno smo u lošoj situaciji tijekom izvanrednih okolnosti uzrokovanih pandemijom koronavirusa i povremeno prakticiramo nastave na daljinu. Kod kuće smo već ostali 14 tjedana, i tad sav rad pravimo preko kompjutera. Učenike vidimo samo preko videokonferenciju, planiramo nastave, pripremamo materijale za izvođenje nastave na daljinu. Najveći problem kod samostojnog rada učenika je motivacija. Glavni problem kod nas je kako motivirati učenike na aktivno sudjelovanje u nastavi. Na nama je da pronađemo odgovarajući način za motivaciju nakon već tako dugo vremena rada kod kuće. Učitelji mogu si pomoći sa različitim aktivnostima, izazovima, i tako svim različitim kombinacijama zadovoljiti njihovu radoznalost. Za učenike je važno da ono što uče ima praktičnu primjenu. Ono šta je jako važno i stvara „školsko ozračje“ kod kuće u ovih trenucima su još uvijek dobri odnosi među njima i nastavnicima, dobre ideje i iskustveno učenje.

Ključne riječi: motivacija, nastava na daljinu, radoznalost, izazovi.

1. Uvod

Svi znamo da je škola dio života. Školu definiramo kao mjestu na kojem se učenici pripremaju za život. U posljednjih nekoliko mjeseci domovi učenika postali su škole. Učitelji i dalje želimo da naši učenici postignu najbolje moguće rezultate i da slijede kurikulumu na daljinu. Na nama nastavnicama je da odlučimo kako pripremiti sadržaj, kako sve predstaviti učenicima i na koji način im prezentirati i predložiti stvari, kako improvizirati, kako davati prijedloge, kako učiti. Učitelji si želimo što više olakšati pripremanje za nastavu na daljinu, i stoga učenje na daljinu zahtijeva puno organizacije, strpljenja i discipline od učenika i učitelja.

Ali kroz vrijeme dolazi do pada motivacije. Šta se može učiniti da do toga ne dođe? Učitelj je tamo iza ekrana, da potiče i ohrabruje, da pripremi raspored aktivnosti i zahtjeve za svoj predmet. Učenikom treba da pratimo njihov rad, da komuniciramo, odgovaramo na poruke i da dobiju savjetodavne i terapijske povratne informacije. Mnogo puta dođe i do izgaranja učenika i učitelja. Učiteljevo glavno pitanje glasi se: Kako može učenik aktivno sudjelovati na mom satu? Koristiti treba metode i tehnologije koje omogućavaju veću aktivnost; nova gradiva, istraživanje, fotografiranje, izrade projekta, prezentacije.

2. Nastava na daljinu i organizacija

Nemaju svi učenici kod kuće radni kutak, kvalitetnu opremu, podršku roditelja i jednaku sposobnost sudjelovanja. Učitelj mora imati na umu da se količinom digitalnih alata pravilno upravlja, kao i količinom sadržaja i aktivnosti. Putem videokonferencije možemo voditi učenice, objasniti temu nastave i na kraju izvršiti zajedničku analizu i refleksiju.

Neki učenici trebaju dodatnu podršku jer se nisu snašli u nastavi na daljinu ili se osjećaju izolirano ili iz nekih drugih razloga. Posebnu pozornost posvećujemo prilagođavanju materijala i metoda učenicima s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama. Koristiti treba i prednosti virtualnog okruženja za suradnju i povezivanje s kolegama u svrhu zajedničke izrade nastavnog gradiva, utvrđivanje korelacija i timsku nastavu. [1]

2.1. Motivacija u školi

Interes, uključenost i angažman učenika u nastavu uvelike ovisi o nama, učiteljima. Postoji više načina kako motivirati učenike da uče. Kod učenika dok su u izolaciji moramo kreirati pozitivne navike, definiranjem svrhe svake lekcije, poticanjem učešća, saradnje i kreativnost. Učitelj mora dati jasna očekivanja, uspostaviti dnevni raspored, odabrati prave, zanimljive alate i probuditi radoznalost. [2]

Jedan od glavnih razloga nedostatka motivacije učenika za učenje je taj što učenici ne vide koristi od onoga što uče u školi. Učitelj koji pokazuje entuzijazam za učenje i svoj predmet može učenicima prenijeti isti taj entuzijazam. [3]

Motivacija za učenje uvelike ovisi i o slici koju učenik ima o samom sebi i o svojim sposobnostima.

2.2. Kako motivirati

Pitanje se glasi: „Kako zainteresirati moje učenice, kako ih potaknuti na aktivnosti i suradnju?“ Kako uvjeriti učenike da sudjeluju u zajedničkim zadacima i projektima?

Motivaciju možemo promatrati iz različitih perspektiva, pa je dijelimo na ekstrinzičnu i intrinzičnu motivaciju. Intrinzično motiviran učenik ima ciljeva koje on želi postići, za razliku od onoga što mora ili mu je nametnuto. Kod učenja njegovi motivi su: radoznalost, užitak u aktivnosti ili interes za sadržaj. [3]

Ekstrinzično motivirana osoba djeluje jer postoji neka vanjska posljedica za određeno ponašanje, tj. nagrada ili kazna. Poticanje motivacije učenika ekstrinzičnim metodama može biti korištenje ocjena, pohvala ili nagrada.

Nerealistično je očekivati da će svi učenici cijelo vrijeme biti intrinzično motivirani sudjelovati u nastavi na daljinu. Cilj nam je potaknuti učenice da razviju motivaciju za učenje koja se sastoji od želje za stjecanjem znanja i vještina. [4]

2.3. Zašto dođe do pada motivacije

Često se pitamo gdje nestane radoznalost i zašto je došlo do nedostataka motivacije? Učenik je u stalnoj potrazi za svojim interesima, vrijednostima, ciljevima, identitetom, kontaktima, pa se susreće s određenim kriznim razdobljima, što se ponekad može odraziti i na školski uspjeh. Ponekad učenici postavljaju previsoka očekivanja i ciljeve koje ne mogu postići ili ciljeve koji nisu jasno i precizno definirani, što rezultira time da učenje samo po sebi djeluje uzaludno i besmisleno.

Na nedostatak motivacije utiču i očekivanja koja drugi, mnogo puta roditelji ili čak učitelji, postavljaju pred učenika. Roditelji pred učenike postavljaju previsoke zahtjeve, što utiče na stvaranje otpora i na gubitak motivacije. [5]

Nastavnik koji je sam motiviran za rad uspješnije će voditi nastavni proces i pomoći učenicima u što lakšem izvršavanju nastavnih zadataka. Time motivacija nastavnika dodatno motivira učenike čiji će pogled na nastavni proces biti pozitivniji. [6]

- Ponekad se učenik ne smatra dovoljno kompetentnim da ispuni zadani zadatak ili očekivanja. Tada dođe do anksioznosti, brige i straha od neuspjeha i njegova se motivacija za učenje sve više smanjuje. Učitelj mora prepoznati ovaj problem, učeniku može pomoći sa diferenciranim zadacima.

- Jedan od najčešćih osjećaja koje učenici doživljavaju u školi na daljinu je dosada. Ovaj osjećaj se često pojavljuje kada sposobnosti učenika nadilaze ono što se od njih očekuje. U tom slučaju učenici također često postaju pasivni i nemotivirani u nastavi. Učitelj mora pripremiti zadatke, aktivnosti koje su prikladne njihovim sposobnostima, sklonostima i stilu učenja. Učenici koji mogu više moraju svoju dosadu prepoznati kao prostor koji trebaju ispuniti dodatnim sadržajem, aktivnostima i izazovima koji će zadovoljiti njihovu radoznalost. [7]

2.4. Iskustveno učenje

Jedna od učinkovitih metoda je iskustveno učenje i može se koristiti izvannastavnim aktivnostima kako bi se potakla motivacija učenika.

Iskustveno učenje potiče učenike da bolje upoznaju same sebe promatrajući se tijekom i reflektirajući nakon aktivnosti. Omogućeno nam je, da su učenici uključeni u planiranje aktivnosti i evaluaciju izvedbe, što razvija njihovu sposobnost postavljanja ciljeva i postizanja istih. Cilj nam je da postavimo izazov u skladu s njihovim sposobnostima, i učenici će angažirano i koncentrirano sudjelovati. Omogućava nam praktičnu primjenu naučenog i zato se često pojave nova pitanja i probudi daljnja radoznalost učenika. [7]

Učenici imaju sjajne stvaralačke ideje i možemo ih iskoristiti na puno različitih načina. Učenike se može potaknuti, da rade u skupinama i stvaraju priče koristeći se digitalnim medijima, uključujući slike, fotografije i glazbu. Tehnologija pruža učiteljima mogućnost uključivanja učenika u interaktivno učenje, i svaki učenik može povećati svoja postignuća bez obzira na dotadašnju razinu znanja i umijeća. To je važan način da učenje učinimo cjelovitije, osobito učenje na daljinu gdje reproduksijske i repetitivne aktivnosti mogu izgledati najmanje zahtjevne, ali također mogu ostaviti učenike potpuno nezainteresiranim. [8]

3. Zaključak

Učenici postižu veći uspjeh kad su motivirani za učenje. Ponekad nam nedostaje resursa za motiviranje učenika. Ponekad uopće ne znamo i nemamo znanja o tome što ih motivira. Motivacija učenika za sudjelovanje u nastavi i učenje specifična je vrsta motivacije, obzirom da svi učenici trebaju postići iste ishode učenja, bez obzira na njihove osobne interese.

Prvo, svaki učitelj mora biti svjestan da je svaki učenik drugačiji, ima svoja životna iskustva, odrasta u određenoj obitelji, ima različite intelektualne sposobnosti, emocionalnu i socijalnu inteligenciju, interese i želje, navike i ambicije od ostalih učenika u razredu. Učitelj mora sam pronaći odgovarajući način za motiviranje svakog od njih. Učitelj mora biti dobro upoznat sa sposobnostima učenika i znati ih realno procijeniti. Postavljeni zadatci za učenike trebaju biti za njih zahtjevni ali ne i nedostižni kako bi imali motivaciju ispuniti ih.

Učitelj može naučiti učenike kako organizirati učenje, postaviti ciljeve i tražiti dodatne aktivnosti i podražaje. Vrlo je važno, da povežemo izvanškolska iskustva s iskustvom tipičnim za učionicu. Učitelj je ispunio svoj zadatak ako je pridonio pripremljenosti učenika na život, usađivanjem radoznalosti i ljubavi prema znanju i razvoju vlastitih potencijala. [8]

4. Literatura

- [1] Nastava na daljinu, Dostupno 10. 3. 2021 na https://www.carnet.hr/wp-content/uploads/2020/09/Savjeti_ucitelji-i-nastavnici-i-razrednici_nastava-na-daljinu2.pdf
- [2] Motivacija učenika, Dostupno 10. 3. 2021 na <https://epale.ec.europa.eu/hr/content/motivacija-ucenika-tokom-ucenja-na-daljinu-za-vrijeme-pandemije-covid-19>
- [3] Brophy, J. (2010) Motivating students to learn. Routledge: New York.
- [4] Kako motivirati učenike za školu na daljinu, Dostupno 11. 3. 2021 na <https://www.profil-klett.hr/kako-motivirati-ucenike-za-skolu-na-daljinu-u-6-koraka>
- [5] Zašto su neka deca neuspešna u školi. Dostupno 2. 3. 2021 na <https://www.psihoterapijaipsiholoskosavetovanje.rs/zasto-su-neka-deca-neuspesna-u-skoli>
- [6] Babić, T. (2019), Nastavnik kao motivator, Dostupno 10. 3. 2021 na <https://repozitorij.ffos.hr/islandora/object/ffos%3A4716/datastream/PDF/view>
- [7] Kako poticati motivaciju učenika. Dostupno 20. 3. 2021 na <https://www.outwardboundcroatia.com/kako-poticati-motivaciju-ucenika/>
- [8] Nastava na daljinu, Dostupno 25. 3. 2021 na <https://www.skolskiportal.hr/nastava-na-daljinu/tehnologija-i-ukljucenost-u-nastavi-na-daljinu/>

Stručni rad

USPOSTAVA NASTAVE NA DALJINU I KOMUNIKACIJSKI KANALI U OSNOVNOJ ŠKOLI KNEŽEVI VINOGRADI

Ivana Norac

Dunja Kufner

Osnovna škola Kneževi Vinogradi

Sažetak

Početak 2020. godine donio je velike promjene u cijelom svijetu. Globalna pandemija bolesti uzrokovane novim koronavirusom dotakla je i školski sustav u Hrvatskoj, pa se tako tijekom globalne karantene nastava u potpunosti odvijala na mreži. Ovaj rad donosi način uspostave nastave na daljinu u Osnovnoj školi Kneževi Vinogradi te navodi kojim kanalima komunikacije se održavao kontakt i u koju svrhu. U Osnovnoj školi Kneževi Vinogradi za održavanje škole na daljinu odabrana je aplikacija Microsoft Teams. Ovaj rad donosi i uvid u svrhe odnosno potrebe korištenja primarnog i sekundarnog servisa za komunikaciju. Može se predložiti i pretpostaviti da će se u službeno odabranoj platformi za rad u školi na daljinu, koji zahtijeva prijavu s AAI@EduHr korisničkim podacima odvijati službena komunikacija s kolegama i učenicima, dok će servisi predviđeni za komunikaciju putem telefonskog broja koristiti za službenu komunikaciju s roditeljima i neslužbenu komunikaciju s kolegama.

Ključne riječi: suradnja, aplikacije, virtualna zbornica

1. Uvod

Osnovna škola Kneževi Vinogradi nalazi se u Kneževim Vinogradima, u Osječko-baranjskoj županiji. Škola je izgrađena 1961. godine. 2007. godine dobiva novu sportsku dvoranu, 2018. novu školsku knjižnicu koja služi i kao multimedijalna dvorana, a u proljeće 2020., sukladno propisima Republike Hrvatske zbog globalne pandemije, nastavu u potpunosti održava na mreži.

Početak 2020. godine obilježio je val novog koronavirusa koji uzrokuje bolest COVID-19. Na području čitave Republike Hrvatske odluka o proglašenju epidemije bolesti COVID-19 koju uzrokuje virus SARS-CoV-2 donesena je 11. ožujka 2020.[1.]. Istoga dana donesene su Smjernice osnovnim i srednjim školama za organizaciju nastave na daljinu u kojima se navode upute za uspostavu nastave na daljinu koja uključuje uspostavljanje komunikacijskih kanala te praćenje i potporu. Tako je organizirana podrška sudionicima u odgojno-obrazovnom procesu na platformi Loomen u virtualnoj učionici za ravnatelje, koju vodi Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Školama je dano na izbor koju će aplikaciju koristiti za uspostavu nastave na daljinu. Škola u izabranoj aplikaciji mora uspostaviti virtualnu zbornicu, a razrednici virtualne razrede.[2]

Ministarstvo znanosti i obrazovanja osiguralo je tehničku podršku učenicima dodijelivši im tabletna računala i pripadajuće SIM kartice. Osnovna škola Kneževi Vinogradi organizirala je radionice za obuku nastavnog osoblja za korištenje aplikacije Microsoft Teams te uspostavu platforme za nastavu na daljinu. Učenici su poučeni uporabi tabletnih računala koje je dostavilo Ministarstvo znanosti i obrazovanja te su poučeni uporabi aplikacije Microsoft Teams. Istraživanjem provedenim anketnim upitnikom među 16 nastavnika Osnovne škole Kneževi Vinogradi željelo se saznati koje su komunikacijske kanale koristili tijekom nastave na daljinu. Također, željelo se saznati u koje svrhe su se isti kanali koristili.

2. Razrada

Učenici i nastavnici su subjekti nastave te je nužna redovita komunikacija između njih. Osnovna škola Kneževi Vinogradi nastavu na daljinu uspostavila je na aplikaciji Microsoft Teams, dok je za sekundarni komunikacijski kanal odabrala aplikaciju Rakuten Viber.

2.1. O Microsoft Teams

Microsoft Teams je aplikacija za timski rad u sustavu Office 365. Preduvjet za korištenje aplikacije MS Teams je postojanje korisničkog računa iz Autentikacijske i autorizacijske infrastrukture sustava znanosti i visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj: AAI@EduHr. Svaki korisnik ustanove iz sustava Ministarstva znanosti i obrazovanja, čija je ustanova uključena u AAI@EduHr sustav, dobiva jedinstvenu korisničku uslugu i zaporku koje mora unijeti prilikom korištenja usluga pristupa mreži te prilikom prijave u različite mrežne aplikacije koje koriste AAI@EduHr infrastrukturu. Office 365 sustav zahtijeva prijavu AAI@EduHr identitetom, a

budući da je OŠ Kneževi Vinogradi u sustavu AAI@EduHr[4] odlučeno je da će se za uspostavu nastave na daljinu koristiti Microsoft Teams.

Aplikacija Microsoft Teams je aplikacija u kojoj se može surađivati s kolegama i učenicima, zakazivati sastanci i održavati videokonferencije, može se dijeliti sadržaj i dodavati različite aplikacije. Suradnja s kolegama i učenicima odvija se na različite načine.

Prvi način je otvaranje tima. Otvaranjem tima, koji može biti zbornica, razred, klub..., dodaju se članovi. Članovi su ljudi koji će biti sudionici tima i, ovisno o postavkama koje odredi administrator, koji će moći obavljati određene aktivnosti.

U virtualnoj zbornici su učitelji i stručni suradnici. Unutar tima otvaraju se kanali kako bi snalaženje među informacijama bilo lakše. Prvi kanal je uvijek „General“ odnosno osnovni kanal za komunikaciju. U virtualnoj zbornici mogu se otvoriti kanali poput:

- alati i upute: u kojem će se dijeliti poveznice na korisne mrežne alate i upute za rad,
- popis učenika: u kojem će se sastaviti popis učenika za kontakt podatke i razne evidencije,
- raspored sati: u kojem će se dijeliti najnovije informacije o održavanju nastave na daljinu na televizijskom programu i eventualnim promjenama rasporeda,
- sastanci i sjednice: u kojem će se organizirati sastanci i sjednice,
- testiranje: kanal za vježbu i isprobavanje slanja poruka ili datoteka i ostalih mogućnosti aplikacije.

Aplikacija ima određen dozvoljen broj vidljivih kanala, ali to ne znači da se određenom kanalu ne može pristupiti. To samo znači da se mora kliknuti na „skriveni kanal“ i normalno u njega ući. Također, kanali mogu biti privatni i standardni, te se za ulazak u kanal može dodati lozinka[5].

Svaki razrednik otvara tim za svoj razred. Unutar tima za razred dodaje učenike i suradnike. Suradnici i učenici mogu i ne moraju moći unositi obavijesti unutar kanala, na takozvani zid. Ovlasti za objavljivanje sadržaja daje vlasnik tima – razrednik, odnosno administrator tima. Svaka osoba unutar kanala može vidjeti objavljene obavijesti[6].

Microsoft Teams aplikacija okuplja sve osobe koje imaju AAI@EduHr račun, a to znači da se prilikom unošenja učenika i suradnika u tim može dodati i osoba izvan matične ustanove. Ta se pogreška može spriječiti tako da se osobe unose korištenjem posebno generiranog koda za ulazak u tim odnosno kanal, slanjem poveznice za kanal te pojedinačnim, ručnim unosom osobe korištenjem popisa učenika i suradnika te njihovog točnog AAI identiteta[7].

2.2. O aplikaciji Rakuten Viber

Sudionici u nastavi na daljinu su učitelji, stručna služba, administrativna služba, učenici i roditelji. Pretpostavlja se da sudionici imaju uz sebe vlastite mobilne uređaje i da su navikli na korištenje mobilnih aplikacija, pa je tako uz povezanost

na aplikaciji MS Teams, komunikacija uspostavljena i korištenjem aplikacije Rakuten Viber. Viber je aplikacija za komunikaciju, od 2013. u vlasništvu japanske tvrtke Rakuten, koja omogućuje slanje i primanje instant poruka. Aplikacija je besplatna i svatko tko ima pametni telefon s pristupom internetu može ju preuzeti i koristiti. Viber omogućuje zvučne i videopozive putem mreže. Osim na pametnom telefonu, Viber se može koristiti i na računalu. U tom slučaju, aplikacija se prvo mora instalirati na pametnom telefonu te putem nje aktivirati na računalu.

Za postavljanje Viber računa potrebno je unijeti broj mobilnog telefona koji će se koristiti kao identifikacija osobe koja koristi Viber.

Putem Vibera mogu se slati instant poruke, fotografije (iz galerije i kamere pametnog telefona), videozapisi, datoteke, naljepnice i animirane slike u formatu .gif. U Viber-u se mogu stvoriti grupe u kojima će članovi komunicirati ili će se dijeliti sadržaj. Za vrijeme škole na daljinu korisno je imati grupe s kolektivom, kolegama, s razredom, s roditeljima kako bi se istovremeno svim članovima mogle dijeliti obavijesti i informacije.

Unutar aplikacije Viber može se razgovarati putem privatnih poruka te organizirati u grupe. Osnovane su grupe:

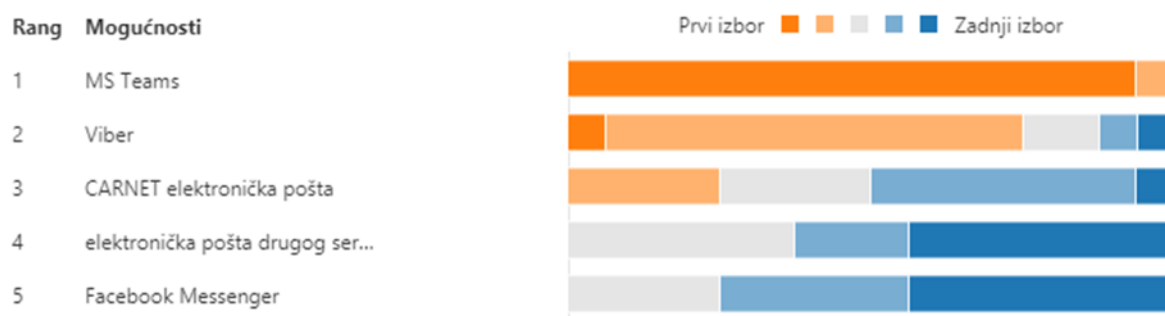
- obavijesti: u koju su uključeni učitelji, stručna služba i roditelji, kako bi se obavijesti i novosti koje se tiču svih sudionika mogle prenijeti u najkraćem mogućem roku,
- zbornica: u koju su uključeni učitelji i stručna služba, kako bi se obavijesti i novosti mogle prenijeti u najkraćem mogućem roku,
- škola: u koju su uključeni učitelji, stručna služba i svi zaposleni u školi kako bi se obavijesti i novosti mogle prenijeti u najkraćem mogućem roku. Ova grupa služila je i za moralnu podršku tijekom rada od kuće.

2.3. Ostali komunikacijski kanali

U školi na daljinu komunikacija učenika i nastavnika održavala se prvenstveno u aplikaciji Microsoft Teams, što potvrđuju rezultati ankete provedene između 16 nastavnika OŠ Kneževi Vinogradi (N=16).

Anketa se provodila od 29.06.2020. do 03.07.2020. godine korištenjem aplikacije Microsoft Forms.

Ispitanici su rangirali servise koje su koristili za vrijeme škole na daljinu. Slika prikazuje rang listu servisa koji su se koristili za vrijeme škole na daljinu:

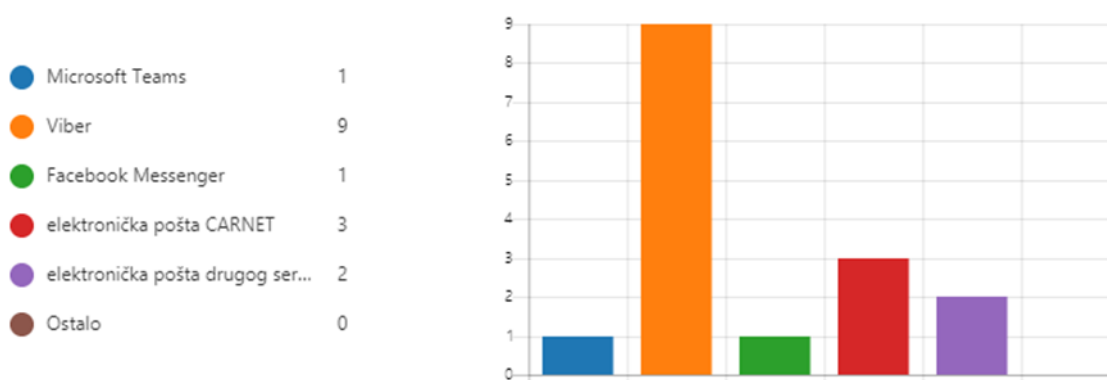
Slika 1. Rang lista servisa koji su se koristili za vrijeme škole na daljinu

Na Slici 1. se može vidjeti da je aplikacija MS Teams na prvom mjestu, Viber na drugom mjestu, CARNET elektronička pošta na trećem, elektronička pošta drugog servisa (Google, Yahoo...) na četvrtom, dok se Facebook Messenger najmanje koristio i zauzima peto mjesto.

To potvrđuju i odgovori na pitanje za odabir sekundarnog servisa za komunikaciju, što se vidi na Slici 2.

3. Koji ste servis sekundarno koristili za komunikaciju tijekom škole na daljinu?

[Više pojedinosti](#)

Slika 2. Korištenje sekundarnog servisa za komunikaciju tijekom škole na daljinu

Kao što se može vidjeti na Slici 2., aplikacija Viber koristila se kao sekundarni servis za komunikaciju, što se može zaključiti iz odabira devet ispitanika, dok je MS Teams jedan ispitanik koristio kao sekundarni izvor, CARNET elektroničku poštu kao sekundarni izbor odabrala su tri ispitanika, elektroničku poštu drugog servisa (Google, Yahoo...) odabrala su dva ispitanika, jedan ispitanik je koristio Facebook Messenger. Budući da pod „ostalo“ nije bilo odgovora, može se pretpostaviti da se druge aplikacije od onih ponuđenih nisu ni koristile.

Anketnim upitnikom željelo se dobiti uvid u svrhe odnosno potrebe korištenja primarnog i sekundarnog servisa. Najviše ispitanika navela je da su odabrani primarni servis najviše koristili za službenu komunikaciju s učenicima i kolegama, za primanje službenih obavijesti te za vrednovanje radova, dok su za službenu komunikaciju s roditeljima, za slanje službenih dopisa, za neslužbenu komunikaciju s kolegama odabrala sekundarni servis.

3. Zaključak

Zaključno, može se predložiti i pretpostaviti da će se u službeno odabranoj platformi za rad u školi na daljinu, koja zahtijeva prijavu s AAI@EduHr korisničkim podacima odvijati službena komunikacija s kolegama i učenicima, dok će servisi predviđeni za komunikaciju putem telefonskog broja (poput Viber-a) koristiti za službenu komunikaciju s roditeljima i neslužbenu komunikaciju s kolegama.

4. Popis literature

- [1.] Autentikacijska i autorizacijska infrastruktura sustava znanosti i visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj. URL: <https://www.aaiedu.hr/> (10.09.2020.)
- [2.] Microsoft Teams: Priručnik za učitelje. URL: https://www.carnet.hr/wp-content/uploads/2020/04/Microsoft-Teams_za_ucitelje_2_4_2020.pdf (10.09.2020.)
- [3.] Odluka o proglašenju epidemije bolesti COVID-19 uzrokovane virusom SARS-CoV-2. URL: <https://zdravstvo.gov.hr/UserDocsImages//2020%20CORONAVIRUS//ODLUKA%20O%20PROGLA%C5%A0ENJU%20EPIDEMIJE%20BOLESTI%20COVID-19.pdf> (10.09.2020.)
- [4.] Smjernice osnovnim i srednjim školama vezano uz organizaciju nastave na daljinu uz pomoć informacijsko-komunikacijske tehnologije. URL: <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Vijesti/2020//Smjernice%20osnovnim%20i%20srednjim%20skolama%20vezano%20uz%20organizaciju%20nastave%20na%20daljinu.pdf> (10.09.2020.)

Stručni rad

IZAZOVI MOBILNIH SPECIJALNIH I REHABILITACIJSKIH PEDAGOGA U VRIJEME ŠKOLOVANJA NA DALJINU

Tina Tanacek, specijalni i rehabilitacijski pedagog

Osnovna škola IV Murska Sobota

Sažetak

Školovanje na daljinu je za sve učesnike donijelo dosta noviteta. Zaposleni u odgoju i obrazovanju, roditelji i učenici su se suočili sa brojnim izazovima. Većina zaposlenih u odgoju i obrazovanju se je našla u tom vremenu u situacijama, koje su dovele do toga da su morali preuzeti nove uloge. Među njima smo bili i mi, mobilni specijalni i rehabilitacijski pedagozi, koji svoj posao obavljamo u brojnim školama. Usprkos tomu, da na pojedinačnoj ustanovi nismo stalno prisutni i nismo uključeni u sve događaje, uvijek je važno, da sa ostalim stručnim suradnicima redovito sudjelujemo i održavamo stalnu vezu. U situaciji kad je školovanje išlo na daljinu, je timski rad među stručnim suradnicima bio nužna i svakodnevno utečena praksa. Rad mobilnih specijalnih i rehabilitacijskih pedagoga je tako tada postao zahtjevniji, raznovrsniji i zanimljiviji.

U članku ćemo prikazati rad mobilnoga specijalnog i rehabilitacijskog pedagoga u vrijeme školovanja na daljinu, upoznati ćemo izazove sa kojima su se u svom radu susretali.

Ključne riječi: organizacija, sudjelovanje s roditeljima, sudjelovanje sa stručnim suradnicima, timski sudjelovanje

1. Organizacija pred početkom izvođenja dodatne stručne pomoći

Organizacijske vještine značajno utiču na sve vidike života pojedinca - od svakodnevnih potreba do važnijih zahtjeva. One imaju važan utjecaj na radni i učni uspjeh. Tokom školovanja na daljinu su bile dobro razvijene organizacijske vještine još važnije za sve učesnike (stručne radnike, roditelje i učenike) [3].

1.1 Raspored sati

Stručnu pomoć sam pružala ne četiri različite škole. U samom početku izvođenja škole na daljinu se je bilo potrebno najprije povezati sa svim roditeljima učenika i stručnim suradnicima četiri različite škole, u kojima radim. Najprije sam se odlučila kontaktirati učitelje učenika i zamoliti ih za nove prilagođene rasporede sati. Kad sam dobila njihove rasporede sam napravila raspored mojih videokonferencija. Rasporedi su bili napravljeni na osnovu prethodnih dogovora s roditeljima i učiteljima. Još jednom smo odvagali sve mogućnosti i zajedno se odlučili, na kojem području bi bilo u vrijeme školovanja na daljinu potrebno nuditi dodatnu pomoć i potporu. Rasporedi su bili na nekim školama potpuno promijenjeni, kod sastavljanja rasporeda smo bili pažljivi do braće i sestara, jer neke obitelji imaju doma samo jedno računalo. Potrebno je bilo paziti na odmore i moguća prekrivanja sati izvođača dodatne pomoći. Kad je bio raspored gotovi provjeren sa svih strana, poslala sam ih roditeljima i učenicima viših razreda. Svi sati dodatne stručne pomoći su se u početku izvodili u obliku videokonferencija i su uglavnom trajali između 30 i 40 minuta. Vrijeme izvođenja dodatne stručne pomoći je bilo prilagođeno potrebama svakog pojedinačnog učenika. Kod učenika nižih razreda su bili sati kraći i dinamičniji. Izvodili su se u individualiziranim situacijama, znači samo učenik i specijalni i rehabilitacijski pedagog. Na nekim školama je postojala mogućnost da su se učenik i specijalni pedagog priključili video susretu, kojega je izvodio učitelj; slušali su obrazloženje i nakon toga ga napustili i napravili svoj dio. Tako su imali specijalni i rehabilitacijski pedagog i učenik mogućnost još jednom ponoviti gradivo, dodatno pojasniti određeno gradivo, postepeno rješavati vježbe i napraviti vježbe za bolje razumijevanje.

1.2 Platforme za izvođenje videokonferencija

Prije početka izvođenja videokonferencija je bilo potrebno utvrditi koje platforme za izvođenje upotrebljavaju pojedine škole. Upotreba platformi se je razlikovala od škole do škole. Najčešće se je upotrebljavao ZOOM, neke škole su koristile i Microsoft Teams. Za upotrebu određenih platformi sam se morala dogovoriti sa svakom školom da mi uredi pristup. Na svakoj školi sam dobila identifikacijsko ime i lozinku s kojim mi je bio omogućen pristup. Isto tako sam sa svakom školom dogovorila na koji način ću im se priključiti kod konferencija i aktiva. Većina roditelja i učenika se je navikla na upotrebu novih načina prenošenja znanja. Kod samog prelaska na takav način rada nije bilo većih problema. Nešto poteškoća je bilo sa djecom iz socijalno lošijih sredina, jer roditelji nisu imali iskustva na području informacijsko komunikacijske tehnologije. Njima je bila potrebna pomoć i

podrška, trebalo im je davati precizne upute za upotrebu. Mogu potvrditi da su se roditelji nakon nekoliko mjeseci navikli na upotrebu računala i postali vještiji u korištenju različitih aplikacija.

1.3 Dostup do gradiva i uputama za rad

U sve četiri škole sam sa stručnim suradnicima dogovorila pristup školskom gradivu i uputama za rad. Na način da su dvije škole upotrebljavale Arnes sustav web učionica. Svaki razred i pojedini predmet je imao svoje korisničko ime i lozinku. Jedna od škola je koristila E-asistent platformu s web učionicom. Obzirom da nisam imala pristup, dogovorila sam da mi tjedno dostavljaju upute za rad putem elektronske pošte. Na četvrtoj lokaciji, gdje sam izvodila dodatnu stručnu pomoć, su gradivo stavili na njihovu web stranicu. I tu sam morala dobiti ime, lozinku i ključ za ulazak u pojedini predmet ili razred. Važno je da smo imali specijalni i rehabilitacijski pedagozi uvid u tjedni rad učenika u razredu, iako je u tim situacijama i to teško slijediti. Nešto lakše je bilo slijediti tempu rada u razredu i tako si kvalitetnije organizirati naš rad sa učenicima, te im brže priskočiti na pomoć, kad su je trebali.

2. Izvođenje dodatne stručne pomoći

2.1 Timsko sudjelovanje sa stručnim radnicima i roditeljima

U vrijeme školovanja na daljinu ključ do uspjeha je predstavljao timski rad stručnih radnika. U stručnoj literaturi je timski rad različito pojmovan. Jedna između teorija kaže da timski rad predstavlja grupa pedagoških radnika, koji namjerno i redovito podučavaju zajedno, da bi učenicima pomogli kod usvajanja novog znanja. Unutar tima si moraju postaviti realne ciljeve, pripremiti plan rada, aktivno sudjelovati i evaluirati svoj rad [2].

Bez sudjelovanja i usklađivanja međusobne pomoći nama ove školske godine rad sigurno ne bi uspio. Sudjelovanje svih stručnih radnika je imalo ključni značaj za uspješno uključivanje djece s posebnim potrebama u školovanje na daljinu.

Sa stručnim radnicima svih četiriju škola u kojima sam izvodila dodatnu stručnu pomoć, sam se čula više puta tjedno. Za učenike razredne nastave sam najčešće razgovarala sa razrednicima koji su me izvještavali o radu u razredu. Početkom tjedna smo se dogovorili o sadržaju rada za slijedeći tjedan. Na kraju tjedna, kad smo se čuli, sam im dala informacije o radu na satovima kod mene, o opažanjima i napretku učenika. Za učenike predmetne nastave sam se čula sa učiteljem predmeta kod kojeg su imali dodatnu stručnu pomoć, sudjelovanje s njima je bilo slično sudjelovanju s učiteljima razredne nastave. Razgovarali smo o gradivu za učenje, opažanjima, napretku i problemima. Povremeno se je kod starijih učenika trebalo čuti i sa razrednicima, koji su pomagali u rješavanju problema. Najviše problema nastalo je zbog nesudjelovanja učenika i roditelja i nemotiviranosti za rad. Školske službe su redovito upisivale podatke o odazivu učenika i njihovoj aktivnosti u vrijeme školovanja na daljinu. Na jednoj školi smo za to vrijeme za učenike s posebnim potrebama i još neke učenike odredili posebne učitelje

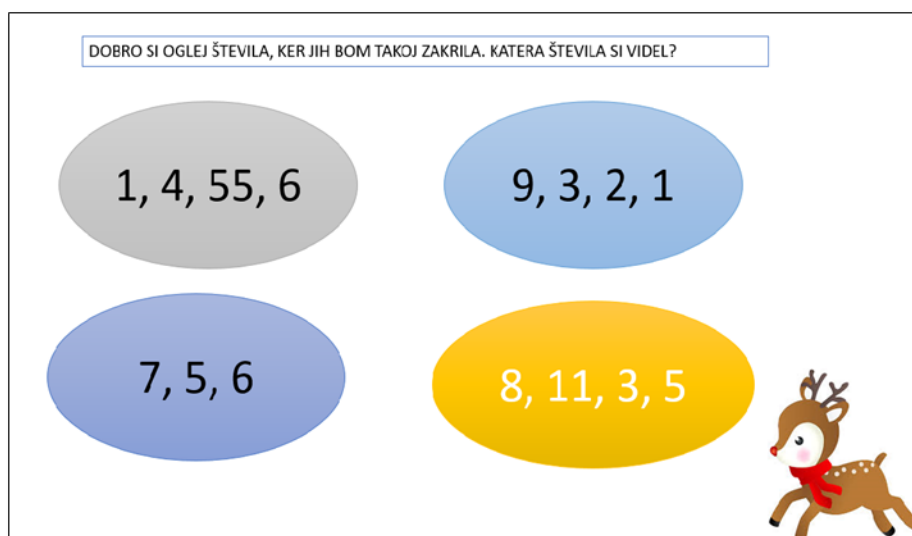
skrbnike. Zadaća učitelja skrbnika je bila redovito sudjelovanje sa učenicima i roditeljima. Nudili su im pomoć i trudili se da se učenici ponovo uključe u školovanje na daljinu. Koordinirali su rad između škole i obitelji i učitelji predmetne nastave. Sa svim stručnim radnicima sam razgovarala telefonom, s nekima je komunikacija bila i putem elektronske pošte. Povremeno sam sudjelovala na konferencijama i aktivima na zahtjev pojedine škole gdje smo izmjenjivali mišljenja, dijelili iskustva i primjere iz prakse. U vrijeme škole na daljinu sam sa suradnicima razvila posebno dobar odnos. Međusobno smo si pomagali, savjetovali se i izmjenjivali gradiva za rad.

Sa roditeljima sam sudjelovala tjedno. Većina roditelja učenika razredne nastave je prisustvovala na videokonferencijama i nudila im tehničku pomoć. Tada sam imala priliku s njima razgovarati o izvođenju dodatne stručne pomoći i o aktualnim pitanjima. Učenici viših razreda su na susretima sudjelovali sami, bez roditelja. Sa tim roditeljima sam se čula telefonom, povremeno su roditelji i sami pozvali i zanimali se o uspjehu škole na daljinu. Većina roditelja je sudjelovala i motivirala svoju djecu na rad. Neki nažalost nisu prihvatili školovanje na daljinu i tu je bilo teže raditi sa djecom. Nekim roditeljima sam gradivo za rad slala elektronskom poštom. Najvažnije je, da učenike u to vrijeme nisam opterećivala sa dodatnim zadacima.

2.2 Rad sa učenicima razredne nastave

Najprije da ponovim da je rad sa svim učenicima bio u obliku videokonferencija. Kod plana rada sa učenicima razredne nastave, svaki tjedan sam se čula sa razrednikom i dogovorila se za rad za slijedeći tjedan. Razrednici su me obavještavali koje gradivo će raditi u tom tjednu. Važnu ulogu su tu imali i roditelji, koji su brinuli da učenici svaki dan sudjeluju. Neki učenici su bili samostalni, držali se rasporeda i sami se priključivali na aplikacije. Učenici razredne nastave su uz pomoć roditelja redovito sudjelovali na satovima dodatne stručne pomoći.

Za učenike razredne nastave sam uglavnom sama pripremala gradivo, najčešće pomoću aplikacije Power Point. Kod izlaganja sam izabrala različite vježbe i dio gradiva za učenje. Za pripremu gradiva sam isto upotrebljavala aplikacije Worldwall i Learning Apps. U njima možeš pripremiti radne listove, kolo vrtenja, igru pamćenja, križaljke, puzzle, kvizove i još puno drugih različitih aktivnosti. Važno je bilo da sam učenicima pripremala kratke i dinamične aktivnosti. Trudila sam se, da je nastava bila zanimljiva, uključivala sam kraća razgibavanja, misaone vježbe, vježbe za pažnju i koncentraciju, čemu su se učenici veselili. Na satima dodatne stručne pomoći su sudjelovali s veseljem. I mlađi učenici su savladali rad s računalom i uživali pri radu.

Slika 15: Primjer pripremljene aktivnosti u aplikaciji Power Point (vidna percepcija - razredna nastava)

2.3 Rad sa učenicima predmetne nastave

Prilikom rada s učenicima predmetne nastave u web učionicama sam redovito pratila objave učitelja, upute za rad i pripremljeno gradivo za svaki dan. Dodatno sam u web učionicama pratila predmete za koje sam nudila stručnu pomoć. Pripremljene upute za rad bile su prilagođene učenicima s posebnim potrebama i obojane zeleno. Na temelju učiteljevih podloga prilagodila sam gradivo, pripremila Word dokument, potražila slike i nadopisala pojednostavljeno objašnjenje. Neki učitelji bi mi plan rada slali putem elektronske pošte. Za rad s učenicima predmetne nastave sam morala sama posebno urediti pristup do interaktivnog gradiva, gdje sam vidjela sve knjige i radne bilježnice. Bez toga bi moj rad bio neizvediv. Tako sam gradivo otvorila na računalu i sa učenikom dijelila ekran, da smo istovremeno vidjeli zadatak. Učenik je uvijek imao gradivo i u fizičkom obliku i tako smo zajedno pročitali i riješili zadatak. Po potrebi sam pripremila i dodatno gradivo. Na početku ili na kraju vježbe sam izvela kraće vježbe za otklanjanje nedostataka. Učenici su uživali uz vježbe pažnje i koncentracije i uz vježbe vidne percepcije. Rad s učenicima predmetne nastave je bio usmjeren u savladavanje gradiva, nuđenje pomoći, koju su trebali.

3. Zaključak

Zaključili smo da školovanje na daljinu nije tako jednostavno kao što se mislilo. Za uspješno izvođenje škole na daljinu su jako važne dobro razvijene organizacijske sposobnosti svih učesnika. Važno je redovito uspostavljanje i očuvanje kontakata sa svim stručnim radnicima, koji uče iste učenike i sa njima redovito timski sudjelovati. Bili smo primorani prihvatiti novi način rada i zbog toga smo se svi obogatili s novim znanjima, iskustvima.

Učenje na daljinu je u početku bilo učenicima zanimljivo, ali kroz neko vrijeme se je pojavio otpor do učenja, nemotiviranost za rad, nezainteresiranost i gubitak kontakata sa školskim obavezama. Nedostatak druženja u školi, koji im daje osjećaj povezanosti i uključenosti izazvao je neraspoloženje i demotiviranost. Za vrijeme škole na daljinu je svim učenicima trebao razgovor, pomoć i podrška odrasle osobe [4].

Izvođači dodatne stručne pomoći smo bili ti koji su s učenicima s posebnim potrebama unutar individualiziranih sati uspostavili dobru komunikaciju i nudili im pomoć.

Moramo biti svjesni da svi učenici žele potvrdu za svoj rad, zato je bitno da se im nudi odgovarajuću pozitivnu povratnu informaciju, da se pohvali njihov trud, cijeni uspjehe, a prije svega s otvorenom komunikacijom nudi sigurnu i ugodnu okolinu za školovanje na daljinu [1].

4. Literatura

[1]. Brinar Huš, M. (2020). *Kako ohranjati motivaciju za učenje na daljavo*. Vransko: Osnovna škola Vransko-Tabor. URL: <http://www.os-vransko.si/svetovalnikoticek/kako-ohranjati-motivaciju-za-ucenje-na-daljavo> (15. 01. 2021)

[2]. Buckley, S. J. (2000). *Team teaching – What, why and how?* Thousand Oaks. London: Sage Publications.

[3]. Ganc, A. (2012). *Trening organizacijskih veščin pri učencu z motnjo pozornosti in hiperaktivnostjo*. Diplomsko delo. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

[4]. Kastelic, N., Kmetič, E., Lazić, T. in Okretič, L. (2021). *Kako motivirati učenice pri poučevanju na daljavo? Priročnik za učitelje*. Ljubljana: Filozofska fakulteta

Stručni rad

ŠKOLSKI ČASOPIS LEDINA SE PREDSTAVLJA

Nataša Colja, profesorica slovenskog i teologije

Osnovna škola Ludvika Pliberšeka Maribor

Sažetak

Naša škola, Osnovna škola Ludvika Pliberšeka Maribor (Ludvik je nadimak naše osnovne škole) i jedan od naših školskih časopisa Ledina, zadnjih godina proslavili su vrlo visoke jubileje. Naša škola napunila je veličanstvenih 145 godina, dok je školski časopis Ledina slavio svoj pedeseti rođendan. Raznim proslavama obilježili smo godišnjicu škole i počastili njeno postojanje posebnim izdanjima školskih časopisa. Jednako tako je i časopis Ledina zaslužio svoje posebno izdanje, budući da je napunio poštovanja vrijednih 50 godina. Povodom toga, izdan je jubilejni zanimljiv časopisni broj, dok je na spomenutu temu izrađen i istraživački rad ...

Ključne riječi: jubilej, 50. rođendan, Ledina, školski časopis

1. Ludvik nekada

Osnovna škola Ludvika Pliberškega ustanovljena je 19. listopada 1872. godine. Svečano otvaranje osnovne škole dogodilo se je 24. svibnja 1873. godine. Tada je nosila ime Volksschule Rothwein, jer je bila njemačka škola. Bila je „jednorazredna“, što znači kako je imala samo jedan razred. Nastava je započela već prvog dana svečanog otvaranja, dok je svečanost otvaranja održana u privremenoj učionici u kući vlasnika dvorca „Pri lipi“. Nastava se je odvijala se na njemačkom, a tek djelomično na slovenskom. Prva školska godina brojila je 94 upisana učenika. Datum početka školske godine nije bio točno određen, već je započinjao na uskršnji utorak, dok su djeca koja su napunila šest godina do uskršnjeg utorka, mogla pohađati školu. Školu su učenici završavali sa napunjenih četrnaest godina. U školi su učili samo gramatiku, čitanje, pravopis i beletristiku, prirodopis, pjevanje, slikanje, ručne radove, tjelovježbu i vjeronauk. Dana 12. srpnja 1873. godine postavljeni su temelji nove škole, koja je 26. lipnja 1874. godine otvorila svoja vrata. Zbog utjecaja njemačkog školskog društva Schulverein, koje je željelo iskorijeniti želju Slovenaca za nastavom na slovenskom jeziku, škola je bila izrazito njemačka [1].

Slika 1: Osnovna škola Ludvika Pliberškega Maribor nekada.

2. Što je jubilej?

Jubilej je važnija obljetnica u životu, odnosno postojanju neke osobe, ustanove [2]. Ljudi slave jubileje poput rođendana, godišnjica vjenčanja, imendana i slično. Jednako tako ustanove i zgrade, koje ljudima nešto znače, slave svoje jubileje, godišnjica otvorenja, nastanka i slično. Osnovna škola Ludvika Pliberšeka Maribor, učenicima, učiteljima i drugim zaposlenicima te nekim mještanima, vrlo mnogo znači.

Sedmog studenog 1991. godine u potkrovlju novog odjela škole, održana je prva izložba Izložbe Ludvik, na kojoj je svoje planinske fotografije tada izložio Jaka Čop. Izložba Ludvik sve do danas svaki mjesec, izlaže fotografije te druge izložbene predmete raznih osoba i društava.

Umirovljeni učitelji veoma se rado sjećaju trčećih koraka djece koja trče školskim hodnicima, dok su neki od tih učenika kasnije i sami postali učitelji naše škole. Ovo je posebno istaknuto prilikom školskih predstava, odnosno otvorenja izložbi u okviru Izložbe Ludvik. Na te svečane događaje uvijek su pozvani i umirovljeni 'Ludvici', koji se u školu uvijek rado vraćaju.

Slika 2: Proslava 145. godišnjice škole.

3. Ludvik danas

Osnovna škola Ludvika Pliberšeka Maribor danas je moderna devetogodišnja škola sa suvremeno opremljenim učionicama i spada među modernije osnovne škole u Sloveniji. Pohađaju je sva djeca školskog uzrasta iz naselja Radvanje i okolice. Učenici sjedaju u školske klupe sa navršenih šest odnosno sedam godina, a napuštaju ih sa četrnaest ili petnaest godina. Našu školu svake godine pohađa otprilike 560 učenika i u njoj poučava velik broj učitelja. Ravnateljica naše škole je Lidija Todorović.

Naša škola ima oko devet tisuća kvadratnih metara vanjskih površina, koje obuhvaćaju u prvom redu različite objekte za športski odgoj, šest trkaćih staza, veliko nogometno igralište, igralište za košarku, odbojku te velike zelene površine, namijenjene uglavnom učenicima nižih razreda, koji pohađaju produljeni boravak popodne u školi. Naša škola ima i veliko parkiralište za učitelje i druge zaposlenike naše škole, roditelje koji svako jutro dovode svoju djecu. Parkiralište je namijenjeno i učenicima viših razreda koji u školu dolaze svojim romobilima, ali i za one učenike koji biciklima dolaze u školu. Narančasta je boja naše škole, u toj boji su svi školski natpisi, službene Ludvikove majice, kišobrani i druge školske stvari [3].

U unutrašnjosti škole nalaze se tri učionice za prve, druge, treće, četvrte i pete razrede, učionica za kemiju, glazbenu umjetnost, povijest, fiziku, zemljopis, likovnu umjetnost, biologiju i prirodoslovlje te domaćinstvo, informatička učionica s velikim naprednim računalima, učionica za tehniku i tehnologiju te dvije učionice matematike, jedna za nastavu engleskog te dvije za nastavu slovenskog jezika. Uza sve učionice, škola ima i školsku knjižnicu, u kojoj učenici i učitelji mogu besplatno posuđivati slovensku i stranu literaturu. U školi su i mnogi učiteljski kabineti, toaletni prostori, učiteljska zbornica, kuhinja s blagovaonicom, mala i velika dvorana za tjelovježbu.

Slika 3: Osnovna škola Ludvika Pliberšeka Maribor danas.

Učenici od prvog do devetog razreda mogu sami odabirati između trideset izvannastavnih aktivnosti. Od četvrtog do devetog razreda mogu odabrati i dodatne neobvezne izborne predmete poput umjetnosti, športa, francuskog jezika, tehnike, dok učenici zadnje trijade moraju odabrati barem dva školska sata izbornih predmeta tjedno. Uz postojeće obvezne jezike engleskog i slovenskog, učenici se mogu izobraziti i u njemačkom te francuskom jeziku.

Krajem druge i treće trijade učenici polažu test koji se naziva nacionalno provjeravanje znanja i koje se provjerava u svim slovenskim školama. Naša škola s učenicima sudjeluje na mnogim takmičenjima, od onih športskih, literarnih, matematičkih, prirodoslovnih i drugih takmičenja. Doista, svaki učenik može postignuti lijepe uspjehe na svom području. Učenici sudjeluju i kod čitalačkih značaka na način da kod slovenskog i engleskog jezika, za postignutu čitalačku značku krajem školske godine, dobiju priznanje svakog razreda ili književnu nagradu. Posebnost škole Prešernov je natječaj, koji na našoj školi ima dugogodišnju tradiciju. Svaku školsku godinu školska komisija objelodani novu temu, na koju učenici od prvog do devetog razreda kreiraju na likovnom ili literarnom području.

Najbolji učenici iz svakog razreda dobiju Prešernovo priznanje, dok najbolji literarni, likovni radovi, ali i radovi na području fotografije te videa, dobivaju Prešernovu nagradu. Ta nagrada je običajno krasna knjiga.

Škola se odlikuje sa tri različita školska časopisa. Prvi je Ludvik preporučuje, kojeg stvaraju članovi Ludvik izvještava i namijenjen je svim učenicima i učiteljima naše škole te ga dobivaju svaki mjesec. Drugi naš časopis je Lednica, koju na razrednom stupnju stvaraju mlađi učenici koji pohađaju vannastavne aktivnosti mladi novinar. Ledinu stvaraju i u njenom nastanku sudjeluju članovi obveznog izbornog predmeta školsko novinarstvo i ostali učenici naše škole svojim literarnim i likovnim priložima. Oba časopisa, Ledina i Lednica, ne izlaze svaki mjesec kao što izlazi Ludvik izvještava, već tri do četiri puta tokom školske godine, dok ponekad izađe i pokoji vanredan broj, poput Ludvik pita.

ZIMSKA

Slika 4 : Naslovnice školskog časopisa Ledina.

4. Školski časopis Ledina se predstavlja

4.1. Ledina nekada

Učenici su školski časopis Ledina počeli izdavati već davne 1968. godine, što znači kako je Ledina navršila poštovanja vrijednih 50 godina. Isprva su je izdavali učenici od petog do osmog razreda i nazvali su je Cvetje. U njoj su na početku bile objavljivane ponajprije jednostavne stvari, poput raznolikih članaka o različitim događanjima te o posebnim i važnim događajima, pjesmama koje su napisali učenici i crteži te fotografije. Cvetje je izlazilo samo jednom godišnje, običajno početkom školske godine ili za Božić. Školski časopis polagano je mijenjao svoj oblik, umjesto pjesmica i crteža te kratkih eseja, učenici su pisali i razne rubrike te ju dopunjavali, usavršavali. Učenici su se potom odlučili promijeniti ime Cvetje i školski časopis nazvali novim imenom - Ledina. Ovo ime dano je zbog toga što su na tom području nekada orali ledinu.

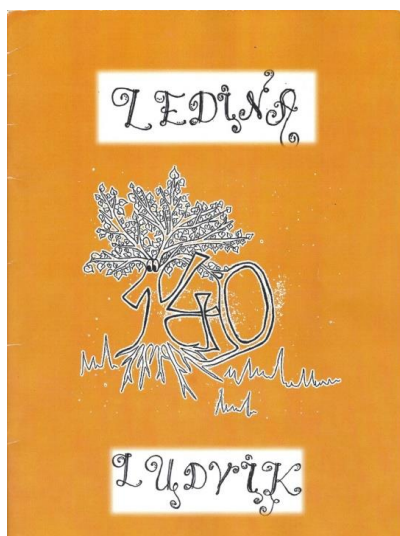
Časopis je polagano započeo pridobivati sve jače literarno i časopisno obličje, postao je likovno bogatiji, s više crteža i fotografija, koje su postajale i tehnički naprednije. S vremenom, iz jednog jednostavnog školskog časopisa, kojeg su objavljivali učenici tek za zabavu i vježbanje svojih literarnih i likovnih sposobnosti, promijenio se je u časopis sve sličniji pravom časopisu, kojeg izdaju odrasli, profesionalni pisci.

Tako je Ledina među učenicima radvanjske škole postajala sve omiljenija, a stoga jedan broj u školskoj godini više nije bio dovoljan. Svake školske godine započelo je izdavanje četiri redovna broja, jesenskog, zimskog, proljetnog i ljetnog broja te posebnog broja Božićne, Karnevalske Ledine, Valentinove i slično. Školski časopis stvarali su samo stariji učenici tada osmogodišnje škole i to učenici od petog do osmoga razreda, i koji je bio primjeren za sve čitatelje od prvog do osmog razreda. Vrlo rado su je čitali i roditelji, bake i djedovi te učitelji [4].

4.2. Ledina danas

Ime školskoga časopisa još uvijek je jednako. Ledinu izdaju stariji učenici naše škole, učenici od sedmog do devetog razreda (zadnja odnosno treća trijada), koji pohađaju obvezni izborni predmet školsko novinarstvo, ali i ostali učenici naše škole sa svojim literarnim i likovnim člancima. Mentorica tog izbornog predmeta sam sama, dakle učiteljica Nataša Colja. Kao nekad, Ledina ima četiri redovna

izdanja: jesensko, zimsko, proljetno i ljetno. Uz to ima i neka prigodna izdanja, primjerice oko Nove godine, Uskrsa, i sličnih događaja. Sadržaj Ledine vrlo je bogat, sadrži mnogo slikovnog materijala, među koje spadaju fotografije i likovni predmeti učenika, izvorne pjesme te članci, nastali pod perima naših učenika, razne intervju s radnicima škole, roditeljima poznatih osoba, nagradne križaljke i kvizove, kod kojih je moguće osvojiti različite zabavne i korisne nagrade. Postala je vrlo omiljen školski časopis, svako izdanje naručuje velik broj mlađih ali i starijih učenika, čitaju je radnici naše škole i roditelji. Ledina ima više rubrika, među koje spadaju i športska rubrika, rubrika slavnih, rubrika s glazbom i druge. Učenici koji pohađaju školsko novinarstvo i mnogi drugi učenici, ispunjavaju stranice Ledine svojim stvaralačkim žarom, člancima, crtežima ili drugim likovnim kreacijama. Za njihov rad važan je i mentor, koji brine za to da je rad na časopisu raspodijeljen, povezan, pravovremeno predan te da sadržaj Ledine ne zamre. Tako se i tiskanje Ledine mora se dogoditi baš u pravo vrijeme.

Slika 5: Naslovnica jubilejnog broja časopisa Ledina.

5. Zaključak

Pedeset godina koje je napunila Ledina, prožete su mnogim promjenama: od samog naslova, načina pisanja, sadržaja ali i onih koji su je stvarali. Ledina postoji prvenstveno zato da učenicima pomaže otkriti njihovu strast za pisanjem i u njima buditi kreativnost. One koji je čitaju nasmijava i nadahnjuje za stvaranje, potiče ih da se i sami možda jednom pridruže školskom novinarstvu. Ostane li Ledina i

dalje tako omiljena i popularna, uvijek će postojati dobrovoljci koji će željno sudjelovati u njenom nastajanju i stoga će ovaj časopis slaviti još mnogo jubileja.

6. Literatura

- [1.] Pristovnik, A. (2005). Kronika šole v Radvanju. Maribor: Osnovna šola Ludvika Pliberška Maribor.
- [2.] Slovar slovenskega knjižnega jezika. Pridobljeno 22. 3. 2021., dostupno na http://bos.zrc-sazu.si/cgi_new/neva.exe?name=ssbsj&expression=jubilej.
- [3.] Mlaker, T. (2019). Oranžna jubileja v Radvanju.
- [4.] Pungartnik, S., Lešnik, L. (1998). Že 30 let: prej cvetje, zdaj Ledina. Maribor: Šolski razgledi.
- [5.] Fotografije: školski i osobni arhiv.

Stručni rad

OBLICI RADA I OCJENJIVANJA TIJEKOM EPIDEMIJE COVID-19

Maja Krajnc

Srednja elektro-računalniška šola Maribor

Sažetak

U proljeće 2020. godine velik broj djece školske dobi u Europi i širom svijeta na nekoliko je tjedana prešao na obrazovanje na daljinu. Potonje se zatim ponovilo u drugom valu u jesen iste godine. Dok su u proljeće 2020. mnogi učitelji pomagali jedni drugima u samoobrazovanju u vezi s provedbom obrazovanja na daljinu, ususret jesenskom valu, škole su pripremale sustavne treninge za pedagoško osoblje i osposobljavale učenike za upotrebu različitih elektroničkih alata. Važno je da su učitelji svjesni da nije moguće jednostavno prenijeti proces učenja iz učionice u internetsko okruženje. Svrha našeg istraživanja bila je ispitati koje oblike rada i procjenu udaljenosti učitelji najčešće koriste i kako učenici najčešće dobivaju povratne informacije. U studenom 2020. 62 srednjoškolska učitelja odgovorila su na pitanja o oblicima provedbe obrazovanja na daljinu tijekom dva vala pandemije, pružajući povratne informacije učenicima i procjenjujući njihovo znanje. Dobre dvije trećine (69 %) anketiranih učitelja izvijestilo je da je barem pola sata provodilo u obliku videokonferencija. Najveći udio nastavnika (47 %) daje povratne informacije učenicima kroz ocjenu predanih zadataka u internetskim učionicama. Nešto manje od dvije trećine (60 %) učitelja namjerava usmenim ocjenjivanjem postići barem jednu ocjenu. Rad završava nekim prijedlozima za rad nastavnika na daljinu.

Ključne riječi: COVID-19, metode rada, videokonferencije, povratne informacije, evaluacija

1. Uvod

U proljeće 2020. godine, kao rezultat mjera za borbu protiv pandemije covida-19, velik broj djece školske dobi u Europi i širom svijeta prebacio se na obrazovanje na daljinu na nekoliko tjedana. Između zemalja postojale su razlike u opsegu i vremenu zatvaranja škola, ali globalno je više od 1,2 milijarde učenika ostalo izvan učionica u 186 zemalja, a rad je počeo u pravilu kod kuće [7]. Kako su se zatvaranja škola u proljeće dogodila iznenada i neočekivano, učitelji širom svijeta suočili su se s izazovom kako učinkovito primijeniti obrazovanje na daljinu. Većina nastavnika u osnovnim i srednjim školama još nije imala iskustva s obrazovanjem na daljinu. Prema predviđanjima, škole u mnogim zemljama na jesen su ponovno prešle na obrazovanje na daljinu. Kako je uglavnom bilo predviđeno zatvaranje škole na jesen, prije drugog vala mnogi su učitelji pohađali treninge i radionice o upotrebi različitih e-alata i kako podučavati učenike o njihovoj uporabi.

2. Obrazovanje na daljinu

Pojmovi poput internetskog učenja, otvorenog učenja, računalom posredovanog učenja odnose se na sposobnost korištenja računala povezanog na mrežu koja omogućuje učenje s bilo kojeg mjesta, bilo kad i bilo kojim tempom [1, 2]. Za učinkovito učenje na daljinu, učitelj mora prilagoditi metode poučavanja. Jedna od promjena je prilagodba trajanja jedinica učenja na daljinu sposobnostima učenika, posebno vremenskom opsegu rada i učenja na računalu. Duljina nastavne jedinice za osnovnoškolce ne bi trebala prelaziti 25 minuta, a za srednjoškolce ne duže od 40 minuta. Sudjelovanje učenika i učenika u procesu učenja može se poboljšati pedagoškim pristupima koji odgovaraju studentskim interesima i kognitivnim sposobnostima, uključujući upotrebu grupnih rasprava, uzajamnu pomoć i vršnjačku procjenu od strane učenika. Savjetuje se da učitelji trebaju koristiti razne alate za pružanje povratnih informacija, posebno koristeći one koji roditeljima neće predstavljati dodatni teret, npr. pružanjem povratnih informacija nastavnika svojoj

djeci [8]. Učitelj bi trebao uključiti učenike u provedbu lekcije, poticati učenike da postavljaju pitanja i raspravljaju, a time i poticati aktivno sudjelovanje učenika u nastavi. Pitanja učitelja trebala bi biti izazovna za učenike i motivirati ih za učenje [5].

U Sloveniji se prvo zatvaranje osnovnih, srednjih i visokih škola dogodilo u ožujku 2020. Školska godina 2020./2021. u Sloveniji je ponovno započela nastavom u školama, ali uz razmatranje mjera za sprečavanje širenja epidemije, npr. nošenje maski, društvene distance i predavanja izvodili su se gotovo isključivo u kućnim učionicama. Sredinom listopada srednje škole i visokoškolske ustanove ponovno su prešle na obrazovanje na daljinu, a nakon jesenskih praznika u studenom osnovne škole uvele su obrazovanje na daljinu. Instruktori i preporuke koje su krajem ožujka pripremili Ministarstvo obrazovanja, znanosti i sporta (MIZŠ) i Nacionalni zavod za obrazovanje Republike Slovenije pomogli su nastavnicima da daljinski planiraju svoj rad. Između ostalog, u preporukama se navodi da bi učitelji trebali svakodnevno objavljivati sadržaj djela (npr. nastavni materijal, zadaci, upute za izvođenje nastavnih zadataka i njihovo predavanje) na web mjestu predmeta ili u internetskoj učionici. Također se savjetuje da razrednici trebaju izvoditi nastavu u obliku videokonferencija, jer će to uspostaviti kontakt s učenicima i istovremeno omogućiti kontakte između učenika [3]. U jesen su upute Ministarstva obrazovanja, znanosti i sporta i Nacionalnog zavoda za obrazovanje Republike Slovenije dopunjene knjižicom koja opisuje različite planirane modele obrazovanja u školskoj godini 2020/21. Kao dio modela učenja na daljinu, gore navedene upute dopunjene su preporukom da učitelj treba obratiti pažnju na video objašnjenja gradiva, kako uživo, tako i u obliku unaprijed snimljenih objašnjenja. Preporuke dodatno navode da se učenje na daljinu ne smije ograničiti na učiteljevo slanje materijala, zadataka i uputa o tome koje bi gradivo učenici (sami) trebali obraditi ili što učiniti [4].

2.1. Metoda

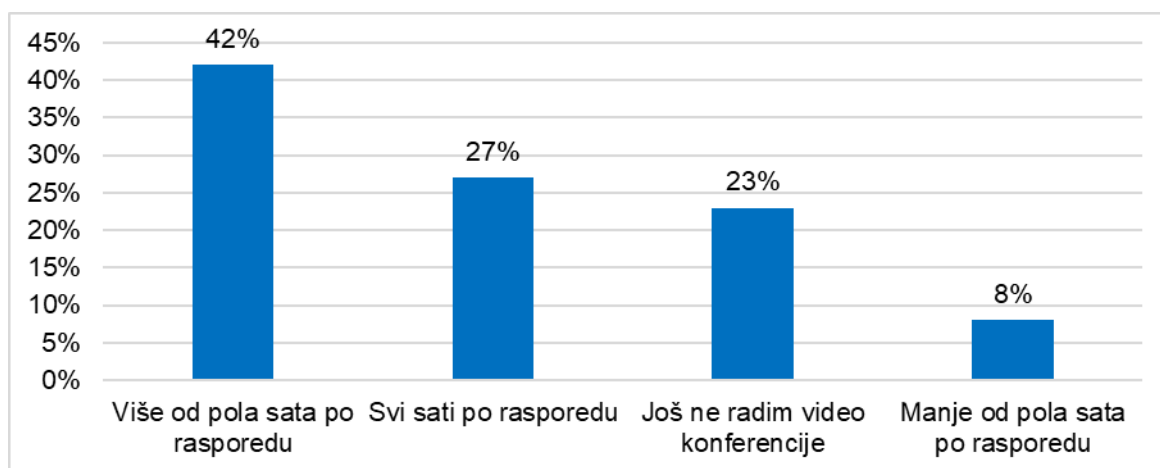
2.1.1. Uzorak

Studija je obuhvatila 62 srednjoškolska učitelja koji predaju u srednjoškolskim, srednjoškolskim i strukovnim programima.

2.1.2. Mjerni instrument

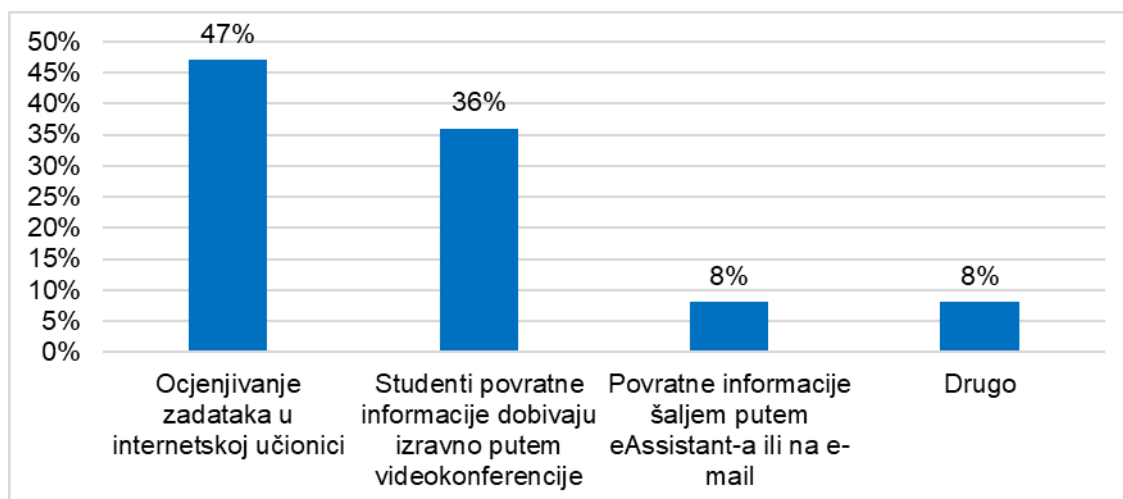
Učitelji su internetsku anketu u mrežnom alatu 1ka ispunili u studenom 2020. godine, u četvrtom tjednu provođenja obrazovanja na daljinu u drugom valu epidemije. Istraživanje je obuhvatilo 16 pitanja, od kojih je 15 bilo zatvorenih, a jedno otvoreno. Pitanja su se odnosila na načine rada tijekom obrazovanja na daljinu, pružanje povratnih informacija učenicima i učiteljeve procjene znanja.

2.3. Rezultati

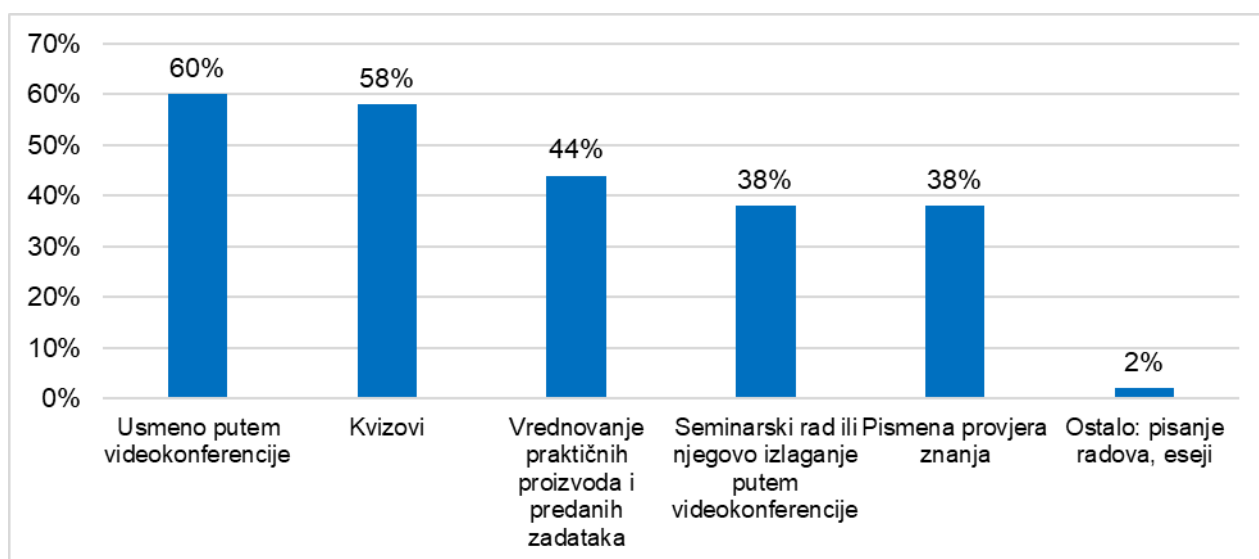
Grafikon 1: Broj sati koje učitelji provode „uživo” putem videokonferencija

Grafikon 1 pokazuje da većina učitelja (42 %) provodi više od polovice svojih sati putem videokonferencija, dok 27 % na taj način provodi sve pedagoške sate. 23 % učitelja izjavilo je da ne provodi videokonferencije.

Grafikon 2: Načini pružanja povratnih informacija studentima o njihovom radu

Grafikon 2 pokazuje da najveći udio nastavnika (47 %) učenicima najčešće daje povratne informacije ocjenjujući njihove zadatke u internetskoj učionici, a 36 % učitelja daje povratne informacije učenicima izravno putem videokonferencije.

Grafikon 3: Metode ocjenjivanja (u %) koje nastavnici koriste kada rade na daljinu

Grafikon 3 pokazuje da 60 % učitelja namjerava usmeno ocjenjivati učenike putem videokonferencija. Kvizovima će 58 % nastavnika ocjenjivati svoje znanje, a 38 % ocjenjivat će seminarske radove i provoditi pisanu ocjenu znanja.

2.4. Rasprava

Rezultati našeg istraživanja pokazuju da većina ispitanih učitelja provodi barem određeni dio nastavnih sati u videokonferencijama, omogućujući tako učenicima usmeno objašnjenje „uživo”. Studenti dobivaju povratne informacije prvenstveno kroz nastavnikovu ocjenu zadataka u učionici na mreži. Učitelji uglavnom kombiniraju videokonferencije i mrežne zadatke u svojim učionicama. Dakle, oni nisu ograničeni na jednu metodu koja (također sa stajališta učenika) pridonosi učinkovitosti pruženog materijala. Iako je vjerojatnije da će neki studenti zakazati rasporede videokonferencija uživo, drugi studenti radije raspoređuju svoj posao tijekom dana, odvoje vrijeme da pročitaju upute i objašnjenja po potrebi, pronađu više informacija na internetu i rješavaju zadatke odgovarajućim tempom.

U otvorenom pitanju učitelji su uglavnom izražavali zabrinutost i zabrinutost u vezi s provedbom i objektivnošću procjena, npr. da dobivanje ocjena bez video kamera, koje bi učenika prikazivale tijekom provjere znanja, nije objektivno, da je pismenu procjenu udaljenosti izuzetno teško izvesti, da nastavnicima nedostaju konkretnije smjernice za pisanu procjenu udaljenosti, a izrazili su i želju za pismenim ocjenjivanjem u školi. Navedene zabrinutosti učitelja uglavnom su opravdane jer još nisu dobili konkretne upute u vezi s ocjenjivanjem znanja od strane Ministarstva obrazovanja, znanosti i kulture u vrijeme školske ankete. Dva tjedna nakon ankete Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa usvojilo je odluku prema kojoj će se u školskoj godini 2020./2021. Održati samo jedna konferencija o ocjenjivanju, a smanjen je i broj potrebnih ocjenjivanja.

Istodobno s odlukom Ministarstva obrazovanja, znanosti i kulture, Zavod Republike Slovenije za obrazovanje početkom prosinca 2020. izdao je preporuke u vezi s tijekom ocjenjivanja, u okviru kojih se npr. učiteljima srednjih škola, između ostalog, predlaže da se (u slučaju) ocjenjivanja koristi uglavnom usmeno

ocjenjivanje (npr. unaprijed najavljeno ocjenjivanje u nazočnosti malog broja učenika), ocjenjivanje proizvoda (npr. rad na projektu, seminarski zadaci, izvještaji, eseji). U slučaju pismenog ocjenjivanja, nastavnicima se uglavnom preporučuju zadaci koji daju kraće esejističke odgovore na pitanja koja zahtijevaju integraciju studentskog znanja, dulje pisane sastave itd. [6]. Školama ostaje određena razina autonomije u provođenju preporuka. Stoga su neke srednje škole odlučile da neće ocjenjivati učenike tijekom učenja na daljinu, već da će znanje procijeniti tek nakon povratka učenika u školu, druge će usmeno i ocjenjivanje proizvoda provoditi tek nakon povratka u školu. Međutim, u nekim je školama odluku o metodama ocjenjivanja prepustio učiteljima, a ključno je koordiniranje pojedinih razrednika kako ne bi bili preopterećeni tijekom obrazovanja na daljinu ili nakon povratka učenika u školu.

3. Zaključak

U proljeće 2020. godine, kao rezultat mjera za borbu protiv pandemije covida-19, velik broj djece školske dobi u Europi i širom svijeta na nekoliko je tjedana prešao na obrazovanje na daljinu. Potonje se zatim ponovilo u drugom valu u jesen iste godine. Dok su mnogi učitelji u proljeće 2020. pomagali jedni drugima u samoobrazovanju u vezi s provedbom obrazovanja na daljinu, ususret jesenskom valu, škole su za učitelje pripremale sustavne treninge za korištenje različitih elektroničkih alata za obrazovanje učenika. Ministarstvo obrazovanja, znanosti i kulture također je imalo vremena za pomoć i opremanje škola, kao i nastavnici i učenici koji kod kuće nisu imali odgovarajuću opremu, a mogli su unajmiti računala, tablete i drugu tehničku opremu. No premda je odgovarajuća tehnologija preduvjet da bi se učenje na daljinu uopće moglo primijeniti, stvarna učinkovitost obrazovanja na daljinu ovisi o brojnim čimbenicima, uključujući metode rada koje učitelji koriste u novonastaloj situaciji, komunikaciju između učitelja i učenika, povratne informacije. informacije koje su dobili učitelji i studenti, motivacije učenika za učenje itd. Samo uzimajući u obzir različite aspekte procesa učenja na daljinu bit će učinkovit – postići učenje, socijalizaciju i druge željene ciljeve rada s mladima.

4. Popis literature

[1] Cojocariu, V. M., Lazar, I., Nedeff, V., & Lazar, G. (2014). SWOT analysis of e-learning educational services from the perspective of their beneficiaries

[2] Dhawan, S. (2020). Online Learning: A Panacea in the Time of COVID-19 Crisis

[3] Izvajanje izobraževanja na daljavo v izrednih razmerah. URL:

https://www.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/2020-03-27-navodila-za-ravnatelje_ss_26032020.pdf (18. 11. 2020)

[4] Kustec, S.; Logaj, V.; Krek, M.; Flogle, A.; Truden Dobrin, P.; Ivanuš Grmek, M. (2020). Vzgoja in izobraževanje v Republiki Sloveniji v razmerah, povezanih s covid 19

[5] Mahmood, S. (2020). Instructional Strategies for Online Teaching in COVID-19 Pandemic

[6] Priporočila za preverjanje in ocenjevanje znanja v srednji šoli v času izvajanja pouka na daljavo. URL:

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Novice/Koronavirus-2020/Priporocila-Zavod-RS-za-solstvo_SS.pdf (18. 11. 2020)

[7] The COVID-19 pandemic has changed education forever. This is how. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2020/04/coronavirus-education-global-covid19-online-digital-learning/> (16. 11. 2020)

[8] UNESCO COVID-19 Education Response. URL:

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373305?posInSet=2&queryId=N-8ea77989-29de-4ff3-997c-eaddc678be5b> (17. 11. 2020)

Stručni rad

NAUČIMO UČENIKE PREŽIVJETI SAMOSTALNO

Boris Györköš
OŠ Franceta Prešerna Maribor
Podružnična šola Staneta Lenardona Razvanje
Razvanjska cesta 66, 2000 Maribor

Sažetak:

Djecu smo učili praktičnog rada, kako živjeti i preživjeti samostalno. Ako želimo nešto proizvesti ili pripremiti zdrav obrok, moramo uložiti mnogo rada. S uključivanjem učenika u proizvodnju i preradu plodova usmjeravamo njihovu pozornost i na očuvanje prirode. Obrađivanje zemlje i proizvodnja hrane mora se prenositi iz generacije u generaciju. Kod djece i roditelja moramo opet probuditi svijest, da to znanje treba sačuvati. Tako prenosimo znanja, vještine, pozitivan odnos prema prehrani i zadovoljstvo zbog zdravijeg načina života na članove svoje obitelji. Time jih oslobađamo sustava prehrambene ovisnosti.

Ključni pojmovi: Praktični rad, preživjeti samostalno, obrađivanje zemlje, prehrambena ovisnost, sačuvati znanja, zdrav način života

1. UVOD

Ove smo školske godine u našoj školi u Razvanju, podružnici Osnovne škole Franca Prešerna Maribor, proveli projekt NAUČIMO UČENIKE – KAKO ŽIVJETI I PREŽIVJETI SAMOSTALNO. Djecu smo željeli naučiti praktičnom radu, kako živjeti i preživjeti samostalno. Znanje su im prenosili roditelji, djedovi i bake, mještani, učitelji, stručni suradnici. Učenici su spoznali da treba uložiti mnogo rada ako se želi nešto proizvesti i želi li se pripremiti zdrav obrok. Rezultatima svojega rada možemo biti zadovoljni.

Nama učiteljima u današnjem načinu poučavanja za život nedostaje generacijsko prenošenje znanja i vještina, pogotovo onih posve običnih, svakodnevnih, koja bi učenicima omogućila samostalni život. Mislimo da bi svojim osobnim konkretnim radom djeca/učenici mogli lakše oblikovati svoj odnos prema prirodi, voću, povrću i prehrani. Oni će radeći poželjeti zdrave plodove iz prirode, s čiste zemlje, iz čistoga okoliša. Uključenost djece/učenika u proizvodnju i preradu plodova u zdrave i hranjive obroke usmjerava njihovu pozornost na očuvanje prirode: tako se problematike očuvanja čistoga planeta neće sjetiti samo prigodom obilježavanja Dana Zemlje, čitajući različite letke predizbornih obećanja, i sadržaje iz udžbenika, nego će svakodnevno pokazivati pozitivan odnos prema čistom okolišu, bit će to dio njihova uobičajenog ponašanja. Nažalost, znanje povezano s obrađivanjem zemlje i proizvodnjom hrane koje se stoljećima prenosilo iz generacije u generaciju neposrednim radom domaćih obiteljskih zajednica, u suvremenom društvu odjednom je gotovo odbačeno i krajnje je vrijeme da i kod djece opet probudimo svijest da to znanje treba sačuvati.

Roditelje svojih učenika i učenike često upozoravam da je itekako bitno da barem nekoliko puta tjedno kod kuće skuhamo ručak. Povremeno u kuhanje neka budu uključena i djeca. Tako prenosimo znanja, vještine, pozitivan odnos prema prehrani i zadovoljstvo zbog zdravijeg načina života na članove svoje obitelji. Time ih oslobađamo sustava prehrambene ovisnosti. Prije nekoliko godina jedan me od

dobro situiranih roditelja zamolio za savjet koja bi dodatna znanja mogao ponuditi svojoj djeci. Predložio sam mu da nedaleko od kuće kupi mali vrt na koji neka postavi manju drvenu kućicu. Zajedno s djecom neka uče uzgajati svoje povrće; s obzirom na razdoblje u kojemu živimo, osobno proizvedena hrana značit će i komadić zdravlja. Nekoliko gredica na vrtu povezalo je obitelj, učili su svi. Rad na vrtu predstavljao je i druženje i zadovoljstvo. Ovi su mi roditelji i nakon nekoliko godina zahvalni na savjetu. Ovakvo neposredno, svakodnevno znanje zbog mnogih je razloga korisno i dragocjeno i vrlo praktično – proizvodnja hrane jeftinija je od kupovanja hrane, a ono što se proizvede vlastitim rukama, zdravije je. Znanje koje steknu u djetinjstvu učenici će moći nadograditi, obogatiti. Zadovoljni ljudi mogu biti najveće bogatstvo u našem okruženju!

U pripremu, organizaciju i, naravno, provedbu projekta NAUČIMO UČENIKE – KAKO ŽIVJETI I PREŽIVJETI SAMOSTALNO sa zadovoljstvom smo zajedno krenuli svi zaposlenici škole, a uključili smo i roditelje, djedove i bake, mještane ... i, naravno, učenike naše područne škole.

Riječju i fotografijom nastojat ćemo vam predstaviti rad radionica koje smo proveli u školi od kolovoza do studenog 2020.

Radionica kuhanja marmelade iz ekovoćnjaka

Za vrijeme ljetnih praznika skupina od nekoliko učenika, roditelja, kuharice, vanjskih suradnika i učitelja na školskom je dvorištu pobrala plodove šljiva, šljive su oprali, izvadili koštice i uz stalno miješanje kuhali marmeladu. Marmeladu smo prelili u čiste staklenke, zatvorili ih i opremili naljepnicama koje smo tijekom kuhanja sami izradili.

Budući da je ostalo još malo očišćenih šljiva, savili smo ih u lisnato tijesto, posipali krušnim mrvicama i ispekli štrudlu od šljiva kojom smo se na kraju osladili. Trebalo je malo volje i malo vremena da svi budemo sretniji i zadovoljniji. U radionicama smo spojili ugodno s korisnim.

Slika 16. Skupljanje šljiva u školskom voćnjaku

Slika 17. Šljive smo oprali i izvadili koštice

Slika 18. Marmelada se kuha

Slika 19. Marmelada se kuha

Branje voća u eko školskom voćnjaku i spremanje voća

U mjesecu rujnu, kad su sazrele jabuke u školskom voćnjaku, učenici su se zajedno s učiteljima pobrinuli da se one pravovremeno uberu i spreme. Pažljivo smo ih polagali u male sanduke da se ne natuku. Namijenili smo ih trenutnoj potrošnji jer učenici u našoj školi jako vole jesti voće.

Slika 20. Pažljivo otrgnemo jabuku i odložimo ju u sanduk.

Slika 21. Doista sočne jabuke!

Sadnja ekovoćnjaka u našoj područnoj školi Razvanje

Najprije smo iskopali i uklonili bolesne voćke i one koje su se osušile. Kod izbora voćaka mislili smo i na to da novoposađene voćke budu što otpornije na različite bolesti, da donose sočne i slatke plodove te da dozore u jesensko vrijeme kad smo već svi u školi. Tako ćemo moći jednostavno ubrati plodove sa stabla i pojesti ih.

Slika 22. Kako pravilno posaditi jabuku?

Slika 23. U slozi je moć – učenici, djedovi i bake

Priprema soka od jabuka, priprema jabučnih kuglica

Svježi sokovi iznimno su korisni za naše zdravlje i za osjećaj našega zadovoljstva, ali njihova priprema pošteno uprlja kuhinju. Svoju improviziranu kuhinju postavili smo jednostavno na otvorenom. Domaće neprskane jabuke koje

smo ubrali u školskom voćnjaku narezali smo na manje komade i istisnuli ih u pravoj staroj drvenoj preši. Rezultat je bio odličan i osvježavajući jabučni sok punoga okusa koji su učenici sa zadovoljstvom popili.

U drugoj improviziranoj kuhinji učenici su pripremali sočne prijesne jabučne kuglice.

Pripremljene su na *jedan, dva tri*, naravno, po receptu:

Za 50 kuglica trebaju nam 4 šalice suhih jabuka, 2 šalice datulja, 4 svježe jabuke, 200 g mljevenih oraha, 2 čajne žličice vanilin šećera (po želji). – Sve sastojke ručno smo miješali tako dugo dok smjesa nije omekšala. Od mase smo izrađivali kuglice. Sočne i osvježavajuće. [1]

Slika 24. Jabučni sok istekao je iz preše.

Slika 25. Jedan, dva, tri i jabučne kuglice su tu.

Pečenje prekomurske gibanice

Učenici su pekli *prekomursku gibanicu* koja je blagdansko i obredno jelo.

Najprije je učitelj Boris učenicima predstavio recept i postupak pripreme slastice. Uslijedila je priprema četiriju nadjeva (od maka, oraha, sira i jabuka) te slaganje nadjeva u pekač. Poslije četrdeset minuta pečenja zamirisalo je iz pećnice. Slasticu smo razrezali na pedeset komada i njome počastili sve učenike naše područne škole i, naravno, učitelje i kuharicu. Okus i miris prekomurskih specijaliteta uljepšao je uobičajeni školski dan.

Slika 26. Zal riba jabuke, Marcel i Jaka ih gule.

Slika 27. Mihael i Nika dodaju jabučni nadjev.

Slika 28. Prekomurska je gibanica pečena.

2. ZAKLJUČAK

Mislimo da je s obzirom na svrhu i ciljeve projekta najvažnije sljedeće: djeca su tijekom rada na projektu bila zadovoljna!

Praktična znanja o radu u vrtu i voćnjaku bitan su temelj za mogućnost samostalnosti, a šire možemo reći i da pridonose održivom razvoju. Šteta je da u trgovačkim centrima kupujemo voće i povrće, koje doduše marketinški oglasi promoviraju kao domaće, lokalno, a kod kuće imamo neobrađeni vrt ili voćnjak u kojima ne znamo ni raditi! Učenje ovih običnih radnih vještina – i to je dio odgoja i škole za život.

3. LITERATURA

- [1.] Vehovar, D. (1988), *Kuhinja za krizne čase; Sladke jedi*, samozaložba, Ljubljana, 1988

Stručni rad

IDENTIFICIRANJE SPOSOBNIJIH UČENIKA U OSNOVNOJ ŠKOLI

Maja Obrenović Ovčar

OŠ Frana Roša Celje, Cesta na Dobrovo 114, Celje

Sažetak

Poticajno okruženje za učenje ima velik utjecaj na razvoj i talent. Samo kvalitetni poticaji za učenje mogu omogućiti razvoj sposobnosti učenika u učionici u skladu s njihovim predispozicijama. Zadatak učitelja je prilagoditi aktivnosti u učionici sposobnostima učenika tako da ih razvijaju u potpunosti. Mora im osigurati odgovarajuće uvjete za odgoj i obrazovanje prilagođavanjem njihovih sadržaja, oblika i metoda rada. Prikladno i kvalitetno planiranje nastave također uključuje prepoznavanje nadarenih učenika. Istraživanja pokazuju da daroviti učenici imaju određene osobine ličnosti koje se ne mogu naći kod drugih učenika ili su izraženije kod nadarenih učenika. Takve studente treba identificirati što je prije moguće kako bi im se mogli pružiti primjereniji uvjeti za razvoj. Daroviti učenici koji su pokazali izvanredna postignuća ili imaju potencijala u intelektualnom, kreativnom, posebno akademskom, voditeljskom ili umjetničkom području trebaju uz redoviti školski program prilagođene programe i aktivnosti.

Ključne riječi: igra, talent, osnovna škola, učenici.

1. Uvod

Ujednačena definicija talenta ne može se naći u stručnoj literaturi. Talent se očituje u raznim oblicima i rasponima. Najčešće kažemo da su talentirani učenici oni koji ili u vrtiću ili u školi pokazuju visoke potencijale ili. postignuća u intelektualnom, kreativnom, posebno akademskom, menadžerskom i / ili umjetničkom području. To znači da talentiranima smatramo i one s stvarno visokim postignućima, kao i one koji imaju samo potencijal za iznimna postignuća. Talent se razumijeva kao zbroj urođenih i stečenih čimbenika koji omogućuju natprosječne stvarne ili latentne, osobno ili društveno korisne tvorevine u jednom ili više područja.

2. Središnji dio

Za visoke opće sposobnosti, koje omogućuju postizanje izvrsnih rezultata, obično koristimo izraz "talent", a za visoko specifične sposobnosti izraz "talent". O talentu govorimo kada učenik postigne iznimna postignuća u pojedinim područjima (npr. Glazba, umjetnost). Da bi učenik mogao izraziti svoje sposobnosti, važno je da ima razvijene radne navike, ustrajan je i prima roditeljsku potporu. Škola tim učenicima pruža odgovarajuće uvjete za odgoj i obrazovanje prilagođavanjem njihovih sadržaja, metoda i oblika rada i omogućavanjem uključivanja u dodatnu nastavu, druge oblike individualne i grupne pomoći i druge oblike rada. Aktivnosti u vezi s otkrivanjem i radom s nadarenim učenicima vodi savjetodavna služba u suradnji s učenicima, roditeljima, razrednicima i ostalim mentorima učitelja.

Winner u svojoj je knjizi opisala tri tipične karakteristike darovite djece. Kaže da talentirane ljude karakteriziraju[1]:

- PREMATURNI RAZVOJ

Prve korake u svladavanju područja nadareni čine brže nego obično. Ta djeca napreduju brže od prosječne djece, jer mogu izuzetno dobro učiti na terenu. Pojam polje odnosi se na organizirana područja: glazba, umjetnost, jezici, matematika, gimnastika.

- TRAJAJU SAMO VAS

Uče brže i kvalitativno drugačije od prosječne djece. Kod odraslih traže minimalnu pomoć i mentorstvo u svladavanju područja u kojem su aktivni, jer uglavnom uče samostalno. Nova otkrića za njih su uzbudljivo i motivirajuće sredstvo, a svako takvo otkriće odvodi dijete korak dalje.

- ŽELJA ZA KONTROLOM

Darovita djeca motivirana su da shvate značenje područja u kojem pokazuju znakove preranog razvoja. Izražavaju intenzivan interes, imaju sposobnost oštrog fokusiranja, jer su zaokupljeni učenjem na način da gube osjećaj za vanjski svijet.

Stručno vijeće Republike Slovenije za opće obrazovanje 1999. godine usvojilo je koncept nadarenih - otkrivanje i rad s nadarenima u osnovnoj školi. Istraživanja pokazuju da daroviti učenici imaju određene osobine ličnosti koje se ne mogu naći kod drugih učenika ili su izraženije kod nadarenih učenika. Međutim, ti studenti nisu neka homogena skupina, ali postoje i razlike unutar darovite skupine.

Pri razvoju posebnih programa za darovite treba posebno uzeti u obzir sljedeće uvjete [3]:

- da odabrana metoda stavlja dovoljan naglasak na razvoj viših misaonih procesa i koncepata,
- da je metoda fleksibilna i dovoljno otvorena da djetetu omogući da se razvija vlastitim tempom,
- pružiti okruženje za učenje koje djetetu pruža i emocionalnu sigurnost i intelektualne izazove,
- da odabrana metoda neće otuđiti dijete od vršnjaka ili negativno utjecati na daljnje učenje, što bi moglo dovesti do dosade zbog ponavljajućih obrazaca,
- da odabrana metoda daje prednost procesu prilagođenom djetetu.

Rad u prvoj trijadi odvija se unutar roditeljskog razreda. U slučaju samostalnog učenja, dopunske nastave, izvannastavnih aktivnosti, preporučuje se samo povremeno odvajanje nadarenih učenika iz razreda. U drugoj i trećoj trijadi rad s nadarenima proteže se i na neke druge oblike, uglavnom organizirane u okviru

fleksibilne i djelomične vanjske diferencijacije. Školski psiholog provodi test sposobnosti i kreativnosti. Roditelji moraju dobiti roditeljski pristanak u prvoj trijadi kako bi nadarene učenike uključili u dodatne oblike rada, a mišljenje učenika mora se uzeti u obzir i u drugoj i trećoj trijadi. Upoznavanje i mišljenje roditelja posljednja je faza otkrivanja darovitih ljudi, kada savjetodavna služba zajedno s razrednikom obavještava roditelje da je njihovo dijete prepoznato kao nadareno te dobiva i njihovo mišljenje o djetetu. Nalaz da je dijete nadareno dolazi na sastanku učiteljskog osoblja u učionici, kojemu također prisustvuje savjetodavna služba i koordinator za rad s nadarenima. Rad s nadarenim učenicima trebao bi se odvijati na nekoliko razina, tijekom predavanja u razredu, u dodatnoj nastavi, izvannastavnim aktivnostima u akademskim, socijalnim, sportskim i umjetničkim programima. Uz navedeno, dobro je da stariji studenti prate i promoviraju svoje interese te postupno razvijaju složenost svojih aktivnosti (seminarski zadaci, istraživački zadaci, natjecanja). Otkriveni nadareni studenti kontinuirano se prate - dijagnostika procesa. Dokumentacija o nadarenim učenicima arhivira se u školi i njome upravlja školsko savjetovalište [6]. Moramo potaknuti studente da se integriraju u vanjske institucije u kojima mogu vježbati svoje talente.

Smatra se da nadarena djeca obično uče lako i brzo, ustrajna su, postavljaju puno pitanja i izuzetno su znatiželjna. Imaju smisla za humor i otvoreni su za nove, glupe ideje. Uz to, obično koriste rječnik širokog opsega, produbljen i zahtjevan, a karakterizira ga mentalna fleksibilnost i oštro i kritičko promatranje. Sposobni su za trajne koncentracije i imaju originalan pristup rješavanju problema. Njihovo je opće obrazovanje opsežno, strastveno se prepuštaju zanimljivim problemskim zadacima, žele ih dovršiti do savršenstva, a dosadili su im rutinski i mehanički zadaci. Zanimaju ih problemi odraslih, puno se bave moralnim konceptima. Daju neobične, rijetke i jasne odgovore. Ne boje se biti drugačiji (posebno u kognitivnom smislu). Kritični su prema sebi i drugima, imaju visoko razvijenu empatiju, visoko samopouzdanje i samopoštovanje, emocionalno su uravnoteženi i veseli.

3. Zaključak

U našoj školi želimo učenicima omogućiti da razviju svoja jaka područja. Iz bogate ponude škole biraju aktivnosti u kojima uživaju. Nizom različitih aktivnosti želimo potaknuti kreativnost, neovisnost, suradnju i odgovornost prema sebi i društvu. Svaki učenik tako ima priliku razviti svoja jaka područja, talente i talente te svojim postignućima koristiti sebi i široj zajednici.

4. Literatura

- [1.] Ellen Winner (2005). Nadarjeni otroci, miti in resničnost.
- [2.] Ferbežer, I., Težak, S., Korez, I. (2008). Samopodoba nadarjenih otrok. Radovljica, Didakta.
- [3.] George, D. (1997). Nadarjeni otrok kot izziv. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [4.] Horvat L. in Magajna, L. (1987), Razvojna psihologija. Ljubljana: DZS.
- [5.] Koncept Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli (1999), Ljubljana,
- [6.] Žagar, D. (2012). Drugačni učenci.

Stručni rad

INOVATIVNI PRISTUP UČENJU ZA MLAĐE UČENIKE

Marjetka Novak

OŠ Frana Roša Celje, Cesta na Dobrovo 114, Celje, Slovenija

Sažetak

Predškolsko razdoblje razdoblje je osnovnog motoričkog razvoja. Tada je dječji organizam izložen utjecajima okoline. Odgovarajuće motoričke aktivnosti, koje bi se trebale odvijati kroz igru, od ključne su važnosti za djetetov motorički i funkcionalni razvoj u predškolskom razdoblju, uz to utječu i na djetetove kognitivne, socijalne i emocionalne sposobnosti i karakteristike. Odrasli bi trebali što češće tražiti vezu između matematike i djetetovog svakodnevnog života u vrtiću, školi i kod kuće. Pritom je dobro da promatraju djetetov razvoj i odlučuju o složenosti aktivnosti koju nude pojedincu. Također promatraju dijete tijekom igre, pa mu mogu pomoći da proširi svoje matematičko znanje u najprikladnijem trenutku (ovisno o djetetovom razvoju i interesu). Ključ je razgovora s djetetom u kojem odrasli što češće koriste matematičke izraze, opisuju načine rješavanja problema, broje itd. Naravno, razvoj matematičkih znanja odvija se i u vezi s drugim poljima. Dijete se mora dobro osjećati u matematičkim aktivnostima, mora doživjeti radost i uspjeh u pronalaženju vlastitih rješenja.

Ključne riječi: igra, pokret, matematika, kreativno kretanje.

1. Uvod

Učenje je učinkovitije ako u mozgu ima više kisika. A memorijski je otisak jači ako informacije ili znanje koje daje učitelj dodiruju dijete na razigran i emocionalno angažiran način. U posljednje vrijeme sve više čitamo o rezultatima različitih studija koja pokazuju važnost kretanja cijelog tijela za razvoj i funkcioniranje mozga. Čitanje istraživanja i samih učenika potaknulo me da počnem razmišljati o pokretu kao dodatnoj okolnosti u izvođenju nastave, omogućujući tako učenicima cjelovitiji i zdraviji razvoj.

2. Središnji dio

Dijete se vrlo rano susreće s matematikom (npr. Kada broji svakodnevne predmete, mjeri ih, razvrstava, prikazuje simbolima itd.). Takve aktivnosti potiču dijete na stjecanje iskustva, vještina i znanja u igri i svakodnevnih zadataka o tome što je veliko / malo, što je više / manje, što je cjelina / dio ...

Mnogi učenici već u prvom razredu imaju problema s matematikom jer način na koji učitelj predaje ne odgovara njihovom načinu učenja. Mnogi od ovih učenika su kinestetički tipovi (ručne aktivnosti i kretanje su im važni), ali najuspješnije uče pokretom. Obično se matematičke strategije poučavanja temelje na vizualnim i slušnim vještinama. To znači da kinestetički tipovi učenika ne uče onoliko učinkovito koliko bi mogli kad bi se uzela u obzir njihova područja [1]. Učenje u pokretima iz matematike koristi se za stvaranje konkretnog iskustva apstraktnih matematičkih operacija. Zbrajanje, oduzimanje, likovi mogu se podučavati jednostavnim pokretima i plesnim aktivnostima [2].

U prvom razredu moramo biti posebno oprezni kako bismo izbjegli matematičku terminologiju i koristili jezik iz djetetove svakodnevnice. Glavne metode poučavanja su promatranje, iskustveno učenje, objašnjenje i igra. Uvijek nastojimo poći od problematičnih situacija koje proizlaze iz dječjeg svijeta i svakodnevnog života, jer je dijete time motiviranije. U prva tri razreda betonska razina je vrlo važna jer dijete u tom razdoblju prolazi s preoperativne faze kognitivnog razvoja

do faze konkretnih operacija, što znači da je u tom razdoblju u stanju riješiti konkretne probleme na logičan način. Poznato je da dijete treba kretanje u svakodnevnom životu. Čak i u sam proces učenja, učitelji sve više uključuju metodu rada s kreativnim pokretima. Tradicionalne škole, u kojima su učenici pasivni tijekom nastave i većinu vremena samo slušaju i gledaju, postaju sve rjeđe. Metoda kreativnog kretanja u učionici potiče kreativno razmišljanje i pozitivno utječe na učenike u nastavi matematike, jer su tako više prikupljeni i sudjeluju u nastavi. Čini se da je lekcija iz matematike pasivna i previše apstraktna za većinu učenika. Uključivanje kreativnog pokreta u nastavu matematike izuzetno je važno jer sadržaj u koji uključujemo igre i kreativne aktivnosti značajno pridonosi uspješnijem razumijevanju matematičkih sadržaja. Uz to, lekcije su dinamičnije, raznovrsnije, zanimljivije studentima, i što je najvažnije, kreativnim kretanjem učenika vodimo do željenog znanja.

Pokret je važan čimbenik koji utječe na kognitivne, emocionalne i socijalne aspekte djetetovog razvoja. Kroz sportske aktivnosti djeca razvijaju vlastite sposobnosti, lakše se integriraju u socijalno i prirodno okruženje i prilagođavaju mu se [4].

Pokret u većini slučajeva djetetu predstavlja važni faktor koji utječe na spoznajni i osjetilni socijalni vidik. Dijete ima mogućnost izbora, istraživanja i otkrivanja izvornih rješenja problema, prihvatanja pogrešaka i neuspjelih pokušaja itd. Ugodna i povjerljiva atmosfera pridonosi dodatnoj motivaciji za kretanje. Odrasli (odgajatelji, učitelji, roditelji i drugi odrasli) igraju ključnu ulogu u utvrđivanju toga. Djeca se potiču, potiču, vode, preusmjeravaju, ispravljaju, savjetuju, pomažu, demonstriraju, igraju se itd. Odrasli planiraju aktivnosti na temelju temeljitog znanja i razumijevanja djetetovog razvoja i potreba. Pri planiranju i provođenju aktivnosti nastoje što je više moguće uzeti u obzir osobni interes i sposobnosti djeteta. Tijekom samog pokreta dijete se pažljivo promatra i prati njegov motorički razvoj. Važno je da svoja otkrića i očekivanja prenose pojedinačnom djetetu na odgovarajući način.

3. Zaključak

Znamo da se školovanje današnjeg učenika prvog razreda potpuno razlikuje od školovanja naših roditelja kada su bili u prvom razredu. Sve se više ističe važnost pokreta u svakodnevnom životu, koji je također uspješno prebačen na školske klupe. Studenti više nisu samo slušatelji, već su aktivno uključeni u sam proces učenja. Posljednjih se godina kreativni pokret sve češće koristi, a sve je više didaktičkih pomagala za provođenje takve lekcije. Međutim, mislim da puno ovisi o samom učitelju, o njegovoj kreativnosti. Iako trošimo više vremena ugrađujući kreativni pokret u temu, ima smisla rasporediti vrijeme i izvesti još nekoliko igara, jer će to postići bolje rezultate, u ovom slučaju bolje znanje učenika. I što je najvažnije, učenici će učiti dok se igraju i tako će atmosfera u učionici biti pozitivna. Vrlo važnu ulogu u uvođenju pokreta u dječji svakodnevni život imaju roditelji koji na dva načina mogu utjecati na redovite sportske aktivnosti svoje djece - pokazujući djeci vlastitim primjerom da je sport važan čimbenik u životu te ga na taj način uključuju u obiteljski stil života; kao i navikavanjem djeteta na redovite sportske aktivnosti u ranoj dobi. Dječji napor treba primijetiti i pohvaliti.

4. Literatura

- [1.] Kavčič, R., A. (2005). Učenje z gibanjem pri matematiki. Ljubljana: Bravo.
- [2.] Koban Dobnik, M. (2005). Glasba in gib. Nova Gorica: Educa.
- [3.] Merhar, Umek, Jemec, Repnik, 2013, Didaktične igre in druge dinamične metode, Salve.
- [4.] Videmšek, M. in Visinski, M. (2001). Športne dejavnosti predšolskih otrok. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- [5.] Žagar, S. (2006). Ustvarjalni gib kot metoda poučevanja matematike v tretjem razredu osnovne šole. Diplomsko delo. Koper: Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta.

Stručni rad

NOVI PRISTUPI KOD MLAĐIH UČENIKA

Maja Obrenović Ovčar

OŠ Frana Roša, Cesta na Dobrovo 114, 3000 Celje

Sažetak

Svaki je učitelj svjestan da je motivacija važna za uspješno učenje. Tjelesne aktivnosti pozitivno utječu na socijalnu, zdravstvenu i emocionalnu sferu aktivnosti pojedinca. Snažno utječe na učenje jer potiče proces učenja i procese razmišljanja. Djeca trebaju puno pokreta i potreba za tim im je prirodna. Tijekom lekcija tjelesne aktivnosti mogu se koristiti kao sredstvo za obradu novog gradiva za učenje ili za objedinjavanje već stečenog znanja. Budući da je djetetova potreba za kretanjem prirodna, kretanje u školi često se može koristiti kao spontan i nenametljiv način stjecanja novih sadržaja učenja. Dijete će takvo znanje lakše usvojiti, shvatit će da je učenje pokretom uspješnije od učenja u klasičnoj školskoj situaciji. Djeca su motiviranija za predmet i više pažnje posvećuju sadržaju.

Ključne riječi: igra, motivacija, učenje, kreativni pokret.

1. Uvod

Pokret je osnovna ljudska potreba koja nam omogućuje preživljavanje, upoznavanje okoline i održavanje kontakta s njom. Kroz kretanje, djeca istražuju i upoznaju svijet, uče i razvijaju svoje motoričke sposobnosti. Pokret ima mnogo pozitivnih učinaka na različita područja ljudske aktivnosti - fizička, kognitivna, socijalna i emocionalna područja. Tjelovježba jača naše zdravlje, jer dovoljna tjelesna aktivnost utječe na tjelesno i mentalno zdravlje. Uključujući tjelesne aktivnosti u svoj život, utjecati ćemo i na psihosocijalno područje, jer kretanje omogućuje opuštanje tijela i smanjenje napetosti, kao i povećanje ukupne ljudske produktivnosti [1].

2. Središnji dio

Pokreti ili aktivnosti kretanja također se mogu koristiti tijekom nastave kao sredstvo za bavljenje nastavnim materijalom i učenjem. Kroz igre pokreta dijete može naučiti kvantitativne prikaze, računske radnje, vremensku i prostornu orijentaciju, pokretom se može ilustrirati temu (npr. Prikazati prirodne pojave, uprizoriti bajku) i motoričkim aktivnostima potaknuti razvoj vještina opismenjavanja. U ranom učenju, pokret omogućuje djetetu kontakt s konkretnim pojavama, što je temelj za kasniju apstrakciju. Ovako stečena znanja bit će jača, jer su povezana s kretanjem i ugodnim stjecanjem novih znanja [10].

Materijal za učenje koji sadrži elemente pokreta, vremena, oblika i prostora može se riješiti u učionici pomoću pokreta i pokreta. Pokret također može ilustrirati bilo koji nastavni materijal koji se može inscenirati. Tvar iz znanosti posebno je pogodna za inscenaciju s pokretom. Kroz kretanje možemo ilustrirati promjene u prirodi (npr. Promjena godišnjeg doba, vremena, rast biljaka, kretanje životinja) i naučiti o karakteristikama ljudskog tijela. Također možemo ilustrirati teme iz društvenih znanosti - suosjećamo sa životom nekada i danas i jačamo društvene odnose (igre spoznaje, pozdravi) i matematiku, gdje prikazujemo i izvodimo brojeve, aritmetičke operacije, geometrijske oblike, krivulje i ravne crte s tijela ili dijela tijela., zatvorene i ne-zatvorene linije, ilustriramo simetriju, mjerne jedinice, klasificiramo. Aktivnosti učenja možemo koristiti i za obradu gradiva za učenje koje omogućava mogućnost kreativne interpretacije. Kroz pokret možemo učenicima približiti teme iz povijesti i povijesnih događaja, ilustrirati poeziju i razne narative. Kroz pokret možemo potaknuti učenike na pisanje zamišljenih spisa. Učenici bi prvo trebali inscenirati svoju priču, što će im pomoći da kasnije ispričaju priču, jer će opisi biti detaljniji jer će već imati fizičko iskustvo izmišljene priče. Proces razmjene pokreta i pisanja ili. govor može obogatiti rječnik i dopustiti da jezik oživi [3],[4].

U nastavi se možemo koristiti didaktičkim igrama pokreta, kroz koje konsolidiramo odabrane sadržaje. Poznajemo različite vrste pokreta u kojima djeca treniraju svoje motoričke sposobnosti i razvijaju druga područja u skladu s odabranim ciljevima. Igre pokreta mogu se podijeliti na pojedinačne igre i grupne igre ili igre u parovima.

Kavčič [4] navodi sljedeće setove igara pokreta za učenje matematike. Prvi set igara su igre pokreta s uputama. To su zabavne dječje igre kojima su pravila prilagođena i stavljena u matematički okvir. Drugi sklop igara su plesno-ritmičke igre s glazbom, gdje prevladava slobodno kretanje ili kretanje prema određenim obrascima, a tome dodajemo i matematičke probleme koje djeca rješavaju tijekom plesa ili pauze između dva ciklusa. Autor također spominje aritmetičke igre pokreta, gdje se igre odvijaju numeričkim redoslijedom, koji crtamo na zemlji. Spomenute igre pokreta mogu se prilagoditi i za druge predmete, na pr. Slovenski, učenje o okolišu, učenje stranog jezika.

Jedan od čimbenika koji utječe na uspjeh u učenju je također motivacija. Motivacija učenika može značajno utjecati na njegovo postignuće. Međutim, ako ne postoji odgovarajuća motivacija, čak ni izvrsne sposobnosti ne pomažu. Zbog toga podučavanje pokretom može pridonijeti uspješnijem učenju, jer je kretanje djeci prirodno i motivirajuće djeluje na njih. Ako učenici nisu motivirani, manje će aktivno sudjelovati u aktivnostima, a time i manje učiti. Često je potrebno pobuditi zanimanje učenika, jer će oni biti samo motivirani da sudjeluju, slušaju, postavljaju pitanja, razmišljaju o aktivnostima i nauče nešto novo. Naravno, prilikom planiranja aktivnosti učitelj mora uzeti u obzir i dob djece, razlike između njih i njihovo predznanje. Svaki odgajatelj motivira djecu na svoj način. To može učiniti uz pomoć lutaka, didaktičkih igara, zagonetki, slikovnica, torbi iznenađenja, s raznim web stranicama itd. Posebna vrsta igara su didaktičke igre. To su igre s pravilima koje razvijaju dječje mentalne funkcije i sposobnosti. Njima potičemo djecu da pažljivo promatraju, uspoređuju, broje, prepoznaju sličnosti i razlike u boji, veličini, obliku ... Dijete razvija i učvršćuje motoričke sposobnosti, osjetila, govor, mentalne sposobnosti, kreativnost, maštu, iskustvo i znanje. vršnjaci i također on sam. Naravno, dijete sve te osobine stječe normalnom igrom. Razlika je u tome što didaktičkim igrama želimo ispuniti određeni cilj koji smo prethodno postavili. Osim ciljeva, didaktičke igre sastoje se i od sadržaja, pravila i tijeka igre. Sadržaj uključuje upoznavanje djeteta s igrom i zadacima, a pravila su kratka, precizna i prilagođena djetetovim mogućnostima. Tijek igara mora biti privlačan djeci i motivirati ih da nastave raditi. Primjeri didaktičkih igara su domine, parovi, Crni Petar, godine-godine, labirinti, Čovjek se ne ljuti, križaljke, rebusi, zagonetke, kockice, pantomime, tihi telefon itd. [8].

Svaka igračka potiče učenje. Naime, o djeci ovisi hoće li određeni predmet koristiti kao igračku koju koriste u svojoj slobodnoj igri ili kao alat za razvijanje vještina i učenja, na pr. matematički pojmovi. Međutim, moramo biti oprezni, jer su visoko strukturirane didaktičke igre posebno dizajnirane, dijete može zadatak riješiti na specifičan način, pa tako i ograničavaju i inhibiraju djetetovu igru. Međutim, prilikom odabira didaktičkih igara, učitelji moraju biti oprezni da ih ne učine nezanimljivima; to se može dogoditi ako su prezahtjevni ili prelaki. Moraju zaustaviti igru u pravo vrijeme prije nego što se djeca umore ili umore. Stečeno znanje u didaktičkim igrama je dugoročno, jer djeca doživljavaju temu. Dobra didaktička igra u potpunosti preuzima dijete i uključuje sva njegova osjetila. Omogućuje mu testiranje na vlastitoj koži dok izaziva dijete i čini ga pažljivijim, a pojedinac ima osjećaj kontrole nad okolinom. Učenje kroz didaktičke igre stoga je zanimljivije i učinkovitije [7].

3. Zaključak

Nastavnicima je teško izaći iz okvira koje smo stekli tijekom svog obrazovanja. Ipak, pristupi i načini rada s djecom mijenjaju se tijekom godina i važno je da smo otvoreni za takve promjene. Vrlo je teško promijeniti način rada, jer to znamo i u tome smo dobri, iako bi drugačiji način rada mogao biti bolji. Nove stvari su nam nepoznate, pa je važno da smo dobro informirani o novim pristupima i načinima rada. Odgajatelji ne smiju zaboraviti da su djetetova primarna potreba kretanje i igra. Kroz igru i kretanje djeca upoznaju svijet oko sebe i uče. Dijete se najbolje sjeća stvari kad je u pokretu, jer različiti znanstvenici kažu da kretanje pozitivno utječe na rad mozga. U svom razredu pokušavam stvoriti fizičku atmosferu što je više puta dnevno moguće, bilo da učvrstim gradivo ili da upoznam novi materijal za učenje. Sam pogled na loptu koju držim u ruci stvara osmijeh na licima učenika jer znaju da je vrijeme za kreativan pokret. Uz takav odgoj i obrazovanje, dijete se bolje sjeća stvari, jer je bilo aktivno i u tijelu i umu.

4. Literatura

- [1.] Dolenc, P. (2015). Telesna samopodoba in gibalna/športna aktivnost mladostnikov. Koper: Univerzitetna založba Annales.
- [2.] Ellen Winner (2005). Nadarjeni otroci, miti in resničnost.
- [3.] Geršak, V. (2006). Plesno-gibalna ustvarjalnost. V *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk* (str. 53–93). Koper: Univerza na primorskem Pedagoška fakulteta.
- [4.] Kavčič Andrejka, R. (2005). Učenje z gibanjem pri matematiki : priročnik gibalnih aktivnosti za učenje in poučevanje matematike v 2. razredu devetletke. Ljubljana: Društvo Bravo.
- [5.] Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, 15. 5. 2006.
http://www.zrss.si/pdf/SSD_nadarjeni%20koncept.pdf
- [6.] Mrak Merhar, I., Umek, L., Jemec, J. in Repnik, P. (2013). Didaktične igre in druge dinamične metode. Ljubljana: Salve.

- [7.] Senica, M. (2009). Če otrok živi. V M. Kašnik-Janet (ur.), Da sije sonce: didaktične igre za razvoj otrokovih kompetenc na področju preprečevanja zasvojenosti (str. 13–16). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo
- [8.] Žagar, D. (2012). Drugačni učenci.
- [9.] Živec, S. (2015). Z gibanjem do pred opismenjevanja. V M. Željeznov Seničar (ur.), Gibanje in predšolski otrok: zbornik / VIII. mednarodna strokovna konferenca vzgojiteljev v vrtcih 2015. Ljubljana: MiB.

Stručni rad

UČENJE KROZ DIDAKTIČKE IGRE

Julija Grm

Osnovana šola Frana Roša Celje, Slovenija

Sažetak

Dječja igra aktivnost je koja se izvodi sama za sebe, ona je aktivnost koja mijenja stav prema stvarnosti, ona je aktivnost koja je iznutra motivirana, slobodna i otvorena i ugodna za dijete. Djeca stalno prikupljaju informacije, organiziraju ih, a zatim se igraju na osnovu stečenog znanja. Na temelju svog znanja, želje i usredotočenosti odlučit će što ih stvarno zanima i poigrati se s tim. U stvarima koje ih zanimaju njihove će se aktivnosti ponoviti, stječući tako iskustvo. Didaktičke igre utječu na djetetov mentalni razvoj, ubrzavaju ga i obogaćuju njegovo iskustvo. Imaju zanimljiv oblik za dijete, što ga posebno motivira za mentalne aktivnosti. Prilikom uvođenja didaktičkih igara moramo uzeti u obzir djetetovu razvojnu fazu, jer je važno da dijete dobro razumije pravila

Ključne riječi: igra, dijete, pravila, vrsta igara.

1. Uvod

Želja za igrom spontano se javlja kod djeteta. Upravo je njegova potreba najčešće usmjerena prema određenom cilju. Do njega želi doći na različite načine i tako nehotice svladava razne prepreke i obogaćuje se iskustvom. Iskustvo koje dijete stječe igrom nužan je uvjet za usporedbu, prosudbu i obrazloženje. U igri dijete poboljšava sposobnost opažanja, opažanja prostornih odnosa, prezentiranja i zaključivanja [2].

Dječja igra prilično je raznolika, varira ovisno o dobi djeteta i ovisno o tome s kim se igra. Igra se pojavljuje u različitim mjerilima i u različitim oblicima, a oni su također isprepleteni i povezani [3].

Unatoč činjenici da dječja igra ima svoja univerzalna obilježja i u usporedbi s drugim aktivnostima, svoje specifičnosti, mijenja se s godinama i razvojem. Klasifikacije dječje igre dijelom se razlikuju među autorima. To su razlike u broju različitih vrsta igara, u skupinama i podskupinama, njihovom imenovanju i obuhvatu sadržaja [5].

2. Središnji dio

Didaktičke igre utječu na djetetov mentalni razvoj, ubrzavaju ga i obogaćuju njegovo iskustvo. Imaju zanimljiv oblik za dijete, što ga posebno motivira za mentalne aktivnosti. Prilikom uvođenja didaktičkih igara moramo uzeti u obzir djetetovu razvojnu fazu, jer je važno da dijete dobro razumije pravila

Didaktičke igre možemo podijeliti u četiri skupine prema njihovim zadacima:

- Igre perceptivnog pokreta: namijenjene su razvoju osjetila i upoznavanju predmeta po obliku, veličini, razlikovanju predmeta po zvuku ...
- Igre za namjernu pažnju i brzu reakciju: imaju zadatak reagirati na dijete pravodobno i brzo.
- Igre za namjerno pamćenje i obnavljanje i učvršćivanje dječjeg znanja: ove igre zahtijevaju mentalnu aktivnost. Oni pomažu u razvoju kvantitativnih koncepata, razvrstavanju predmeta, razvrstavanju i rasporedu prema boji, obliku ili

količini. Uključuju skrivanje predmeta ili drugačiji prostorni raspored. Dijete se sjeća određenog predmeta ili osobe, sortira životinje, njihovu mladunčad ili staništa, dodaje dijelove koji nedostaju predmetima, vraća rečenice ...

- Slagalice: koje djeci skreću pozornost na karakteristike i svojstva predmeta i pojava i pomažu u oblikovanju pojmova [4].

Ciljeve koje postižemo u didaktičkim igrama mogu oblikovati odrasli ili djeca. Ciljevi koje smo unaprijed postavili postižu se kroz didaktičke igre. Dijete tako podnosi, prepoznaje i prihvaća pravila koja su unaprijed dogovorena, utvrđena i prihvaćena kroz aktivnost. Dijete se više-manje slijedi pravila koja smo postavili, budući da didaktičke igre karakteriziraju atraktivni sadržaji. Povećavaju djetetovu motivaciju, zanimanje i pažnju, a istodobno kombiniraju kognitivni, socijalni i emocionalni aspekt djetetovog razvoja. Uče dijete da slijedi upute, potiču strpljenje, samokontrolu, samokritičnost i neovisnost. Također treba naglasiti da didaktičke igre potiču djetetovo razmišljanje i opušteno rješavanje problema te omogućuju prilagodbu. Dakle, dijete može promatrati učinke svog ponašanja kroz igraće aktivnosti. U didaktičkim igrama u prvi plan stavljamo konkretne ciljeve koji se mogu na kraju kvalitativno provjeriti i vrednovati. Dakle, ciljevi vezani uz određenu temu mogu se stvarno i realno sažeti i saznati koja su nova znanja djeca stekla kroz igru . Ciljevi koje postižemo u didaktičkim igrama moraju se pažljivo planirati, potrebno je znati je li igra namijenjena provjeri znanja, učvršćivanju znanja ili upoznavanju s novim znanjima, odnosno u kojem ćemo dijelu tematskog seta igru koristiti [3].

Ciljevi postignuti didaktičkim igrama:

- razvijati osjetila,
- poticati promatranje i usporedbu,
- pridonijeti namjernom pamćenju,
- naznačiti koncentraciju i brzu reakciju,
- obogatiti maštu,
- objединiti stečeno znanje i iskustvo i obogatiti djetetovo iskustvo,

- pomoći u oblikovanju djetetovog karaktera (ustrajnost, disciplina, neovisnost, suradnja s drugima),
- olakšati socijalizaciju,
- promicati mentalni razvoj djece[4].

3. Zaključak

Kad se odgajatelj / učitelj odluči na didaktičku igru, njegov je zadatak motivirati djecu na aktivnost. Materijal koji pruža mora biti poznat djeci, a isto se mora primjenjivati i na pravila koja se moraju davati jasno i nedvosmisleno. Zadaće koje igra sadrži odgojitelj može podijeliti, ali ih mogu podijeliti i sama djeca, ovisno o njihovim socijalnim vještinama. Igra se prvo može izvesti eksperimentalno pa odgojitelj provjerava jesu li djeca razumjela pravila i tečaj. Igre postižu svoju svrhu ako je dijete zainteresirano, ali kad interes popusti, bolje je igru završiti i ponoviti kasnije. Odgajatelj / učitelj također mora uzeti u obzir da igre u kojima dijete dugo čeka da bi došlo u red nisu primjerene, jer je motivacija puno kraća. U didaktičkim igrama koje imaju natjecateljski karakter mora biti posebno oprezan i dosljedan u provođenju pravila.

4. Literatura

- [1.] Bognar, L. (1987). Igra pri pouku na početku šolanja. Ljubljana.
- [2.] Čelič, A. (2007). Igre nekoč in danes. Kulturna dediščina v kurikulumu vrtca. Ljubljana: Skupnost vrtcev Slovenije.
- [3.] Kocjančič, M. (2002). Didaktične igre neprisiljeno disciplinirajo. Katarina.
- [4.] M., in Krajnc, M. (2015). Otroška razigranka: učbenik/priročnik za modul Igre za otroke v programu Predšolska vzgoja. Velenje: Modart založba Slovenije.
- [5.] Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (2006). Psihologija otroške igre: od rojstva do vstopa v šolo. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.

Stručni rad

UČENJE I ISTRAŽIVANJE ŠUME KROZ IGRU

JULIJA GRM

Osnovana šola Frana Roša Celje, Slovenija

Sažetak:

Djecu neodoljivo privlači svijet prirode, znatiželjna su, nezasitna i dive se i najmanjim detaljima. A upravo je svijet prirode mjesto na kojem dijete može istraživati, riskirati, ojačati samopouzdanje i pobjeći u svoju maštu. Šuma je mjesto koje ima sve karakteristike kvalitetne i zanimljive igre. Dijete se u njemu može slobodno kretati, ima sav potreban materijal za igru i s bogatom teksturom, mirisima, zvukovima nudi razna osjetilna i emocionalna iskustva. Dijete je sposobno sa svojom znatiželjom istražiti šumu do suštine. To je kognitivni put, put iskustvenog učenja, jer dijete dolazi do informacija svim osjetilima. Nije dovoljno samo promatrati, on također želi dodirivati stvari, drobiti ih, proučavati, kušati ...

Ključne riječi: divljač, šuma, znanost, znatiželja.

1. Uvod

Dječja igra aktivnost je koja se odvija nakon djetetove unutarnje motivacije. Bez nje ne bi bilo sretnog djetinjstva. Dijete ima pravo na igru. Djeca se ne igraju s namjerom da razviju svoje sposobnosti ili naprave proizvod trajne vrijednosti. Igraju kako bi zadovoljili unutarnju potrebu. Kroz igru dijete uči biti neovisno, iskreno, samo kontrolirano, podređeno svojim zahtjevima. Dijete povezuje iskustva stečena u igri i na njima uči. Igra je najbolji način da dijete sazrije. U igri također uči o fizičkom okruženju i pravilima koja njime upravljaju. Na temelju stečenog iskustva stvara koncepte, uči razmišljati i pokušava riješiti probleme s kojima se susreće. Igra omogućuje djetetu da upozna vršnjake, nauči se suočavati s drugim ljudima, stekne toleranciju, drugarstvo, obzirnost, osjećaj suradnje. Igra ima značajan utjecaj na djetetov tjelesni rast, na razvoj njegove inteligencije, na stjecanje iskustva i znanja, na djetetov emocionalni život i na njegov razvoj u društveno biće. Kada se dijete igra, vježba i jača mišiće i živce, ono stječe razne vještine, uči o svojim sposobnostima.

2. Središnji dio

Igra utječe na dijete učeći kroz igru što znači iskrenost među ljudima, kako se očituju istina i hrabrost. Kroz igru dijete suosjeća s različitim ulogama koje promatra kod odraslih. Pokazuje emocije prema njima koje su ili pozitivne ili negativne.

Znanstvene igre strukturirane su aktivnost i uključuju aktivnu ulogu odrasle osobe. U igri postoje upute i okviri, a oni također uključuju nekoliko različitih načina razvoja i tako djeci omogućuju kreativnost. Njihova je svrha doživjeti prirodu i učenje [1].

U prirodoslovno-didaktičkim igrama djeca stječu prirodoslovna iskustva, vještine i znanja. Ove igre potiču dijete da koristi različita osjetila i tako produbljuje djetetovo iskustvo prirode i čini to iskustvo jačim i trajnijim. Djeca također razvijaju prirodoslovne vještine dok pažljivo promatraju, uspoređuju i opisuju te se tijekom igara susreću s nepoznatim predmetima i materijalima, te ih se stoga potiče da

prihvate nove informacije jer žele znati više. Dakle, učenje se temelji na stvarnom iskustvu koje proizlazi iz djetetove inicijative, a ovo je učinkovit put do trajnog i korisnog znanja. Djeca razvijaju svoju kreativnost u znanosti i didaktičkim igrama. Ovdje su najprikladnije igre bez unaprijed oblikovanih ciljeva i metoda, ali čak i djelomično strukturirane igre omogućuju izražavanje djetetove kreativnosti. Likovi iz bajkovitog svijeta mogu nam pomoći, ali moramo ih pažljivo i promišljeno uključiti u igru. Djeca brzo preuzimaju priče i bajke koje odgajatelj može koristiti za učenje, vodeći računa da konačni učinak donosi prirodnu istinu [2].

Također razvijaju komunikacijske vještine i jezik, jer potiču djecu na razmjenu ideja, razmjenu mišljenja, pronalaženje zajedničkih rješenja i slaganje. Dijete također razvija motoričke vještine, jer igra uključuje kretanje po neravnom, raznolikom terenu, prelazak grana i cjepanica, preskakanje potoka, savijanje ispod debelih grana, svladavanje skliskih ili strmih površina ... [1].

Tijekom didaktičkih igara djeca formiraju stav prema prirodnom okruženju, jer se često mogu vratiti u kut šume gdje im se sviđa, tamo se dobro osjećati, vezati za to i uspostaviti poseban odnos. Za njih to može biti mjesto na kojem se osjećaju sigurno i kod kuće, a istovremeno im nudi novi izazov. Pozitivno iskustvo u prirodnom okruženju zasigurno ostavlja traga u djetetovom formiranju odnosa prema prirodi.

Cilj znanstvenih sadržaja u predškolskom razdoblju nije samo da djeca mogu dosljedno slijediti upute u praktičnim aktivnostima, već i da znaju planirati za sebe. Djetetovo znanje postaje sve više i više organizirano kako razvija prirodno-znanstvene postupke i uči koncepte. Što više konkretnih predmeta imaju na raspolaganju, to će im okoliš biti bogatiji i bit će više prilika za upoznavanje, otkrivanje i istraživanje [4].

3. Zaključak

Najbolji način za postizanje ciljeva iz znanstvenih sadržaja je pomoći djeci da se zaljube u prirodu. Ako su s njom u stalnom pozitivnom kontaktu i ako je mogu aktivno istraživati i upoznavati, naučit će je poštivati i voljeti. Tamo gdje djeca imaju tu priliku, razvijaju odnos s poštovanjem prema prirodi i žele je održavati i brinuti se o njoj.

4. Literatura

- [1.] Kos, M. (2013). Začetno naravoslovje ob didaktičnih igrah v naravnem okolju. Okoljsko izobraževanje za 21. stoletje –znanstvena monografija. Maribor: Pedagoška fakulteta.
- [2.] Kos, M., Jerman, J. (2012). Izkušnje z živim v zgodnjem otroštvu-pot do znanja in pozitivnega odnosa do narave. V Duh, M. (Ur), Ekološka in etična zavest skozi edukacijski odnos do narave in družbe –znanstvena monografija (str. 99–109). Maribor: Pedagoška fakulteta.
- [3.] Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (2006). Psihologija otroške igre: od rojstva do vstopa v šolo. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete
- [4.] Skribe -Dimec, D. (2007). Naravoslovne škatle. Modrijan: Ljubljana.
- [5.] Petek, D. (2013). Zapiski s predavanj: Didaktika spoznavanja naravnega okolja.

Stručni rad

ZNANOST KAO POTICAJ ZA KREATIVNI POKRET

Marjetka Novak

OŠ Frana Roša Celje, Cesta na Dobrovo 114, Celje

Sažetak

Kreativni pokret aktivan je pristup učenju i poučavanju različitih sadržaja uz pomoć tijela. Definiran je kao pristup ili način rada u kojem djeca kretanjem izražavaju, oblikuju i stvaraju različite obrazovne sadržaje. Učenici u prvoj trijadi imaju veliku potrebu za kretanjem. Psihologija razvoja odavno je utvrdila da kretanje snažno utječe na mentalni razvoj. Događaji u prirodi i izravan kontakt s živom i neživom prirodom motiviraju djecu na otkrivanje novih načina kretanja, razvijanje orijentacije u tijelu i učenje o značenju izraza pokreta. Uvođenjem pokreta kreiramo opuštenu dobrobit, istodobno potičući djetetov socijalni, emocionalni, psihomotorni i intelektualni razvoj.

Ključne riječi: pokret, priroda, kreativni pokret, studenti.

1. Uvod

Kada govorimo o kreativnom pokretu kao pristupu učenju i poučavanju različitih sadržaja kurikuluma, oslanjamo se na dva područja; s jedne strane kretanjem, a s druge umjetnošću. U provedbi kreativnog pokreta u školskom prostoru to su dvije nerazdvojne cjeline, jer pristup zagovara proces učenja, gdje koristimo pokret, ali s druge strane, kroz pokret se također izražavamo i osobno rastemo. Pristup tako istodobno postiže ciljeve područja kretanja i polja umjetnosti u smislu integracije ili interdisciplinarne integracije.

2. Središnji dio

Najčešće aktivnosti djeteta su igra, kretanje i stvaranje. Potrebe za kretanjem i igrom najvažnije su kod djeteta [1]. Za dijete je važno da se igra svojim pokretom i fizički istražuje svoju okolinu. Djeca se kreću spontano i prirodno. Nitko ih, primjerice, ne uči kako se valjati po travi. Iskustva s pokretima i plesom mogu pomoći integriranju tjelesnog i emocionalnog, čime se dijete ili odrasla osoba osposobljava za primjereniji odgovor na okolinu [2].

Sve što je živo motivira djecu. Često primijetimo dijete širom otvorenih očiju, ponekad čak i usta, s visokim stupnjem koncentracije, koje je potpuno uronjeno u iskustvo u kontaktu sa živima. Ovu fazu karakterizira snažna uključenost djetetovih emocija. U takvom stanju dijete je vrlo prijemčivo za prihvaćanje svega novog. U prirodnim znanostima polazimo od izravnog iskustva. Ovo je najuspješniji način podučavanja znanosti. Visoka razina motivacije, uključivanje svih osjetila i osjećaja u izravno iskustvo omogućuje trajno i korisno znanje i tvori osobni odnos prema iskustvu. Rana znanost su boje, oblici, glasovi, mirisi, osjećaji ... Riječi su ovdje gotovo nepotrebne. Kretanje u prirodi jedna je od najočitijih pojava uočenih u živoj prirodi (kretanje životinja, biljaka), kao i u neživoj (protok vode u potoku, kretanje oblaka ...). Zbog toga je priroda bogat izvor obrazaca i poticaja kroz kretanje. Divljač ima posebno snažan utjecaj na djecu. Doživljavaju ga svim svojim osjetilima i cijelim svojim tijelom. Žele maziti prirodne predmete, doživljavati ih u pokretu, mirisati ih ... Dječje emocije snažno su uključene u doživljavanje prirode. Često možemo primijetiti da djeca u kontaktu sa životinjom spontano počinju oponašati njezino kretanje. Osjećaju potrebu da prožive emocionalno snažno iskustvo. Učitelj bi trebao poticati takvo izražavanje pokreta. Pritom dijete može uputiti na još pažljivije promatranje. Učitelji i studenti trebali bi znanje prikupiti izravno na izvoru, u prirodi ... Videozapisi, knjige, časopisi - sve je to od sekundarne važnosti i ne može biti jedini izvor učenja o prirodoslovnim temama, ali može biti vrlo dobra nadogradnja u izgradnji na temelju izravnog iskustva. Jedan od glavnih zadataka učitelja je omogućiti učenicima što veći boravak na otvorenom. Već spontana igra oko drveća, grmlja i livadskog bilja potiče dječju znatiželju. Da bi učitelj mogao dijeliti strast prema prirodi, u sebi mora pažljivo njegovati svoju osjetljivost prema prirodi. Samo na taj način moći će podijeliti svoje oduševljenje prirodom s djecom. Naš je osnovni cilj stvoriti odnos s poštovanjem

prema prirodi, jer će ta djeca jednog dana donositi odluke u vezi s upravljanjem okolišem i zaštitom prirode.

Uz aktivnu tjelesnu aktivnost, u kreativnom kretanju važno je i smirivanje i opuštanje duha i tijela. Kroz razne meditativne igre učenici se smiruju i prenose osjećaj unutarnjeg mira na ostale učenike u grupi. Nedavna istraživanja o neurozama izvješćuju da mozak dobro funkcionira samo ako ga s vremena na vrijeme "isključimo". Korištenjem tehnika opuštanja omogućujemo učenicima da bolje razumiju cjelinu. Međutim, učenike ne treba prisiljavati na vježbe opuštanja. Važno je da studenti uvijek imaju priliku artikulirati svoje osjećaje koje proživljavaju tijekom ovih vježbi [2].

Djeca svijet doživljavaju mnogo meditativnije od odraslih. Dok se igraju, usredotočuju se na samo jednu aktivnost i lako zaboravljaju na svoju okolinu i uranjaju u dijalog s biljkama i životinjama, vide različita bića iz bajke i razgovaraju s igračkama. U vježbama opuštanja djeca se uče smiriti i usredotočiti na jedno, što im u današnje vrijeme jako nedostaje [4].

Tehnike opuštanja pozitivno utječu na uključivanje učenika u skupinu, smanjuju agresivnost, povećavaju toleranciju i doprinose boljem razumijevanju među školskim kolegama i mogu se koristiti u gotovo svim fazama procesa učenja, u svim predmetima [1].

3. Zaključak

Učitelji su prilično upoznati s konceptom kreativnog pokreta. Njihovi su stavovi uglavnom pozitivni, a upotreba kreativnog pokreta u odnosu na odabrani obrazac prilično je visoka. Kreativni pokret smanjuje negativne učinke i stres kod učenika i učitelja i pruža bolju pozitivnu energiju. Ovakvim pristupom upoznajemo djecu sa suradnjom, rješavanjem problema u grupi, međusobnim poštovanjem, različitosti, tolerancijom i prijateljskim odnosima. Mislim da je s uvedenim kreativnim pokretom dobrobit u učionici puno bolja. Izvrsna je metoda kojom učenicima možemo omogućiti cjelovit razvoj i pomoću koje učenici doživljavaju gradivo na drugačiji način. Također, na kraju lekcije koja se odvijala kreativnim pokretom možemo reći da smo učinili nešto pozitivno za sebe, za svoje tijelo i dušu i napustili nastavu s osmijehom na licu.

4. Literatura

- [1.] Geršak, V. (2013). Utelešena učna vsebina: z ustvarjalnim gibom do trajnega znanja. Vzgoja izobraževanje.
- [2.] Kroflič, B. (1999). Ustvarjalni gib – tretja razsežnost pouka. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče učiteljev. Ljubljana: Založba ZPS d.o.o.
- [3.] Marjanovič Umek, L., Zupančič, M. (ur.) (2004). Razvojna psihologija. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- [4.] Menih, K., Srebot, R. (1996). Potovanje v tišino. Sprostitutvena vzgoja za otroke. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- [5.] Schmidt, G., Kos M., (2010). Plesno izražanje in naravoslovje. Ljubljana: samozaložba.

Stručni rad

MOTIVACIJA KOD NAJMLAĐE DJECE

Simone Golež, dipl. vzg.

OŠ Vojnik, Prušnikova 14, 3212 Vojnik

Sažetak

Pokret je osnovna ljudska potreba. Redovito i dovoljno vježbanja donosi niz pozitivnih blagodati za pojedinca tijekom svih dobnih skupina, uključujući zaštitu i jačanje ljudskog zdravlja, kako fizičkog, tako i mentalnog. Posebno je važan kod djece i adolescenata, jer utječe na njihov cjelokupni razvoj. U djeteta koje se redovito i dovoljno kreće, to će imati pozitivan učinak na razvoj i zdravlje kostiju i zglobova, mišića, motoričkih sposobnosti (hodanje, trčanje, skakanje, skakanje, preskakanje, penjanje, bacanje) i razvoj fine motorike vještine. Njihovi roditelji igraju veliku ulogu u bavljenju djetetom sportom. Pružaju djetetu prvi kontakt s okolinom i imaju veliku odgovornost za njegovo rano učenje. Dijete te podatke dobiva posebno pokretom, koji predstavlja najprimarniju i najprirodniju potrebu i utječe na sva područja njegovog razvoja, od kognitivnih do emocionalnih i socijalnih.

Ključne riječi: pokret, ples, razvoj.

1. Uvod

Živimo u vremenu kada djeca veći dio dana provode u vrtiću, pa moramo slijediti sve njihove razvojne potrebe, uključujući potrebu za kretanjem i igrom. Ples ima brojne pozitivne osobine kao što su tjelesna aktivnost, kreativnost, socijalizacija, opuštanje, podešavanje vlastitog tijela, emocionalnost i još mnogo toga. Dijete se izražava plesom, zabavlja se i komunicira lakše nego riječima. Jednostavno kretanje otkriva se kod bebe, kasnije dijete uči skakati, trčati, penjati se i također plesati. Od velikog je značaja u razvoju djeteta ples. Mnoga istraživanja pokazuju da se razvoj odvija na takav način da djeca prvo kontroliraju pokrete glave, zatim trupa i na kraju donjih ekstremiteta. Budući da se djeca vole puno igrati, kretati i stvarati, vrlo su znatiželjna i otkrivaju svijet oko sebe kroz iskustvo stečeno pokretima. Posebno se žele uspoređivati s drugima i mjeriti svoje sposobnosti.

2. Središnji dio

Za dijete je ples igra u kojoj kroz život uči o životnim vrijednostima koje mu donose samozadovoljstvo, opuštenost i radost, prijateljstvo, povjerenje, sposobnost komunikacije [6]. Djeca pokušavaju spontano izraziti glazbu pokretom. Takve igre također ubrzavaju i jačaju samoinicijativu, opuštanje i prilagodbu, a istovremeno se dijete navikava gledati druge i slijediti pravila međuljudskih odnosa u grupi. Ples se tiče pokreta, radosti, opuštanja, komunikacije, estetskog iskustva itd. Istovremeno.

Potreba djeteta za kretanjem urođena je, a izraz tijela prirodan je za djecu. Pokret i izražavanje tijelom opuštaju, zadovoljavaju i čine ih sretnima. Djeca se slobodno kreću, igraju se svojim tijelom i spontano su kreativni [6].

Dječje tijelo djeluje kao primatelj, posrednik i izvođač dok prima i reagira na kinestetičke, ritmičke i socijalne podražaje. Dijete počinje biti svjesno svog tijela i raznolikosti svojih pokreta, vremena i prostora, a prije svega različitih mogućnosti

korištenja svoje energije. Razvojem motoričkih sposobnosti razvija se cjelokupna sposobnost upravljanja tijelom, što uvelike ovisi o kontroli kretanja i uvjetuje kognitivni, emocionalno-socijalni i psihomotorni razvoj [6].

Ples je dio ljudske kulture tisućama godina i poznat je svim poznatim kulturama u svijetu. Ples je neverbalni jezik koji komunicira misli, percepcije, osjećaje, osjećaje, iskustva, sklonosti, čežnje i razumijevanja mnogim gestama i pokretima, držanjem i pokretima, pokretima, izrazima lica i izrazima očiju. U sebi nosi kulturnu misiju, priliku za kontakt s umjetnošću i zabavom. To je dio općeg obrazovanja ljudi. Ples je oblika sportske aktivnosti pogodan za djecu različite dobi, koji pozitivno utječe na mnoga dječja obilježja. Ples je u Sloveniji vrlo popularan, kako među mladima, tako i među starijim osobama. Mnoge plesne škole nude široku paletu plesnih programa za mlade i starije. Nažalost, nekima je plesnoj aktivnosti teže pristupiti, jer je vježbanje obično naplativo, a u ruralnim područjima ponuda plesnih aktivnosti često je ograničena. Vrtići i osnovne škole već imaju ples koji je uključen u osnovni kurikulum, ali nažalost često se ne izvodi. Preporučuje se da se djeca upoznaju s osnovnim elementima plesa u vrtiću i školi, a ako ih to zanima, onda se upišu u dodatne plesne aktivnosti. Ljudsko je tijelo stvoreno za kretanje. Kretanje je čovjeku jednako važno kao i voda i hrana. Uz pomoć ovog univerzalnog jezika, koji je već prisutan kod dojenčadi i pojavljuje se u svim fazama razvoja, mi se također izražavamo. Ples je samo jedan od oblika izražavanja emocija. Zato je danas, kada se djeca kreću i bave sportom puno manje nego prije godina, još je važnije usmjeravati svoju djecu na plesne aktivnosti, jer im na taj način omogućujemo kretanje, izražavanje svojih osjećaja kroz ples i razvoj motoričkih sposobnosti.

Dakle, ples nije samo funkcija mišića, već koordiniranje pokreta, percepcija ritma glazbe i koordinacija pokreta, fleksibilnosti tijela, emocija, razmišljanja, ritma i zvuka.

U prošlosti su se ljudi više družili, a njihova okupljanja na raznim zadacima i praznicima vrlo su često bila praćena narodnom pjesmom i plesom. Često su plesali dok su pjevali, ponekad uz instrumentalnu pratnju glazbenika, ponekad bez pjevanja i sviranja glazbenika. Ples i plesna tradicija kulturna su baština koju i mi djeca moramo upoznati. Plesom se djeci može približiti narodna tradicija. U vrtiću se ples može uključiti u aktivnosti kojima izvodimo rajal i igre prstima narodnog podrijetla. Proces učenja plesa vrlo je važan kod djece. Učitelj, odgojitelj

predstavlja ples. Može plesati sam ili koristiti video. Pokazuje i opisuje kraće završene plesne faze i broji u njihovoj izvedbi. Nakon toga slijedi oponašanje učenika tijekom brojanja, koje se može zamijeniti pjevanjem pjesme na sljedećem ponavljanju. Ako ples ima nekoliko slika ili plesnih pozornica, djecu učimo prvo prvu, zatim drugu, zatim kombiniramo to dvoje i tako postupno gradimo ples. Da bi odgajatelji djecu podučavali plesnoj kreativnosti, ona također moraju biti sama tjelesno aktivna, imati dobar osjećaj za ritam i biti glazbeno obrazovana. Odgajatelji moraju biti primjer prirodnog i lakog ponašanja. Ako se znamo kretati slobodno i bez napora, takvu ćemo povratnu informaciju dobiti i od djece. Međutim, ako se ne volimo kretati i nismo opušteni, djeca se neće poznavati i moći će se opustiti. Suština plesne aktivnosti uglavnom je u tome što odgajatelj vježbe osmišljava što je moguće neovisnije i maštovitije i ne ponavlja uvijek već dane primjere. Uz sve to, posebnu pozornost treba posvetiti nervoznoj i nemirnoj djeci. [3].

3. Zaključak

Plesna edukacija omogućuje pojedincu da se samozataji i sudjeluje u grupi na nekoliko načina: uključiti se u jedan skupni pokret (npr. U igri raja), preuzeti određenu dužnost u grupi (npr. Ulogu u dramskoj dramatizaciji) , aktivno sudjelovati u stvaranju pokreta.

Ples nam omogućava da istražimo vlastite motoričke sposobnosti i načine na koje se izražavamo. Njime stječemo nova znanja o sebi, o svojim kolegama plesačima, o grupi; istodobno raste osjećaj samopouzdanja i samopotvrđivanja. Prema V. Geršak [1] ples u određenoj fazi djetetovog razvoja jedan je od najpopularnijih oblika zabave, zabave i humora, a cilj mu je opuštanje.

4. Literatura

- [1.] Geršak, V. (2007). Važnost poučavanja i učenja kroz plesno-pokretne aktivnosti u vrtiću i osnovnoj školi. Suvremena pedagogija.
- [2.] Kroflič, B., Gobec, D. (1995). Igra - pokret - stvaranje - učenje. Novo mjesto: Pedagoški horizonti.
- [3.] Paulin, M. (1971). Kretanje i ritmičko obrazovanje predškolske i mlađe školske djece. Ljubljana: Zavod za školstvo SR Slovenije.
- [4.] Rupnik, V. i Rupnik, U. (2014) .Plesna umjetnost. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
- [5.] Zagorc, M. (2006). Ples u modernoj školi: prve tri godine I. Ljubljana: Fakultet sporta, Zavod za sport.
- [6.] Zagorc, M., Vihtelič, A., Kralj, N., Jeram, N. (2013). Ples u vrtiću. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za obrazovanje.

Stručni rad

UČENJE JEZIKA KROZ IGRE POKRETA

Simone Golež, dipl. vzg.

OŠ Vojnik, Prušnikova 14, 3212 Vojnik

Sažetak

Kreativni pokret omogućuje otoku raznoliko učenje i kretanje, djeluje cjelovito na dijete i omogućava mu da se razvija u svim dimenzijama, sposobnostima i znanju s mnoštvom zadataka kretanja. Sudjelovanje i natjecanje stalni su pratitelji igara u pokretu, jer se učenici moraju neprestano dogovarati o pravilima i provedbi igre, a uz to se nalaze u situacijama u kojima se žele dokazati. Tijekom igre učenici spontano stječu znanje, prihvaćajući i slijedeći pravila te učeći pobjeđivati i gubiti. Uvođenjem pokreta kreiramo opuštenu dobrobit, istodobno potičući djetetov socijalni, emocionalni, psihomotorni i intelektualni razvoj. Učenje stranog jezika postaje izuzetno važno u modernom društvu, jer je znanje stranog jezika uvjet za uspješnu komunikaciju, a u većini slučajeva i za uspješnu karijeru zbog stalne globalizacije i miješanja kultura.

Ključne riječi: pokretne aktivnosti, strani jezik, učenje, kreativno kretanje.

1. Uvod

Djeca kroz pokret mogu istraživati sebe, osjećati vlastito tijelo, percipirati unutarnja iskustva i kreativno ih bacati. Na taj način jačaju samopouzdanje, osjećaju unutarnje zadovoljstvo i ispunjenje. Kreativnim pokretom može nam dati svoju stvarnu sliku misli i iskustava, što mu kasnije omogućuje lakše artikuliranje događaja. Definiramo ga kao način rada gdje je pokret sredstvo motiviranja, objašnjavanja i ostvarivanja određene supstance. Kreativno učenje koje se odvija pokretom uključuje ilustraciju pokreta, didaktičke igre pokreta, ritmičke igre pokreta, dramatizaciju pokreta, plesno izražavanje, igre pokret-raja i aktivnosti opuštanja pokreta. Kreativni pokret proizlazi iz činjenice da djetetu očajnički trebaju pokreti u igri kako bi mu pomogla u otkrivanju svijeta. To je sredstvo kojim je integracija prvih riječi stranog jezika moguća na svim područjima. Kreativni se pokret razlikuje od ostalih pristupa učenju koji uključuju kretanje (npr. Euritmija, fono mimika) po tome što je kreativnost u prvom planu, a ne ograničava učenike i učitelje svladavanjem specifičnih obrazaca kretanja. Učenici mogu spontano i vlastitom maštom povezati pokret s drugim izražajnim sredstvima (glasom, riječju, sredstvima različitih umjetnosti itd.) [4].

2. Središnji dio

Svaki učitelj zna da mora biti dobro upućen u teoriju kako bi mogao učinkovito prenositi znanje u praksi. Pogotovo kada podučava strane jezike u ranom razdoblju, neophodno je da učitelj poznaje i razumije različite teorije učenja i poučavanja, jer neadekvatno podučavanje ne šteti samo daljnjem učenju stranih jezika, već može ugroziti sposobnost prvog materinji jezik. Strani se jezik u ranoj fazi u europskim zemljama pojavljuje sve ranije u školskom sustavu, najčešće integriran, zajedno s drugim predmetima.

Globalni ciljevi učenja stranog jezika u ranoj fazi su:

- studenti za cjeloživotno učenje jezika;
- pripremiti studente za kasniju komunikaciju na stranom jeziku;

- pobuditi u učenika pozitivan stav prema drugim jezicima i poštivanje drugosti (Fojkar, 2009). Funkcija pokreta na stranom jeziku omogućuje studentima:

- ohrabriti sugovornika;
- zamijeniti jezične probleme;
- uspostaviti privremene odnose između govornika;
- kontrolirati jezične oblike stranog jezika.

Breda Kroflič [4] spominje četiri skupine kreativnih pokreta u učionici: igre pokreta i raje, pantomima, spontane i usmjerene igre uloga, dramatizacija plesa i govora i didaktičke igre pokreta. Takve se igre koriste i u učenju stranog jezika.

Igre pokreta i radže već su dio sportskog i glazbenog obrazovanja: Abraham ima sedam sinova, kraljice, koliko je sati?, Prekrasni bijeli ljiljan, ... Igre pokreta i radže imaju veliko društveno značenje, jer se učenici pridružuju grupi koristeći govor, pjevanje i kretanje, uz poštivanje pravila igre.

Pantomima je ilustracija i uprizorenje određenih glagola, imenica, pridjeva itd. Izvođači pantomime zahtijevaju da točno oponašaju različite događaje, pa je također važno pažljivo promatrati, stvoriti mentalnu sliku i prenijeti je u formaciju pokreta. Promatrači također moraju pomno promatrati kretanje i stvoriti mentalnu sliku uz pomoć udruga. Važan dio pantomime je da promatrači artikuliraju stvorenu mentalnu sliku. Također je važna aktivnost u nastavi stranih jezika (posebno teme poput hobija, životinja ili zanimanja koja "pozivaju" na kretanje).

Spontane i usmjerene igre uloga, pokreti, ples i dramatizacija govora aktivnosti su u kojima učenici cjelovito izvode različite stvarne ili izmišljene sadržaje (pokretne i verbalne) (npr. Postavljanje dijaloga na tržnici, u TV emisiji, sastanci starije dame insceniranje raznih književnih djela, izmišljenih priča, događaja iz novina, dramatizacija tijekom čitanja učitelja itd.).

Motoričke didaktičke igre su igre koje su oduzete iz različitih obrazovnih područja (npr. Sportsko obrazovanje, glazbeno obrazovanje) i prilagođene predmetu i ciljevima učenja. Možemo ih izmisliti sami ili zajedno s djecom: Fox, što

voliš jesti?, Bojice, postoji li čvrsti most?, Nestašni mačići i psići, štene bez patke, Jake, gdje si? ...

Korištenje pokreta u nastavi stranih jezika služi za interakciju povezanosti tijela, misli i osjećaja i pomaže u provjeri tih veza kroz igru. Takve aktivnosti pomažu smanjiti strah i zaključiti da tijelo nije prepreka, već vrsta pomoći u korištenju jezika. Uz to, ples i pokret imaju karakteristiku prolaznosti koja je usporediva s prvim fazama igre, gdje je naglasak na aktivnosti, a ne na proizvodu. U plesu pokret postoji, a zatim nestaje. To nekim studentima daje osjećaj sigurnosti.

Jezik je predmetno područje u kojem je kreativni pokret itekako dobrodošao. Raznim igrama kreativnog kretanja učenici se orijentiraju u prostoru i tako se navikavaju na pisanje. Osim toga, obučeni su u kretanju u govoru, stvaranju dijaloga, prihvaćanju književnih djela i drugim situacijama, pisanju i oblikovanju slova tijelom te radu s različitim gramatičkim sadržajima (npr. vrstama riječi). Također mogu vježbati čitanje i razviti svoje vještine slušanja uz razne kreativne igre pokreta.

U svom radu *Minds in Motion*, Susan Griss [3] iznosi konkretne primjere integracije kreativnog pokreta u pojedina osnovna područja osnovne škole, koje je testirala više od dvadeset godina:

- Interpunkcijski znakovi: na ploču napišite rečenicu bez interpunkcijskih znakova. Dogovorimo se o tome kakav će pokret značiti određeni interpunkcijski znak (npr. Uvijeno u kuglu predstavlja točku, napeti i uspravni uskličnik itd.). Učitelj čita rečenicu, a učenici svojim tijelima ilustriraju interpunkciju. Učitelj koji je radio s Grissom rekao je da učenici koji nisu dosljedno postavljali interpunkciju više nisu imali ovih problema nakon ove vježbe pokreta.

- Glagol, imenica i pridjev: učitelj govori riječi različitih vrsta riječi (imenice, pridjevi, glagoli). Ako je riječ imenica, učenici je ilustriraju u obliku kipa s tijelom, ako je riječ o pridjevu koji pomiču u mjestu, ako je to glagol, ilustriraju ga dok se kreće kroz prostor. Na stranim jezicima studenti se često susreću s točnim i netočnim glagolima, koji im često stvaraju probleme, jer zahtijevaju puno ponavljanja. Učitelj pokazuje sliku koja ilustrira određeni glagol, a učenici u grupi glagolom svojim tijelom: jedan u sadašnjosti, drugi u prošlosti i treći u prijedlogu.

Vrijeme glagola može se naznačiti u koloni (glagol u sadašnjem vremenu ispred, zatim glagol u prošlosti i glagol u prijedlogu straga). Ako je to nepravilan glagol, učenici ga fizički izražavaju sjedeći, a ako je točan, podnose ga. Na kraju, svi izgovaraju sva tri oblika glagola u jedan glas (u refrenu).

- Sinonimi i antonimi: učitelj na papir napiše riječ, a učenici tijelom ilustriraju svoj antonim.

- Kreativno pisanje: učenici se kreću u različitim emocionalnim stanjima i predstavljaju različite ljude u pojedinačnim emocionalnim stanjima. Tada zapisuju svoje osjećaje.

Uz aktivnu tjelesnu aktivnost, u kreativnom kretanju važno je i smirivanje i opuštanje duha i tijela. Kroz razne meditativne igre učenici se smiruju i prenose osjećaj unutarnjeg mira na ostale učenike u grupi. Korištenjem tehnika opuštanja omogućujemo učenicima da bolje razumiju cjelinu. Susan Griss ističe da je kao i početak važan i kraj lekcije, a ako studenti lekciju završe s previše živahnih aktivnosti, obično im nedostaje koncentracije u sljedećim satima, pa sugerira da su mirni zaključci i tehnike opuštanja vrlo važne prikladno [3]. Evo nekoliko primjera tehnika opuštanja koje se mogu koristiti u nastavi stranih jezika:

- Meditacija bojama (vrlo pogodna za bavljenje ili učvršćivanje boja na stranom jeziku): uključujemo umirujuću glazbu i vodimo učenike u svijet duginih boja dok pripovijedaju. Istodobno, uzimamo u obzir karakteristike boja prema načelima bioenergetike (npr. Crvena potiče energiju, narančasta kreativnost, žuta ravnoteža emocija itd.).

- Pažljivo slušajući: učenici sjedaju u krug i počinju pričati zanimljivu priču ili čitati književno djelo. Kad osjetimo da su učenici sa zanimanjem slušali, počinjemo govoriti tiše. To radimo toliko dugo da na kraju samo šapnemo. Takvom se vježbom produbljuje koncentracija učenika, a uz to su osposobljeni za pažljivo slušanje, što je još važnije pri poučavanju stranog jezika.

- Promatranje predmeta (prikladna vježba za bavljenje ili učvršćivanje pridjeva na stranom jeziku): učenici sjede u krugu. U sredinu postavimo zanimljiv predmet koji učenici promatraju oko dvije minute. Fokusiraju se samo na temu i ne daju se omesti. Promatraju njegovu boju, oblik i veličinu. Također se može rukovati. Na kraju opisuju predmet, stariji učenici koji već dobro pišu također mogu zapisati svojstva predmeta koji su promatrali.

3. Zaključak

Učenici pismenost započinju na svom materinjem jeziku, pa je pismenost na stranom jeziku puno lakša i brža. Mislim da je s uvedenim kreativnim pokretom na satovima engleskog jezika osjećaj u učionici puno bolji. Izvrsna je metoda kojom učenicima možemo omogućiti cjelovit razvoj i pomoću koje učenici doživljavaju gradivo na drugačiji način. Na različite načine želim da se studenti slobodno izraze i kasnije, ako žele, artikuliraju svoje iskustvo. Važno je da ih se što manje vodi i ostavlja im da sami pronađu rješenja. Uključujući kretanje na stranom jeziku, otkrivam da učenici lakše i brže uče nova znanja. Zbog opuštenosti, ugodne atmosfere i suradnje među učenicima, učenje stranog jezika kroz tjelesne aktivnosti intenzivnije je i aktivnije te pomaže u boljem pamćenju rječnika i informacija. Redovito uključivanje pokreta u nastavu također smanjuje zaborav riječi. Nalazi pokazuju da kreativno kretanje smanjuje negativne učinke na učenike i učitelje. Daje im bolju pozitivnu sliku o sebi.

4. Literatura

- [1.] Batistič Zorec, M. (2006). Teorije v razvojni psihologiji. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- [2.] Dagarin Fojkar, M. (2009). Modeli poučevanja tujega jezika v otroštvu – pregled stanja v Evropi in drugje po svetu. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [3.] Griss, S. (1998). Minds in Motion: A Kinesthetic Approach to Teaching Elementary Curriculum. Portsmouth : Heinemann.
- [4.] Kroflič B. (1999), Ustvarjalni gib - tretja razsežnost pouka

Stručni rad

MODERNA TEHNOLOGIJA ZA PRAĆENJE TJELESNE AKTIVNOSTI

Jure Vračun, prof. tjelesnog odgoja

Srednja šola Slovenska Bistrica

Sažetak

Slovenija je jedna od zemalja Europske unije u kojoj su učenici i studenti, zbog epidemije koronavirusa COVID-19, najdulje imali nastavu na daljinu. Za nastavnike tjelesnog odgoja ova je situacija predstavljala velik izazov, posebno u pogledu praćenja aktivnosti koje su provodili učenici. Srećom, tehnologija na području praćenja tjelesne aktivnosti jako se razvila posljednjih godina, tako da pomoću nje možemo dobiti mnogo korisnih povratnih informacija o količini i kvaliteti izvršene tjelesne aktivnosti.

Ključne riječi: fitnes-aplikacije, pametni satovi, narukvice, trake za mjerenje otkucaja srca

1. Uvod

Vježbati samostalno može biti teško. Aplikacije mogu potaknuti tjelesnu aktivnost kod svih onih koji ne žele ili ne mogu posjetiti sportske dvorane, teretane... U epidemiji koronavirusa COVID-19, osim vrhunskih sportaša koji su mogli trenirati, praktički smo svi ostali dovedeni u situaciju da je bilo potrebno pronaći unutarnju motivaciju kako bismo svoje tijelo potaknuli na tjelesnu aktivnost. To je posebno teško kada tjelesnu aktivnost treba izvoditi kod kuće. Srećom, na tržištu je mnogo aplikacija za praćenje tjelesne aktivnosti koje prate gotovo svaku tjelesnu aktivnost, uključujući i spavanje.

2. Fitnes-aplikacije i nosivi fitnes-uređaji

Tržišta fitnes-aplikacija i nosivih uređaja za fitnes brzo se razvijaju. Nosivi fitnes-uređaji bilježe brz rast, a mogućnosti praćenja tjelesnih aktivnosti poboljšavaju se iz godine u godinu. Narukvice i trake, trake na prsima za mjerenje otkucaja srca, značke, pametni satovi, i još neočekivanije stvari poput sportskog grudnjaka s monitorom za mjerenje otkucaja srca i čarapa s ugrađenim senzorima tlaka, mogu pratiti sve: od trčanja do vrijednosti pada na tlo, brzine hranjenja...

2.1. Oprema (hardver) u aplikacijama za praćenje tjelesne aktivnosti

Uređaji za praćenje tjelesne aktivnosti, uključujući pametne telefone, oslanjaju se na različite senzore koji prenose zdravstvene podatke u mobilne aplikacije.

2.1.1. Brzinomjeri (akcelerometri), žiroskopi i kompasi

Moderni nosivi fitnes-uređaji i pametni telefoni uključuju komponente za praćenje kretanja ili brzinomjere (akcelerometre), žiroskope i kompase. Žiroskop je uređaj koji pomoću Zemljine gravitacije određuje orijentaciju predmeta u svemiru. Kompas određuje kardinalni smjer, a brzinomjer (akcelerometar) mjeri ubrzanje s obzirom na početak kretanja, kraj kretanja i njegov intenzitet.

Uređaji za praćenje pokreta (tragači pokreta) koriste se za mjerenje hodanja, trčanja, vožnju biciklom i plivanje. Pomoću prikupljenih podataka pametni satovi i aplikacije mogu izračunati brzinu, kadencu, prijeđenu udaljenost i potrošene kalorije. Narukvice i pametni satovi također mogu nadzirati stanje spavanja uz pomoć akcelerometara.

Akcelerometri (brzinomjeri), žiroskopi i kompasi mogu biti tri odvojena dijela hardvera ili se mogu kombinirati u zajednički senzor pokreta.

2.1.2.GPS

GPS-prijamnik, ugrađen u fitness-tracker (tragač), dragocjena je značajka za trkače, bicikliste i planinare. Sve renomirane fitness-aplikacije usmjerene na trčanje, poput *Runtastic*, *RunKeeper* i *Strava*, učinkovito su uvele GPS tehnologiju.

GPS koristi trideset satelita kako bi korisnicima omogućio planiranje rute. Zna njihov točan položaj i mjeri brzinu.

2.1.3. Barometarski visinomjeri

Barometarski visinomjer pouzdanija je i preciznija GPS alternativa za praćenje nadmorske visine. Visinomjer prati nadmorsku visinu na temelju mjerenja atmosferskog tlaka i prikuplja podatke o nadmorskoj visini kada ste na stazi ili se penjete stepenicama.

2.1.4. Optički mjerači otkucaja srca

Iako postoje neki pojasevi na prsima koji koriste EKG senzore (poput Polar H10) za mjerenje otkucaja srca, većina uređaja za praćenje tjelesne aktivnosti danas se oslanja na optičke senzore.

Optički mjerači otkucaja srca koriste LED senzore za praćenje promjena zasićenosti krvi propuštajući svjetlost kroz kožu na određenim mjestima, na primjer: na zapešću, prstu, bicepsu, čelu ili uhu. Mjerači otkucaja srca mogu biti samostalni ili ugrađeni.

2.1.5. Senzori temperature kože i galvanskoga odgovora kože

Ako korisnici žele znati koliko se znoje i kako im se temperatura mijenja tijekom fitnes aktivnosti, uređaji koji im to omogućuju mogu im pružiti ove podatke u stvarnom vremenu. Monitori galvanskoga odgovora kože omogućuju korisnicima mjerenje razine stresa i daju im točnije podatke o otkucajima srca.

2.1.6. Senzori bioimpedancije

Bioimpedancija mjeri otpor tjelesnog tkiva na male količine električne struje. To omogućuje uređajima da uhvate niz fizioloških signala, uključujući brzinu otkucaja srca, brzinu disanja i galvanski odgovor kože. Bioimpedancija zahtijeva znatno manje snage za istu razinu preciznosti u usporedbi s optičkim senzorima, a koriste je vrhunski tragači aktivnosti, poput narukvica *Jawbone UP3* i *UP4*.

2.1.7. Senzori vanjske svjetlosti

Ovi senzori otkrivaju i kontinuirano mjere količinu svjetlosti u okolišu. Njihova percepcija svjetlosti odgovara ljudskom oku. Cilj takvih senzora je automatski prilagoditi svjetlinu zaslona i smanjiti naprezanje očiju. Ovi senzori svjetlosti naširoko se koriste u modernim pametnim telefonima.

2.2. Mane uređaja za praćenje tjelesne aktivnosti

Unatoč širokom rasponu podataka koje uređaji za praćenje tjelesne aktivnosti mogu mjeriti i prikupljati, vrlo malo uređaja nudi interpretativnu analitiku koja zapravo može poboljšati život ljudi. Uspješne fitnes-aplikacije trebale bi se usredotočiti na integriranje i analizu podataka te pružanje učinkovitih povratnih informacija.

Osiguravanje točnosti i sigurnosti podataka te motiviranje korisnika među glavnim su brigama programera aplikacija za zdravlje i fitnes.

2.2.1. Preciznost

Neke studije pokazuju da uređaji za praćenje tjelesne aktivnosti i pametni satovi dobro mjere otkucaje srca u mirovanju ili u oporavku. Međutim, ovi su uređaji manje precizni kako se intenzitet vježbe povećava. Uz to, istraživači su otkrili da neki popularni uređaji mogu precijeniti broj kalorija, potrošenih tijekom šetnje, za više od pedeset posto.

Najbolji uređaji koriste složene algoritme koji analiziraju kretanje kako bi utvrdili kojim se aktivnostima bavite i u skladu s tim promijenili interpretaciju vaših otkucaja srca.

2.2.2. Sigurnost

Uređaji za praćenje tjelesne aktivnosti postaju sigurniji, no neki su i dalje upitni. Nažalost, uređaji za nadzor tjelesne aktivnosti, poput ostalih uređaja povezanih s Internetom, ne mogu biti sto posto sigurni.

Studija Sveučilišta u Edinburghu sugerira da bi trebalo poboljšati sigurnost uređaja za praćenje tjelesne aktivnosti kako bi se bolje zaštitili osjetljivi korisnički podatci. Dva su problematična područja:

- poruke koje se prenose između uređaja i poslužitelja u oblaku, mogu se presresti
- šifriranje se može zaobići i dobije se pristup pohranjenim podacima.

2.2.3. Motivacija

Uređaji za praćenje tjelesne aktivnosti ne čine čuda. Činjenica da ih nosite, ne liječi vas. Zbog toga je važno u svoju aplikaciju za fitness uključiti neke funkcije koje mogu motivirati ljude za zdrav život.

Uređaji za praćenje tjelesne aktivnosti mogu povećati motivaciju korisnika pružanjem podrške u zajednici, mogućnostima praćenja napretka... Neke fitness-aplikacije koriste društvene elemente i elemente igre za motiviranje korisnika (*Strava, Fitocracy, Zombies, Run!, in Pact...*).

2.3. Ključne značajke uređaja za praćenje tjelesne aktivnosti koje treba uzeti u obzir prilikom odabira

Funkcionalni uređaji za praćenje tjelesne aktivnosti su skupi. Što više senzora i mogućnosti praćenja dodate na svoj uređaj, to je skuplji. Pri odabiru uređaja potrebno je obratiti pažnju na pet ključnih značajki koje on mora sadržavati:

• Bežična sinkronizacija

To omogućuje uređaju slanje podataka u mobilnu aplikaciju u stvarnom vremenu dok korisnik vježba.

- **Obavijesti o aktivnostima**

Push obavijesti (PUSH poruke) obavještavaju korisnika kada je vrijeme za aktivnost ili kada je postigao postavljene ciljeve.

- **Otpornost na vodu**

Ova je značajka neophodna jer je potrebno uzeti u obzir da će se korisnik znojiti tijekom vježbanja.

- **Minimalno jednogodišnje jamstvo**

Davanje jamstva proizvođača korisniku osigurava povjerenje.

- **Uniseks dizajn**

3. Zaključak

Bez obzira koju motivaciju ili svakodnevni poticaj trebate za postizanje ciljeva tjelesne aktivnosti, postoji aplikacija koja vas može gurnuti u pravom smjeru. Ako tražite načine za poboljšanje zdravlja ili promjenu načina života, možete birati između mnogih aplikacija za mršavljenje, poboljšanje tjelesne spremnosti, izvrsnih aplikacija za meditaciju, opuštanje...

4. Literatura

- [1.]PG Magazine. URL: <https://www.pcmag.com/picks/best-workout-apps> (11.12. 2020.)
- [2.]Yalantis. URL: <https://yalantis.com/blog/what-activity-tracking-technology-is-used-in-fitness-app-development/> (studeni 2020.)
- [3.]Magazine Online. URL: <https://sl.n-life.org/1381-gyroscope-in-the-phone-how-to-understand-what-it-is.html>

Stručni rad

RAZLIČITOST NAS UČI PRIHVAĆANJU – DRUGAČIJA DJECA UČE NAS SUOSJEĆANJU

Žana Vračun, prof. likovne umjetnosti

OŠ Angela Besednjaka Maribor

Sažetak

Odgojne vještine roditelja 21. stoljeća koji slijede tragove prethodnih generacija, doslovno su zakazale. Svjedoci smo velikih energetske promjena na Zemlji. Današnje obrazovanje moramo prilagoditi promjenama u energiji i barem pokušati razumjeti misiju djece novog doba. To znači da krećemo na potpuno nove putove, koji tek sada idu prema nama.

Ključne riječi: djeca novog doba, planet Zemlja, urođeno ili izvorno ponašanje, volja, istina

1. Uvod

Planet Zemlja puca po šavovima i treba pomoć. Mogu ga spasiti samo duše s višim dimenzijskim svijestima koje su sposobne sve ujediniti u univerzalno jedinstvo. Na Zemlji se rađaju drugačija djeca, djeca s višim vibracijama, a to su posebna, takozvana zvjezdana djeca. Njihova je misija podići našu svijest i povezati naše srčane čakre te širiti mir, radost i ljubav na našem planetu. Želim pomoći roditeljima, učiteljima i, naravno, zvjezdanoj djeci da našu suradnju učinimo prijateljskom i razumljivom.

To su nadarena djeca, naši duhovni savjetnici, koja su nam došla pomoći. To nisu djeca koja mirno sjede u školskim klupama, tiha su poput miševa i predano slušaju. Kad bi takva djeca bila u većini u svim školama, nikad ne bi došlo do velikih revolucionarnih promjena. Morate biti svjesni da su vam ovi 'problematični' učenici došli s namjerom otvoriti vaša zaključana srca i pomoći osjetiti suštinu života s kojim ste i sami izgubili dodir. Oni su ovdje da vas probude, stoga budite zahvalni za svakog 'problematičnog' učenika. Uz njih ćete spoznati tko ste i zašto ste ovdje. Iskreno se zapitajte što vam poručuju.

Mi, učitelji, već godinama primjećujemo da su djeca drugačija i neka nas doslovno izbacuju iz kolosijeka. No, upravo su zato ovdje da naprave čarobni zaokret u našem starom, uvriježenom načinu razmišljanja. Oni su ovdje da nas nauče što više lekcija. Neke nećemo razumjeti, a za mnoge nećemo ni znati da su lekcije.

Draga zvjezdana djeca, stara ili mlada, dopustite mi da vas utješim: nema ničeg lošeg u tome da vidite ili čujete nešto što drugi ne vide ili ne čuju.

2. Škola kao uzrok bolesti i djece s urođenim ponašanjem

Za urođena odstupanja bića u ponašanju koristit će se vrijednosno neutralan pojam izvorno ili urođeno ponašanje. Kad znamo razlikovati ovo ponašanje od mentalne krize, promijenjene osobnosti uslijed velikih opterećenja ili zbog povećane reakcije na tjelesnu bolest, tada smo svjesni problema prijelaza. Terapeuti vrlo dobro poznaju u patološku sliku transformirano izvorno ponašanje.

Mnogo je djece koja u početku nisu bolesna i nemaju nikakav poremećaj. Međutim, budući da izlaze iz okvira zbog svog posebnog percepcijskog stila, stila učenja i komunikacije, s vremenom postaju iscrpljeni i slomljeni. Razlog tome je u nerazumijevanju ljudi oko sebe te u nepromišljenim i obrambenim reakcijama koje djeca u ljudima pobuđuju svojom prisutnošću.

Često su im upućeni zabrinuti, žalosni i tragični pogledi. Stalno im se daje do znanja da takvi kakvi jesu, nisu prihvaćeni. Kako bi to osoba trebala tolerirati?

Put patnje često započinje u drugoj ili trećoj školskoj godini. Škola igra sve važniju ulogu u vremenu i prostoru. Jednoga dana posebno dijete postaje nesretno, nemotivirano, frustrirano, duboko razočarano, dijete koje se paranoično opire ili se pokušava izolirati i osamiti. Zbog dugotrajne duševne patnje može doći do različitih tjelesnih zdravstvenih problema. U adolescenciji moramo posebno paziti na takve slučajeve jer je uništen osjećaj vlastite vrijednosti najgori proročki znak adolescentne krize.

Suočeni smo s ključnim pitanjem: Postoji li doista mnogo disfunkcionalne djece u našem lijepom novom svijetu? Trebamo li si uopće postaviti takvo pitanje? Ili bi bilo bolje reći da su ova, visokomotivirana djeca i djeca obdarena velikim unutarnjim bogatstvom, neshvaćena u svojoj posebnosti?

U današnjoj situaciji djeca mogu biti pod takvim pritiskom da im ne preostaje ništa drugo nego da se odupru ili, u najgorem slučaju, ozbiljno razbole. Stajalište da je sve više djece opterećeno nedostacima te da ih treba pravilno prilagoditi i voditi prema zahtjevima i potrebama pristojnog i poslušnog novog svijeta, tipičan je prijedlog duha strojeva. Velika, vrlo velika većina onih za koje se smatra da imaju poremećaje prilagodbe, nesigurni su i potrebna im je zaštita iz gorenavedenih razloga.

Ipak, u temeljnim crtama svoje volje, oni su sto puta zdraviji od prilagođenog normalnog građanina koji skoro više ne zna što mu nedostaje da bi se osjećao kao cjelovita osoba. Njegova je čežnja prešla u tišinu. Njegov je unutarnji plesač u okovima, više se ne zna čuditi ni igrati.

Ukratko: socijalizacija takozvanog samoodricanja te proces otupjelosti uspješno su provedeni. Sve to donekle utječe na nas.

Pitanje je poštenosti i iskrenosti u percepciji samoga sebe. Zastrašujuće velik dio odnosa kod čovjeka današnjice je zakržljao. S druge strane, čovjek bi trebao biti društveno, slobodno i kreativno biće. Morali bismo biti zahvalni što nam sve više i više djece pomaže razumjeti vlastitu poruku, a to je:

Trebali biste pobjeći iz kaveza svijesti, svojih 'uređenih odnosa', jer u ovom podneblju više ne možemo rasti i napredovati!

Opterećujući slučajevi? Životni neuspjesi? Mentalno bolesni? Nasljedno manjevrijedan naraštaj?

Ovakva vrsta etiketiranja u načelu je bezobrazna čak i za takozvane mentalno hendikepirane osobe. S obzirom na urođeno ponašanje djeteta, definitivno će biti jasno koje tragične pristranosti leže iza takvog defektološkog imenovanja. Istina je da mnogi od vas pate u životnim vezama koje smatramo normalnima i prikladnima. Došli ste to razbiti i zato također puno riskirate.

2.1. Kako učitelj treba uspostaviti distancu prema simpatiji i antipatiji?

Mora gledati srcem.

Možda zvuči otrcano, ali djeluje. Ako želite postati 'učitelj novog, zlatnog doba', obavezno morate početi raditi na sebi. Učitelji bi nastavu trebali začiniti osmijehom koji ih ništa ne košta, a čini čuda. Obogaćuje onoga kome je namijenjen, a ne osiromašuje onoga tko ga daruje. Zasjeja poput sunčeve zrake i sjećanje na njega ostaje zauvijek. Nitko nije toliko bogat ili toliko siromašan da si to ne bi mogao priuštiti. Pomoću njega svi mogu imati koristi. Osmijeh donosi sretna lica, zahvalne poglede zadovoljne djece, pomaže u mnogočemu. To je odmor za umorne, putokaz za izgubljene, iskra svjetlosti za tužne i najučinkovitiji lijek protiv bijesa. Ne može se ukrasti, kupiti, isprositi, posuditi jer ima svoju iscjeliteljsku moć samo kada se daje.

Autoritet u starom smislu više nije dovoljan. Potrebno nam je tolerantno, ambiciozno razmišljanje potkrijepljeno dobrotom. To uključuje neustrašivost. Možda ne mogu razviti interes za određenog čovjeka jer se bojim njegovog ponašanja? Tko je skloniji konvencionalnom, instinktivno će na odstupanja

reagirati antipatijom. Uvijek će osjećati razlike i posebnosti kao neobične i uznemirujuće. Takva osoba ni na koji način ne bi trebala biti učitelj ili odgojitelj djece u vrtićima, školama. I nikako terapeut.

(Preuzeto od Henninga Köhlera – Poremećaji u ponašanju ili urođeno ponašanje, 2012.)

Živahno, nestašno dijete znači zdravo dijete. Zdravo dijete je znatiželjno dijete. Znatiželjno dijete je bistro dijete, a ono zna razmišljati svojom glavom. Svatko tko zna misliti, logički rasuđivati, povezivati različita znanja, brinuti se o sebi i drugima, također zna odvojiti žito od korova. Takvo dijete ima svoje mišljenje, koje nije nužno u skladu s vašim mišljenjem, što nije ni loše. Ako ste dobar učitelj, bit će vam drago da imate takve učenike koji se usude biti vaš ravnopravan sugovornik. To su mudre duše u malim tijelima. Takvo dijete nije podložno kalupu čoporativnog instinkta.

Činjenice pokazuju da postoji hitna potreba za pojednostavljenjem školskog sustava i usađivanjem snažne volje maloj djeci da mogu izvršavati svoju misiju. U djeci gajimo snažnu volju samo ustrajnim i opetovanim izvođenjem određenih svakodnevnih aktivnosti koje jačaju snagu volje.

Na primjer:

- zalijevanje cvijeća, povrća
- brisanje prašine
- briga o životinjama, kućnim ljubimcima
- usisavanje
- pranje posuđa
- čišćenje kupaonice i WC-a,
- rad u vrtu, košenje, orezivanje
- priprema doručka ili ručka
- vješanje rublja
- sport

- sviranje instrumenta
- glačanje odjeće
- odnošenje i pobiranje smeća
- pečenje kruha i kolača
- ubiranje plodova
- pospremanje drva za zimu.

Dijete bi trebalo redovito obavljati barem jedan od kućanskih poslova kako bi se naviklo i preuzelo odgovornost za svoj rad.

Ustrajnost, ponavljanje i aktivnost zajedno stvaraju snagu volje.

3. Zaključak

Treba ulagati u sebe! Svi koji već (svaki dan) redovito meditiraju, znaju o čemu govorim. Redovita meditacija svakodnevna je rutina učitelja novog doba. Na svijet su dolazile i dolaze duše koje će sve sustave promijeniti do temelja. Sve staro će se promijeniti i ništa više neće biti kao što je bilo.

Istinu možemo spoznati tek kad smo se – barem donekle – preselili u srce. Sve dok smo u energijama uma, previše smo zauzeti energijama usporedbe, potvrde i dokazivanja, stoga uopće ne dolazimo do razlike između istine i iluzije. Kad se naša svijest ili životna energija presele u srce, više ne mislimo da je najvažnije ono što se događa izvan nas, već iznutra. Tada se pitamo što od ovog 'tjelesnog života' služi našem unutarnjem razvoju, a što ne. Time počinjemo razlikovati istinu od iluzije. Primijetit ćemo da smo sve više predani radu iz srca, što ujedno postaje naša najveća strast, radost i misija.

Radite stvari koje vam otvaraju srce. Sve ostalo – prijatelji, ugled, novac ... slijedi samo po sebi. Sada je došlo to vrijeme.

4. Literatura

1. Vračun, Ž. (2016.). Učitelj 'zlate' dobe ima sočutno srce

Stručni rad

TKO JE UČITELJ NOVOG DOBA?

Žana Vračun, prof. likovne umjetnosti

OŠ Angela Besednjaka Maribor

Sažetak

Učitelji staroga kova imali su i, nažalost, još uvijek imaju problem s time da mogu od svojih učenika i sami mnogo naučiti. Naime, mnogi još uvijek učenike gledaju kao mlade ljude bez nekog znanja. Nisu svjesni da su upravo ovi učenici došli s namjerom kako bi i nastavnici uz njih iskusili nove lekcije. Za ovakav način razmišljanja trebat će proći još mnogo vremena, ali mislim da je proces promjene započeo prije nekoliko godina.

Ključne riječi: učitelj staroga kova, mlade duše, tinejdžeri, meditacija

1. Uvod

Učitelji staroga kova mišljenja su da samo oni nešto znaju. Iz vlastitog iskustva znam za nekoliko slučajeva koji zbog lošeg samopoštovanja u svojoj učiteljskoj karijeri nikada nisu dijelili petice, naravno, pod izgovorom da samo 'Bog zna za pet' i slične gluposti. Takvi učitelji nanose ogromnu štetu svojim učenicima – najvjerojatnije zbog vlastitih ograničenja, nekreativnosti, pristranosti, neznanja, zavisti ili neprofesionalnog rada. Oni učenicima ruše samopouzdanje i time grade svoju moć. To su učitelji koji odlaze na posao za koji će dobiti plaću i ovdje za njih sve završava – završenim školovanjem u ovom su životu završili svoje obrazovanje. Zapravo, takvih učitelja nema malo! To su u biti uplašene osobe, a njihovi postupci govore o njima samima. Međutim, oni toga nisu svjesni. Učenici za njih odabiru razne nadimke i često se šale na njihov račun.

2. Djeca su ogledala

'Problematicni učenici' postavljaju ogledala učiteljima.

U svakom slučaju, učitelj bi trebao zaći u pozadinu 'problema' i pristupiti djeci na pravi način. Između učitelja i učenika nastanu dva udaljena brijega. Kad učitelj nema sklonosti na zanimljiv i nadahnjujuć način pokušati spojiti brjegove mostom, jaz se povećava i – što je najgore – kod djeteta uzrokuje otpor. Dječji mozak nisu prazne posude koje bi učitelji napunili znanjem, već vatra koju bi trebalo zapaliti. Misija učitelja je motivirati i nadahnuti učenike, ali mnogi to nisu u mogućnosti. Odgovaraju uvredama, ogorčenjem, osvetom, agresijom jer sve doživljavaju na osobnoj razini.

Neka mi netko kaže kako možete impresionirati mlade ako ste kiselog lica, bilo na satu kemije, fizike, gramatike engleskog jezika, matematike ili bilo kojeg drugog predmeta?!

Prvo i najvažnije, učitelj mora biti zadovoljan sobom jer zrači energiju oko sebe u prostor. Ljudi su vibracijska bića. Mladi odmah opaze s kojom vibracijom učitelj ulazi u učionicu. Na temelju njegova raspoloženja razvijat će se atmosfera u učionici. Vjerujte mi, to djeluje! Učitelji, stoga, moraju naporno svakodnevno raditi na svom osobnom rastu i održavati dobro raspoloženje u učionici, ali i u svojim domovima. U našim školama, međutim, svakodnevno svjedočimo nezadovoljstvu djece i 'iscijeđenim' učiteljima. Nešto se hitno mora promijeniti.

U djece predškolskog razdoblja prevladava instinkt za oponašanjem. Ono što dijete vidi, oponaša – čak i vjerovanja ljudi koji ga okružuju.

Moralne osobine i vrijednosti ljudi oko njega presudne su, stoga, za njegovu budućnost. Ako u svom okruženju gleda same gluposti, ne piše mu se dobro.

U dobi od sedam godina probudi se drugi instinkt i dijete je željno učenja. U svemu što učitelj radi, govori, dijete uči. Ono traži podršku u učitelju, želi mu potpuno vjerovati. U njemu bi trebalo vidjeti pozitivan autoritet. Pravi se autoritet ne može postići silom i strogošću, ali isto tako ni popuštanjem. Djeca poštuju samo onog učitelja kod kojega osjećaju prihvaćanje, naklonost, povjerenje, poštovanje.

Tijekom puberteta kod tinejdžera se probudi nova potreba za razumijevanjem i testiranjem u svim područjima života. Oko sebe treba ljude koji će mu bez autoriteta i u prisnom odnosu pokazati put do znanja i aktivnosti – samo tako će pronaći svoje mjesto pod suncem.

Mala su djeca snažna, suptilna, sofisticirana bića, stoga su najčišća ogledala. Prilagođeni su emocionalnoj razini, stoga spontano i iskreno reaguju na energije koje osjećaju. Ne kriju ništa. Ako odrasli govore laž i ne ponašaju se u skladu s osjećajima koji ih prožimaju, djeca uskoro osjete taj raskorak i odgovore na nj. Njihovi odgovori pokazuju nam odraz naših iskrivljenih osjećaja. Međutim, ako emocije pokažemo iskreno, bez prikrivanja, ona se, začudo, smire i otvore nam se. Istina i sklad između osjećaja i riječi umiruju djecu. Mnogi roditelji misle da je bolje zaštititi djecu od svojih negativnih osjećaja. Možda mislite da ih možete prevariti, ali moram vas razočarati. Ona sve znaju, iako vi uporno čuvate svoju istinu. Ona su poput svojevrsnog duha koji sve zna, zato budite iskreni ili barem pokušajte biti

iskreni sa svojom djecom. Ona osjećaju na drugim razinama i vrlo često, ponekad čak i bolešću, reagiraju na vaše potisnute, neiživljene emocije. Prelistajte memoriju i brzo ćete shvatiti da ova izjava vrijedi. Dokazano i potvrđeno iz mog vlastitog iskustva i iskustva djece mnogih mojih klijenata!

Djeca trebaju samo model ljudskog bića koje doživljava različite osjećaje i koje je iskreno s njima u svakom trenutku. To im omogućuje da se vole takvi kakvi jesu te da prihvate i ugodne i manje ugodne osjećaje u sebi.

Učitelj također griješi i ispravno je ako se za svoje pogreške iskreno ispriča. Na taj će način steći poštovanje, povjerenje i vjerodostojnost. Ali, mnogi učitelji lažu i prikazuju se djeci kao mjerilo ideala i nepogrešivosti. Takav učitelj sigurno neće osigurati poštovanje kod djece.

Svi u sebi imamo dva vuka: crnog i bijelog. Prema staroj indijanskoj legendi, crni vuk predstavlja zlo: ljutnju, laž, zavist, mržnju, pohlepu, strah, tugu i nemoć... Bijeli vuk pak znači: dobrotu, ljubav, radost, zahvalnost, iskrenost, poštenje, odanost, nadu, jasnoću. A koji vuk dominira? Onaj kojega hraniš.

3. Učitelj novog doba ništa ne uzima osobno

Učitelj novog doba osoba je koja sebe i mlade duše pretvara u blistave kristale te upravo tako dopušta mogućnost da mladi poučavaju i njega samoga.

Više od deset godina predajem u raznim školama kao profesorica likovne umjetnosti i sjećam se slučaja kada je razigrani učenik jednom rekao svom novom učitelju da je budala.

Odgovor uvrijeđenog učitelja bio je, naravno, osoban; nikako nije mogao shvatiti kako se učenik usudio tako nešto reći. Učitelj je upao u zamku koju nazivamo osobnom važnošću, najvišim izrazom sebičnosti. Kada neki događaj uzmete osobno, poistovjetite se s onim što je rečeno. Međutim, ako riječi ne shvatite osobno, postajete imuni na emocionalnu prljavštinu koja vam je izrečena.

Učitelj novog doba reagirao bi humorom i stvar preokrenuo tako da bi kroz smijeh riješio ovakvu situaciju, a odgojni trenutak imao bi mnogo veću težinu nego u prvom slučaju. Bolje je zanemariti negativne odgovore, iako se možda tada nalazite usred pakla. Svakako ne odobravam neprimjereno ponašanje, no ovo je dijete, odnosno adolescenta nešto dovelo do takvog ponašanja.

Jeste li se ikada kao učitelj pitali što se događa s određenim djetetom? Pati li možda zbog obiteljskih sukoba (obiteljsko nasilje, zlostavljanje, droga, alkohol...), bolesti ili financijskih problema? Možda mu majka ili otac umiru, možda mu samo treba pažnja koju ne prima kod kuće, ili je jednostavno previše umoran od svega što ima na ramenima?

Pitate li se ikada zašto je došlo do neprimjerenih reakcija djeteta?

Koliko ste puta pristupili djetetu koje ima problema s vašim predmetom i pitali ga što misli o vama i predmetu koji predajete? Jeste li ga pokušali motivirati ili ste ga dodatno povrijedili svojim arogantnim, sveznajućim ponašanjem?

Ako se ovo ne pitate, i sami imate velikih problema s empatijom. Kao učitelj, uvijek biste se trebali zapitati što radite pogrešno da se učenici tako ponašaju prema vama. Ako ćete se s izazovima boriti na mudriji način, s više humora i emocionalne zrelosti, što se očekuje od odrasle osobe, ali nažalost to nije uvijek tako, moći ćete se nositi s neugodnim situacijama mnogo uspješnije nego prije. Odrasli žele, odnosno zahtijevaju da se učenici ponašaju zrelo, a mnoge situacije pokazuju da to ne znaju raditi ni oni sami, koji to sve traže od djece. I krug je zatvoren.

Kada stvari shvatite osobno, reagirate tako da grčevito branite svoja uvjerenja i uvrijedite se ako se vaš sugovornik ne slaže s vama. Toliko želite biti u pravu i dokazati svoje, da solite pamet svima koji imaju drugačije mišljenje od vas. Ego je taj koji želi imati sve pod kontrolom. Problem većine ljudi je taj što ne kontroliraju svoje emocije. A budući da ih ne kontroliraju, upravo su emocije te koje kontroliraju njihovo ponašanje. Kada se ne kontroliramo, kažemo sve što ne bismo željeli, radimo ono što ne bismo željeli činiti. Zbog toga morate naučiti kontrolirati svoje osjećaje jer ćete samo tako imati dovoljno osobne snage u prevladavanju svojih

sjena. Što ćete više njegovati voljene dijelove svoje osobnosti i odupirati se prestrašenom dijelu, to će se vaša osobnost sve više usklađivati s vašom dušom. S vremenom će prestrašeni dijelovi osobnosti izgubiti kontrolu nad vama, a oni voljeni djelovati će bez ograničenja. Strah nestane, zamjenjuje ga jednakost, opraštanje, jasnoća. Vaši odnosi se transformiraju. Superiornost se povlači pred poštovanjem. Inferiornost nestaje i vi ste ispunjeni zahvalnošću, radošću, blaženstvom.

Budite uzor i dobar primjer onoga što sami želite od drugih.

Svi smo jedno – i što prije to priznamo, bit će nam lakše. Nužno je uspostaviti distancu.

3.1. Kako uspostaviti distancu?

Uz meditaciju! Vjerujte, bez nje neće ići.

Učitelji novog doba uključit će deset do petnaest minuta meditacije u svoj svakodnevni rad kako bi mogli poučavati današnju djecu. Nije nam lako, stoga je meditacija nužna i neophodna jer ćemo tako lakše uspostaviti distancu od negativnih emocija i puno ćemo ih brže 'probaviti'. Svakako su negativne emocije također važne za duhovni razvoj i saznanja do kojih nas dovedu. Međutim, uvijek imamo mogućnost izbora između pozitivnog motivacijskog načina prenošenja znanja i negativnog, koji zagorčava život djeci, roditeljima i na kraju nama jer se kao učitelji ne možemo osjećati dobro ako svoje učenike nismo uspjeli naučiti za pozitivnu ocjenu.

Bilo bi ispravno svako malo zapitati se kakav ste učitelj i postaviti to isto pitanje svojim učenicima.

Imate li toliko hrabrosti? Bojite li se kritike?

Odgovori će biti korisni za vaš razvoj. Ako vam se neće svidjeti ukupni rezultati, pred vama je ozbiljan izazov s kojim ćete se morati suočiti. Ovo bismo pitanje učenicima trebali postaviti barem jedanput godišnje. Učenici su izuzetno dobri promatrači. Iz vlastitog iskustva znam da vas doslovno 'skeniraju' kad zakoračite u učionicu, pogotovo prvi puta. Pokušavaju na sve moguće načine ići vam na živce.

Testiraju kada ćete eksplodirati – ako uspiju, nastradali ste, a ako ne, imate tri mogućnosti. Naime, ili ste 'nasilnik' i držite ih u šaci zbog ocjena (lažni autoritet, s puno nadimaka). Ili zaslužujete poštovanje zbog svoje iskrenosti, otvorenosti, kreativnosti, odgovornosti, svojega znanja i tada pripadate takozvanim 'novodobnim učiteljima'. To su oni koji znaju postaviti granicu i imaju red u glavi, okolini i u učionici, ali priznaju i svoje pogreške. Nažalost, postoje i oni treći: učitelji koji samo nastoje pokazati koliko su napredni u svom poslu. Nazivam ih 'novodobnim lažljivcima' jer su i sami loši u znanju ili u samopoštovanju te ne znaju postaviti granice u nastavi i stvoriti pozitivni autoritet. Potonjim nedostaje reda, poštovanja. Takvi su učitelji samo sami sebi (loši) učenici.

Ovime se počinju nakupljati unutarnji nemiri, mučenja, monotonija i poučavanje postaje nešto 'samo po sebi razumljivo'. Učitelji koji se po završetku studija prestanu obrazovati, zapravo ne bi smjeli poučavati. Ako odlučite raditi kao učitelj, morate se neprestano usavršavati, stvarati i tražiti nova znanja, nove pristupe, nove metode rada, osobno rasti... Mogla bih reći da je rad učitelja cjeloživotno osobno, intelektualno, kreativno i duhovno sazrijevanje.

Najvažnije od svega je da morate neizmjerljivo voljeti djecu i svoju profesiju.

4. Zaključak

Svaki školski sustav ima svoje zakone i sama sam tijekom školovanja vidjela mnogo toga. Zbog toga želim pomoći učenicima, njihovim roditeljima i učiteljima da napokon pronađu zajedničku crvenu nit koja će biti korisna za sve tri strane. Svijet se mijenja, živimo u vremenu kada je, između ostalog, potrebno radikalno promijeniti školsko zakonodavstvo, nastavne planove i programe te nastavnike. Suština svake pedagogije trebala bi biti u tome da pokuša djetetu u pravo vrijeme i na pravi način predstaviti odgovarajući sadržaj koji blagotvorno djeluje na njega i omogućuje mu da razvije najšire moguće sposobnosti holističkim pristupom poučavanju. Naglasak je na činjenici da čovjek nije samo intelektualno biće, već i biće srca i volje.

Nastava u školama trebala bi biti holistička, što znači da se – uz intelekt – uvažavaju i volja te osjećaji učenika.

5. Literatura

1. Vračun, Ž. (2016.). Učitelj 'zlate' dobe ima sočutno srce

Stručni rad

ŽONGLIRAJ I URAVNOTEŽI LIJEVU I DESNU POLUTKU MOZGA

Jure Vračun, prof. tjelesnog odgoja

Srednja šola Slovenska Bistrica

Sažetak

Žongliranje cvjeta uz pomoć IJA-e (International Jugglers Association), koja organizira godišnje sastanke pod nazivom Europska konvencija o žongliranju. Žongliranje se može naučiti u petnaest minuta, naravno, uz snažnu volju za istraživanjem novog, što pak donosi brojne koristi i zadovoljstva. Budući da žongliranje zahtijeva koncentraciju na stvari u rukama, to je dobar način da se riješite stresnih misli. Ono uzrokuje stanje poznato kao 'opuštena koncentracija', što je vrlo važno za postizanje najboljih rezultata u svim sportskim, mentalnim, umjetničkim i tjelesnim aktivnostima.

Ključne riječi: koordinacija, motoričke sposobnosti, koncentracija, refleksi

1. Uvod

Žongliranje je sposobnost ili vještina savladavanja rekvizita za zabavu ili sport. Najpoznatije je kaskadno žongliranje s tri loptice. Stari zapisi kažu da je žongliranje prakticirao poseban red 'časnih sestara' na Istoku jer su redovitim vježbanjem ulazile u stanje potpune meditacije i tako održavale komunikaciju s Bogom. Molitva nas približava Bogu, a u meditaciji Bog se okreće nama. Pojam žongliranja može se odnositi i na druge vještine s rekvizitima, u žargonu nazvane 'propsi', kao što su poi, diablo, čarobni štapići, kiwidi, vatreni plesovi, kontaktno žongliranje, hula-hopi te vještine sa šeširima, čunjevima i obručima.

Riječ žongliranje potječe iz srednjoengleskog jezika – joggelen ("zabavljati izvođenjem trikova") i dijelom iz starofrancuskog – jangler.

2. Povijest žongliranja

Prvi dokazi žongliranja pronađeni su još prije Krista. Našli su ih u petnaestoj grobnici princa Karyssa u Egiptu. Žongleri su prikazani u mnogim drevnim civilizacijama, uključujući Egipat, Kinu, Indiju, Staru Grčku, Stari Rim, Asteke i polinezijske civilizacije.

U Europi je to bila posve prihvatljiva aktivnost sve do propasti Rimskog Carstva, nakon čega je na nju palo svjetlo srama. U srednjem vijeku veći dio povijesti pisali su ozbiljni religiozni klerici koji su se zgražali nad izvođačima te ih optuživali za loš moral, pa čak i za čaranje. Žongleri su, stoga, dugo vremena nastupali samo na trgovima, ulicama i u pivnicama, i to s kratkim te često ismijavanim predstavama. Bili su poput svojevrsnog zrcala tadašnjeg društva – a istina uvijek probada oštrom oštricom, što ni na koji način nije odgovaralo mračnom vremenu inkvizicije. Često su zato bili progonjeni i nepoželjni.

Godine 1768. Philip Astley otvara prvi moderni cirkus. Nekoliko godina kasnije zapošljava i žonglere koji nastupaju zajedno s konjima i klaunovima. Od tada su žongleri povezani s cirkusom. Razvoj žongliranja ponovno se zaustavio sredinom dvadesetog stoljeća usponom filma, radija i televizije. Ipak, početkom pedesetih

godina dvadesetog stoljeća veći broj ljudi počeo je žonglirati iz hobija. U to vrijeme osnovan je International Jugglers Association, isprva kao klub žonglera koji nastupaju, ali ubrzo su im se pridružili i neizvođači koji su počeli organizirati godišnje konvencije. Konvencije, najveći sastanak žonglera, održavaju se svake godine, i to ljeti, te uvijek u drugom europskom gradu. Kako bi promovirali žongliranje, osmislili su i Svjetski dan žongliranja, koji se tradicionalno održava u subotu, sredinom lipnja. Većina gradova i većih mjesta ima svoje žonglerske klubove.

Žonglerske konvencije ili festivali čine okosnicu žonglerske scene. Fokus je na druženju i razmjeni znanja. Istovremeno s otvorenim treninzima postoje i radionice majstora za posebne tehnike i vještine. Većina konvencija također uključuje glavni šou, koji je otvoren za javnost, natjecanja i igre žonglera te gradske parade.

Ovim vještinama možete u potpunosti ukloniti disleksiju i slične probleme. Međutim, potrebna je svakodnevna rutina i ustrajnost.

3. Pozitivni učinci žongliranja

Popis deset najkorisnijih posljedica žongliranja:

- Žongliranje omogućuje da lijeva i desna strana tijela i mozga postaju ravnopravnijima, što pomaže u ravnoteži, harmoniji i ostalim vještinama u životu.
- Žongliranje poboljšava koordinaciju ruku i očiju, što je vrlo korisno za različite igre i razne vještine. Uz to, održava i povećava pokretljivost ruku i ramena te 'podmazuje' zglobove. Iz tog razloga ponegdje se uvodi i kao oblik seniorskoga fitnesa.
- Žongliranje poboljšava svijest o ritmu koji je prisutan u mnogočemu u životu, a najvažniji je, naravno, u glazbi i plesu.
- Žongliranje poboljšava svijest o tijelu i posljedično motoričke sposobnosti. To se odražava u boljoj ravnoteži između različitih dijelova tijela. Umijeće ravnoteže prisutno je na svim razinama života.
- Žongliranje ublažava stres jer može postići stanje 'opuštene koncentracije', istodobno izoštravajući fokus i ukupnu koordinaciju. Samo pet minuta žongliranja

razbistrit će vam um i brige – nakon ove kratke meditacije probleme ćete vidjeti jasnije i s više rješenja. Ovom vještinom razvijaju se intuicija i jasnoćujnost. Žongliranje vas uranja u trenutak i posljedično sprječava istovremeno razmišljanje u aktivnosti.

- Žongliranje također daje osjećaj postizanja rezultata jer se u žongliranju uvijek mogu naći novi izazovi, novi obrasci i nova oprema. A da žongliranje ne bude samo rutina, za to se pobrinu ostali žongleri koji rado sa svima podijele tajne trikova.
- Žongliranje vas dovodi u kontakt s novim prijateljima i društvom koje je uglavnom usredotočeno i usmjereno u svom životu.
- Žongliranje uzrokuje rast mozga (Nature magazine, svezak 427, siječanj 2004.). Istraživanje čak otkriva da bi žongliranje moglo spriječiti Alzheimerovu bolest. Kada žonglirate, radite više od pukog sagorijevanja kalorija i jačanja tijela, trenirate također svoj um. Što vam duže treba da nešto naučite, to više trenirate svoj um i snagu volje!
- Žongliranje ubija dosadu – teško ćete pronaći nezanimljivog žonglera kada otkrijete dodavanje i grupno žongliranje, pa ćete kalorije sagorjeti i salvama smijeha.
- Žongliranje je izvrsna aerobna vježba – pogotovo ako se sjetite pravilno disati dok žonglirate. Uz to, svakim satom žongliranja sagorite 280 kalorija, što je slično hodanju, ali puno zabavnije od većine ostalih fizičkih vježbi.

3.1. Dodatni pozitivni razlozi za žongliranje

To je također jedna od rijetkih uistinu prenosivih vježbi / treninga. Rekviziti ne zauzimaju puno prostora (loptice ili šalovi), a nisu vam potrebni ni veliki prostori jer vježbe možete izvoditi u zaista malim prostorima, sjedeći, ležeći, na kauču...

Studije su pokazale da žongliranje, osim što razvija praćenje, svijest o uzdužnoj osi i finu motoriku, također može poboljšati čitanje i pisanje. (Časopis Teaching Elementary Physical Education, svibanj 1996., objavio je članak o ovom fenomenu.) Učenje žongliranja također poboljšava vještine utvrđivanja redoslijeda

koje koriste matematika i znanost. Poznato je da su mnogi žongleri dobri matematičari ili informatičari.

Jednom kada naučite žonglirati, razvit ćete tu strast u sebi i uvijek ćete to htjeti raditi.

Ono pomaže kod problema poput disleksije, ali koristi se i za liječenje poremećaja hiperaktivnosti i nedostatka koncentracije te socijalnih fobija.

'Refleksi višeg reda' vrsta su refleksa koje razvijaju žongleri i poznati su po svojoj nezamislivoj brzini. Dobrom žongleru ne bi trebao biti problem uloviti sirovo jaje, koje se baci bez upozorenja, a da se ono pritom ne razbije.

4. Zaključak

Žongliranje kao meditacija ponavljajućih obrazaca ili obrasca može udaljiti um od stresa koji on doživljava u svakodnevnom životu. Žongleri čak opisuju fenomen 'bestjelesnosti' i mirnoće koji ih preuzme dok žongliraju. Stalno dizanje i padanje predmeta te stalnost ritmova mogu postati gotovo hipnotički, a pažnja žonglera, koja je usko usredotočena na obrazac žongliranja, može se proširiti tako da izgleda kao da obuhvaća cijelu kreaciju. Žongliranje nas dovodi u posebno meditativno stanje potpune opuštenosti, kontinuiteta, bistrine, blaženstva, a istovremeno nema neželjenih nuspojava opijata, droga...

5. Literatura

- [1.]Vračun, Ž. (2016.). Učitelj 'zlate' dobe ima sočutno srce
- [2.]JuggleFit. URL: http://jugglefit.com/jf_benefits.html

Stručni rad

UČENJE ISTRAŽIVANJA U PRVOM RAZREDU

DARJA BASTL

III. OSNOVNA ŠOLA Celje, Slovenija

Sažetak

Istraživanje je jedan od načina stjecanja kvalitetnog znanja. Osiguranje kvalitete zahtijeva kontinuirano unapređivanje obrazovnog procesa. Istraživačko učenje moderna je metoda aktivnog učenja u kojem stvaramo uvjete u kojima djeca nastoje probleme rješavati što neovisnije i na različite načine. Takvo učenje omogućuje stjecanje kvalitetnog znanja i povećava motivaciju djece za učenje o prirodnim znanostima, pa se upotreba istraživačkog pristupa učenju sve više potiče na provođenje znanstvenih aktivnosti kod mlađih učenika. Djeca imaju urođenu želju za istraživanjem; posebno vole istraživati u predškolskom razdoblju. Učenje putem istraživanja omogućuje im samostalno istraživanje pod vodstvom i vodstvom odgajatelja i učitelja. Na taj način postavljene probleme rješavaju što samostalnije kroz vlastite aktivnosti, stječući iskustvo i dolazeći do novih spoznaja.

Ključne riječi: igra, istraživačko učenje, učenik, škola.

1. Uvod

U moderno doba sve se više potiče stjecanje kvalitetnih znanja. Istraživanje je jedna od nastavnih strategija koja omogućuje stjecanje takvih znanja, pa postaje sve poželjniji oblik poučavanja i učenja u svijetu. Istraživačkim učenjem možemo postići sve ciljeve definirane u području znanstvenih aktivnosti.

2. Središnji dio

Rana znanost temelj je daljnje znanosti u školi, čiji je cilj znanstveno pismen pojedinac koji prepoznaje osnovne pojmove i sposoban je rješavati probleme i otkrivati prirodu na logičan i znanstven način. To zahtijeva razvoj određenih vještina i vještina, koje nazivamo prirodno-znanstvenim postupcima. Rana znanost uključuje jednostavnije znanstvene postupke (npr. Sortiranje, uređivanje, mjerenje), kao i postavljanje novih pitanja na koja djeca znaju ili mogu odgovoriti. Dakle, znanost je aktivna, edukativna i zabavna aktivnost kroz koju djeca uče razmišljanju i istraživačkim strategijama [3]. Djeca uče cjelovito i iskustvo stječu kroz igru. Budući da imaju urođenu želju za istraživanjem, vole biti aktivni, postavljati pitanja i tražiti odgovore na njih. Primaju razne informacije putem osjetila i mijenjaju ih u razne nove vještine i znanja u vezi s emocionalnim iskustvom i razmišljanjem. Djeci stoga treba pružiti što više izravnih iskustava kako bi im pomogla da razumiju svijet. U rješavanju problema uključujemo osjetila, dodirujemo predmete, vizualno opažamo pojave i slično, tako da djeca aktivno sudjeluju. Dječja percepcija često je nerealna i s razvojem se mijenja, postaje sve realnija. Kroz interakciju s vršnjacima i odraslima dobivaju informacije koje utječu na njihove načine razmišljanja i strategije rješavanja problema [5].

Rano učenje prirodoslovlja datira iz predškolskog razdoblja, ali moramo uzeti u obzir razvojne faze pojedinog djeteta. Poticaj u ranim godinama važan je za produbljivanje zanimanja za prirodu. Učimo djecu u fazi osnovne znanosti osnovnim vještinama postavljanja i pronalaženja odgovora na pitanja. Uvodimo ih u strukturirani istraživački pristup percepciji znanosti, koji zahtijeva da nastavnici, učitelji, sudjeluju u definiranju problema, pronalaženju oblika rada, pronalaženju

sredstava za rad, obavljanju posla, ocjenjivanju rješenja problema i njegove praktične vrijednosti. Djeca dopunjuju svoje znanje u nepoznatom prikupljanjem informacija, provođenjem pokusa, eksperimentiranjem, mjerenjem itd. Ocjenjuju obavljeni posao, pronalaze korisnost rezultata i predstavljaju rezultate. Učenje u istraživanju pretpostavlja postupni razvoj prirodno- znanstvenih koncepata, prirodno- znanstvenog mišljenja, razmišljanja, mogućnosti rješavanja problema, hipoteza, klasifikacije, sažimanja suštine i značenja te formuliranja koncepata. Svi se ti procesi u djece odvijaju nesvjesno i istodobno se temelje na znanstvenoj metodi istraživanja.

Učenje kroz istraživanje nastalo je kao rezultat svijesti da obrazovna ustanova ne može pružiti sve potrebno znanje koje će djeci trebati u kasnijem životu. Kroz istraživačko učenje, djeca bi trebala postati sposobnija učiti samostalno ili u grupi, prevladati poteškoće u učenju, steći vještine, znanje i stav za cjeloživotno učenje itd [3]. Istraživačkim učenjem djeca razvijaju osobne vrline, na pr. domišljatost, ustrajnost, inicijativa i prirodoslovne kompetencije, kao što su sposobnost prikupljanja informacija, sposobnost rješavanja problema, organiziranje i planiranje rada, verbalna komunikacija, prijenos teorijskog znanja u praktično, sposobnost samostalnog i timskog rada [4].

Kada istražujemo, imamo želju otkriti nešto novo. Pripremamo plan istraživanja, provodimo ga, a zatim izvještavamo o njemu. Istraživanje često započinje tipičnim pitanjima, kao što su: što bi se dogodilo i kako to saznati. Pitanja mogu postavljati odgajatelji, učitelji ili djeca [3]. Za uspješan istraživački rad moraju biti zadovoljeni objektivni i subjektivni uvjeti. Objektivni uvjeti uključuju prikladan prostor, resurse, pomagala i vrijeme. Istraživanje u vrtiću s djecom predškolske dobi obično se odvija u igraonici, na terenu ili u prirodnom okruženju. Prije provođenja istraživačke aktivnosti, odgajatelj mora provjeriti imaju li na raspolaganju odgovarajuća sredstva i pomagala te ih osigurati. Subjektivni uvjeti uključuju kvalifikaciju odgajatelja i osobine djece. Odgajatelj, učitelj mora znati osobne osobine djece, njihove sposobnosti, interese i znanje. Ako odgojitelj prati znanje svoje djece u grupi i zna njihove karakteristike, može pripremiti takve aktivnosti koje će ih odvesti do novih znanja.

3. Zaključak

Djeca se bave znanstvenim aktivnostima jer ih potiče urođena znatiželja koja je već prisutna u predškolskom razdoblju i neophodna je za učenje prirodoslovlja. Za obavljanje istraživačkog rada vrtić i škola moraju biti opremljeni odgovarajućim didaktičkim i laboratorijskim pomagalicama, knjižnicom i multimedijским uređajima. Za uspješno učenje moramo stvoriti uvjete koji će djecu potaknuti na kritičko razmišljanje, postavljanje pitanja, rješavanje problema i davanje ideja i inicijativa. Priroda je za dijete nešto predivno. Nema stvari u koju ne bih zabio svoj znatiželjni nos, i to s pravom. Priroda nam nudi izvanrednu količinu promatranja, proučavanja biljaka i životinja, kao i prirodnih pojava s kojima se susrećemo na svakom koraku. Doznajemo puno o biljkama, o rastu, o vremenu, zraku, vodi ... učimo više promatrati što se događa oko nas, čak i ako je to susjedna livada ili bakin vrt. Učimo poštivati i štititi prirodu. To bi trebao biti zadatak svakog zemljana. Uživajte u istraživanju prirode.

4. Literatura

- [1.] Benčič Rihtaršič, T. (2006). Uvajanje učencev na pot raziskovalnega učenja. Pedagoška obzorja.
- [2.] Kos, M. (2013). Začetno naravoslovje ob didaktičnih igrah v naravnem okolju.
- [3.] Krnel, D. (2012). Uvod. V D. Krnel, A. Gostinčar Blagotinšek, S. Kostanjevec (Ur.), Naravoslovje v Reggio projektih. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- [4.] Raušl, E. (2012). Učenje z raziskovanjem pri pouku naravoslovja. Didakta.
- [5.] Retuznik Bozovičar, A. in Krajnc, M. (2011). Pedagogika in pedagoški pristopi v predšolskem obdobju: V krog življenja. Velenje: Modart.
- [6.] Okoljsko izobraževanje za 21. stoletje –znanstvena monografija. Maribor: Pedagoška fakulteta.
- [7.] Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (2006). Psihologija otroške igre: od rojstva do vstopa v šolo. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete
- [8.] Skribe -Dimec, D. (2007). Naravoslovne škatle. Modrijan: Ljubljana.

Stručni rad

NEOVISNOST DJECE S POREMEĆAJIMA U RAZVOJU

Andreja Zagoršek

OŠ dr. Ljudevita Pivka Ptuj

Sažetak

U ovom ću članku predstaviti osobe sa smetnjama u razvoju, njihovu neovisnost i važnost razvijanja neovisnosti. Potpuno se slažem sa stručnjakom Brankom Jurišićem koji kaže da su osobe s razvojnim poremećajima (mentalnim, tjelesnim) sličnije osobama bez poremećaja nego što su različite od njih. Imaju želje, prijatelje, interese, probleme. U predškolskom razdoblju većina ih ide u vrtić, kasnije u školu i nakon završetka škole dobivaju posao. Ponekad su njihove potrebe za odgojem i obrazovanjem i radom različite, posebne. Ipak, moramo obratiti posebnu pozornost na razvoj neovisnosti u svakodnevnom životu.

Ključne riječi: neovisnost, smetnja, razvojni poremećaji, škola, obrazovanje.

1. Uvod

Djeca s posebnim potrebama trebaju više podrške i pomoći u svakodnevnom životu. Tako, poznajemo nekoliko razina pomoći koje dijete treba da bi bilo uspješnije. To su stupnjevi potpore nakon povremenih, ograničenih, opsežnih i sveobuhvatnih potpora (Lačen, 2001). Stoga neovisnost njihovog života dijelom ovisi o njihovim sposobnostima, a dijelom o povjerenju roditelja, jer se mnogi roditelji teško mire s činjenicom da je njihovo dijete unatoč njihovim posebnim potrebama već odrasla osoba, i dalje za njega brinu kao da je dijete. Pomažu mu u svim svakodnevnim zadacima, čak i onima koje je u stanju samostalno obavljati. Zbog toga se sposobnost djeteta s posebnim potrebama ne razvija niti povećava. Pružena pomoć mora biti usmjerena na osiguravanje najviše moguće kvalitete života. Potrebno je omogućiti što samostalniji život i veću neovisnost. To je utoliko važnije za djecu s teškoćama u razvoju, jer se polako osamostaljuju i u prosjeku postižu nižu razinu neovisnosti [1].

2. POREMEĆAJI U RAZVOJU DJETETA (MENTALNI, TJELESNI)

ŠTO JE MENTALNA RETARDACIJA (MR)? Mentalna retardacija je poremećaj koji se javlja prije navršene osamnaeste godine i karakterizira ga značajan intelektualni invaliditet, oslabljeno funkcioniranje, uključujući smanjenu sposobnost učenja, rasuđivanja i rješavanja problematičnih situacija te smanjenu sposobnost apstraktnog mišljenja i prosuđivanja.

Osobe s intelektualnim teškoćama nisu bolesne, a mentalna zaostalost nije bolest koja se može izliječiti lijekovima. Osobe s intelektualnim teškoćama imaju nerazvijen intelekt ili smanjenu sposobnost učenja, njihov je motorički i jezični razvoj lošiji. Često imaju problema na socijalnom polju i u komunikacijskim vještinama. Njihove sposobnosti mogu biti trajno oštećene, što rezultira njihovim usporenim razvojem. Istodobno, osobe s intelektualnim teškoćama imaju iste

potrebe kao i druge osobe; žele socijalne kontakte, toplinu i sigurnost, primjeren smještaj, pristup odgovarajućem obrazovanju, žele zaposlenje i neovisnost.

Karakteristike djece s teškoćama u razvoju su:

- **Zaostajanje u kognitivnom razvoju:** to znači da imaju problema u stjecanju znanja, vještina i navika, imaju manje razvijeno mišljenje, probleme u rješavanju problema.
- **zaostajanje u razvoju vizualne percepcije:** uočavaju mali broj predmeta u prirodi i na slici, najčešće primjećuju samo ono što je u središtu njihova vidnog polja.
- **slabije razvijeno pamćenje:** gradivo za učenje teško zapamte, čak i pogrešno. Skroman rječnik.
- **kratkotrajna pažnja.**
- **govorni poremećaji:** govor se sporije razvija, rječnik je sužen, mogu biti prisutni poremećaji artikulacije, tempa i ritma.
- **zaostatak u motoričkom razvoju:** gruba motorika, fina motorika i grafomotorika. Problemi u fizičkim sposobnostima i izvedbi.
- **Emocije:** utječu na ponašanje djece s MR, često reagiraju emotivnije. Dijete s MR, ako je često izloženo stresnim situacijama, postaje nemirno, nepažljivo, agresivno, zatvara se u sebe, nerado sudjeluje u grupi sa svojim vršnjacima. Istraživanja pokazuju da imaju negativnu sliku o sebi.

Dijete s MDR-om troši puno energije kako bi prevladalo svakodnevne, rutinske životne zahtjeve. Imaju smanjenu sposobnost samokontrole, smanjenu sposobnost razumijevanja okoline. Takvo dijete treba više poticaja, razumijevanja i ljubavi roditelja, učitelja i vršnjaka [2].

2.1 NEZAVISNOST DJECE S POREMEĆAJIMA U RAZVOJU

Neovisnost znači osobinu pojedinca da nije ovisan o drugima kod prosuđivanja, kod brige o sebi i općenito kod djelovanja. Koliko će brzo pojedinac biti neovisan u

određenom području ovisi o dobi, životnom iskustvu, znanju, osobinama ličnosti, sposobnostima i poticajima koje dobiva na putu do neovisnosti. Predstavlja važno dobro pojedinačnog života u društvu, ali osobe s intelektualnim teškoćama polaganije se osamostaljuju i u prosjeku postižu nižu razinu neovisnosti. Vještine koje djeca bez MR uče spontano i oponašajući svoju okolinu u svakodnevnim situacijama djetetu s MR često predstavljaju veće probleme. Stoga pomažemo u razvoju njihove autonomije i neovisnosti kroz posebne odgojno-obrazovne procese. Djeci treba omogućiti da u određenim fazama razvoja pokušavaju i vježbaju donekle biti samostalni. Ako to otežavamo, potkopavamo njihovo povjerenje u vlastite sposobnosti. U odgoju neovisnosti od suštinskog značaja je razumijevanje da odgajanje neovisnosti ne znači odgajanje bez ograničenja. Ako dijete obavlja određene zadatke (npr. jede, odijeva se, pere, koristi toalet), to ne znači da je neovisno u tim zadacima ako te zadatke umjesto njega obavljaju odrasli. Važno je da dijete zapravo obavlja određene aktivnosti koje može samostalno obavljati. Inače je i dalje ovisno o nekome [3].

Izuzetno je važno da i roditelj, i učitelji i drugi stručnjaci uzmu u obzir djetetove razvojne poremećaje, istovremeno ga potičući da pokušava samostalno obavljati svakodnevne aktivnosti u mjeri u kojoj to može. Svakodnevni zadaci vezani uz neovisnost su: odijevanje, obuvanje, umivanje, osobna higijena, hranjenje, uređenje životnih prostora i briga o vlastitoj urednosti, formuliranje osnovnih pravila primjerenog ponašanja, učenje elemenata koji se odnose na zdravlje, seksualnost i sigurnost te učenje pravilno se nositi s bolestima i iznimnim situacijama. Neovisnost počinjemo razvijati vrlo rano, u ranom djetinjstvu. Tako stječemo znanja, vještine, sposobnosti i osobine ličnosti koje omogućuju razvoj samosvijesti, odnosa prema sebi, svom tijelu, stava prema održavanju i utjecaju na vlastitu dobrobit i zdravlje, svijesti o vlastitoj vrijednosti i sposobnostima, samopomoći, aktivnom sudjelovanju u užem i širem okruženju, odnos prema okolini, samodisciplini, osvajanju društvenih uloga, odnos prema drugim ljudima, suodlučivanje i samoodređenje. Kod razvijanja i održavanja neovisnost djece s posebnim potrebama, moramo biti vrlo pažljivi da zbog nepravilnosti ne uzrokuje poremećaje u ponašanju i stvaranje negativne slike o sebi [2].

Opći ciljevi na polju razvijanja neovisnosti su:

- Usvojiti elemente brige o sebi do maksimalnog stupnja neovisnosti;
- Usvojiti osnove pravilne prehrane i unosa hrane;
- Usvojiti osnovne higijenske navike;
- Naviknuti se na prikladnu i praktičnu odjeću, obuću, odgovarajući izgled;
- Naviknuti se na organizaciju vremena (dnevni red)
- Razviti ustrajnost i točnost;
- Razviti osnovna pravila primjerenog ponašanja
- Usvojiti elemente koji se odnose na zdravlje, seksualnost i sigurnost
- Naučiti se pravilno postupati u slučaju bolesti i u iznimnim situacijama.

Djeca s mentalnim i razvojnim teškoćama trebaju različit društveni kontekst da bi uspješno razvila neovisnost, gdje promatraju druge ljude i oponašaju njihovo ponašanje. Pritom stječu ponašanja koja su primjerena i odgovarajuća, koja se očekuju u određenom društvenom kontekstu, čak i ako je njihov kognitivni i socijalni razvoj usporen. Uče promatranjem, oponašanjem, a zatim provođenjem stečenog ponašanja, pa moraju biti izloženi brojnim različitim situacijama. Važno je da roditelji i osobni asistenti ne pomažu djetetu čim ono ne može nešto učiniti, da ne izvršavaju zadatke umjesto njega i povremeno djetetu postavljaju teži zadatak i koje ono barem pokušava izvršiti [4].

3. Zaključak

Neovisnost je jedan od krajnjih ciljeva odgoja i obrazovanja. Dobivanje neovisnosti proces je koji se ne postiže pretjeranim vodstvom i zaštitom, niti ograničenjima. Djelatnosti na polju usvajanja higijenskih navika, prehrane, odijevanja i obuvanja te sigurnosti i zdravlja usko su povezane sa svim područjima i uključene su u svaku aktivnost i u svaki sat odgoja i obrazovanja, života i rada djeteta, kako kod kuće tako i u širem okruženju. Od ključne važnosti u obrazovanju je, da učitelj razvija neovisnost kod svih učenika, sa i bez razvojnih teškoća.

4. Popis literature

- [1.] Görgner, J. (2017). Rojstvo otrok s posebnimi potrebami in pot k osamosvojitvi v starosti njihovih staršev.
- [2.] Novljan, E. (2004). Sodelovanje s starši otrok s posebnimi potrebami pri zgodnji obravnavi. Ljubljana: Zveza Sožitje-zveza društev za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju Slovenije.
- [3.] Štrekelj, M. (2019). Program za spodbujanje samostojnosti oseb z motnjami v duševnem razvoju pri delu pod posebnimi pogoji. Ljubljana Pedagoški fakultet-diplomski rad.
- [4.] Vzgoja otroka s posebnimi potrebami v luči normalizacije. URL: <http://www.coping.org> (20. 3. 2021.).

Stručni rad

UČINKOVITOST KORIŠTENJA ALTERNATIVNE KOMUNIKACIJE U DJECE S RAZVOJNIM POREMEĆAJIMA

Andreja Zagoršek

Osnovna škola dr. Ljudevita Pivka Ptuj

Sažetak

Ljudska komunikacija složena je aktivnost koja zahtijeva uključivanje jezičnih, kognitivnih i motoričkih vještina. Komunikacija je temeljno ljudsko pravo, zbog iznimne važnosti komunikacije u oblikovanju društva. Razvoj komunikacije započinje u prvoj godini života, kada odrasli i djeca stvaraju međusobnu interakciju i tako grade brojna i bogata iskustva koja značajno utječu na razvoj jezika i govora. Osobe s poteškoćama u razvoju često imaju najveće poteškoće na području govora. Ovo područje je nerazvijeno ili komunikacija nije prisutna. Opisat ću kako se može odvijati nastava s osobama u poteškoćama u razvoju, tamo gdje verbalna komunikacija nije prisutna.

Ključne riječi: komunikacija, osobe sa poteškoćama, razvoj, škola, pomagala.

1. Uvod

Sušтина komunikacije je sposobnost prenošenja svojih želja, misli i osjećaja drugima i otkrivanje onoga što drugi žele, misle i osjećaju. Ljudi komuniciraju kako bi utjecali na druge u svom okruženju.

Izražavanje odluke ili izbora, zahtijevanje ili odbijanje nečega i privlačenje pažnje odrasle osobe temeljni su ciljevi komunikacije, koje nazivamo i svrhom komunikacije. Ako je dijete u tome uspješno, ima svojevrsnu kontrolu nad onim što se događa u okolini. Kad u tome nije uspješno, rezultira ometajućim ponašanjem s istom komunikacijskom svrhom. Djeca koja imaju poteškoće u verbalnoj komunikaciji obično izražavaju svoje namjere neverbalno, ponašanjima koja ponekad mogu biti izrazito remetilačka ili čak učinkovitija od verbalnog govora. Budući da dijete s razvojnim poremećajem nije u stanju verbalno komunicirati, često se javlja ometajuće ponašanje, jer ono ne može izraziti svoje potrebe, osjećaje i želje kao dijete bez poteškoća u govoru i verbalnom izražavanju. Djeca s poteškoćama u komunikaciji pohađaju logopedске tretmane radi poboljšanja izražavanja govora. Govorne terapije mogu biti dugotrajne i donijeti brojne izazove. Unatoč intenzivnoj terapiji, mnoga djeca ne razvijaju govor, pa se profesionalci često odlučuju na različite alternativne načine komunikacije [1].

2. Alternativna i podržavajuća komunikacija

Alternativna i podržavajuća komunikacija skup je pomagala i strategija koje koristimo za dopunu, zamjenu ili povećanje naše sposobnosti za razvoj komunikacije. Pojedinaц ih koristi za prevladavanje svakodnevnih komunikacijskih izazova.

Alternativna i podržavajuća komunikacija dijeli se na:

- Strategije bez pomagala; upotreba gesta, mimike lica, kretnje i jezik znakova (slika 1).

Slika 1: kretnje

- Strategija s pomagalima:

- I.) Grafička komunikacijska pomagala poput slika, taktilnih i slikovnih simbola (slika 2).
- II.) Jednostavni komunikatori (slika 3).
- III.) Računalni komunikatori sa sintetičkim govorom.

Slika 2: Grafička komunikacijska pomagala-slikovni simboli

Slika 3:<https://siol.net>; jednostavni komunikator

Kada je riječ o djeci s poteškoćama u razvoju, bilo da se radi o teškim govorno-jezičnim poremećajima, autističnoj djeci, djeci s Downovim sindromom, mentalnim poremećajima (blaga, umjerena, teža i teška mentalna oštećenja), moramo se pobrinuti za primjenu metoda koje su prikladne i učinkovite . Pritom moramo uzeti u obzir čimbenike povezane s djetetom (faktori su: obitelj, vrtić, škola itd.) I razmisliti hoćemo li postići sav željeni cilj uzimajući u obzir sve te čimbenike. Taj cilj je poboljšanje komunikacije. Poboljšanje komunikacije posljedično dovodi do smanjenja odstupanja u ponašanju, a kod djece do promicanja verbalnog govora. Istodobno, naravno, potičemo razvoj mišljenja i gradimo jezik [2].

U mom razredu ima učenika s različitim poremećajima (autizam, Downov sindrom, teški govorno-jezični poremećaj i poremećaj mentalnog razvoja). Vrlo raznolik spektar, što znači da učenici imaju različite sposobnosti i nedostatke. Svima im je zajedničko jedno, a to je komunikacija. Komunikacija je krnja, neverbalna. Ne postoji verbalna komunikacija, pa se koristimo podržavajućom i alternativnom komunikacijom. Puno koristimo geste, a još više sličice i simbole. U početku se pojavilo puno remetilačkog ponašanja jer su učenici doživljavali probleme jer se nisu mogli verbalno izraziti. Poznato je da djeca koja se ne mogu verbalno izraziti, svoje namjere obično izražavaju neverbalno, ponašanjem, ponekad je to ponašanje krajnje ometajuće. Ako želimo uspješno eliminirati ili promijeniti djetetovo ometajuće ponašanje, to ponašanje moramo promatrati i kao sredstvo komunikacije s nekom svrhom. Ako samo želimo eliminirati određeno ponašanje,

spriječavamo dijete da izrazi željenu namjeru. Učinkovitije je ako prepoznamo djetetovu komunikacijsku svrhu i istodobno podučimo kako isti cilj postići drugačije, prihvatljivijim ponašanjem.

Stoga je podržavajuća i alternativna komunikacija također sredstvo za promjenu ometajućeg ponašanja. Istodobno nam daje uvid u značenje i svrhu komunikacije i govora. Roditelji željno očekuju da dijete počne razgovarati. Posebno se roditelji djece s autizmom mogu suočiti s dodatnim problemom kada ih dijete koje je inače savladalo mnoge riječi ne koristi suvislo, npr. ne koristi ih za izražavanje zahtjeva za predmetom, ali može jednostavno imenovati predmete ili ponoviti riječ, iako ih ne koristi samostalno. Takav je primjer moj učenik, jer on može ponoviti riječ, ali je ne zna smisleno upotrijebiti, (na primjer, na pitanje kakvo je vrijeme? kiši li ili sunce sja?), kod učenika s Downovim sindromom prisutne su geste tako da on pokazuje na predmete, ispušta zvukove i ne može izgovoriti riječi. Uzrok leži u njegovoj slaboj motoričkoj sposobnosti pričanja. Plač kao sredstvo komunikacije često se javlja kod učenika s poremećajem mentalnog razvoja. Ne mogavši drugačije reći, naučio je privlačiti pažnju plakanjem i tako izraziti zahtjev za predmetom. Različita djeca s različitim sredstvima komunikacije. Svima im je zajedničko da na svoj način privuku pažnju odrasle osobe i na svoj način izraze potražnju za predmetom, za emocijama, željama, potrebama i tako dalje.

Opisat ću konkretan primjer na nastavi. Učenik X pokazuje igračku koju ne može dohvatiti, istovremeno oglašavajući se kako bi privukao pažnju učiteljice. Stoga je učenik X jasno izrazio svoju namjeru pokazujući i oglašavajući se. Učenik Y, koji ne može govoriti ili izraziti svoj zahtjev s kretanjima, kontaktom očima i oglašavanjem, svoj je zahtjev za igračkom izrazio plačući, lupajući po ormariću na kojem je igračka. Kad učenik plače, učitelj pretpostavlja da nešto želi, ali ne zna što. Posljedično tome obraća pažnju na njega. U ovom je slučaju njegovo sredstvo komunikacije učinkovito, ali ometajuće. Treći učenik, koji već koristi alternativnu komunikaciju, izražava svoj zahtjev tražeći sliku u mapi, prilazeći učiteljici i dajući joj sliku kojom će izraziti svoj zahtjev (igračku).

Podržavajući i alternativni oblik komunikacije obuhvaća procese i postupke, odnosno čitav sustav komunikacije kojeg podučavamo u djetetovom prirodnom okruženju (u školi i kod kuće). Za svu djecu koja imaju opsežne komunikacijske probleme, potrebno je uvesti ove oblike što ranije u njihov razvoj, kako bi im se pružilo što više prilika da nauče komunicirati i postignu odgovarajuću kontrolu u svom okruženju. Razvijanje komunikacije kod osoba s razvojnim poteškoćama također je važno zbog njihove sposobnosti sudjelovanja u donošenju odluka u svakodnevnim i stvarnim okolnostima, ne samo u vrijeme školovanja, već i u odrasloj dobi. Problemi u komunikaciji kod osoba s mentalnim retardacijama povezani su s različitim oblicima ometajućeg ponašanja, poput agresije, samoagresije, nemira, pasivnosti [1].

Ponekad se kod djece razvije naučena bespomoćnost kada čak ni ne pokušavaju izraziti svoje namjere jer su već dugo imala ponavljajuća iskustva da ih drugi nisu razumjeli i tako nisu mogli utjecati na ono što se događa u okolini. Važno je da učenici steknu pozitivno iskustvo utjecaja na druge tijekom procesa učenja.

Najmanje 70% djece s posebnim potrebama ima poremećaje komunikacije. Zbog toga je utoliko važnije biti svjestan pozitivne upotrebe alternativne i podržavajuće komunikacije. S njima možemo podržati djetetovu komunikaciju koja sugovornicima nije dovoljno razumljiva ili verbalni govor kojeg dijete nije razvilo možemo zamijeniti alternativnim oblikom komunikacije [3].

3. Zaključak

Stručnjaci ističu potrebu za točnom procjenom vještina pojedinca, što dovodi do izbora najučinkovitijeg načina alternativne komunikacije. Moraju se uzeti u obzir motoričke vještine, vještine oponašanja, prepoznavanje simbola i vizualna percepcija. Sve je to potrebno za uspješno korištenje različitih sustava alternativne i komplementarne komunikacije kod učenika.

Moramo biti svjesni da je učenje alternativne komunikacije postupni, dugotrajni i cjeloživotni proces koji se odvija u različitim životnim okruženjima i s različitim komunikacijskim partnerima.

Korištenje alternativne komunikacije ne koči razvoj govora, ali potiče razvoj govorno-jezične komunikacije. To djetetu omogućuje veći stupanj neovisnosti, veću uključenost i bolju kvalitetu života.

Stručnjaci, posebno učitelji koji rade s učenicima s oštećenjima govora, trebali bi, zajedno s roditeljima, zatražiti odgovarajuće programe i uvjete za odgoj i obrazovanje tih učenika. Rano liječenje djece s govornim problemima trebalo bi biti presudno. Pristup potpornoj i alternativnoj komunikaciji trebao bi biti dostupan u svim fazama života. Međutim, u Sloveniji je situacija takva da je alternativna komunikacija uključena u svakodnevno podučavanje djece prema spremnosti i znanju učitelja u određenim obrazovnim institucijama.

4. Popis literature

- [1.] Dr. D. Jurišić B. (2012). Podporna in nadomestna komunikacija je za nekatere med nami edina možnost. Naš zbornik. 45, 2: 3-15.
- [2.] Jelenc N., Korošec B. (2020). Učinkovitost uporabe komunikacije z izmenjavo slik (PECS) kot strategije nadomestne in dopolnilne komunikacije pri otrocih z motnjami v razvoju. Ljubljana: Univerzitetni rehabilitacijski inštitut Republike Slovenije- Soča.
- [3.] PECS – Picture Exchange Communication. URL: <http://www.pecs.com> (20. 3. 2021.)

Stručni rad

DODATAN ŠPORTSKI PROGRAM U OŠ

Vanesa PrincI

OŠ Angela Besednjaka Maribor

Sažetak:

U suvremenom je svijetu, u kojem TV, internet, mobilni telefoni i računalne igre nude osjećaj zadovoljstva, pravi izazov djeci ponuditi aktivnosti, koje bi ih privukle više od društvenim mreža i računalnih igara. Nezdravo provođenje slobodnog vremena učenika osnovne škole, za posljedicu ima loše razvijene osnovne motoričke sposobnosti, prekomjernu tjelesnu težinu, asocijalno ponašanje djece te ovisnost.

S namjerom provesti istraživanje o tome u kolikoj mjeri utječe povećanje športske aktivnosti djeteta na njegov tjelesni i motorički razvoj, Vlada Republike Slovenije raspisala je natječaj za stručno osposobljene izvođače dodatne športske aktivnosti u osnovnim školama, koji su izvodili po dva sata dodatnog športa za učenike nižih razreda OŠ. Nakon nekoliko godina, financiranje ovog programa bilo je ukinuto. Povećana aktivnost učenika pokazala se korisnom, jer su učenici, koji su se uključili u neobvezan Dodatan športski program, imali bolje rezultate na području športa, učenja, bili su opušteniji, među njima je bilo manje konflikata. Stoga smo u našoj školi, nastavili s dodatnim športskim aktivnostima, u obliku 10-satnih tečajeva.

U ovom članku predstavljam razloge zbog kojih je bavljenje športom, posebice u nižim razredima osnovne škole, od iznimnog značenja, opredjeljujem osnovne motoričke sposobnosti, opisujem kako u školi djeluje čitav sustav dodatnog športskog programa i aktivnosti koje smo izvodili, obzirom na dobne grupe djece.

Ključne riječi: kretanje, motoričke sposobnosti, športski tečajevi, obrazovni uspjesi;

1. Uvod

Američki je psiholog A. Maslow, potrebu za kretanjem uvrstio uz bok ostalim fiziološkim potrebama, poput potrebe za hranom, vodom, kisikom, spavanjem. To su one čovjekove potrebe, koje su važne za njegov opstanak te su prvi uvjet na putu čovjeka do samoostvarenja. Ka njoj vodi i jedna od društvenih odnosno socijalnih potreba, koju autor navodi kao potrebu za zabavom [2].

Povijesno gledano, kretanje je bilo u prvom redu namijenjeno opstanku, jer su se ljudi morali neprestano kretati, kako bi došli do hrane. Ovo vrijedi i kod obrađivanja polja i lova.

U suvremenom svijetu, u kojem je prisutan munjevit razvoj tehnike i tehnologije, zadovoljavanje tih potreba omogućeno je bez ikakvog napora. Stoga postoji velika vjerojatnost da djeca postanu manje tjelesno aktivna te više ne nalaze motivaciju za bavljenje športom.

Na nacionalnoj razini, Slovenija je u 2000. godini uvela četverogodišnji dodatni športski program, u kom su sudjelovali učenici 1. razreda i služio je za longitudinalno istraživanje tjelesnog razvoja i razvoja gibanja djece od 7. do 10. godine.

U Sloveniji je ministarstvo, upravo zbog negativnog trenda tjelesnih sposobnosti djece i omladine, od 2010. do 2012. godine financiralo i poduprla intervencijski program Zdrav stil života. Ovaj je program djeci nudio i do 3 sata besplatne tjelesne aktivnosti, pod vodstvom športskih pedagoga i s ciljem poboljšavanja tjelesnih sposobnosti djece [8].

Usporedno s Programom zdrav stil života, u našoj smo školi nastavili s izvođenjem Dodatnog športskog programa, kojeg izvodimo od 2006. godine, s ciljem poticanja onih motoričkih sposobnosti, koje je potrebno razviti kod djece do određene dobne skupine.

2. Dodatni športski program

2.1. Pozitivne strane sudjelovanja u športu

Uz omogućavanje nesmetanog tjelesnog razvoja i kretanja, aktivnosti kretanja i športa imaju jednakovrijedan utjecaj na kognitivan, emocionalan i socijalni razvoj mladeži [10].

Športska aktivnost nužno je potrebna za skladan i sveobuhvatan razvoj djeteta te mladeži. Za očuvanje zdravlja važan je, prije svega, omjer između unosa energije i potrošnje-ukratko između prehrane i tjelesne aktivnosti. Kretanje pozitivno utječe na zdravlje ljudi, neovisno do prehrane. Za zdravlje nije potrebna intenzivna tjelovježba, ali je ključno da smo aktivni kroz čitavo razdoblje života. Time održavamo tjelesnu, duševnu i socijalnu čilost [9].

2.2. Šport i uspjeh u učenju

Scheuer i Mitchel (2003.) su na temelju istraživanja, pripisali pozitivan utjecaj kretanja na uspjeh u školi, uravnoteženo djelovanje mozga, razinu energije, tjelesni izgled, percepciju, samopoštovanje i socijalno ponašanje. [3].

Istraživanja o korelaciji dnevne aktivnosti kretanja djece u dobi između 6 i 11 godina i njihovog uspjeha u školi, pokazala su kako su najaktivniji učenici oni s natprosječnim uspjehom u školi, a najmanje aktivni oni s ispodprosječnim uspjehom. Tako je utvrđeno, kako je opseg dnevnih aktivnosti i kretanja izravno proporcionalno rastao s uspjehom kod učenja u školi [5].

Bez sumnje, bavljenje športom pozitivno utječe na bolji školski uspjeh djece, što je i očito u svakodnevnoj praksi.

2.3. Slobodno vrijeme

Jedinstvene definicije što je to slobodno vrijeme, još uvijek nemamo. Što je to, koje vrijeme je slobodno vrijeme i koje je vrijeme „slobodno“. U znanstvenoj i stručnoj literaturi ovoj je problematici namijenjeno mnogo pozornosti.

Istraživači područja društvenih i humanističkih znanosti pokušavaju prodrijeti u fenomen slobodnog vremena, razumjeti ga i vrednovati. Usprkos tome, nakon pomnog pregleda i analize ovih radova, brzo postaje jasno, kako većom ulogom slobodnog vremena u sustavu vrednota društva, njegovi oblici i izrazi postaju sve raznolikiji i šarolikiji, te ih je sve teže sakupiti pod zajedničkim konceptom. Slobodno vrijeme promjenjiva je kategorija, obzirom na prostor i vrijeme neprestano se mijenja.

U američkom društvu slobodno se vrijeme povezuje s športom, rekreacijom i hobijima, koji temelje na zadovoljavanju potrebe za zabavom. Koncept slobodnog vremena izjednačen je s konceptom zabave[10].

Dodatnim športskim programom ispunjavamo djeci vrijeme, koje bi inače proveli u društvu uglavnom na nezdrav način, pred mnoštvom elektroničkih sprava, koje same po sebi loše utječu na mladog čovjeka.

2.4. Motoričke sposobnosti

Motoričke sposobnosti su one sposobnosti, koje pojedincu omogućavaju izražavanje kretanja kod općenitih svakodnevnih aktivnosti, na radu i u svakodnevnim stvarima koje radimo [7].

Razlikuju se i prema tome u kojoj su mjeri urođene i u kojoj mjeri stečene.

Prezentacija osnovnih motoričkih sposobnosti s vidika sposobnosti i vremena do kojeg još možemo poboljšati pojedinu sposobnost.

Brzina je sposobnost izvesti gibanje s najvećom frekvencijom ili u najkraćem mogućem vremenu.

Od svih sposobnosti kretanja, brzina u najvećoj mjeri ovisi od sposobnosti, a ta je u najvećoj mjeri ovisna od nasljednih značajki, jer njen koeficijent nasljednosti iznosi oko 90 – 95 %. Postoji, dakle, malo mjesta za dodatan razvoj brzine, što posebice vrijedi za razdoblje ranog djetinjstva.

Koordinacija se izražava u učinkovitom usklađivanju vremenskih i prostornih elemenata kretanja. Za dobro koordinirano kretanje značajno je, kako je izvedeno pravovremeno (u pravom trenutku), precizno i pouzdano. Kretanje je izvedeno bez gubitka suvišne energije i pokreta.

U 80% ova je sposobnost urođena, jer ju vježbom možemo poboljšati za približno 20%, obzirom na to koliko bi se sama razvila u uobičajenim uvjetima. Kod ove sposobnosti posebno je važan rani početak različitih aktivnosti gibanja i kretanja, jer mogu bitno utjecati na razvoj koordinacije samo kod najmlađih.

Gibljivost je motorička sposobnost izvođenja velikih raspona pokreta u zglobovima ili globalnim sustavima pojedinca.

U 50 % ova je sposobnost urođena.

Snaga je sposobnost za učinkovito korištenje sile mišića kod savladavanja vanjskih sila.

Snaga je sposobnost kretanja i gibanja, koje spada u najmanje urođene, stoga 50%, snage možemo postignuti ili podići vježbom.

Izdržljivost je funkcionalna sposobnost čovjeka za obavljanje određene aktivnosti dulje vremena, bez da bi tu aktivnost morao prekidati radi umora, ili tu aktivnost bitno smanjiti odnosno sniziti njen intenzitet. Ovisi od sustava disanja i krvožilnog sustava.

Izdržljivost se poboljšava odrastanjem.

Ravnoteža je sposobnost brzog oblikovanja kompenzacijskih pokreta, koji su razmjerni s odstupanjima tijela u položaju ravnoteže. Za tu motoričku sposobnost možemo reći, da je iznimno osjetljiva i sastavljena kao proces.

Preciznost je sposobnost za točno određivanje smjera i intenzivnosti gibanja.

Osnovne informacije za oblikovanje glavnih i korektivnih programa kretanja odnosno gibanja, "prerađuju" se u osrednjem živčanom sustavu. Informacije o cilju, razdaljini, gibanju,... posreduje nam osjet vida i kinestetički osjeti [4].

2.5. Opis dodatnoga športskog programa

Prije otprilike dva desetljeća u Sloveniji je uveden dodatni športski program, koji je obuhvaćao, uz redovne satove tjelesnog odgoja, dodatna dva sata tjedno i izborne športske tečajeve. Cilj programa bio je utvrditi kako program dodatnih sati tjelesnog odgoja, utječe na tjelesni i motorički razvoj djece u dobi između 7 do 10 godina [1].

Godine 2006. započeli smo s dodatnim športskim programima u našoj školi. Uvođeni su bili postupno, što znači kako su se sve, do 2015. Godine, mogli uključiti u ovaj program svi učenici do 9.r.

Na početku je bio program financiran od strane države, a kasnije su se roditelji za programe svoje djece uključivali dobrovoljno te su sami financirali ove aktivnosti.

Program trenutno obuhvaća samo koncentrirane tečajne oblike športskih izvedaba, koji se odvijaju tokom jednog tjedna, svaki dan po dva sata. Cijene tečajeva u programu neusporedivo su niže u usporedbi s samostalnim uključivanjem na iste aktivnosti van škole. Učenike dopratimo na tečaj odmah nakon nastave, čime roditeljima olakšavamo vožnju djece do mjesta na športsku aktivnost i čekanje na kraj tečaja.

Športovi koji se odvijaju u školi, poput športskog penjanja, koturaljkanja, plesa, izvode se u dvorani odnosno na školskom igralištu. U suprotnom, učenike dopratimo do namjenskog športskog objekta - kupališta, teniskih igrališta, ledene dvorane. Time djeci približimo različite športske objekte i upoznajemo ih s šarolikom paletom različitih športova. Tečajeve izvodi za to osposobljen stručni kadar.

Svrha dodatnog športskog programa je :

- djecu motivirati za aktivnosti povezane s kretanjem,
- kod djece potaći potrebu za športskom razigranošću,
- korisno i nadzirano provođenje slobodnog vremena,
- zdrav i kreativan život,
- širenje zanimanja za šport,
- razvijane i učvršćivanje načela športskog ponašanja,
- razvijanje prijateljskih odnosa,
- međusobno suradnja, podjela odgovornosti,
- njegovanje i razvijanje društvenog ponašanja, opuštenosti i športskog ponašanja,
- pridobivanje novih spretnosti,
- pridobivanje i očuvanje kondicije,
- odgoj u ustrajnosti,
- oblikovanje samosvijesti,
- ublažiti negativne utjecaje koje donosi suvremen način života,
- skrb za primjereno držanje tijela.

2.6. Godišnji program rada

Dodatni športski program na početku izvođenja dijeli se na dva sklopa:

1. dodatni satovi tjelesnog odgoja 1x tjedno (25 sati na grupu),

- gimnastička abeceda 25 sati (1.trijada),

- elementi atletike 25 sati (4.in 5. razred).

2. program van sati tjelesnog odgoja 2,08 ure na sudionika,

- športski tečajevi 48 sati na grupu.

I. trijada

- četiri 10 satni, 5 dnevni tečajevi - tenisa, klizanja, koturaljkanja, plesa,...
- pješačenje planinama/alpinizam, 8 sati (jesensko i proljetno pješačenje),
- tečaj skijanja, 10 sati (3-dnevna škola u prirodi).

II. trijada

- četiri 10 satni, 5 dnevni tečajevi - badmintona, slobodnog penjanja, hokeja,...
- pješačenje planinama/alpinizam 8 sati (jesensko i proljetno pješačenje),
- tečaj skijanja 10 sati (3-dnevna škola u prirodi).

Dodatni športski program, dva dodatna sata športa, izvodili su razredni učitelji i športski pedagozi, dok su vanjski suradnici preuzeli tečajne oblike.

Do danas smo očuvali samo jedan dio programa, satove športa van tjelesnog odgoja, dakle športske tečajeve, koje nude učenicima šarolik odabir športova.

Učestalost aktivnosti povezane s kretanjem smanjuju se kako djeca bivaju starija, posebice kod djevojčica. Istraživanje su pokazala kako je tek 34 posto mladih iz

država Europe i Sjeverne Amerike dovoljno aktivnih, što je ključno za njihov razvoj i za očuvanje zdravlja [10].

I kod nas se je pokazalo, kako se je zanimanje učenika od 4. r. za aktivnosti povezane s kretanjem i gibanjem, smanjivalo i ranije bilo veće nego kasnije. Ovo se je događalo usprkos činjenici, kako se porast zahtjevnosti tečajeva godinama povećava i nadograđuje iz godine u godinu, čim započne motivacija slabiti. Zbog te spoznaje, učenicima III. trijade nudimo jednake aktivnosti kao i učenicima II. trijade.

Tokom školske godine 2019./20. i 2020./21., dodatni se športski program zbog epidemije COVID-19, nije mogao izvesti u cijelosti. Ovo predstavlja veliku štetu, jer djeca ponajprije u tim trenucima gibanje trebaju više nego običajno.

3. Zaključak

Kako bi djeca bila zdrava, kognitivno uspješna i zadovoljna, potrebno im je ponuditi što raznovrsnije aktivnosti gibanja, s kojima razvijaju osnovne motoričke sposobnosti. Važno je kod djece ne zakasni ono optimalno razdoblje za razvoj koordinacije. Koordinacija je motorička sposobnost, koja u najvećoj mjeri ovisi od djelovanja živčano – mišićnog sistema te na koju najviše možemo utjecati do 11. godine starosti djeteta [6].

Od pet istraživanja, koja su proučavala utjecaj tjelesne aktivnosti na kognitivan razvoj, četiri (80%) su pokazala važne i pozitivne promjene u učenju jezika, akademskih postignuća, pažnje i radne memorije.[4]

Učenici od 1. do 9. r., koji su se dobrovoljno uključili u program, susreli su se s raznolikom paletom športova. Izvodili su ih športski stručnjaci, pedagozi, treneri u različitim namjenskim športskim dvoranama odnosno na otvorenom.

Razmišljamo o tome da bi, tokom sljedećih godina, učenicima ponudili i kakav manje dostupan šport, poput npr. jedrenja.

Izvođenjem Dodatnog športskog programa, kod učenika naše škole, postignuli smo povećanje interesa za šport.

4. Literatura

- [1.] Jurak, G., Kovač, M. and Strel, J. (2006.) The impact of the additional physical ... *Kinesiology*, 38 (2), 105-115
- [2.] Maslow, A. H. (1943.) A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370–396. <https://doi.org/10.1037/h0054346>
- [3.] Petek, N. (2016.) Vpliv otrokovih gibalnih sposobnosti na njegovo učno uspešnost. Maribor: Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta
- [4.] Pistotnik, B. (2011.) Osnove gibanja v športu: osnove gibalne izobrazbe Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
- [5.] Planinšec, J. (2006.) Povezanost učnega uspeha in gibalne aktivnosti mlajših učencev, *Šport*, 54 (3), 59-64
- [6.] Požar, P. (2008.) Vpliv eksperimentalnega programa na koordinacijo otrok starih od 6 do 9 let. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport
- [7.] Pistotnik, B. (1999.) Osnove gibanja (Osnovne gibalne izobrazbe), Ljubljana: Fakulteta za šport
- [8.] Strel, J. (2013.) Analiza programa »Zdrav življenjski slog« za godine 2010./11. i 2011./12. Ljubljana: Institut za Šport Planica
- [9.] Završnik, J., Pišot, R. (2005.), Gibalna/športna aktivnost za zdravje otrok in mladostnikov. Koper : Univerzitet u Primorju, Znanstveno-istraživačko središte, Institut za kineziološka istraživanja, Založba Annales
- [10.] Zorc, J. (2008.), Umeščenost gibalnih oz. športnih aktivnosti v strukturo prostega časa mladih, *Socialno delo*, godišće 47, broj ½, str. 37-51. Ljubljana: Univerzitet u Ljubljani, Fakultet za socijalni rad

Stručni rad

STRIP KAO NASTAVNO GRADIVO

Vesna Penec, prof. slovenskoga jezika

Osnovna škola Gorica Velenje

Sažetak

Pravilnik o školskom kalendaru u članku 6. (Uradni list RS, br. 36/19 od 7. 6. 2019.) određuje da posljednji dan nastave prije Dana samostalnosti i jedinstva, Dana državnosti i prije slovenskoga kulturnog praznika škola organizira proslavu. OŠ Gorica obilježila je slovenski kulturni praznik projektnim danom, čija je svrha bila da se učenicima u tematsko raznolikim radionicama pomoću stripova predstavi izabrana tema i istovremeno podigne svijest o značenju čitanja i važnosti dobre čitalačke pismenosti. Učenici su čitali stripove domaćih i stranih autora, kroz strip upoznivali problematiku okoliša, lokalnu povijesnu baštinu, kroz priče u obliku stripa prepoznavali različite oblike međuvršnjačkog nasilja i tražili rješenja, stvarali e-strip u kojem su predstavili školska pravila, motive narodne pjesme reproducirali u slici i riječi te naposljetku u stripu progovorili o bontonu na internetu, u prirodi i međusobnim odnosima.

Ključne riječi: strip, čitalačka pismenost, kulturni dan, međupredmetno povezivanje

1. Suvremeni nastavni proces

Današnji nastavni proces mijenja se vrlo brzo, također je kompleksniji, od svih sudionika u odgojno-obrazovnom sustavu zahtijeva velik stupanj prilagodljivosti, samoinicijativnosti i prvenstveno je pri pedagoškom kadru sve više stalnog produbljivanja i usavršavanja i na vlastitom stručnom području. Suvremena tehnologija i nova didaktičko-metodička saznanja omogućuju raznovrsne oblike nastave, a istovremeno obvezuju učitelja da izvedbu svake pojedinačne nastavne jedinice planira u skladu s kognitivnim sposobnostima učenika i stilovima učenja pojedinca, uvažavajući pri tome temeljni dokument, odnosno nastavni plan za pojedinačno područje s odgojno-obrazovnim ciljevima i sadržajima. Suvremena nastava na taj je način individualizirana i diferencirana, drukčiji je i odnos između učitelja i učenika jer je tradicionalan lik učitelja koji uz katedru predaje i objašnjava nastavni sadržaj zamijenio učitelj koji priprema i usmjerava nastavni proces. U središtu više nije poučavanje, nego učenje i učenici, koji preuzimaju aktivniju ulogu pri stvaranju nastavnog procesa.

Nekada su učenici za svoj rad trebali papir i tintu, a učitelj ploču, kredu i knjigu, a danas se izbor nastavnih pomagala, bilo obaveznih bilo onih koji su samo poželjni, povećao. Klasični udžbenik i radnu bilježnicu počela su dopunjavati i raznovrsna e-gradiva, od interaktivnih internetskih inačica izdavačkih kuća, dodatnih zbirki zadaća, provjeravanja i ocjenjivanja znanja, audio- i videosnimki, internetskih učionica do virtualnih okolina za učenje.

No raznolikost didaktičkih gradiva i pomagala nije ključna i ne jamči učenikovo znanje i uspješno usvojene standarde znanja ako učenici nisu motivirani za samostalno učenje, ako ne osmisle usvojeno znanje i vještine, ne žele napredak i ne zadaju si nove, zahtjevnije ciljeve.

Osnovni je cilj svake škole da učenike motivira, da šire potrebe, mijenjaju svijest, poboljšavaju i bogate svoje ponašanje. /.../ Samo motivirani učenici mogu biti uspješni učenici [2].

Pedagoški djelatnici pri planiranju i izvođenju nastave upotrebljavaju različite didaktičke metode i oblike. Nastavne metode su promišljeni i unaprijed planirani načini djelovanja učitelja i učenika pomoću kojih se dostižu odgojno-obrazovni ciljevi. Metodičkim pristupom učitelji utječu na postupanje učenika tako da uporabom različitih metoda lakše prihvaćaju i usvajaju nastavni sadržaj te razvijaju vlastite postupke učenja. Riječ je o različitim individualnim i grupnim aktivnostima subjekata koje učitelji planiraju u skladu s odgojno-obrazovnim ciljevima. Na izbor i raznolikost metodičkog pristupa snažno utječu metodičke kompetencije učitelja, dakle njihove sposobnosti samostalne i odgovarajuće organizacije didaktičke situacije, u kojoj će svi učenici uspješno raditi i dostizati postavljene ciljeve [6].

2. Utjecaj učitelja na podizanje čitalačke pismenosti

Trud za podizanje čitalačke pismenosti i čitalačke kulture već se niz godina ne odnosi samo na učitelje jezika i na sate materinskog te stranog jezika. Škole se također svojim svakogodišnjim prioritetnim zadaćama i izborom dana aktivnosti trude pomoću planiranih aktivnosti, koje obuhvaćaju različite oblike motiviranja za čitanje, približiti interesima i željama mladih čitatelja i zaustaviti trend opadanja čitalačke kulture.

Aktivnost S knjigom u svijet djeluje u okviru projekta Čitalačka značka, koju su osnovali pisac Leopold Suhodolčan i prof. Stanko Kotnik. Čitalačka značka potiče dobrovoljno čitanje u slobodno vrijeme. Cijelo vrijeme razvija se kao nadopuna nastavi slovenskoga jezika i književnosti te aktivnostima (školske) knjižnice, a istovremeno kao izvanškolska/interesna aktivnost može biti slobodnija, bliža djeci i mladima te tako uspješnija pri oblikovanju čitatelja za cijeli život. (<https://www.bralnaznacka.si/sl/o-nas/predstavitev/>)

Iako je u taj pokret uključeno oko 70 % osnovnoškolaca koji u svakoj školskoj godini pročitaju i zatim mentoru u razgovoru na različite načine (prepričavanje, vođeni razgovor, ilustracija) dokažu da su pročitali četiri knjige, mentori (učitelji, odgojitelji i knjižničari) primjećuju da broj čitatelja opada. Raste i broj učenika koji ne pročitaju ni obavezne knjige za lektiru. Sve manje učenika čita, slobodno vrijeme ne provode u društvu knjiga, a na čitanje ih često natjeraju roditelji u želji

da ispune obećanje učiteljici koja primjećuje da njihovo dijete loše čita, nespretno se izražava i ima teškoće u razumijevanju teksta.

Čitalačka pismenost ne podrazumijeva se sama po sebi, nego je razvijamo planski. U Nacionalnoj strategiji za razvoj čitalačke pismenosti za razdoblje 2019. – 2030. određena je kao mogućnost pojedinca koja se stalno razvija u različitim okolnostima i na različitim područjima te prožima sve ljudske aktivnosti. Ključna je za razumijevanje, kritičko vrednovanje i uporabu pisanih informacija. Ta mogućnost uključuje razvijene čitalačke vještine, razumijevanje pročitano i čitalačku kulturu. Zato je temelj svih drugih pismenosti (npr. matematičke, prirodoslovne ili digitalne) i ključna za razvijanje pojedinčevih sposobnosti i njegovo uspješno sudjelovanje u društvu.

Nastavni plan za slovenski jezik predmet određuje kao temeljni općeobrazovni predmet u osnovnoj školi jer se učenici pri njemu osposobljavaju za djelotvorno govorno i pismeno sporazumijevanje na slovenskome jeziku. Tako se ciljevi predmeta ostvaruju pomoću jezične i književne nastave u okviru svih aktivnosti sporazumijevanja: razgovaranja, dopisivanja, slušanja, čitanja, govorenja i pisanja (UN, 2018: str. 6). U SVIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM RAZDOBLJIMA PREDMET SE CILJEVIMA, SADRŽAJEM I AKTIVNOSTIMA TIJESNO POVEZUJE S DRUGIM PREDMETIMA I KOD NJIH KAO NASTAVNI JEZIK OSIM STJECANJA STVARNOGA ZNANJA BITNO PRIDONOSI K RAZVIJANJU SPOSOBNOSTI SPORAZUMIJEVANJA. (UN, 2018: 6). TIJEKOM RAZVIJANJA SPOSOBNOSTI SPORAZUMIJEVANJA, RAZUMIJEVANJA, DOŽIVLJAVANJA I VREDNOVANJA TE STVARANJA TEKSTOVA U SLOVENSKE KNJIŽEVNOM JEZIKU, UČENICI SE SUSREĆU S RAZNOLIKIM TEKSTOVIMA, IZ KOJIH STJEČU STVARNO ZNANJE, A NJEGA UPOTREBLJAVAJU U SVAKODNEVNOM ŽIVOTU.

Dobrog čitatelja odgojimo postupno, stoga je prilikom planiranja aktivnosti trebalo razmisliti o tome kako približiti knjigu, a da se ne stvori još veći otpor. Učiteljevi pristupi pri uspostavljanju interakcije između učenika i literature mogu značajno utjecati na smanjenje razlika u pismenosti između spolova. Raznolikim odabirom stilova učenja i možda još neupotrijebljenih strategija čitanja jača motivaciju za čitanje i stvara pozitivan odnos prema čitanju. Preporuča se potražiti

literaturu kojom će privući i skupinu učenika koja manje čita, prije svega dječake, koji često prestanu čitati jer u pročitanoj ne nalaze vezu sa stvarnim životom, teško se identificiraju s književnim likovima, koji su često dijametralna suprotnost njihovim uzorima. Teme koje ih privuku mogu na prvi pogled biti društveno neprihvatljive (kao što su buntovništvo, nasilje...), a često se iza takvih tema krije i humor, koji je ono što razlikuje čitanje dječaka i djevojčica jer dječacima daje osjećaj neovisnosti i otpora autoritetu [2].

3. Strip – za čitalački užitak i kao nastavno gradivo

Ne-čitanje nikada ne vodi k čitanju. Brojna djeca, ona koja teško čitaju, ona koja ne vole čitati, spretni čitatelji, napredni čitatelji, ispodprosječni čitatelji, djeca svih vrsta – kad čitaju stripove, zaljube se u čitanje. Nakon određenog vremena ta se ljubav širi i na druge tipove književnosti i stvori čitatelja koji će cijeli život čitati za užitak [2].

Strip je priča koja je predstavljena nizom slika i tekstom koji je obično u oblačićima (SSKJ, 2000) ili prema Willu Eisneru, uspješnom i nadasve utjecajnom američkom autoru stripova, strip je redoslijed slika i riječi koje su posložene na takav način da mogu pripovijedati priču, odnosno dramatizirati ideju (<http://www.pojmovnik.si/koncept/strip/>). Učenici se s njim susreću već u 1. trijadi na nastavi slovenskoga jezika, kad uz razvijanje mogućnosti doživljavanja, razumijevanja i vrednovanja književnih tekstova stječu i književnopovijesno znanje. Sposobnost prihvatanja i stvaranja proznih tekstova razvijaju tako da preoblikuju kraće književno djelo u strip i obrnuto, a nastavni plan navodi strip kao kombinaciju crteža i zapisa kojim postupno izražavaju motivaciju za postupke književnih likova. Učenici tako prepoznaju i karakteristike stripa.

Nastavni plan za engleski jezik navodi strip kao primjer aktivnosti za razvijanje sposobnosti čitanja, npr. povezivanje slika s izjavama govornika. Prilikom zapisivanja riječi, kad učenici upoznaju i postaju svjesni pisanog oblika engleskoga jezika, prepisuju kratki tekst prema uzorku (npr. pisanje čestitki, stripa).

Učenici i na predmetu njemačkoga jezika kao stranoga jezika stvaraju strip, koji nastavni plan određuje kao aktivnost za poticanje pismenog razvoja. Na likovnoj umjetnosti već u 4. razredu upoznaju pojam stripa, naprave ga i obraćaju pozornost na vezu između pisma i crteža.

Prilikom planiranja prioriternih zadaća i dana aktivnosti u Osnovnoj školi Gorica prepoznali smo nužnost podizanja svijesti o značenju čitanja. Jezični aktiv pripremio je program izvedbe kulturnog dana u kojem bi učenici u okviru cjelokupnog projektnog dana obilježili Prešernov dan, tj. slovenski kulturni praznik, koji je u RS ujedno i državni praznik, te odredili središnju temu, pri čemu bi slijedili ciljeve prioritne zadaće kojom bi poboljšali čitalačku kulturu u školi.

Središnja tema međupredmetno planiranih aktivnosti bio je strip. Razrednici su učenike, uvažavajući pri tome njihove interese, podijelili u osam radionica, u okviru kojih su kroz pojedinačne aktivnosti osmislili čitalački proces, suočili se s pozitivnim čitalačkim iskustvom, a ako bi ono bilo zabavno, sigurno bi ga htjeli ponoviti.

Prije početka radionica svi učenici pogledali su predstavu koju su pod mentorstvom naših učitelja pripremili učenici i kojom smo obilježili državni praznik. Slovenski kulturni praznik, koji je nazvan po najvećem slovenskom pjesniku, također je prilika da učenici razviju svijest o državnoj pripadnosti i narodnom identitetu, o povijesti Slovenije i njezinoj kulturi te o značenju općih kulturnih i civilizacijskih vrednota. Bez sumnje je kulturni praznik prilika da učenike podsjetimo da je čitalačka pismenost temelj razvoja, da je važno da prepoznaju čitanje kao vrednotu – za vlastiti osobni razvoj i konačno kao temeljno sredstvo pri stjecanju novoga znanja.

Mentori svih radionica u uvodu su progovorili o karakteristikama stripa. Učenici su pogledali nekoliko stripova koje su izabrali učitelji. Slijedio je razgovor, u kojem su učenici izražavali svoja mišljenja o tome sviđaju li im se stripovi, znaju li nekog autora stripova ili zbirku, pokušavali su otkriti kome su stripovi namijenjeni. Upoznali su i nekoliko slovenskih autora stripova, a u nastavku su mentori pripremili aktivnosti koje su se odnosile na temu radionice.

Da čitanje može biti i zabavno, učenici su otkrili u radionici gdje su čitali stripove domaćih i stranih autora, čak i one koje su slovenski književnici u izvornom obliku zapisali kao pripovijetke, romane itd.

Učiteljice stranoga jezika čitale su s učenicima engleske i njemačke stripove, a zatim su napravili vlastiti strip. Mogli su birati već pripremljen slikovni predložak, na

koji su dodavali tekst. Pri biranju riječi upotrebljavali su i jezične priručnike, tj. internetske rječnike, programe za prevođenje.

Strip možemo upotrijebiti i za učenje te poučavanje. Tim nastavnim sredstvom učenici upoznaju kompleksnije sadržaje uz vizualni prikaz. Radionica s naslovom Prošlost u kvizu odvela ih je u različite povijesne događaje. Učenici su prenijeli u strip povijesna razdoblja, npr. od prapovijesti, starog i srednjega vijeka do novog vijeka. Nastali su stripovi o životu u srednjevjekovnom dvorcu, koji su učenici u svojem mjestu više puta posjetili, o različitim izumima i pronalascima i slično. U drugom dijelu radionice učenici su pogledali ilustriran Ustav RS, a zatim i sami probali u stripu ilustrirati školska pravila.

U radionici S glavom u prirodi učenici su pogledali nekoliko poučnih filmova na temu ekologije, a značenje odgovornog odnosa prema prirodi i problematiku zagađivanja uprizorili su u kratkim stripovima.

Bonton u prirodi, u obitelji, među vršnjacima i na internetu bile su središnje teme radionica u kojima su učenici upoznali skijaška pravila i junake iz stripova jednog od najvećih slovenskih autora stripova Mikija Mustra. Napravili su i strip o primjerice pravilima nekog drugog sporta.

Jedna od radionica ponudila je učenicima razgovor o pravilima, problemima i zamkama adolescencije. Te teme, koje su za adolescente često neugodne, mentorica je približila učenicima stripovima iz zbirke Takav je život, autorice Dominique de Saint Mars i ilustratora Sergeja Blocha, u kojoj se glavni junaci suočavaju s brojnim svakodnevnim neugodnim situacijama.

O međuvršnjačkom nasilju, zastrašivanju i sigurnoj uporabi interneta učenici su napravili strip nakon što su pogledali internetsku stranicu safe.si, koja već od 2005. godine djeluje kao nacionalna točka za upoznavanje djece i tinejdžera sa sigurnom i odgovornom uporabom interneta i mobilnih uređaja.

Narodna tradicija u svoj svojoj raznolikoj i bogatoj baštini nudi mnogo mogućnosti međupredmetnog povezivanja. Karakteristike narodne pjesme učenici upoznaju na nastavi slovenskoga jezika, a pomoću različitih glazbenih interpretacija i na satovima glazbenog odgoja. Od čitanja, pjevanja, a zatim i do

crtanja stripa na temu narodne pjesme Graščakov vrtnar (Dvorski vrtlar) vodile su ih planirane aktivnosti na glazbenoj i likovnoj radionici.

Učenici koji su vješti u uporabi računala u radionici nazvanoj E-strip stvarali su vlastite stripove na predlagane teme, kao što su bile svađa u razredu, razbijen prozor, školska pravila.

4. Evaluacija kulturnoga dana planiranog kroz strip

Pri planiranju kulturnog dana, kojim je obilježen slovenski kulturni praznik, jezični aktiv usredotočio se prije svega na podizanje svijesti o značenju čitanja i preko toga na poboljšanje čitalačke pismenosti među učenicima, koja znači jednu od temeljnih vještina svakog pojedinca da može uspješno djelovati u današnjem društvu. Mnoga istraživanja pokazuju da zanimanje za čitanje s povećanjem dobi učenika pada, a primjetne su i razlike između dječaka i djevojčica. Uključivanjem stripa kao ishodišta za sve radionice učenicima bi se čitanje približilo kao ugodna, zabavna i na kraju krajeva, poučna aktivnost. Istraživanjem povijesti stripa i njegovih autora, čitanjem stripova i vlastitim stvaranjem učenici bi povećali motivaciju za čitanje, što je bila svrha međupredmetno osmišljenih radionica. Put do spretnog čitatelja, koji poseže i za klasičnom literaturom i sposoban je izraziti kritičko stajalište prema njoj, počinje slikovnicama kod najmlađih, a nastavlja se kraćim pričama i stripovima. Potonji je uz jednostavan leksik i izrazito vizualni prikaz također upotrebljiv kao nastavno sredstvo za posredovanje kompleksnijih nastavnih sadržaja. Uključivanje stripa u nastavu ili druge školske aktivnosti omogućuje razvoj učenikove kreativnosti pri prepoznavanju prenošenja poruke iz slika i riječi koje su povezane te najzad pri stvaranju vlastite priče, kroz koju također izrazi svoj pogled na izabranu situaciju, ponudi eventualna rješenja i kritičan je.

Učenici su u okviru dana aktivnosti zadan projektni rad, koji se tematski nadovezivao na pojedinačno predmetno područje, doživljavali opušteno, a učenje i čitanje prihvaćali su kao ugodna iskustva. Sve navedeno može se razabrati iz

povratnih informacija učenika o tijeku pojedinačne radionice i njihovih djela, koja su kasnije bila objavljena u školskom časopisu i na internetskoj stranici škole.

Izvedba kulturnog dana sa stripom kao zajedničkim ishodištem potvrdila je odabir stripa kao djelotvorno nastavno gradivo pri poticanju čitanja jer je primijećeno povećano zanimanje za posuđivanje stripova u školskoj knjižnici, a i više učenika uključilo se i u interesnu aktivnost čitalačka značka.

5. Popis literature

- [1.] Nastavni plan za slovenski jezik. Preuzeto 4. 2. 2021. s internetske stranice https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf.
- [2.] Kerneža, M. (2016). Strip kot literarnodidaktična metoda za premostitev razlik med spoloma v bralni pismenosti na razredni stopnji šolanja (doktorska disertacija). Maribor: [Kerneža. M.]. Preuzeto 5. 1. 2021. s internetske stranice <https://dk.um.si/IzpisGradiva.php?id=57191&lang=slv>.
- [3.] Slovar slovenskega knjižnega jezika. (2000). Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- [4.] Strip. Pojmovnik slovenske umetnosti 1945–2005. Preuzeto 4. 2. 2021. s internetske stranice <http://www.pojmovnik.si/koncept/strip/>.
- [5.] Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019–2030. Preuzeto 15. 1. 2021. s internetske stranice <https://www.gov.si/novice/2020-01-15-nacionalna-strategija-za-razvoj-bralne-pismenosti-za-obdobje-2019-2030/>.
- [6.] Farič, V. (2016). Didaktično-metodične značilnosti pouka slovenščine (diplomski rad). Maribor: [V. Farič]. Preuzeto 5. 1. 2021. s internetske stranice <https://dk.um.si/IzpisGradiva.php?id=59344&lang=slv>.
- [7.] Bralna značka. Preuzeto 5. 1. 2021. s internetske stranice <https://www.bralnaznacka.si/sl/o-nas/predstavitev>.

Stručni rad

IGRE I VJEŽBE OPUŠTANJA ZA UČENIKE 1. RAZREDA

Damjana Strgar
Osnovna škola Šmarje – Sap

Sažetak

Sve više djece sjedi ispred televizora ili računala, dok se pritom nedovoljno kreću i premalo odmaraju. Sve to ugrožava njihovo zdravlje i uzrokuje psihičke probleme. Djeca se teže usredotoče, umire, manje su kreativna. Možemo im pomoći tako da im omogućimo više kretanja i opuštanja. To možemo postići tjelovježbom za opuštanje, vježbama i igrama za opuštanje mišića, vježbama disanja, masažom i bojenjem mandala. Aktivnosti možemo provoditi prije i za vrijeme nastave te tijekom produženog boravka. Mogu nam pomoći za lakše preusmjeravanje aktivnosti, povećanje pribranosti te učinkovitije učenje i rješavanje zadataka.

Ključne riječi: stres, igre i vježbe za opuštanje, masaža, mandale

1. Uvod

Zahtjevni školski programi, previsoka očekivanja roditelja (dodatne izvannastavne aktivnosti), previše vremena ispred televizora ili računala, a u isto vrijeme nedovoljno odmora i premalo kretanja, mogu negativno utjecati na raspoloženje djeteta i njegovo ponašanje. Djeca postaju nesretna, tužna, žive u strahu, ljutnji i stresu. Mogu postati krajnje zatvorena u sebe ili nemirna. Takvoj je djeci potrebna pomoć. Možemo im pomoći svime što ih opušta, a prije svega tako što im omogućimo dovoljno odmora i kretanja. U Belgiji su na primjer u raspored učenika uveli jedan obvezan sat sportskih aktivnosti dnevno.

2. Sadržaj

2.1 Aktivnosti opuštanja za vrijeme nastave

Zbog vlastitih pozitivnih iskustava i dobrih rezultata koje su polučile aktivnosti za opuštanje želim predstaviti različite igre i vježbe opuštanja za učenike. Ove su aktivnosti primjer dobre prakse i mogu se provoditi u školi prije i za vrijeme nastave te u produženom boravku. Pri odabiru vježbi potrebno je uzeti u obzir prostor i vrijeme s kojima raspolažemo.

2.2 Igre za opuštanje

Krug tišine

Cilj je igre smirivanje. Igra će imati pozitivan učinak prije početka nastave, prije jela ili prije provođenja aktivnosti koje iziskuju pribranost.

Učenici se postave u krug. Uhvate se za ruke i zatvore oči. Zadatak je ravnomjerno duboko disanje. Pritom se trebaju usredotočiti na ruke susjeda. U ovom položaju ostanu oko jedne minute. Zatim polako opuste ruke uz tijelo.

Zoološki vrt

Cilj je igre fizičko opuštanje i poticanje mašte.

Učitelj ih vodi kroz zamišljenu priču koja uključuje životinje u zoološkom vrtu. Učenici preuzimaju uloge različitih životinja oponašajući ih glasom i kretanjem. Tako mogu oponašati psa, mačku, medvjeda, žabu, majmuna, devu, pticu, konja, magarca, ovca, kozu, ribu, zmiju i druge životinje. Igra će djeci omogućiti da se opuste, izazvati mnogo smijeha, kao i buke.

Mačka

Cilj je igre izazvati fizičko i psihičko opuštanje te pobuditi osjećaj zadovoljstva.

Učitelj potakne učenike da postanu uspavane mačke koje se bude. Mačka leži na podu i spava. Kad se probudi, najprije počne istezati stražnje šapice, a zatim još i prednje, jednu po jednu. Zatim se postavi na četiri noge i načini veliku okruglu grbu tako što se prednjim šapama odgurne unatrag, a stražnjima unaprijed. Pritom široko zazijeva, zatim legne na leđa i protegne se istežući sve četiri šape. Potom ponovo ustane i protrese cijelo tijelo.

Tigar

Cilj je igre psihičko opuštanje i poticanje mašte.

Učitelj potakne učenike da postanu tigrovi – strašne divlje zvijeri. Tigar širom otvara usta pokazujući svoje „strašne očnjake”, prijeteci riče, proteže kandže (isteže prste), odmahuje glavom u jednu i drugu stranu, plazi jezik, bulji oči...

Vješanje rublja

Cilj je igre opustiti tijelo i pobuditi maštu.

Od učenika zatražimo da stanu uspravno. Zadatak je oprati rublje, u košari ga odnijeti na vrt, gdje će iz nje jednog po jednog vaditi mokre ručnike i vješati ih na uže. Na kraju ih na dnu čeka još i veliki mokač i težak pokrivač koji moraju objesiti na najviše uže. Pritom promaše uže i pokrivač im padne na tlo. Moraju ga podići, otresti i ponovo pokušati objesiti. Ovaj put to mogu učiniti i u paru. Napokon uspijevaju. Sada još samo mokro rublje moraju osušiti, što postižu puhanjem.

2.3 Tjelovježba za opuštanje

Vježbe za opuštanje nogu, ruku i gornjeg dijela tijela

Cilj je vježbe u aktivnom dijelu tijela osloboditi napetost u mišićima.

- Učenici ustanu i prvo protresu desnom nogom. Zatim kruže desnim stopalom u gležnju, nastavljaju kružiti desnom nogom ispod koljena i završavaju s kruženjem cijele noge. Vježbu ponove lijevom nogom.
- Učenici ustanu, počnu skupljati i istezati prste ruku, zatim kruže rukama u zapešću, potom u laktu i na kraju cijelim rukama u zglobu ramena.
- U sjedećem položaju djeca kruže ramenima naprijed-natrag, u isto vrijeme lagano zijevajući. Laktovima se oslone na noge. Glavu i trup okrenu prvo ulijevo te pritom duboko udahnu, a zatim se opet okrenu udesno i izdahnu. Vježbu mogu ponoviti.
- Djeca opuste ruke uz tijelo u sjedećem položaju. Naizmjenično se nagnu ulijevo i udahnu, a zatim udesno i izdahnu. Vježbu ponove više puta.

Vježba za opuštanje cijelog tijela

Od djece zatražimo da duboko udahnu i napnu cijelo tijelo: stisnu šake, napnu noge, stražnjicu, leđa, vrat i mišiće lica te stisnu zube. Slijedi lagani izdah i istovremeno opuštanje cijelog tijela.

Vježbe za opuštanje mišića lica

- Učenici lagano kruže glavom
- podignu ruke i duboko zijevaju
- prave se kao da žvaču žvakaću gumu
- oblizuju usnice
- jezikom peru zube
- krevelje se poput majmuna
- izgovaraju različite slogove: mam, mem, mim, mom, mum i sl.
- opuste čeljust i izgovaraju: bla, bla, bla...
- izgovaraju: brrrrrrr, rrrrrrrr, bbbbbb...
- oponašaju vozača vlaka: ču ču huhu..., automobil: brrrm, brrrm, brrrm...
- prstima masiraju lice.

2.4 Masaža

Cilj: upoznati masažu i njezin učinak na tijelo i raspoloženje.

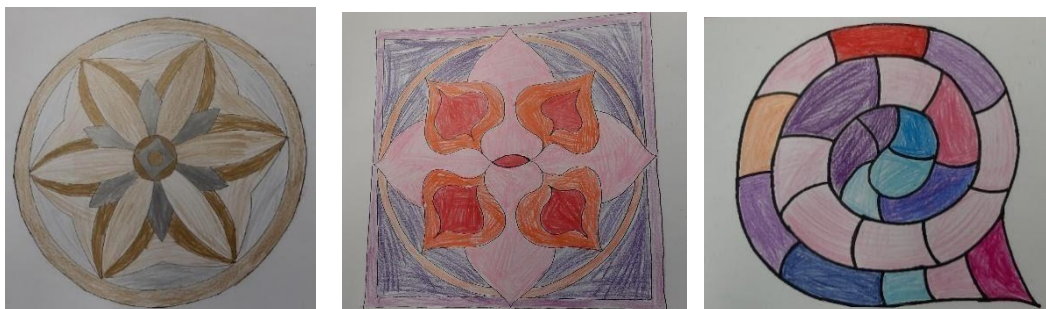
- Djeca u stojećem ili sjedećem položaju trljanjem ugriju dlanove, a zatim dlanovima umiju lice i vrat. Nastavljaju jagodicama prstiju ruku lupkanjem po glavi od čela prema vratu, zatim po rukama, po prednjem dijelu tijela od vrata preko trupa do nogu i natrag.
- Učenici se postave u kolonu i učenika ispred sebe prstima masiraju po leđima, ramenima i lagano duž kralježnice. Masaža se završava glađenjem po leđima.
- Djeca sjednu i protrljaju dlanove ruku kako bi ih ugrijala. Ugrijanim desnim dlanom tapkaju po desnom obrazu, a zatim lijevom dlanom po lijevom. Nastavljaju trljati ruke i istodobno udarati nogama o pod. Masaža se završava umivanjem lica i vrata.

2.5 Opuštanje uz mandale

Cilj: umiriti se, poboljšati sposobnost koncentracije, vježbati motoriku, upoznati sebe i zabavite se.

Kreativnim aktivnostima uz pomoć mandala možemo poboljšati sposobnost koncentracije čak i kod vrlo nemirne djece.

Mandale mogu nacrtati, obojiti ili oblikovati prirodnim materijalima. Ponudimo im različite motive između kojih mogu birati po želji. Oboje ih bojama koje im se sviđaju: drvene bojice, vodene bojice ili pastele. [1.]

Slika 1: Mandale

3. Zaključak

Igre za opuštanje, tjelovježba s vježbama disanja i bojenje mandala u vrijeme nastave i tijekom produženog boravka vrlo povoljno utječu na učenike 1. razreda. Pritom se zabavljaju, a posebno im je smiješna masaža. Opuštanjem se djeca umire, povećava se koncentracija i kreativnost, bolje sudjeluju u nastavi te lakše uče i rješavaju zadatke.

4. Literatura

[1.] Srebot, Renata; Menih, Kristina. 1996. *Potovanje v tišino*. DZS (Pedagoška obzorja). Ljubljana.

Stručni rad

STRES KOD UČENIKA ZA VRIJEME PANDEMIJE

Bojana Posavec Vaupotič, univ. dipl. ped.

III. gimnazija Maribor, Slovenija

Sažetak

Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji, stres je jedna od glavnih zdravstvenih opasnosti 21. stoljeća. Iz tog razloga provela sam anketu učenika III. Gimnazije Maribor, program predškolskog odgoja. Zanimalo me kako su nakon dugog vremena učenici doživjeli povratak u školu i kako su se pritom osjećali. Kao što je istraživanje pokazalo, učenici četvrte godine pod velikim su stresom zbog polaganja državne mature jer ne znaju kako će biti provedena. Ulažu izniman trud jer znaju da su ocjene za upis na fakultet iznimno važne. Najviše se raduju susretu sa školskim kolegama iz prve godine koji se još uvijek vrlo slabo poznaju. U vremenima pandemije uglavnom su im nedostajali socijalni kontakti s vršnjacima. Učenici se sa stresom nose na razne načine. Najviše ih opuštaju razgovori s prijateljima, roditeljima, šetnje, glazba, tehnike opuštanja, a neki od njih i meditiraju. Svi želimo imati što manje takvih školskih godina.

Ključne riječi: stres, učenici, škola, anketa

1. Uvod

Započeli smo školsku godinu 2020/21 prilično mirno, sve dok Slovenija u listopadu nije proglasila epidemiju covida-19. Uslijedilo je zatvaranje svih obrazovnih institucija i ponovno uspostavljanje rada na daljinu. U to vrijeme radila sam kao savjetnica s najugroženijim učenicima i njihovim roditeljima na daljinu. To je bilo vrlo stresno za učenike koji su se ranije suočavali s mentalnim zdravstvenim problemima. Posljedice pandemije neće se samo manifestirati u znanju već i u ponašanju, a prije svega u uspostavljanju međusobnih socijalnih kontakata.

U ožujku su se učenici vratili u školu, uz poštivanje svih sigurnosnih mjera. Posjetila sam svih devet razreda predškolskog programa i napravila anketu koju vam želim predstaviti.

Međunarodna zaklada društava Crvenog križa navodi da kada su ljudi izravno izloženi epidemiji, pokazuju čitav niz reakcija, poput straha od infekcije, smrti i gubitka voljene osobe, egzistencijalnih dobara, straha od izolacije. [1] Moramo obratiti posebnu pozornost na učenike koji su izloženi velikom stresu, jer se situacija pogoršala u vrijeme ograničenog kretanja i socijalnih kontakata.

1.1.OSNOVE STRESA

Veliki istraživač stresa Hans Selye jednom je rekao da je stres previše poznat i slabo razumljiv. [3]

Stres je fenomen o kojem posljednjih godina puno govorimo. Definicija stresa prvi se put pojavila u 17. stoljeću. To je mjera do koje je tijelo sposobno oduprijeti se određenoj sili ili utjecaju. [2] Tijekom desetljeća život se promijenio i postajao sve složeniji i zahtjevniji. Izloženi smo sve većim izazovima, koji su nažalost često uzrok stresa. Strah u našem tijelu pokreće reakciju na stres.

Stres je u nekim situacijama motivator koji nam pomaže da brzo reagiramo. U drugim nas situacijama usporava i uzrokuje niz nuspojava u tijelu. [5]

Čimbenici stresa kod adolescenata:

- mnogo obaveza,
- donošenje važnih odluka,
- neočekivane promjene u životu,
- važni događaji.

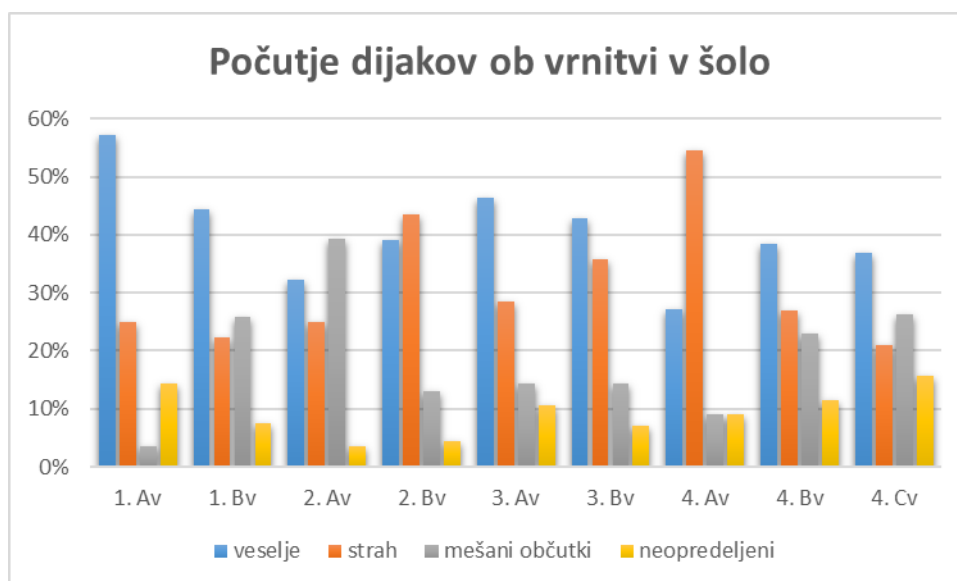
Učenici stres doživljavaju na različite načine. To uglavnom ovisi o intenzitetu i trajanju situacije u kojoj se nalaze, o tome koliko mogu kontrolirati ovu situaciju, kakva su njihova prošla iskustva, o njihovim osobnostima i socijalnim prilikama. Rezultirajuća stresna situacija pod utjecajem je misli, ponašanja, tijela, emocija i osjećaja pojedinca. Kad se nađemo u teškoj situaciji, prate nas tuga, nemoć, bijes i tjeskoba. Na temelju neočekivanih promjena u našem životu, odlučila sam istražiti situaciju u III. Gimnazija Maribor. U nastavku ću predstaviti rezultate svog istraživanja.

2. EMPIRIJSKI DIO

Na III. Gimnaziji Maribor sam nakon povratka u školu u mjesecu ožujku provela istraživanje srednjoškolaca u svim razredima i godinama programa predškolskog odgoja. Za uzorak uzela sam 229 učenika i učenica. Pripremila sam anketni upitnik čije ću vam rezultate predstaviti u nastavku.

Isprva me zanimalo kako su se osjećali učenici nakon dugog povratka u školu. Pitala sam se kakve emocije prevladavaju. Za veliku većinu bila je to radost, nakon toga je slijedio strah, što je posebno vidljivo u 4.Av razredu. To mogu pripisati polaganju državne mature koja dolazi u mjesecu svibnju. Učenici su pod velikim pritiskom kako će to riješiti, a istodobno je vrlo važno da imaju dobre rezultate za upis na fakultet.

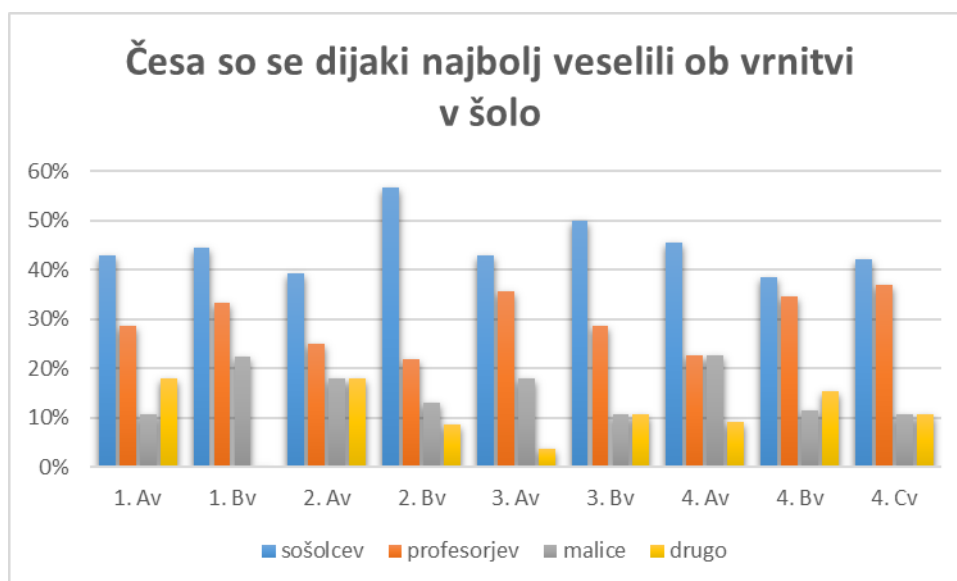
Učenici prve godine najviše su se radovali povratku u školu. To je također razumljivo, jer su nove školske kolege vidjeli tek na početku školske godine, a nisu ih ni dobro upoznali. Oko 20% učenika imalo je, međutim, pomiješanih osjećaja jer nisu znali što ih točno čeka.

Slika 29: doživljaji učenika

Po povratku u školu, najviše su se radovali susretu sa školskim kolegama (44%), nakon čega je uslijedio susret s profesorima, a neki od njih radovali su se i dobrom ručku te drugim čimbenicima. U tim corona vremena učenici su bili teško lišeni međuljudskih odnosa, druženja, socijalnih kontakata, što će imati dugoročne posljedice.

Rezultati ankete pokazuju da ne postoji značajna razlika između učenika pojedinih godina, svima im najviše nedostaju kolege iz razreda.

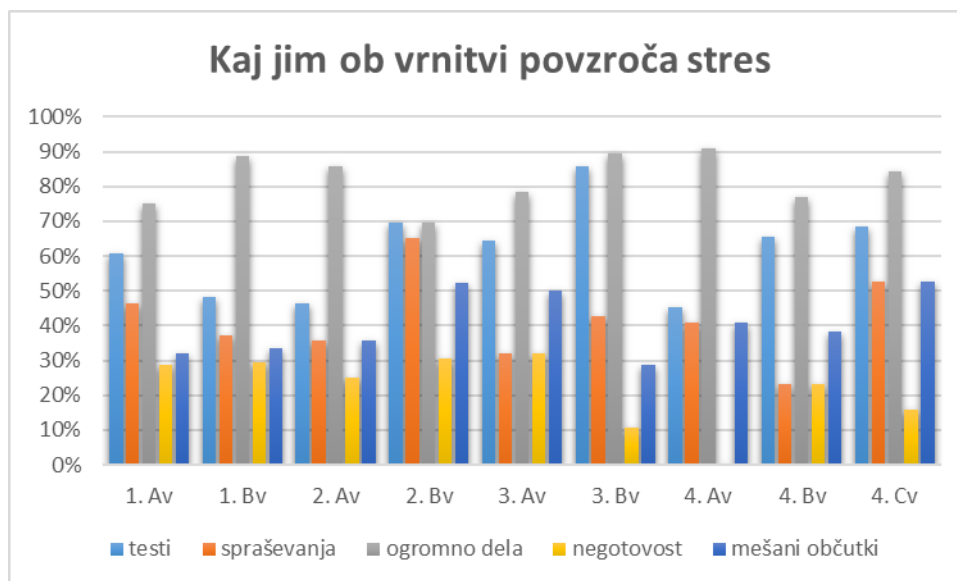
Slika 30: razlozi za radost učenika

Učenici su shvatili da su se i oni tijekom ovih mjeseci puno promijenili. Još više vremena provode na računalima, tabletima, pametnim telefonima. Razgovaraju putem uređaja umjesto uživo. Cijela se lekcija odvija putem ekrana. I sami su već umorni od upotrebe sve ove tehnologije i aplikacija.

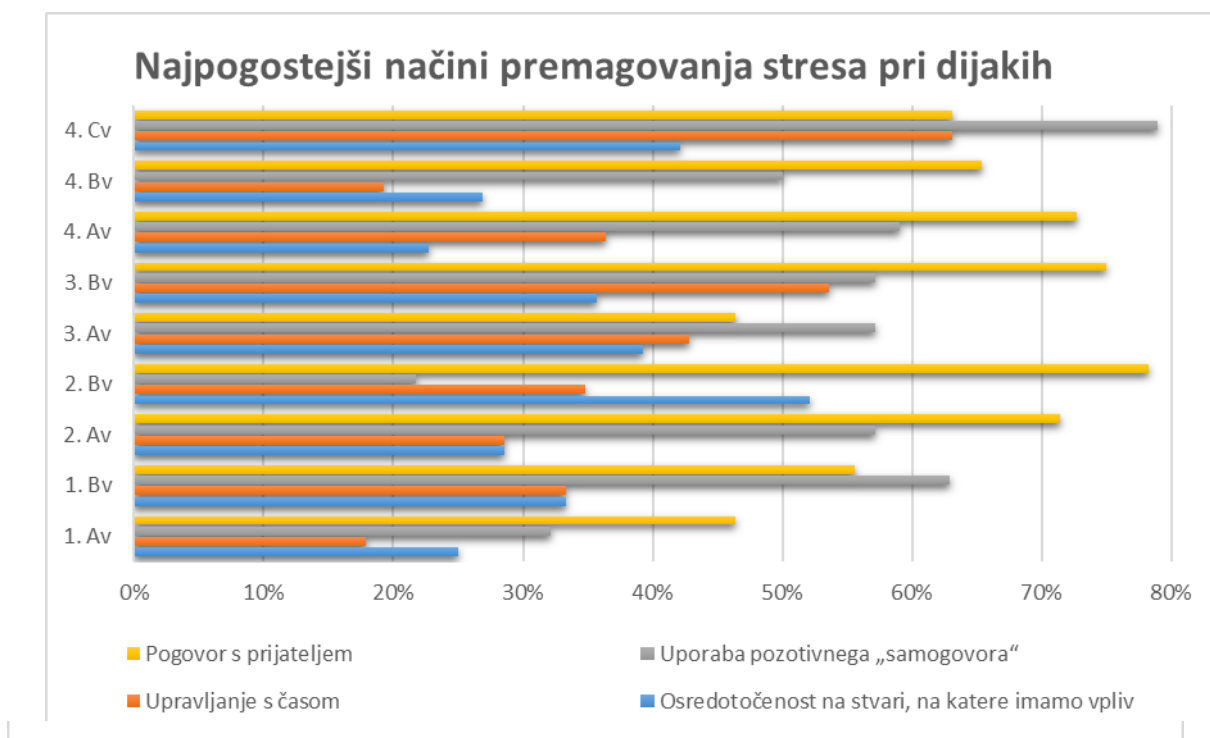
Slika 31: promjene - da ili ne

U trenutku povratka u školske klupe, stres im uglavnom uzrokuju testovi, pitanja, puno posla u školu, neizvjesnost koja nas okružuje i nove, nepredvidive informacije svaki dan. Kao što su rekli, uglavnom se boje pisanja testova jer su razredi koji su zadnji put pisali test u školi, pisali prije punih godinu dana. Podaci za pojedine razrede također su vidljivi na grafikonu.

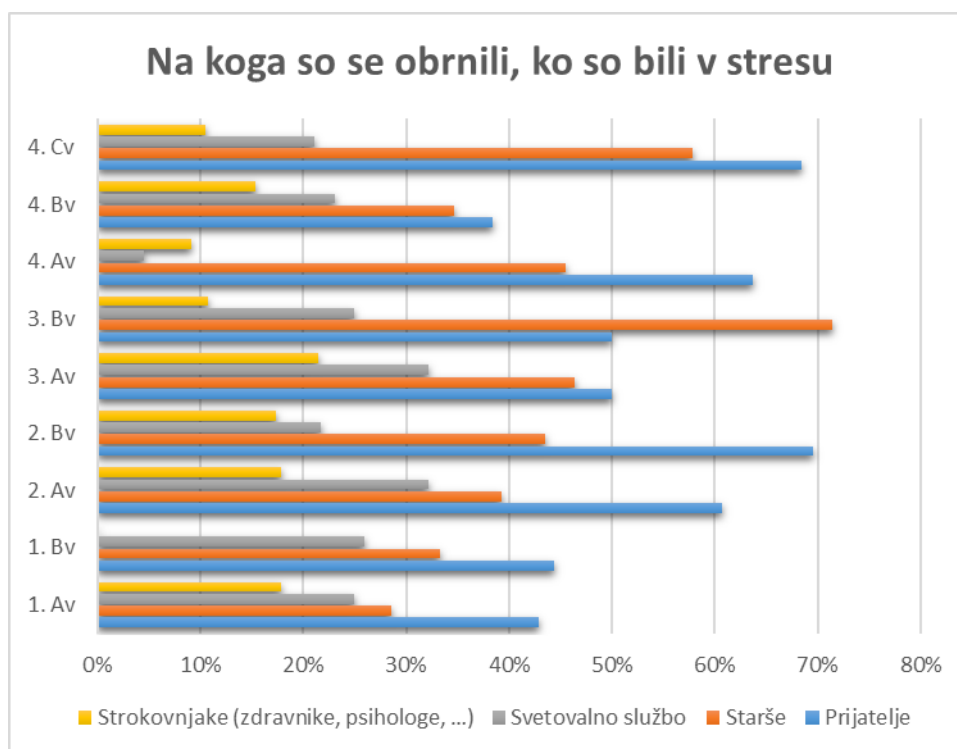
Slika 32: uzroci stresa

Također me zanimalo kako su se učenici nosili sa stresom u ovo stresno vrijeme. Što im je najviše pomoglo. Većina učenika odgovorila je da su stres prevladali razgovarajući s prijateljima ili onima koji su im vrlo bliski. Slušali su glazbu, odlazili u prirodu. Također su se koristili metodom "samogovora", pozitivno su razmišljali i mogli su rasporediti vlastito vrijeme za školski rad i učenje. Učenici putnici uštedjeli su puno vremena provedenog u vožnji do škole i iz nje. Grafikon prikazuje postotke najčešćih čimbenika u prevladavanju stresa.

Slika 33: prevladavanje stresa

Na pitanje kome ste se obratili kad ste bili u stresu i trebala vam je pomoć, najčešći su odgovori bili: prijatelji, roditelji, savjetnici i vanjski stručnjaci. Za to se vrijeme povećao i postotak učenika kojima je potrebna pomoć i razgovor u savjetodavnoj službi, kako bi se lakše mogli nositi s izazovima vremena.

Slika 34: pomoć kod stresu

U prevladavanju stresa pomažu nam:

- redovita tjelesna aktivnost, dovoljno sna, izbjegavanje alkohola,
- svakodnevno sigurno i vremenski ograničeno izlaganje suncu kako bi se povećala razina vitamina D u tijelu,
- korisna prehrana bogata vitaminima i mineralima,
- u vrijeme rizika od izloženosti virusu, imunološki sustav se može ojačati odgovarajućim dodacima prehrani,
- provođenje ugodnih aktivnosti u okviru trenutnih mogućnosti (čitanje, hobiji, gledanje opuštajućih filmova, slušanje glazbe, ...)
- ublažavanje naših negativnih misli i briga u razgovoru s voljenima,
- mentalno vremenski ograničen mentalni angažman sa sadržajem koji pokreće reakciju na stres,
- aktivno usmjeravanje misli i razgovora na ugodne teme koje nas opuštaju,
- najmanje sat vremena prije spavanja svoje vrijeme posvećujemo samo ugodnim sadržajima,
- provođenje aktivnosti koje smanjuju kratkoročni i dugoročni utjecaj stresa:
 - meditacija, joga, masaža, opuštajuće disanje, autogeni trening, pažnja, ... učinkoviti su,...
- U razdobljima povećane anksioznosti ili poremećaja spavanja povezanih s anksioznošću mogu koristiti biljne pripravke koji smanjuju tjeskobu (npr. valerijana).

3. ZAKLJUČAK

Slika 35: učenici pod stresom [6]

Nakon provedenih ankete mogla bih zaključiti da su učenici III. Gimnazija Maribor pod velikim stresom, koji se može generalizirati na cijelu populaciju školovanja tinejdžera, djece i učenika. Život se jako promijenio u nekoliko mjeseci, a time i način na koji radimo i učimo. Počele su nam nedostajati stvari koje su se prije uzimale zdravo za gotovo. Učenici su se vratili u školu, ali drugačiji su i ponovno suočeni s novim izazovima. Školska godina polako se bliži kraju, svoje znanje morat će pokazati istovremeno iz nekoliko predmeta, što uzrokuje dodatni stres. Povećao se i broj posjeta savjetodavnoj službi zbog stresnih situacija. Važno je da se učenici znaju nositi sa stresnim situacijama i uspješno ih prevladati. Važno je da razgovaraju jedni s drugima i s nekim tko im je blizak. Svi zajedno radimo na razumijevanju učenika i pomažemo im da prevladaju stres na razne načine. Vjerojatno nikad neće biti onako kako je bilo, ali nadamo se da će se barem lekcije vratiti u učionice.

4. LITERATURA

- [1] <https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=stres+pri+mladostnikih+v+%C4%8Dasu+covida> (26. 3. 2021)
- [2] Živeti s stresom, Matej Tušak, Patricia Blatnik, Maribor, Poslovna Založba MB, 2017
- [3] Na poti k dobremu počutju, Branko Slivar, Littera picta, Ljubljana, 2013
- [4] Psihosocialna podpora dijakom ob vrnitvi v šole, Dunja Petak, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Maribor, 2021
- [5] <https://zdaj.net/koronavirus-otroci-in-mladostniki/gradiva-za-starse-otroke-in-mladostnike-v-casu-koronavirusa/> (30. 3. 2021)
- [6] https://www.mojeznanje.si/Webinarji/Obvladovanje_stresa/ (3. 4. 2021)

Stručni rad

ODRŽIVA MOBILNOST U OSNOVNIM ŠKOLAMA

Dragica Kolednik, učiteljica razredne nastave

Osnovna škola Cirkulane – Zavrč

Sažetak

U projekt Održiva mobilnost u osnovnim školama sam se s učenicima 2. razreda uključila u protekloj školskoj godini. Nakon aktivnosti s kokoši Rozi stanje mobilnosti na održiv način kod učenika se vidljivo poboljšalo. Također su svi drugoškolci više puta pješice dolazili u školu te sada svoj put od kuće do škole vrlo dobro poznaju. Više učenika je počelo koristiti održive načine odlaska kući. Iz anketa u dnevniku aktivnosti kokoši Rozi dobila sam bitne podatke za poboljšanje sigurnosti na školskim putevima. Kod provođenja projekta bilo je potrebno sudjelovanje svih sudionika projekta - suradnika, učenika i roditelja.

Ljudi su u posljednjim desetljećima sve više svjesni negativnih utjecaja prometa na okoliš, zdravlje i na kvalitetu prebivanja općenito. Promet nam na jednoj strani služi, a na drugoj šteti. Bitan je održiv pristup što znači zadovoljavanje gospodarskih, socijalnih i okolišnih potreba društva. Već s aktivnim načinom mobilnosti (hodanje, biciklizam, korištenje javnog putničkog prometa) na putu u vrtić, školu, posao i za svakodnevnim obavezama može se zadovoljiti dnevna preporuka kretanja liječničke struke.

Ključne riječi: dnevnik aktivnosti, kokoš Rozi, karte

1. Uvod

U kurikulumu upoznavanja okoliša kod tematskog sklopa promet opredijeljeni su sljedeći standardi znanja: učenik poznaje ulogu prometnih sredstava, opisuje uzroke za putovanja, razumije utjecaj prometa na okoliš, poznaje čimbenike sigurnosti u prometu i postupka prema istima, poznaje pravila za pješake i ponašanje biciklista u prometu [1]. Projekt Održiva mobilnost u osnovnim školama učenicima je na nov, zanimljiv način pomogao kod usvajanja tih standarda znanja.

Željela sam da i na našoj školi pokušamo poboljšati dolaske i odlaske učenika u školu na održiv način. Primijetila sam da nakon nastave učenici čekaju roditelje u školi i po više sati zbog prijevoza. Također sam doživjela iskustvo da se pokvario školski kombi i drugoškolci su morali kući pješice. Neki od njih su kukali kao da ne znaju put kući.

Cjelogodišnji projekt Održiva mobilnost u vrtićima i osnovnim školama roditeljima sam predstavila na roditeljskom sastanku početkom rujna. Roditelji su projekt prihvatili s odobravanjem. Aktivnost »Idemo pješice s kokoši Rozi«, odn. tjedan održive mobilnosti, provodili smo u tjednu od 16. do 23. rujna, a planiranje rada bilo je u tijeku još u kolovozu i rujnu. Ostale aktivnosti sam provodila tijekom cijele školske godine.

2. Aktivnosti s učenicima

U odjelu 2. razreda je 25 učenika. Učenici u školu dolaze na različite načine. Neke od njih roditelji dovoze automobilom, drugi dolaze školskim kombijem, a ostali stanuju u blizini škole i dolaze pješice. U tjednu održive mobilnosti učenicima sam dala upute da za put u školu i za odlazak kući izaberu jedan od održivih načina mobilnosti (pješice, biciklom, romobilom, rolama, školskim kombijem...). Svrha projekta je bila da takav način mobilnosti što više koriste i sljedećih godina.

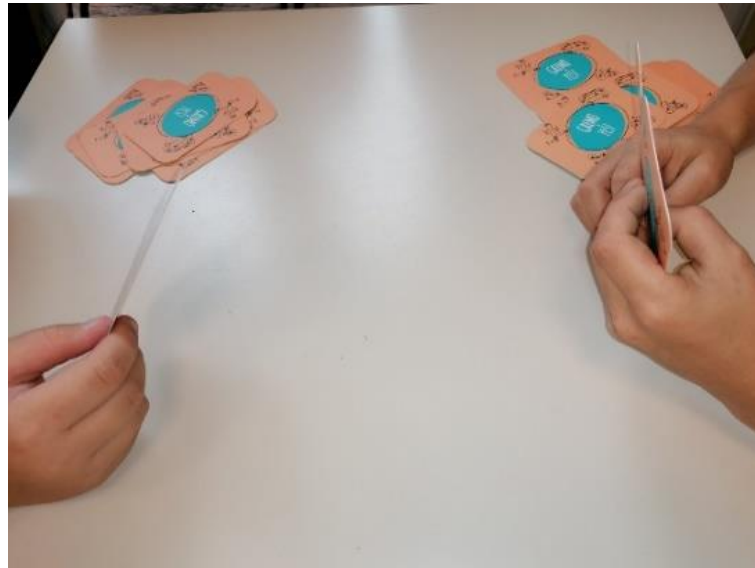
2.1. Motivacija učenika za održive dolaske u školu i kući

Učenike sam prije svega motivirala za dolazak u školu i odlazak kući na održiv način vlastitim primjerom. Sama dolazim na posao i odlazim s njega pješice. To činim u svim vremenskim uvjetima. Za motivaciju sam upotrijebila i opisivanje svojih dječjih dogodovština na putu u školu i iz nje, kao učenice domaće škole. Učenike sam zamolila da s roditeljima razgovaraju o njihovim načinima dolaska u osnovnu školu i kući. Veliku motivaciju im je predstavljala kokoš Rozi i sakupljanje karata.

2.2. Tjedan aktivnosti »Idemo pješice s kokoši Rozi«

U tjednu aktivnosti »Idemo pješice s kokoši Rozi« učenici su se trudili da svaki dan u školu dolaze na održiv način te također iz škole kući. Na takav način smo se kretali i u popodnevno vrijeme. Za održive dolaske učenici su bili nagrađeni odgovarajućim igraćim kartama kokoši Rozi koje su s veseljem sakupljali. Svakodnevno su zarađene karte nosili kući. Tome su se veoma veselili. U petak su sve dobivene karte donijeli u školu. Tada smo pregledali koliko su bili uspješni u sakupljanju karata. Karte su upotrijebili za različite igre prilagođene njihovim starosnim stupnjevima (Traženje parova, Crni Petar, Memorija, igre prema idejama učenika). S kartama su se učenici puno puta igrali za vrijeme cijele školske godine. Igre su si prilagođavali i izmišljavali svoje. Svrha igara je potaknuti učenike da razmišljaju, obrazuju se, odn. da su aktivni u smjeru održive mobilnosti i nakon izvedene jednotjedne aktivnosti. Učenici su svaki dan uz moju pomoć ispunjavali dnevnik putovanja. Sve zadatke crtanja i lijepljenja obavili smo u školi. Pošto im na početku 2. razreda pisanje još nije polazilo jako dobro za rukom završavali su zapise u dnevnicima uz pomoć roditelja kod kuće. Na razredni plakat smo dnevno bilježili koliko učenika je u školu došlo prema načelima održive mobilnosti. Zajedničke podatke je zatim koordinatorka projekta zabilježila i na školski plakat u auli škole. Te podatke smo zajedno dnevno pregledavali [2].

Kao cilj smo si zadali što više povećati broj održivih dolazaka učenika u školu te odlazaka kući. U postizanju cilja smo bili veoma uspješni pošto se broj dolazaka na održiv, okolišu i zdravlju prijatan način, veoma povećao. Primjetno je bilo da su se roditelji povezivali i vozili više susjedne djece zajedno u školu, primjetno je također bilo i znatno povećanje korištenja školskog kombija. Podosta učenika je dolazilo u školu pješice, roditelji su organizirali izmjeničnu pratnju odrasle osobe.

Slika 36: Igra s kartama

Slika 37: Dnevnik aktivnosti Idemo pješice s kokoši Rozi i rješavanje radnog lista

2.3. Aktivnost »Svi pješice u školu«

Baš poseban je bio u našoj školi dan koji smo nazvali »Svi pješice u školu«.

Proveli smo ga u Europskom tjednu mobilnosti. Taj dan smo unaprijed brižno planirali. Pripremili smo 4 zborna mjesta na cestovnim prilazima prema školi. Na tim zbornim mjestima ujutro su učenike i njihove pratioce dočekale učiteljice. Nakon kratkog pozdrava i nagovora prisutne sam upitala o opasnim dionicama na njihovim školskim putevima. Zatim smo se zajedno uputili dalje prema školi. Pošto

je bilo dosta sudionika atmosfera je bila veoma vesela. Za vrijeme puta smo pratili naš put i razgovarali o opasnim dionicama školskog puta.

Učenici su u aktivnostima uživali, aktivno sudjelovali, na putu u školu su se razgibali i opušteno družili sa roditeljima ili s vršnjacima. Na školskom parkiralištu i u okolini škole bilo je znatno manje automobila.

Pravo veselje je slijedilo u učionici kada smo ustanovili da je baš svih 25 učenika 2.a odjela taj dan došlo u školu na održiv način. Tako su učenici zaradili kartu kokoši Rozi sa zlatim jajetom. Čak i kada smo završili aktivnost trudili smo se i dalje u školu dolaziti na održiv način. Broj takvih dolazaka nije više bio tako brojao kao u tjednu mobilnosti ali se znatno povećao.

Nakon tjedna aktivnosti u razgovoru s učenicima ustanovila sam da im se dolazak i odlazak u školu na održiv način veoma sviđa i s veseljem ga koriste ali im roditelji često zbog starosti i opasnosti u prometu ne dozvoljavaju pješice u školu. Roditelji ih zbog službenih obveza nemaju vremena otpratiti od kuće do škole. Tražili smo moguća rješenja. U pratnju smo uključili djedove, bake te stariju braću i sestre [3].

Također smo ustanovili da ih pritom ne ometaju teške torbe pošto u učionici imamo ladice za školske potrepštine. Učenici nose kući samo potrepštinu u kojoj je domaća zadaća. Učenici su dosljednije pregledavali što je zaista potrebno u njihovoj torbi (teška torba nije prijatna na leđima kod pješčenja).

Slika 38: Svi pješice u školu

2.4. Sportski dan na daljinu

Učenicima sam u web učionicu učitala cjelokupan program sportskog dana s detaljnim uputama za izvođenje. Sportski dan sam podijelila na dva dijela: priprema biciklista i bicikla te aktivnosti na biciklu. Učenici 2. razreda su trebali pomoć roditelja (čitanje uputa, pregled bicikla i pomoć kod aktivnosti na biciklu, pratnju na cesti) zato su sportski dan mogli provesti i popodne ako su roditelji dopodne na poslu, a mogli su i preko vikenda.

Biciklistički izlet:

Za učenike bez ispita za bicikl obvezna je dakle bila pratnja odrasle osobe [3]. Učenici su najprije pogledali dva video snimka – siguran bicikl i biciklist na cesti. Na izlet su pozvali i ostale članove obitelji. U velikoj većini biciklistički su izlet izveli čak svi članovi obitelji. Prije puta s biciklom učenici su se primjereno zagrijali. Nakon zagrijavanja su pripremili bicikl, ako su išli dalje od kuće uzeli su ruksak, u njega stavili vodu i neku zdravu zakusku. Kacigu na glavu.

Za cilj izleta izabrali su primjeren put i razdaljinu obzirom na njihove sposobnosti, kondiciju i težinu terena.

Za veću motivaciju učenicima sam pripremila nekoliko izazova:

- pokušaj posjetiti što više mjesta u svojoj općini,
- pokušaj se voziti pored što više kuća školskih drugova,
- pokušaj se dovesti na neki vrh,
- pokušaj posjetiti što više znamenitosti u mjestu,...

Nakon slanja dokaza o izvođenju sportskog dana (fotografije, zapisi utisaka učenika i roditelja) bilo je vidljivo da su sudionici veoma uživali u aktivnostima, stjecali su biciklističke spretnosti, a mlađi učenici su se uz pratnju odraslih navikavali na sigurno uključivanje u promet.

Slika 39: Biciklistički sportski dan (proveden na daljinu)

3. Poboljšanje sigurnih školskih puteva

Prilikom aktivnosti »U školu pješice« sve sam sudionike ispitala o opasnim dionicama školskih puteva. Ispostavljeno je nekoliko kritičnih točaka. Sakupljene podatke smo s učenicima proslijedili općinskom Vijeću za preventivu i odgoj u cestovnom prometu. Jedna od inicijativa je bila i ograničenje brzine na cesti prema školi. Također smo ispostavili opasne dionice na području kod škole zbog parkiranih vozila uz cestu koja učenicima i ostalim pješacima onemogućavaju preglednost i sigurno uključivanje u promet. Vijeće za preventivu je na svojoj sjednici u mjesecu kolovozu raspravljalo o našim prijedlozima i tu opasnu situaciju već sredilo. Već su postavljeni stupići koji onemogućavaju parkiranje vozila na tim kritičnim područjima.

4. Zaključak

Učenici su s veseljem razgovarali s razigranom, hrabrom i veselom kokoši Rozi s kojom su zajedno riješili zadatke u dnevniku aktivnosti. Učenici su u tjednu aktivnosti u većoj mjeri počeli koristiti prijevoz školskim kombijem, to se također nastavilo u sljedećim mjesecima. Inače su mjere covid - 19 to malo ograničile. I zajednička vožnja, odn. suputništvo održalo se do kraja školske godine. Kod učenika 2. razreda sudjelovanje roditelja bilo je od ključnog značenja. Uključivanjem roditelja u projekt Održiva mobilnost u školama s učenicima smo u cijelosti realizirali postavljene ciljeve. Provođenje projekta u proljetnom vremenu zbog zatvaranja sam škola malo prilagodila. Neke aktivnosti smo izveli na daljinu. To je također bio dodatni izazov. Ustanovila sam da se broj dolazaka i odlazaka učenika u školu i iz nje na održiv način povećao i zadržao, što je vidljivo i u ovoj školskoj godini.

5. Literatura

[1] Kurikulum. Program osnovna škola. Upoznavanje okoliša. 2011, Ljubljana, Ministarstvo školstva i sporta, Zavod RS za školstvo

[2] Održiva mobilnost (2019.): Priručnik za učitelje u osnovnim školama, Ministarstvo infrastrukture.

<http://sptm.si/wp-content/uploads/2019/09/trajnostna-mobilnost-sola-web-za-SPTM-1.pdf> (10.9.2019)

[3] Prvi koraci u svijetu prometa: Javna agencija Republike Slovenije za sigurnost prometa, Vijeće za preventivu i odgoj u cestovnom prometu AVP, 2010.

<https://www.avp-rs.si/wp-content/uploads/2012/02/prvi-koraki-v-svetu-prometa.pdf> (10.9.2019)

Stručni rad

ŠTO SMO NAUČILI TJEKOM ŠKOLOVANJA DJECE OD KUĆE

Barbara Novak, profesorica razredne nastave i bivša ravnateljica

Osnovna škola Angela Besednjaka Maribor

Sažetak

Kad se dogodio SARS-CoV-2 i kad je postala jasna činjenica, kako će se poučavanje morati odvijati na daljinu, najveće pitanje za ravnatelja osnovne škole sa 520 učenika i 65 zaposlenika, postalo je pitanje organiziranja rada. Ovo pitanje obuhvaćalo je kako zaposlene, tako i obrazovanje djece te tražilo odgovor u vezi komuniciranja s djecom i njihovim roditeljima, koliko sati dnevno bi nastava trebala trajati, koje internetske alate koristiti, kako brinuti o socijalno ugroženoj djeci i kako s djecom koja imaju poteškoće prilikom učenja ...

Članak govori o organizaciji obrazovanja na daljinu, problemima s kojima smo se susreli u samom početku, ali i tijekom školovanja, kako smo te probleme rješavali i na što moramo obratiti pažnju u slučaju ponovne potrebe podučavanja na daljinu.

Ključne riječi: epidemija, školovanje na daljinu, organizacija školskog rada, kanali komunikacije, ranjive grupe djece, problemi obrazovanja, preporuke.

1. Uvod

U trenutku proglašenja epidemije SARS-CoV-2 mjeseca ožujka 2020. godine, odgojno obrazovne ustanove shvatile su koliko nespremne su bile za rad na daljinu. Usprkos svim izobražavanjima, IKT opremi i cjeloživotnog pridobivanja znanja te iskustava, za ovakvu vrstu rada ipak nismo imali iskustva. Najteže je bilo uhvatiti se u koštac s time, što smo morali u trenutku uspostaviti sistem rada na daljinu. Škole su bile prepuštene same sebi, bez usmjerenja na koji način uspostaviti izobražavanje na daljinu. Sve što smo znali bilo je da ćemo za vrijeme rada s učenicima na daljinu znanje samo utvrđivati i prilagođavati dnevni broj predmeta. Među učiteljima vladao je strah pred nepoznatim, dok smo se tješili kako će školovanje na daljinu trajati tek 14 dana, a potom ćemo se vratiti u školske klupe.

Kao najbolje rješenje ovog problema vidjeli smo e-poštu učitelja i internetsku stranicu škole, do koje su mogli pristupiti i oni učenici koji nemaju računalne opreme te se mogu njome služiti preko mobilnog telefona (školu ipak pohađaju brojni učenici iz socijalno ugroženih obitelji). Na internetskoj strani škole učitelji su podnijeli zadatke i uratke, koje su učenici rješavali i slali u pregled na njihove e-adrese.

Na žalost, uskoro iza toga bila je proglašena epidemija, a posljedično i produljivanje školovanja na daljinu. Bilo nam je potpuno jasno, kako ovaj način rada neće biti dovoljan, dok djeci koja kod kuće nemaju računalne opreme biti će nužno potrebno priskrbiti opremu i omogućiti im jednake uvjete kao i preostalim učenicima. Spoznali smo, kako će dio nastavnih sadržaja ipak ostati neobrađen, dok broj ocjena, predviđen Pravilnikom o provjeravanju i ocjenjivanju znanja, neće biti moguće postići.

Školsku godinu stoga smo završili s mnoštvom nerealiziranih programa, ponešto neobrađenog nastavnog gradiva te spoznajom, kako smo usprkos silnoj tehnologiji i napretku školstva na ovom području (barem u našoj školi), u velikom zaostatku. Ovome je slijedilo razdoblje analiziranja i planiranja slijedeće školske godine, u kojoj smo željeli biti spremniji na moguće novo izobražavanje na daljinu.

2. Organizacija rada na daljinu

Za vrijeme školskih praznika krajem školske godine, izveli smo i pripremili usmjerenja za rad na daljinu. Smjernice Ministarstva obrazovanja, znanosti i športa (u nastavku MNZŠ) te preporuke odnosno modeli Zavoda RS za školstvo (u nastavku ZRSŠ) [1] bile su nam od pomoći. Radnike koji nisu sposobni raditi na daljinu, raspodijelili smo na drugo radno mjesto (knjižničar i učitelj produljene/dopunske nastave) odnosno te zaposlene uputili na čekanje na rad (čistačice). Odabrali smo internetski okoliš u kojem će se odvijati rad s učenicima te organizirali izobražavanja za učitelje, kako bi bili osposobljeni za rad u tom internetskom okolišu.

Krajem mjeseca listopada zaraženost pučanstva SARS-CoV-2 u državi ponovo se povećala do te mjere, da je Vlada RS odlučila zatvoriti škole i izobražavanje ponovno izvoditi na daljinu, pomoću internetskih okoliša.

2.1. Komunikacijski kanali

Prilikom rada na daljinu komunikacija se odvijala pomoću tri kanala, predstavljenih u nastavku.

Microsoft Teams: Kao osnovni okoliš rada na daljinu odabrali smo MS Teams, cjelovit i digitaliziran okoliš za učenje, kojeg je unajmilo MNZŠ, te je za škole bio besplatan. Uz osiguravanje osnovne komunikacije s učenicima i podjele s pregledom zadataka, ovaj je okoliš omogućio i videokonferencije, dakle neposredan rad s učenicima. Učitelji su na svojim aktivima odredili protokol objavljivanja gradiva, podjele te vraćanja zadataka i najavu videokonferencija [2]. Uz to su i za učenike oblikovali bonton komunikacije za vrijeme videokonferencija. Učenike smo u rujnu upoznali s programom, podijelili im AAI račune za ulazak u program te ih osposobili za rad u programu, dok smo tokom mjeseca studenog svim onim učenicima, koji kod kuće nemaju računala, posudili računala za rad.

Elektronička pošta: Elektroničku smo poštu upotrebljavali za komunikaciju s roditeljima prilikom izvođenja roditeljskih sastanaka. Upotrebljavali smo je i za obavještanje o uspjesima (pohvale za pomoć učenicima iz razreda...) i neuspjesima njihove djece (neodazivanje, neobavljanje zadataka...), ali i za opravdavanje izostanaka s nastave.

e-Asistent: Za dnevno bilježenje obrađenog nastavnog rada i gradiva, prisutnosti te napomene kod učenika (neodazivanje, neaktivnost kod nastave, ponašanje, domaći zadaci ...) još uvijek smo upotrebljavali aplikaciju odnosno internetski informacijski sistem za elektroničko vođenje školske dokumentacije, pod imenom eAsistent. Pomoću ovog programa i roditelji imaju uvid u rad svog djeteta.

2.2. Organizacija nastave

Prilikom organizacije nastave omogućili smo prilagođavanje rasporeda sati, protokol izvođenja sati nastave, prisutnosti učenika na nastavi, rad s učenicima s poteškoćama i rad sa stranim učenicima te usklađivanje i planiranje rada učitelja.

Prilagođen raspored sati osnovnih predmeta: Učenici pojedinih razreda imaju popisom predmeta za osnovne škole točno određen broj sati tjedne nastave, koja je obvezna za sve predmete u osnovnom i raširenom programu [3]. Sukladno preporukama ZRSS [4], učenicima smo prilagodili raspored sati osnovnih predmeta, a time i broj sati tjedno. To je značilo, kako su imali u rasporedu sati dnevno samo tri predmeta. Predmeti su uglavnom bili izvođeni po dva školska sata. Rasporedi sati dopunske i dodatne nastave te izbornih predmeta, ostali su nepromijenjeni.

Izvođenje nastavnih sati: Budući da su učenici prva tri razreda premali kako bi mogli samostalno obavljati rad na daljinu, s roditeljima smo se dogovorili da će dnevno imati na rasporedu sati samo dva predmeta, koje će učitelji

pripremiti pomoću video snimaka. Učitelji su stoga sami snimali objašnjenja nastavnog gradiva, njegovo učvršćivanje, pripovijedanje bajki, upute i postupke za likovno i glazbeno stvaralaštvo, aktivnosti i šport. Ovakvim načinom roditelji su mogli pomoći svom djetetu tokom dana, kad god je to njima odgovaralo, obzirom na njihove službene obveze. Jednom ili dvaput tjedno rad s učenicima odvijao se putem video konferencije.

S preostalim učenicima od 4. do 9. razreda, dogovorili smo prisutnost na Teamsima prema rasporedu sati. Tokom prvog sata učitelji su sazvali videokonferenciju, jer su učenici imali uglavnom po dva nastavna sata za jedan predmet. Na uvodnom su satu učenici ponavljali i učvršćivali nastavno gradivo ili učili novo. Učitelji su istodobno provjeravali razumijevanje obrađivanog gradiva. U nastavku, učitelji su dali učenicima upute za samostalan rad, što znači kako su učenici potom rješavali zadatke u radnoj bilježnici i izašli iz programa Teams. Učitelj je zajedno s uputama za samostalan rad dao i usmjerenje o tome kada će, tokom drugog sata pojedinog predmeta, morati ponovno ući u program Teams (npr. zadnjih 20 min), kako bi te zadatke zajedno pregledali te utvrdili da li su i u kojoj mjeri savladali samostalan rad, odnosno gdje su se pojavile poteškoće.

Dogovor s učiteljima bio je ponovo pregledati nastavne planove pojedinih predmeta i iz njih izlučiti one sadržaje i ciljeve, koji će se moći obrađivati radom na daljinu. ZRSŠ pripremio je nastavne planove u elektroničkom obliku [5], u kojima su dali usmjerenja u vezi toga koji su ciljevi učenja primjereni za rad na daljinu. Od velikog je značenja bilo postignuti svijest učitelja o tome kako moraju biti satovi, koji se izvode na daljinu, prilagođeni kako sadržajno tako i količinski. Ovo uključuje spoznaju, kako obrada nastavnog gradiva odnosno učvršćivanje i provjeravanje znanja, ne mogu pratiti pripreme za nastavu, koje su učitelji već pripremili za radu u normalnim okolnostima. Za sve će biti potrebno mnogo više vremena i više prilagođavanja samog rada učenicima (diferencijacija i individualizacija). Jednako je tako bila važna svjesnost učitelja o tome kako količina gradiva za pojedine satove mora biti planirana, na način na koji učitelj može sav rad učenika pregledati već tokom samog nastavnog sata.

Prilagođen raspored sati sadržavao je i sve odmore koje su učenici imali u školi. Određeno vrijeme učitelji su namijenili i obrocima te rekreativnom odmoru, dok je u slučajevima pada koncentracije, nekoliko minuta bilo namijenjeno zdravlju.

Prisutnost učenika na nastavi: Učenici su morali biti prisutni na Teamsima za vrijeme svog rasporeda sati. Stanje prisutnosti učenika koji se nisu odazvali, provjeravalo se svaki ponedjeljak za protekli tjedan. Učitelji su učenike zapisivali u zajednički dokument koji je omogućavao preglednost i brzo djelovanje. Učenik je tako mogao biti djelomično aktivan ili neaktivan. Djelomično aktivan bio je tada, kada je bio prisutan na većini videokonferencija te je zadatak samo pogledao, ili da je bio prisutan na videokonferenciji a zadatak nije predao. Učenike smo u tabeli označavali modrom bojom. Neaktivan učenik bio je onaj koji nije bio na videokonferenciji, nije predao zadatak, iako je bilo očito kako je zadatak pogledao. Takve učenike označili smo crvenom bojom u tabeli. Razrednici su roditelje ažurno obavještavali o odsutnosti učenika i zajedno sa savjetodavnom službom škole tražili uzroke te rješenja za nastale situacije.

Rad s učenicima koji imaju poteškoće i sa stranim učenicima: U rad s učenicima s poteškoćama kod učenja, s učenicima s primjerenim programom odgoja i obrazovanja, učenicima stranih država, uključili smo knjižničarku i sve učitelje, koji su u normalnih okolnostima izvodili satove produženog boravka (raširen program osnovne škole), koji se za vrijeme rada na daljinu nisu izvodili. Ti učitelji pomoć su djeci nudili i za vrijeme školovanja u školi, (specijalni i socijalni pedagozi). Učitelji su radili prema protokolu, koji je određivao kako za vrijeme dvostrukog sata trebaju biti s djecom prisutni zajedno na videokonferenciji, dok za vrijeme slijedećeg sata samostalno rade s učenikom te mu pomažu kod dodatnog obrazloženja i učvršćivanja gradiva. Rad s njima planirali su zajedno s učiteljima pojedinog predmeta, koji poznaju posebnosti pojedinog učenika i za nj potrebne prilagodbe.

Usklađivanje i planiranje rada učitelja: Učitelji su se sastajali tjedno, prema predmetnim aktivima gdje su planirali rad unaprijed, raspravljali o poboljšanjima nastave, tražili rješenja za učenike koji su se lošije odazivali ili čak bili potpuno pasivni... tako su usklađivali svoj rad i međusobno se povezivali. Tjedno je bio održan i sastanak sa svim vođama aktiva i rukovodstvom škole, koji je zajedno s učiteljima tražio poboljšanja za daljnji rad te objašnjavalo moguće nejasnosti.

2.3. Ocjenjivanje znanja

Obzirom na nastalu situaciju, MNZŠ je za ovu školsku godinu promijenio školski kalendar i umjesto dva razdoblja ocjenjivanja odredio samo jedno. Posljedično je prilagodilo i Pravilnik o provjeravanju i ocjenjivanju znanja u osnovnoj školi [6] u onom dijelu, koji se odnosi na broj potrebnih ocjena obzirom na broj sati pojedinog predmeta tjedno. Prema opće važećem Pravilniku o provjeri i ocjenjivanju znanja [7], moraju učenici u pojedinoj školskoj godini dobiti barem tri ocjene jednog predmeta, za kojeg su u rasporedu predmeta određena najviše dva sata tjedno ili manje, odnosno najmanje dvije ocjene, ako se predmet izvodi fleksibilno. Kod predmeta za koje su u rasporedu predmeta određena više od dva sata tjedno, učenik mora dobiti najmanje 6 ocjena. Prema prilagođenom pravilniku o provjeri i ocjenjivanju znanja, potreban broj ocjena smanjio se za polovinu. To je bilo za učitelje i učenike veliko olakšanje, jer je rad na daljinu usporio usvajanje novog nastavnog gradiva te njegovo provjeravanje i učvršćivanje.

ZRSŠ je izdao preporuke za provjeru i ocjenjivanje znanja [8], koje su naglašavale kako je potrebno čitavo prethodno znanje temeljito učvrstiti i provjeriti znanje učenika o razumijevanju nastavnog gradiva te to potkrijepiti dokazima.

Dogovorili smo se, kako će se učitelji posluživati usmenog ocjenjivanja znanja te neke ocjene podijeliti na druge načine (ocjenjivanja uradaka učenika, ocjena zadatka danog između predmeta...), dok je vrijedilo pravilo da se s ocjenama na pismenim ocjenjivanjima znanja, počeka do povratka u škole. Tokom ocjenjivanja znanja moraju biti prisutna najmanje dva učenika, koja prate ocjenjivanje znanja, dok drugi za to vrijeme rješavaju individualne zadatke.

3. Zaključak

Škola je uspostavila dobar način rada za vrijeme školovanja na daljinu. Naše poteškoće i strahovi koje smo proživljavali na samom početku, bili su vezani na pitanja djelovanja ovakvog školovanja općenito, omogućavanja računalne opreme učenicima iz socijalno ugroženih obitelji, predstavljanje čitavog nastavnog gradiva koje bi učenici morali u pojedinom razredu naučiti, učvršćivanje, provjere znanja i ocjenjivanje. Na kraju smo ipak shvatili, kako smo sposobni sve to savladati, upoznali smo i savladali mnogo novih vještina. Izobražavanje na daljinu svakako je donijelo mnogo pozitivnih, ali i negativnih stvari.

Na kraju zaključujem, kako smo tokom rada s učenicima na daljinu naučili da u budućnosti moramo posebnu pažnju namijeniti slijedećem:

- Dosljednim poštovanjem dogovorenog protokola za rad u MS Teams

Svi učitelji nisu poštovali sve dogovore prihvaćene na razini škole, time je dolazilo do zbrke među učenicima u vezi pitanja kamo vratiti zadatke, kada prisustvovati na videokonferencijama, što je dozvoljeno i što nije.

- Predstavljanje djelovanja programa MS Teams svim roditeljima djece naše škole

Svi razrednici, a ne samo razrednici prve trijade, te pojedinci iz preostalih razreda, morali bi roditeljima na uvodnom roditeljskom sastanku predstaviti djelovanje programa MS Teams, kako bi oni sami mogli pomoći svojoj djeci u slučaju poteškoća kod djelovanja programa, predaje zadataka...

- Jasnost iznošenja uputa učenicima

Za uspješan rad na daljinu moraju svi učitelji učenicima dati jasne, kratke pismene upute odnosno objašnjenja za obavljanje školskih zadataka.

- Dosljedno unošenje neaktivnih učenika u tabele

Neki učitelji nisu unosili učenike u zajedničku tabelu, što je važno jer je to značilo da razrednici i savjetodavna služba nisu mogli odmah reagirati i tražiti rješenja za učenike s poteškoćama, bilo pomoću roditelja ili vanjskih institucija.

- Više povezivanja među pojedinim predmetima

Učitelji bi morali više naglasaka dati povezivanju između pojedinih predmeta te time učenicima određeno nastavno gradivo predstaviti iz više zornih kutova. Učenici bi tako mogli dobiti ocjene kod više predmeta samo jednim uratkom.

- Više videokonferencija u 1. trijadi

Roditelji su pohvalili pripremu gradiva za učenike (videosnimke), koji su im omogućili rad u bilo koje doba dana, te su izrazili želju za više videokonferencija, koje bi djeci omogućile i druženje s vršnjacima.

- Više diferencijacije rada unutar programa MS Teams

Učitelji su se premalo posluživali mogućnostima formiranja grupa djece, obzirom na njihove sposobnosti, unutar programa MS Teams te njime povezane dinamike rada.

4. Popis literature

- [1] Zavod RS za šolstvo. Vzgoja in izobraževanje v Republiki Sloveniji v razmerah, povezanih s Covid-19. Modeli in priporočila. URL: http://www.zrss.si/pdf/modeli_in_priporocila (4. 9. 2020).
- [2] OŠ Angela Besednjaka Maribor (2020). PROTOKOL objavljajanja gradiv, nalog in videokonferenc (srečanj) v MICROSOFT TEAMS.
- [3] Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Predmetnik osnovne šole. <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Predmetnik-OS/Predmetnik-za-osnovno-solo.pdf> (23. 3. 2021)
- [4] Zavod RS za šolstvo, okrožnica št. 091-23/2020-2 (28. 10. 2020). Okrožnica Zavoda RS za šolstvo v zvezi s podporo pri izvajanju pouka na daljavo.
- [5] Zavod RS za šolstvo. Digitalizirani interaktivni učni načrti. URL: <http://dun.zrss.augmentech.si/#/> (23. 3. 2021).
- [6] Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, št. dokumenta 6034-14/2020/2 (26. 11. 2020). Sklep o ukrepih za nemoteno opravljanje vzgojno-izobraževalnega dela v osnovni šoli v šolskem letu 2020/2021.
- [7] Uradni list Republike Slovenije, št. 52/13. Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanja v osnovni šoli.
- [8] Zavod RS za šolstvo, okrožnica št. 091-25/2020-1 (5. 11. 2020). Izobraževanje na daljavo v posebnih razmerah v osnovni šoli. Modeli in priporočila

Stručni rad

TURISTIČKE ZNAMENITOSTI NAŠEG GRADA (RAD S NADARENIM UČENICIMA)

Boštjan Groznik, profesor razredne nastave

Osnovna škola Angela Besednjaka, Maribor

Sažetak:

Turizam je jedna od djelatnosti koja je najviše pogođena trenutnom pandemijom. U vrijeme kada ljudi ne smiju ni u susjednu općinu, naši nadareni učenici razmišljaju o svjetlijoj budućnosti. Mladi istraživači iz druge trijade bavili su se istraživačkim radom vezanim uz turističke atrakcije našeg grada Maribora. Učenici su predložili poboljšanja kako još više približiti znamenitosti posjetiteljima i kako privući još više turista. Također su tražili zanimljive točke u gradu, koje bi uz pomoć raznih aktivnosti mogle postati nove turističke atrakcije i tako obogatiti buduću turističku ponudu grada.

Ključne riječi: nadareni učenici, istraživački rad, turizam

1. Uvod

Za nadarene učenike 5. razreda osnovne škole, u školskoj sam godini 2020./21. pripremio projekt o turističkim znamenitostima Maribora. U projekt je bilo uključeno 9 učenika. Radi nastave na daljinu, uglavnom smo se susretali na videokonferencijama, dok je naša komunikacija ponekad bila i internetska pošta. Na videokonferencijama učenici su dobili upute, zadatke su potom obavljali samostalno. Zamisao da se učenici uhvate u koštac s zadacima na području turizma, sudionicima se je svidjela već i na samoj prezentaciji projekta. Moj cilj bio iz učenika izvući i pokazati što više kreativnosti te zanimljivih ideja, ali i da im ovakva vrsta istraživanja bude veselje i užitak.

2. Tijek projekta

Projekt sam podijelio na četiri sklopa. Učenici su se ponajprije bavili oblikovanjem turističkih putova Maribora u obliku besplatnih pješačkih obilazaka. Kasnije su sudionici ovog projekta dali prijedloge poboljšanja postojećih znamenitosti. Unutar trećeg sklopa, učenici su zamislili vlastite znamenitosti, koje bi mogle obogatiti turističku ponudu grada. Projekt smo zaključili njegovom evaluacijom pomoću evaluacijskih upitnika.

2.1. Oblikovanje turističkih putova

Tokom prvog susreta s nadarenim učenicima, govorili smo o izrazu »besplatni pješački obilasci«, u stranim zemljama poznati pretežno kao »Free walking tour«. Izraz se upotrebljava za razgledanja povijesnih ili kulturnih znamenitosti u pratnji vodiča, koji se odvijaju pješice i najčešće u urbanom okolišu. Obilasci ili ture za turiste su besplatni, dok se ipak nekako očekuju dobrovoljni prilozi, kojima posjetitelji nagrađuju vodiča. Obilazak ima svoj raspored, neovisan od vremena i broja posjetitelja. Logotip besplatnog pješačkog obilaska u pravilu ima sliku nogu ili koraka.

Učenici su dobili zadatak postaviti se u ulogu vodiča i oblikovati turistički put za besplatan obilazak grada pješice. Kako prvo, prikupili su informacije o znamenitostima grada na internetu i različitim knjigama. Znamenitosti su sami razgledali u živo te potom oblikovali svoj turistički put, na kojeg bi sami kao vodiči, odveli svoje turiste.

U svoje turističke putove učenici su uvrstili slijedeće znamenitosti grada Maribora:

1. Mariborski dvorac

Izgrađen je između 1478. i 1483. godine i jedan je od najvažnijih arhitekturnih spomenika grada. Danas ima u njemu prostore Regionalni muzej Maribor.

2. Gradska vijećnica – Rotovž

Izgrađena je 1515. godine, a potom više puta obnovljena i preuređena. U njoj je zanimljiva barokna dvorana, koja služi za vjenčanja i gradonačelnikove prijeme.

3. Kužno znamenje (Obilježje kuge)

Spomenik su 1681. godine postavili u znak zahvale radi završetka kuge.

4. Gradski trg

Osrednji je mariborski trg prvi puta spomenut 1315. godine. Do prve polovine 20. stoljeća na njemu je bila vrlo živahna trgovačka djelatnost. Na trgu se nalaze Gradska vijećnica, Alojzijeve crkva i Kužno znamenje.

5. Minoritska crkva s samostanom

Crkva tvori osrednji dio Minoritskog samostana, jedinog srednjevjekovnog samostana u gradu. Najstariji dio crkvene lađe izvire iz 15. stoljeća.

6. Franjevačka crkva

Veličanstvena zgrada ima značajnu fasadu iz crvenog klinkera (cementa) i smatra se najvažnijom mariborskom zgradom iz razdoblja povijesnog stila.

7. Mariborska katedrala

Crkva odnosno katedrala, nalazi se na Slomškovom trgu. Izgrađena je bila u 12. stoljeću kao romanska zgrada. Oko katedrale nekad je bilo staro gradsko groblje, u kojem je bilo pokopanih mnogo znamenitih mariborskih obitelji.

8. Sinagoga

Izgrađena je bila u 14. stoljeću i jedna je do najstarijih očuvanih sinagoga u Srednjoj Europi.

9. Vodeni toranj

Nalazi se uz rijeku Dravu na Lentu, a današnji je oblik dobio 1555.godine. Izgrađen je iz kamenitih masivnih zidova s otvorima za strijeljanje.

10. Sudski toranj

Srednjevjekovni obrambeni toranj stoji uz obalu Drave i izvire početkom 14. stoljeća.

11. Stara vinova loza

Potvrđenom starošću više od 400 godina, ova je vinova loza upisana u Guinnessovu knjigu rekorda kao najstarija vinova loza na svijetu, koja i danas rađa svoje plemenite grozdove.

12. Gradski park

Osnova parka ima srednjevjekovni okvir. U njemu se nalaze različni drvoredi, glazbeni paviljon, skulpture, fontane, akvarij – terarij i tri ribnjaka.

13. Glavni most

Poznat i pod narodnim imenom Stari most, jedan je od mostova preko rijeke Drave. Prije 2. svjetskog rata nazivao se je Državni most.

Učenik A oblikovao je turistički put koji započinje i završava na Gradskom trgu. Obilazak bi bio organiziran dva puta dnevno, u 10.00 i 15.00 sati. Predviđeno vrijeme obilaska bilo bi dva sata. Znamenitosti slijede ovim redoslijedom: Gradski trg, (Rotovž, Kužno znamenje) – Sinagoga – Vodeni toranj – Glavni most – Stara vinova loza – Minoritska crkva s samostanom – Sudski toranj – Katedrala – Mariborski dvorac – Gradski park – Franjevačka crkva – Glavni trg.

2.2. Ideje za poboljšavanje znamenitosti

Nakon obilaska znamenitosti, učenici su upozorili na pomanjkanja i predložili poboljšanja.

Učenica B predstavila je ono što bi se moglo promijeniti na Glavnom mostu i u njegovoj neposrednoj okolini. Predložila je obnovu ograde Starog mosta u nove živahne boje. Potrebno bi bilo obnoviti i svjetla mosta, jer su stara već oštećena. Obnoviti bi bilo potrebno i kolnik polaganjem novog asfalta. Odstraniti bi bilo potrebno neprimjerne grafite. Prema njenom mišljenju, most bi načinili zanimljivim vješanjem ključanica ljubavi na njegovoj ogradi. Na obje strane mosta bilo bi dobro postaviti interaktivnu tablu sa svim informacijama o mostu i njegovoj okolini.

Učenica je upozorila i na zaboravljen kiosk kod Glavnog mosta, koji je ujedno i jedini kiosk u Sloveniji pod spomeničkom zaštitom. Nekada je u njemu bila mitnica za skeledžije, u kojoj su plaćali tadašnje poreze za prijevoz. Nadalje, učenica je predložila još i vanjsku boju za obnovu kioska (nova fasada, nove boje) te njegovu promociju u turističkim agencijama i različitim reklamama. U kiosku bi uredila muzej ili trgovinu suvenirima. Kiosk bi dobio svoje ime, povezano s gradom i njegovom poviješću.

Slika 1: Grafit kod Glavnog mosta [7]

Slika 2: Kiosk kod Glavnog mosta [7]

2.3. Nove turističke znamenitosti

Na susretima s nadarenim učenicima, govorili smo o tome kako u svijetu postoje gradovi bez povijesnih znamenitosti, a ipak privlače velik broj turista (kao tipičan primjer navodimo Dubai). Učenici su razmišljali kako bi turističku ponudu Maribora napravili zanimljivijom pomoću novih znamenitosti i atrakcija.

Učenica C zamislila je novu znamenitost - vlak smrti u prirodnom okolišu. Kompleks bi postavili na istočnom rubu Stražunske šume.

Slika 3: Lokacija Vlaka smrti u Mariboru [7]

Gradnja vlaka smrti trajala bi najviše dvije godine. Ulaznice bi se prodavale na desnoj strani ulaza u kompleks. Na dan otvaranja cijena vožnje bila bi snižene za 50%, a vlak smrti bio bi otvoren 24 sata, dok bi u zimskoj sezoni bio zatvoren.

Pruga bi bila duga 2 km i izrađena od metala. Imala bi jedan okrugao zavoje, pet zavoja v desno, tri zavoja u lijevo, dva spusta i dva uspona. Maksimalna brzina vlaka u zavoju bila bi 100 km/h, na ravnome 205 km/h, a najviša visina bila bi 60 m.

Unutar kompleksa poslovali bi bar i restoran. Učenica C postavila bi i igralište za mlađu djecu (od 1. do 6. godina) te igralište za stariju djecu (od 7. do 12. godina), dok bi oba igrališta bila smještena uz bar. Pokraj kioska s ulaznicama, nalazila bi se malena kućica s suvenirima.

Kompleks bi imao svoja pravila. Na vlak smrti sjesti bi smjela djeca od 7 godina ili više (130 cm i najmanje 25 kg) te odrasli do 70 godina. Na vlaku bi odjedanput moglo biti najviše 20 ljudi, a tokom vožnje zabranjeno bi bilo pušenje, hrana, piće i telefoniranje. Maloljetne osobe smjele bi se voziti vlakom samo u pratnji punoljetne osobe. Sve osobe na vlaku morale bi obvezno biti vezane sigurnosnim pojasevima.

Učenica C oblikovala je i cjenik te termine vožnji.

TERMINI in CENIK VOŽENJ				
Med tednom		Vikendi in prazniki		
Pon	9:00 - 20:00	Sob	10:00 - 14:00	
Tor	8:00 - 19:00	Ned	10:00 - 12:00	
Sre	7:00 - 18:00	Prazniki	11:00 - 12:00	
Čet	8:00 - 19:00	Posebne vožnje		
Pet	8:00 - 20:00	- Nočna vožnja (od 12. leta)		4,99 eur
		- Ultra vožnja (od 18. leta)		5,99 eur
		- Otroška vožnja (od 7. leta do 12 leta)		3,50 eur
VOŽNJE TRAJAJU PRIBLIŽNO 10 - 15 min				

Slika 4: Termini i cjenik vlaka smrti [7]

2.4. Samoevaluacija učenika

Nakon završetka projekta o turističkim znamenitostima Maribora, učenici koji su sudjelovali ispunili su samoevaluacijski upitnik. U njemu su naveli što je bilo to, na što su u radu bili posebno ponosni, kod kojih zadataka su imali najviše poteškoća, kod kojeg zadatka su najviše uživali i što bi u svom radu promijenili. Na kraju su odgovorili što su o sebi kao učeniku naučili, pomoću istraživačkog rada.

Najviše učenika bilo je ponosnih na ideje koje su dobili prilikom rada, najviše poteškoća imali su kod zamišljanja novih turističkih znamenitosti, najviše su uživali prilikom obilaska gradskih znamenitosti u živo i oblikovanju vlastite atrakcije. Kod svog rada dodali bi još pokoju zanimljivu ideju, o sebi su naučili kako su vrlo kreativni, imaju dobre ideje te da su mnogo sposobniji, nego su to prije o sebi mislili.

3. Zaključak

Uvjeran sam kako je, prilikom rada s nadarenim učenicima, vrlo važno omogućiti im da sami razvijaju svoju kreativnost. Odabir područja turizma bio je odličan, jer sam otkrio kako je ovo područje vrlo blisko djeci. Učenici su oblikovali zanimljive turističke putove i predlagali konkretne poboljšanja, koja bi doista i pozitivno djelovala na znamenitosti, a time i ljepši izgled samog grada. Ideje o novim atrakcijama u gradu, kod većine sudionika bile su dobre i izvedive. Posebice bi istaknuo PohorSlide (tobogan na Pohorju), iskustveni eko-park i podvodni tunel u rijeci Dravi. Veseo sam kako su projekt o turističkim znamenitostima učenici dobro prihvatili i u njemu istinski uživali.

4. Literatura

[1] J. Pivka in R. Kavčič (2017). Maribor: top 100 znamenitosti. Miklavž na Dravskem polju. Roman.

[2] J. Curk (2000). Maribor: vodnik po mestu in bližnji okolici. Maribor. Umetniški kabinet Primož Premzl.

[3] R. G. Puff (1999). Maribor: njegova okolica, prebivalci in zgodovina. Maribor. Obzorja.

[4] S. Radovanovič (1996). Maribor: mestni vodnik. Maribor. Obzorja.

[5] V. Premzl (1967). Mariborski Lent. Ljubljana. Mladinska knjiga.

[6] S. Vrišer (1975). Stari Maribor. Maribor. Obzorja.

[7] Fotografije – vlastiti izvor, 2020. i 2021.

Stručni rad

OSVRT NA BUDUĆNOST KURIKULUMA

Martina Galeković

Doktorandica na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti Osijek

Centar za odgoj i obrazovanje Velika Gorica

Sažetak

Škola kao ustanova i kurikulum kao izvor ideja i inspiracija obrazovanju u školi široko je područje koje treba dati prostor za kreativnost i napredak. U ovom kratkom radu bit će predstavljene neke ideje vezane za određene sastavnice kurikuluma, primjerice vrijednosti i načela kao temelje za razvoj škole i unaprjeđenje nastave. Budućnost se brzo mijenja i osjećamo potrebu življenja i sudjelovanja u toj budućnosti. Jedan od zadataka je i kako vrijednosti i ciljeve kurikuluma smjestiti u taj okvir.

Ključne riječi: kurikulum, odgoj i obrazovanje, škola, vrijednosti

1. Uvod

Razmišljajući o školi, kao ustanovi i realizaciji njene uloge kroz kurikulum koji bi trebao biti izvor ideja i inspiracija, nerijetko dajemo kritiku školskom sustavu, ali ne dajemo rješenja, alternativu i smjerokaze koji bi zamijenili već ono ponuđeno i poznato. U ovom radu navodim nekoliko smjernica i ideja za koje pronalazim inspiraciju u svojoj svakodnevici, vezano za profesionalni i privatni život.

Sam kurikulum daje prostora za tumačenje i vlastitu interpretaciju, a ovdje bi trebali biti vođeni interesima i potrebama učenika. Danas se zagovara otvoreni kurikulum koji treba biti inspiracija i ideja vodilja nastavnicima i učenicima [1] dajući prostor za kreativnost i jednima i drugima.

2. Odgoj i obrazovanje u budućnosti

Ako promatramo odgojno-obrazovne ciljeve, svakako da je glavna misao osigurati i poticati cjelokupni razvoj. Od tog polazišta vidim školu kao sustav, zajednicu, zgradu i mjesto gdje učenici mogu dobiti potpunu uslugu za cjelokupni razvoj u skladu s njihovim sposobnostima, sklonostima, ali i nedostacima. Ovdje mislim na dovoljan broj zaposlenih stručnih suradnika, logopeda, socijalnog pedagoga, rehabilitatora, psihologa, ali po potrebi i senzornog pedagoga, fizioterapeuta, neuropedijatra i drugih liječnika specijalista koji bi unutar škole imao kabinet odnosno ordinaciju za potrebe svoga rada. Ovo bi skratilo i muke i vrijeme roditeljima koji svoje dijete nakon nastave moraju voziti u drugu ustanovu, u drugi sustav preko kojeg ostvaruju svoju uslugu koja je potrebna za cjelokupni razvoj.

Trebamo li nastavu pojednostaviti ili joj nedostaju određene sastavnice? U samim počecima organizacije nastave kakvu je imamo danas, Komensky na raspolaganju ima pisanu riječ i živu prirodu iz koje poučava i uči. Ispitivajući djecu vrtićke dobi od 4 do 5 godina dobila sam zanimljive rezultate da je većina djece prepoznalo „sheep“ koja se nalazi u radnoj bilježnici iz engleskog, ali vidljivo premalen broj djece je prepoznao „ovcu“ koja živi u našoj okolini. Priroda i životinjska staništa nas još uvijek imaju čemu poučavati, a što se više udaljavamo od njih, bit će nam potrebno organizirano učenje takve vrste.

Vjerujem da će škola budućnosti promijeniti vanjski izgled i da će potrebu za materijalnim uvjetima i organizacijom prostora prepoznati čelnici unutarnjih ustrojstveni jedinica u ministarstvu koji će veću važnost pridavati obrazovanju i stvaranju društva znanja.

Dolaskom 5G tehnologije školske torbe trebale bi postati lakše. Pametne ploče, pametne klupe i pametne stolice ponudit će pregled vlastitog profila učenika sa svim potrebnim digitalnim sadržajima i ujedno i riješenim projektima koji su učitani na školski profil u udobnosti obiteljskog okruženja,

prilozima snimljenim u boravku u šumi ili na izletu. Svaki učenik će dolaskom u pametnu učionicu vidjeti koji projekti su izvršeni i koji su na listi čekanja. Učenici će 4D prikazom moći vidjeti povijesti obrazovanja prijašnjih godina, kako su nekada bili ocjenjivani brojkama od 1 do 5 koje su se zvale ocjene.

Bogatstvo, prisutnost i dostupnost visokotehnoloških sredstava i pomagala u školama olakšavat će nam rad i lakoću raspolaganjem informacijama i u narednom stoljeću, ali vidjet ćemo da jedni bez drugih ne možemo, da ne možemo bez drugih sisavaca, posebice vrste zvane čovjek. Vrijeme će pokazati da nam je potreban predmet, izvannastavna aktivnost, a kasnije i kolegij zvan Socijalni kontakt koji će davati smjernice, savjete i upute kako pristupiti drugom ljudskom biću na uzajamno ispunjenje i koje su dobrobiti koje nam donose odnosi s drugim pojedincima. U kurikulumu škole poseban će naglasak biti na igri, kreativnosti i stvaralačkom radu [9] u suradnji s drugim učenicima. U polemici hoće li tehnologija zamijeniti nastavnika, optimistično smatram da nikada neće, ali također ističem nužnost promjene uloge nastavnika u odgojno- obrazovnom procesu, i odgojnom i obrazovnom, budući da će utjecaj i prisutnost tehnologije omogućiti i približiti dostupnost obrazovanja, ali ne i odgoja.

3. Kurikulum temeljen na vrijednostima

Ciljevi odgoja i obrazovanja su promicanje temeljnih vrijednosti poput slobode, demokracije, dostojanstva ljudske osobe, poštenja i očuvanja okoliša i slično, a posebne vrijednosti kojima Nacionalni i okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2011) daje važnost su: znanje, solidarnost, identitet i odgovornost.

Republika Hrvatska se opredijelila graditi društvo znanja koje je temelj za razvoj gospodarstva i ekonomije. Znanje kada promatramo kao vrijednost postaje pojam koji je blizak gospodarstvu, proizvodnji i upravljanju. Promatrajući učenike koji grade društvo znanja to će biti učenici kojima će biti bliski pojmovi ekonomija, proizvodnja i razvoj društva. Kroz izborne predmete i međupredmetne teme, posebice Poduzetništva u suradnji s lokalnim poduzećima kao primjerima u bližoj okolini učenici će moći osvijestiti pojam inovativnosti i kreativnosti. Prilika da sudjeluju u radu poduzeća i razvijaju organizacijske vještine omogućit će učenicima da budu osposobljeni prilagođavati se novim situacijama i promjenama, ali je prilika za razvijanje ustrajnosti u aktivnostima što se odražava i na ustrajnost u učenju. Učenici se nerijetko osjećaju da postoje dva svijeta, svijet djece i mladih i svijet odraslih, a tu granicu između dva svijeta ćemo ublažiti ako mi učitelji (nastavnici, stručni suradnici, profesori) učinimo prvi korak i uvodimo ih u svijet odgovornosti.

Solidarnost kao vrijednost pretpostavlja osjetljivost za druge, posebice za slabije i za sve kojima možemo pomoći i koje trebamo zaštititi. Poštivajući ovu vrijednost škola bi trebala živjeti održivo, a to može samo primjerom djelatnika koji žive tu održivost na svom radnom mjestu i u svom privatnom životu. Sami smo svjedoci da za cijelo vrijeme zimskih praznika ostanu radijatori uključeni za prostore koji nisu korišteni.

Zdravlje, sigurnost i zaštita okoliša možda je i najvažnija međupredmetna tema jer se odnosi na naš život i opstanak na Zemlji, a neku drugu planetu kao opciju života još uvijek nemamo. Školu budućnosti koja poštuje načela kurikuluma i razvija svijest učenika o održivom razvoju,

čuvajući baštinu Republike Hrvatske vizualiziram kao zajednicu koja se prilagođava okolišu, tradiciji i običajima sredine u kojoj se nalazi. Zato bi značajnije

razlike trebale biti između škole na gradskom i na ruralnom području, između škole u Dalmaciji, Istri i Slavoniji. Neprirodno bi bilo očekivati uzgajanje životinja u školi u središtu velikih gradova, ali zato očekivanja od škole u priobalnom području da bude koncesionar određenog teritorija za uzgoj školjki ili ribe nisu nerealna. U svojoj sredini nalazim primjer da su određene područne škole koje imaju bogatstvo zelenih površina odlučile dio zemljišta iznajmiti OPG-ovima u lokalnoj zajednici umjesto da škola sama bude osnivač OPG-a u koji će uključivati lokalnu zajednicu preko učenika, roditelja i volontera.

Odgoj i obrazovanje pridonose izgradnji osobnog, kulturnog i nacionalnog identiteta pojedinca. Identitet kao vrijednost odnose se na čuvanje vlastitog nacionalnog identiteta, njegovanje jezika, kulture i baštine, ali i razvijanje osjećaja građanina svijeta koji prihvaća druge identitete. Ulaskom u svijet interneta cijeli svijet nam je kao na dlanu, ali bitno je taj svijet prihvatiti. Jezično-komunikacijsko područje Nacionalnog okvirnog kurikulumu trebalo bi uključivati povezanost i prisutnost drugih kultura u nastavi u realnom vremenu preko videokonferencije. I materinji i strani jezik možemo bogatiti i prakticirati komunicirajući s udaljenim sugovornicima, učenicima u našoj domovini koji pripadaju drugom dijalektu i učenicima izvan granica naše domovine s kojima možemo komunicirati i prakticirati strani jezik koji u školi učimo/poučavamo, a to je prilika za širenje znanja i za nastavnika i za učenika.

„Ne pitajte što vaša zemlja može učiniti za vas, pitajte što vi možete učiniti za svoju zemlju“ poznati je citat John F. Kennedyja. Vrijednost odgovornosti koju naglašavamo je odgovornost za neposredno okruženje i doprinos zajednici kojoj pripadamo. Odgovornost je osobna, svaki učenik i svaki djelatnik škole će je na svoj način tumačiti i živjeti; istovremeno odgovornost je kolektivna, budući da imamo iste ciljeve, načela i kurikulum, tijek i proces koji gradimo i u kojem sudjelujemo. Novi Zeland također ulazi u skupinu zemalja kojima su vrijednosti sastavni dio kurikulumu. Njihov nacionalni kurikulum pretpostavlja kako su temeljne vrijednosti osobna i kolektivna odgovornost koje potiču razvoj građanskoga društva [7] Škola pripada određenoj administrativno-teritorijalnoj jedinici, gradu, gradskoj četvrti, ulici; učenik pripada lokalnoj zajednici, školi, obitelji, određenoj kulturi/kulturama, klubu, organizaciji i u toj lepezi dijeljenja odgovornosti potrebno je što više partnerskih odnosa.

U prvom ciklusu kurikulumu glavni utjecaj na učenika imaju škola i obitelj kada dolazimo do situacija da je učitelju potrebna podrška roditelja i obratno. Partnerski odnos je mnogo više od suradnje i dogovora. U partnerskom odnosu dolazi do izražaja dijeljenje odgovornosti i podrška u življenju odgovornosti, a tu se još moramo približili toj vrijednosti. Roditelji imaju važnu ulogu i tu ih treba osnaživati, omogućiti im prisutnost u učionici, a povremeno i preuzimanje uloge učitelja, periodično i u dogovoru sa školom kako bi i sami više cijenili tu profesiju. Svaki roditelj ima znanja, zvanje i talente kojima može obogatiti jednu razrednu zajednicu bilo vezano za manualnu izradu nakita i dekoracija ili prezentacijom zanimanja i poduzeća kojem pripadaju.

Učenici kroz igru uloga mogli bi osvijestiti koji raspon odgovornosti imaju i analizirati moralne dileme izražavajući svoj osobni stav. Kako svaki daleki put započinje prvim korakom tako i odgovornost počinje manjim zadacima, a to može biti briga za kaktus, odgovornost za prostor učionice, školski izložbeni prostor, odgovornost za učenika u razredu kojem je potrebna pomoć u kretanju, u učenju ili u izražavanju.

4. Načela i smjernice u procesu odgoja i obrazovanja

Načela, koja čine vrijednosna uporišta za izradbu i ostvarenje nacionalnog kurikulumu, jesu: visoka kvaliteta odgoja i obrazovanja za sve; jednakost obrazovnih mogućnosti za sve; obveznost općeg obrazovanja; horizontalna i vertikalna prohodnost; uključenost svih učenika u odgojno-obrazovni sustav; znanstvena utemeljenost; poštivanje ljudskih prava i prava djece; kompetentnost i profesionalna etika; demokratičnost; samostalnost škole; pedagoški i školski pluralizam; europska dimenzija obrazovanja; interkulturalizam.

Razmišljajući o jednakosti kvalitete obrazovanja i obrazovnih mogućnosti za sve nerijetko se pitamo je li to utopija i kakve su nam realne mogućnosti. Još uvijek nedostaje mogućnosti produženog boravka za sve, što je ovisno o predviđenom prostoru i dovoljnom broju djelatnika u školi. Jedna zgrada i jedna ustanova uz obveznost općeg obrazovanja za brojne izvannastavne i izvanškolske sadržaje je još uvijek samo proizvod naše imaginacije jednakosti. Veća uključenost u školski sustav, učenik u produženom boravku i roditelj kao suradnik i partner škole približila

bi načelo jednakosti našoj svakodnevici. Učenici unutar učionice više bi prilika imali za interkulturalizam, istinsko poštivanje svakog čovjeka i otkrivanje ljudskog dostojanstva, a to bi možda i umanjilo osjećaj usamljenosti učenika romske populacije ili učenika s teškoćama u razvoju.

Naša stvarnost je da i nama, djelatnicima ustanove, ponekad nedostaje ideja i kreativnosti, a u većem stupnju slobode, samostalnosti i neovisnosti škole, u osmišljavanju aktivnosti inspiracija bi mogla dolaziti od partnera škole koji osim roditelja mogu biti obrti, OPG-ovi i poduzeća u neposrednoj blizini. Istraživačka nastava i nastava temeljena na iskustvu učenika mogla bi se organizirati u vidu radionica u manjim skupinama u rasadniku cvijeća, umjetničkom ateljeu ili u malom laboratoriju gdje bi u paradigmi socijalnog konstruktivizma učenik sam gradio i nadograđivao svoje znanje uz vodstvo i pomoć. Načelo samostalnosti škole i demokratičnosti trebalo bi biti individualizirano u svakoj učionici. Svaki razred je zajednica koja u *curriculumu* ima iste ciljeve, ali nema isti tempo kojem ide prema tom cilju. Ako je cilj odraditi mjesečnu cjelinu i zadatke iz te cjeline, tada učenik ne bi imao dan ili dva za domaću zadaću nego bi svako u svojoj radnoj mapi imao zadatke koje bi rješavao svojim tempom. Na kraju mjeseca holističkim pristupom pristupilo bi se vrjednovanju i samovrjednovanju odrađenih zadataka uz usmjeravanje na daljnje napredovanje, dodatni poticaj učenju i razvijanju novih strategija učenja.

5. Učenici s teškoćama

Cilj svakog programa za obrazovanje s teškoćama osposobiti učenike za svakodnevni život u što redovitijim uvjetima. Odgojno-obrazovna područja posebnog programa su:

- Praktično-osobno područje: osim usvajanja higijenskih navika i razvijanja samostalnosti u jednostavnim kućanskim poslovima i svakodnevnim aktivnostima, razvijanje kompetencije briga o sebi trebalo bi uključivati nastavnika ili stručnog suradnika koji bi u povremeno u obiteljskom domu učenika imao priliku implementirati navedene vještine.

- Društveno-spoznajno područje: snalaženje u okolini, korištenje javnog prijevoza, prijelaz preko pješačkog prijelaza, zbrajanje i oduzimanje do 100 i usvajanje orijentacije u prostoru u okviru jedne šetnje ulicama u blizini škole do najbliže trgovine ili vožnja tramvajem s namjerom samostalne kupovine sendviča ili voća uz zbrajanje i oduzimanje kuna i lipa. Također i organizacija male prodavaonice u učionici gdje se mogu uključiti svi učenici

- Slobodno vrijeme i stvaralačko područje: provođenje slobodnog vremena koje osim slušanja glazbe i rada na tabletu uključuje bojanje školskog zida po vlastitom izboru, poticaj na kreativnost i uređivanje prostora kako bi samim učenicima bilo ljepše i ugodnije

- Društveno-emocionalno područje: razgovor, vođena rasprava i razmjenjivanje osjećaja i misli s ostalim učenicima otkrivajući posebnosti i zajedničke karakteristike primjerice da svi mogu imati težak dan i veću ili manju sklonost određenoj osobi

- Tjelesno-zdravstveno područje: poticati motorički i senzorički razvoj, omogućiti razvoj svih osjetila didaktičkom opremom, senzornim parkom, sadnjom ljekovitog i mirisnog bilja u okruhu škole, dostupnost senzornih ljuljački i antistres loptica, mogućnost prostora za relaksaciju, opuštanje i samoću

- Radno-proizvodno područje: mogućnost proizvodnje jednostavnijih i korisnih predmeta, sitniji kućni popravci, šivanje i briga za odjeću, upotreba jednostavnijih električnih aparata, priprema hrane i održavanje čistoće škole i dvorišta

Učenici s teškoćama su heterogena i raznolika skupina i pristup svakom pojedincu treba biti individualiziran, uz puno strpljenja, razumijevanja, ali naravno i dodatne edukacije učitelja.

Područje edukacijske rehabilitacije je poseban svijet u kojem svaki učitelj treba pronaći svoje mjesto i način rada. Iako je od početaka inkluzijskog odgoja i obrazovanja prošlo skoro pola stoljeća, činjenica je da još uvijek treba raditi na novim modelima školovanja i obrazovanja učitelja, jer oni koji su danas u praksi, još uvijek se osjećaju nekompetentni (Zrilić i Brzoja, 2013). Učitelju je potrebna podrška

suradnika, mogućnost proširivanja znanja i otvorenost za upoznavanje i razumijevanje teškoća s kojima njegovi učenici žive.

6. Put prema cjeloživotnom učenju

Hoćemo li učeniku dati ribu ili ćemo ga naučiti pecati? Prosperitetom i višim standardom života kao da smo se ograničili na udobnost u svoja četiri zida, a samim time smo se ograničili na brojna životna iskustva. Škola obrazuje, ali ne samo škola jer prema Von Hentigu [8] obrazuju pripovijesti, razgovori, strani jezici, putovanja, umjetnosti, putovanja, priroda i svetkovine. Smjernice što sve učenika može obrazovati i kako da to pronađe protkane su kroz kompetenciju Učiti kako učiti kao međupredmetnu temu koja je osnova za cjeloživotno učenje i značajna za daljnji obrazovni i profesionalni razvoj. Kako učiti i kako otkrivati svijet oko sebe učeniku treba biti omogućeno kroz privlačne edukativne sadržaje u učionici, izvan učionice, u kulturno-umjetničkim ustanovama, na poljoprivrednom gospodarstvu, farmama i u tvornicama, a domaća zadaća i rad na projektu trebao bi biti poticajan i rađati ljubaviju prema novim iskustvenim učenjima. Nije samo škola ta koja obrazuje, ali trebala bi biti koordinator i organizator formalnog učenja.

7. Literatura

- [1.]Bognar, L. Kreativnost u nastavi. Napredak. 2012;153(1), 9-20.
- [2.]Cerinski, T. Nada u budućnost? Stavovi budućih učitelja prema temeljnim vrijednostima Nacionalnog okvirnog kurikulumu i prema odgoju i obrazovanju. Školski vjesnik. 2020;69(1),133-152.
- [3.]Maleš, D. i Mužić, V. Budućnost škole-uvijek aktualna tema. Napredak: časopis za pedagogijsku teoriju i praksu. 1991;135(1),32-41.
- [4.]Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa RH;2011.
- [5.]Preuzeto 5.1.2021. s:
http://mzos.hr/datoteke/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf
- [6.]Previšić, V. Pedagogija i metodologija kurikulumu. Kurikulum: teorije, metodologija, sadržaj, struktura. 2007;15-37.
- [7.]Sablić, M. i Blažević, I. Stavovi učitelja prema vrijednostima kao temeljnim sastavnicama nacionalnog okvirnog kurikulumu. Školski vjesnik. 2015;64(2),251-265.
- [8.]Von Hentig, H. Što je obrazovanje? Zagreb: Educa; 2008.
- [9.]Vrcelj, S. i Mušanović, M. Prema pedagoškoj futurologiji (monografija). Rijeka: HPKZ, Grafrade; 2001.
- [10.] Zrilić, S. i Brzoja, K. Promjene u pristupima odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama. Magistra ladertina. 2013;8(1),141-153.

Stručni rad

TEHNIKE OPUŠTANJA KAO IZVANNASTAVNA AKTIVNOST

Damjana Strgar
Osnovna škola Šmarje – Sap

Sažetak

Djeca su danas posebno izložena raznim oblicima stresa. Zahtjevi škole, a često i roditelja, sve su veći, pa sve manje vremena imaju za opuštanje i odmor. Mnoga djeca žive u lošim ekonomskim uvjetima (nezaposlenost jednog ili oba roditelja) ili svjedoče konfliktima u obitelji. Autorica s dugogodišnjim iskustvom predstavlja tehnike opuštanja kojima kod djece možemo uspješno smanjiti stres. Koristila je tehnike opuštanja za svijest i usmjeravanje pažnje, jogu, meditaciju, masažu, a također je naglasila važnost ugodnih razgovora i zagrljaja. Dosljednim radom djeca su se uspješno opustila, poboljšala se njihova sposobnost koncentracije, kao i kreativnost, mašta te samopouzdanje, postala su samoinicijativnija i ustrajnija. Uz vježbe su učili o toleranciji te slušanju i prihvaćanju mišljenja vršnjaka, što je poboljšalo njihovu međusobnu komunikaciju i atmosferu u učionici.

Ključne riječi: stres, disanje, joga, meditacija, masaža

ZA SVU DJECU
koji ne mogu ni minutu
sjediti mirno,
koja grizu nokte,
koji se ne mogu koncentrirati na zadatke,
koja misle da je televizija
najzanimljivija stvar na svijetu,
koja navečer ne mogu zaspati,
kojoj ništa nije dovoljno zanimljivo,
koju muči dosada,
koja su uvijek pospana,
koja misle da nemaju mašte,
koja žive u velikim gradovima,
u malim stanovima,
KOJA NE POZNAJU TIŠINU...
[3.]

1. Uvod

Zdravlje je tjelesno, duševno i socijalno blagostanje. Jedan od važnih preduvjeta za dobro zdravlje zdrav je način života koji podrazumijeva zdravu, ekološki uzgojenu hranu, uzimanje dovoljno tekućine, redovito vježbanje i dovoljno odmora. Današnji tempo života djecu sve više izlaže raznim oblicima stresa, preopterećenosti u školi, a ponekad i previsokim očekivanjima roditelja. Mnoga djeca žive u lošim ekonomskim uvjetima (nezaposlenost) ili svjedoče konfliktima u obitelji. Sve to utječe na djetetovo raspoloženje i ponašanje, jer djeca su tužna, žive u strahu, ljutnji i stresu, što slabi cjelokupni imunološki sustav i djelovanje organa, a može dovesti i do raznih bolesti. Takva djeca imaju smanjenu sposobnost koncentracije te posljedično i lošiji školski uspjeh, što predstavlja dodatan stres.

Kako pomoći ovakvoj djeci?

Stres i negativne emocije možemo ublažiti dobrom komunikacijom, s dovoljno kretanja i odmora, kao i tehnikama opuštanja, vježbama svijesti i usmjeravanja pažnje (*Mindfulness*), jogom te meditacijom, a korisni su također ugodni razgovori i zagrljaji.

2. Sadržaj

Moj dugogodišnji rad s djecom u vrtiću i školi obiluje iskustvima u provođenju tehnika opuštanja tijekom izvannastavnih aktivnosti u koje se djeca mogu uključiti. U okviru izvannastavnih aktivnosti učenici se upoznaju s raznim tehnikama opuštanja: jogom, meditacijom, tehnikom *Mindfulness*, različitim vježbama kretanja i disanja, masažom i sl. Djeca se mogu opustiti i uz ples ili slušanje opuštajuće instrumentalne glazbe.

Opći su ciljevi tehnika opuštanja:

- upoznavanje svoga tijela i pravilnog disanja
- upoznavanje energije vlastitog tijela
- upoznavanje masaže i njezinog učinka na tijelo i raspoloženje
- opuštanje i smirivanje tijela i duha
- poticanje mašte
- razvijanje dobrih odnosa s drugim učenicima
- prepoznavanje vlastitog utjecaja na zdravlje i dobro raspoloženje.

2.1 Tehnike opuštanja

Potrebno je odabrati tehnike kojima vladamo. Njih će djeca brže prihvatiti i usvojiti. Kod zahtjevnijih tehnika potrebno im je više vremena da ih upoznaju i osjete kao nešto ugodno. Ako djeca određene tehnike opuštanja ne žele izvoditi, ne prisiljavamo ih u to. Zbog toga je važno na raspolaganju imati širok raspon različitih tehnika opuštanja kako bismo djeci mogli ponuditi vježbe koje će im biti zanimljive i koje će im se svidjeti, jer će se samo uz takve vježbe moći opustiti.

Trljanje dlanova

Djeca trljaju dlanove jednog o drugi dok ne postanu vrući. Zatim ih razmaknu na nekoliko centimetara kako bi među dlanovima osjetila energiju u obliku topline ili laganog žarenja. Dlanove zatim polako približe jednog k drugome bez dodirivanja i osjete kako se topline povećava, a zatim ih opet polako rašire te osjete da se topline smanjuje.

Vježbe disanja

Bez disanja ne bismo mogli živjeti. Svijest o disanju tehnika je opuštanja koja našu pažnju usmjerava na disanje, čime postizemo smirivanje tijela. U isto vrijeme učenik promatra svoje tijelo i otkriva što se s tijelom događa kada se usredotoči na udisaj, izdisaj i zadržavanje daha. Otkrit će da se pri izdisaju smiruje i opušta. [4.]

- Učenici stanu uspravno i opušteno. Lijevi dlan polože na pluća, a desni na trbuh. Imaju zatvorena usta. Zrak udahnu kroz nos, napuhujući trbuh poput malog balona. Zadrže dah i izdahnu zrak kroz nos, usta još uvijek imaju zatvorena, trbuh se isprazni.
- Učenici stanu uspravno. Ruke su uz tijelo, usta zatvorena. Polako, duboko i neprekinuto udahnu te istovremeno ispruže ruke iznad glave, zatvore oči, zadrže dah, a zatim polako izdahnu i ruke opuste uz tijelo.
- Djeca uz lagano otvorena usta duboko udahnu kroz nos, zadrže dah te praveći se da su pčele izdahnu kroz usta tresući usnicama i brujeći: bzzzzzzz..., bzzzzzzz.
- Učenici zatvorenih usta udišu kroz nos brojeći do 3 (koristeći prste), zadrže dah i zatim izdahnu brojeći do 6.
- Potaknemo djecu da zamisle kako poput bika Ferdinanda mirišu cvjetice, hranu koja se priprema u kuhinji ili svjež zrak kad otvorimo prozor u učionici.
- Djeci kažemo da zazijevaju i otkriju što se tada događa.
- Djeci podijelimo balone da u njih pušu.
- Omogućimo djeci da polako pušu u upaljenu svijeću ili maslačak.
- Djecu zamolimo da prate svoje disanje u raznim situacijama: kada trče u mjestu i disanje postane ubrzano i plitko, prilikom promatranja prirode i riba u ribnjaku – kada obično počnemo sporije i dublje disati – u bijesu ili strahu, kada osjete vjetar, kada maze kućnog ljubimca i sličnim situacijama.

Vježbe za upoznavanje vlastitog tijela

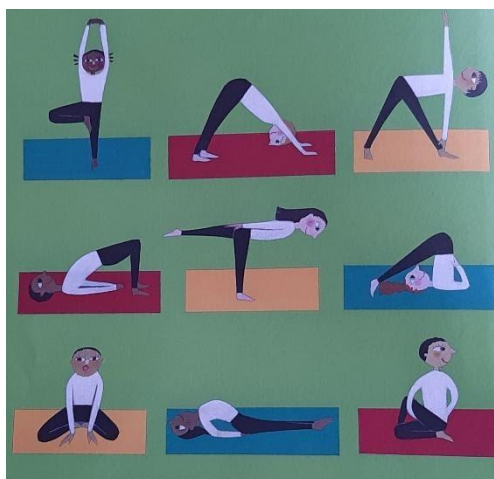
Učenici imenuju pojedine dijelove tijela, aktiviraju ih i pokreću. Na taj ih način osjete i osvijeste.

- Ovo je moja desna noga kojom mogu raditi krugove, šutirati loptu... Kakva je? Teška, laka, topla, hladna, opuštena. Učenici postaju svjesni svoje desne noge tako što naglas ili u mislima izgovore: „Osjećam svoju desnu nogu.”
- Pojedine mišiće svoga tijela učenici opuštaju u stajaćem, ležećem ili sjedećem položaju. Primjer: ruke su opušteno uz tijelo. Istovremeno napnu mišiće ruku i udahnu kroz nos; usta su zatvorena. Zadrže dah i potom izdahnu kroz usta te istovremeno opuste ruke.
- Nakon opuštanja pojedinih mišića, učenici na kraju opuste cijelo tijelo. Udahnu i napnu cijelo tijelo. Stisnu šake, napnu noge, stražnjicu, leđa, vrat i mišiće lica te stisnu zube. Izdahnu i istovremeno opuste cijelo tijelo. Pritom osvijeste svoje napeto i opušteno tijelo. [5.]

Joga

Joga može biti zabavan način za istraživanje tijela i smirivanje. Vježbanjem joga djeca otkrivaju koliko se mogu istegnuti, kako im ide održavanje ravnoteže, mogu li ostati mirni i slično. Svaki učenik napravi onoliko koliko može. Pri izvođenju položaja djecu ohrabrujemo i pohvalimo sve što mogu učiniti. Kažemo im da budu ponosni na svoje tijelo i da ga poštuju.

Jogu učenicima možemo predstaviti kroz priču u kojoj imenujemo pojedine kretnje: drvo, pas, trokut, most, avion, plug, lav, riba, perez... Položaje predstavimo slikama joga ili kretnjama vlastitog tijela. [1.]

Slika 1: Jogijski položaji

Po završenoj vježbi joga djeci omogućimo nekoliko minuta odmora dok leže na podlogama te ih možemo pozvati na meditaciju koja će ih umiriti.

Promatranje duge

Učenici leže uz mirnu, opuštajuću glazbu, zatvore oči i nekoliko puta polako i duboko udahnu i izdahnu. Dišu kroz nos pazeći pritom na svoje tijelo koje će se sa svakim izdahom sve više opušitati i smirivati. Potom im predložimo da zamisle prekrasnu duhu. Nakon nekog vremena iz duge moraju odabrati boju koja im se najviše sviđa. Zamisle je kao svjetlost odabrane boje koju udišu u sebe. Ova svjetlost zatim putuje njihovim tijelom sve do srca, koje ih zagrlji i pritom osjete toplinu. Još uvijek promatraju svjetlost koja otapa tugu u njihovim srcima dok tamo ne ostane samo svjetlost odabrane dugine boje. Djeca se dugu, koja polako nestaje, u mislima zahvale što je raščistila tugu u srcu. Sada svoje misli opet vrte u prostor u kojem se nalaze. Pomaknu prste na nogama i rukama. Otvore oči, protegnu se poput mačke i zazijevaju. [2.]

2.2 Masaža

Masažu izvodimo dlanovima, prstima, šakom, laktovima, stopalima, pomagalima, pa i lopticom za tenis... Kroz međusobni kontakt i blizinu stvaramo nevidljivu, ali snažnu povezanost. Učenik na trbuhu leži na podlozi. Drugi ga učenik nježno masira teniskom lopticom. Počinje od vrata i ramena. Lopticom izvodi kružne pokrete. Vodi je dlanom podešavajući pritisak. Izbjegava izravan pritisak na kralježnicu. Lopticom putuje prema rukama do dlanova i natrag preko leđa prema stražnjici. Zatim masira bedra i listove te intenzivno masira stopala. Od stopala još jednom prođe s lopticom prema glavi. Ako se učenik za vrijeme masaže ne osjeća dobro, masažu prekidamo.

3. Zaključak

Tehnike opuštanja u okviru izvannastavnih aktivnosti imaju pozitivan učinak na djecu, posebno ako se izvode dulje vrijeme. Uz njihovu pomoć djeca postaju svjesna vlastitog tijela, svoje tjelesne energije, doživljavaju zadovoljstvo u kretanju i opuštaju se, dok istovremeno poboljšavaju koncentraciju, izražavanje, kreativnost, razmišljanje i maštu. Isto tako, stječu veće samopouzdanje i bolju sliku o sebi, postaju samoinicijativnija i ustrajnija. Introvertirana djeca počinju se otvarati, opuštenije i kritičnije izražavaju svoje stavove, a ekstrovertirani i živahni učenici donekle se smiruju, vježbaju toleranciji i slušanje te prihvaćanje mišljenja vršnjaka. Među učenicima je osjetno manje agresije, poboljšava se komunikacija, stvaraju se prijateljstva i uspostavlja bolje ozračje u učionici. Iskustva su pokazala da učenici u spomenutim vježbama vole sudjelovati i pritom se zabavljati. Masaža tijela posebno im je smiješna i zabavna.

4. Literatura

- [1.] Baptiste, Baron. 2007. *Moj očka je presta: Joga za starše in otroke*. Damodar. Kranj.
- [2.] Rutar, Cvetka. 2017. *S čuječnostjo do harmonije odnosov*. Animayush. Dobrova.
- [3.] Srebot, Renata; Menih, Kristina. 1996. *Potovanje v tišino*. DZS (Pedagoška obzorja). Ljubljana.
- [4.] Vukmir Brenčič, Andreja. 2018. *Diham*. Družinski in terapevtski center Pogled. Zbirka *Čuječnost za otroke*. Domžale.
- [5.] Vukmir Brenčič, Andreja. 2019. *Moje telo*. Družinski in terapevtski center Pogled. Zbirka *Čuječnost za otroke*. Domžale.

Stručni rad

SVLADAVANJE STRESA UČITELJA U VEZI S RADOM NA DALJINU

(Briga o vlastitom zdravlju tijekom rada na daljinu, upravljanje stresom)

mag. Aleksandra Jagarinec, profesor razredne nastave

OŠ NH Rajka Hrastnik, Log 19, 1430 Hrastnik

Sažetak

Biti učitelj sve je teži zadatak. Suvremeni način života donosi sve veće izazove koje treba prevladati i njima upravljati. Opterećenje nastavnika se povećava. Prema nekoliko studija, učiteljska profesija jedna je od najstresnijih profesija. Učitelji si mogu pomoći u prevenciji i prevladavanju stresa različitim učinkovitim metodama. Kada su radili na daljinu, učitelji su se suočili s do tada nepoznatom situacijom i relativno novim načinima poučavanja. Nedostajale su i tehničke vještine mnogim učiteljima, koji nisu bili dovoljno tehnički pametni u dizajniranju internetskih učionica i pripremi materijala za rad na daljinu i videokonferencije, jer im to do sada nije trebalo u radu. To im je samo povećalo stres. Razgovarat ćemo o nekim specifičnim tehnikama i organizacijskim prilagodbama za upravljanje stresom kod učitelja u situaciji u kojoj rade na daljinu. Također ćemo predstaviti neke općenite - najčešće tehnike za upravljanje stresom općenito.

Ključne riječi: stres, učitelji, stres na poslu, rad na daljinu, načini za prevladavanje stresa.

1. Uvod

Biti učitelj sve je teži zadatak. Učitelji se moraju sve više prilagođavati učenicima, roditeljima i upravi škole. Administrativni poslovi također postaju sve zahtjevniji. Mnogo je učenika s posebnim potrebama uključeno u osnovnoškolske odjele, a učenici su sve manje disciplinirani kao rezultat popustljivog obrazovanja koje se provodi posljednjih godina. Roditelji očekuju dobre ocjene, očekuju i da će se učitelj obraćati njihovom djetetu što individualnije, ali zaboravljaju da je s velikim brojem djece u učionici to izuzetno teško. Također, zbog brzog ritma života roditelji imaju sve manje vremena za odgajanje svoje djece i prenose je na učitelje.

Prema kratkom istraživanju koje smo u našoj školi napravili o radu na daljinu, za većinu učitelja rad na daljinu mnogo je stresniji od podučavanja u učionici. Provode više vremena pripremajući materijale za rad na daljinu od rada na nastavi. Tehnologija je učiteljima u našoj školi stvarala najviše problema. Nakon razgovora s drugim učiteljima, bilo je problema i s organizacijom posla, posao se odužio tijekom cijelog dana. Roditelji i učenici također su navečer slali e-poštu i očekivali trenutne povratne informacije. Vrijeme za odmor tako nije odvojeno od djela.

Suvremeni način života donosi brojne izazove za pojedinca. Stres uzrokuje mnoge zdravstvene probleme i ako se ne liječi, može dovesti i do izgaranja. Važno je znati čimbenike rizika i kako upravljati stresom u svom životu. Čimbenik rizika također može biti profesija - na primjer, profesija učitelja. Sukladno tome, znamo oruđa za upravljanje stresnim situacijama pojedine profesije. Razgovarat ćemo o nekim specifičnim tehnikama i organizacijskim prilagodbama za upravljanje stresom kod učitelja. Također ćemo predstaviti neke općenite - najčešće tehnike za upravljanje stresom općenito. Učiteljima je važno biti svjestan da i mi podučavamo primjerom. Ako dobro upravljamo stresom, studenti će i od nas naučiti upravljati stresom ili zauzeti stav da se i stresnim situacijama može upravljati. Ako postanemo svjesni ovog učenja i poučavanja, naravno da postizemo najbolje rezultate. Stres doživljavamo u svom profesionalnom i privatnom životu. Privatni i profesionalni posao miješali su se u radu na daljinu. S time su se miješali privatni i profesionalni stres a neki su ga učitelji pogoršavali.

2. Teorijska početna tačka

Ljudi se teško prilagode brzom razvoju i time se povećavaju pritisci na poslu. Ti pritisci imaju negativan utjecaj na zaposlenike, posebno na njihovo zdravlje. Pojavljuju se bolesti poput stresa, izgaranja, depresije i straha. Stres je povezan sa svim poslovima i ne može ga se izbjeći. Problemi koje stres donosi ne dobivaju dovoljno pažnje u našim organizacijama, oni su često čak i skriveni. Ako su opterećenja previsoka i ako više ne možemo upravljati njima, stres se razvija. Posljedice stresa pojavljuju se na mentalnom, bihevioralnom i fizičkom području. Opterećenja mogu biti vanjska ili unutarnja, mogu se podijeliti i na fizička, socijalna, biološka, kemijska ili psihološka [4].

Čak je i u vezi sa školom sve više stresa, obrazovni procesi postaju sve teži i složeniji. Novo znanje i novi izazovi modernog vremena postavljaju učitelje, učenike i roditelje ispred vrlo različite zahtjeve, različitih sposobnosti i trajne fleksibilnosti. Rad učitelja postaje sve stresniji, što može dovesti do bolesti poput depresije, napetosti i umora [2].

3. Primjeri dobre prakse

Ako želimo uspješno upravljati stresom, moramo steći odgovarajuće vještine i znanja. Također moramo naučiti mijenjati štetne obrasce ponašanja i mišljenja. Način na koji upravljamo stresom ovisi o našim osobinama ličnosti, a također i o prošlim iskustvima. Svaki pojedinac mora pronaći svoj način suočavanja sa stresnim situacijama, važno je pronaći uzročnu vezu između stresa i stresora. Jednom kad shvatimo uzroke stresa, možemo ih ukloniti, a time i eliminirati posljedice stresa. Samo istražujući vlastite obrasce ponašanja možemo dugoročno eliminirati probleme, a time i stres [2].

Devet načina za sprečavanje stresa kod učitelja ili njegovo trenutno upravljanje:

Kako se učitelj može nositi sa stresnom situacijom u trenutku kad se ona pojavi i ušulja se u tijelo? Lorenz [3] navodi devet načina koji nam pomažu da se smirimo u kriznim situacijama:

1. Ohrabrujući govor

Za samopouzdanje, staloženost i smirenost vrlo je važno biti svjestan da ste sposobni raditi sve što vam se dodijeli. Napravite popis svojih znanja, vještina i postignuća kako biste se sjetili za što ste sve sposobni i što možete postići.

2. Duboko disanje

Kada se razina stresa povisi, velika većina ljudi na nekoliko sekundi prestane disati, što uzrokuje osjećaj napetosti, bijesa, frustracije, a kao rezultat gubimo pravu perspektivu, što može dovesti do prebrze reakcije. Mirno, kontinuirano disanje na nos jedan je od lakših načina za smirivanje živaca, čak i ako zvuči klišejski.

3. Otklonite zabunu u svom uredu

Prije nego što se vratite kući, odvojite svaki dan nekoliko minuta viška ako je potrebno i uredite svoj stol. To će vam olakšati da ostanete usredotočeni na važne stvari i držite ih pod kontrolom, a istovremeno imate čisto i uredno radno okruženje.

4. Mislite na pozitivne, ugodne stvari

Kad se nađete u kriznoj situaciji, razmislite na trenutak o stvarima koje vas čine sretnima. Neka vaše misli na sekundu-dvije odu. Nitko to neće primijetiti, a vi ćete se lakše nositi s napetom situacijom i lakše i brže je pozitivno riješiti.

5. Dobro se naspavajte

Premalo sna uzrokuje umor, napetost i lošu produktivnost. Sedam sati sna dnevno preporučeni je minimum. Međutim, najveći pozitivan učinak ima san koji neprekidno traje od 8 do 10 sati dnevno.

6. Napravite kopije

Pogotovo kada radite s računalom na kojem se podaci mogu brzo izgubiti, slučajno izbrisati ili računalo napadnuti virusom, vrlo je važno napraviti sigurnosne kopije. Isto vrijedi i za arhivu dokumenata, koju uvijek radite u dva primjerka. Uvijek držite kopije na mjestima na kojima nisu izvornici; u slučaju provale, krađe, požara ... uštedjet ćete si puno problema i glavobolje.

7. Idite na sunce

Kad osjetite napetost, krenite u kratku šetnju. 5-minutna opuštajuća šetnja donijet će vam više od jake kave i gundanja suradnika o nemogućim radnim uvjetima u kojima radite.

8. Pokrenite se

Odvojite nekoliko minuta za vježbanje na poslu. Redovita tjelovježba stimulirat će vaše moždane stanice i hraniti ih kisikom, olakšavajući i usmjereniji nastavak vašeg rada.

9. Krenite naprijed s protokom

Ne uzimajte svaku prepreku, prepreku, mali problem kao katastrofu da ćete sate i sate ili čak dane provoditi razmišljajući o tome što bi se sve moglo dogoditi, jer tada će se i to sigurno dogoditi. Uzmite stvari kakve jesu i razmislite o trudu koji ulažete u posao, a ne o lošim rezultatima. I trud se računa! Osim toga, ovo su važne lekcije za slične situacije u budućnosti, iz kojih ćete izaći kao pobjednik na cijeloj liniji.

Jednom kada se stres dogodio, treba poduzeti mjere za njegovo ublažavanje ili ga pokušati ublažiti [3].

U upravljanju stresom vrlo je važno racionalno razmišljanje, što nas dovodi do pozitivnog stava prema životu. Naša percepcija svijeta uvijek se temelji na našem iskustvu. Ako stvari i događaje prihvatimo u pozitivnom svjetlu, sretniji smo i zadovoljniji. Za racionalno razmišljanje potrebno je oduprijeti se iskrivljenoj logici. Negativno i nelogično razmišljanje zamjenjujemo logičnim i pozitivnim. Racionalno razmišljanje također znači manje krutosti, čak i ako izbjegavamo riječ "moram", značajno smanjujemo stres. Važna je i mentalna ljestvica, što znači da se suočavamo sa strahovima, definiramo moguće neugodnosti u datoj situaciji i pokušavamo ih otkloniti. Pozitivne afirmacije također su važne, mogu se zapisati i nositi sa sobom kako bismo ih mogli koristiti u stresnoj situaciji (Powell, 1999).

Vrlo je važno da naučimo fizički se opustiti. Kad smo pod stresom, mišići su stegnuti i napeti. Opuštanje se može tražiti u jogi, meditaciji, vizualizaciji, ... Važno je da te aktivnosti redovito obavljamo, čak i kada nismo pod stresom, kako bismo se ojačali u opuštanju - i mentalnom i fizičkom.

Važan je i zdrav način života. Zdrava prehrana daje nam energiju za život i dovoljan unos hranjivih sastojaka. Rekreativna povećava cirkulaciju krvi cijelog tijela - bolja cirkulacija krvi znači bolju opskrbu vitalnim tvarima. Također je ispravno svako malo se aktivirati kad radite od kuće, prošetajte, odmorite oči gledajući prirodu, napravite čučnjeve. Dugotrajno sjedenje ispred računala nije zdravo, cirkulacija krvi i metabolizam su usporeni. Pogled u zaslon monitora narušava nam vid i umara nam oči.

4. Zaključak

Učiteljska profesija je vrlo stresna profesija, pa je korisno razviti oruđe za upravljanje stresom, osvijestiti naše štetne obrasce ponašanja i pokušati ih ukloniti. Zaustavimo se, duboko udahnimo i izdahnimo, radimo glavom. Kada radite na daljinu, važna je dobra organizacija rada. Važno je definirati naš raspored rada i definirati slobodno vrijeme. Važno je zatražiti pomoć u vezi s tehnološkim problemima. Također je važno da se educiramo u tehnikama učenja na daljinu, jer ćemo se moći nositi samo s izazovima i studentima ponuditi što više znanja i približiti im se na daljinu.

5. Literatura

- [1.] Bončina, T. (2019). *Izgorelost: si upate živeti drugače?* Ljubljana, Mladinska knjiga.
- [2.] Jerman, J. (2005). *Stres pri strokovnih delavcih v vzgojnih zavodih*. Socialna pedagogika, 4, 469-498
- [3.] Lorenz, K. (2008). *10 Ways to Survive a Stressful Job*. Pridobjeno 5. 11. 2020 iz <http://www.poslovni-bazar.si/?mod=articles&article=1053>
- [4.] Možina, S. (2002). *Management: nova znanja za uspeh*. Ljubljana, Mladinska knjiga.
- [5.] Powell, T. (1999). *Kako premagamo stres*, Ljubljana, Mladinska knjiga.

Stručni rad

SOCIJALNA INKLUZIJA-PROJEKT

Jasmina Zadavec, diplomirana odgojiteljica predškolske djece

Osnovna škola IV, Murska Sobota

Sažetak:

U članku je opisan projekt Socijalna inkluzija, kojeg izvodimo tradicionalno više od 10 godina. Sudjelujemo sa većinskom školom Turnišće i njihovom djecom iz produženog boravka. Tako smo razvili prijateljske veze i organizirali susrete svake godine. Jedne godine mi posjetimo njih u Turnišću, druge godine su oni naši gosti u Murskoj Soboti..

Svake godine pripremimo drugačiji program, jednom su to društvene igre, slijedeći put ostvarujemo u kuhinji, priređujemo sportske igre, posjet muzeju, zajednički ostvarujemo zadane cijeve.....u terminu, koji je svake godine u vrijeme tjedna djeteta- u mjesecu listopadu, ali termin iz objektivnih razloga datumsko prilagođavamo.

Ključne riječi: produženi boravak, socijalna inkluzija, projekt, druženje, zabava, mavrica.

1. Uvod

Riječ inkluzija je strana riječ, koja se upotrebljava umjesto pojma integracija, koja se je u slovenskom odgojno-obrazovnom sistemu udomaćila. Inkluzija znači uključivanje, dok pojam integracija znači prilagođavanje pojedinca(obično je to dijete s posebnim potrebama) školskom sistemu, odnosno okolini. Inkluzija daje više naglasak na prilagođavanje okoline djetetu, a ne obrnuto.

Danas imamo u većinskim školama sve više djece s posebnom potrebama, romske djece i djece iz drugoga jezičnoga i kulturnoga područja, koji trebaju posebna prilagođavanja učne okoline ako želimo, da se budu u odgojno-obrazovnom ustanovi osjećalo prihvaćeno i uspješno.

Inkluzija znači pokušava djelovati tako, da je svako dijete dobrodošlo i prihvaćeno.

[1]

2. Osnovna škola IV Murska Sobota

U našu školu su uključena 124 učenika. U posebnom programu ih je 65, a u prilagođenom obrazovnom programu 59.

Izvodimo tri programa:

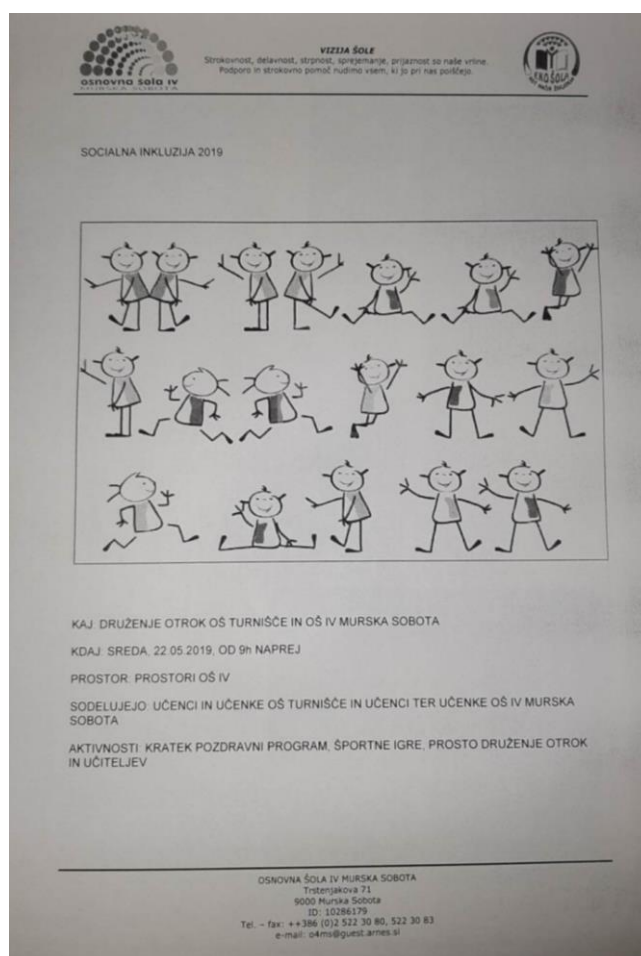
- Prilagođeni obrazovni program
- Posebni program odgoja i obrazovanja
- Odgojni program domova za učenike s posebnim potrebama.

Naš simbol je duga, jer smo svi među sobom tako različiti, kao što su različite boje duge.

3. Socijalna inkluzija

Sa projektom socijalne inkluzije smo počeli prije 10 godina. Idejni vođa projekta je bila Jožica Stanko, sada projekt vodim ja već nekoliko godina. U početku je to bilo neformalno druženje, susret dviju učiteljica i njihovih učenika. Samo druženje je prolazilo kao slobodna i neusmjerena djelatnost, na kraju koje smo se počastili. Nakon nekoliko druženja smo zamislili projekt, koji se ponavlja svake godine. Tako je naš projekt postao tradicionalan, koji je nažalost, zbog zdravstvenih razloga, trenutno onemogućen.

Projekt je dorađen, pripremaju se sportske igre, takmičenje u kuhanju, zajednička izrada i ostvarivanje dogovorenoga, zajedničke igre na otvorenom, igre na stolu i slično. Opisati ću naš zadnji susret, koji je bio u Osnovnoj školi IV u Murskoj Soboti.

Slika 1: Primjer pozivnice socijalne inkluzije 2019

Što: Druženje djece osnovne škole Turnišće i osnovne škole IV Murska Sobota

Kad: Srijeda, 22.05,2019

Prostor: Prostori osnovns škole IV

Sudjeluju: Učenici i učenice osnovne škole Turnišće i učenici i učenice osnovne škole IV Murska Sobota

Aktivnosti: Kratki pozdravni program,sportske igre, prosto druženje djece i učitelja

Slika 2: Izrada i ukrašavanje medenih srca

Slika 3: Brušenje drvenih srca

Slika 4: Program dobrodošlice

Slika 5: Sportsko druženje učitelja

Slika 6: Dramatizacija priče

Slika 7: Pozdravni govor g. ravnateljice

OGLEDALCE

Slika 8: Sportske igre

Slika 9: I još foto trenutak za uspomenu

4. Zaključak

Kao učiteljica sa višegodišnjom praksom znam, šta znače socijalni odnosi za našu djecu. Djeca sa posebnim potrebama teže uspostave odnose sa drugima, nego učenici bez tih poteškoća. Veoma je važno, da se učenici s posebnim potrebama osjećaju prihvaćeno. To je zbog okoline više puta teško, jer roditelji usade kod odgoja svojoj djeci predrasude, zbog kojih u domaćoj okolini snose posljedice učenici, koji su s inkluzijom uključeni u većinsku okolinu. S projektom Socijalne inkluzije pokušavamo djeci većinski škola prikazati naše učenike, rad i učenje u našoj školi, da se oslobode predrasuda.

Mi smo kao boje duge. Prekrasnih, nježnih boja, koje se rasprostiru po nebu, kad kiša prestane i zasije sunce. Zaslužujemo, da nas upoznate.

5. Literatura:

[1]https://www.pef.upr.si/info_tocka/zanimivosti/2011050308395789/Kaj%20je%20inkluzivna%20pedagogika?/ 6.4.2021, spletna stran

[2] <http://www.korakzакorakom.si/socialna-inkluzija-v-praksi-vrtca-oz-osnovne-sole> 5.4.2021, spletna stran

Stručni rad

PEČENJE MEDENJAKA - PROJEKT

Jasmina Zadravec, diplomirana odgojiteljica predškolske djece

Osnovna škola IV, Murska Sobota

Sažetak

U toj školi sam zaposlena već 15 godina i kroz svoj radni vijek se susrećem sa djecom, koja su zbog svojih specifičnih smetnji prikraćeni za puno svakodnevnih iskustava iz normalnoga života. Ove godine imam tu sreću, da imam produženi boravak u jednom razredu više sati dnevno bez prekida. Koliko nam vrijeme i okolnosti omogućavaju, služimo se učnom kuhinjom, gdje kuhamo i pečemo dobra i ukusna jela. Učenici su tokom cijeloga projekta upoznali postupak pečenja medenjaka. Kod rada sam usvojila njihove želje- ukrašavanje.

Ključne riječi: projektno učenje uz rad, medenjaci, sastojci, sredstva za rad, sigurnost, učna kuhinja

1. Uvod

Učenici sa poteškoćama u kretanju imaju probleme sa grafomotorikom i finom motorikom, zato je kod njih jako važno, da pokušamo te poteškoće smanjiti ili otkloniti.

Važno je, da već od ranog djetinjstva djetetu nudimo različite materijale, da istražuje i razvija svoju maštu. Tako u igri kroz različite tehnike upoznaje iz kakvog materijala su određeni predmeti, kako nešto radi, šta se događa sa predmetom i čemu služi.

U ranom djetinjstvu djeca upoznaju svijet oko sebe tako da probaju. Svaku igračku, hranu, predmete nose u usta. Tako se i naša djeca uče. Preporučuje se miješanje rukama različitih masa, tjestu, pjene, plastelina ili gline. Djeca uživaju uz miješanje i ugodne mirise, koji se šire po cijelom prostoru, sam se odlučila za projekt-pečenje medenjaka. Na kraju ćemo medenjake ukasiti sa glazurom.

2. Izrada projekta

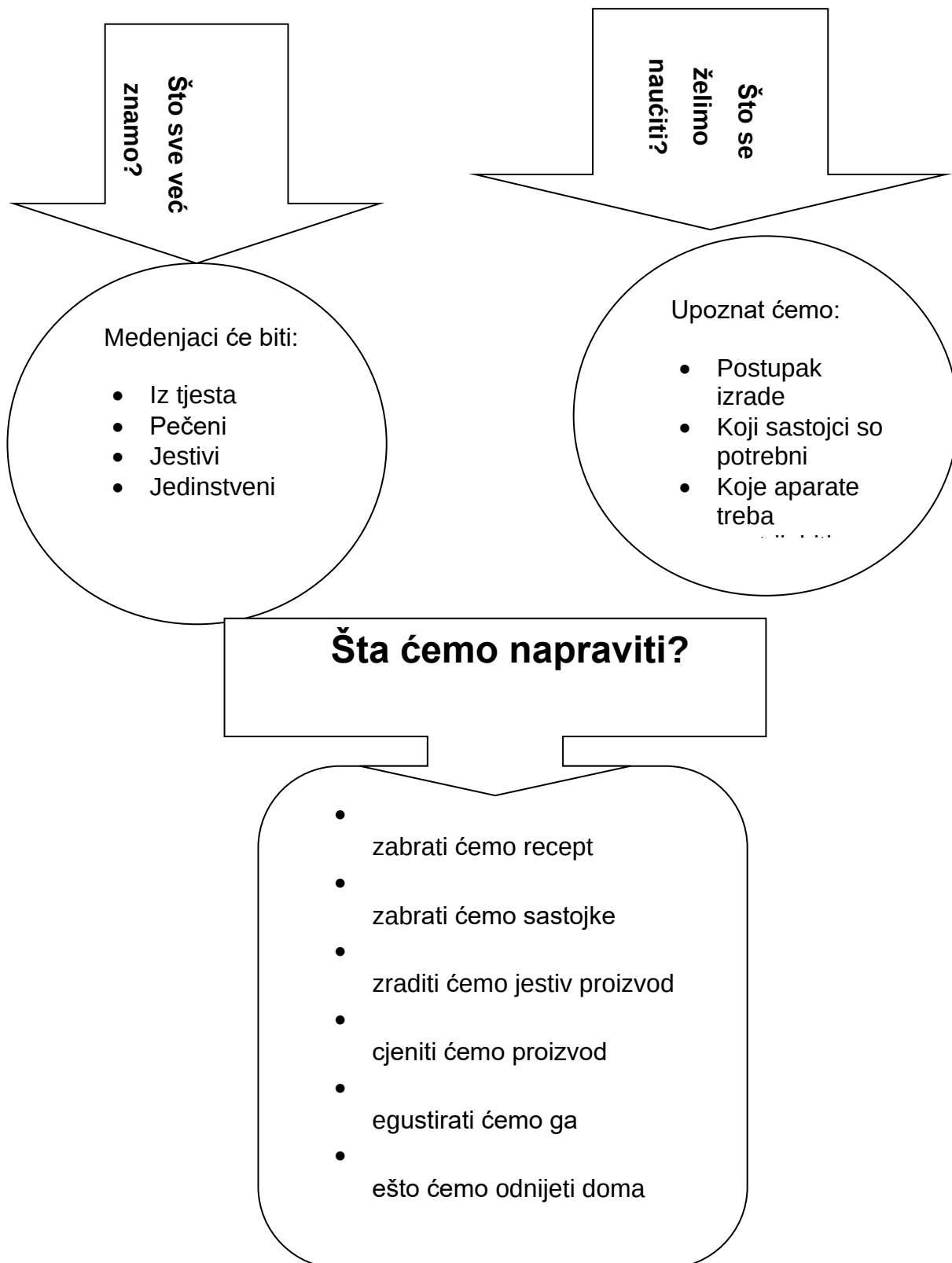
Projekt sam podjelila na tri djela. U prvom djelu sam učenike prosila da od doma donesu svaki svoj recept za medenjake. Kad smo skupili sve recepte, smo ih razradili, dogovorili se i izabrali jednoga, po kojem ćemo peći.

U drugom djelu smo se dogovorili za sastojke, koje trebamo, potražili ih, nabavili i pripremili u školskoj kuhinji. Govorili smo o svim sastojcima, objasnili zašto su važni, neke smo tek upoznali. U tom drugom dijelu smo se dogovorili šta još trebamo da bi pekli medenjake- male kućanske aparate.

U trećem djelu smo pripremili prostor, sastojke i aparate, koje ćemo trebati. Tu će biti i samo izvođenje projekta i ocjena rada.

2.1. Makro priprema projekta

Željeli smo napraviti medenjake, koje ćemo na koncu pojesti. Da bi si olakšali rad smo napravili makro nacrt.

2.2. Definicija problema, traženje recepta, priprema materijala

- učenicima sam objasnila projekt
- razgovarali smo o različitim receptima
- razgovarali smo o postupku, sastojcima i aparatima, koje ćemo trebati
- razgovarali smo o sigurnosti na radu
- na internetu smo potražili ideje za ukrašavanje

Kod rada sam upotrebljavala različite metode rada i aktivnosti s ciljem, da učenici čim više posla obave sami.

U razgovoru smo zaključili, da u trgovini imaju industrijsko napravljene medenjake, ali i da se oni mogu napraviti i doma, i da tada miriše cjela kuća, što je za učenike s posebnim potrebama veliki plus.

Nakon razgovora smo se odlučili da ćemo pokušati napraviti naše unikatne i doma pečene medenjake.

Slika 1: Industrijsko
napravljene medenjaci

Slika 2:Domaći medenjaci

2.3. Šta smo se naučili

Učenici su naučili:

- prikupljanje informacija-različiti recepti
- upoznaju, probaju i prepoznaju sastojke
- prepoznaju osobine i upotrebu sastojaka
- upotrebu različitih kuhinjskih pomagala
- kako pripremiti sastojke, pomagala i radni prostor
- kako osigurati sigurnost na radu

Najprije smo sve prikupljene recepte pregledali, pročitali i na osnovu težine izrade, uspješnosti izrade i sastojaka smo se odlučili za jednoga.

Usporedili smo industrijsko napravljene i doma napravljene medenjake. Razgovarali smo o plusu i minusu obadvojih.

Naučili smo, da za medenjake treba zamijesiti tijesto iz kojega ćemo izrezivati različite oblike. Naučili smo da se moramo držati recepta, jer medenjaci drugačije ne će uspjeti i sav trud će biti zabadava.

Dogovorili smo se da ćemo upotrijebiti sljedeće postupke: zamijesiti tijesto, izrezivati i ukrašavati.

Slika 3: Priprema radnog prostora i kuhinjskih pomagala

2.4. Izrada medenjaka

Priprema za rad:

Prije nego što počnemo raditi napravimo popis svih sastojaka i kuhinjskih pomagala za rad, odredimo tko će što raditi, odredimo kako ćemo pospremiti za sobom, kad završimo s radom. Pripremimo sve sastojke i pomagala za rad, pripremimo radnu površinu, dogovorimo se o sigurnosti i zaštiti kod rada.

Tehnologija rada:

Materijal-sastojci: brašno, šećer, med, maslo, jaja, soda bikarbona i začini za medenjake, te bjelanjak i limunov sok za glazuru.

Pomagala: plastična zdjela za miješanje tijesta, žlica, valjak za tijesto, stolnjak za zaštitu radne površine, električni mikser, pećnica i pekači, figurice za izrezivanje medenjaka.

Sigurnost na radu: učenike upozorim da je vazno da upotrebljavamo rukavice, kad uzimamo pekač iz pećnice, jer su jako vrući i možemo se opeći.

Medenjake pustimo malo počivati, da se ohlade, i tek onda ih damo na tacnu.

Slika 4: Sastojci za medenjake

Slika 5: Pomagala za rad

Slika 6: Pomagala za rad

Slika 7: Mješanje tjest

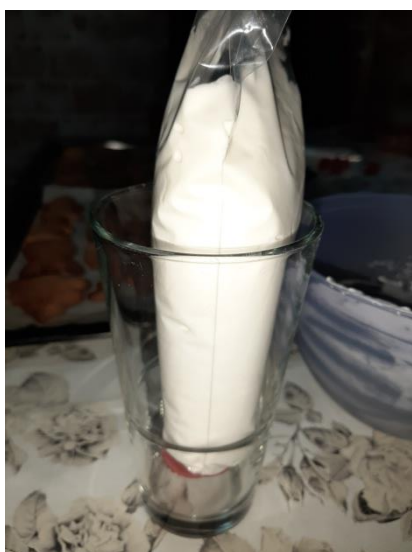
Slika 8: Valjanje tjest

Slika 9: Izrezivanje medenjaka

Slika 10: Pečenje medenjaka

Slika 11: Ukrašavanje medenjaka

Slika 12: Pečeni proizvod

Sigurnost kod rada:

- Priprema radnog prostora
- Zaštita radnog prostora
- Priprema potrebnih sastojaka i pomagala
- Zaštita kod upotrebe pećnice

- Kod upotrebe pećnice se dodatno dogovorimo
- Pospremanje sastojaka i i pomagala, radne površine i cijele kuhinje
- Pranje i brisanje suđa

2.5 Ocjena proizvoda

Proizvod kušamo, ocijenimo njegov okus i izgled. Pečene i ukrašene medenjake zapakiramo u vrećice, da ih učenici mogu ponijeti kući.

3. Zaključak

U članku sam opisala rad u kuhinji. Učenici uživaju kod mješanja tjest, kod gledanja medenjaka u pećnici i na kraju kod ukrašavanja proizvoda. Učenici su se naučili rada s pomagalima i pećnicom, ponovili smo sigurnost kod rada. Vježbali su finu motoriku kod ukrašavanja. Proizvod smo ocijenili, nešto smo pojeli, a nešto odnijeli kući.

Slika 13: Konačni proizvod

Stručni rad

KREATIVNOST NA SATOVIMA LIKOVNE UMJETNOSTI NA OSNOVNOJ ŠKOLI S PRILAGOĐENIM PROGRAMOM

Ela Leskovšek

CJL Ljubljana, OŠPP Dečkova, Dečkova 1b, Ljubljana

Sažetak

U predmetu likovne umjetnosti posebno dolazi do izražaja kreativnost. Naše je pitanje, međutim, kako možemo kao učitelji likovne umjetnosti poticati kreativnost svojih učenika. Kreativnost uvelike ovisi o opuštenoj i poticajnoj atmosferi koju pokušavamo stvoriti u učionici. Iako moji studenti imaju različitih problema, oni mogu biti uspješni u likovnim satovima. Tu dobivaju priliku za vlastiti umjetnički izraz. Na crtežu ili slici mogu oblikovati svijet na svoj način i dobiti ili ojačati svoje samopouzdanje. Postaju ponosni na svoj rad i to ih potiče, da žele raditi, stvarati, razvijati nešto novo i također s neobičnim materijalima poput odbačenih predmeta. Istodobno ih upoznajemo s ponovnom uporabom upotrijebljenog materijala kojemu preoblikujemo novi život. Na taj ih način učimo i stavovima prema prirodi.

Stvaramo u nastavi likovne umjetnosti, uglavnom u razredima od 5 do 8 i u posebnim programskim skupinama. Naglasak je na već korištenim i odbačenim materijalima koji dobivaju novi oblik. Materijali kupljeni u trgovinama koštaju, uvijek su isti, ali pronađeni su besplatni i puno raznovrsniji. Oni mogu spontano pokrenuti želju učenika za kreativnom transformacijom. Tijekom stvaranja, učenici također uče o zakonitostima umjetnosti i prirode. Također bih htjela ohrabriti druge učitelje, da potraže mogućnosti za nove načine ponovne upotrebe otpadnog materijala kao dijela obogaćivanja obrazovnog procesa i tako učenicima daju dodatnu priliku za kreativno izražavanje i učenje.

.

Ključne riječi: kreativnost, ponovna upotreba otpadnih materijala

1. Pogled iz druge perspektive

Pod gornjim naslovom, prije svega se očekuje objašnjenje prakse koju učitelji koriste u radu sa svojim učenicima, u mom slučaju na satovima umjetnosti. Rad sa studentima donio mi je iskustva koja potkrepljuju teorijsku literaturu relevantnu za ovo područje. Ipak, to je vrsta nastave koja se mora prilagoditi pojedinačnim učenicima u relativno maloj grupi koju čine različiti pojedinci s najrazličitijim sposobnostima i sklonostima, kao i s različitim sposobnostima percepcije, kreativnosti i interesa za stvaranje. Teorija stoga može biti samo pomoći.

Razumijevanje razlika nije izazov samo u radu s djecom s posebnim potrebama, već i u školskim programima drugih škola. Učitelji stoga svoj pristup moraju prilagoditi sposobnostima pojedinca i pronaći odgovarajuće metode i pristupe kojima će potaknuti što veći interes za ovu vrstu posla.

2. Kako privući sve učenike?

Jedan od načina je, da u svom radu, osim tradicionalnih rekvizita, koristimo i materijale koji nisu bili zamišljeni kao izražajna sredstva umjetničkog stvaranja. To su uglavnom predmeti koji izvorno imaju drugačiju funkciju i klasificirani su kao ono što nazivamo otpadom nakon uporabe. To uključuje razne vrste ambalaže, rabljene i prazne boce, ostatke pjene, drvo, kožu, neopasne limenke i slično. Kada koristite sve ove predmete, naravno, sigurno je rukovanje njima. Kad se u to uvjerimo, predmeti se mogu podijeliti s učenicima i kreativni proces može započeti.

Jednom kad naši učenici imaju pred sobom razne materijale, izazivamo ih da ih ne upotrebljavaju u skladu s njihovom izvornom namjenom (na primjer, spremanje pica), to ih može potaknuti da od ovih predmeta stvore nešto drugačije. Kartonske kutije više nisu odbačena ambalaža, već građevinski materijal za izgradnju kuća, nebodera, dvoraca, robota itd. U ovoj vrsti stvaranja nekoliko se djece može okupiti u jednom projektu i zajedno ga oblikovati u skulpturu, koja postaje zajednički rezultat njihovih inače različitih pogleda i ideja. Osim poticanja kreativnosti, ovo bi bio i poticaj za grupni (timski) rad.

Uobičajeni rekviziti u likovnom obrazovanju su prazan list papira i olovke u boji, tempera boje, glina itd. I tu je naravno tema koju likovni pedagog uvijek iznova postavlja. Na prvi pogled čini se da je ovo najprikladniji način da se učenici kreativno izraze, ali prazan list papira može biti izazov s kojim se ne mogu nositi najviše. Također može biti svjestan da je manje vješt u crtanju i kiparstvu od svojih vršnjaka, što bi mogao biti jak razlog za otpor. Postoji nekoliko razloga za to, ali rješenje može biti potaknuti manje aktivne učenike predmetima koje poznaje, i lakše ih ugradi u svoj kreativni proces, a ne uspoređivati se s postignućima drugih učenika, jer s kreativnošću nema ničeg lošeg ili ispravnog. Zadaća odgajatelja je također stvoriti opuštenu atmosferu u učionici koja dovodi do kreativnosti. Kroz individualni ili grupni razgovor, razmjenu mišljenja, zajedničko istraživanje i otkrivanje potiče suradnju, a time i samoostvarenje i znatiželju. Ovim se moderna pedagogija pomiče s nekad valjanog transmisionog pristupa na transformacijski.

Transformacija dolazi, prvo, različitom ulogom učitelja, a drugo, većim izborom predmeta nego što je to nekada bilo uobičajeno na satovima umjetnosti.

Poput glazbene umjetnosti, i likovna je umjetnost važna za poticanje mašte i razvoj kreativnosti. Ne radi se o pamćenju pojedinih elemenata propisanih tema i njihovom povezivanju, što je neophodno za neke učne satove, već se više radi o oslobađanju maštovitih sposobnosti i stvaranju.

Jednostavno je stvar prepoznavanja jakog područja pojedinog učenika i pomoći mu, da ga dalje razvija. Ipak, umjetničko izražavanje također je vrsta jezika sa svojim pravilima, što postavlja pitanje kada možemo razgovarati o učenju osnova vizualnog jezika tijekom podučavanja likovnog obrazovanja. Naime, umjetnički izraz važan je i za razvoj kognitivnih sposobnosti, bilo da su one nespretno ili vješto izražene.

3. Na satovima likovne umjetnosti

Kroz praksu sam otkrila da je praktični rad s korištenim materijalima uspješan, učenici tijekom rada uče umjetničko-teorijski sadržaj. Učenici često pitaju, kada dođu na nastavu, što će raditi. Materijal koji vide na stolu ili u kutu učionice ubrzo im govori što bi mogli raditi taj sat. Što su različiti, više im se ideja i želja javlja. Ako imaju vlastiti izbor, motiviraniji su i usredotočeniji na aktivnost. Potičem ih, da kod kuće skupljaju razne otpadne materijale i donose ih u školu. Isprva donose uglavnom kartonske role, ali kutije, a kasnije sami razmišljaju što bi još moglo biti korisno. Ambalaža od jaja, nasloni obojenih mapa, plastične kape, metalne kapice, štapići za lizalice, stiropor, pjena, koža, čips od parketa, linoleum, rastavljena računala, keramičke pločice itd..

U učionici, kao što sam spomenula, pripremam nekoliko radnih stanica s materijalima i priborom. Namjerno ne namećem učenicima svoj „plan aktivnosti“, već radije pripremam nekoliko izbora aktivnosti, obično različitih stupnjeva težine. Ovisno o svom interesu, vještinama, sposobnosti kreativne transformacije materijala ili emocionalnom odnosu prema određenom materijalu i motivu, učenici mogu odabrati na kojoj radnoj stanici rade. Mogu odabrati rad u grupi ili sami. Često se u grupi pojavljuje učenik s jačim kreativnim vještinama, koji zatim spontano vodi projekt ili nudi ideje. Ostali tada surađuju, doprinose ili stvaraju nešto svoje. Vještiji i kreativniji učenici obično pomaže drugima, zadovoljan, što svoje vještine može pokazati prijateljima. Naravno, ponekad svi radimo s istim materijalom i s istim zadatkom.

Učenici također vole uspoređivati svoj proizvod s drugima. Kad učenik misli, da je manje uspješan od drugih, nalazimo pozitivno objašnjenje zašto je ovaj proizvod takav kakav jest i da je proizvod studentske kreativne mašte. Ne dopuštamo podcjenjivanje.

fotografija 1: radna stanica

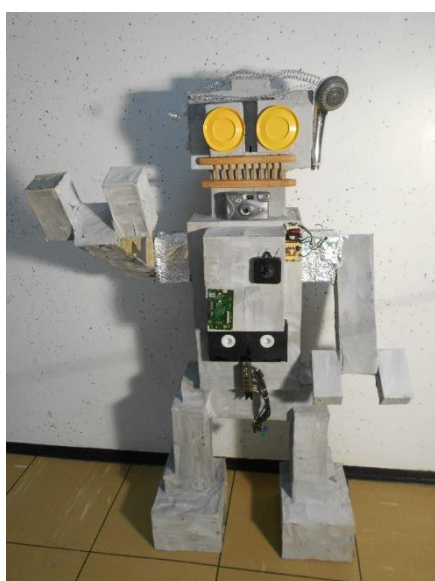

fotografija 2: radna stanica

fotografija 3: radna stanica

Roboti, životinje, kuće, svemirski brodovi i vozila najčešće su izrađeni od kartonskih kutija i rastavljenih računala. Učenici smatraju da je za lijepljenje potrebno vrijeme i umjesto da ručno držimo dijelove dok se ljepilo suši, možemo koristiti gravitaciju. Umjesto selotejpa za vezivanje predmeta, mogu upotrijebiti novine natopljene škrobnim ljepilom.

fotografija 4: robot

fotografija 5: životinja

Pakiranje za pohranu jaja također je vrlo korisno jer ga koristimo za izradu skulptura, dok istovremeno učimo zakone okupljanja, s kojima možemo doći do vrlo velikih skulptura.

fotografija 6: toranj

Poklopci kutija mogu se koristiti za slikanje pizza, što se učenicima posebno sviđa, jer ih sve podsjeća na prave pizze.

fotografija 7: pizza

S ostacima parketa podučavaju o skeletnoj gradnji mostova, kula ili umjetničkih skulptura. Pritom pokušavamo graditi bez upotrebe ljepljive i oslanjamo se samo na stabilnost i ravnotežu.

fotografija 8: toranj

fotografija 9: skulptura

Plastični čepovi za boce također su izvrstan materijal jer nalikuju suncu, planetima itd.

fotografija 10: svemir

Siporex se lako koristi za jednostavno oblikovanje uklanjanjem materijala ili kao predložak za utiskivanje glinenog reljefa.

fotografija 11,12,13: predložak, relief, brzo crtanje

Stiropor je također zahvalan materijal. Otkrivamo, kako ga možemo transformirati. Istodobno učimo rezati toplinskom pilom, jer je za početnike manje opasno od prave pile, koju inače uče na satu tehnike i tehnologije. U našem radu učenici saznaju da svako ljepilo ne djeluje za sve materijale, jer trebamo imati posebno ljepilo za stiropor, na primjer.

Zglobovi se također mogu ojačati iglama, a pojedinačni dijelovi mogu se kombinirati štapićima. Iznad svega, proizvod dizajniramo tako da, ako je moguće, bude izrađen iz jednog dijela.

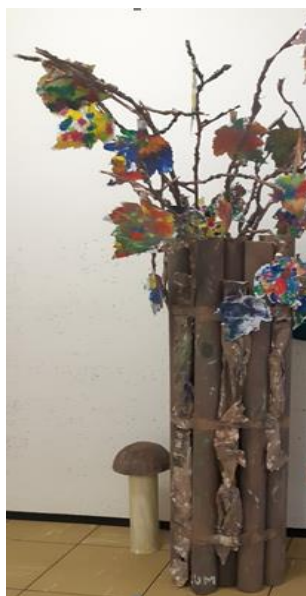

fotografija 14: jelen iz stirpora

Škrobne pjene koje se koriste za pakiranje krhkog sadržaj, a sastavljaju se tako, da se malo navlaže na rubu.

fotografija 15: životinja iz škrobne pjene

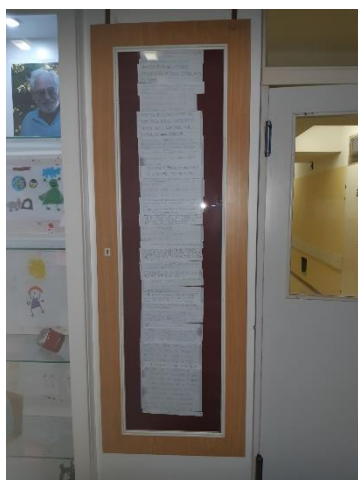
fotografija 16: Velike kartonske cijevi vodile su do velikog stabla.

Lutke su izrađivane od pjene, kože i papirnatih vrećica, koje se kasnije mogu koristiti u lutkarskim predstavama u školi.

fotografija 17: lutke

Stakleni okvir vrata ormara služio je kao okvir za slike, metalni poklopci za udaranje reljefa uz pomoć čavala i čekića, aluminijska folija koja je ostala od grickalice, za minijature statue.

fotografija 18: stakleni okvir

fotografija 19: pas, alufolija

Svim ovim materijalima nažalost treba više prostora nego listovima papira za crtanje, pa je dobro ako se škola brine o prostoru za spremanje materijala.

4. Izložba

Naš najveći projekt bio je prikupljanje otpada keramičkih pločica potrebnih za izradu mozaika. Izrađivali smo pojedinačne mozaike na drvenim pločama, neki od njih bili su čak izloženi u galeriji Plac Izolanov, gdje su dobili brojne pohvale.

Betonske zidove ispred škole također smo obukli u mozaik, što će biti trajna uspomena na naše zajedničke napore.

Taj je posao zahtijevao puno organizacije i domišljatosti, jer je bilo potrebno nabaviti također druge vrste materijala, bez kojih ne bismo mogli dovršiti projekt mozaika. Ponosni smo što smo stvorili divnu umjetnost i ne žalimo za trudom.

fotografija 20: mozaik

fotografija 21: mozaik

fotografija 22: mozaik

fotografija 23: mozaik

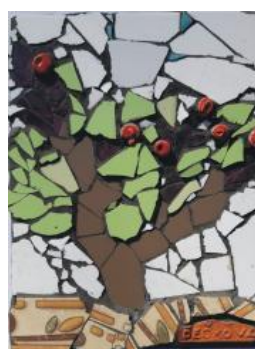
fotografija 24: mozaik

fotografija 25: mozaik

fotografija 26-29: mozaik

28

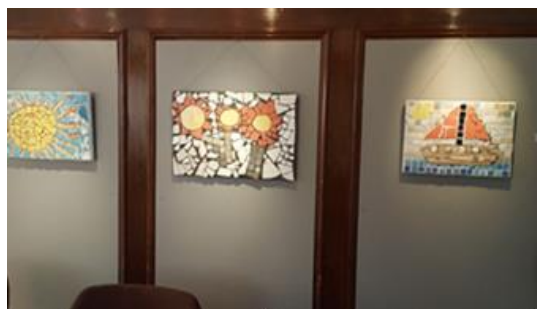
29

fotografija 30: mozaik

fotografija 31: mozaik

fotografija 32: izložba

fotografija 33: izložba

fotografija 34: *Slušam i gleda*

Stručni rad

UČENJE PISANJA UZ POMOĆ FONOMSKE METODE

Andreja Živko-Rožman

OŠ IV Murska Sobota

Sažetak

Pismenost je proces koji, kao što i samo ime govori, traje dugo. U njemu pojedinac uči čitati i pisati. U početku se odvija nesustavno, ali sustavno po ulasku u školu. U školi učitelji koriste razne postupke i metode učenja pisanja. Jedna od metoda koja se najčešće koristi u osnovnim školama koje provode prilagođeni program s nižim obrazovnim standardom je takozvana metoda uz pomoć fonomske metode. Dijete uči odgovarajuće slovo na multisenzorni način: slikom, zvukom i pokretom. Upravo zbog multisenzornog pristupa, metoda uz pomoć fonomike pogodna je za različite skupine učenika. Posebno je pogodan za učenike koji imaju problema s razmišljanjem i percepcijom.

Ključne riječi: pismenost, fonomimika, multisenzorni pristup, percepcija.

1. Uvod

Pismenost je u rječniku slovenskog književnog jezika definirana kao učenje čitanja i pisanja. Pisanje započinje već u vrtiću kada djeca počinju škrabati. Tada se pisanje nastavlja pravopisom riječi - najčešće počinju učiti pisati svoje ime. Međutim, prilikom ulaska u školu, kada započinje proces sustavne pismenosti, pojedinačno dijete može naići na probleme i neće biti u mogućnosti dovršiti postupak kao i svi drugi. Kako bi olakšali učenje pisanja i čitanja, učitelji u školi koriste različite metode kako bi učenicima omogućili pismenost. Jedna od takvih metoda je i fonomska metoda.

2. Osnove fonomske metode

U predškolskoj dobi, a također i u prvim godinama škole, djeca i dalje koriste onomatopeju u igrama: oponašaju zvukove, zvukove oglašavajući ono što je predmet njihove igre. Istodobno, najčešće izgovaraju skupine glasova i tako uvježbavaju artikulaciju, slušanje i diskriminaciju glasova. Djeca vole slušati, a također sami pričaju pjesme i priče. Igre riječi kod djece često prerastu u rimovanje riječi i oblikovanje stihova, dok se vodene igre s rečenicama pretvaraju u razne vrste pripovijedanja: izmišljanje priča, dopunjavanje priča, zagonetke. [1]

Elementi fonomske metode

U ovoj metodi polazimo od cjeline. U fonomsku metodu uključujemo tri osjetila: vid, tip, sluh. Pokreti koji se koriste za svako slovo preuzeti su iz oblika predmeta koji podsjećaju na slovo i zvuk. Pokreti su praćeni naglašenim izrazima lica i izgovorom prikazanog glasa. Svaki glas ima svoj pokret, gestu, svoju pjesmu i sliku. Tako se provodi vezano čitanje. [2]

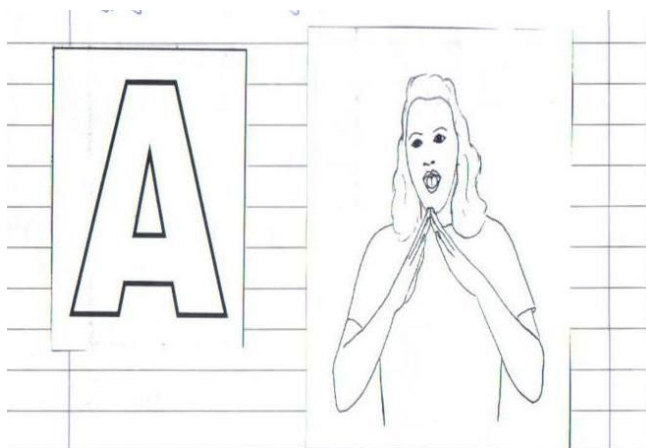
Učenje novog glasa- slova

Lekcija započinje pjesmom ili pričom o slovu. Slovo o kojem ćemo razgovarati u priči naglašava se i izgovara jasno, naglas. Učenici pokušavaju pogoditi o kojem je slovu riječ. Zatim se stjecanje novog slova nastavlja pjevanom pjesmom. Svaki glas-slovo ima svoj znak, kojeg demonstriramo rukama i pored toga to slovo-glas izgovorimo.

Nakon toga slijedi pisanje slova na ploču, a mi naglas izgovaramo smjer u kojem pišemo slovo. Učenici napišu slovo u zraku, na leđima kolege iz razreda, u pijesku, naprave slovo od plastelina. Nakon oblikovanja slova iz različitih materijala, slijedi pisanje na ploču kredama u boji, a zatim pisanje u velike bilježnice po cijeloj stranici. Slovo prvo napiše učitelj, a zatim učenici na slovo napišu različitim bojama - crtaju dugu. Kod pisanja slova, važno je poticati učenike da ga pravilno napišu.

Primjer učenja pisanja slova A

Lekciju započinjemo izmišljanjem priče o djevojčici Anici koja bere jabuke i penje se ljestvama. Stalno ažuriramo priču. Zatvorenim dlanovima oblikujemo ljestve i tako dobivamo znak za slovo.

Slika 1: Fononski znak za slovo A

Pored priče pjevamo pjesmu:

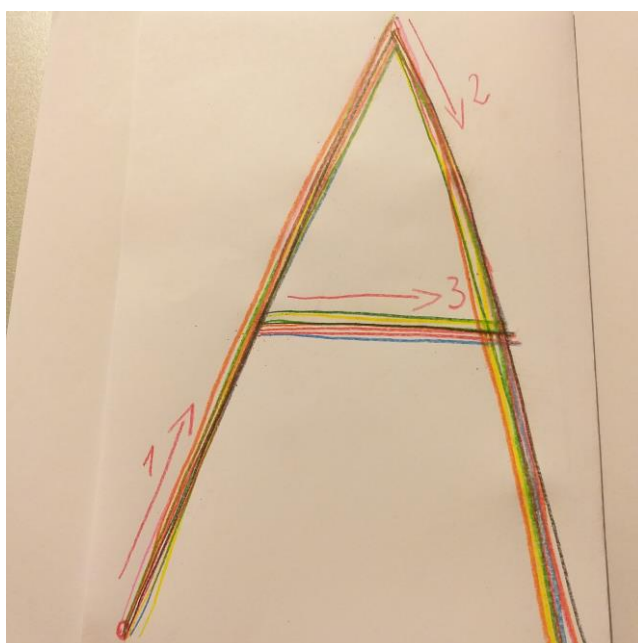
A, A, A - glej rdeča jabolka jabuke.

Anica pa k mami steče

In ji vsa vesela reče,

A, A, A – glej rdeča jabolka.

Učenici u bilježnicu crtaju dugino slovo. Učenici izrezuju slike iz različitih časopisa i novina koje počinju slovom A. Također nudimo učenicima različite materijale za oblikovanje slova A (plastelin, pijesak, pjena za brijanje ...).

Slika 2: Slovo A- duga

3. Zaključak

Uz pomoć ove metode, opismenili su se mnogi učenici, koje sam podučavala. Učenici koji imaju poteškoća s pisanjem i čitanjem postaju vrlo pismeni koristeći fonomsku metodu. Inače je istina da se neki učenici tom metodom koriste u prvom, drugom ili čak trećem razredu. Jednom kad su sigurni u pravopis slova, više se ne koriste ovom metodom. Neki se učenici toga sjećaju dugi niz godina.

4. Literatura

- [1] Fajfar, K. (1996). Pridobivajmo – izgovarjajmo glasove.
- [2] Oder, S. (2016). Fonomimična metoda v 1.razredu. Didakta.

Stručni rad

MENTALNO ZDRAVLJE UČENIKA

Valentina Bolčević Novak, mag. paed. et mag. educ. phil.

(stručni suradnik pedagog)

Gabrica Dvekar-Bešenić, dipl. def. soc. ped.

(stručni suradnik defektolog)

Osnovna škola Antuna i Ivana Kukuljevića
Varaždinske Toplice

Sažetak

Promjena životne svakodnevnice koja je uzrokovana pojavom pandemije virusa COVID-19, ostavlja značajne negativne posljedice na mentalno (psihološko) zdravlje pojedinaca. Pritom se posebno naglašava i istražuje sve veća ugroženost mentalnog zdravlja djece i mladih. U skladu s time, u ovom se radu nastojalo ispitati i utvrditi razinu depresivnosti i stresa učenika od 5. do 8. razreda koji pohađaju Osnovnu školu Antuna i Ivana Kukuljevića Varaždinske Toplice. Za potrebe istraživanja upotrijebljene su *DASS – Skala depresivnosti* i *DASS – Skala stresa*. Rezultati istraživanja pokazali su da ispitani učenici/ice posjeduju višu razinu depresivnosti od očekivane, pri čemu učenice postižu značajno više rezultate na obje skale. Gotovo četvrtina ispitanih učenika/ica udovoljava kriterijima izrazito povišenog stresa. Zaključuje se da su u školama, a posebice pred stručnim suradnicima, postavljeni novi izazovi u radu, gdje imperativ postaje implementacija aktivnosti za osnaživanje mentalnog zdravlja učenika/ica.

Ključne riječi: mentalno zdravlje, učenici, depresivnost, stres, COVID-19

1. Uvod

Procjenjuje se da u Hrvatskoj 10 do 20% djece školske dobi ima probleme poput anksioznosti, depresivnosti i izolacije, a roditelji kao i učitelji jako teško prepoznaju te simptome [17]. Svaki peti adolescent ima ozbiljne depresivne simptome dok ozbiljnije anksiozne smetnje ima svaki treći srednjoškolac [1]. Navodi se da je svaka sljedeća generacija učenika u sve većem riziku od razvoja nekih oblika psihičkih poremećaja [8]. Povežu li se ovi navodi s okolnostima uzrokovanim pandemijom virusa COVID-19 u kojima trenutno žive djeca i mladi u Hrvatskoj, neizostavnim se nameće postaviti pitanje o stanju njihovog mentalnog zdravlja.

To pitanje, između ostalog, valja proučiti i na razini odgojno-obrazovnih institucija, odnosno škola. Naime, jasno je da je školsko okruženje, uz ono obiteljsko, jedan od najvažnijih čimbenika kada se govori o prevenciji problema mentalnog zdravlja djece i mladih [16]. Pojedini podaci govore u prilog tome da u razrednome odjelu od 25 učenika čak njih pet se suočava s problemima mentalnog zdravlja, a samo jedan od njih dobiva stručnu pomoć [5]

Upravo iz tog razloga, potrebno je osvijestiti činjenicu da su odgojno-obrazovni djelatnici, koji s učenicima provode velik dio njihovog vremena, među prvima u prilici uočiti potencijalne teškoće njihovog mentalnog zdravlja. Na tragu toga, ovaj je rad usmjeren prepoznavanju trenutnog obima problema mentalnog zdravlja među učenicima naše škole, a posljedično tome i osmišljavanju djelotvornih mjera prevencije u okvirima školskog preventivnog programa.

2. Mentalno zdravlje

2.1. Općenito o mentalnom zdravlju

Mentalno je zdravlje, uz tjelesno, nerazdvojni dio sveukupnog zdravlja pojedinca. Prema definiciji Svjetske zdravstvene organizacije (SZO), zdravlje je stanje potpunog tjelesnog, mentalnog (psihičkog) i društvenog blagostanja. Mentalno pak je zdravlje definirano kao stanje dobrobiti u kojemu pojedinac ostvaruje svoj puni potencijal, u stanju je nositi se s uobičajenim životnim stresovima te može biti produktivan i doprinositi svojoj zajednici [19].

Nažalost, činjenica je da se mentalnom zdravlju pridaje premalo značaja te da se često zanemaruje signale, kako kod odraslih osoba tako i kod djece, koji upućuju na probleme s mentalnim zdravljem. Razlozi za to mogu biti razni, no najčešće se radi o strahu same osobe od podcjenjivanja i osude od strane okoline [10]. Takvom odnosu i stavovima prema mentalnom zdravlju uvelike doprinosi i nedovoljna informiranost i znanje za prepoznavanje mentalnih problema.

Prema podacima SZO, 50% mentalnih poremećaja započinje prije 14 godine života, a čak 75% prije 18 godine [18]. No, podaci također govore da više od 50% osoba koje trebaju stručnu pomoć, tu pomoć ne traže [2]. Ako se pri tome uzme u obzir činjenica da neliječeni mentalni problemi nepovoljno utječu na daljnji tijek i pogoršanje mentalnog zdravlja, a prepoznavanje i uključivanje u stručni tretman doprinosi prevenciji težih oštećenja mentalnog zdravlja, pa i tragičnih ishoda,

uočava se neizmjerena važnost edukacije i informiranosti na prepoznavanju ovih problema.

Dodajmo da se prema podacima za Republiku Hrvatsku iz 2017. godine, mentalni poremećaji nalaze na 9. mjestu kao uzrok svih bolničkih liječenja [5]. Prema procjeni opterećenja bolestima za Hrvatsku za 2016. godinu, mentalni poremećaji na 4. su mjestu među vodećim skupinama, iza kardiovaskularnih i malignih bolesti te ozljeda. U okviru skupine mentalnih poremećaja najveći postotak opterećenja odnosi se na depresivne poremećaje (25,9%), koje slijede poremećaji uzrokovani alkoholom (17,1%) i anksiozni poremećaji (14,6%) [5]. Sve to govori u prilog snažnije potrebe bavljenja ovom tematikom unutar društva na svim njegovim razinama.

2.2. Mentalno zdravlje djece

U okviru rasprave mentalnog zdravlja, posebno ranjivu skupinu čine djeca jer njihovi se problemi često puta pogrešno tumače ili budu neprepoznati [21]. Nerijetko se takvu djecu naziva lijenima i/ili razmaženima te loše odgojenima, zaboravljajući na činjenicu da su mentalni poremećaji rezultat djelovanja različitih bioloških, psiholoških i okolinskih čimbenika. U školskoj se praksi pokazuje da su roditelji skloni prikrivati djetetove probleme s mentalnim zdravljem. To se ponajviše događa iz razloga nedovoljne informiranosti, no isto tako roditelji često smatraju da su ti problemi isključivo povezani s neadekvatnim roditeljskim postupcima.

Kada se govori o mentalnom zdravlju djece, nezaobilazno je osvrnuti se na uvjete njihova života tijekom aktualne pandemije virusa COVID-19. Osjećaj neizvjesnosti, strah od bolesti, briga za zdravlje najbližih, narušena svakodnevnica, ograničavanje druženja i kontakata, nastava na daljinu... samo su neki od problema s kojima se djeca u ovo vrijeme moraju nositi i koji ih direktno pogađaju. Uz sve to, tu su i potresom pogođena područja i dodatni razlog za strah i nesigurnost. Tu, dakako, treba pridodati i niz problema koji indirektno utječu na život djece, kao što su, na primjer, smrt članova obitelji, gubitak zaposlenja roditelja i drugi egzistencijalni problemi koji itekako utječu na mentalno zdravlje roditelja, a onda i djece.

Prema rezultatima nedavno provedenog istraživanja probira mentalnog zdravlja djece u Zagrebu u kojem je sudjelovalo više od 22 000 djece, pokazalo se, između ostalog, da je kod 1 od 10 djece (9%) prisutna značajna anksiozna i/ili depresivna simptomatologija koja nadilazi razinu neugodnih emocionalnih iskustava, a koja se smatra očekivanom za dob djeteta. K tome, svako se sedmo djeteta (15%) suočava sa značajnom razinom simptoma posttraumatskog stresa, odnosno promjenama emocionalnosti i ponašanja koja se javljaju kao posljedica iskustva koje može biti opisano kao traumatično [3].

O sličnom govore i nedavno provedena istraživanja u svijetu o mentalnom zdravlju djece i adolescenata u kontekstu pandemije virusa COVID-19. Naime, rezultati također ukazuju na sve veći porast psihološkog stresa, kao i sve veću učestalost simptoma psihičkih poremećaja kod djece kao što su depresija i anksioznost [7], [10], [20], [22]. Osim toga, utvrđeno je i dodatno pogoršanje mentalnog zdravlja djece i adolescenata koji su imali ili trenutno imaju dijagnosticirani neki od oblika psihičkog oboljenja [13]. Smatra se, međutim, kako će se posljedice dugoročnog učinka izbijanja pandemije na mentalno zdravlje djece tek početi zbrajati [9].

Temeljem svega navedenog valja zaključiti kako je važno znati pravovremeno uvidjeti problem i djelovati na sprječavanje daljnjeg nepovoljnog razvoja po pitanju mentalnog zdravlja djece, kao i poticati uključivanje djece i roditelja u primjereni oblik pomoći i podrške unutar odgojno-obrazovnih institucija. Prvi korak u tom smjeru odnosi se i na istraživanje trenutnog stanja u školama po pitanju mentalnog zdravlja učenika, a s ciljem provođenja i osiguravanja odgovarajućih preventivnih aktivnosti i resursa za njegovo osnaživanje.

3. Istraživanje mentalnog zdravlja učenika

3.1. Opis problema istraživanja

U ovom je radu naglasak bio stavljen na istraživanje razine depresivnosti i stresa kod učenika i učenica u (našoj) osnovnoj školi. Depresija je psihička bolest koju karakteriziraju poremećaji raspoloženja kao što su dugotrajna tuga ili npr. nesposobnost uživanja u (ranije) ugodnim stvarima. Takva bolest značajno narušava kvalitetu života i mogućnosti svakodnevnog funkcioniranja oboljele osobe [6]. Drugim riječima, učenik koji je depresivan ne može normalno funkcionirati niti izvršavati svoje školske obveze. Govoreći o definiciji stresa, on se definira kao obrazac emocionalnih i fizičkih reakcija koje prati subjektivan osjećaj preopterećenosti i koje nastaju kao reakcija na određene događaje [16]. Stres, a posebice akutni stresni poremećaj, također može u značajnoj mjeri narušiti mentalno zdravlje učenika i utjecati na ostvarivanje njihovog punog potencijala.

3.2. Metodologija istraživanja

Glavni cilj istraživanja bio je ispitati i utvrditi razinu depresivnosti i stresa učenika od 5. do 8. razreda koji pohađaju OŠ Antuna i Ivana Kukuljevića Varaždinske Toplice. Za prikupljanje podataka korišteni su anketni upitnici za samoprocjenu DASS - *Skala depresivnosti* i DASS - *Skala stresa*. Odgovori u upitnicima kodirani su Likertovom skalom procjene u rasponu od 0 – 3, a dobiveni rezultati grupiraju se u jednu od pet kategorija. Podaci su bili prikupljeni *online*, tijekom studenog i prosinca 2020. godine, za vrijeme trajanja nastave na daljinu.

Analiza prikupljenih podataka rađena je u programu *IBM SPSS Statistics 20.*, pri čemu su korištene deskriptivne mjere statistike i T-test (Mann-Whitney U test) za nezavisne uzorke kako bi se utvrdile značajne razlike prema spolu ispitanika. Zaključci o statističkoj značajnosti doneseni su na standardnom statističkom nivou, tj. uz pouzdanost veću od 95% (koeficijent korelacije $p > / < 0,05$). U istraživanju su postavljene dvije hipoteze: (H1) *Prosječan rezultat ispitivanja depresivnosti i stresa kod učenika ukazat će na blago povišenu razinu depresivnosti i stresa.* (H2) *Postoji statistički značajna razlika u rezultatima s obzirom na spol ispitanika, pri čemu učenice pokazuju višu razinu depresije i stresa od učenika.*

Uzorak obuhvaćen ovim istraživanjem činilo je 99 učenika i učenica (N=99) OŠ Antuna i Ivana Kukuljevića Varaždinske Toplice od 5. do 8. razreda, što čini 72% od ukupnog broja učenika predmetne nastave. 50,51% ispitanika bilo je ženskog, a 49,49% muškog spola. S obzirom na varijablu razred, 14 ispitanika pohađa 5. razred, 26 ispitanika 6. razred, 34 ispitanika 7. razred, a 25 ispitanika 8. razred.

3.3. Rezultati istraživanja

Na upitniku *DASS – Skala Depresivnosti* rezultati pokazuju da najveći broj ispitanih učenika/ica, njih 55%, spada u kategoriju *prosječne razine* depresivnosti. 1% ispitanika spada u kategoriju *blago povišene* razine depresivnosti, dok 14% ispitanika spada u kategoriju *umjereno povišene* razine depresivnosti. Znakove *povišene razine* depresivnosti pokazuje 13% ispitanika, dok njih 17% ispunjava kriterije za kategoriju *izrazito povišene* razine depresivnosti. Prema postignutim prosječnim rezultatima, ispitanici spadaju u kategoriju *umjereno povišene* razine depresivnosti ($M=7,3$). Shodno dobivenom rezultatu, hipoteza H1 se djelomično odbacuje jer su ispitanici pokazali višu razinu depresivnosti od pretpostavljene.

Usporedbom rezultata upitnika na varijabli spol, utvrđeno je da učenice u prosjeku pokazuju dvostruko višu razinu depresivnosti od učenika. Naime, prosječan rezultat koji na upitniku postižu učenice spada u kategoriju *povišene razine* depresivnosti ($M=9,8$), dok prosječan rezultat učenika spada u kategoriju *blago povišene* depresivnosti ($M=4,7$). Provedbom Mann-Whitney U testa, utvrđeno je da postoji statistički značajna razlika između učenika i učenica na gotovo svim varijablama ($p<0,05$).

Čestica upitnika	M (prosječni rezultat)	M učenici	M učenice	koeficijent korelacije ($p<0,05$)
Čini mi se da ne mogu osjetiti ništa pozitivno.	0,58	0,41	0,74	0,047
Jednostavno se ne mogu pokrenuti.	0,64	0,39	0,88	0,001
Osjećam da se nemam čemu veseliti.	0,54	0,37	0,70	0,013
Osjećam se tužno i potišteno.	0,53	0,33	0,72	0,031
Čini mi se da sam za sve izgubio/la interes.	0,64	0,37	0,90	0,004
Osjećam da kao osoba ne vrijedim mnogo.	0,60	0,47	0,72	0,125
Čini mi se da se ne isplati živjeti.	0,29	0,16	0,42	0,038
Ne vesele me stvari koje radim.	0,62	0,37	0,86	0,002
Osjećam se potišteno.	0,47	0,29	0,66	0,053
Ne mogu se u ništa uživjeti.	0,45	0,24	0,66	0,003
Osjećam se prilično bezvrijedno.	0,42	0,33	0,52	0,642
U budućnosti ne vidim ništa čemu bih se veselio/la.	0,27	0,14	0,40	0,058
Mislim da je život besmislen.	0,35	0,18	0,52	0,045
Teško se prisilim da nešto započnem raditi.	0,90	0,69	1,10	0,029
Total (Σ)	7,3	4,7	9,8	/

Tablica 1. Prosječni rezultati dobiveni na upitniku *DASS – Skala Depresivnosti*

Rezultati dobiveni na upitniku *DASS – Skala stresa* pokazuju da većina, odnosno 64% ispitanih učenika/ica postiže *prosječne rezultate*. *Blago povišenu* razinu

stresa pokazuje 4% ispitanika, a *umjerenu razinu* postiže njih 7%. Oko 1% učenika/ica spada u kategoriju *povišene razine* stresa. Gotovo četvrtina ispitanika, njih 24%, postiže rezultate koji spadaju u kategoriju *izrazito povišene* razine stresa. Prosječan rezultat koji su ispitanici postigli na skali stresa smješta se u kategoriju *blago povišene razine stresa* ($M=10,05$), pa se sukladno pretpostavci hipoteza H1 ovdje djelomično prihvaća.

Na skali stresa, učenice također postižu (gotovo) dvostruko više rezultate u odnosu na učenike. Prosječan rezultat učenica smješta se u kategoriju *umjereno povišene razine* stresa ($M=13,22$), dok prosječni rezultat koji postižu učenici spada u kategoriju *prosječne razine* stresa ($M=6,78$). Statistički značajne razlike prema spolu utvrđene su Mann-Whitney U testom i u ovom slučaju na većem dijelu varijabli, tj. česticama upitnika. Budući da se statistički značajne razlike, kao i prosječno viši rezultati učenica pronalaze u rezultatima jednog i drugog upitnika, postavljena hipoteza H2 u potpunosti se prihvaća.

Čestica upitnika	M (prosječni rezultat)	M učenici	M učenice	koeficijent korelacije ($p<0,05$)
Događa mi se da me uznemire prilično banalne stvari.	0,92	0,61	1,22	0,002
Pretjerano reagiram u nekim situacijama.	1,00	0,73	1,26	0,006
Teško mi je opustiti se.	0,74	0,53	0,94	0,083
Lako se uznemirim.	0,97	0,61	1,32	0,000
Čini mi se da imam previše negativne energije.	0,58	0,43	0,72	0,141
U nekim situacijama nemam strpljenja (kada čekam lift ili sl.)	0,72	0,53	0,90	0,090
Razdražljiv/a sam.	0,51	0,29	0,72	0,010
Teško mi je prepustiti se opuštanju.	0,47	0,29	0,66	0,019
Vrlo sam razdražljiv/a.	0,34	0,27	0,42	0,116
Teško se umirim kada me nešto uzruja.	0,72	0,49	0,94	0,029
Teško podnosim kada me nešto prekine u obavljanju nekog posla.	0,86	0,63	1,08	0,054
Napet/a sam.	0,63	0,33	0,92	0,002
Ne podnosim ono što me odvlači od posla koji obavljam.	0,69	0,41	0,96	0,001
Lako se uznemirim.	0,90	0,63	1,16	0,011
Total (Σ)	10,05	13,22	6,78	/

Tablica 2. Prosječni rezultati dobiveni na upitniku DASS – Skala Stresa

3.4. Rasprava

Rezultati dobiveni u ovom istraživanju, posebice na skali depresivnosti, govore u prilog porasta sve većeg broja djece, odnosno učenika i učenica u našoj osnovnoj školi čije je mentalno zdravlje izloženo riziku. Iako se najveći dio rezultata ovoga istraživanja „smjestio“ u kategoriju prosjeka, ne može se zanemariti spoznaja da gotovo četvrtina učenika/ica pokazuje najvišu, tj. izrazito povišenu razinu stresa, a njih 17% ulazi u kategoriju izrazito povišene razine depresivnosti.

Ovdje valja spomenuti da su školske rutine važan mehanizam u suočavanju djece i adolescenata s izazovima mentalnog zdravlja [9]. Prelaskom učenika na nastavu na daljinu takva je rutina bila naglo prekinuta, što zasigurno dovodi i do dobivenih rezultata u ovom istraživanju. U prilog tome mogu se spomenuti i preliminarni nalazi domaćeg istraživanja „*Kako smo?*“ u kojem je sudjelovalo 780 djece školske dobe, a od kojih većina navodi da im je nastava na daljinu teža, tj. stresnija od nastave u školi [12]. Osim promjene rutine, prelazak učenika na nastavu na daljinu za neke je označio izostanak uobičajene pomoći i podrške unutar škole, što se također smatra presudnim za pojedine aspekte mentalnog zdravlja učenika/ica [9].

Nadalje, iz rezultata istraživanja vidljivo je da su učenice u odnosu na učenike značajno više deprimirane, kao i da pokazuju višu razinu stresa u odnosu na njih. Takvi rezultati potvrdili su pretpostavku od koje se krenulo u samom istraživanju, a koja se temeljila na spoznaji o većoj sklonosti djevojčica/djevojaka somatskim tegobama u odnosu na dječake/mladiće [14]. Slično je potvrđeno i u ranije spomenutom istraživanju „*Kako smo?*“, gdje rezultati također govore u prilog lošije slike mentalnog zdravlja djevojčica u odnosu na dječake [12].

U skladu sa svime dosad navedenim, vidljivo je kako je trenutna pandemija virusa COVID-19 primjetno narušila i dodatno „rasplamsala“ sve više ugroženo mentalno zdravlje učenika, a posebice učenica i u našoj školi. Pritom je promjena školske svakodnevice (održavanje nastave na daljinu i smanjenost uobičajene podrške potrebitim učenicima, kao i njihovim roditeljima) jedan od značajnih faktora kada se govori o rizičnim faktorima mentalnog zdravlja djece u osnovnim školama.

4. Zaključak

Aktualne promjene u svakodnevnom funkcioniranju u životima djece predstavljaju značajan rizik za mentalno zdravlje kako na globalnoj, tako i na nacionalnoj razini. Mentalno zdravlje djece više je no ikad postalo prioritetno područje rasprave i istraživanja, posebice u krugovima onih koji su direktno uključeni u rad s djecom. Tu se, neizostavno, ubrajaju škole pred čiji se rad sukladno rastućim problemima mentalnog zdravlja djece postavljaju novi zahtjevi i izazovi po pitanju prevencije, pravovremenog prepoznavanja, kao i pružanja odgovarajuće podrške.

Važnu ulogu u tome imaju učitelji i nastavnici, a posebice stručni suradnici koji rade u školama i koji su u mogućnosti putem različitih nastavnih aktivnosti u radu s djecom pridonijeti jačanju njihove psihološke otpornosti, a posljedično i prevenciji. Od posebnog je značaja u tom okviru uključiti i roditelje same djece, odnosno učenika koji nose neospornu ulogu u brizi o njihovom (mentalnom) zdravlju.

Kako bi se to ostvarilo, potrebna je, prije svega, kvalitetna i svrsishodna revizija postojećih školskih preventivnih programa, što podrazumijeva uključivanje onih aktera obrazovne politike koji imaju mogućnost i resurse za donošenja odluka na razini cijelog odgojno-obrazovnog sustava. Osim toga, valja osigurati i mogućnosti za jačanje kompetencija zaposlenika škola po pitanju stručnosti za preventivni rad, kao i rad s učenicima koji već imaju neke od problema mentalnog zdravlja.

Spomenimo na kraju kako je ovo istraživanje bilo nastojanje da na razini naše škole ispitamo postojeće stanje i prioriteta područja rada s učenicima/icama po pitanju njihovog mentalnog zdravlja, kako bismo mogli usmjerenije planirati novi školski preventivni program. Autorice se nadaju da će ovaj rad također poslužiti i kao primjer dobre prakse svim njihovim kolegama/icama stručnim suradnicima.

5. Popis literature

1. Antolić, B. i Novak, M. (2016). Promocija mentalnog zdravlja: temeljni koncepti i smjernice za roditeljske i školske programe. *Psihologijske teme*, 25 (2), str. 317-339. URL: <https://hrcak.srce.hr/161868> (22. 3. 2021.)
2. Boričević Maršanić, V. i sur. (2017). Probir i rana detekcija psihičkih odstupanja/poremećaja kod djece u predškolskim ustanovama i adolescenata u osnovnim školama Grada Zagreba. *Socijalna psihijatrija*, 45 (1), str. 169-186. URL: [file:///C:/Users/kORISNIK/Downloads/Boricevic Marsanic Zecevic 169 186 .pdf](file:///C:/Users/kORISNIK/Downloads/Boricevic%20Marsanic%20Zecevic%20169%20186.pdf) (9. 4. 2021.)
3. Buljan Flander, G. i sur. (2021). *Godinu dana poslije: Rezultati probira mentalnog zdravlja djece u Zagrebu*. URL: <https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/fotogalerija/gradske%20vijesti/PROBIR-digitalna-verzija-min.pdf> (2. 4. 2021.)
4. Hrvatski zavod za javno zdravstvo (HZJZ) (2018). *Mentalni poremećaji u Republici Hrvatskoj*. URL: <https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2019/03/Bilten-mentalne.pdf> (6. 4. 2021.)
5. Hrvatski zavod za javno zdravstvo (HZJZ). <https://www.hzjz.hr/sluzba-promicanje-zdravlja/ususret-svjetskom-danu-mentalnoga-zdravlja-koji-se-obiljezava-10-listopada/> (6.4.2021.)
6. Hrvatski zavod za javno zdravstvo (HZJZ). URL: <https://www.hzjz.hr/sluzba-promicanje-zdravlja/depresija/> (28. 3. 2021.)
7. Jiao, W.Y. et all (2020). Behavioral and emotional disorders in children during the COVID-19 epidemic. *JAMA Pediatrics*. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7127630/> (2. 4. 2021.)
8. Ledić L. i sur. (2019). Depresija u djece i adolescenata. *Zdravstveni glasnik*, 5 (2), str. 75-85. URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=332891 (22. 3. 2021.)

9. Lee, J. (2020). Mental health effects of school closures during COVID-19. *Lancet Child Adolescent Health*. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7156240/> (2. 4. 2021.)
10. Liu, S. Loiu, Y. and Liu, Y. (2021). Somatic symptoms and concern regarding COVID-19 among Chinese college and primary school students: a cross-sectional survey. *Psychiatry Researches*. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7227526/> (2. 4. 2021.)
11. Miletić, L. i Sokolić, F. (2017). Stigmatizacija osoba s duševnim smetnjama. *Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 38 (3), str. 1163-1186. URL: [file:///C:/Users/kORISNIK/Downloads/08 Miletic Sokolic.pdf](file:///C:/Users/kORISNIK/Downloads/08%20Miletic%20Sokolic.pdf) (9. 4. 2021.)
12. Nataša Jokić Begić i sur. (2020). *Kako smo? Život u Hrvatskoj u doba korone*. URL: [https://web2020.ffzg.unizg.hr/covid19/wp-content/uploads/sites/15/2020/06/Kako-smo Preliminarni-rezultati brosuru.pdf](https://web2020.ffzg.unizg.hr/covid19/wp-content/uploads/sites/15/2020/06/Kako-smo_Preliminarni-rezultati_brosura.pdf) (28. 3. 2021.)
13. Oosterhoff, B. et al (2020). Adolescents' motivations to engage in social distancing during the COVID-19 pandemic: associations with mental and social health. *Journal for Adolescent Health*. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7205689/> (2. 4. 2021.)
14. Petak, A. i Brajša-Žganec, A. (2014). Učestalost simptoma somatizacije kod gimnazijalaca. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 16 (4), str. 1119-1144. URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=196460 (2. 4. 2021.)
15. Profaca, B. (2020). Neka su djeca ranjivija: Kakva im podrška treba u vrijeme zdravstvene krize? U: *Koronavirus i mentalno zdravlje – Psihološki aspekti, savjeti i preporuke*, str. 306-309. URL: [http://psiholoska-komora.hr/static/documents/HPK-Koronavirus i mentalno zdravlje.pdf](http://psiholoska-komora.hr/static/documents/HPK-Koronavirus_i_mentalno_zdravlje.pdf) (8. 4. 2021.)
16. Savjetovalište za studente. *Što je stres?* URL: <https://savjetovaliste.tvz.hr/psiholoska-pomoc/sto-je-stres/> (2. 4. 2021.)
17. Vulić-Prtorić, A. (2007). *Depresivnost u djece i adolescenata*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
18. World Health Organisation. *Fact sheets: mental health*. URL: https://www.who.int/topics/mental_health/factsheets/en/ (6. 4. 2021.)
19. World Health Organization (2004). *Promoting mental health: Concepts, emerging evidence, practice: Summary report*. https://www.who.int/mental_health/evidence/en/promoting_mhh.pdf (9. 4. 2021.)
20. Xie X. et al (2020). Mental health status among children in home confinement during the coronavirus disease 2019 outbreak in Hubei

Province, China. *JAMA Pediatrics*. URL:
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7182958/> (2. 4. 2021.)

21. Zavod za javno zdravstvo. Program PomoziDa za promicanje mentalnog zdravlja djece. URL: <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/program-pomozi-da-za-promicanje-mentalnog-zdravlja-djece-20190925> (6. 4. 2021).
22. Zhou S. et al (2020). Prevalence and socio-demographic correlates of psychological health problems in Chinese adolescents during the outbreak of COVID-19. *European Child & Adolescent Psychiatry*. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s00787-020-01541-4> (2. 4. 2021.)

Stručni rad

PROBLEMSKO UČENJE NA DALJINU

Tanja Jagarinec

Srednja elektro-računalniška šola Maribor

Sažetak

Problemsko učenje je način učenja, u kojem učenik samostalno traži put od problema do njegovog rješenja. Najvažnija stvar u uvođenju problemske nastave u učionicu je spremnost i kompetentnost učitelja. Problem se mora formulirati na takav način da ga učenici percipiraju, da u njima pobuđuje znatiželju. Također u školu na daljinu možemo uvesti problemsko objašnjenje školskog sadržaja, heuristička pitanja i problemsko zakazan domaći eksperiment.

Ključne riječi: učenje učenja, nastava fizike, rješavanje problema

1. Uvod

Kada spominjemo riječ problemi, imamo asocijaciju na negativne stvari, posebno u odnosu na učenje fizike. Ali već nakon kratkog odraza shvaćamo korisnost upravljanja strategijama rješavanja problema, ne samo u školi na satovima fizike, već i u drugim školskim predmetima i, naravno, u svakodnevnom životu. Problemsko učenje je najuspješniji način učenja učenja. Također je osnova za samoobrazovanje i istraživanje. Ako učenici steknu uglavnom informativno znanje, nismo postigli svrhe učenja. Naglasak na takvom pristupu učenju je na samom procesu učenja i na promicanju kreativnog razmišljanja i drugih viših intelektualnih sposobnosti umjesto ishoda učenja. [1]

2. Problemsko učenje

Problemsko učenje je način učenja, u kojem učenik samostalno ili u skupini uz pomoć učitelja traži put od problema do njegovog rješenja. Problemsko učenje također je dio učenja učenja. To uključuje znanje i sposobnost korištenja odgovarajućih strategija učenja i rješavanja problema. Učenje učenja također uključuje poznavanje prednosti i slabosti svog znanja, samoprocjena vlastitih postignuća, kritičko razmišljanje o svrsi i ciljevima, dobro upravljanje vremenom i informacijama, sposobnost samomotivacije i razvoj pozitivnog stava prema učenju. Učenje učenja se može nazvati i meta-učenjem, odnosno praćenjem i reguliranjem vlastitog procesa učenja. [2]

Ovisno o udjelu problemskosti, razlikujemo problemski usmjerenu nastavu i problemsku nastavu. Problemska nastava je je u potpunosti problemska, ali problemsko usmjerena nastava je problemska samo u određenom omjeru. To ne znači da je problemsko usmjerena nastava lošija, radi se o tome, da nije sav sadržaj prikladan za čisto problemski pristup. Moramo biti svjesni, da ne možemo uvesti problemski pristup odjednom, u roku od nekoliko školskih sati. Problemsko usmjerena nastava postupno se uključuje u svaku lekciju i dajemo učenicima

vremena da postupno razvijaju svoje vještine rješavanja problema. Zatim, u skladu s njihovim razvojem, možemo uvesti veći udio problemsko usmjerene nastave. [1]

Najvažnija stvar u uvođenju problemske nastave je spremnost i kompetentnost učitelja. Nastavnici se razlikuju u svojim stajalištima o nastavi, kao i u svojim interesima, vještinama i znanjima. Učitelj je najuspješniji u nastavi ako odabere način, koji mu najviše odgovara. Možemo početi s problematičnim tumačenjem sadržaja, što znači objašnjenje na temelju problema i pojašnjenje pojmova ili eksperimenata. Zatim problemskost uvodimo u razgovor koji vodimo s heurističkim pitanjima, dok učenici moraju tumačiti i objašnjavati što ih navodi da iznesu svoja pronalaženja. Slijedi rješavanje problema, što znači da učitelj formuliра problem a učenici ga samostalno rješavaju. Problem može biti eksperimentalni zadatak, istraživačko-eksperimentalni rad ili domaći eksperiment. Pritom želimo napomenuti da je promatranje i prikupljanje podataka daleko od dovoljnog. Svaki eksperiment mora pratiti misaoni rad kroz analizu podataka i interpretaciju, vrlo važna je refleksija. [3,4]

Problem se mora formulirati na način da ga učenici detektiraju – odnosno da budi znatiželju. Ovdje je najvažnija uloga učitelja. Znatiželju možemo potaknuti na različite načine. Problem se može dati učenicima u obliku koji im je zanimljiv. Može se dati različitim sredstvima da ga učenici prihvate višeosjetljivo. Također možemo stvoriti problemsku situaciju na temelju kontradiktornosti, što znači pronaći fenomen u kojem se dvije ili više tvrdnji međusobno isključuju. Problemska situacija također može proizaći iz promatranja eksperimenata ili pronalaženja novih varijanti eksperimenata. [4]

Problemsko učenje u razredu možemo početi s pitanjem: "Što znači riječ problem?" Zatim postupno uvodimo sve više problemski usmjerenih aktivnosti. Također možemo uvesti problemsko učenje u nastavu na daljinu - putem videokonferencije ili snimki eksperimenta. U razgovor putem videokonferencija možemo uvesti i heuristička pitanja. Sljedeći korak može biti domaći eksperiment, koji mora biti problemski zakazan, međutim, moramo uzeti u obzir i dostupnost eksperimentalnih pomagala i opreme. Razmatraju se eksperimenti iz takozvane kuhinjske fizike. Naravno, dizajn takvih eksperimenata zahtijeva mnogo

domišljatosti učitelja. Nakon provođenja eksperimenta radimo analizu. Učenici pripremaju izvješća koja dostavljaju u online učionicu. Korisno je da učenici u izvješće dodaju i fotografiju svog domaćeg eksperimenta. Izvješće bi trebalo biti uređeno, kako bi učenicima pomoglo u donošenju zaključaka. Dio analize provodi se zajedno u razredu, gdje se pitamo imaju li rezultati eksperimenta smisla, ako je bilo pogrešaka, s čime smo imali najviše problema i predlažemo poboljšanja eksperimenta. Istaknimo ono što smo naučili novo – neka nakon svakog eksperimentalnog rada slijedi refleksija.

3. Zaključak

Problemsko učenje dobrodošlo je obogaćivanje nastave, kako u učionici, tako i na daljinu. Ovaj pristup također olakšava postizanje ciljeva nastave fizike. Pritom postupno obučavamo učenike za učinkovito rješavanje problema i pripremamo naše učenike za samoobrazovanje i istraživanje te promičemo kreativno i kritičko razmišljanje.

4. Popis literature

- [1.] Strmčnik, F. (2010). Problemski pouk v teoriji in praksi
- [2.] Bakračević Vukman, K. (2010). Psihološki korelati učenja učenja
- [3.] Strnad, J. (2006). O poučavanju fizike
- [4.] Gerlič, I., Udir, V. (2006). Problemski pouk fizike v osnovni šoli

Stručni rad

NADARENI UČENICI SUKREIRAJU SPORTSKI DAN

Božena Idžojtič, učiteljica tjelesnog odgoja

Osnovna šola Angela Besednjaka Maribor

Sažetak

Dani aktivnosti s područja prirodoslovlja, tehnike, kulture i sporta dobar su izazov za kreativno oblikovanje pripreme, organizaciju i izvedbu pojedinačne aktivnosti.

Kao učiteljica tjelesnog odgoja u svome radu potičem nadarene učenike da svojim idejama i prijedlozima što aktivnije sudjeluju u pripremi i organizaciji sportskog dana. Istovremeno pomažu i u njegovoj konačnoj provedbi. Nadareni učenici sudjeluju u organizaciji i izvedbi sportskoga dana, koji je namijenjen učenicima cijele škole, a pohađa je 517 učenika. U tekstu koji slijedi predstavljen je sportski dan s atletskim sadržajima i dodatnim sportskim aktivnostima, koji izvode nadareni učenici uz pomoć sportskih pedagoga. U svakom slučaju nastaviti ću s radom na ovakav način jer učenici tako dobiju priliku iskušati se u organizacijskim sposobnostima, koje tijekom školovanja premalo razvijaju i za njih nemaju mnogo mogućnosti.

Uz takve oblike rada učenici u dobroj mjeri razvijaju odgovornost, kreativnost i vježbaju timski rad. Sukreiranje sportskoga dana velik je izazov i dobro iskustvo za život.

Ključne riječi: nadareni učenici, dan aktivnosti, sportski dan, organizacija.

1. Uvod

Na početku svake školske godine učitelji dobivaju popise nadarenih učenika iz različitih područja. Nakon rješavanja ankete, koju su popunili učenici i koji su testovima prepoznati kao nadareni, razrednici šalju informacije i želje ovih učenika školskoj savjetodavnoj službi i učiteljima pojedinih predmeta.

Iz primljenog popisa učitelji mogu doznati u kojem je području pojedini učenik nadaren i želi li iz određenog predmeta dodatne (teške, složene) zadatke, izazove, sudjelovanje na natjecanjima i istraživačkim kampovima, odnosno vikendima.

Mišljenja sam da nadarene učenike treba više poticati na sudjelovanje u organizaciji i provedbi različitih aktivnosti u školi, kao što su događanja i proslave, projekti, pomoć pri danima aktivnosti.

Ovaj članak predstavlja sportski dan s atletskim sadržajem i dodatnim sportskim aktivnostima, koji izvode nadareni učenici uz pomoć sportskih pedagoga.

Pomoć nadarenih učenika (u daljnjem tekstu: provedbeni tim) u organizaciji i provedbi sportskog dana, koji je namijenjen učenicima cijele škole, a pohađa je oko 517 učenika, velik je izazov i dobro životno iskustvo.

2. Dani aktivnosti u osnovnoj školi

Dani aktivnosti u osnovnoj školi predstavljaju obvezni dio programa, u kojem su međusobno povezani predmeti i predmetna područja propisana Nastavnim planom i programom. Njihov sadržaj i organizacijska provedba utvrđuju se prilikom donošenja Godišnjeg plana rada škole, prije početka svake nove školske godine.

Ciljevi, zadani danima aktivnosti, omogućuju učenicima utvrđivanje i povezivanje znanja koja su stekli u pojedinim predmetima i predmetnim područjima.

Dani aktivnosti na području prirodoslovlja, tehnologije, kulture i sporta dobar su izazov za kreativno oblikovanje pripreme, organizaciju i provedbu pojedinih aktivnosti.

Kao učiteljica tjelesnog odgoja u svome radu potičem nadarene učenike da svojim idejama i prijedlozima aktivno sudjeluju u pripremi i organizaciji sportskog dana. Istovremeno pomažu i u konačnoj provedbi dana aktivnosti.

Učenicima predstavim obvezne sadržaje, odnosno tjelesne aktivnosti koje ćemo provesti na sportski dan.

Svaki dan aktivnosti provodi se u okviru pet pedagoških sati.

<i>Razred Dan aktivnosti</i>	<i>1. r.</i>	<i>2. r.</i>	<i>3. r.</i>	<i>4.r.</i>	<i>5. r.</i>	<i>6. r.</i>	<i>7. r.</i>	<i>8. r.</i>	<i>9. r.</i>
Kulturni dani	4	4	4	3	3	3	3	3	3
Prirodoslovni dani	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Sportski dani	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Tehnički dani	3	3	3	4	4	4	4	4	4
<i>Zajedno</i>	1 5	1 5	1 5	15	15	15	15	15	15

Tablica 1: Dani aktivnosti po razredima (2)

2. 1. Sportski dani

Sportski dani prvenstveno su namijenjeni aktivnostima koje izvodimo u prirodi. U isto vrijeme učenici zadovoljavaju potrebu za kretanjem i izražavanjem pokreta te za kreativnošću. Tijekom tjelesnih aktivnosti opuste se i razvedre. Pritom

razvijaju socijalne vještine, kao što su: međusobna suradnja, prijateljstvo, prihvaćanje razlika, poštivanje vlastitih i tuđih postignuća, stjecanje trajnih sportskih navika i jačanje samopouzdanja.

Učenike upoznamo s različitim sportskim aktivnostima, a pritom ih navikavamo na kvalitetno provođenje slobodnog vremena. Postaju svjesni važnosti zaštite okoliša i vlastitog zdravlja, oblikuju pozitivan odnos prema prirodi i okolišu u kojem žive.

Pri planiranju sportski pedagozi uzimaju u obzir ciljeve i sadržaje za pojedinu starosnu dob učenika, koji se, naravno, proširuju, nadopunjuju i produbljuju svakom novom dobnom razinom.

3. Nadarenost

Nadarenost je sposobnost brzog stjecanja potrebnog znanja i to bez većeg napora, vještina za obavljanje određene aktivnosti: pokazivanje nadarenosti; glazbena, tehnička nadarenost; natprosječna nadarenost; nadarenost za šah. (3)

3.1. Nadareni učenici sukreiraju sportski dan

Provedbeni tim se, u vezi organizacije i provedbe sportskog dana, sastaje određenog dana i sata u tjednu. Na sastanku se dogovaramo tko će i na koji način pomagati te izvršavati određeni zadatak.

Učenicima predstavim sadržaje sportskog dana, koji su prilagođeni starosnoj dobi učenika. Zatim dobivaju detaljne upute o tome kako će se i na kojim površinama provoditi sportske aktivnosti. Zapisuju koji će im rekviziti biti potrebni za određeni zadatak, odnosno natjecanje.

Učitelji tjelesnog odgoja još od 1981. godine izvode mjerenja za osobni sportsko-odgojni karton. On se sastoji od jedanaest mjernih zadataka: u trima mjerimo tjelesne, odnosno morfološke karakteristike, a u preostalih osam utvrđujemo motoričke sposobnosti učenika.

Mjerenja u dvorani vrše se u drugom ili trećem tjednu travnja.

Testiranje trčanja obično se izvodi na Atletskom stadionu Poljane jer u blizini škole imamo samo atletsku stazu dugu šezdeset metara. Učenici pješače oko dvadeset minuta do ovog atletskog stadiona. Preporuka organizatora, sportskih pedagoga je da učenici s pratiteljima na to mjesto dođu najmanje petnaest minuta prije testiranja.

Učenici provedbenog tima posljednje trijade (7. – 9. razred), koji su zaduženi za pomoć na atletskom stadionu, učenike dobro zagriju prije trčanja i pripreme ih za opterećenja koja slijede. S njima ponove atletsku abecedu i vježbe dinamičkog istezanja.

Na samom startu trčanja na šezdeset metara učenici provedbenog tima i učitelj – starter raspoređuju ih na četiri staze. Učitelji zaduženi za mjerenje vremena u ciljnoj ravnini mjere rezultate. Učenice provedbenog tima u ciljnoj ravnini dobivaju uputu da učenike rasporede u kolonu redoslijedom kojim su stigli na cilj. Ovo je vrlo važno za mlađe učenike koji nikada nisu trčali na atletskom stadionu.

Na zapisničkom stolu učiteljica, koja je vješta u brzom pisanju, bilježi ostvarene rezultate. Nakon toga se učenici pojedinačnih razreda pripremaju još i za trčanje na 600 metara. Na signal za start dođu do startne crte, a odabrani stariji učenici provedbenog tima, nakon otprilike petnaest metara trčanja, usmjeravaju ih na unutarnju stazu.

U ciljnoj ravnini ih starije učenice usmjeravaju u lijevak do zapisničkog stola, gdje bilježimo rezultate. Nakon toga slijedi statičko istezanje najopterećenijih mišićnih skupina, koje predvodi jedan učenik provedbenog tima sportskog dana.

Nakon što je cijeli razred testiran (na 60 m i 600 m), zapisane rezultate prenosimo na drugi stol, koji malo odmaknemo od ciljne ravnine. Učenice provedbenog tima ovdje sva ostvarena vremena pretvaraju u sekunde jer moramo slijediti upute prema kojima rezultati trčanja na 600 m također moraju biti zabilježeni u sekundama.

Tako se svi rezultati trčanja uz pomoć tablet-računala prenose u web-aplikaciju za sve testirane učenike. Učenici koji pomažu u organizaciji i provedbi testiranja, trče sa svojim razredom prema prethodno dogovorenom rasporedu.

Ciljevi sportskoga dana

Tijekom testiranja trčanja za osobni sportsko-odgojni karton učenike navikavamo na ustrajnost i savladavanje napora. Istodobno stječu samopouzdanje, odlučnost i borbenost.

Bogat izbor sportskih aktivnosti potiče međusobnu suradnju, zdravo natjecanje i prihvaćanje različitosti.

Dok se bave sportom, učenici osvješčuju i važnost zaštite školske imovine te sportske opreme.

Tijekom izvedbe plesne animacije razvijaju osjećaj za ritam.

Učenike potičemo na ugodan doživljaj sporta i zdravo provođenje slobodnog vremena.

Vježbanjem u prirodi razvijaju kulturni, odgovoran i pozitivan odnos prema prirodi te uče o ekološkim problemima.

Organizacijska priprema

Učitelji i pratitelji dobivaju raspored svih aktivnosti i prema njemu odlučuju kada je najbolje vrijeme za obrok.

Važno je da učenici nešto pojedju barem sat i pola prije ili nakon trčanja.

Zatim u pratnji razrednika i pratitelja odlaze do atletskog stadiona, odnosno do sportskih površina (igralište, školska sportska dvorana, Športna dvorana Tabor, šuma), gdje izvode sportske igre i druge tjelesne aktivnosti.

**RASPORED TESTIRANJA TRČANJA (Atletski stadion Poljane) i sadržaj
drugih tjelesnih aktivnosti (na drugim lokacijama)**

Sku pi-na	Vrijeme testiranja trčanja	Razred	Igre, druge tjelesne aktivnosti	Prostor
I.	8.15	5. a, 5. b, 5. c (60 učenika)	igra Između dvije vatre (Graničar), ples »Just Dance«, štafetna natjecanja	školska sportska dvorana (velika, mala)
II.	8.45	6. a, 6. b (51 učenik)	igra Između dvije vatre (Graničar), nogomet, ples	školska sportska dvorana (mala), školsko igralište, školska sportska dvorana (velika)
III.	9.15	1. a, 1. b (53 učenika)	igre u prirodi, penjanje, igre trčanja	školsko igralište, učionica u prirodi, atletska staza uz školsku sportsku dvoranu
IV.	9.45	2. a, 2. b (53 učenika)	pješaćenje do obližnje šume: igre lovice, igre skrivača, poligon u prirodi	Betnavski gozd (šuma)
		3. a, 3. b, 3.	štafetna natjecanja, ples	školska sportska dvorana

V.	10.15	c (77 učenika)		(velika, mala), atletska staza uz školsku sportsku dvoranu
VI.	10.45	4. a, 4. b, 4. c (64 učenika)	igra Između dvije vatre (Graničar), ples, štafetna natjecanja	školska sportska dvorana (mala, velika), atletska staza uz školsku sportsku dvoranu
VII.	11.15	7. a, 7. b (48 učenika)	nogomet, košarka (dečki), odbojka, košarka (djevojke)	sportska igrališta ŽŠD
VIII.	11.45	8. a, 8. b, 8. c (58 učenika)	nogomet, kuglanje (dečki), odbojka, kuglanje (djevojke)	sportska igrališta ŽŠD, Športna dvorana Tabor

IX.	12.15	9. a, 9. b (45 učenika)	nogomet, košarka, skok udalj sa zaletom (dečki), odbojka, košarka, skok udalj sa zaletom (djevojke)	školsko igralište, odbojka na pijesku, jama za skok udalj

Tablica 2: Raspored za izvođenje trčanja i praćenja tjelesnih aktivnosti

Učenici koji zajedno sa sportskim pedagozima planiraju organizaciju i provedbu sportskog dana, za svaku lokaciju na kojoj sudjeluju učenici prvih triju razreda osnovne škole pripremaju igre i animatori su aktivnosti. Razrednici i učitelji u pratnji po potrebi ih potiču i usmjeravaju.

U igrama s loptom (od 4. do 9. razreda) učenici provedbenog tima su suci i organizatori određene sportske igre. Zajednički određujemo redoslijed sportskih natjecanja i njihovo trajanje. Učenici se dogovore tko će mjeriti vrijeme i bilježiti rezultate sportskih igara te štafetnih natjecanja. Sve to objavit će na oglasnoj ploči u prostoru školske sportske dvorane.

Za učenike 8. razreda organiziramo kuglanje u mariborskoj dvorani Tabor, koja je udaljena deset minuta hoda od Atletskog stadiona Poljane. Zanimljivosti o kuglanju, pravilne tehnike bacanja i pravila natjecanja učenici otkrivaju pod stručnim vodstvom trenera Kegljaškoga kluba Konstruktor.

Neki se učenici oduševe sportom i kasnije se upišu u klub te počnu pohađati sistematično vođene treninge.

Fotografija 1: Kuglanje u Športni dvorani Tabor (Športni objekti Maribor)

U vrijeme kada učenici nisu na mjestu održavanja igara ili testiranja trčanja, nudimo im mogućnost rekreacije programom "Just Dance". Oni to već jako dobro poznaju jer u zimskim mjesecima (u prosincu i siječnju), u rekreativnom odmoru, nudimo mogućnost plesa u velikoj školskoj sportskoj dvorani. Kroz ples kod učenika razvijamo osjećaj za ritam i navikavamo ih na zabavno i opušteno provođenje slobodnog vremena.

Fotografija 2: Ples – »Just Dance«

Za sve učenike je toga dana obavezna odgovarajuća sportska oprema. Učenici koji su iz zdravstvenih razloga oslobođeni trčanja, samo pješače i pomažu u izvođenju sportskog dana.

Na sljedećem sastanku provedbenog tima slijedi analiza dana aktivnosti, na kojem razgovaramo o izvršenim aktivnostima, njihovom trajanju i rasporedu tijekom cijeloga dana.

Zapisujemo komentare i prijedloge za poboljšanje, predlažemo promjene u vezi organizacije i provedbe sportskog dana u sljedećoj školskoj godini.

4. Zaključak

Tijekom poučavanja učitelji kod učenika prepoznaju njihova jaka područja, sposobnosti i vještine za obavljanje neke aktivnosti. Neki od njih imaju dobre organizacijske vještine, ideje, prijedloge i rješenja. Moramo im pružiti više mogućnosti da se aktivno uključe u događanja koja se odvijaju tijekom školske godine.

U svakom slučaju nastaviti ću s radom na ovakav način jer učenici tako dobiju priliku iskušati se u organizacijskim sposobnostima, koje tijekom školovanja premalo razvijaju i za njih nemaju mnogo mogućnosti.

Takvim oblicima rada kod djece i mladih u dobroj mjeri razvijamo odgovornost, kreativnost i timski rad.

Pravilnim usmjeravanjem i davanjem jasnih uputa pri provedbi dana aktivnosti, dovodimo ih do željenog cilja.

5. Literatura

- [1.] Kovač, M. (2001.). D. Novak. Učni načrt: program osnovnošolskega izobraževanja. Športna vzgoja / (avtorici besedila Marjeta Kovač, Doljana Novak). – 1. natis – Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport: Zavod RS za šolstvo.
- [2.] Dnevi dejavnosti v osnovni šoli.
https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Drugi-konceptualni-dokumenti/Dnevi_dejavnosti.pdf (dostupano 28. 2. 2021.)
- [3.] Spletni slovar Fran.
<https://fran.si/iskanje?View=1&Query=nadarjenost&hs=1> (dostupano 28. 2. 2021.)

6. Popis fotografija i tablica

Fotografija 1: Kuglanje u Športni dvorani Tabor (Športni objekti Maribor)

<https://www.sportni-objekti-maribor.si/rekreacija/kegljanje/> (dostupano 28. 2. 2021.)

Fotografija 2: Ples – Just Dance. Vlastiti izvor.

Tablica 1: Dani aktivnosti po razredima

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Drugi-konceptualni-dokumenti/Dnevi_dejavnosti.pdf (dostupano 28. 2. 2021.)

Tablica 2: Raspored za izvođenje trčanja i praćenja tjelesnih aktivnosti. Vlastiti izvor.

Stručni rad

NASTAVA TJELESNOG ODGOJA NA DALJINU

Božena Idžojtič, učiteljica tjelesnog odgoja

Osnovna škola Angela Besednjaka Maribor

Sažetak

Nastava tjelesnog odgoja na daljinu i izbornih predmeta povezanih sa sportom predstavlja svojevrsan izazov jer 80% ocjene odnosi se na svladavanje određenih motoričkih gibanja, a preostalih 20% na teorijske sadržaje povezane s tjelesnim odgojem.

U nastavi tjelesnog odgoja na daljinu i izbornih predmeta povezanih sa sportom, učenici su dobro sudjelovali. Izabrana motorička gibanja činila su im se zanimljiva i zabavna, što je evidentno iz njihovih komentara. Provjeravanje motoričkih postignuća odvijalo se tijekom cijelog tjedna i na različite načine. Osim zadataka i izazova vezanih za motorička gibanja, učenici su se s veseljem prihvatili rješavanja kvizova i time širili teorijsko znanje o sportu.

Pri oblikovanju programa spomenutih predmeta učitelj slijedi ciljeve za skladan tjelesni razvoj. Odabranim sadržajima učenike navikava na zdrav način života i shvaćanje pozitivnih učinaka tjelesne vježbe. Istovremeno ih sustavno potiče na međusobnu suradnju, zdravo natjecanje, poštivanje pravila ponašanja te usmjerava k racionalnoj percepciji sporta.

Ključne riječi: provjeravanje, ocjenjivanje, sport, izborni predmet.

1. Uvod

Kurikulum u slovenskim osnovnim školama, u prvom i drugom obrazovnom razdoblju (od 1. do 3. te od 4. do 6. razreda) propisuje tri sata tjelesnog odgoja tjedno. Učenici posljednje trijade (od 7. do 9. razreda) u nastavnom programu imaju samo dva sata tjedno ovog predmeta. Dobra alternativa trećem satu tjelesnog odgoja su izborni predmeti povezani sa sportom. Tjelesni odgoj i izborni programi povezani s ovim nastavnim predmetom predstavljaju obogaćenu cjelinu.

Nastava tjelesnog odgoja na daljinu i izbornih predmeta povezanih sa sportom predstavlja svojevrstan izazov jer 80% ocjene odnosi se na svladavanje određenih motoričkih gibanja, a preostalih 20% na teorijske sadržaje povezane s tjelesnim odgojem.

2. Učenje na daljinu u virtualnoj učionici

Važno je da se djeca i mladi u adolescentskoj dobi što više kreću i kvalitetno provode slobodno vrijeme.

Jednogodišnji izborni predmeti iz područja sporta namijenjeni su učenicima posljednjih triju razreda osnovne škole (7. – 9. razred). Sportski pedagog učenicima u izbornom predmetu Sport za opuštanje, Sport za zdravlje i Odabrani sport nudi različite sadržaje kao nadogradnju osnovnog programa tjelesnog odgoja.

Izborna nastava izvodi se jednom tjedno, u trajanju od 35 sati i u sklopu je redovne nastave. Predmet se ocjenjuje tri puta godišnje.

Učenje na daljinu provodilo se u jesenskom i zimskom razdoblju putem aplikacije Microsoft Teams. Posljednjeg tjedna prije zatvaranja škola svi su učenici dobili korisnička imena i lozinke. Učitelji informatike u svakom razredu proveli su računalno opismenjavanje i postupke koji su bili prijeko potrebni za nastavu u virtualnoj učionici. Naravno, obrazovali su se i učitelji za rad na daljinu jer smo u proljetnom valu epidemije nastavu na daljinu izvodili u aplikaciji Zoom i ovu novu aplikaciju nismo poznavali.

S učenicima smo se tjedno sastajali na videokonferencijama. Prvo su u predmetima: Tjelesni odgoj, Sport za zdravlje i Sport za opuštanje dobili zadatke u tiskanom obliku koje su prije nastave mogli pregledati. Na videosastancima sam im potom objasnila zadatke, a onda smo ih i provodili ako je bilo moguće. U nastavi na daljinu tražila sam različite načine, aktivnosti kojima bih privukla i motivirala učenike da se što više kreću. Uglavnom sam im predlagala da izvode zadatke uz omiljenu glazbu jer je poznato da je ona dobra terapija za dušu i tijelo.

Učenici su više puta realizirali i pokoji izazov povezan s gibanjem.

Osim praktičnih zadataka, putem videosastanaka rješavali smo i brojne kvizove koji su se odnosili na teorijska znanja iz sporta.

3. Provjera i ocjenjivanje znanja

Kako biste si to lakše predstavili, prilažem Pravilnik o provjeri i ocjenjivanju znanja i napretku učenika u osnovnoj školi, što je, naravno, bitan element provjere i ocjenjivanja znanja.

2. članak

(načela za provjeru i ocjenjivanje)

Učitelj u osnovnoj školi provjerava i ocjenjuje znanje učenika tako da:

- poštuje osobni integritet učenika i različitost među njima
- uzima u obzir poznavanje i razumijevanje ishoda i standarda, sposobnost analize i tumačenja te sposobnost kreativne upotrebe znanja
- koristi različite metode provjere i ocjenjivanja znanja ovisno o ishodima, odnosno standardima znanja te ovisno o samom razredu
- iz svakog predmeta provjerava se i ocjenjuje znanje učenika tijekom cijele nastavne godine
- daje povratne informacije učenicima, učiteljima i roditeljima o individualnom napretku učenika

- omogućuje učeniku kritičko razmišljanje i uvid u stečeno znanje
- pridonosi demokratizaciji odnosa između učenika i nastavnika. (3)

3. članak

(provjera i ocjenjivanje znanja)

Provjerom znanja prikupljaju se informacije o tome kako učenik postiže ciljeve, odnosno standarde znanja iz Kurikuluma i ona nije namijenjena ocjenjivanju znanja.

Postizanje ciljeva, odnosno standarda znanja iz nastavnih planova i programa nastavnik provjerava prije, tijekom i na kraju obrade nastavnih sadržaja.

Ocjenjivanje znanja podrazumijeva utvrđivanje i vrednovanje u kojoj mjeri učenik usvaja određene ishode Nastavnog plana i programa. Ocjenjivanje znanja učitelj provodi nakon obrade nastavnih sadržaja i nakon izvršene provjere znanja. (3)

1) Provjera i ocjenjivanje znanja na daljinu

Provjera praktičnih motoričkih zadataka i teorijskog znanja odvijalo se kontinuirano i na različite načine. Učenici su dobivali zadatke koje su riješene slali jedanput tjedno, u obliku tjednih dnevnika. Nakon pregleda izvršenih zadataka, učenici su dobili povratne informacije o svom radu. Neki su učenici poslali i fotografije svojih aktivnosti. Međutim, pregled snimki i praćenje motoričkih gibanja putem web-aplikacija bilo je zabranjeno.

Tijekom nastave i provjere znanja na daljinu učitelji su se suočavali s raznim problemima jer nisu svi učenici imali računalo s kamerom i mikrofonom. Posljedično, provjeru praktičnih motoričkih zadataka u stvarnom vremenu ponekad je bilo dosta teško provesti. Škola je učenicima razdijelila mnogo tableta i prijenosnih računala. Međutim, zbog opterećenja cijelog sustava dolazilo je ponekad do kratkotrajnih prekida i loših internetskih veza.

U nastavku ću predstaviti nekoliko praktičnih primjera zadataka za provjeru i ocjenjivanje znanja na daljinu.

a) *Primjer zadatka uz pomoć videozapisa – "VJEŽBA ZA ZDRAVE ŠKOLARCE 2"*

Vježba je usmjerena na jačanje i istezanje mišićnih skupina koje su važne za uspostavljanje pravilnog držanja tijela.

Sastoji se od **zagrijavanja**, koje uključuje vježbe pokretljivosti i koordinacije, **glavnog dijela**, koji uključuje vježbe za snagu cijelog tijela s naglaskom na mišićima trupa, i **završnog istezanja** većih, tijekom vježbanja opterećenih mišićnih skupina.

Na donjoj poveznici možete pristupiti videozapisu pomoću kojega, u pauzi između predavanja, imate mogućnost provesti odgovarajuću i primjerenu tjelesnu vježbu.

Napiši kratak komentar o izvršenim aktivnostima.

Objavljujem neke komentare učenica 7. razreda.

1. Vježbe su bile vrlo zanimljive. Uspjela sam očistiti pod u dnevnoj sobi i pritom sam se jako zabavljala. Svidjela mi se vježba s ručnikom, molim Vas za još nekoliko takvih vježbi. Vježba "X Tehnika" (Tehnika superheroja) bila mi je malo zahtjevnija i izazovnija. Lijep pozdrav! E. (E. B., 7. a)

2. "Vježba za zdrave školarce 2" činila mi se još zabavnijom od prve. Bilo je zanimljivo jer nikada do sada nisam vidjela da netko koristi ručnik kao pomoćni rekvizit pri izvođenju tjelesnih vježbi. Videosnimka mi se jako svidjela jer su vježbe bile jasno prikazane. Umjesto platnenog ručnika koristila sam papirnati ubrus. Vježbe sam izvodila od ponedjeljka do petka. Na početku bih se zagrijala uz svoju omiljenu glazbu i otplesala bih jedan "Just Dance" iz zabave. Zatim sam vježbe izvodila prema uputama u videosnimci. Na kraju sam se još istegnula. Vježbe su bile malo teže od prethodnih. Najteža vježba činila mi se "X Tehnika", a najlakša vježba je brisanje poda dok ležim na trbuhu. Na kraju treninga bila sam malo iscrpljena i sutradan sam osjetila laganu napetost u mišićima. Ovaj sam tjedan također nekoliko puta išla u šetnju kad je bilo lijepo vrijeme. U slobodno vrijeme obavljala sam plesni trening na daljinu jer treniram hip-hop, a malo sam vježbala i s mlađim bratom jer je također imao sportski zadatak u nastavi na daljinu. Izvršila

sam i izazov u vezi trčanja koji ste nam zadali: trčala sam srednjim tempom tri minute uz svoju omiljenu glazbu, zatim sam uzela pauzu od pola minute i nakon toga sam dvije minute opet trčala sporijim tempom. Nadam se da ste kod kuće svi zdravi. Lijep vikend Vam želim! (L. V. Z., 7. a)

3. Pozdrav! Uživala sam u vježbama za ovaj tjedan. Ne bih imala ništa protiv da nam ponovno date slične vježbe. U srijedu sam trčala deset minuta bez usputnih pauzi ili hodanja između trčanja. Srdačan pozdrav. (E. H., 7. c).

b) Primjer provjere tjelesnih aktivnosti popraćenih fotografijom i tjednim dnevnikom

Nakon sastanka i predstavljanja motoričkih zadataka na videokonferenciji, učenice su među dodanim zadatcima na platformi primile Moj dnevnik aktivnosti, koji su ispunjen morale predati do dogovorenog datuma. Zapisi u dnevniku otkrivaju koliko su sati dnevno posvetile odmoru, školskim obvezama, a koliko tjelesnim aktivnostima. Iz riješenog zadatka željela sam saznati i kakvo je njihovo raspoloženje tijekom učenja na daljinu.

MOJ DNEVNIK AKTIVNOSTI – pouk na daljavo				
Dan	Spanje (koliko)	Učenje/odmori	Moja gibalna aktivnost	Počutje
TOREK, 19. 1. 2021	8h 30min.	2uri in 30min. ODMORI: 2x 10min, 1x 35min.	Tek 5min., nizki skip (1min.), požepi (5x po 8pon.), izpadni koraci (2x 32), puč pocep (32x).	😊
SREDA, 20. 1. 2021	8h 40min.	3ure in 30min ODMORI: 1x 20min, 1x 15min.	Gimnastične vaje, 2x use vaje iz posnetka (14min), vaje za hrbtenicu.	😊
ČETRTEK, 21. 1. 2021	8h 30min.	3ure ODMORI: 1x 1h, 1x 15min, 1x 5min.	Gimnastične vaje vaje iz posnetka (7min.) VETRAJNOSTI TEK: 19 min. in 27 sec.	😊
PETEK, 22. 1. 2021	8h 40min.	3ure 1x 15min, 1x 40min.	Gimnastične vaje, vaje iz posnetka (7min.), VETRAJNOSTI TEK: 19min. in 34 sec.	😊
PONEDELJEK, 25. 1. 2021	8h 20min.	2 uri ODMORI: 1x 15min.	Gimnastične vaje, vaje iz posnetka (7min.).	😊

Fotografija 1: Moj dnevnik aktivnosti (L. K., 9. b)

Neke su učenice, kao dokaz o izvršenim zadacima vezanima za motorička gibanja, proslijedile i pokoju fotografiju.

Fotografija 2: Koordinacijski križ (N. E., 8. a)

c) *Primjer zadatka za ocjenjivanje znanja iz izbornog predmeta Sport za zdravlje*

VJEŽBA PO STANICAMA / POSTAJAMA (zadatak za ocjenjivanje znanja)

Oblikuj svoj kružni trening od osam do deset zadataka. Tjelovježba bi trebala obuhvaćati sve mišićne skupine, u kojima ćeš razvijati snagu, ustrajnost i koordinaciju. Na svakoj stanici / postaji vježbu izvodi jednu minutu, nakon čega napravi pauzu od dvadeset sekundi.

Postaja / stanica	Mišići	Zadaća: početni položaj tijela, kretanje ruku, nogu, trupa	Motorička sposobnost
1.	Triceps, vježba za mišiće nadlaktice	Sklekovi: dlanove postavimo u širini ramena. Koljena i stopala su na podu, trbuh je stisnut, stražnjica napeta, vrat je u produžetku leđa. Savijemo laktove tako što ćemo njima stisnuti trup, a zatim se podići (ispruživši laktove) u početni položaj.	snaga
2.	Trbušni mišići	Trbušnjaci: ležimo na leđima, savijenih koljena, stopala zataknutih ispod kauča (ili nas netko drži za noge), dlanovi su iza naših glava, a laktovi otvoreni.	snaga
3.	Leđni mišići / mišići stražnjice	Plivač: legnemo potrbuške, podignemo pupak, ruke i noge podignemo od tla. Dijagonalno podižemo i spuštamo ruke i noge. Trup je miran i mičemo se što manje.	snaga
4.	Mišići bedara	Stolica: gornjim dijelom stražnjice, leđima i glavom naslonimo se na zid, noge su savijene u koljenima pod pravim kutom, stopala su u širini bokova.	snaga
5.	Rameni obruč	Vježba se izvodi stojeći. Ispred sebe držimo štap (dug jedan metar). Držimo ga posve na kraju. Polako ga podižemo iznad glave i iza leđa. Vježba će biti teža ako štap primimo užu, a lakša ako umjesto štapa koristimo elastičnu traku. Napravimo trideset ponavljanja.	pokretljivost/snaga
6.	Potkoljenica	Vježba se izvodi tako da stojimo licem okrenutim prema zidu. Dlanovima se nježno (što manje) naslanjamo na zid. Stopala, u	snaga

		širini ramena, udaljena su za dužinu jednog stopala od zida. Polako se dižemo na nožne prste i spuštamo natrag tako da peta ne dotakne tlo. Vježba će biti teža ako je izvodimo prvo na jednoj, a zatim na drugoj nozi. Trajanje vježbe: jednu minutu.	
7.	Leđa	Stojimo ispred ljestva (okrenuti leđima), prvo se malo objesimo, odnosno istegnemo tako da nam noge vise. Zatim se odmaknemo od ljestva, stopala su u širini bokova (ili malo šire), podignemo ruke iznad glave i napravimo naklon te polako hvatamo ljestve prema dolje – krećući se prema položaju mosta.	pokretljivost
8.	Noge	Postavimo koordinacijske ljestve na pod. Izvodimo različite vježbe: skip, skokovi dvjema nogama zajedno, skokovi jednom nogom u različitim smjerovima.	koordinacija
9.	Mišići cijeloga tijela	Vježba „plank“, odnosno daska (oslonac je na podlakticama sprijeda) vježba je u kojoj sudjeluju svi mišići tijela. Oslanjamo se na podlaktice, napinemo cijelo tijelo i postavljamo se na nožne prste. Pazimo da se trbušni mišići ne opuste i ne savijaju. Budući da tijekom ove vježbe naizgled mirujemo (nema pokreta), moramo paziti da ne zadržavamo dah.	snaga

Tablica 1: Praktični primjer zadatka za ocjenjivanje znanja na daljinu (M. Z., 8. a)

Učenici su teorijsko znanje o sportu obogaćivali i rješavanjem kvizova.

d) *Primjer SPORTSKOGA KVIZA*

-
1. Suprug i supruga popeli su se na Triglav za vrijeme godišnjeg odmora. Na kraju uspona provjerili su puls. Žena je imala niži puls od muža. Tko je uvježbaniji?
– *Supruga je uvježbanija jer je već navikla na takve napore.* (1)
 2. Je li lopta koja padne u odbojci na crtu terena već u autu?
– *Ne, nije u autu, crta je dio igrališta.* (1)
 3. Koliko najviše bodova možeš dobiti pogodiš li koš u košarci?
– *Najviše možeš dobiti tri boda.* (1)
 4. Kako se naziva početni udarac u odbojci ili stolnom tenisu?
– *Naziva se servis.* (1)
 5. Nabroji barem tri sporta u kojima se koristi reket.
– *Tenis, badminton, stolni tenis, skvoš.* (1,5)
 6. Navedi najmanje tri atletske discipline u kojima je prisutno bacanje.
– *Bacanje kladiva, bacanje koplja, bacanje diska, bacanje vortexa...* (1,5)
 7. Navedi najmanje četiri vježbe atletske abecede.
– *Poskakivanje, niski skip, visoki skip, trčanje s naglašenim potiskom...* (2)
 8. Nabroji sve četiri tehnike natjecateljskog plivanja.
– *Delfin, prsno plivanje, leđno plivanje, kraul.* (2)
-

4. Zaključak

Sportske aktivnosti u školi važne su za djecu i mlade jer živimo u vremenu kada smo suočeni sa sve manje tjelesnih aktivnosti, nezdravim prehrambenim navikama i rizičnim načinima provođenja slobodnog vremena.

Škola je institucija koja učenicima prenosi znanje i vještine. Tijekom cjelogodišnjeg procesa ona učenike usmjerava tako da svojim sudjelovanjem u različitim zadacima stječu iskustva koja će moći koristiti u životu. To se posebno odnosi na izborne predmete.

Učenici su dobro surađivali u nastavi na daljinu iz predmeta Tjelesni odgoj i izbornih predmeta povezanih sa sportom. Provjera tjelesne aktivnosti odvijala se tijekom cijelog tjedna i na različite načine. Odabrani zadatci vezani za motorička

gibanja činili su im se zanimljivima, a također i zabavnima, što se može vidjeti iz njihovih komentara i drugih primjera.

Osim praktičnih zadataka i izazova, učenici su se s veseljem prihvatili rješavanja kvizova i tako obogaćivali svoja teorijska znanja o sportu.

Kroz cjelogodišnju vježbu učenici formiraju odgovoran odnos prema svom zdravlju i okolišu. Uz planirano poticanje i usmjeravanje, svjesni su da redovite tjelesne aktivnosti utječu na skladan tjelesni razvoj. Pri osmišljavanju programa učitelj pronalazi sadržaje u kojima će učenici biti uspješni, a prije svega naglašava važnost njihovog osobnog napretka.

5. Izvori i literatura

- [1.]Kovač, M. (2001.). D. Novak. Učni načrt: izbirni predmet: program osnovnoškolskega izobraževanja. Šport: šport za zdravje, izbrani šport, šport za sprostitev / (avtorici besedila Marjeta Kovač, Doljana Novak). – 1. natis – Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport: Zavod RS za šolstvo.
- [2.]Kovač, M. (2001.). D. Novak. Učni načrt: program osnovnoškolskega izobraževanja. Športna vzgoja / (avtorici besedila Marjeta Kovač, Doljana Novak). – 1. natis – Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport: Zavod RS za šolstvo.
- [3.]Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV11583> (dostupano 1. 3. 2021.).

6. Popis fotografija, komentara i tablica

Fotografija 1: Moj dnevnik aktivnosti. L. K., 2021.

Fotografija 2: Koordinacijski križ. N. E., 2021.

Komentar 1: E. B., 2021.

Komentar 2: L. V. Z., 2021.

Komentar 3: E. H., 2021.

Tablica 1: Zadatak ocjenjivanja znanja. M. Z., 2021.

Stručni rad

STRATEGIJE UČENJA ČITANJA ZA POUČAVANJE POVIJESTI - UPOZNAVANJE SREDNJOVJEKOVNIH SLOJEVA

Bojana Murko
Osnovna škola Breg

Sažetak

U ovom ću članku predstaviti strategije učenja čitanja, koje sam koristila u 7. razredu za učenje o novoj snovi - srednjovjekovnim društvenim slojevima. Radim više od 10 godina kao učiteljica u osnovnoj školi. Prema godišnjem planu rada, upoznavanje i suočavanje sa srednjim vijekom predviđeno je za 7. razred. Rad sam podijelila na 9 školskih sati. Prvi sat bio je posvećen prezentaciji kurikuluma; sljedeća tri sata bila su namijenjena samostalnom radu učenika; nakon toga, tri sata bila su namijenjena izvještavanju učenika o radu, a zadnja dva sata bila su posvećena učvršćivanju i provjeri znanja. Učenici su tijekom rada bili podijeljeni u skupine, imali su pomoć u radu, imali su udžbenike, raznu literaturu iz školske knjižnice i računalo. Učenici i ja smo bili prezadovoljni stečenim znanjem i načinom rada.

Glavne riječi: srednji vijek, društveni slojevi, učenje u skupini, strategije.

1. Uvod

Upoznavanje srednjeg vijeka u 7. razredu predviđeno je za drugu polovicu školske godine. Za cjelokupnu obradu snovi, učvršćivanje, provjeru i ocjenjivanje, posvećujem cca. 25 školskih sati.

Za upoznavanje i učvršćivanje društvenih slojeva predviđam 9 školskih sati. Ovom se temom obraćamo kad su učenici već upoznali i učvrstili znanje o zemljama koje su se pojavile u Europi u srednjem vijeku, kad su saznali obilježja feudalizma i ulogu Crkve.

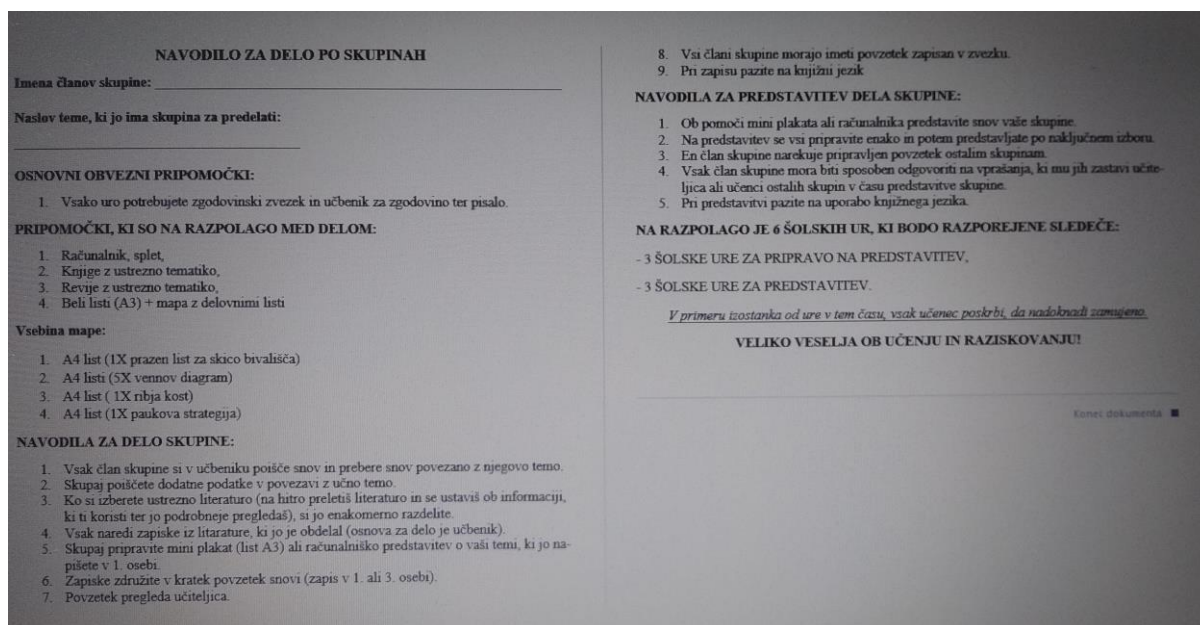
Za upoznavanje društvenih slojeva sam odabrala rad u skupini. Učenike sam podijelila u četiri heterogene skupine. Svaka je skupina upoznala život i rad pojedinačnog društvenog sloja (plemstvo, svećenstvo, stanovnici grada, poljoprivrednici). Pripremila sam radne listove koji su prilagođeni različitim strategijama učenja čitanja, različitu literaturu iz školske knjižnice, a tijekom rada učenici su čak imali pomoć interneta.

2. Devet školskih sata

2.1. Uvodni / prezentacijski sat

U uvodnom satu izvela sam sljedeće korake:

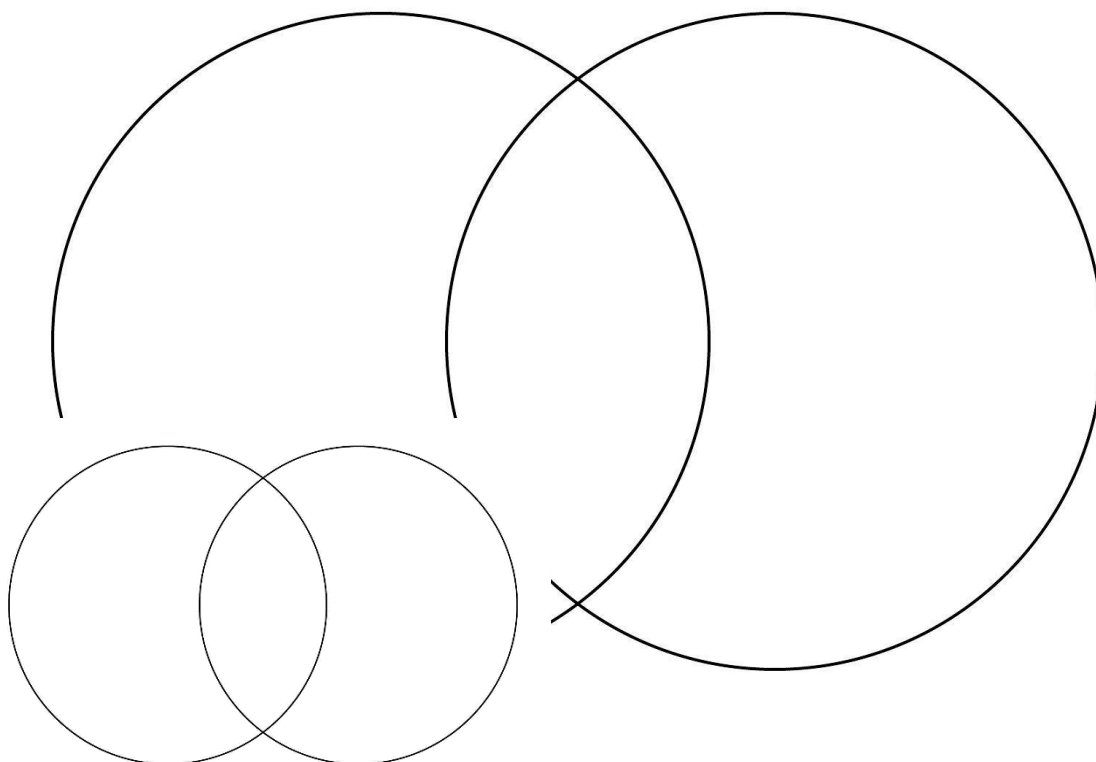
- ✓ učenike sam podijelila u četiri heterogene skupine,
- ✓ svakoj sam skupini dodijelila temu za učenje (plemstvo ili svećenstvo ili građanstvo ili poljoprivrednici),
- ✓ svaka je skupina dobila svoju mapu koja sadrži radni list i listove s različitim strategijama učenja čitanja, koje će učenici moći koristiti u školskom radu,
- ✓ zajedno smo pregledali sadržaj mape, razgovarali smo o uputama za rad,
- ✓ postavila sam vremenski okvir za rad u skupini (jedan uvodni sat, tri sata za individualni rad u skupini, tri sata za prezentaciju i dva sata za učvršćivanje i provjeru znanja),
- ✓ upoznala sam ih s knjigama i časopisima koja su imali na raspolaganju u učionici,
- ✓ upoznala sam ih s pravilima korištenja interneta kojim su imali pristup tijekom rada.

Slika 1, Upute za rad u skupinama (1)

U mapi sam pripremila nekoliko radnih listova za učenike (upute za rad + 6 listova - 3X Vennov dijagram, 1X izrada vlastitog rječnika, 1X prazan bijeli list, 1X riblja kost), koje su popunjavali u skupini.

Uz pomoć **Vennovog dijagrama** zabilježili su razlike i zajedničke značajke muškaraca i žena svakog sloja. Oni su se usredotočili na odjeću i nakit, radne obveze, radne alate.

Slika 2, Primjer Vennovog dijagrama (2)

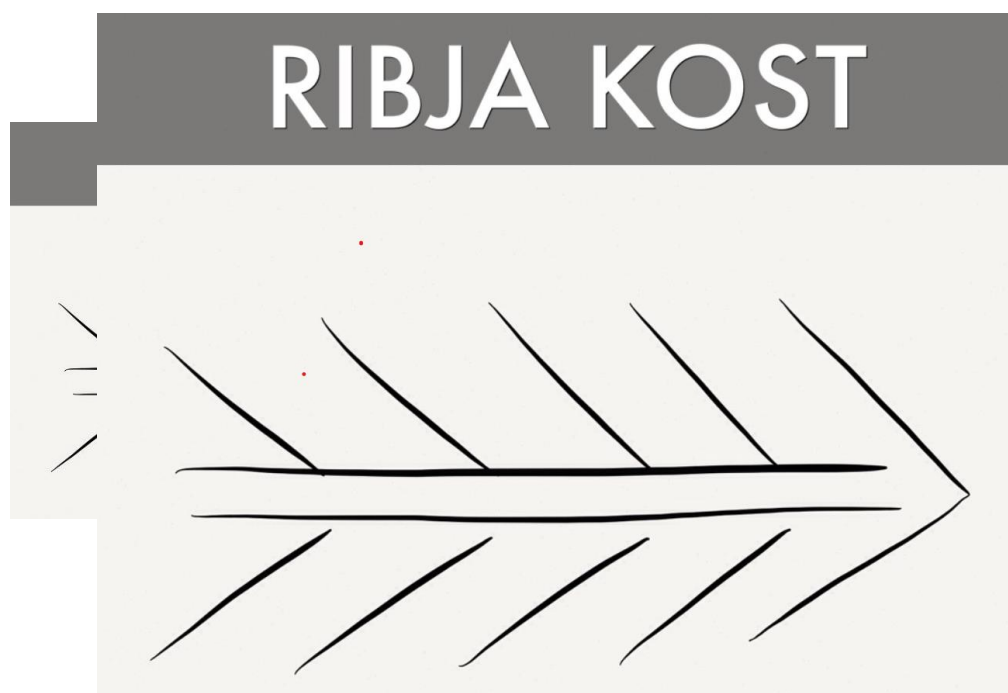
Vennov dijagram oblik je grafičkog prikaza koji su učenici poznali iz učenja matematike u mnoštvu, a istovremeno možemo pokazati sličnosti i razlike između dva događaja, stava, osoba,... Dijagram predstavlja dva preklapajuća kruga. U preklapajućem dijelu oba kruga prikazujemo zajedničku značajku dva događaja, koncepta, ..., a u preostala dva dijela kruga specifičnost svakog događaja, koncepta, ... (3)

Na praznom bijelom listu A4 napravili su skicu stana koja je najkarakterističnija za društvenu skupinu koju su proučavali.

Na jednom su listu pripremili **vlastiti rječnik**, gdje objašnjavaju riječi ili pojmove koji su bili i koji su nepoznati. Objašnjenje novih riječi tražili su na internetu, a mogli su se i obratiti meni za pomoć.

Stvaranje vlastitog rječnika, može biti od pomoći učenicima svim školskim predmetima. Strategija se koristi od svih učenika i u svim predmetima. Učenici uglavnom ga koriste u fazi učvršćivanja i provjere znanja.

Strategija ili prikaz **riblja kost** sastoji se od ravne crte iz koje izlaze linije kao riblja kost gore-dolje. Takvom prezentacijom uglavnom pokazujemo proturječnosti, uzročno-posljedične veze, prednosti i nedostatke, pozitivne i negativne značajke,... (3) Uz ovu strategiju predstavili su običan dan muškarca i žene određene društvene skupine. Zapis su morali pripremiti u 1. osobi.

Slika 3, Primjer strategije ribja kost (4)

Unaprijed sam pregledala knjige i časopise dostupne učenicima u učionici i označila važne stranice sa pokazateljima. Nastavne materijale (časopise i knjige) pretraživala sam u školskoj knjižnici. U slučaju da bi učenici sami tražili prikladan materijal u knjižnici, trebalo bi im više vremena za rad. Na raspolaganju su imali:

- ✓ G. Lamberger: Na viteškom turnirju,
- ✓ D. Mihelič, M. Šubic: Polje, kdo bo tebe ljubil,
- ✓ A. Peklar, M. Žvanut: Stoji, stoji beli grad,
- ✓ Kako so živeli?, V zavetju srednjeveških gradov,
- ✓ A. Peklar, P. Štih: Srednjeveške plemiške zgodbe,
- ✓ D. Mihelič: Meščan sem; Iz življenja srednjeveških mest,
- ✓ P. Steele: Najlepša knjiga o gradovih,
- ✓ History, št. 6/2012,
- ✓ History, št. 12/2013,
- ✓ History, št. 13/2013,
- ✓ History, št. 19/2013,
- ✓ Internet.

2.2. Nezavisni rad učenika - skupinski rad

U tri školska sata učenici su:

- ✓ pronašli, pročitali, savladali i učvrstili gradivo iz udžbenika,
- ✓ pretražili, pročitali, savladali i dodali bilješke uz pomoć dodatne literature,
- ✓ pronašli više informacija na internetu,
- ✓ unutar grupe su podijelili posao,
- ✓ pravili bilješke i skicirali radne listove koje su imali pripremljene u mapi,
- ✓ međusobno su razmijenili informacije,
- ✓ pripremili su prezentaciju za školske drugove.

S obzirom da su skupine bile heterogene, učenici su se međusobno hrabрили i pomogli jedni drugima. Pri podjeli zadataka, unutar grupe, obraćala se pažnja na sposobnosti, predznanje i posebne potrebe svih članova skupine.

2.3. Prezentacije skupnih radova

Svaka je skupina imala oko 20 minuta da predstavi svoj rad. U to vrijeme su:

- ✓ predstavili svoja otkrića (odjeća, obuća, nakit, stanovanje, obaveze, radni dan, ...)
- ✓ odgovorili na pitanja kolega iz razreda i učitelja.

Nije bilo potrebe za kratkim sažetkom, u obliku bilježnice, jer sam kopirala njihove radne listove iz mape za sve učenike.

Tijekom prezentacije, zajedno sa ostalim učenicima, tražili su moguće pogreške u svojim listovima i ispravili ih.

2.4. Potvrđivanje i provjera znanja

Provela sam dva školska sata učvršćujući i provjeravajući znanje o radu u skupinama. U prvom sam dijelu za učenike pripremila **križaljku** koju su pojedinačno riješili i zajedno smo je pregledali. Ona dva učenika koja su prva pravilno i samostalno riješila križaljku dobila su vodeću ulogu u drugom dijelu zadataka.

U drugom dijelu podijelila sam ih u dvije skupine i natjecali su se u **igri „vješala“**. Učenici koji su bili pobjednici u rješavanju križaljke, dobili su zadatak da vode igru. Čak i na kraju ove aktivnosti, bila je nagrada za skupinu koja je točno pogodila / riješila najviše riječi. Nagrada je to da, na kraju sata, nisu trebali očistiti učionice, dok je taj zadatak dobila skupina s manje rješenja.

Oba su posla oduševila učenike.

3. Zaključak

Strategije učenja čitanja koristim za poučavanje povijesti svih učenika u osnovnoj školi. Rad s njima je raznolik i zanimljiv.

Strategije omogućuju učenicima ne samo da sakupljaju informacije, već da ih dobro odaberu i učinkovito koriste. (3)

U ovom skupu, 9 školskih sati, učenici su postigli sljedeće ciljeve učenja:

- ✓ objašnjaju temeljne značajke života srednjovjekovnih posjeda (plemići, poljoprivrednici),
- ✓ opisuju život poljoprivrednika i njihovih vlasnika,
- ✓ opisuju kulturni i ekonomski značaj srednjovjekovnih samostana,
- ✓ objašnjaju života ljudi u srednjovjekovnim gradovima,
- ✓ opisuju ekonomsku i kulturnu važnost srednjovjekovnih gradova,
- ✓ naučili su razlikovati različite opcije informacija (knjige, časopisi, internetske stranice). (5)

4. Izvor i literatura:

(3) Pečjak S., Gradišar A., Bralne učne strategije, Zavod republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana 2012.

(1) Slika 1, delovni list za učence, osobna zbirka avtorice članka.

(2) Slika 2, Vennov dijagram. URL:

[illegible]

(4) Slika 3, riblja kost. URL:

(5) Zavod republike Slovenije za šolstvo. URL:

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucninacrti/obvezni/UN_zgodovina.pdf, (7. 4. 2021.).

Stručni rad

FILMOVI I POVIJEST 8

Bojana Murko
Osnovna škola Breg

Sažetak

Već 15 godina radim kao učiteljica povijesti. Zaposlena sam u osnovnoj školi, koja izvodi redoviti program obrazovanja. Tijekom ovih godina naučila sam puno, stekla puno iskustva i svake školske godine promijenila i nadopunila način rada u učionici. Oduvijek me vodilo približavati povijest učenicima, kako bi rado sudjelovali u nastavi, lakše zamišljali povijesne događaje i kako to ne bi bilo samo činjenično znanje o imenima, godišnjicama, glavnim događajima, ... Prema mom iskustvu, trebalo bi biti učinkovitije uključiti, uz ustaljenu praksu učenja, i gledanje filmova i dokumentaraca na teme povezane s predmetom.

Ključne riječi: novi svijet, ropstvo, reformacija, Francuska revolucija, industrija.

1.Uvod

U 8. razredu učenici uče o povijesti novog stoljeća. U 70 sati upoznaju, konsolidiraju i savladaju povijesne događaje koji su trajali više od 400 godina. U svom radu polazim od činjenice da učenici uče gradivo vizualnim, slušnim i perceptivnim kanalima, pa je potrebno način rada prilagoditi njihovim potrebama. U tih 70 sati s učenicima gledam pet filmova.

2.Razdoblje od 1492. do 1900. godine

Glavna smjernica svakog učitelja je kurikulum za predmet koji predaje. Utvrđuje opće ciljeve, operativne ciljeve i sadržaj i standarde znanja.

Prije lekcije, učitelj izrađuje plan kojim želi postići tražene ciljeve. Ovaj je plan priprema za lekcije. Za svaku lekciju učitelj treba sat pripreme. Također, radim pripremu za pojedinačni set u kojem također predviđam želje učenika, tehničke mogućnosti, vremensko ograničenje, ...

Učeći o povijesti novog stoljeća, uz pomoć filmova, aktivnosti prije, za vrijeme i nakon filma, postigla sam mnoge ciljeve tražene u nastavnom programu za 8. razred.

Aktivnosti koje sam radila na nastavi prije gledanja filma:

- provjerila sam predznanje učenika,
- vodila sam ponavljanje gradiva vezanog uz novu temu učenja koja je obrađivana u nižim razredima ili pak iz drugih predmeta,
- slijedom mojih uputa, učenici su zapisali ključne riječi koje su ih vodile u gledanju filma.

Aktivnosti tijekom gledanja filma:

- na zahtjev učenika, nekoliko sam puta prekidala prikazivanje filma i čekala da dovrše bilješke u bilježnici,
- na zahtjev učenika, nekoliko sam puta pustila određeni isječak,
- odgovorila sam na pitanja koja su učenici imali prilikom gledanja filma,
- tijekom gledanja, podsjetila sam učenike na zanimljive scene iz filma koje su posebno povezane s temom.

Aktivnosti nakon gledanja filma:

- analiza zabilježenih podataka,
- dopunjavanje zapisa materijalom iz udžbenika i drugih izvora,
- ponavljanje i učvršćivanje naučenog.

2.1. Otkrivanje novog svijeta

U postizanju sljedećih ciljeva učenja, pomogla sam si filmom pod naslovom „NOVI SVIJET“. Film je snimljen u 2005. godini, traje 176 minuta, a naslov originala je „The New World“.

Slika 1, reklama za film Novi svijet (1)

Postignuti su sljedeći ciljevi:

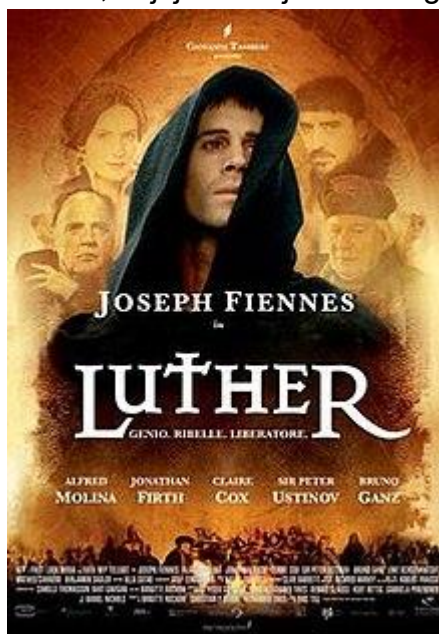
- učenici opisuju glavne uzroke koji su doveli do velikih geografskih otkrića,
- uz kartu analiziraju smjerove istraživanja velikih pomoraca i naznačuju njihova glavna otkrića,
- uspoređuju granice poznatog svijeta prije i poslije otkrića,
- opisuju glavne značajke i postignuća jedne od pretkolumbovskih kultura Amerike,
- objašnjavaju političke, socijalne, ekonomske, kulturne implikacije velikih zemljopisnih otkrića za stari i novi svijet. (4)

Da bi postigli ciljeve, učenici su, gledajući film, obraćali pažnju na:

- odgovor domorodaca na bijele kolonizatore,
- odgovor kolonizatora na domoroce,
- problemi kolonizatora u novom svijetu i odgovor na njih,
- život domorodaca - odjeća, nakit, građevinarstvo, religija, hrana, oružje,
- odnosi između domorodaca i kolonizatora.

2.2. Reformacija i protureformacija

Učeći o reformaciji, protureformaciji i vjerskim ratovima, učenicima sam pokazala film „MARTIN LUTHER“, koji je snimljen 2003. godine i traje 124 minute.

Slika 2, reklama za film Martin Luther (2)

Tijekom gledanja filma, učenici su obraćali pažnju na:

- život u samostanu,
- životi visokih crkvenih uglednika,
- jezik vjerskih knjiga i vjerskih obreda,
- uzroci reformacije,
- posljedice reformacije,
- događaji tijekom vjerskih ratova.

Učenici su postigli sljedeće ciljeve učenja:

- opisuju reformaciju,
- objašnjaju rad Martina Luthera,
- uspoređuju različite smjerove i reformacije,
- objašnjaju uzroke protureformacije i zaključuju o posljedicama protureformacije djelovanja Katoličke crkve. (4)

2.3. Francuska revolucija

Za pomoć u poznavanju razdoblja Francuske revolucije, pogledali smo film „MARIJA ANTOANETA“ s izvornim nazivom „Marie Antoinette“, koji je snimljen 2006. godine i traje 123 minute.

Slika 3, reklama za film Marija Antoaneta (3)

Uz zanimljivo predstavljanje života Marije Antoanete na francuskom dvoru, učenici su upoznali i život plemstva (hrana, odjeća, obuća, nakit, privilegije), uzroke i posljedice Francuske revolucije.

Postigli su sljedeće ciljeve učenja:

- učenici uspoređuju različite oblike vladavine između parlamentarne kraljevine Engleske i apsolutističke kraljevine Francuske,
- prepoznaju utjecaj različitih oblika vladavine na gospodarstvo,
- uspoređuju i objašnjaju utjecaj pojedinih slojeva stanovništva na upravljanje u različitim državnim sustavima. (4)

2.4. Amerika u 19. stoljeću

Učeći o sjevernoameričkoj povijesti, studenti su gledali dva filma, koji su predstavljali dva pogleda na Ameriku u 19. stoljeću.

U prvom su dijelu pogledali film „12 GODINA ROB“, koji je snimljen po istinitom događaju. Originalni naslov filma je „12 Years a Slave“, koji je snimljen 2013. godine i traje 128 minuta.

Slika 4, reklama za film 12 godina rob (5)

Uz film, učenici su učili o okrutnom životu američkih robova i porobljavanju slobodnih crnaca Amerike.

Također, okrutan život siromašnih europskih doseljenika u Americi je prikazan u filmu „DALEKO“, s originalnim naslovom „Far and Away“, koji je snimljen 1992. godine i traje 140 minuta.

Slika 5, reklama za film Daleko (6)

Uz oba filma, moje objašnjenje, evidenciju iz udžbenika i iz druge stručne literature, učenici su postigli sljedeće ciljeve učenja:

- znaju objasniti takozvane političke, socijalne, ekonomske, kulturne posljedice velikih geografskih otkrića za stari i novi svijet,
- objašnjuju posljedice trgovine robljem i iz primjera zaključuju kako se na ropstvo gledalo nekad i danas,
- objašnjuju značajke socijalne, političke i ekonomske slike Sjedinjenih Država;
- objašnjuju pojmove industrijske revolucije i industrijalizacije,
- opisuju ekonomske aktivnosti koje su se razvile u prvoj fazi industrijalizacije,
- zaključuju pozitivne i negativne posljedice industrijalizacije,
- na karti pokazuju migracijske rute Europljana,
- zaključuju o uzrocima i posljedicama migracija,
- naznačuju oblike obitelji u 19. stoljeću,
- uspoređuju uloge članova obitelji prema socijalnoj pripadnosti. (4)

3. Zaključak

Nekoliko školskih sati (oko 20 sati) proveli smo gledajući filmove, što meni ne predstavlja problem jer su učenici oduševljeni takvim radom. Vole sudjelovati u radu, i prije gledanja filma i nakon gledanja filma. Mnogo više informacija ostaje u njihovom sjećanju, vizualno nadopunjujući moje objašnjenje, objašnjenje iz udžbenika i drugih pisanih izvora.

Svim nastavnicima preporučujem da filmske projekcije uvedu u satove povijesti. Međutim, moraju obratiti pozornost na to da se uredno vode aktivnosti prije, tijekom i nakon filma.

Filmovi uključeni u lekcije, također, dobra su motivacija za rad na materijalu za koji ne postoji odgovarajući film.

[illegible]

Stručni rad

RANO UVOĐENJE UČENIKA U KONSTRUKTIVNO RJEŠAVANJE KONFLIKTA

Dalija Ćosić

OŠ Angela Besednjaka Maribor

Sažetak

U školskom prostoru svakodnevno se susrećemo s konfliktima i važno je da učenici što ranije shvate značenje sukoba te da ono što konflikt čini pozitivnim ili negativnim jest, zapravo, način na koji se s njime nosimo. Medijacija je jedan od oblika alternativnog rješavanja sukoba, koji je posljednjih godina ušao u naš školski prostor. Klima u školi i u razredu ovisi o međuljudskim odnosima, međusobnoj suradnji, razumijevanju različitosti među učenicima, brizi za druge te sposobnosti suosjećanja i razumijevanja osjećaja drugih. Kada provodim školsku medijaciju sa starijim učenicima, često otkrijem da sukobi proizlaze iz nižih razreda, a ako oni ostanu neriješeni, utječu na odnose među vršnjacima viših razreda. Na temelju tih otkrića odlučila sam osposobiti učenike prvog razreda za socijalne vještine konstruktivne komunikacije.

Ključne riječi: aktivno slušanje, prepoznavanje emocija, prihvaćanje različitosti, igranje uloga.

1. Što je konflikt?

Riječ konflikt potječe od latinske riječi 'conflictus', a ona od latinske riječi 'confligere', što znači 'udariti u što'.

Ljudi konflikt definiraju vrlo različito, na primjer kao spor, svađu, nesporazum, tučnjavu, različita mišljenja i stavove o određenoj situaciji. Isto tako, ovu riječ tumače kao međusobno suprotstavljanje različitih potreba, želja, interesa, osjećaja i djela. Ljudi uglavnom shvaćaju da konflikt znači nešto loše i da ga je najbolje izbjegavati.

Sukobi, neslaganja i sporovi sastavni su dio života jer svatko od nas ima svoj pogled na svijet, svoja uvjerenja i prioritetne vrijednosti. Upravo zbog toga ponašanje osobe s kojom smo u sukobu, vidimo u iskrivljenom obliku.

Sudionici sukoba u pravilu sebe vide kao žrtvu, a druge kao opakog protivnika. U konfliktu smo manje sposobni ispravno percipirati ponašanje druge osobe. Osobe koje su u konfliktu, obično se osjećaju zbunjeno, tjeskobno, uplašeno, tužno, bijesno.

Što smo više ljuti na neku osobu, to više druge ljude smatramo zlobnima, a sami sebe vidimo kao nevinu žrtvu.

Ljudi često misle da su sukobi krivi za nesuglasice, svađe, razvode i nasilje, ali uzrok leži negdje drugdje. Sve je to zapravo posljedica nemogućnosti konstruktivnog rješavanja sukoba.

2. Učenici i konflikt

Učenici se uvijek iznova nađu u sukobu. Razmišljati u smjeru kako postupati i poduzimati mjere da bi se izbjegli konflikti između učenika, naravno, nema smisla. Učitelji počinju shvaćati da su vještine rješavanja sukoba ključne za uspjeh učenika, kako u školi tako i drugdje, izvan škole. Konstruktivno rješavanje konflikta između učenika utječe na obrazovni proces – od kvalitete nastave, školskog uspjeha učenika do moralnih vrijednosti učenika i zaposlenih.

Već u prvom razredu djeca su često u sukobu sa svojim školskim kolegama. Najčešće su to svađe tijekom igre. Najteže im je dogovoriti se oko podjele igračaka, a često dolazi i do svađa kada se učenici moraju postaviti u kolonu jer uvijek ima onih koji imaju izrazitu želju biti prvi. Čak se i tijekom nastave događa da se učenici svađaju oko bojica, gumica, šiljila, itd. Dalje bih istaknula svađe koje se događaju na igralištu tijekom igre, posebno na ljuljačkama i penjalicama. Primjećujemo dosta slučajeva izdvajanja. Svađe učenika obično završe naguravanjem, boksanjem, štipanjem, tek nakon toga dolaze učiteljima reći što se dogodilo.

Takve svađe među učenicima uvijek su postojale i naravno da će ih uvijek biti. Važno je da ih učitelji ne previde i ne smatraju beznačajnima, iako nam se čini da su, u usporedbi s problemima odraslih, samo kap u moru. Čak i najmanji dječji problemi koji ostaju neriješeni, utječu na međusobne odnose i razrednu klimu.

2.1. Rano uvođenje u vještinu rješavanja konflikta

Svakodnevno se susrećemo s konfliktima u razredu i školskom prostoru i važno je da učenici vrlo rano shvate značenje sukoba te da ono što konflikt čini pozitivnim ili negativnim jest način na koji se s njime nosimo.

Kao učiteljica, vidim veliku važnost u učenju konstruktivne komunikacije jer je to vještina koja je važna za cijeli život. To je odskočna daska za ulazak u različite odnose i životne situacije.

Uvođenje u vještine rješavanja sukoba ima nekoliko faza. Svake godine, stoga, na početku školske godine, u mjesecu rujnu, s novim prvašićima provodim aktivnosti koje pažljivo planiram i čiji su ciljevi:

- vježbe aktivnog slušanja
- svijest o važnosti emocija
- prihvaćanje razlika
- rješavanje sporova razgovorom (medijacija).

U nastavku ću predstaviti aktivnosti koje provodim s učenicima kao uvod u rješavanje sukoba pomoću medijacije.

2.2. Vježba za utvrđivanje aktivnoga slušanja

Tijek aktivnosti:

Učenike razdijelimo u skupine.

Na stoliću, postavljenom na sredini učionice, zalijepimo crtež i prekrijemo ga. Iz svake skupine dolazi po jedan učenik, otkrivamo crtež i gleda ga samo oko pet sekundi. Vraća se svojoj skupini, gdje ima na raspolaganju dvadeset i pet sekundi kako bi objasnio članovima svoje skupine što moraju nacrtati. Nakon isteka vremena, skupina šalje drugog člana da vidi što je i kako nacrtano te ovaj učenik također izvještava svoju skupinu što treba nacrtati. Ponavljamo obrazac dok se svi članovi ne izmijene i dok prva skupina ne nacrt crtež poput onog na stoliću.

Prije početka važno je dati jasne upute.

Kad prva skupina završi s crtanjem, učenici odlože olovke, gledaju crteže, otkrivaju što nedostaje i koliko im je uspjelo pravilno nacrtati.

Pitanja za razgovor:

- Što je svatko od vas učinio kako bi pomogao skupini pri crtanju?
- Zašto je važno slušati jedni druge kad radite u skupini?
- Kako ste se slušali?
- Kako ste uspjeli razumjeti što je član skupine htio reći kad je pogledao crtež?
- Kako biste ocijenili rad u svojoj skupini, suradnju, slušanje uputa?
- Je li u svakodnevnom životu važno da znamo slušati upute i mišljenja drugih sugovornika? Zašto?

2.3. Vježba za otkrivanje osjećaja

Prije izvođenja igre razgovaramo s učenicima o različitim osjećajima, pitamo ih kako se danas osjećaju (jesu li veseli, bijesni, tužni...) i objasnimo im da ljudi mogu svoje osjećaje izraziti na različite načine: riječima i tijelom, odnosno neverbalno.

Tijek aktivnosti:

Učeniku damo karticu s natpisom ili slikom određene emocije ili mu kažemo na uho ako ne zna čitati. Nakon toga ovaj učenik trebao bi bez riječi pokazati emociju pred ostalim učenicima (pantomimom). Učenici pokušavaju otkriti koju emociju pokazuje ovaj učenik.

Učenik koji točno odgovori, pokazuje novi primjer.

U ovoj igri ponovimo neke emocije kako bismo naglasili da različiti ljudi mogu istu emociju izraziti na različite načine.

Ponavljamo igru dok ne dođu na red svi učenici, odnosno dok ne padne interes za ovu igru.

Pitanja za razgovor:

- Kako ste otkrili što učenik pokazuje ili osjeća?
- Što je sve učinio svojim tijelom da bi vam pokazao kako se osjeća?
- Kako još možemo otkriti nečije raspoloženje? (tonom glasa, načinom govora, glasnoćom...)

Demonstriramo nekoliko rečenica različitim tonom i glasnoćom:

„Mama mi nije kupila sladoled.“ (ljutnja)

„Danas ćemo gledati lutkarsku predstavu!“ (radost)

„Zašto još nitko nije došao po mene?“ (tuga)

Aktivnost završavamo razgovorom o tome koliko je važno znati kako se drugi osjećaju.

Zašto je važno da drugi znaju kako se mi osjećamo i obrnuto?

Zašto je važno poznavati osjećaje drugih ako želimo riješiti sporove?

2.4. Vježbe za prihvaćanje različitosti

Tijek aktivnosti:

Učenici se uz nježnu instrumentalnu glazbu okupljaju u krug. Dajemo im uputu da zatvore oči i uz glazbu u podlozi razmisle o tome kako su se osjećali ujutro. Onaj učenik kojega lagano dodirnemo, otvara oči i mirno čeka da svi dođu na red. Nakon toga nekoliko učenika (a mogu i svi) govore o svojim osjećajima. Slijedi pitanje: „Osjećamo li se svi isto kad se probudimo?“ Učenici razmišljaju i odgovaraju.

LJUDI IMAJU RAZLIČITE OSOBINE: NA DVJEMA STRANAMA CRTE

1. Preko sredine učionice razvučemo užu, koje predstavlja crtu, i svi učenici stanu na nju. Učitelj navodi određene osobine djece. Učenici koji imaju te osobine, stanu na desnu stranu crte, a učenici koji tih osobina nemaju, stanu na lijevu stranu.
2. Da bismo izbjegli zabunu, prije početka dogovorimo tijek igre i pravila.
3. Važno je da se učenici što brže sele na određenu stranu i tek tada pogledaju tko je na istoj strani.

Nakon aktivnosti razgovaramo o tome koliko se međusobno razlikujemo i kako to obogaćuje naš svijet.

Nekoliko pitanja za razgovor:

- Jesu li bili uvijek isti učenici na istoj strani crte?
- Po čemu su slični učenici u našem razredu?
- Kako nam ova spoznaja može pomoći da uspostavimo još bolje odnose u našem razredu?

LJUDI RAZLIČITO DOŽIVLJAVAJU SVIJET: ZEC ILI PATKA?

Tijek aktivnosti:

1. Učenici, koji sjede na svojim mjestima, dobivaju fotografiju optičke iluzije.

Fotografija 1: Optička iluzija

2. Učenicima dajemo uputu da se suzdrže od komentiranja i da svatko za sebe neko vrijeme promatra sliku.

3. Nakon nekog vremena, pozivamo jednog od učenika da kaže jednu stvar koju primjećuje na slici.

Pitanja za razgovor:

- Koliko vas je vidjelo točno ono što je vidio prvi učenik?
- Je li tko vidio nešto drugo?
- Koliko vas je vidjelo nešto drugo?
- Kako si se osjećao/osjećala kad je netko drugi vidio nešto potpuno drugačije?
- Je li moguće da dvije osobe vide različite stvari na jednoj slici i da su obje u pravu?
- Objasnimo im da su dvije slike u jednoj.
- Pojasnimo im da dvije osobe mogu vidjeti isti događaj ili stvar, ali svaka na svoj način i moguće je da su pritom obje osobe u pravu.
- Je li vam se išta slično već dogodilo?
- Što to znači za rješavanje vaših sporova? Kako vam ova spoznaja može pomoći ako ćete biti u sporu?

PRIČANJE PRIČA IZ RAZLIČITIH PERSPEKTIVA: VELIKI ZLI VUK

Učenici sjede na jastucima i udobno se namjeste kako bi slušali bajku.

Tijek aktivnosti:

1. Pitamo učenike sjećaju li se bajke o Crvenkapici. Kakav je bio vuk?

2. Učenici prepričaju bajku svojim riječima.

3. Zatim najavljujemo da ćemo pročitati bajku s naslovom Veliki zli vuk (ispovijest vuka sa sastanka s Crvenkapicom).

Nakon kratke stanke ponovno pročitamo bajku.

Pitanja za razgovor:

- Kako sada vidite priču o Crvenkapici?
- Što možemo naučiti iz ove priče?
- Provjeravate li uvijek obje strane iste priče (npr. kada se posvađate s prijateljima iz razreda)?
- Kako ovo može pomoći u rješavanju sporova?
- Zašto nam je važna spoznaja da svatko može vidjeti iste stvari na svoj način?

Nakon razgovora učenici pripreme bojice i škare.

Učenici izrađuju lutke za prste: Crvenkapicu i vuka.

Kad izrade lutke, u paru pričaju jedni drugima priču u različitim ulogama. (Kako je Crvenkapica sve doživjela i kako je to doživio vuk.)

Nekoliko učenika može i pred svima ispričati priču – frontalno.

Fotografija 2: Lutke za prste

2.5. Priča za uvođenje medijacije: Dogodivšćine na gozdni jasi (Prgić J.) (u prijevodu: Dogodovštine na šumskoj livadi)

Učenicima pročitamo priču **Dogodivšćine na gozdni jasi (u prijevodu: Dogodovštine na šumskoj livadi)**.

Nakon prvog čitanja slijedi razgovor o sadržaju. Postavljamo pitanja vezana za sadržaj bajke:

- Tko se pojavljuje u priči?
- Što se dogodilo jednog dana?
- Što se događalo nakon dolaska roditelja?
- O čemu je razmišljao ježić Pik?
- Što je predložio svojim prijateljima?
- Kako je završila priča?
- Jesu li zečić Šviga i medvjed Šapko bili zadovoljni nakon razgovora?

Slijedi drugo čitanje, u kojem učenici imaju zadatak saznati kako su se junaci priče osjećali.

Vodimo razgovor o tome kako možemo odrediti nečije raspoloženje. Sjetimo se vježbi prepoznavanja emocija.

Potaknemo učenike da se jave i prepričaju priču.

U zaključku kažemo učenicima da je ježić Pik bio jako zadovoljan jer su se zečić i medvjed dogovorili te pronašli rješenje koje je bilo dobro za obojicu. Odlučio je u školi "Na gozdni jasi" ("Na šumskoj livadi") objesiti oglas s natpisom:

**AKO ŽELITE RIJEŠITI PROBLEME KOJE IMATE SA SVOJIM PRIJATELJIMA,
A SPREMNI STE O TOME ISKRENO I OTVORENO PORAZGOVARATI,
MOŽETE SVAKOGA DANA NAKON NASTAVE DOĆI U KUĆICU NA DRVETU,
GDJE ĆE VAS ČEKATI VAŠ PRIJATELJ JEŽIĆ PIK.**

DOBRODOŠLI!

Kasnije učenici izrađuju papirnate lutke na štapu. Tehniku izrade odabiremo prema sposobnostima djece. Svaki učenik izradi ježića Pika, lisicu i vuka ili miša i vjevericu. U skupinama igraju igre uloga i time uvježbavaju tehnike razgovora tijekom medijacije.

3. Zaključak

U današnje se vrijeme u školama strema najboljim rezultatima u postizanju ciljeva učenja i na taj se način potiče natjecanje među učenicima. Ovakav način rada smanjuje empatiju djece, javlja se veća individualnost i briga pojedinca samo za sebe. Uza sve to, učenici se svakodnevno suočavaju s konfliktima koje imaju sami sa sobom ili s vršnjacima.

Ova su me saznanja potaknula da već u prvom razredu pridajem veliku važnost odnosima između učenika i kroz igru ih uvodim u konstruktivno rješavanje sukoba.

Važno je da učenici znaju prepoznati svoje osjećaje i osjećaje svojih kolega iz razreda, razgovarati o njima i prihvatiti ih. Za konstruktivnu komunikaciju također je važno razviti vještine aktivnog slušanja te prihvaćanja različitih mišljenja i pogleda.

Samo stečenim vještinama konstruktivne komunikacije mogu djeca i mladi ići u budućnost kao zrele i odgovorne osobe.

4. Popis literature

- [1.] Cohen, R. (2012.). Vrstniki razrešujejo konflikte. Ljubljana: Zavod Rakmo
- [2.] Iršič, M. (2004.). Umetnost obvladovanja konfliktov. Ljubljana: Rakmo
- [3.] Prgić, J. (2011.). Mediacija za otroke: konstruktivno reševanje konfliktov in mediacija za otroke od 4. do 9. leta. Griže: Svetovalno-izobraževalni center MI
- [4.] Prgić, J. (2014.). Teorija šolske in vrstniške mediacije. Griže: Svetovalno-izobraževalni center MI

5. Popis fotografija

[1.] Fotografija 1: Optička iluzija. Vlastiti arhiv fotografija

[2.] Fotografija 2: Lutke za prste. Vlastiti arhiv fotografija

Stručni rad

Pjetlić traži sreću – autorska priča

Alja Benkoč Sušnik

OŠ Franja Malgaja Šentjur

Sažetak

Priča Pjetlić traži sreću priča je o malom pijetlu čiji je zadatak svakodnevno buđenje kokoški. Jednog jutra, zbog hrapavog glasa, pjetlić više ne može obavljati ovaj zadatak, pa ga mama kokoška odvede kod veterinara koji mu propisuje odmor i čaj. Pjetlić je tužan ne samo zbog bolesti, već i zbog spora sa svojom prijateljicom svrakom s kojom mu je mama kokoška zabranila druženje, i to samo zato što je svraka. Kad sve ukazuje na to da se pjetlić konačno oporavio, mama kokoška se razboli i kaže razočaranom pjetliću da će se uskoro opet oporaviti uz malo sreće. Mali pijetao tako odluči potražiti sreću za svoju bolesnu majku. Uputi se duboko u šumu, gdje usput razgovara sa životinjama i polako shvaća da svaka životinja ima svoj pogled na sreću. Na kraju sreću pronalazi tek uz majčinu pomoć.

Ključne riječi: dramatizacija, pjetlić, sreća, prijateljstvo, bolest...

1. Uvod

Već u prvoj godini vođenja dramske skupine u osnovnoj školi (u prva četiri razreda) naišla sam na problem kako osigurati ulogu svim učenicima koji sudjeluju u ovom krugu. Skupinu su činila djeca u dobi između 8 i 10 godina. Pregledala i pročitala sam ogromnu količinu dramskih tekstova, ali niti jedan nije ispunio moje zahtjeve jer sam željela pronaći nešto novo. Jer nisam htjela uprizoriti tekst koji se često pojavljivao na sceni odnosno već je bio nadaleko poznat, odlučila sam pronaći sadržajno zanimljivu slikovnicu, a zatim je sama dramatiziram. Kad sam nakon nekoliko tjedana pregledavanja knjižnice naišla na prekrasne slikovnice o pjetliću Vesne Radovanović, znala sam da sam na dobrom putu. No, budući da mi je trebala malo duža priča, jer sam u dramskoj skupini imala čak 13 učenika, slikovnicama Vesne Radovanović dodala sam priču o sreći koju sam adaptirala iz slikovnice naslovljene Gdje je sreća. Sve slikovnice povezala sam u cjelovitu priču i napisala dramatizaciju s naslovom Pjetlić traži sreću. Također sam se pobrinula za sve kostime glumaca, a na sceni mi je pomogla kolegica koja je također dodala svoj dio s plesnim točkama u predstavi, što je predstavu učinilo još zanimljivijom.

GLUME:

PJETLIĆ
MAMA KOKOŠKA
KOKOŠI – 4 glumci
PAS VETERINAR
SVRAKA
VJEVERICA
ZEČIĆ
DJEVOJČICA
TATA
SOVA

Scena: U kokošinju i ispred njega

(Kokoši spavaju u kokošinju, kada pjetlić zapjeva, polako dolaze iz kokošinja)

PJETLIĆ: Kukkurrrriiikuuuu, kuuuukkkkkuuuuuuuuriiiiiku! Moj jasan glas na farmi dopire daleko na polja, sve do rubova šume. Ali stari je pijetao bio u pravu kad je rekao da zadatak koji mi predaje neće biti lak. Sad razumijem da je stari pijetao već bio umoran od godina jutarnjeg pjevanja. Ovaj jutarnji zadatak - buđenje kokoši i, naravno, gospodara, naime nije mačji kašalj. Ali ja svako jutro s najvećom radošću pjevam pjesmu za dobro jutro. Kukurikuuuu!

MAMA KOKOŠKA: Jako sam ponosna na tebe! Tako važan zadatak obavljaš u kokošinju, a još si dijete.

KOKOŠKA 1: Znate, zaista imamo sreću što je među nama takav pijetao koji nas svako jutro probudi lijepim i snažnim glasom.

KOKOŠKA 2: Da, u pravu si, zaista možemo biti ponosni na njega.

KOKOŠKA 3: Kad bi nas budio susjedov pijetao, ja se ne bih nikada probudila. Glas mu je hrapav i tih.

KOKOŠKA 4: Ali naš pjetlić ne samo da ima lijep glas, već je i izuzetno privlačan za gledanje. Zar ne mislite tako? Pogledajte ga samo, njegovo raskošno perje zaista je nešto posebno.

KOKOŠKA 1, 2, 3: Da, da, stvarno je pravi ljepotan.

Scena: Drugo jutro ispred kokošinja, dok kokoši još uvijek spavaju

PJETLIĆ: Joj, ne znam što se događa sa mnom, ali nešto me štreca u grlu. Već jučer nisam se osjećao najbolje i grlo me boli sve više i više. Ali ne smijem se

Scena: u kokošinjcu

MAMA KOKOŠKA: Napokon smo stigli kući. Skuhat ću ti čaj.

MAMA KOKOŠKA (*Pjetliću donese čaj*): Dragi moj sinko, čaj je možda pomalo gorak, ali sigurno će ti pomoći.

PJETLIĆ (*proba čaj i od gorčine kukma na glavi mu se uzdigne, zatrese se*): Najradije bih sve ispljunuo! Ali želim ozdraviti. Jako, jako je gorak (grglja čaj od kadulje i popije gutljaj).

MAMA KOKOŠKA: Sutra će ti sigurno biti bolje, a sada samo zaspi.

(*Mama kokoška stisne pjetlića uz sebe i uspava ga. Pjetlić zaspi majci u naručju.*)

Scena: Ispred kokošinjca

(*Pjetlić se probudi i ode ispred kokošinjca, gdje na sav glas počne kukurikati.*)

PJETLIĆ (*kukurika na sav glas*): Kukuuuuurrriiikkuuu, kuuuuukkkuririririkkku!

(*Sve kokoške dotrče iz kokošinjca, zadivljeno ga gledaju i oduševljeno mu plješću. Pjetlić zoblje zrnje i otrči do ograde, gdje ga čeka svraka.*)

PJETLIĆ (*veselo pozdravlja svraku*): Dobro jutro, svraka! Jesi li me čula kako lijepo sam opet zapjevao?

SVRAKA: Jesam, jesam. Jesi li primijetio da su se lastavice opet vratile iz toplih krajeva? Upravo sam danas čula lastavice kako razgovaraju o visokim jarbolima prekrasnih jedrilica i o mornarima koji su ih hraniti i divili im se dok je ovdje bila zima. Vidjele su širinu mora, prekrasne brodove, zanimljiva mjesta.

PJETLIĆ: Kad bih barem mogao sve to vidjeti. Želio bih da i sam mogu letjeti visoko pod nebom. Ali što kad s krilima mogu zamahnuti tek toliko da se spustim na ogradu.

(*Svraka odleti, pjetlić se vraća prema kokošinjcu.*)

Scena: Kokošinjac, kuhinja

(*Pjetlić tužno zuri.*)

MAMA KOKOŠKA: Zašto si tako tužan, dragi moj dječake?

PJETLIĆ: Znaš, mama, danas smo svraka i ja razgovarali o pticama i ja sam također poželio da mogu letjeti visoko pod nebom.

MAMA KOKOŠKA (*pogradi ga i nasmiješi se*): Oj, moj dječake! Pa ne mogu svi koji imaju perje i krila letjeti. Ti si samo pjetlić, a ne ptić. A isto tako nije u redu da se družiš sa svrakom. Sve moguće se govori o njoj.

PJETLIĆ: Ali svraka je moja prijateljica. Volimo razgovarati i još je zabavna.

MAMA KOKOŠKA: Pa, u našem dvorištu nije dobrodošla i dobro je to znati.

PJETLIĆ: Ali zašto? Ne razumijem to.

(Mama kokoška okreće se i više mu ništa ne odgovara, a svraka sakrivo sjedi na panju i sve čuje.)

PJETLIĆ (*dolazi do panja i ugleda svraku koja je odletjela*). Joj, pa sve je čula. Nije se ni okrenula da mi mahne. (*Tužan sjeda u travu, iz desnog džepa izvlači svog miša, iz lijevog želi izvući lisičicu, ali je prazan*). Joj, lisičice koju sam dobio od doktora nemam u džepu. (*Otrči do kokošinjac, pogleda ispod stola, ispod stolice. Lisičice nije bilo. Pristupi do kreveta, pogleda ispod njega, podigne jastuk, odgrne pokrivač – lisičice nigdje.*) Možda mi je ispala dok sam kukurikao. (*Uputi se na dvorište, tražeći lisičicu. U travi pored ograde ne može naći lisičicu. Pretraži cijelo dvorište.*)

KOKOŠKA 1: Što tako užurbano tražiš, pjetlić? Jesi li nešto izgubio?

PJETLIĆ (*tužno*): Ne mogu pronaći svoju lisičicu.

KOKOŠKA 1, 2, 3, 4: Pomoći ćemo ti da je pronađeš.

(Lisičicu pomaže tražiti mama i kokoške, ali je ne nađu. Kokoši vraćaju se u kokošinjac, mama i pjetlić na svoje mjesto.)

KOKOŠKA 1: Rekla sam ja vama, tko ne bude slušao, suze bude puštao.

KOKOŠKA 2: Druži se sa svrakom, ni to nije u redu, jer znamo da je kradljivica.

KOKOŠKA 3: Ja svojoj djeci to ne bih dopustila. Takva svraka!

KOKOŠKA 4: Eto, i sad mu je uzela igračku. A što je mislio, da je ona poštena?

Scena: Mama i pjetlić na svom mjestu

PJETLIĆ: Svraka je kradljivica?

MAMA KOKOŠKA: Tako kažu, rekla sam ti ja. Ali možda ti se lisičica svejedno negdje sakrila. Sada ćeš morati ići u krevet, jer je sunce već zašlo.

PJETLIĆ: Sve sam pretražio. Stvarno, takva svraka! Sigurno je odnijela lisičicu u svoje gnijezdo. Ne volim takvu prijateljicu.

MAMA KOKOŠKA: Psssst, pročitat ću ti bajku, a onda moram i ja u krevet, jer se ne osjećam najbolje. (*Pokrije pjetlića, ugura pokrivač u rub kreveta*). Oooo, ovdje je nešto mekano. Vidi, tvoja igračka!

PJETLIĆ (*sretan stisne lisičiću uz sebe i zabrinuto se okrene prema mami*): A što sa svrakom? Nikada više neće htjeti biti moja prijateljica. Krivo smo ju optužili.

MAMA KOKOŠKA: Sutra ćeš joj se ispričati i opet ćete biti prijatelji.

Scena: ujutro u dvorištu

PJETLIĆ: Dobro jutro, svrako! Jako mi je žao što sam te krivo optužio da si mi ukrala lisičiću.

SVRAKA (*kimne kljunom*): Kao što ti nisi ptica iako imaš krila, nisam ni ja kradljivica iako sam svraka! No, barem ne ovaj put. Istina je da mi je u krvi da više puta nešto ukradem, ali ovog ti puta stvarno nisam ja ukrala lisičiću.

PJETLIĆ: U pravu si i oprosti još jednom. (*Zajedno sa svrakom sjednu i zagrlje se, a zatim ide pjetlić prema mami kokoški*)

Scena: ples kokoši (Count on me)

PJETLIĆ: Dragi moja mamice, tako sam sretan što mi je svraka oprostila. Dođi, idemo se igrati!

MAMA KOKOŠKA (*sjedi na svom krevetu i teško diše*): Danas neću izlaziti, ne osjećam se dobro. Već sam se sinoć osjećala loše. Nemoj biti tužan. Uz malo sreće opet ću biti zdrava!

PJETLIĆ (*postaje tužan i ispred kokošinjca trči amo-tamo*). Tako bih volio ponovno otići s mamicom napolje i igrati se s njom! Nije li rekla da joj treba malo sreće da ponovno ozdravi?

(*Na drugom kraju kokoši ogovaraju.*)

KOKOŠKA 1: Joj, joj, gotovo je s njom. Cijeli dan nije pojela niti jedno zrno. Joj.

KOKOŠKA 2: Da bi barem još nešto rekla, ali siroče ni to više ne može!

KOKOŠKA 3: Također ništa ne čuje, jeste li primijetile?! Ako je nešto pitaš, ona se ni ne okreće!

KOKOŠKA 4: Nadam se da joj ne otkucava zadnji sat. (*pognute glave*)

SVE KOKOŠKE: Što ćemo, što ćemo?

PJETLIĆ (*zaustavi se i gleda u duboku šumu*): Sreća, naći ću ja tebe! (*Promrmlja i krene na put. Neko vrijeme hoda i skreće s poznatih puteva. Sretne vjevericu.*) Dobar dan, vjeverica. Tražim sreću. Možeš li mi reći gdje je mogu pronaći?

VJEVERICA (*zauzeta svojim poslom prebrojavajući žireve*): Naravno da ti to mogu reći. Sreća je pod zemljom! Tamo je naime žir koji sam upravo zakopala. Sreća je ako ga zimi opet nađem pod debelim snježnim pokrivačem!

PJETLIĆ (*promatra vrijednu vjevericu u njenom poslu*): Sigurno je pogriješila! Žir zakopan duboko u zemlji definitivno neće pomoći mami do zdravlja! (*Trči dalje i nakon nekog vremena sretne svraku koja kraljuje pored visoke jele*) Dragaa svraka, ti ćeš sigurno znati što je sreća (*pun iščekivanja pita svraku*). Međutim netko tko može letjeti tako visoko ima dobar pogled.

SVRAKA: (*podrugljivo izgrdi pjetlića*). Vi pripitomljeni dvonošci ni ne poznajete svijet! Što je sreća ako nije sve što blista i sja! (*raširi krila kako bi osigurala svoje blago.*)

PJETLIĆ (*nepovjerljivo pita*): Jesi li stvarno sigurna u to?

SVRAKA: Naravno da sam sigurna, balavče! Ali morat ćeš to sam potražiti!

PJETLIĆ (*ide dalje i razmišlja*): Kako bi sve što blista i sja moglo pomoći mami da bi se opet oporavila? Sigurno je i svraka u krivu. (*Kroz grane stabala zapuše vjetar.*) Joj, šuma postaje sve više tuđa i tajanstvena. (*Pjetlić naiđe na zečića kojemu se jako razveseli.*) Kako ide, dragi zečiću? Možeš li mi pomoći pronaći sreću?

ZEČIĆ: Sreća je ako me lisica ne pojede. (*Brzo odskakuta.*)

PJETLIĆ (*potrese glavom*): Taj kukavni zečić!

(Hoda kroz šumu i ugleda osvijetljenu kuću.)

PJETLIĆ: Da se toga nisam prije sjetio! Ljudi sigurno znaju gdje mogu pronaći sreću za mamicu! (*Otrči do kuće, u vrtu stoji dječak i maše. Pjetlić je sav zadihao.*) Za svoju mamicu... nešto tražim. To se zove... sreća. Mami ne ide... dobro. Bi li znao...? (*Pjetlić je sav zadihao, a tada roditelji izlaze iz kuće i uhvate dječaka za ruku.*)

TATA: Ne hodaj preblizu životinjama! Tko zna, možda je bolesna! (*Svi se vrte u kuću, a pjetlić ostaje sam u vrtu.*)

PJETLIĆ (*Tužan zove za njima, a zatim se vraća nazad u šumu.*): Nisam ja bolestan, bolesna mi je mama! Kako to da mi nitko ne može pomoći? Sreća mora zaista biti nešto posebno! (*Tada nešto zasvijetli u mraku. Pjetlić pažljivo prilazi i ugleda plave oči sove. Uzvikne s olakšanjem.*) Drago mi je što si to ti, dobra stara sovo! Nisi li ti najmudrija životinja u šumi? Molim te, pokaži mi put do sreće!

SOVA (*pogleda pjetlića i šapće mu*): Samo pazi da odeš kući! (*Odleti drugdje.*)

PJETLIĆ (*u šumi sve postaje potpuno tiho*): Što da radim sada? Ako mi ne može pomoći ni mudra sova, onda nijedna druga životinja iz šume ne zna put do sreće! Ne preostaje mi drugo nego vratiti se kući. (*Idi prema kući.*)

Scena: ujutro u kokošinju (pored mame)

(Pojavljuje se sunce, pjetliću želudac krči, umoran je.)

MAMA KOKOŠKA: Oh, kakva sreća da si opet kod kuće! (Nježno trlja svoj kljun o njegov i više ne izgleda bolesna.)

PJETLIĆ (*posramljeno gleda u pod, kreće prema stolu da se najede a onda si tiho kaže*): Mama je sigurna da sam joj ja donio sreću! (*Kada se najede, sa zadovoljstvom zagrlji mamu kokošku.*) Moram ti nešto reći, mama (kaže tiho). Nisam ja taj koji bi pronašao sreću za tebe!

MAMA KOKOŠKA (*nasmiješi se i prema pjetliću nježno bljesne očima*): Sreća, sunce moje drago, biva u svakome od nas! Ne treba je tražiti! Da znaš: najveća mi je sreća imati dijete kao što si ti!

PJETLIĆ (*postaje sretan*): Dakle, tako to ide – vrlo jednostavno. Sreća je u svakome od nas – i uvijek je pri ruci! No, ako je tako, možemo sada svi zaplesati.

Stručni rad

Učenje njemačkog jezika od osnovne škole do državne mature

Geriena Karačić, prof. njemačkog jezika

Odjel za germanistiku

Sveučilište u Zadru

Sažetak

U radu se analizira broj učenika koji uči njemački jezik u osnovnim i srednjim školama te se razmatra odabir ispita iz njemačkog jezika na državnoj maturi. Cilj je proučiti vertikalnu učenja njemačkog jezika i utvrditi koje su mogućnosti povećanja broja pristupnika ispitu iz njemačkog jezika na državnoj maturi. Rezultati analize odabira ispita iz njemačkog jezika na državnoj maturi pokazuju da je veći broj pristupnika iz strukovnih škola nego iz gimnazija te da se češće polaže njemački jezik na osnovnoj razini nego na višoj razini. Dobiveni rezultati ukazuju na potrebu za doradu jezične politike u hrvatskom obrazovnom sustavu u pogledu učenja njemačkog kao stranog jezika.

Ključne riječi: broj sati, strani jezik, strukovne škole, višejezičnost

1. Uvod

Republika Hrvatska kao članica Europske unije podupire učenje dvaju stranih jezika tijekom obveznog obrazovanja te time slijedi preporuke Vijeća Europe o razvijanju višejezične kompetencije koja je nužna zbog sve veće mobilnosti studenata i zaposlenika radi obrazovanja i rada unutar EU-e. U današnjem svijetu postoji neosporna potreba za poznavanjem engleskog jezika, ali upravo poznavanje drugih jezika kao na primjer njemačkog jezika ne povećava samo mogućnosti uspješnog studiranja na sveučilištima njemačkog govornog područja nego i tijesnu poslovnu suradnju s tvrtkama tog područja. Iz ovih se razloga u radu razmatraju izazovi učenja njemačkog kao stranog jezika od osnovne škole do državne mature. Cilj je ustanoviti koje su mogućnosti povećanja broja pristupnika za polaganje ispita iz njemačkog jezika na državnoj maturi. Dobiveni rezultati mogu poslužiti za dugoročno planiranje politike višejezičnosti u odgojno-obrazovnom sustavu te kao smjernice visokim učilištima za određivanje kriterija za upis na pojedine studije kao i za odlučivanje o upisnim kvotama.

Rad je podijeljen u četiri dijela. U prvom se analiziraju uvjeti za odabir stranog jezika u osnovnoj školi kao obvezni ili kao izborni predmet te raspodjela broja sati za strane jezike u osnovnoj školi. Zatim se razmatra raspodjela nastave na pojedine strane jezike te na kraju broj potencijalnih učenika koji bi u srednjoj školi mogli učiti njemački jezik. U drugom se dijelu prikazuje organizacija nastave stranih jezika u srednjim školama te analizira zastupljenost njemačkog jezika po srednjoškolskim programima. U trećem se dijelu razmatra odaziv učenika na polaganje ispita iz njemačkog jezika na državnoj maturi s obzirom na osnovnu i višu razinu te odaziv učenika iz strukovnih škola. Na kraju se raspravlja o rezultatima analize odaziva na državnu maturu i mogućnostima povećanja zanimanja za polaganje njemačkog jezika na državnoj maturi.

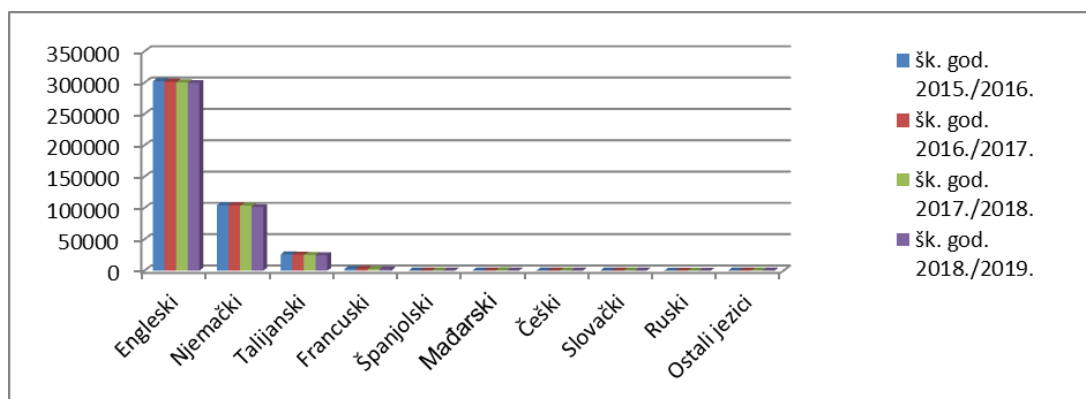
2. Strani jezik u osnovnoj školi

Učenici u prvom razredu osnovne škole mogu birati njemački ili neki drugi jezik kao prvi strani jezik koji će im biti obvezan do kraja osnovnoškolskog obrazovanja, a taj izbor im moraju omogućiti sve osnovne škole. Od 4. do 8. razreda učenici mogu kao izborni predmet učiti drugi strani jezik. Kao izborni strani jezik može se ponuditi njemački, francuski, talijanski ili neki drugi strani jezik, ukoliko osnovna škola ima nastavnika koji je osposobljen za tu nastavu. Ako se učenici u prvom razredu odluče za njemački kao prvi strani jezik, mora im se od 4. razreda kao drugi strani jezik ponuditi engleski. Iz navedenog se vidi da su znatne razlike u izvođenju nastave između prvog obveznog stranog jezika i drugog izbornog jer se obvezni izvodi svih osam godina, a izborni samo pet godina. Također postoje još i razlike u godišnjem broju sati koji se za prvi strani jezik povećava od 5. do 8. razreda. Tako prvi (obvezni) strani jezik ima dvostruko više sati za vrijeme osnovnoškolskog obrazovanja nego drugi (izborni) jezik (tablica 1). Postavlja se pitanja je li nužna tako velika razlika u ukupnom broju sati između prvog i drugog stranog jezika.

	1.	2	3	4	5	6	7	8	ukupno
prvi (obvezni) strani jezik	70	70	70	70	105	105	105	105	700
drugi (izborni) strani jezik	-	-	-	70	70	70	70	70	350

Tablica 1. Godišnji broj sati za nastavu stranog jezika u osnovnoj školi [9]

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku od školske godine 2015./ 2016. do 2018./ 2019. [1-4] učenici u osnovnoj školi najviše uče engleski jezik, a potom njemački jezik (grafikon 1). Ukupan udio njemačkog jezika u osnovnoškolskom obrazovanju je konstantan u zadnje četiri školske godine i iznosi 24 %, što je ukupno preko 100.000 učenika od prvog do osmog razreda u jednoj školskoj godini. No, statistička izvješća o učenju stranog jezika u osnovnoj školi ne razlikuju učenje prvog i drugog stranog jezika pa detaljniji podaci o raspodjeli na prvi i drugi strani jezik ne postoje.

Grafikon 1. Raspodjela nastave stranih jezika u osnovnim školama [1-4]

Iz dobivenih podataka izdvaja se broj učenika koji su učili njemački jezik u završnom razredu, prije nastavka školovanja u srednjim školama kako bi se dobili dodatni podaci za proučavanje vertikalne učenja njemačkog jezika u hrvatskom obrazovnom sustavu (tablica 2).

šk. god. 2015./2016.	šk. god. 2016./2017.	šk. god. 2017./2018.	šk. god. 2018./2019.
16277	15977	16124	15678

Tablica 2. Broj učenika u osmom razredu koji uče njemački jezik [1-4]

Rezultati analize pokazuju da prosječno 16.000 učenika ili 27,5 % ukupnog broja učenika uče njemački jezik u osmom razredu. Koliko će učenika nastaviti učiti njemački, ovisi o njima i srednjoškolskom programu koji upišu.

3. Njemački jezik u srednjoj školi

Učenici u srednjoj školi mogu nastaviti učiti njemački jezik ili ga početi učiti. U kurikulumima za gimnazije [9] i strukovne škole [10] naglašava se da je od iznimne važnosti onim učenicima koji su njemački u osnovnoj školi učili kao prvi (obvezni) strani jezik ili kao drugi (izborni) strani jezik omogućiti nastavak učenja od razine koju su postigli. Stoga je za očekivati da će neki učenici završiti srednju školu sa znanjem njemačkog jezika na višoj, a neki na osnovnoj razini. To ovisi o pohađanom srednjoškolskom programu koji se razlikuje po broju stranih jezika koji se uči kao i po godišnjem broju sati.

Na temelju statističkih podataka o učenju stranih jezika u srednjim školama može se utvrditi koliko je njemački jezik zastupljen u kojem srednjoškolskom programu (tablica 3).

	šk. god. 2015./2016.	šk. god. 2016./2017.	šk. god. 2017./2018.	šk. god. 2018./2019.
gimnazije	32747	32050	30907	29600
tehničke i srodne škole	19257	17325	17181	16757
umjetničke škole	285	268	203	228
industrijske i obrtničke škole	7455	6768	6400	6010

Tablica 3. Zastupljenost njemačkog jezika u srednjoškolskom programu [5-8]

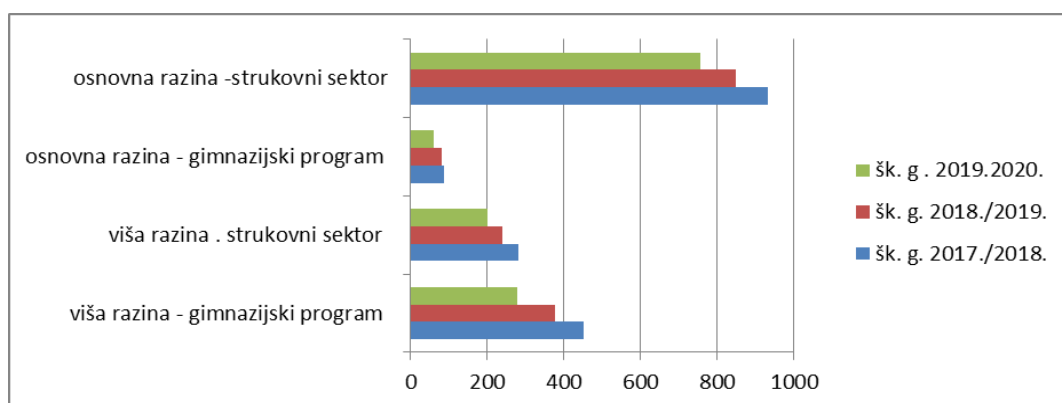
Iz prikazanih podataka vidljivo je da preko 50.000 učenika uči njemački jezik u srednjim školama, većina učenika uči njemački u gimnazijama, nakon toga slijede tehničke i srodne škole, zatim industrijske i obrtničke škole i na kraju umjetničke škole. Ako se uzme u obzir da oko 30.000 učenika uči njemački jezik u gimnazijama, to u prosjeku znači oko 7.500 učenika po školskoj godini. Na temelju tih podataka može se pretpostaviti da isti broj maturanata može pristupiti ispitu iz njemačkog jezika na državnoj maturi.

4. Njemački jezik na državnoj maturi

Kad je riječ o polaganju državne mature, treba uzeti u obzir da samo učenici gimnazijskih programa moraju pristupiti maturi, dok učenici strukovnih škola moraju samo polagati maturu ukoliko žele nastaviti visokoškolsko obrazovanje. Jedan od triju obveznih predmeta koji se mora polagati je strani jezik. Ukoliko je učenik učio više stranih jezika, može birati koji će polagati, a preduvjet je da je strani jezik u srednjoj školi učio najmanje dvije godine. Osim toga može odabrati razinu na kojoj želi polagati ispit iz obveznog stranog jezika, da li na višoj razini B2 prema Zajedničkom europskom referentnom okviru (u daljnjem tekstu: ZEROJ) ili na osnovnoj razini A2 prema ZEROJ-u. Međutim, maturanti imaju mogućnost polagati još jedan strani jezik, ali samo kao izborni predmet. No, tu postoji ograničenje prema Priručniku za maturante [11] jer se taj ispit može polagati samo na višoj razini. Iz kojeg razlog se maturantima uskraćuje mogućnost polaganja drugog stranog jezika na osnovnoj razini nije navedeno.

Kako bi se razmotrila vertikala učenja njemačkog jezika od srednje škole do državne mature, analiziran je broj maturanata koji su njemački jezik polagali na državnoj maturi. Podaci su uzeti iz izvještaja o provedbi i rezultatima državne

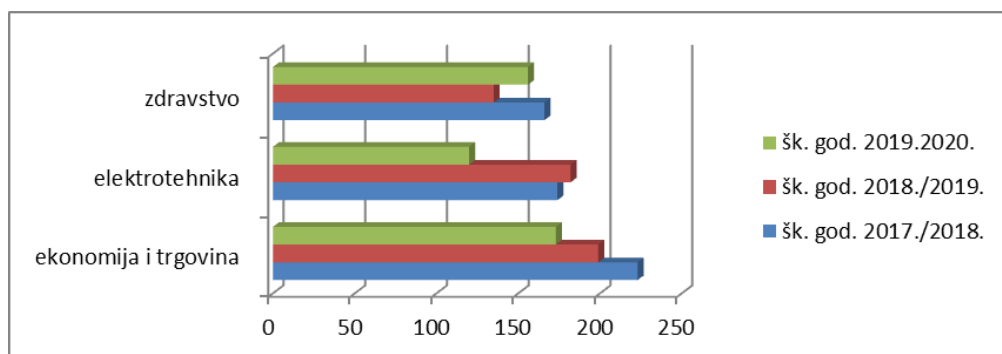
mature koje izdaje Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (u daljnjem tekstu: NCVVO) [12-14]. Analiziran je broj pristupnika koji su u ljetnom ispitnom roku od školske godine 2017./ 2018. do 2019./ 2020. polagali njemački jezik jer su za te školske godine dostupni detaljni podaci o tome koje su srednje škole pristupnici završili. Prema tim izvještajima NCVVO-a, prosječno je 1.500 pristupnika polagalo njemački jezik. Od dvije ponuđene razine, većina pristupnika izabrala je osnovnu razinu (grafikon 2).

Grafikon 2. Broj pristupnika za njemački jezik na osnovnoj i na višoj razini [12-14]

Analiza podataka pokazuje da se za ispit iz njemačkog jezika odlučio veći broj pristupnika iz strukovnih škola nego pristupnika iz gimnazija, iako je broj gimnazijalaca koji uče njemački u srednjoj školi veći. Također se zapaža da je dvostruko veći odaziv za polaganje njemačkog na osnovnoj razini nego na višoj razini. Razlog bi mogao biti što su pristupnici u strukovnim školama tek počeli učiti njemački jezik pa su mogli postići samo osnovnu razinu.

Nadalje, analiza strukovnih škola iz kojih dolaze pristupnici pokazuje da prva tri mjesta zauzimaju stručni sektor: ekonomija i trgovina, elektrotehnika i zdravstvo (grafikon 3).

Grafikon 3. Prva tri mjesta po broju pristupnika iz stručnog sektora [12-14]

Prema najnovijim podacima, broj pristupnika u zdravstvenom sektoru je u porastu dok se smanjuje broj pristupnika iz sektora elektrotehnike te ekonomije i trgovine.

5. Zaključak

Analiza dostupnih podataka za učenje njemačkog jezika u hrvatskom obrazovnom sustavu pokazala je da se njemački jezik etablirao kao drugi strani jezik u osnovnoj školi te da ga u srednjim školama prosječno po školskoj godini uči oko 12.500 učenika. Međutim, polazeći od ukupnog broja pristupnika na maturi za njemački jezik, koji su prosječno po školskoj godini zastupljeni s 1.500 pristupnika, zapaža se da udio učenika srednjih škola koji odabiru njemački jezik na maturi iznosi samo oko 12 %. Zanimljiv je i podatak da većina pristupnika bira osnovnu razinu na državnoj maturi. Ti podaci ukazuju na potrebu dorade jezične politike u hrvatskom obrazovnom sustavu u pogledu učenja njemačkog kao stranog jezika kako bi se povećao broj pristupnika na državnoj maturi, a samim tim slijedeći preporuke EU-e o višejezičnosti i mobilnosti omogućio bi se učenicima veći uspjeh u poslovnoj karijeri. S tim u vezi trebalo bi razmisliti o preraspodjeli broja sati prvog i drugog stranog jezika u osnovnoj školi kao i o tome kako osigurati obvezna dva strana jezika što bi rezultiralo većim brojem učenika koji biraju njemački jezik u srednjoj školi i tako povećalo njihovu konkurentnost na tržištu rada. Vertikalnu učenja njemačkog jezika ojačala bi osim toga mogućnost odabira osnovne razine pri polaganju njemačkog jezika kao izbornog predmeta na državnoj maturi.

Ovaj rad može poslužiti kao smjernica visokim učilištima za određivanje kriterija za upis kao i za odlučivanje o upisnim kvotama jer daje pregled vertikale učenja njemačkog jezika u kojem se jasno vidi koju razinu njemačkog jezika pristupnici biraju na državnoj maturi. Nadalje, nužna su daljnja istraživanja i statistički podaci o odabiru prvog i drugog stranog jezika kako u osnovnoj tako i u srednjoj školi kako bi se dobili precizniji podaci o učenju njemačkog jezika od osnovne škole do državne mature.

6. Popis literature

- [1] Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2020a). Priopćenje: Osnovne škole kraj školske godine 2018./2019. i početak 2019./2020. Godina LVII, broj 8.1.2.
- [2] Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2020b). Priopćenje: Srednje škole kraj školske godine 2018./2019. i početak 2019./2020. Godina LVII, broj 8.1.3.
- [3] Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2019a). Priopćenje: Osnovne škole kraj školske godine 2017./2018. i početak 2018./2019. Godina LVI, broj 8.1.2.
- [4] Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2019b). Priopćenje: Srednje škole kraj školske godine 2017./2018. i početak 2018./2019. Godina LVI, broj 8.1.3.
- [5] Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2018a): Priopćenje: Osnovne škole kraj školske godine 2016./2017. i početak 2017./2018. Godina LV, broj 8.1.2.
- [6] Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2018b). Priopćenje: Srednje škole kraj školske godine 2016./2017. i početak 2017./2018. Godina LV, broj 8.1.3.
- [7] Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2017a). Priopćenje: Osnovne škole kraj školske godine 2015./2016. i početak 2016./2017. Godina LIV, broj 8.1.2.
- [8] Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2017b). Priopćenje: Srednje škole kraj školske godine 2015./2016. i početak 2016./2017. Godina LIV, broj 8.1.3.
- [9] Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019a). Kurikulum nastavnog predmeta Njemački jezik za osnovne škole i gimnazije. URL: <https://mzo.gov.hr/istaknute-teme/odgoj-i-obrazovanje/nacionalni-kurikulum/predmetni-kurikulumi/539> (4. travnja 2021.)
- [10] Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019b). Kurikulum nastavnog predmeta Njemački jezik za srednje strukovne škole na razini 4.2. URL:

<https://mzo.gov.hr/istaknute-teme/odgoj-i-obrazovanje/nacionalni-kurikulum/predmetni-kurikulumi/539> (4. travnja 2021.)

- [11] Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (2020a). Priručnik za prijavu ispita državne mature za učenike koji u školskoj godini 2020./2021. završavaju 4. razred srednjih škola /5. razred srednjih medicinskih škola u Republici Hrvatskoj. URL: <https://www.ncvvo.hr/prirucnici-za-prijavu-ispita-drzavne-mature-u-skolskoj-godini-2020-2021/> (5. travnja 2021.)
- [12] Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (2020b). Statistička i psihometrijska analiza ispita državne mature u šk. god. 2019./2020. URL: <https://www.ncvvo.hr/statisticka-i-psihometrijska-analiza-ispita-drzavne-mature-u-sk-god-2019-2020/> (5. travnja 2021.)
- [13] Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (2020c). Statistička i psihometrijska analiza ispita državne mature u šk. god. 2018./2019. URL: <https://www.ncvvo.hr/statisticka-i-psihometrijska-analiza-ispita-drzavne-mature-u-sk-god-2018-2019/> (6. travnja 2021.)
- [14] Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (2019). Statistička i psihometrijska analiza ispita državne mature u šk. god. 2017./2018. URL: <https://www.ncvvo.hr/statisticka-i-psihometrijska-analiza-ispita-drzavne-mature-u-sk-god-2017-2018/> (6. travnja 2021.)

Stručni rad

SNIMANJE VLOGOVA KAO OBLIK RADA S NADARENIMA U NASTAVI ENGLESKOG JEZIKA

mag. Nina Urška Cafuta

Osnovna škola Ljudski vrt

Sažetak

Pri poučavanju engleskog jezika često susrećemo učenike koji lako postižu ili čak premašuju velik dio sadržaja i ciljeva kurikuluma. Veliki dio ovih učenika engleski jezik uči neformalno dok slušaju glazbu, čitaju knjige i gledaju televiziju. U posljednje vrijeme vrlo su popularne i aplikacije objavljene na internetu, gdje se djeca i odrasli mogu opušteno upoznati sa sadržajima koji ih zanimaju.

Kao alternativu i potporu dodatnim materijalima koje nadareni učenici koriste u nastavi, učenici su planirali, snimali i uređivali vlastite vlogove u izvannastavnoj aktivnosti engleskog jezika. Uz pomoć mentorice pripremili su plan provedbe aktivnosti. Prvo smo razgovarali o razmatranoj temi koja je u ovom slučaju edukativne prirode. Učenici su polazili od sadržaja kurikuluma, koji su nadograđivali tijekom snimanja vlogova i pokušali na zanimljiv način predstaviti tinejdžerima. U sljedećem su koraku pripremili i napisali scenarij, jer se jezični sadržaj na snimkama mora pažljivo planirati. Zatim su odabrali i pripremili prostor za snimanje, obraćajući posebnu pozornost na okolnosti koje mogu poboljšati ili pogoršati kvalitetu snimke. Na kraju je u suradnji s organizatorom računalnih aktivnosti i učiteljicom engleskog jezika snimka montirana.

Konačne snimke zasad ne objavljujemo na internetu, već ih koristimo na satima engleskog jezika ili kao uvod i prezentaciju novog sadržaja na drugačiji način ili kao konsolidacijsku aktivnost. U tom razredu autori preuzimaju ulogu učitelja i povezuju sadržaj snimke s nastavnim materijalom te ih predstavljaju svojim kolegama iz razreda. Ovim načinom rada učenici preuzimaju aktivnu ulogu u stvaranju procesa učenja.

Ključne riječi: nadareni učenici, engleski jezik, interesna aktivnost, vlogovi

1. Uvod

Rad s nadarenim učenicima zahtijeva veliku predanost, kreativnost i fleksibilnost od učitelja u svim područjima. Prema Kukanja Gabrijelčič [4] učitelj u modernoj osnovnoj školi mora neprestano pratiti inovacije i promjene ne samo na polju kurikulumu, već mora biti dovoljno otvoren, fleksibilan i nadasve motiviran da prihvati zahtjeve i promjene škole i šireg društvenog sustava.

Ako polazimo samo od ustaljenih definicija talenta, u njima praktički ne nalazimo posebno definiranu kategoriju talenta za strani jezik. Čak i specijalizirana psiho-dijagnostička pomagala i standardizirane ljestvice ocjenjivanja za identifikaciju nadarenih učenika kojima nastavnici ocjenjuju učenike, ne ističu nadarenost za strani jezik, najbliži mu je talent u književnom polju.

Ipak, učitelji engleskog jezika sastaju se na nastavi s učenicima koji pokazuju natprosječno znanje i savladavanje gradiva engleskog jezika. To su često pojedinci koji ne pokazuju visoka postignuća u drugim područjima, pa čak i u svom materinjem jeziku. Naprotiv, oni su često učenici koji imaju problema s drugim predmetima. Uspjeh na engleskom jeziku djelomično se može pripisati neformalnim oblicima učenja, gdje se učenici svakodnevno susreću sa stranim jezikom čitajući knjige, slušajući glazbu i gledajući televiziju. Dodatni čimbenik uspješnog usvajanja jezika u ovom je slučaju zasigurno motivacija, jer djeca biraju sadržaje i područja koja su im bliska i žele ih pobliže upoznati. Tako nalazimo učenike koji već u 4. razredu čitaju knjige koje su namjenjene učenicima 9. razreda i gledaju emisije ili filmove na engleskom jeziku bez titlova.

U eri sve veće uporabe suvremenih tehnologija, ulogu televizije i knjiga počeli su preuzimati internetski sadržaji. Učenici praktički sve pronalaze na internetu. Budući da su to često područja koja još uvijek nisu dobro istražena ili popularna u našoj zemlji, učenici su primorani pregledavati internet stranice na stranim jezicima. Kreatori internetskih stranica nedavno su otišli korak dalje - počeli su dijeliti sadržaj koji su prethodno objavili na blogovima u video obliku. Upotreba riječi *vlog*, koja je kratica za video blog, također se ustalila na slovenskom i hrvatskom jeziku.

Utjecaj neformalnog slučajnog učenja na uspjeh usvajanja stranih jezika također dokazuje literatura. Andt i Woore [2] proveli su istraživanje u kojem su sudjelovala 84 sudionika u dobi od 14 do 25 godina koji su govorili 19 različitih maternjih jezika. Ispitali su utjecaj blogova i vlogova na usvajanje rječnika na stranom jeziku. Studija je obuhvatila sudionike koji su učili engleski jezik najmanje 5 godina u školi, nisu odrasli u dvojezičnoj obitelji, nisu pohađali školu s programom engleskog jezika i nisu živjeli u zemlji gdje se govori engleski jezik više od tri mjeseca. Upotrebom izmišljenih ili pseudo riječi, istraživači su eliminirali mogućnost predznanja ciljanog rječnika. Rezultati studije pokazali su da su se sudionici završnih testova ili uspješno prisjetili ili prepoznali pravopis, značenje ili gramatičku funkciju 50% pseudo riječi kojima su u više navrata bili izloženi dok su čitali blogove ili gledali vlogove.

Do sličnih zaključaka došlo je istraživanje u koje je bilo uključeno 100 sudionika u dobi od 18 do 20 godina [3]. Usporedba rezultata eksperimentalne i kontrolne skupine pokazala je statistički značajnu prednost eksperimentalne skupine, u kojoj su sudionici naučili i usvojili rječnik putem youtube isječaka, za razliku od kontrolne skupine, koja je rječnik naučila na tradicionalan način koristeći slikovni materijal.

Osim dostupnosti raznolikog sadržaja na gotovo svim jezicima, platforme čija je primarna svrha objavljivanje videozapisa utječu na izbor profesionalne orijentacije učenika. Ako su učenici jednom na nastavi napisali da žele biti arhitekti, liječnici ili računalni programeri, niz zanimanja posljednjih godina nadopunjen je riječima youtuber, vlogger, gamer i influencer.

U ovom radu predstavljamo jedan od oblika rada s nadarenima za nastavu engleskog jezika. Pored uobičajenog oblikovanja i dodavanja materijala koje su u nastavi koristili sposobniji učenici, zajedno s učenicima odlučili smo planirati, snimati i uređivati vlastite vlogove umjesto učenja putem videa.

2. Snimanje vlogova

Odluka o snimanju vlogova značila je za mene kao učiteljicu dodatno istraživanje, dobivanje informacija i savjeta te povezivanje sa suradnicima koji bi mogli pomoći u provođenju aktivnosti. Za rad s uspješnim učenicima općenito su potrebne vještine i znanja za koja nismo obrazovani kao dio odabranog studija. Često se radi i o vještinama koje je teško naučiti kroz ponudu obrazovanja i osposobljavanja dostupnu učiteljima u osnovnoj školi. U ovom slučaju to je značilo pregled već postojećih snimaka, čitanje literature i internet stranica, te testiranje mnogih besplatnih aplikacija koje bi bile prikladne za finaliziranje snimaka. Dodatna motivacija za ovu aktivnost bio je stalni naglasak na negativnim aspektima uporabe suvremene tehnologije, pa smo učenicima željeli pokazati da se ona također može koristiti na vrlo korisne načine.

2.1. Definicija vloga

Vlog ili video blog oblik je (video) bloga. Autori (poznati i kao YouTuberi ako koriste YouTube) snimaju videozapise različite duljine koje obično dijele na YouTubeu ili društvenim mrežama te iznose svoje stavove, iskustva, proizvode, govore o sebi, dijele savjete i slično [5].

2.2. Kako započeti

S učenicima smo se nekoliko puta susreli prije snimanja gradiva na uvodnoj nastavi, gdje su se upoznali sa savjetima i preporukama za snimanje. U nedostatku profesionalne opreme, pretraživali su knjige, članke i stranice na internetu i u knjižnici o upotrebi mobitela za snimanje videozapisa. Samo istraživanje zahtijevalo je da se studenti koriste engleskim jezikom, jer su ubrzo ustanovili da još nema knjiga iz ovog područja na slovenskom jeziku. Suprotno vrijedi za internet stranice, koje su s druge strane vrlo brojne. Uz pomoć knjiga i internet stranica pripremili su popise za vlog (engl. *vlogging checklist*), koje su uzeli u obzir prilikom pripreme svog proizvoda:

- odabir zanimljive teme

- priprema scenarija
- odabir prostora za snimanje
- tehnička izvedba i montaža snimke

2.3. Odabir teme i priprema scenarija

S obzirom na to da gotovo bilo koje gradivo može biti i edukativno, sve dok ga znamo pravilno koristiti, učenicima smo dali ruku u odabiru teme. Naime, engleski nudi neograničene mogućnosti interdisciplinarnih veza i sve su odabrane teme lako smještene u okvir engleskog kurikuluma. Potaknula sam učenike da odaberu temu koja im je bila zanimljiva i o kojoj su već puno znali. Najčešće su birali teme iz područja ekologije, životinja, glazbe i putovanja.

Uslijedio je prvi izazov, snimanje eksperimentalnog kadra bez prethodne pripreme. Učenici su vrlo brzo shvatili da vloganje nije samo pričanje napamet pred kamerom ili telefonom. Sva eksperimentalna snimanja bila su nedovoljno kvalitetna, kako sadržajno, tako i tehnički za daljnju obradu, pa su uslijedila dodatna istraživanja teme i priprema scenarija. Stariji učenici, koji su jezično vještiji, prijedlog teksta za scenarij su pripremili uz pomoć ključnih riječi, dok su mlađi učenici neke dijelove teksta predvidjeli i zapisali u cijelosti.

U parovima su se scenariji međusobno pregledavali i ocjenjivali. Ako recenzent nije u potpunosti razumio sadržaj pripremljenog teksta, autor je nadopunio ili izmijenio scenarij. Naime, često pretpostavljamo da stvari koje su nama dobro poznate i razumljive jednako dobro razumiju i drugi. Kao mentor, također sam jezično pregledavala scenarije prije snimanja i nisam se miješala u sadržaj proizvoda, osim manjih općih uputa.

2.4. Odabir prostora za snimanje

Učenici su probne snimke snimali na mjestu koje su sami izabrali: u učionici, u školskom hodniku, u predvorju škole, u parku i u šumi pored škole. Nakon pregleda prvih probnih snimki, usporedili su svoje snimke s prostorom koji su odabrali za snimanje. Najgore je prošlo snimanje u zatvorenom prostoru s malo dnevnog svjetla, odnosno u učionici po oblačnom vremenu. Zbog količine dnevnog

svijetla, snimanje u hodniku pokazalo se prikladnijim, no u ovom je slučaju, slično kao u predvorju škole, postojao problem jeke. Najbolje snimke snimljene su na otvorenom, u parku i u šumi. Budući da tijekom snimanja nismo koristili dodatne mikrofone, ustanovili smo da vjetroviti dani nisu prikladni za rad jer vjetar utječe na zvučni zapis. Većinu sati snimanja radili smo u proljetnim ili ljetnim mjesecima. Također je mjesto snimanja trebalo izabrati sa što manje buke, pa su učenici birali mjesta koja su bila što dalje od ceste prometnica ili igrališta u parku.

Također smo posvetili posebnu pažnju na pravilan postav motiva ili osobe koju snimamo u odnosu na izvor svjetlosti. Prizor kojeg vide naše oči potpuno se razlikuje od slike koju vidimo na zaslonu. Učenici su tako kroz rad uočili i naučili niz čestih nepravilnosti koje se pojavljuju na snimkama zbog pogrešno postavljenog izvora svjetla, kao u slučaju pozadinskog svjetla koje zaklanja osobu u tamni obris ili u slučaju direktnog osvjetljenja na osobu koja zatvara oči zbog previše svjetlosti a svjetlost na snimki bude prenaplašena.

2.5. Tehnička primjena i montaža snimke

Osim što su osigurali odgovarajuću rasvjetu i kvalitetu zvuka, učenici su usporedili i vizualnu sliku svojih snimaka sa snimkama koje obično prate na internetu. Nadahnuli su ih njihovi omiljeni autori. Ponovno su koristili primjere sa interneta i uz pomoć web stranice [1] došli do sljedećih zaključaka:

- Snimajte u zrakoplovnom modu.

Prije snimanja prebacite uređaj u zrakoplovni mod. To je posebno važno za snimke s dužim izgovorenim tekstom, jer se može dogoditi da inače kvalitetnu i zvučno savršenu snimku prekine telefonski poziv ili obavijest o primljenoj poruci.

- Snimajte vodoravno.

Mobilni telefoni omogućuju snimanje u vodoravnom formatu. Ova metoda je najprikladnija za snimanje snimki koje će se gledati na računalu, jer se time izbjegavaju crni rubovi zaslona.

- Slijedite pravilo trećina.

Ovo je jedan od osnovnih principa kvalitetne fotografije. Prema spomenutom pravilu, prizor koji vidimo na zaslonu kamere ili mobitela, ljudski mozak doživljava kao devet jednakih dijelova s dvije vodoravne i dvije okomite crte. Većina pametnih telefona omogućuju postavku u kojoj je zaslon već podijeljen tim linijama. Pravilo trećina kaže da su najvažniji elementi kompozicije najbolje smješteni na sjecištima spomenutih četiri linija. To stvara raznovrsniju i zanimljiviju sliku. Isti se princip odnosi i na snimanje snimke, jer je tako jednostavno i učinkovito usmjeriti pogled gledatelja na bitan dio snimke.

- Montirajte na telefonu

Za početnike koji se tek počinju baviti snimanjem i objavljivanjem vlastitih vlogova, preporučuje se korištenje besplatnih aplikacija za uređivanje i obradu snimaka.

Odabrali smo besplatnu aplikaciju Videoshop za uređivanje i montiranje snimaka. Riječ je o uređivaču video zapisa s mogućnošću izrade zanimljivih efekata koji je dostupan u Google Playu i AppStoru (pa je pogodan za mobilne uređaje s Androidom i iOS-om). Osim montiranja snimki, aplikacija omogućuje dodavanje glazbe, zvučnih i vizualnih efekata te sinkronizaciju glasa, što je dovoljno početnicima za prve izrade video snimki. Prilikom uređivanja snimki kontaktirali smo organizatora računalnih aktivnosti u školi. Učenike je stručno upoznao sa osnovama korištenja aplikacije, a oni su krenuli uređivati snimke koristeći aplikaciju prvo uz pomoć učitelja, a kasnije nastavili samostalno.

2.6. Konačan uradak

Prvi gotovi uradci bile su kratke snimke do 3 minute, a daljnjim istraživanjima, slijedeći upute i savladavanjem aplikacije za uređivanje snimki, učenici su napravili i duže snimke.

Zbog zaštite osobnih podataka i maloljetnosti učenika, snimke ne objavljujemo na internetu. Koristimo ih u nastavne svrhe, pri čemu autor snimke preuzima ulogu učitelja i vodi cijelu nastavu ili jednu od aktivnosti na nastavi engleskog jezika. Učenici viših razreda-uz snimanje videa pripremaju radne listove kao popratnu aktivnost koju njihovi školski kolege rješavaju za vrijeme prikazivanja snimke. Mlađi učenici koji još nisu toliko samopouzdana izvode jednu od aktivnosti

u razredu tj. uz pomoć snimke predstavljaju novi sadržaj ili aktivnost koji objedinjuju gradivo na kraju obrađenog skupa nastavnog dijela.

3. Zaključak

U redovnoj nastavi rad s jezično uspješnim ili nadarenim učenicima najčešće se provodi kroz kratke aktivnosti, poput dodatnih zadataka, prezentacija i upravljanja cijelom ili dijelom lekcije. Složenije aktivnosti obično se izvode u interesnoj aktivnosti, gdje učenici mogu cijelo svoje vrijeme posvetiti individualiziranoj aktivnosti koju zajedno stvaraju. Učenici pokazuju velik interes za snimanje vlogova, jer je to područje koje je iz nekoliko razloga blisko adolescentima. Prvo je svakako upotreba suvremene tehnologije koja prožima svakodnevicu naših mladih ljudi. Tijekom snimanja učenici ujedno i uče na koje se sve načine suvremena tehnologija može koristiti u obrazovne svrhe. Dodatni poticaj učenicima je činjenica da se tijekom aktivnosti snimanja, uređivanja i prikazivanja video snimki kontinuirano koristi engleski jezik, posebice zahtjevniji engleski izrazi ili stručne riječi kako iz područja suvremene tehnologije tako i iz određenih tema prikazanih u video snimkama.

4. Literatura

- [1] 5 Secrets to Creating A Better Vlog With Your Smartphone. (2013). Pridobljeno s <https://becomeablogger.com/17272/5-secrets-to-creating-a-better-vlog-with-your-smartphone/> (17.2.2020)
- [2] Arndt, H. L., in Woore. R. (2018). Vocabulary learning from watching YouTube videos and reading blog posts. *Language Learning & Technology*, 22(1), 124–142. <https://doi.org/10125/44660>
- [3] Kabouha, R., in Elyas, T. (2015). The impacts of using Youtube videos on learning vocabulary in Saudi EFL classrooms. *ICERI2015 proceedings*, pp. 3525-3531.
- [4] Kukanja Gabrijelčič, M. (2015). *Nadarjeni in talentirani učenci: med poslanstvom in odgovornostjo*. Univerzitetna založba Annales
- [5] Vlogi in vloganje. (b.d.). Pridobljeno s <https://safe.si/obnasanje-na-spletu/vlogi-in-vloganje> (14.2.2020)

Stručni rad

PROJEKT PASAVČEK U 3. RAZREDU OSNOVNE ŠKOLE

Dragica Kolednik, učiteljica razredne nastave

Osnovna škola Cirkulane – Zavrč

Sažetak

Projekt Pasavček je projekt namijenjen poboljšanju sigurnosti u prometu, a prije svega podizanju svijesti i poticanju pravilne upotrebe dječjih autosjedalica i sigurnosnih pojaseva tijekom vožnje automobilom. Samo dosljednom uporabom sigurnosnih pojaseva i dječjih sjedalica u svim vožnjama i na svim sjedalima u vozilu razvijamo naviku i svijest da moramo neprestano brinuti o svojoj sigurnosti i sigurnosti drugih. Dijete ne razumije zašto mora biti vezano ako su oko njega ljudi koje voli a isti nisu vezani. Projekt Pasavček temelji se na pozitivnim porukama, ohrabrenju i dobrom primjeru. Osim dosljednog vezivanja osnovna namjena je i odgovarajuća upotreba dječjih autosjedalica i sigurnosnih pojaseva. Projekt se odvija u okviru Vijeća za prevenciju i obrazovanje u cestovnom prometu Republike Slovenije.

U našoj su školi u projekt uključeni učenici 1. VIO razreda s razrednicima – mentorima. Projekt se provodi tijekom cijele školske godine. Rad na projektu 3. razreda bio je prilagođen dobi i mogućnostima učenika. Učenici su s oduševljenjem izvršavali sve zadatke u projektu Pasavček.

Zajedno s policijskom postajom i roditeljima utvrdili smo da se poboljšalo vezivanje djece i upotreba dječjih autosjedalica stoga zaključujemo da je glavni cilj projekta ostvaren.

Ključne riječi: dječja autosjedalica, sigurnosni pojas, automobil

1.Uvod

Projekt Pasavček ima već ustaljeno ime u Sloveniji jer je vjerojatno već poznat svakom djetetu i adolescentu kao i roditeljima. Upravo sigurnost djece je prije svega cilj i odgovornost svih nas, roditelja, učitelja i odgojitelja te javnih ustanova. Stoga je od iznimne važnosti da smo svjesni rizika i opasnosti u prometu, mogućih mjera te primjerenog i sigurnog rukovanja [1]. Svi smo svaki dan na cesti. Vrlo je važno da sigurno dođemo u školu te se isto tako sigurno vratimo kući. Zato u školi pridajemo veliku pažnju sigurnosti u prometu. To je bio i jedan od razloga zbog kojeg smo se prije nekoliko godina uključili u projekt Pasavček. Željeli smo naučiti još više o našem sigurnom uključivanju u promet.

Projektni rad odvija se u vrtićima i školama a u njemu sudjeluje velik broj odgojitelja, učitelja, djece i njihovih roditelja koji tijekom cijele školske godine provode razne aktivnosti i posvećuju više pažnje sigurnoj vožnji djece. Preko 900 vrtićkih skupina i školskih odjela sudjeluje u projektu ove školske godine, što znači da je u projekt aktivno uključeno preko 18.000 djece [2].

Cilj projekta je pravilna upotreba dječjih autosjedalica i jahača te sigurnosnih pojaseva tijekom vožnje u automobilu. Ciljna skupina su djeca u dobi od 4 do 9 godina i njihovi roditelji. Središnja figura, lik Pasavčka, djecu na zabavan način upozorava: red je uvijek vezan pojas.

2. Aktivnosti u 3. razredu

2.1. Planiranje zadatka

Na početku školske godine smo zajedno s učenicima oblikovali tri pitanja. Do kraja školske godine željeli smo naći odgovore na postavljena pitanja:

Zašto privezati dijete sa sigurnosnim pojasom?

- Upotreba sigurnosnih pojaseva jedan je od triju elemenata "zlatnog trokuta".
- Pojas doprinosi značajnom smanjenju posljedica sudara
- Statistika ukazuje na lošu upotrebu dječjih sigurnosnih pojaseva i pojaseva na stražnjim sjedalima automobila.

Zašto dijete u automobilu mora imati dječju autosjedalicu?

Željeli smo potaknuti pravilnu upotrebu dječjih autosjedalica i redovito vezivanje sigurnosnim pojasom.

Zašto ime pasavec?

U jezicima svih zemalja sudionica koristi se i riječ pas (slo. Pasavec, lat. Tolypeutes, eng. Armadillo...). Igrom riječi naglašava upotrebu sigurnosnog pojasa [1].

2.2. Korišteni materijali i pribor, metode i oblici rada

U projektnom radu koristili smo materijale Vijeća za prevenciju i edukaciju u cestovnom prometu: bojanke, plakate, tetovaže, indekse za knjige, privjeske, internetske stranice, markice, knjižicu Red je uvijek vezan pojas, raznu literaturu; internet, dječje autosjedalice, likovni materijal i pribor.

Naši suradnici u projektnom radu bili su: roditelji, informatičar, knjižničarka, policajac, vozač školskog kombija, domar, predstavnik SPVCP.

Koristili smo sljedeće metode rada: razgovor, istraživanje, praktični rad, demonstracija, čitanje, slušanje, opažanje, terenski rad, umjetničko stvaralaštvo i metodu pisanih radova.

Koristili smo nekoliko oblika rada: grupni rad, rad u parovima, frontalni, individualni, suradničko učenje i radionice.

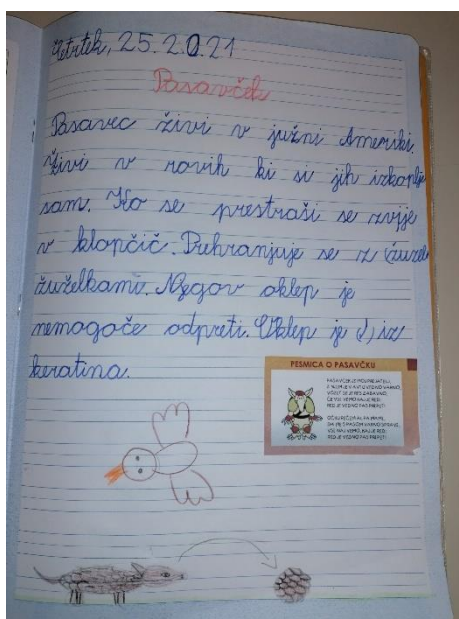
2.3. Izvršavanje zadatka

Akcija: Ulice djeci (izvedena u tjednu djece)

Zatvorili smo cestu pored škole za sav promet u trajanju od dva školska sata. Pretvorili smo ju u igralište. Učenici su crtali na temu prometa i igrali se. Akciji su prisustvovali učenici od 1. – 5. razreda i djeca iz vrtića. Pridružio nam se i policajac. Svrha akcije bila je skrenuti pažnju odraslih na nedostatak igrališta za djecu. Igrališta i zelene površine pretvaraju se u ceste i parkirališta.

Životinja pasanac

Učenici su napravili istraživanje o životinji pasanac: plakat, knjige, internet. Napravili smo korelaciju s predmetom slovenski jezik, gdje je u programu opis životinja.

Slika 40: Opis životinje pasanac

Model prometnih situacija

U sklopu predmeta učenja o okolišu učenici su izradili model prometnih situacija. Izradili su zgrade i prometne znakove. Dodali su vozila i ljude iz lego kockica. Učenici su prikazivali različite prometne situacije koje primjećujemo u našem mjestu [3]. Tijekom igre uloga upozoravali su na vezivanje svih putnika u vozilu.

Slika 41: Model prometnih situacija

Umjetničko stvaralaštvo

Učenici su na likovnoj umjetnosti izradili pasanca: Uzeli su bijelu das masu. Masu su razvaljali. Na nju su položili model pasanca. S modelirkama su oblikovali pasanca. Sljedeći dan, kada su bili dovoljno tvrdi, obojili su ih temperama. Učenici su pasanca koristili kao vješalicu u automobilu.

Slika 42: Pasanci iz das mase

Učenici su nacrtali sebe u automobilu. S njima se uvijek vozi i Pasavček zato se nikada ne zaborave privezati.

Slika 43 Učenica u autosjedalici

Učenici su se naučili pjesmicu o Pasancu. Puno puta ponavljamo pjesmicu. Izradili smo i divove pasance i njima ukrasili učionicu.

Slika 44: Pasavčki divovi

Posjet policijskog službenika školi

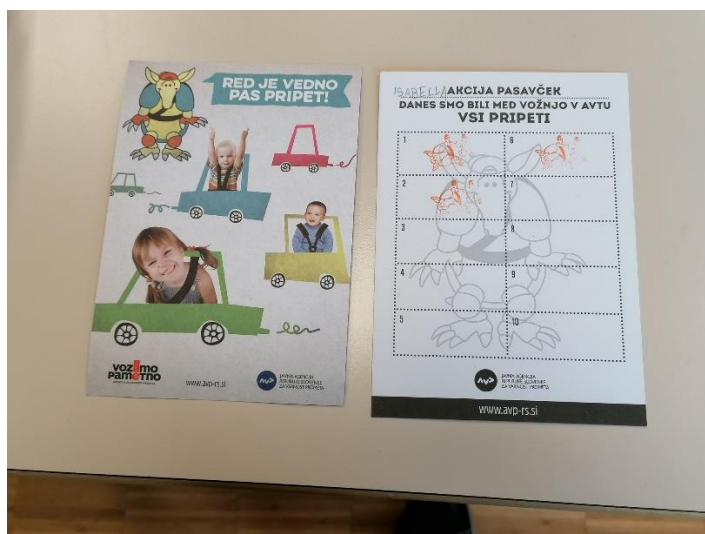
Učenici su usvojili znanje o dječjim autosjedalicama i o upotrebi sigurnosnog pojasa.

Policačaj je demonstrirao pravilno vezivanje učenika u dječjoj autosjedalici i jahaču.

Učenici su pogledali kratke filmove koji prikazuju važnost vezivanja u vozilima.

Nacionalna preventivna akcija Sigurnosni pojas

Ova se akcija odvijala u mjesecu ožujku. Tijekom preventivne akcije smo svaki dan pratili vezanje učenika i roditelja tijekom vožnje u školu i iz škole. Učenik koji je mogao potvrditi da su svi bili vezani prilikom vožnje u automobilu zaradio je pečat na pripadajućoj kartici. Kada je učenik skupio 10 pečata dobio je nagradu (tetovažu Pasavček i privjesak Pasavček).

Slika 45: Kartica za skupljanje pečata

3. Rad s roditeljima

Na početku školske godine sam roditeljima na roditeljskom sastanku predstavila projekt Pasavček. Roditelji su dali nekoliko prijedloga za provođenje projekta. Na roditeljskom sastanku je policajac roditeljima predstavio zakonodavstvo o dječjim autosjedalicama i pravilnom vezivanju u automobilima. Također im je predstavio i grupe dječjih autosjedalica. Roditelji su tijekom školske godine preko učenika bili uključeni u projektni rad. Sudjelovali su i u evaluaciji projektnoga rada.

4. Zaključak

Željeli smo pripremiti zaključni događaj u obliku izložbe, no to nam je bilo onemogućeno zbog korona virusa. Naš rad smo evaluirali razgovorom s učenicima i roditeljima, a učenici i roditelji također su napisali svoja razmišljanja o projektnom radu. U mjesecu travnju smo popunili i evaluacijske upitnike. Upitnike smo ispunili učitelji mentori, učenici i roditelji. O našem projektnom radu smo pripremili i članak u općinskom časopisu. Svi učenici su nakon završetku projekta nagrađeni priznanjem Pasavček i praktičnom nagradom koja je korisna, a istovremeno i upozorava.

U našem školskom okrugu policija primjećuje značajan napredak u korištenju dječjih autosjedalica i sigurnosnih pojaseva. To je ujedno i glavni cilj projekta Pasavček.

Za potrebe evaluacije provodi se promatranje stvarnog vezivanja u prometu na različitim vrstama cesta u različito vrijeme. Naime, vezivanje djece u Sloveniji naraslo je s 53,7 % prije početka provođenja projekta Pasavček 2005. godine, a 2018. godine vezivanje djece je u prosjeku iznosilo 94 % [1].

5. Literatura

[1] Red je uvijek vezan pojas: Javna agencija Republike Slovenije za sigurnost prometa, Vijeće za preventivu i odgoj u cestovnom prometu, 2016.

<https://www.avp-rs.si/wp-content/uploads/2012/02/red-je-vedno-pas-pripet.pdf>

(20.9.2020)

[2] Agencija za sigurnost prometa:

<https://www.avp-rs.si/preventiva/prometna-vzgoja/programi/pasavcek/#oprojektu>

(20.9.2020)

[3] Kurikulum. Program osnovna škola. Upoznavanje okoliša. 2011, Ljubljana, Ministarstvo školstva i sporta, Zavod RS za školstvo.

Upute za autore

1. PRIPREMA TEKSTA ČLANKA

Format: Microsoft Word.

Jezik: hrvatski

2. DOSTAVLJANJE RADA: rad se dostavlja u sljedećem obliku: format a4, veličina slova 12 pt, vrsta fonta Arial, jednostruki prored, isključivo elektroničkim putem na adresu **varazdinskiuciteljcasopis.info@gmail.com**. Na prvoj stranici rada, ispod naslova u sredini, treba navesti ime i prezime autora te ustanovu zaposlenja.

3. OPSEG RADA: uključujući sažetak i bibliografiju, rad može imati najmanje 3, a najviše 10 stranica.

4. SAŽETAK RADA: do 200 znakova, vrsta fonta Arial, veličina slova 12 pt, treba ukazati na svrhu rada, glavne orijentacije te zaključak. Sažetak je potrebno staviti na početak rada. Ispod sažetka, potrebno je navesti ključne riječi (do pet riječi koje nisu spomenute u naslovu rada). Sažetak rada, uz naslov i ključne riječi, dostavlja se na hrvatskom jeziku.

5. GRAFIČKI PRILOZI: slike i tablice moraju se nalaziti na odgovarajućem mjestu u tekstu. Svaki grafički prikaz ili tablica moraju imati naslov i numeraciju s kojom su u tekstu povezani. Naslov slike, tablice ili grafičkog prikaza nalazi se ispod.

6. REFERIRANJE I LITERATURA: časopis *Varaždinski učitelj* primjenjuje Vancouver sustav referiranja i navođenja bibliografskih jedinica. U popisu literature potrebno je uvrstiti samo one bibliografske jedinice temeljem kojih je rad napisan. Ako se u radu navode tuđe misli, rečenice ili sintagme, izvor je potrebno navesti u tekstu (npr. [1]...[2]...), a ne u bilješkama na dnu stranice ili na kraju rada. U popisu literature potrebno je navesti abecednim redom po prezimenima autora sve radove koji se referiraju ili navode u tekstu. Za internetske izvore potrebno je navesti datum preuzimanja izvora.

